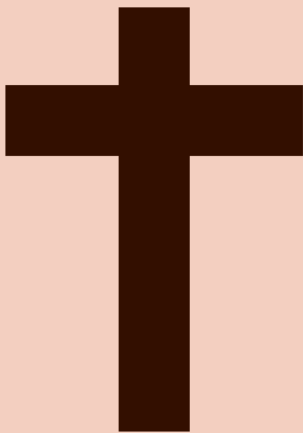


Uwien ya Jotiefɛnku
ya gbɔnku



The New Testament in the Ngangam language of Togo

Uwien ya Jɔtiefɛnku ya gbɔnku

The New Testament in the Ngangam language of Togo

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ngangam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ngangam

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
f30fbe0b-cda1-5a60-a4ee-8be80c6caef6

Contents

Matie	1
Mark	54
Luk	87
San	142
Ituon	181
Erom yaab	231
1 Korɛnt yaab	253
2 Korɛnt yaab	275
Galasi yaab	289
Efɛs yaab	297
Filip yaab	305
Kolɔs yaab	311
1 Tesalonik yaab	317
2 Tesalonik yaab	322
1 Timote	325
2 Timote	332
Tit	337
Filemɔn	340
Ebrembe	342
Saak	360
1 Pier	366
2 Pier	373
1 San	377
2 San	383
3 San	384
Sud	385
Mikpiirm	387

Tigbɛmɔnmɔnt tã Matie kɛle' tũ nnɔ Nã wɔngh kugbɔnku kuu te ma bo

Matie yé Yesu Kristo ya panpaankaab piik nin bile nnɔ ya uba nɛ. U kɛle' u'gbɔnku kuu ki de' binib bã nnɔ lɪ yé Sufmbɛ nɛ ki pekre' ki paan' Kristo ya sɛn bo.

U wuon' kugbɔnku kuu ni ki ye Yesu nɛ yé uyo bo Uwien là pùon' Sufmbɛ ki ye u li sɔn wã wɔ rí baa kí lá ñmiɛn bɛ kí li yé bi'ber nnɔ. U kɛle' Kujɔtiekaaku ya gbɔnku ya gbɛr ku'ni tũ yɛbe, ki wuon' Yesu sɔnson' tũ len' nã nnɔ ma bo, ki tɔke' ki ye Uwien ya bɛl nɛkn' ní ñɔ.

Kugbɔnku kuu ya cincinm, liyul 1 kí tí baa iyul 2, Matie lienh Yesu ya määm nin u'buwaam bo nɛ. Yesu yé ubɛr nɛ ki baa' wɔ rí ñɛn binib bi'biere ni.

Kí cin iyul 3:1 kí tí baa iyul 4:11, Matie lienh San sɪi' Yesu Uwien ya ñunm ma bo nin Satan biike' wɔ ma bo nɛ.

Kí cin iyul 4:12 kí tí baa 18: 35, Matie lienh Yesu tien' nã Galile ya tinfɛnm ní nnɔ nɛ. U pɔn' mikɛnɛnɛm mã yɛbe nɛ ki wɔkn' binib Uwien ya bɛl ya gbɛr, ki cɛrɛ' biwɛnb faake' ki yɛbe.

Kí cin iyul 19 kí tí baa iyul 25, Yesu jon' Yerusalem bó, kí tí wɔkn' binib Uwien ya gbɛr ni'ból. U wɔkn' binib ugbengbenyo ya gbɛr, kí tɔke' bɛ kí ye bi la cɛrɛ uba rí lɛrɛ kí tuln bɛ.

Kí cin iyul 26 kí tí baa iyul 28, Matie lienh Sufmbɛ ya ciɛnb cuo' Yesu, kí cɛrɛ' bi bun' wɔ tibuur, kí kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn bo nin u mɛkre' ma bo ya gbɛr nɛ.

Yesu ya yaajɛb ya yel (Luk 3:23-38)

¹*Yesu Kristo ya yaajɛb ya yel ya gbɔnku sɔ nɔ. U là yé *Dafid ya yaabil nɛ, nɛ Dafid mɔ yé *Abraham ya yaabil.

²*Abraham là maa' *Isaak, nɛ *Isaak mɔ maa' *Sakɔb, *Sakɔb mɔ maa' Suda nin u' ninjɛb.

³Suda mɔ maa' Fares nin Sera. Bi'naa ya yel si Tamar. Fares mɔ maa' Esilɔm, Esilɔm mɔ maa' Alam,

⁴Alam mɔ maa' Aminadab, Aminadab mɔ maa' Nasɔn, Nasɔn mɔ maa' Salima,

⁵Salima mɔ maa' Bos. U'naa ya yel si Lahab. Bos mɔ maa' Yobɛd. U'naa ya yel si Lut. Yobɛd mɔ maa' Yɛsɛ,

⁶Yɛsɛ mɔ maa' ubɛr *Dafid. *Dafid mɔ maa' Salomɔn. U'naa là yé Yuri ya po nɛ, nɛ *Dafid taa' wɔ ki kuɔn'.

⁷Salomɔn mɔ maa' Erobowam, Erobowam mɔ maa' Abiya, Abiya mɔ maa' Asafu,

⁸Asafu mɔ maa' Yosafat, Yosafat mɔ maa' Yolam, Yolam mɔ maa' Osiyas,

⁹Osiyas mɔ maa' Yowatam, Yowatam mɔ maa' Ahas, Ahas mɔ maa' Es-ekiyas,

¹⁰Esekiyas mɔ maa' Manase, Manase mɔ maa' Amos, Amos mɔ maa' Yosiyas,

¹¹Yosiyas mɔ maa' Yekoniya nin u' ninjɛb uyo wã Israyɛl yaab ya nɛnnɛndb là tɔn' nin bɛ lituɔl kí cuo' bɛ kí jon' *Babilonn nnɔ.

12 Bi cuo' bε ki jon' Babilonn ma nnɔ, ni ya puoli bó nε Yekoniya maa' Salatiel, Salatiel mɔ maa' Sorobabel,

13 Sorobabel mɔ maa' Abiyud, Abiyud mɔ maa' Eliyakim, Eliyakim mɔ maa' Asɔ,

14 Asɔ mɔ maa' Sadək, Sadək mɔ maa' Akim, Akim mɔ maa' Eliyud,

15 Eliyud mɔ maa' Eleyasaa, Eleyasaa mɔ maa' Matan, Matan mɔ maa' *Sakɔb,

16 *Sakɔb mɔ maa' *Yosef, wà yé Mari ya cε nnɔ. Mari mɔ maa' *Yesu wà bi yih wɔ *Uwien ya Nigendkε Kristo nnɔ.

17 Kí ñε *Abraham kí li ηmɔηmɔbe kí tí baa *Dafid, bi là te yaajeb piik nin binan nε. Kí ñε *Dafid kí li ηmɔηmɔbe kí tí baa uyo wà Israyel yaab ya nennendb là cuo' bε ki jon' Babilonn nnɔ, bi' mɔ là te yaajeb piik nin binan nε. Uyo wà bi' nennendb là cuo' bε ki jon' Babilonn nnɔ kí lí ηmɔηmɔbe kí tí baa *Uwien ya Nigendkε Kristo ya yo, bi' mɔ là te yaajeb piik nin binan nε.

Yesu ya mɔam ya gber
(Luk 2:1-7)

18 Bi maa' Yesu Kristo ma bo sɔ. Bi là pun' u'naa Mari uje uba nε bi yih wɔ *Yosef. Wa laan là kuɔn' wɔ, nε *Mifuoñaanm cère' u punbe'.

19 U'cε *Yosef yé ugbemɔndaan ma nnɔ, nε kí yíe wɔ rí bóle kí ηjɔre wɔ ηjɔ tigber nnɔ là ñε saali.

20 U maaleh nnɔ ma nnɔ, nε kí laa' Yonbdaan ya tond uba tidεknt ni. Utond nnɔ tɔke' wɔ kí ye: «*Yosef, *Dafid ya yaabile, la fenge kí ye ηa rí taa a'po Mari kí baa a'den, kime *Mifuoñaanm nε cère' u punbe'.

21 U li maa kibujebuk, nε á yin kè *Yesu*, kime wɔn nε li ñen u'bol yaab bi'biere ni.»

22 Nεn kε là tien' ηjɔ Yonbdaan là cère' u'ñɔbonsɔknl len' nà nnɔ, nè rí tien nε. U là len' kí ye:

23 «Ujεfaan wà ηa ben je li punbe kí maa kibujebuk. Bi li yin kè Emaniel.»
Ni'tingi si: «Uwien te nin tε.»

24 Nε *Yosef finde', kí tien' Yonbdaan ya tond tɔke' wɔ kí ye wɔ rí tien nà nnɔ, nε kí taa' u'po Mari,

25 ka duɔn' nin wɔ haali u tí maa' kibujebuk, nε u yin' kè Yesu.

2

Bibenbenb biba baa' ki puke' Yesu

1 Tɔ, bi maa' *Yesu Betelem ya du ni nε, Sude ya tinfenm ni, uyo wà Herod yé uber nnɔ. Bi maa' *Yesu ma nnɔ, nε binib bà ηmɔbe mibenm iηmaabii bo ya biba ñen' lenpuoli bó ní kí baa' Yerusalem,

2 nε kí niire' kí ye: «Bi maa' kibuk kà kí yé Sufmbε ya ber nnɔ te lε saan-i? Kime tí laa' kí ηmaabil lenpuoli bó nε kí baa' tí puke kε.»

3 Uber Herod nin Yerusalem ya nib kε cii' tigber nnɔ ma nnɔ, nε tù beke' be cεen.

4 Nε u yin' *Sufmbε nin *bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb kε, kí niire' bε kí ye bi li maa Uwien ya Nigendkε Kristo lε saan-i?

5 Nε bi ye: «Betelem ya du wà te Sude ya tinfenm ni nnɔ ni, kime *Uwien ya ñɔbonsɔknl là kele' kí ye Uwien ye:

6 «Sin Betelem ya du wà te Sude ya tinfenm ni nnɔ, ηa mɔnbe kí yé dufenm Sude ya tinfenm ya du kε ni, kime uber li ñε sin ni nε,

* 1:21 Yesu ya tingi si: Uwien ηmiendeh binib nε.

ki li yé wà li likeh n'nib Israyel yaab.» »

⁷Nen bo ne Herod bôle' ki yin' bibenbenb nno, ki niire' be lijmaabil nno cinbe ki puo' uyo wà,

⁸ne ki sòn' be Betelem bó ki ye: «Li joh men kí tí nuun kí bende kibuk nno ya gber mánmóm. Ni laa' kè la, ní liebe ní kí lá tóke nni, n'mò ní jo kí tí puke kè.»

⁹U len' ki gben', ne bi siere' ki bure'. Bi joh ma nno ne ki laa' lijmaabil là bi là laa' lè lenpuoli bó nno, le be usen ki tí baa' kibuk nno te nà saan nno, ne ki sere' ní'saan paaki.

¹⁰Bi laa' lè nno ma nno, ne bi'yenn songe' ki tí kende'.

¹¹Bi kón' iden nno, ne ki laa' kibuk nno nin ki'naa Mari. Bi gbaan', ki puke' kibuk nno, ki ñen' bi'kól ni tibonmómnt ki de' kè. Bi de' kè miñòkm nin lijubl liba bi yih lè ansan nin mikpóm miba bi yih mè miir'.

¹²Ni ya puoli bó ne Uwien tóke' be tideknt ni ki ye bi la liebe uber Herod bó. Nen bo ne bi ñen' usenpaanke ki kun'.

Bi taa' Yesu ki sen' ki jon' Esipt bó

¹³Bi kun' ma nno ne *Yosef laa' Yonbdaan ya tond uba tideknt ni. Ne utond nno tóke' wó ki ye: «Fii kí taa kibuk kie nò nin kí'naa kí sen kí jo *Esipt bó, kí tí ní li te ni'bó, kí lí gu lidaali là n li tóke ñe kí ye á liebe ní, kime uber Herod li nuun kibuk nno wó ní ku kè.»

¹⁴Nen saan ne Yosef fii' ki taa' kibuk nno nin ki'naa kuñonku ki jon' *Esipt,

¹⁵ki tí te ni'bó haali Herod tí kpo'. Ní tien' ño Yonbdaan là cère' u'ñòbonsòknl len' nà nno nè ní tien ne. U là ye: «Uwien ye: «N yin' n'buk kè ní ñe ní *Esipt ni.» »

Uber Herod ku' mubujbumu

¹⁶Tò, Herod bende' ki ye bibenbenb nno lere' wó ma nno, ne u'benku ni ben' ki gbien', ne u cère' u'sojambe ku' Betelem ya du nin u'dugbaan ke ya bujbumu mùa ke ñmàbe ibin ile nin mùa ña laan baa' ibin ile nno. U là niire' bibenbenb nno bi cinbe ki laa' lijmaabil nno uyo wà. Nen ne cère' u jje' ki kpaan' ibin ile.

¹⁷U ku' mubumu nno ma nno ne ní tien' *Uwien ya ñòbonsòknl Seremi là len' ma ki ye:

¹⁸«Bi cii' imuó bó Lama ya du ni, udaan uba muòh ikumuó, ki kpíendeh ki gbiekeh. Lasel ne muòh u'bumu bo, uba ña ní fre kí suon wó, kime u'bumu ña ji te.»

Bi taa' Yesu ki siere' Esipt ni

¹⁹Ni tete, ne Herod tí kpo'. U kpo' ma nno, ne *Yosef laa' Yonbdaan ya tond uba tideknt ni, *Esipt ni.

²⁰Ne u tóke' wó ki ye: «Fii kí taa kibuk nno nin kí'naa kí liebe Israyel ya du bó, kime binib bà là nuunh be ní ku kè nno kpo'-a.»

²¹Ne u fii' ki taa' kibuk nno nin kí'naa, ki liebeh Israyel ya du bó.

²²*Yosef cii' uber Herod ya bije Akelayus teke' u'baa ya bel Sude ya tinfenm ni. Nen bo ne u fenge', ka yíe wó ní baa ni'bó, ne Uwien wuon' wó tideknt ni ne u bure' Galile ya tinfenm bó.

* **2:11** Miir yé mikpóm miba ya bol ne. Bi taah kusiiku kuba ya bol ya siim ne ki teh mè. Mi'daaku faa cèen ne.

23 U tĩ baa', nε ki kɔ udu uba ni, bi yih wù Nasarēt. Nĩ tien' nnɔ ɲɔ *Uwien ya ɲɔbonsɔknɔ lã len' nã nnɔ nɛ rĩ tien nε. Bi lã len' ki ye: «Bi li yin wɔ Nasarēt ya du ya nil nε.»

3

San wã siih binib Uwien ya ɲunm nnɔ ya gber
(Mark 1:1-8; Luk 3:1-18; San 1:19-28)

1 San wã siih binib Uwien ya ɲunm nnɔ baa' uyo uba ki te kupenpelku ni, Sude ya tinfenm ni, ki kpaandeh ki teh:

2 «Lèbre mɛn ni'tetem, kime Uwien ya bɛl nɛkn' ní ɲɔ.»

3 *Uwien ya ɲɔbonsɔknɔl Esayi lã len' San ya gber ki ye:
«Udaan uba te kupenpelku ni ki wuureh ki teh:
(Tùre mɛn Yonbdaan ya sɛn,
kí cubn u'sengbɛmu kí de wɔ.» »

4 San lã guo liliɛrl lã nnɔ, bi taa' ɲɔkma ya kobr nε ki lon' lɛ. U lã gbin kugbɔnku ya ningbɛnl nε u'ciɛk ni. U'jier lã si inacu nin tisiir nε.

5 Binib ɲɛh ní Yerusalem nin Sude ya tinfenm kɛ nin Sudɛn ya kpenl ya tinfenm kɛ ni, ki bàareh u'saan,

6 ki kpiireh bi'biere, nε u siih bɛ Uwien ya ɲunm, Sudɛn ya kpenl ni.

7 San laa' *Farisɛnmbɛ nin Saduseyɛnmbɛ bàareh u'saan ki yɛbe ki yíe wɔ rĩ sii bɛ Uwien ya ɲunm. Nε u tɔke' bɛ ki ye: «Iwaaleh ninbi, ɲmɛ nε wuɔn' nε ni li tien ma kí ɲε Uwien ya benpiebe wã we ní nnɔ ni?

8 Li sɔnh mɛn itùon yã wɔngɛh ki teh ni mɔnbe ki lèbre' ni'tetem,

9 ki la li maaleh ni'yɛnm ni ki teh: 'Ti'yaaje si *Abraham ma nnɔ, nĩ dɛkre' nε, kime n tɔkeh nε nε, Uwien li fre kí cère itɛn yíe nɔ rĩ kpɛnde *Abraham ya yaabii.

10 Uwien bonde' liyel ɲɔ wɔ rĩ kpikre isiin. Isiin yã kɛ ɲa lùonh biimɔnmɔn la, u li gɛ yĩ kí wiɛ umu ni nε.

11 Min taah miɲunm nε ki siih nε Uwien ya ɲunm, ki wɔngɛh ki teh ni lèbre' ni'tetem. Ama wã li paan n'puoli bó ní nnɔ ɲmɔbe mituɔm ki cɛn' nni. Ma kpe rĩ cɛkre u'tacaan. Wɔn nε lã li cère *Mifuoɲaanm nin umu rĩ jiere ní ni'bo.

12 U taa' kiyonyiek wɔ rĩ tĩ lende u'ji. U li taa mijibim kí cùon ubɔnbuɔn ni, kí taa tifent kí wiɛ umu wã ɲa rĩ kpiin ni.»

San sii' Yesu Uwien ya ɲunm
(Mark 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 Tɔ, u ya yo nε *Yesu ɲɛn' Galile ya tinfenm bó ní ki baa' San saan, Sudɛn ya kpenl saan ɲɔ San rĩ sii wɔ Uwien ya ɲunm.

14 San ɲa tuo', nε ki tɔke' wɔ ki ye: «Sin wã bi li sii min Uwien ya ɲunm nnɔ, a'mɔ ji liebe' ki baa' min saan-ii?»

15 Nε *Yesu ye: «Tuo kí tien nnɔ fɛnfennɔ. Nnɔ nε ti li fre kí tien Uwien yíe nã kɛ.» Nε San tuo' kí sii' wɔ Uwien ya ɲunm.

16 U sii' *Yesu ma nnɔ nε u ɲɛn' miɲunm ni i ya tãan bo. Kutaaku yàare', nε u laa' *Uwien ya Fuoɲaanm jiih ní ki naan unɛɲjel, kí lã kɛle' u'bo.

17 Nε unieke uba ɲɛn' paaki bó ní ki ye: «N'bijɛ sɔ, n yíe wɔ, nε n'yɛnm sɔnge u'bo.»

4

Satan biike' Yesu
(Mark 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 U ya yo nε *Mifuoɲaanm tuke' *Yesu ki jon' kupenpelku ni ɲɔ usɛnpol rĩ ti biike wɔ.

² *Yesu löle' buñöbu iwien pinan nin tiñönt pinan. Ni ya puoli bó ne mikõnm cuo' wõ,

³ ne *usenpol unibiikl baa' u'saan, ki lá tãke' wõ ki ye: «A yé *Uwien ya Bijé la, cère iten yie ní kpénde kpõnõ.»

⁴ Ne *Yesu jiin' wõ ki ye: «Ní kele' *Uwien ya gbõnku ni ki ye: «Nil ña li fuobe jier baba bo; u li fuobe iñõbon yá ke ñeh Uwien ya ñõbu ni nnõ mõ bo ne.» »

⁵ Ne *usenpol taa' wõ ki jon' Uwien ya du Yerusalem ni, ki tí duon' wõ *Uwien ya duku ya paaki lekleki,

⁶ ne ki tãke' wõ ki ye: «A yé *Uwien ya Bijé la, maabe kí ci tingi, kime ní kele' *Uwien ya gbõnku ni ki ye:

«Sin bo, Uwien li cère u'tondb ní guõre ñe, ñõ a'taal la me tenl.» »

⁷ Ne *Yesu ye: «Ní tí kele' *Uwien ya gbõnku ni mõ ki ye: «Ña ní biike a'Yonbdaan Uwien.» »

⁸ *Usenpol tí taa' wõ ki tí don' lijõfõkrl liba bo, ki wuõn' wõ uñendun ya bel ke nin i'faal,

⁹ ne ki tãke' wõ ki ye: «A gbaan' n'nintuõli ki puke' nni la, n li taa nen ke kí de sin ne.»

¹⁰ Ne *Yesu ye: «Sin, Satan, siere n'saan, kime ní kele' *Uwien ya gbõnku ni ki ye:

«A li gbaan kí kpiéke a'Yonbdaan Uwien ne, kí li pukeh wõn baba.» »

¹¹ Nen saan ne *usenpol siere' ki dään' wõ. Ne *Uwien ya tondb baa' ki lá toreh wõ.

Yesu cin' u'tuonl Galile ni

(Mark 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² *Yesu cii' bi cuo' San ki tí pekn', ne u siere' ni'saan ki liebe' Galile ya tinfenm bó.

¹³ U bure' ki tí baa' Nasaret, ki gèbre' ki tí te Kapernawum ya du ni. Udu nnõ te miñunciennm saan ne, Sabulon nin Neftali ya tinfenm ni.

¹⁴ U kele' ni'saan ma nnõ, ne ní tien' *Uwien ya ñõbonsõknl Esayi là len' ma ki ye:

¹⁵ «Sabulon nin Neftali yaabe, ninbi bà kõ ki kpiéke Galile ya ñunciennm, Suden ya kpenpuol bó nnõ, mitinfenm mà bi yih mè bà ña yé Sufmbé ya tinfenm nnõ.

¹⁶ Binib bà là te licinñunl ni nnõ, bi laa' kuwenwencienu.

Binib bà mikuum là kpáakeh be, mi'jinjinku yiin bi'bo nnõ, kuwenwenku wende' bi'bo.»

¹⁷ Ki ñe u ya yo kí taa kí li joh, ne *Yesu cin' ki kpaandeh ki teh: «Lèbre men ni'tetem, kime Uwien ya bel nekñ' ní ñõ.»

Yesu yin' bijenbeb binan be ní paan u'bo

(Mark 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ *Yesu cuonh ki kpáakeh Galile ya ñunciennm, ne ki laa' ninjieb bile, bi te ki wiènh bubebu. Bi là yé bijenbeb ne. Bi yih uba Simõn, ki baanh wõ Pier*, ki yih u'ninjé Andre.

¹⁹ Ne u tãke' be ki ye: «Paan men n'bo ní, ñõ ní cère ní li taakeh binib ki dienh nni.»

²⁰ Bi dään' bi'bään i ya taan bo, ne ki paan' u'bo.

* 4:18 Pier ya tingi si: litenpenl ne.

21 U jende' waamu, ne ki ti laa' ninjieb bile mo, Sebede ya bijieb Saak nin u' ninje San. Ben nin bi'baa Sebede te bi'nerbu ni, ki tuoreh bi'baan. Ne *Yesu yin' be.

22 Ne bi daan' bi'baa nin bu'nerbu nno i ya taan bo, ki paan' u'bo.

Yesu kpaandeh Uwien ya gber; ki buuh biwienb

(Luk 6:17-19)

23 Ne *Yesu cuonh Galile ya tinfenm ke ni, ki koth Sufmbe ya taan ya dur ni, ki wakh binib Uwien ya gber; ki kpaandeh Uwien ya bel ya gbemomont, ne ki buuh iwien ke ya bol.

24 Ne u'yel kpienh Siri ya tinfenm ke ni. Bi tukeh binib ba bun iwien ke ya bol ki baareh u'saan ne u buuh bi'ke. Ben si: isenpol haake ba nin ba luh libinbil nin ba ya gbenent faan'.

25 Ne inigocien nen' ni Galile ya tinfenm ni nin mitinfenm ma bi yih me Idu Piik nno ni nin Yerusalem ni nin Sude ya tinfenm ni nin Sude ya kpenpuol bo, ne ki paan' u'bo.

5

Yesu wakh u'panpaankaab lijuol bo

Uwien ya monm te binib ba bo

(Luk 6:20-23)

1 *Yesu laa' inigol nno ma nno, ne ki don' ki ti kele' lijuol liba bo. U'panpaankaab taan' u'saan,

2 ne u cin' ki wakh be ki teh:

3 «Binib ba nmabe jjiinyennaale nno, Uwien ya monm te bi'bo, kime *Uwien ya bel ye bi'yaal ne.

4 Binib ba muh nno, Uwien ya monm te bi'bo, kime Uwien li songe bi'yenn.

5 Binib ba jiindeh bi'ba tingi nno, Uwien ya monm te bi'bo, kime unendun wuu li ye bi ya faal ne.

6 Binib ba ya nun mon be ni li ye binimomb nno, Uwien ya monm te bi'bo, kime bi la li le bi ye na.

7 Binib ba muh bi'tob miccekem nno, Uwien ya monm te bi'bo, kime Uwien li muo be miccekem.

8 Binib ba taa' bi'ba ki de' Uwien, bi'fel bo ha nmabe joknt nno, Uwien ya monm te bi'bo, kime ben ne li le Uwien.

9 Binib ba nuunh uyenduon ya sen nno, Uwien ya monm te bi'bo, kime Uwien li yin be u'bumu.

10 Binib ba jinh ijend bi'nimont bo nno, Uwien ya monm te bi'bo, kime ben ne si Uwien ya bel.

11 «Binib sukreh ne, ki jendeh ne, ki lienh ni'bo inobonbil ke ya bol min bo la, Uwien ya monm te ni'bo.

12 Li te men uyensonge ni, ki li poknh, kime ni li le lisuul la yebe paaki bo. Bi la jende' *Uwien ya nobonsoknb ba la te uyo bo nno mo nno ne.»

Ninbi ne ye miyaam nin kuwenwenku unendun wuu ni

(Mark 9:50; Luk 14:34-35)

13 «Ninbi ne ye unɛndun wuu ya yaam. Ama miyaam saa' ka ji nme la, niba na te ki ji ri fre ki nmaake me. Ma ji ye bonn, bi li wule me ne, ne binib ri li taanh mi'bo ki gɛbreh.

14 «Ninbi ne ye unɛndun wuu ya wenwenku. Udu wa te ligbengbenl bo na nmobe bɔlm.

15 Unil se' lifrl la, wa ri taa senku ki cubn li'bo. U li taa le ki tuon likpenkpenl bo ne, le ri li wendeh ba ke te iden ni.

16 Ni'mo ya wenwenku ri li wendeh binib ya nun bo, be ri li lenh ni teh na ni mon nno, na ki peke ni'Baa wa te paaki bo.»

Yiko ya wɔknm

17 «La maaleh men ki teh n baa' ri la gben *yiko nin Uwien ya nɔbonsɔknb ya gber ne. Ma baa' ri la gben tu. N baa' ri la tien tu cinbe ki ye ma bo ne.

18 N takeh ne imɔn ne, yiko nno uba kpein monon na ri juore fɛnm, u'ke li li tien ne. Kutaaku nin kitink li wuake ki kpaan ma ke la, yiko nno ya gbeɣɔɔl liba monon na ri juore fɛnm.

19 Nen bo, wa ke kende' yiko nno ni uba bo waamu monon, ki wɔkn' binib be ri li teh u'yaam la, u li ye uwaal ne Uwien ya bel ni. Wa ke tuo' *yiko nno, ki wɔkn' binib nno la, u li ye ucien ne Uwien ya bel ni.

20 N takeh ne ne, ni'nimɔnt na cen' *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisienmbe yaar la, na li li ko *Uwien ya bel ni.»

La cere men ni'benku ni ri li beh tab bo

21 «Ni cii' bi la take' uyo bo yaab ki ye: «La ku nil. Unil ku' u'to la, bi li bu wo tibuur ne.»

22 Ama min takeh ne ki teh wa ke ya benku ni ben' u'to bo la, bi li bu wo tibuur ne. Wa ke take' u'to ki ye u ye fɛnm la, tibuur ya cienb li bu wo tibuur ne. Wa ke take' u'to ki ye u ye uwaar la, u kpe wo ri ko umu wa na ri kpiin ni ne.

23 Nen bo, a joh a pu Uwien mipum u'ponpuol bo, ki ti tiere' ki ye sin nin a'to nmobe mimaam la,

24 taa a'pum nno ki ble li'saan, ki jo ni ti gben me ki yaan, ki liebe ni ki la pu Uwien a'pum nno.

25 «Sin nin unil nmobe mimaam ne u tuke me ki joh tibuur la, taan nin wo buɔbu tonm, uyo wa ni laan te usen ni. Nno na ri la, u li taa ne ki ti njkn tibuur ya cien, u'mo ri taa ne ki njkn lipekl ya cien wo ri pekn ne.

26 N takeh ne imɔn ne, na ti pen' ki gben' tibuur ya like la, na ri ne len.»

Linanmaalya gber

27 «Ni cii' bi la take' uyo bo yaab ki ye: «La teh nanmaal.»

28 Ama min takeh ne ki teh wa ke liike' upii na u'menku kon' u'ni la, u duon' nin upii nno na u'fel ni.

29 Nen bo, a'nojienunbu ne cereh a biih la, likre bu ki wie ki jende a'ba saan. A'gbenent ya niba bo juore' fɛnm la, ni tu nin a'gbenent ke ri ko umu wa na ri kpiin ni.

30 A'nojie ne cereh a biih la, cere wu ki wie ki jende a'ba saan. A'gbenent ya niba bo juore' fɛnm la, ni tu nin a'gbenent ke ri ko umu wa na ri kpiin ni.»

Uje la wie u'po

(Matie 19:9; Mark 10:11-12; Luk 16:18)

31 «Bi ti la liebe' ki ye: «Unil wie' u'po la, wo ri kele kugbanku ki de wo, ki wuon ki ye u wie' wo ne.»

³² Ama min tãkeh nε ki teh uje wã kε ya po ηa tien' nanɲmaal ηɔ u wiε' wɔ la, u sureh upii nnɔ wɔ n̄ kpende unanɲmaa nε. Uje wã kuɔn' bi wiε' upii wã la, u tien' linanɲmaal nε.»

Yesu len' ipɔl ya gber

³³ «Ni tí cii' bi là tãke' uyo bo yaab ki ye: «La pole tonnɛnku bo. A pole' Uwien la, á tien a pole' ki ye bà.»

³⁴ Ama min tãkeh nε ki teh ni la lí n̄ pole. Ni la pole taaku, kimε kutaaku yé Uwien ya berbiεk nε.

³⁵ Ni la pole tink mɔ, kimε kitink yé Uwien ya tãan paandeh nã bo nε. Ni la pole Yerusalem mɔ, kimε Yerusalem yé Uwien Uberciɛn ya du nε.

³⁶ La pole a'yul, kimε ηa n̄ fre kí cère a'yurku kuba mɔnɔn n̄ kpende kuyupɛnpienku, ka n̄ fre kí cère kù n̄ kpende kuyubɔnɔnku mɔ.

³⁷ Ni'lenm ni, n̄ yé imɔn la, n̄ ye imɔn. N̄ tí yé kutonnɛnku la, n̄ ye n̄ yé «kutonnɛnku». Ni jí pukn' nã kε la, n̄ yé usɛnpol, ubiεrɔ yaann nε.»

La teh mɛn biere ki tuukeh fɛn

(Luk 6:29-30)

³⁸ «Ni tí cii' bi là tãke' uyo bo yaab ki ye: «Unil fiε' u'tɔ ya nunbu la, bε n̄ fiε u'mɔ yaabu. Unil fεkre' u'tɔ ya n̄inl la, bε n̄ fεkre u'mɔ yaal.»

³⁹ Ama min tãkeh nε ki teh unil tien' ηε mibiεrm la, la j̄in wɔ biεrm. Unil krɔbe' a'nɔjiekpienku la, pekre a'nɔgenkpienku mɔ kí de wɔ.

⁴⁰ Unil taa' ηε ki jon' tibuur wɔ n̄ tí fiε a'lierwawaal la, cεbe wɔ a'liεrgbenku mɔ.

⁴¹ Unil wɔbn' ηε ki ye á tuke u'tukl kí piεre wɔ kɔnsini uba la, piεre wɔ kɔnsini ule.

⁴² Wã miε' ηε nibonn la, pu wɔ. Wã mɔ yíε á kpende wɔ nibonn la, la sikre wɔ buɔn.»

Li yíε mɛn ni'nɛnnɛndb

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ «Ni tí cii' bi là tãke' uyo bo yaab ki ye: «Li yíε wã yíε ηε, kí li nɛn wã nɛn ηε.»

⁴⁴ Ama min tãkeh nε ki teh: «Li yíε mɛn ni'nɛnnɛndb, kí li kãareh ki dienɛn binib bà j̄ndeh nε,

⁴⁵ ηɔ kí li yé ni'Baa wã te paaki bó ya bumu, kimε wɔn nε cèreh u'wien puɔrɛh ki wendeh bibiεrdɛnb nin binimɔnb, kí cèreh utaa mɔ niih ki dienɛn binimɔnb nin bibiεrdɛnb.»

⁴⁶ Ni yíε bà yíε nε baba la, ni li lε li lε suul ba? Bilɛnpotekb mɔnɔn ηa teh nnɔ-ɔɔ?

⁴⁷ Ni fuondeh ni'yaab baba la, bε lèbre'? Bà ηa yé Sufmbe mɔnɔn ηa teh nnɔ-ɔɔ?

⁴⁸ Nɛn bo, ninbi li te mɛn mɔnmɔnm kí tí gben tɛn ni'Baa wã te paaki bó te ma bo.»

6

Ni li punh mipum ma bo

¹ «Li bɛn mɛn, kí la teh nimɔnt binib ya nun bó ki nuunɛn bε n̄ lε kí p̄ke nε. Ni teh nnɔ la, na n̄ lε suul ni'Baa wã te paaki bó saan.

² «A pun' ucεεkdaan nibonn la, la cuonɛn ki kpaandeh ni'kε saan tɛn iñuɔn ile ya nib teh ma itãan ya dur ni nin isɛnɛn ni ηɔ binib n̄ lε kí p̄ke bε. N tãkeh nε imɔn nε, bi laa' bi'suul ηɔ.

³ A pun' ucεεkdaan nibonn la, la cère a'nɔgen n̄ li bɛn a'nɔjie de' nã.

⁴ Pu wɔ lididikl bo. A'Baa wã lenh a teh nã lididikl bo nnɔ nε li su ηε.»

Ni li kàareh ma bo*(Luk 11:2-4)*

⁵ «Ni kàareh la, ni la li te ten iñuon ilele ya nib. Bi yíe be ní li sieh itáan ya dur ni nin isennaan ni ne ki kàareh ño binib ní li lenh be. N tókeh ne imòn ne, bi laa' bi'suul ño.»

⁶ Sin wón, a tí ní yíe á kàare la, kó a'duku ni, kí pñin, kí kàare a'Baa wà ña lenh wó nnó. A'Baa wà lenh a teh ná lididikl bo nnó ne li su ñe.

⁷ «Ni kàareh la, ni la li kàareh ki ñobleh ki tekreh ten bà ña pe Uwien ya sen bo. Bi maaleh ki teh bi lienh ki gbiekeh ne la, Uwien li cenge bi'bó.

⁸ La teh men ten ben, kime ni'Baa ben ná wiebe ne kí le na laan mié' wó nè.

⁹ Ní li kàareh ki teh nó:

◁Ti'Baa wà te paaki bó,
cère binib ke ní li boh a'yel,

¹⁰ Cère a'bel ní baa ní,
cère a'yíem ní tien tingi ni ten paaki bó.

¹¹ De te dinnó ya wentunl ya jier,

¹² fère te ti'biil,
ten ti'mó fèreh ma bà biih te nnó.

¹³ La cère tí lu mibiikm ni.

Ama fie te usenpol ubiero ya nuó ni*.

[Kime sin ne si libel nin ufaa nin ukpieke uyo wà ña ñmóbe gbenm.]†

¹⁴ «Kime ni fèreh binib bi'biil la, ni'Baa wà te paaki bó mó li fère ne ni'yaal.

¹⁵ Ama na fèreh binib bi'biil la, ni'Baa mó ña ní fère ne ni'yaal.»

Ni lóle' buñóbu la, ni li teh ma bo

¹⁶ «Ni lóle' buñóbu la, ni la li saah ni'nun bó ten iñuon ilele ya nib. Bi saah bi'nun bó ño binib ní bende kí ye bi lùo buñóbu ne. N tókeh ne imòn ne, bi laa' bi'suul ño.»

¹⁷ Sin wón, a lóle' buñóbu la, fende a'nun bó, kí luobe a'yur mikpóm,

¹⁸ ño binib la bende kí ye a lùo ñóbu. Ama a'Baa wà te a'saan lididikl bo ne ben. Wón wà lenh a teh ná lididikl bo nnó ne li su ñe.»

Paaki bó ya faal*(Luk 12:33-34)*

¹⁹ «La li nuunh men ní le lifaal kí gbien uñendun wuu ni. Kime likuotuul nin uyonyon li saa lè. Ne Binasub mó li lonbe kí kó kí suu lè.

²⁰ Ama li nuunh men lifaal là yebe paaki bó. Nen bó kuotuul ña ní mó lè, nasu mó ña ní lonbe kí kó kí suu lè.

²¹ Kime a'faal te ná saan la, a'fèl mó dó nen saan ne.»

Bununbu yé tigbenent ya frl ne*(Luk 11:34-36)*

²² «Bununbu yé tigbenent ya frl ne. A'nun món la, a'gbenent ke te kuwenwenku ni ne.

²³ Ama a'nun ña món la, a'gbenent ke te licinñunl ni ne. A'nun yà cèreh a te kuwenwenku ni nnó ña ji lenh la, a te licinñunl là ni nnó ji li te milé bo?»

Nil ña ní fre kí li pe cenbaambe bile bo*(Luk 16:13; 12:22-31)*

* **6:13** Bi li fre kí lebre fie te usenpol ubiero ya nuó ni kí ye ñen' te mibiern ni mó. † **6:13** Bi kpie' kí kele' tigbont tá nnó ya tuba ni: kime sin ne si libel nin ufaa nin ukpieke uyo wà ña ñmóbe gbenm ña te tu'ni.

24 «Nil ɲa ɲi fre kí li pɛ cɛnbaambɛ bile bo. U li nɛn uba nɛ, kí li yíe utɔ. U li se uba ya ciɛk bó nɛ, kí li likeh utɔ fɛnm. Na ɲi fre kí li pɛ Uwien bo ki liebe' kí pɛ ilike mɔ bo.»

La cère mɛn ni'nun ɲi li mɔn tijier nin tiwɛngolkaar bo

25 «Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ kí teh ni la cère nɛ ɲi li wiɛbe nɛ ni li tien ma kí li fuobe bo, kí la li maaleh kí teh: <Ti li ji ba?> Kí la cère nɛ ɲi li wiɛbe nɛ ni'gbɛnɛnt bo, kí la li maaleh kí teh: <Ti li gole ba?> Limiel ɲa cɛn' tijier-ii? Tigbɛnɛnt mɔ ɲa cɛn' tiwɛngolkaar-ii?

26 Liike mɛn inuɔn yá laanh paaki bó te ma bo. Ya koh, ka ceh kí cɔngɛh bɔnbuɔn ni. Ama ni'Baa wà te paaki bó nɛ jindeh yí. Na nín cɛn' yí pɛlpɛl-ii?

27 Ni'ni ɲmɛ nɛ u'nínm ni, u li fre kí fɔkn u'miel waamu mɔnɔn kí pukn-i?

28 «Bɛ bo nɛ ni cèreh nɲi wiɛbe nɛ tiwɛngolkaar bo? Maale mɛn kí liike kumuɔku ni ya sir puh ma bo, ta sɔnh tuonl, ka loh kpɛlcɛr.

29 Ama n tɔkeh nɛ nɛ, ubɛr Salomɔn nin u'fáaciɛnl kɛ, wa lá gole' kpɛlcɛr tɔ mɔn kí baa' mipuum nɔɔ ya miba mɔnɔn.

30 Uwien cèreh timɔsir tà te dinnɔ kubaaku ni, kí li wun teke umu puh mipúmɔnmɔnm la, bɛ li cère wa ɲi tien ninbi binib mimɔnm kí cɛn timuɔr-i? Ni'tekjim nɛ pɔrɛ' nɛ.

31 Nɛn bo, ni la cère nɛ ɲi li wiɛbe nɛ, kí la li maaleh kí teh: <Ti li ji ba? Ti li ɲu ba? Ti li gole ba?>

32 Kimɛ bá ɲa pɛ Uwien ya sɛn bo ya nun nɛ mɔn tu ya bont kɛ bo. Ni'Baa wà te paaki bó bɛn kí ye ni ciɛke tibont nɔɔ kɛ.

33 Laan li nuunh mɛn *Uwien ya bɛl, kí li teh Uwien yíe ná, u li taa tibont nɔɔ kɛ kí pukn nɛ.

34 Nɛn bo, la cère mɛn nɛ ɲi li wiɛbe nɛ wenli wà we ní nɔ bo. Wenli nɛ ni li wun maale wenli ya gɛr bo. Lidaali lá kɛ nin li'jɛnd nɛ.»

7

La biindeh mɛn tɔb

(Luk 6:37-38, 41-42)

1 «La biindeh mɛn nib ɲɔ Uwien mɔ la biin nɛ.

2 Ni biindeh binib ma bo la, Uwien mɔ li biin nɛ nɔ nɛ. Ni taah ná kí bikreh tibont kí dienh binib tɔb nɔ Uwien mɔ li taa nɛn nɛ kí biike kí de nɛ.

3 Bɛ tien' a lenh kumuɔku kúa te a'tɔ ya nunbu ni, ka ji lenh jaantɛlkɛ wà puɔn a'yaabu ni?

4 A li tien mila kí tɔke a'tɔ kí ye: <Cère ɲi ɲɛn kumuɔku kúa te a'nunbu ni nɔ>, ɲɔ jaantɛlkɛ puɔn a'yaabu ni?

5 Sin inuɔn ilele ya nilɔ, kpɛ kɲi ɲɛn jaantɛlkɛ wà puɔn a'nunbu ni nɔ, kí li lenh mɔnmɔnm, kí yaan kí fre kí ɲɛn kumuɔku a'tɔ yaabu ni.

6 «La taah mɛn tibont tà yé Uwien jaar kí dienh isɛngbele, ɲɔ í la lá liebe kí kɛkɛre nɛ. La taah mɛn ni'laan kí dienh fangambɛ, ɲɔ bi la tɛtɛ i'bo.»

Li miɛh mɛn, kí li nuunh, kí li ɲih kunagɛnku

(Luk 11:9-13)

7 «Li miɛh mɛn, bi li pu nɛ; li nuunh mɛn, ni li lɛ; li ɲih mɛn kunagɛnku, bi li piire.

8 Kimɛ wà kɛ miɛh la, bi punh wɔ nɛ. Wà kɛ nuunh la, u lenh nɛ. Wà kɛ mɔ ɲih kunagɛnku la, bi piireh nɛ.

9 Ni'ni ɲmɛ ya buk miɛ' wɔ kpɔnɔ la, u li de kɛ litɛnl-i?

10 Bii kí miɛ' wɔ ujen la, u li de kɛ uwɛ?

11 Ninbi bibierdenb, ni ben ki dienh ni'bumu na mən la, be li tien ni'Baa wa te paaki bó ɲa rí cère binib bá mieh wə ná mən nno be rí le nè!

12 «Nen bo, ni yé binib rí li teh ne ná ke nno, ni'mə rí li teh be nen. *Yiko ya gbənkú nin Uwien ya ɲəbɔnsəknb wəknh ná ke nno ya tingi nínə.»

Ni li ɲe bunaɲbu búa ki kə
(Luk 13:24)

13 «Nen men bunaɲbu búa wiεbe kí kə, kime bunaɲbu búa piε nin usen wá piε jondeh te fənm bó ne. Binib kpɛndeh usen wá piε ne kí yebe.

14 Bunaɲbu búa nin usen wá joh limiel bó nno ɲa piε. Binib bá nuunh kí lenh u ya sən ɲa yebe.»

Binib ya tetem ne li cère be rí bende bi yé bidənb bá
(Luk 6:43-44)

15 «Liike men ni'yul bo nin bitonnenɲəbɔnsəknb. Bi báareh ni'saan ki te suo ten ipe ne, ama kí nín jí yé ikər kí bre.

16 Bi'tuon ne li cère ní bende bi yé binib bá ya bol. Ba pəh cεce benenk bo. Ka pəh kenken mə konkonbu bo.

17 Nen bo, busumənmənbu ke lúonh ibii yá mən ne. Busubu búa ɲa mən mə lúonh ibii yá ɲa mən ne.

18 Busumənmənbu ɲa rí fre kí lúon ibii yá ɲa mən. Busubu búa ɲa mən mə ɲa rí fre kí lúon ibii yá mən.

19 Busubu búa ke ɲa lúonh ibii yá mən la, bi li ge bú kí wiε umu ni ne.

20 Nen bo, binib ya tuon ne li cère ní bende bi yé binib bá ya bol.»

Uwien ya bəl ni ya kəm ya gbər
(Luk 13:25-27)

21 «Na yé wá ke yih nni ki teh: <Yonbdaan, Yonbdaan>, ne li kə Uwien ya bəl ni. Ama wá teh n'Baa wá te paaki bó yé ma bo, ne li kə u'bəl ni.

22 Lidaali lá Uwien li bu binib tibuur nno, binib bá yebe li təkε nni kí ye: <Yonbdaan, Yonbdaan, a ya yel bo ɲa rí ne ti sək'n' Uwien ya gbər, kí ɲərə' isenpəl binib saan, kí tien' miyək'm ya bont-ii?>

23 Ne n li təkε be kí ye: <Jende men n'saan, ma ben ne fiebu. Ni yé bá teh ná bre ne.>»

Binib bile mən' bi'dur ma bo
(Luk 6:47-49)

24 «Tə, wá ke ciuh n'gbər tuu nə, ki teh tú ye ma la, u naan uje wá ɲməbe miyənfuom, ki mən' u'duku kutentiεku bo ne.

25 Utaa nii', miwuəm kən', ki puube' kí yile' kuduku nno bo, kutafaaku mə fii' kí lek'n' ku'bo. Kú se kutentiεku bo ma nno, ne ka lu'.

26 «Ama wá ke ciuh n'gbər tuu nə, ka teh tú ye ma la, u naan ujejər wá mən' u'duku litəngbil bo ne.

27 Utaa nii', miwuəm kən', ki puube' kí yile' kuduku nno bo, kutafaaku mə fii' kí lek'n' ku'bo, ne kú lu' kpəlkpəl.»

Yesu ya wəknm ɲməbe mituəm

28 *Yesu wək'n' kí tí ghen', ne u wək'n' linigol nno iɲəbon yá nno cuo' be miyək'm cεen.

29 Kime wa wəknh be ten *Yiko ya wənwəknb wəknh ma bo, u wəknh be ten unil wá du u wəknh ná nno bo ne.

8

Yesu cère' uwend uba lùore'
(Mark 1:40-45; Luk 5:12-16)

- 1 *Yesu jinh lijuol bo, ne linigocienl pe u'bo.
2 Tò, uwend uba baa' ki lá gbaan' u'nintuáli, ne ki tóke' wò ki ye: «Yonbdaan, a yie la, a li fre kí cère n' lùore.»
3 Ne *Yesu tende' u'nuò ki me' wò, ne ki ye: «N yíe, lùore.» Ne u pak ki lùore' i ya taan bo.
4 Ne *Yesu ye: «Liike a'yul bo ki la tóke nil, ama jo kí tí lè utótuørkε, kí tien lituurl ten Moyis là ye be n' li teh ma bo. Nen ne li wuon kí ye a lùore'.»

Yesu buu' sojacièn uba ya tonsònl
(Luk 7:1-10)

- 5 *Yesu cuonh ki tí kòh Kapernawum ya du ni uyo wà nnò, ne sojambe kobk ya cien uba baa' u'saan ki gbáan' wò ki ye:
6 «Yonbdaan, n'tonsònl ne wòbe' ki dò iden, ki wòlndeh cεen.»
7 Ne *Yesu ye: «Min li jo kí tí buu wò.»
8 Ne u tóke' *Yesu ki ye: «O, Yonbdaan, ma kpe á baa kí kò n'den. A li len' mánònl ki ye «Faake» la, n'tonsònl nnò li faake ne.
9 Kime min mánònl ηmòbe binib bà yé nin nni bicienb, ne ki mò yé sojambe biba ya cien. N tóke' uba ki ye: «Li joh» la, u joh ne, n tóke' utò ki ye «Den» la, u bàareh ne. N tí tóke' n'tonsònl ki ye wò n' tien ná la, u teh nen ne.»
10 *Yesu cii' u'nòbon ma nnò, ne ní cuo' wò miyòkm, ne u tóke' binib bà pe u'bo nnò ki ye: «N tókeh ne imònl ne, ma laan laa' nil wà ηmòbe mie ya tekjin Israyel yaab ni mánònl.
11 N tókeh ne ne, binib yebe ki li ne lenpuoli bó ní nin nintuáli bó ní, kí lá kèle kí jí *Abraham nin *Isaak nin Sakòb saan tijier *Uwien ya bel ni.
12 Ama bi li nen bà bi li si *Uwien ya bel nnò kí wie saali licin'funl ni. Nen saan ne bi li te ki muòh, ki ηmònh inògben.»
13 *Yesu tóke' sojambe ya cien nnò ki ye: «Li kunh. Nè n' tien' ηε ten a teke' nni ki jin' ma bo.» Ne ucien nnò ya tonsònl faake' i ya taan bo.

Yesu buu' binib bà bun iwien ke ya bol
(Mark 1:29-34; Luk 4:38-41)

- 14 *Yesu jon' Pier den, ne ki laa' Pier ya còbnaa dò ki bun, u'gbenent ton.
15 *Yesu me' u'nuò, ne u'gbenent songe'. Nen saan ne u fii' kí cènde' wò.
16 Ni'daali ya tajuòku, ne bi tuke' binib ligol ki baa' Yesu saan isenpol ηaake be. *Yesu ηore' isenpol nnò nin u'nòmaam, ne kí cère' bà ke bun nnò faake'.
17 U tien' nnò ηò u'nòbonsòknl Esayi là len' ná nnò nè n' tien ne. U là len' ki ye: «Wònl ne nen' tí'jiint, ki teke' tí'wien ke ki tuke'.»

Binib bà yie be n' paan Yesu bo ya gber
(Luk 9:57-62)

- 18 Tò, *Yesu laa' linigol guon' wò, ne u tóke' u'panpaankaab ki ye: «Cère men tí puore kí jo miñunciennm ya gbaatòl bó.»
19 Yiko ya wònwòknl uba baa' u'saan, ne ki tóke' wò ki ye: «Cenbaa, a joh ná bó ke la, n li pe a'bo ne.»
20 Ne *Yesu tóke' wò ki ye: «Inεk ηmòbe ifele, inuon mò ηmòbe titer, ama *Unil ya Bijε wònl ηa ηmòbe u li kpòkn ná saan yul.»
21 Ne u'panpaankaab ya uba mò tóke' wò ki ye: «Yonbdaan, cèbe nni n' jo kí tí sube n'baa ηò kí liebe ní kí paan a'bo.»
22 Ne *Yesu tóke' wò ki ye: «Li pe n'bo, kí cère bitenkpiib n' li subeh bi'tòb.»

Yesu cère' kutafaaku ηmile'
(Mark 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ *Yesu kòn' buñerbu ne u'panpaankaab mo paan' u'bo.

²⁴ Bi joh ma nno ne kutafaabiiku kuba fii' miñunm bo ki cèreh inñungbegbel fihi ki yildeh buñerbu nno bo. Nin nen ke ηo *Yesu wòn do ne ki goh.

²⁵ Ne bi baa' ki lá finde' wò, ki tòke' wò ki ye: «Yonbdaan, ηmien te, ti benh ti luo ne.»

²⁶ Ne u ye: «Be tien' ni sen' bujewanbu? Ni tekjim ne pòre' ne.» Nen saan ne u fii' ki tien' kutafaaku nin miñunm bo. Ne kutafaaku nin miñunm ke ηmile' cim.

²⁷ Ni cuo' binib miyokm, ne bi niireh ki teh: «U yé be ya nitunbu so, kutafaaku nin miñunm ke ti boh wò?»

Yesu ηore' isenpol binib bile saan
(Mark 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Bi ti baa' miñunciem ya gbaatol, Gadara yaab ya tinfenm ni, ne binib bile ñen' ikul bó ní ki cende' wò. Isenpol ne lá ηaake be. Bi lá bre ceeen ne, ne nib ηa kaabe ki ñeh ni'bo ya sen.

²⁹ Bi laa' *Yesu ma nno, ne ki wuureh i ya taan bo ki teh: «Uwien ya Bijε, tinbi nin sin tu le ne? A baa' á lá jènde te ne uyo ηa laan baa'-aa!»

³⁰ To, fangambe biba mo lá te ka fòke nin ni'saan ki yebe ka dindin, bi kpaah be.

³¹ Ne isenpol nno gbáan' *Yesu ki ye: «A ηore' te binib biε saan la, á cèbe te ti jo ki ti kò fangambe biε no.»

³² Ne *Yesu ye: «Li joh men.» Ne i siere' binib nno saan, ki ti kòn' fangambe nno. I ya taan bo, ne fangambe nno ke sen' ki tinde' ligbengbenl, ki ti lu' miñunm ni ki luo'.

³³ Bà kpaah fangambe nno sen' ki jon' udu bó, ki ti tòke' binib *Yesu cère' bijε nno faake' ma bo nin ná ke tien'.

³⁴ Udu nno ya nib ke ñen' ki lá tuobe' *Yesu usen ni, ne ki gbáan' wò ki ye wò ní ñe bi'tinfenm ni.

9

Ujε uba ya taan nin u'nuo faan' Yesu cère u faake'
(Mark 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ *Yesu liebe' ki kòn' buñerbu ki ti puore' miñunciem ki kun' u'du ni.

² Ne bi tuke' uje uba linagenl bo u'taan nin u'nuo ke faan' ki baa' u'saan. U laa' bi teke' wò ki jin' ma nno, ne u tòke' uje wà ya taan nin u'nuo faan' nno ki ye: «N'buke, cuo a'ba, n fère' ηε a'biere ηo.»

³ Nen saan ne *Yiko ya wònwòknb biba maaleh ki teh: «Ujε wuo sukreh Uwien ne.»

⁴ *Yesu bende' bi'yennaale, ne ki tòke' be ki ye: «Be tien' ni ηmòbe yii ya yennaalbiere?»

⁵ Ni le ba ne faa? N tòke wò ki ye n fère' wò u'biere ne faa bii wò ní fii kí cuon ne faa?

⁶ Nen bo, n li wuon ne kí ye *Unil ya Bijε ηmòbe mituom unjendun wuu ni wò ní fère binib bi'biere.» Ne ki tòke' wà ya nuo nin u'taan faan' nno ki ye: «Fii, kí yuure a'nagenl, kí li kunh.»

⁷ Ne u fii', ki kun'.

⁸ Linigol nno laa' nno ma nno, ne ní cuo' be bujewanbu, ne bi pèke' Uwien u de' binib mituom mà nno bo.

Yesu yin' Matie wɔ n' paan u'bo
(Mark 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ *Yesu siere' ni'saan ki joh ma nnɔ, nɛ ki laa' ulɛnpotekl uba ke lɛnpotekbuol, bi yih wɔ Matie. Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Paan n'bo nɪ.» Nɛ u fii' ki paan' u'bo.

¹⁰ Ni ya puoli bɔ nɛ *Yesu te Matie den ki jinh tijer. Bilɛnpotekb ligol nin bibierɛnb mɔ baa' ki kɛ wɔn nin u'panpaankaab saan, ki jinh.

¹¹ *Farisiɛnmbɛ laa' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki niire' u'panpaankaab ki ye: «Bɛ tien' ni'cɛbaa tɛ ki jinh nin bilɛnpotekb nin bibierɛnb-i?»

¹² *Yesu cii' bi len' ma bo, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Binib bɔ nɛmbɛ laanfɛ nɛ nɛ nuunh dɔktɛ, bɔ bun nɛ nuunh dɔktɛ.»

¹³ Ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien nɛ yɛ bɛ nɪ li tɛh tuɔɛ ki dienh wɔ, ama u yɛ bɛ nɪ li muɔh tɔb micɛɛkm nɛ. Nɛn bo, li joh mɛn kɪ tɪ bɛnge inɔbon yɛ nɔ ya tingi. Kimɛ ma baa' nɪ yin nimɔnb, n baa' nɪ yin bibierɛnb nɛ.»

Uɔlɔle ya gɛr
(Mark 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Tɔ, San ya panpaankaab baa' ki lɔ niire' Yesu ki ye: «Bɛ tien' tinbi nin *Farisiɛnmbɛ luoh buɔbu, nɛ a ya panpaankaab bɛn nɛ luoh?»

¹⁵ Nɛ u jiin' bɛ ye: «Binib bɔ bi yin' bɛ upiikuɔn li fre kɪ li tɛ uyɛnsaa ni uyo wɔ piicɛ laan tɛ bi'saan-ii? Ama uyo uba wɛ nɪ bɛ nɪ nɛn piicɛ nnɔ bi'saan. U ya yo nɛ bi li lɔle buɔbu.»

¹⁶ Nɛ ki tɪ ye: «Uba nɛ taa kpɛlɛfɛnku ya jɛnl, kɪ lekɪ liliɛrkpaal. U tien' nnɔ la, kukpɛlɛfɛnku ya jɛnl nnɔ li kɛrɛ liliɛrkpaal nnɔ nɛ libɔnl nnɔ nɪ yɛbre kɪ pkn.»

¹⁷ Uba mɔ nɛ taa midaam mɔ nɛ laan muɔ' ki bɛn' kɪ piɛke iyɔkpaan ni. U tien' nnɔ la, iyɔl nnɔ li kpɛrɛ kɪ saa, nɛ midaam nnɔ mɔ nɪ wule kɪ nɛnde. Bi piɛkeh midaam mɔ nɛ laan muɔ' ki bɛn' iyɔfɛn ni nɛ. Bi tien' nnɔ la, liyɔl nnɔ nɛ nɪ saa, midaam nnɔ mɔ nɛ nɪ wule.»

Yesu cɛrɛ' upii uba faake', ki mɛkre' kibupiik kiba mɔ
(Mark 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ *Yesu tɛ ki lienh, nɛ ucɛn uba baa', kɪ lɔ gbaan' u'nintuɔli ki tɔke' wɔ ki ye: «N'bisɛ kpo' itɔan yɛ bo nɛ. Ama dɛn kɪ taa a'nuɔ kɪ paan u'bo, nɛ wɔ nɪ liɛbɛ kɪ li fuobe.»

¹⁹ Nɛ *Yesu fii' ki paan' u'bo nin u'panpaankaab.

²⁰⁻²¹ Tɔ, upii uba mɔ lɔ tɛ ni'saan, ki laa' tɪfɛr ibin piik nin ile ta gben'. U maale' u'yɛnm ni ki ye: «N mɛ' u'wɛngolkaar mɔnɔn la, n li faake nɛ.» Nɛ ki baa' *Yesu ya puoli bɔ nɪ, kɪ nɛkn' wɔ, nɛ ki mɛ' u'wɛngolkaar ya nɔgbɛn.

²² *Yesu jɛbɛ' ki laa' wɔ, nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «N'bisɛ, cuo a'ba. A'tekjim nɛ nɛmɛn nɛ.» Nɛ u pɔk ki faake' i ya tɔan bo.

²³ *Yesu tɪ baa' ucɛn nnɔ den, nɛ ki laa' biwopɛb nin linigol tɛ ni'saan ki nɛmɛn kuwaaku ki gbɛn'.

²⁴ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Nɛ mɛn saali, kɛmɛ kibupiik nnɔ nɛ kpo', kɪ gɔh nɛ.» U len' nnɔ ma nnɔ, nɛ bi lɛh wɔ.

²⁵ Bi nɔrɛ' linigol nnɔ ki nɛn' saali, nɛ u kɔn' kibupiik nnɔ dɔ kuduku kɔn ni nnɔ, kɪ cuo' ki'nuɔ, nɛ kɪ fii'.

²⁶ Nɛ tigbɛr nnɔ yɛrɛ' ki gɛ mitɪfɛnm nnɔ ni ni'kɛ saan.

Yesu cɛrɛ' ijɔn ile likrɛ'

27 *Yesu siere' ni'saan ki bure'. U joh ma nno, ne ijùn ile pe u'bo, ki wuureh ki teh: «*Dafid ya yaabile*, muo te micεεkm.»

28 *Yesu ti baa' iden, ijùn nno nek'n' wɔ, ne u niire' yè ki ye: «Ni teke' ki jin' ki ye n li fre ki likre ne-εε?» Ne i jii'n' wɔ ki ye: «A li fre, Yonbdaan.»

29 Ne u mε' i'nun, ki tɔke' yè ki ye: «Nè ní tien ne ten ni teke' nni ki jin' ma bo.»

30 Ne i likre'. Nen saan ne u tùre' ki kpekpε' i'bo ki ye i la tɔke nil.

31 Ama bi ñen' ma nno, ne ki lienh u'bó mitinfenm nno ni ni'ke saan.

Yesu buu' ulentε uba

32 Tɔ, uyo wà bi ñeh nno, ne bi tuke' ní uje uba usenpol cère' u'lenl tεbe' ki baa' *Yesu saan.

33 *Yesu ñore' usenpol nno, ne u ji freh ki lienh. Ni cuo' linigol miyɔkm cεen, ne bi ye: «Ta laan laa' niε ya bonn tinbi Israyel yaab ni.»

34 Ama *Farisienmbε ben lienh ki teh isenpol ya ciεn ne de' wɔ mituom u ñuoh isenpol binib saan.

Yesu muoh inigol micεεkm

35 *Yesu cuonh iducenciεn ke ni nin iduwawaale ni, ki wɔknh binib itáan ya dur ni, ki kpaandeh Uwien ya bel ya gbemɔnmɔnt, ki buuh iwien ke ya bol.

36 U laa' inigol, ne ki muo' be micεεkm cεen, kime bi dore', bi'yεnm saa', ne bi te ten ipe yà ña ñmɔbe wa kpaah yè.

37 Ne u tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Tijier ben' ki yebe, ama bà li taan tù ña ji yebe.

38 Nen bo, gbáan men ukpεdaan wɔ ní sɔn bitonsɔnbε be ní tí taan u'jier.»

10

Yesu ya tondb piik nin bile

(Mark 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Ne *Yesu yin' u'panpaankaab piik nin bile nno ní, ki de' be mituom be ní li ñuoh isenpol binib saan, kí li buuh iwien ke ya bol.

2 U'tondb piik nin bile nno ya yel sɔ: ukpiεk, Simɔn wà bi yih wɔ Pier nno nin u'ninje Andre, Sebede ya bijieβ Saak nin u'ninje San,

3 Filip nin Batelemi, Toma nin Matie ulenpotekl, Alfe ya bije Saak nin Tade,

4 Simɔn wà ya nun món u'du ya gber* bo nin Sudas Iskariyɔt wà lá li kuore Yesu nno.

Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile

(Mark 6:7-13; Luk 9:1-6)

5 *Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile nno, ne ki tɔke' be ki ye: «La jo men bà ña yé Sufmbε ya du ni. Ni'taal la te Samari ya tinfenm ya du uba mɔnon ni.

6 Ama li joh men Israyel yaab saan, kime ben ne te ten ipe yà tùre' usen.

7 Ni joh la, ní li kpaandeh ki teh Uwien ya bel nek'n' ní ñɔ!

8 Kí li buuh biwiεnb, kí li mεkreh bitenkpiib, kí li cèreh ijend lùoreh, kí li ñuoh isenpol binib saan. Ni laa' mituom nno ma, na pèn' niba. Ni'mɔ ní li buuh binib, kí lá li nuunh paaku.

9 Ni joh la, ni la tuke ñɔkm, ki la tuke like ya kur, ki la cùon likbu buba nin bu'tɔbu;

* 9:27 Dafid ya yaabile yé miyinm mà uyo uba la, bi taah mè ki yih Uwien lá pùon' ki ye u li sɔn wà ní wɔ ní li yé uber nno ne. Bi kele' tighont tà Grekmbε ya lenm ni nno, bi kele' ki ye Dafid ya Bijε ne. * 10:4 Yesu ya yo, Sufmbε ní, biba ya nun lá món bi'du ya gber bo ne, ne bi mɔh be ní fie bi'du Erom yaab saan.

¹⁰ ki la tuke senjokɔl, ki la tuke lier ile, ki la tuke tacaan, ki la ŋuuke gbien, kimɛ utons�ɔn kɛ jinh u'tuonl bo nɛ.

¹¹ «Ni tɪ baa' udu wà ni la, ní nuun unimòn wà li teke nɛ u'den, kí li te nɛn saan kí tɪ baa' uyo wà ni li siere udu nnɔ ni.

¹² Ni kɔn' iden yà ni la, ní fuonde iden nnɔ ya nib kí ye: «Li te mɛn uyenduɔn ni.»

¹³ Iden nnɔ ya nib teke' nɛ la, uyenduɔn nnɔ li yé bi'yu nɛ. Ama ba teke' nɛ la, u li juore ni'yu nɛ.

¹⁴ Iden yà ya nib bii udu wà ya nib ŋa teke' nɛ, ka teke' ni'gber mɔ la, nɛ mɛn nè kí kpakpaare ni'taan ya tengunku† kí wiɛ nɛ.

¹⁵ N tɔkeh nɛ imòn nɛ, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, binib nnɔ ya tudere li cɛn Sodɔm nin Gomɔr ya du ya nib yu.»

*Bi li jènde Yesu ya nib ma bo
(Mark 13:9-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ «N sɔnh nɛ ma nɔ, ni li te tɛn ipe nɛ te ikèr ya siik ni. Nɛn bo, ní li ceke ten iwe, kí li te suoo ten inɛnjel.

¹⁷ Li bɛn mɛn binib bó, bi lá li cuo nɛ kí jon tibuur, kí nɪ nɛ inalɛbe bi'taan ya dur ni.

¹⁸ Min bo, bi lá li tuke nɛ kí jo tibuur idu ya ciɛnb nin biberb saan. Nnɔ nɛ ni li yé n'mònkunb bɛn nin bà ŋa yé Sufmbe kɛ saan.

¹⁹ Bi cuo' nɛ kí jon' tibuur la, la nɪn mɛn ni li len ma bo bii ni li len kí ye bà. Uyo lá baa' la, ni li bɛnde ni li len kí ye bà.

²⁰ Kimɛ na yé ninbi nɛ li len, ni'Baa *Uwien ya Fuoŋaann nɛ li cère ní len.

²¹ «U ya yo nɛ unil li kuore u'ninjɛ, bɛ rí ku wɔ. Baa mɔ li kuore u'buk, bɛ rí ku kè. Mubumu mɔ li fii kí sere mu'naambe nin mu'baambe bo, kí cère bɛ rí ku bɛ.

²² Min bo nɛ binib kɛ li nɛn nɛ. Ama wà kɛ li mɪnde kí li ŋmɔŋmɔbe kí tɪ fɔre nnɔ, wɔn nɛ li ŋmɛre.

²³ Bi jèndeh nɛ udu uba ni la, ní sɛn kí jo uduɔ ni. N tɔkeh nɛ imòn nɛ, *Unil ya Bijɛ li baa ní kí lɛ na laan bòn' Israyɛl ya du kɛ.

²⁴ «Wà bɛngɛh ŋa rí cɛn wà wɔknh wɔ. Utonsɔn mɔ ŋa rí cɛn u'cɛnbaa.

²⁵ Nɪ kpe wà bɛngɛh rí li te tɛn wà wɔknh wɔ nɛ, utonsɔn mɔ rí li te tɛn u'cɛnbaa. Bi yin' ududaan isɛnpol ya ciɛn Bɛlsebul la, ba rí yin u'den yaab mɔ ná cɛn' nnɔ-ɔɔ?»

*Li fɛngɛ mɛn Uwien baba
(Luk 12:2-7)*

²⁶ «Nɛn bo, la fɛngɛ mɛn nib. Niba ŋa te kí buɔ ŋɔ ba lá li nɛn nè upaan bo. Tigber tuba mɔ ŋa te kí juore kí li buɔ ŋɔ ba lá li bɛnde tɔ.

²⁷ N tɔkeh nɛ ná licinŋunl ni nnɔ, kpaande nè mɛn kuwenwenku ni. N bunbeh nɛ ná litubl ni nnɔ, kpaande nè mɛn kudulekaaku ya paaki.

²⁸ La fɛngɛ mɛn nib, kimɛ bi kuuleh tigbɛnɛnt baba nɛ. Ba rí fre kí ku naank. Li fɛngɛ mɛn wà li fre kí ku tigbɛnɛnt nin kinaank kɛ umu wà ŋa rí kpiin ni.

²⁹ Bi li fre kí kuore inuɔn ile inɛ nɛ? Nin nɛn kɛ ŋɔ uba mɔnɔn ŋa rí lu kí kpo ŋɔ ni'Baa ŋa bɛn.

³⁰ Ninbi wɔn, Uwien bɛn haali ni'yur mɔnɔn ya ŋɔbu.

³¹ Nɛn bo, la fɛngɛ mɛn. Ni cɛn' inuɔn ligol.»

*Li lienh binib ya nun bó ki teh a yé Yesu yo
(Luk 12:8-9)*

† 10:14 Sufmbe bo kí kpakpaare itaan ya tengunku ya tingi si: ná kɛ ji tu unil la, ní yé u'yaar nɛ, na ji yé uba yaar.

³² «Wà ke lienh binib ya nun bó ki teh u yé n'yo la, n'mo li len n'Baa wa te paaki bó ya nun bó ki ye udaan mo yé n'yo ne.

³³ Ama wà ke lienh binib ya nun bó ki teh wa yé n'yo la, n'mo li len n'Baa wa te paaki bó ya nun bó ki ye udaan mo ña yé n'yo.»

Na yé ñakpaan, ni yé lituol ne

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «Ni la li maaleh ki teh n tuke' uñakpaan ne ki baa' uñendun wuu ni. N tuke' lituol ne ki baa'.

³⁵ N baa' ñi pàare kibujebuk nin ki'baa ne, kí pàare kibupiik nin ki'naa, kí pàare yaabisè mo nin u'ce ya naa.

³⁶ Unil den yaab ne li yé u'ennendb.

³⁷ «Wà ke yie u'naa bii u'baa ki cen' min la, wa kpe wo ñi li yé n'yo. Unil wà ke mo yie u'bise bii u'bije ki cen' min la, u'mo ña kpe wo ñi li yé n'yo.

³⁸ Wà ke ña yuunh u'doponpon ki bukeh ki paakeh n'bo la, wa kpe wo ñi li yé n'yo.‡

³⁹ «Wà nuunh wo ñi fie u'miel la, wòn ne li kpo kí juore fenm. Wà li tuo kí kpo min bo nnò, wòn ne li le limiel.»

Uwien li su binib ma bo

(Mark 9:41)

⁴⁰ «Unil teke' ne la, u teke' min ne. Unil teke' nni la, u teke' wà sòn' nni ní nnò ne.

⁴¹ Unil teke' *Uwien ya ñabonsaknl ki ye u yé *Uwien ya ñabonsaknl ma nnò ne cère' u teke' wo la, u li le *Uwien ya ñabonsaknl ya suul. Unil teke' unimòn ki ye u yé unimòn ma nnò ne cère' u teke' wo la, u li le unimòn ya suul.

⁴² N tókeh ne imòn ne, wà ke de' ibaan yie no ya uba kiñunyibuok baba mònò, ki ye u yé n'panpaanke ma nnò ne cère' u de' wo la, wà ñi lúo u'suul fiebu.»

11

San wà siih binib Uwien ya ñunm sòn' u'panpaankaab Yesu saan

(Luk 7:18-35)

¹ *Yesu tóke' u'panpaankaab piik nin bile bi li tien ma ki tí gben' ma nnò, ne ki siere' ni'saan, ki jon' ki tí wòknh binib Uwien ya gber, ki kpaandeh tú mitinfenm nnò ya du ni.

² Tò, San wà siih binib Uwien ya ñunm te lipèkl ni uyo wà nnò ne ki cii' *Uwien ya Nigèndke Kristo ya tòn bó. Ne ki sòn' u'panpaankaab u'saan, ki ye be ñi tí niire wo kí ye

³ wòn ne yé wà li baa ní* nnò bii bi li guure utò ne?

⁴ Bi tí niire' Yesu, ne u tóke' be ki ye: «Liebe men kí tí tóke San ni cii' ná nin ni laa' ná:

⁵ ijùòñ likreh, iwòb cuonh, ijend lùoreh, igbaan ciih, bitenkpiib mèkreh, ne bijiinb ciih Uwien ya gbemànment.

⁶ Wà ña ture' Uwien ya sen min bo la, Uwien ya mòm te u'bo.»

⁷ San ya panpaankaab liebeh uyo wà nnò, ne *Yesu cin' ki tókeh linigol San ya gber ki teh: «Ni là jon' kupenpelku ni ní tí liike ba? Ni là jon' ní tí liike limuònl là mitafaam jèngèh lè ne-ee?

⁸ Ni nín là jon' ní tí liike ba? Ni là jon' ní tí liike unil wà guo tikpelcemànment ne-ee? Binib bà guoh tikpelcemànment kòh biberb den ne.

‡ **10:38** *Yesu ya yo, bi là ye be ñi kpe unil la, wòn bugben ne tukeh u'doponpon ki joh bi li tí kpe wo ná saan. * **11:3** Bi ye *Wà li baa nt la*, bi niireh Uwien là pùon' ki ye u li sòn wà ní wo ñi là ñmien Sufmbe nnò ne.

⁹ Tò, ni nín là jon' ní tí liike ni le bonn ne? Ni là jon' ní tí liike *Uwien ya ñòbonsòknl ne-ee? N tókeh ne imòñ ne, u cen' *Uwien ya ñòbonsòknl mònòñ.

¹⁰ Kimè wàn San bo ne ní kele' *Uwien ya gbònkú ni kí ye: «Liike, n li sòn n'tond wò ní liere ñe, kí lá tùòre a'sen.»

¹¹ N tókeh ne imòñ ne, ba laan maa' nil uba u cen' San wà siih binib Uwien ya ñunm nno. Ama unil wà yé uwaal Uwien ya bel ni cen' wò.

¹² Kí ñe San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fènfennò, bi piikeh Uwien ya bel nin ufaa ne, ne bà faa nuunh be ní fie lè†.

¹³ *Uwien ya ñòbonsòknb ke nin yiko là len' ní li te ma bo, kí lá baa San ya yo.

¹⁴ Ní yíe ní cii mònòmòñ la, ní li ben kí ye San yé *Uwien ya ñòbonsòknl *Eli wà bi li liebe ní nno ne.

¹⁵ Wà ñmòbe litubl la, wò ní cii.

¹⁶ «N li taa ba kí nenge fènfennò ya nib-i? Bi naan ten mubumu ne ke kidaak ni kí jeleh, kí tókeh mu'tòmu

¹⁷ kí teh: «Ti piebe' ne liwol,

ne na ñòn' ciek.

Ti gèn' ikuyuon,

ne na kpiende'.»

¹⁸ «Kime San baa' kí kùò tijer tubambe, kí lùòh buñòbu, ka ñuh daam, ne bi ye useñpòl ne ñaake wò.

¹⁹ *Unil ya Bijè baa' kí jinh kí ñuh, ne bi ye: «Liike men uje wuò yé ufònfuòb ne, kí yé udeyibl, kí jòreh nin bilènpotekb nin bibierdèb.» Tò, Uwien ya tòn ne wòngeh u'yènfuom mòn kí kpe ma bo.»

Ni bre idu ya ña tuo' ki teke' Yesu ki jin' nno bo

(Luk 10:13-15)

²⁰ Tò, *Yesu cin' kí kònh nin idu iba ya nib. U là tien' miyòkm ya bont tù yebe idu nno ni, ne i' nib ña lèbre' bi'tetem. Nen ne cère' u kònh nin be.

²¹ U len' kí ye: «Korasinn yaabe, ní bre ni'bo. Betsayida yaabe, ní bre ni'mò bo. Kime ni laa' miyòkm ya bont tà ni'buòl nò, Tir nin Sidòn yaab mò bi là laa' tù la, bi bi tien' ten bi ke mikuum ne, kí pùnpùkn' mifentem, ñò kí wuòn kí ye bi lèbre' bi'tetem ní wuòke'.

²² N tókeh ne ne, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nno, ni ya tudere li cen Tir nin Sidòn yaab yu.

²³ Ninbi Kapernawum yaabe, ni maaleh ki teh Uwien li duon ne paaki ne-ee? U li jiin ne kuteñkpiiku ni ne. Kime ni laa' miyòkm ya bont tà ni'buòl nò, Sodòm yaab mò bi là laa' tù la, bi'du nno bi biè kí te ne haali nin dinnò.

²⁴ N tókeh ne ne, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nno, ni ya tudere li cen Sodòm yaab yu.»

Den men Yesu saan ki le lifuorl

(Luk 10:21-22)

²⁵ U ya yo ne *Yesu len' kí ye: «Baa, sin kutaaku nin kitink ya Yonbdaan, a bòle' tibont tà biyènfodèb nin bibenbenb nno, a taa' tù kí wuòn' biwaab ne. Nen bo ne n pèkeh ñe.

²⁶ Imòñ, Baa, a yíe ne kí tien' nno.

† 11:12 Migbiirm mic ya ciim te bolm ló bo ne: *Kí ñe San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fènfennò, bi piikeh Uwien ya bel nin ufaa ne, ne bà faa nuunh be ní fie lè bi kí ñe San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fènfennò, binib ya nun mòn be ní kò Uwien ya bel ni nin ufaa ne.*

²⁷ «Tɔ, n'Baa ne taa' tibont ke ki ŋukn' nni. N'Baa ŋa ŋi la, uba ŋa ben min u'Bije yé udaan wà. Min u'Bije ŋa ŋi la, uba mɔ ŋa ben n'Baa yé udaan wà. Binib bà n' yíe ki taa' n'Baa ki wuɔn' be nno mɔ ben u yé udaan wà.

²⁸ «Ninbi bà ke tuke ituk i kpieke ki jii' nno, den men n'saan, n li de ne lifuorl.

²⁹ Buke men n'najedebiku, ki cère ní wɔkn ne, kime n te suoo ne, ki ŋmɔbe liyenguol. Ni li le lifuorl n'saan,

³⁰ kime n'najedebiku ya bukm ŋa faa. N'tukl mɔ ŋa kpieke.»

12

Saba ya daali ya gber

(Mark 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ *Saba uba ya daali, *Yesu nin u'panpaankaab gɛbreh ikpàan iba ni. Mikònm cuo' u'panpaankaab, ne bi cin' ki coh ijifen* ki cienh ki nukeh ki ŋmɔnh.

² *Farisienmbɛ laa' bi teh nno ma nno, ne bi take' *Yesu ki ye: «Liike a'panpaankaab teh yiko ye bi la teh nà *Saba ya daali ma.»

³ Ne u take' be ki ye: «Na kaan' *Uwien ya gbɔnku ni *Dafid là tien' ma bo ne-εε? Mikònm là cuo' wɔn nin u'nib,

⁴ ne u kɔn' Uwien ya ninbonl ni, ki taa' kpɔnɔ wà bi taa' ki de' Uwien nno wɔn nin ben ŋmɔn'. Ama bitotuorkaab baba ŋa ŋi la, wɔn nin u'nib ŋa ŋmɔbe sen be ní ŋmɔn kpɔnɔ nno.

⁵ Bii na kaan' nà kele' yiko ya gbɔnku ni ne? Ní kele' ki ye *Saba ya daali la, bitotuorkaab kɛndeh *Saba ya daali ya yiko bo ne Uwien ya duku' ni, ama uba ŋa biindeh be.

⁶ N takeh ne ne, unil te nie saan nɔ ki cɛn' Uwien ya duku'.

⁷ Ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien ŋa yíe be ní li teh tuɔre ki dienh wɔ ama u yíe be ní li muɔh tɔb micεεkm ne.» Ní bi ben inɔbon nno ya tingi la, na bi li biindeh binib bà ŋa ŋmɔbe biil nɔ.

⁸ Tɔ, *Unil ya Bije ne ŋmɔbe usen wɔ ní wuɔn bi li tien nà *Saba ya daali.»

Uje uba ya nuɔ faan', Yesu cère u faake' Saba ya daali

(Mark 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Tɔ, *Yesu siere' ni'saan, ne ki kɔn' bi'taanl ya duku ni.

¹⁰ Uje uba mɔ te len u'nuɔ uba faan'. Ne bi niire' Yesu ki ye: «Unil ŋmɔbe usen wɔ ní buu uwien Saba ya daali-ii?» Kime bi là nuunh bi li dule nà bo kí biin wɔ ne.

¹¹ Ne u ye: «Ní'ni ŋme ne ŋmɔbe upebaab, ne upe nno lu' kubuoku ni *Saba ya daali la, wa ní ŋen wɔ?»

¹² Unil ŋa cɛn' upe-εε? Nɛn ne wuɔn' ki ye ti'yiko ye unil ŋmɔbe usen wɔ ní tien nà mɔn *Saba ya daali.»

¹³ Ne ki take' uje wà ya nuɔ faan' nno ki ye: «Tɛnde a'nuɔ.» U tɛnde u'nuɔ ne u jire' u'ciem tɛn u'tɔ.

¹⁴ Nɛn saan ne *Farisienmbɛ nno ŋɛn' ki taan' ki kele' be ní gbiere kí liike bi li tien ma kí ku Yesu.

Yesu yé Uwien ya tonsɔnl ne

¹⁵ *Yesu cii' ma nno ne ki siere' ni'saan. Linigocienl paan' u'bo, ne u buu' bi'ni biwiɛnb ke,

* **12:1** Bi yin' nà ijfen migbiirm mie ni nno yé *Sufmbɛ donbɔ ya jier tuba ne bi yih tɔ ble. † **12:5** Migbiirm mie ni bi ye Uwien ya duku la, ba niireh kuduku nno ya benku ni baba, bi niireh iluo mɔ ne. Nà saan ke bi ye Uwien ya duku la, bi sɔbe ki niireh iluo nno ne. ‡ **12:6** Bi li fre kí lebre Unil te nie saan nɔ ki cɛn' Uwien ya duku kí ye nà cɛn' Uwien ya duku te nie saan nɔ mɔ.

16 ki kpekpe' bi'bo ki ye bi la cère be ní bende wò.

17 U tien' nnò ò *Uwien ya ñòbonsòknl Esayi là len' nà nnò nè ní tien nɛ. U là len' ki ye Uwien ye:

18 «N'tonsònl sò nò,

N yíe wò,

N'yɛnm sange u'bo,

nɛ n gènde' wò.

N li jiiin n'Fuoñaanm u'bo,

ò wò ní li tókeh inibol kɛ n li bu binib tibuur ma bo.

19 Wa ní li nuunh gbɛr, ka ní li wuureh,

ba ní cii u'waaku bó isɛnjɛ ni.

20 Wa ní tonde limuònl là kuò' ki gbàabe,

ka ní kpiin lifrl là behn lè ní kpiin,

u li te nnò nɛ kí tí baa uyo wà

u li cère nibonmònn ní liere usɛn.

21 «Wòn bo nɛ inibol kɛ li òmòbe lidɛndɛnl.»

Biba ye Yesu òmòbe Bɛlsebul ya tuòm nɛ

(Mark 3:20-30; Luk 11:14-23)

22 U ya yo nɛ bi tuke' ní uje uba ki baa' *Yesu saan. Usɛnpol nɛ cère' u yé ujuò, u'lɛnl mò tɛbe'. *Yesu buu' wò, nɛ u ji freh ki lienh, ki lɛnh mò.

23 Ní cuo' linigol nnò kɛ miyòkm, nɛ bi lienh ki teh: «Uje wuò òa lii yé *Dafid ya yaabil-ii?»

24 Ama *Farisɛnmbɛ cii' nnò ma nnò, nɛ ki lienh ki teh isɛnpol ya ciɛn Bɛlsebul nɛ dienh wò mituòm u òuòh isɛnpol binib saan.

25 *Yesu ben bi'yɛnmaale ma nnò, nɛ ki tóke' be ki ye: «Libel là kɛ ya nib bore' tób ki kònh bi'òmiel ni la, libel nnò li juore fɛnm nɛ. Udu uba ya nib bii iden iba ya nib mò bore' tób, ki kònh bi'òmiel ni la, udu nnò bii iden nnò mò li juore fɛnm nɛ.

26 Nɛn bo, Satan liebe' ki òuòh wòn Satan binib saan la, u kònh nin u'ba nɛ, nɛ u'bel li tien mila ka ní juore fɛnm-i?

27 Ni len' ki ye isɛnpol ya ciɛn *Bɛlsebul nɛ de' nni mituòm n òuòh isɛnpol binib saan. Tò, òmɛ ní n de' ní'panpaankaab mò mituòm bi òuòh isɛnpol binib saan-i? Ní'panpaankaab teh ma bo nɛ li wuòh kí ye ní òmòbe imòh bii na òmòbe.

28 Ama *Uwien ya Fuoñaanm nɛ dienh nni mituòm n òuòh isɛnpol. Nɛn nɛ wuòh' ki ye Uwien ya bel baa' ní ní'saan.

29 Mitòm la, uba òa ní fre kí kò ufɛfaa den, kí fie u'bont, ka òmòbe tuòm mà u li kpiɛ kí lòle wò kí yaan. U lòle' wò la, u ya yo nɛ u li fre kí kò u'den kí fie u'bont.

30 «Wà kɛ òa se n'ciɛk bó la, u nɛn nni nɛ. Wà kɛ òa taakeh ki toreh nni la, u kpiɛndeh nɛ.

31 Nɛn bo, n tókeh nɛ nɛ, Uwien li fère binib bi'biere kɛ, kí fère be bi sukreh wò isuk yà kɛ. Ama unil suke' *Mifuoñaanm mɛn la, Uwien òa ní fère wò.

32 Unil len' *Unil ya Bijɛ bo fɛnfɛnm la, Uwien li fère wò. Ama unil len' *Mifuoñaanm mɛn bo fɛnfɛnm la, Uwien òa ní fère wò kitink kíe bo, ka ní fère wò paaki bó mò.»

Busubu nin bu'bii ya gbɛr

(Luk 6:43-45)

33 «Ní li bɛn kí ye busubu mɛn la, bu'bii mò li mɛn nɛ. Bù bre la, bu'bii mò li bre nɛ. Busubu ya bii nɛ li cère be ní bende bù yé busubu bùa ya bol.

³⁴ Iwaaleb ninbi, ni bre ma nnɔ, ni li tien mila kí len inɔbon yá mɔn-i? Kime unil ké len' ki kun' ná bó la, ní ñen' iyenmaale yá te u'fɛl bo nɛ.

³⁵ Unimɔn ya yenmaalmanmɔn nɛ cɛreh u teh ná mɔn, nɛ ubierdaan ya yenmaalbiere cɛreh u teh ná bre.

³⁶ «N tɔkeh nɛ nɛ, lidaali lá Uwien li bu binib tibuur nnɔ, nen daali nɛ u li niire bɛ bi lá len' ñɔbonfɛnfɛnm wá kɛ nnɔ ya gber.

³⁷ A'lenm bo, nɛ Uwien li bù nɛ ugbemɔndaan bii u li biin nɛ.»

Bi yle Yesu rí tien miyɔkm ya bonn

(Mark 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ U ya yo nɛ *Yíko ya wɔnwɔknb biba nin *Fariɛnmbɛ biba tɔke' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, ti yíe á tien miyɔkm ya bonn niba nɛ tí lɛ.»

³⁹ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibe, ní yé binibierb nɛ, ka cuube Uwien saan, nɛ ki nuunh ní lɛ miyɔkm ya bonn. *Uwien ya ñɔbonsɔknl *Sonas ya yɔkm ya bonn baba nɛ ní la, na ji li lɛ yɔkm ya bontɔnn niba.

⁴⁰ Sonas lá tien' ujenciɛn ya benku ni iwien ita nin tiñɔnt tuta ma nnɔ, nnɔ nɛ *Unil ya Bijɛ mɔ li tien kítkn ni iwien ita nin tiñɔnt tuta.

⁴¹ Uwien li bu binib tibuur lidaali lá nnɔ, Ninif yaab li fii kí sere fɛnfɛnnɔ ya nib ya nun bó kí biin bɛ. Kime *Sonas lá kpaande' Ninif ya du ni Uwien ya gber ma nnɔ, bi lá cii' nɛ ki lèbre' bi'tetem. Ama unil te niɛ saan nɔ ki cɛn' *Sonas. §

⁴² Uwien li bu binib tibuur lidaali lá nnɔ, *Seba ya piiber li fii kí biin fɛnfɛnnɔ ya nib, kime u lá ñen' ní fɔnfɔkm nɛ wɔ rí lá cenge Salomɔn ya yɛnfogber. Ama unil te niɛ saan nɔ ki cɛn' Salomɔn.»*

Iɛnpol liɛbe' unil bo la, ní bre u'bo ma bo

(Luk 11:24-26)

⁴³ «Uɛnpol siere' unil saan la, u cuonh ki lindeh kupenpelku ni nɛ, ki nuunh u li kɛle ná saan kí fuore. U tí luɔ' la,

⁴⁴ nɛ wɔ rí ye u li liɛbe ki tí kɔ u lá ñen' ná saan nnɔ nɛ. U li liɛbe ní kí lɛ niba nɛ u'kɔnkɔnn nnɔ ni, bi túɔre' ki nɛ̀re' wù, ki tien' tibonmɔnmɔnt len.

⁴⁵ Nɛn saan nɛ u li jo kí tí taa ní iɛnpol ilole yá bre ki cɛn' wɔn, i'kɛ rí lá li nɛake unil nnɔ bo, kí cɛre wɔ rí juore fɛnm kí cɛn u lá te mikpiɛkm ma bo. Ni li te nnɔ nɛ fɛnfɛnnɔ ya nibierb mɔ bo.»

Yesu ya naa nin u'ninjiɛb

(Mark 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ *Yesu laan biɛ ki lienh nin linigol nnɔ, nɛ u'naa nin u'ninjiɛb baa' kí lá se saali kí nuunh bɛ rí tɔke wɔ tigber.

⁴⁷ [Nɛ linigol nnɔ ni uba tɔke' wɔ ki ye: «A'naa nin a'ninjiɛb se saali kí nuunh bɛ rí tɔke nɛ tigber.»]

⁴⁸ Nɛ *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «ŋmɛ yé n'naa? Bi lɛ yé n'ninjiɛb-i?»

⁴⁹ Nɛ kí tɛnde' u'nuɔ ki wuɔn' u'panpaankaab ki ye: «Liike mɛn, n'naa nin n'ninjiɛb sɔ.

⁵⁰ Unil wá kɛ teh n'Baa wá te paaki bó yíe ma la, wɔn nɛ yé n'ninje, kí yé n'ninsɛ, kí yé n'naa.»

13

Wá plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm

(Mark 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Nɛn daali nɛ *Yesu ñen' kí jon' kí tí kɛle' miñunciɛnm ya gbaal.

² Linigocienl taan' u'saan, nε u kɔn' ki kɛle' buɸerbu buba ni. Linigol nnɔ ke se miɸunm ya gbaal.

³ Nε u tɔkeh bε tibont tɔ yεbe mikpɛnjenm ni. U tɔkeh bε ki teh: «Ukpaal uba nε lɔ jon' wɔ rɔ tɔ plɛ tibonbuor ya bim.

⁴ U plɛm ma nnɔ, miba lu' usɛngbɛ, nε inuɔn baa' ki lɔ ki jin' mɛ.

⁵ Mitɔm lu' kutentiɛku bo, tɛnbim ɲa yεbe nɔ saan. Tɛnbim ɲa yεbe ma nnɔ, nε mɔ pɛn' tonm.

⁶ Uwien nɛn' ki tonge', nε ki se' mɛ. Ma ɲmɔbe ɲaan mɔnmɔnm ma nnɔ, nε mɔ waan', ki kpo'.

⁷ Mitɔm mɔ lu' kujɛgorku ni. Nε kujɛgorku kpɛre', ki wɔbn', ki ku' mɛ.

⁸ Mitɔm mɔ lu' kitinmɔnmɔnk bo, nε ki lɔon'. Miba lɔon' kokobk, mitɔm piluoluob, mitɔm mɔ pitata.

⁹ «Wɔ ɲmɔbe litubl la, wɔ rɔ cii.»

Bε tien' Yesu pɔh binib mikpɛnjenm-i?

(Mark 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Nε u'panpaankaab baa' ki lɔ niire' wɔ ki ye: «Bε tien' a pɔh bε mikpɛnjenm-i?»

¹¹ Nε u jiin' bε ki ye: «Uwien cɛre' ninbi nε bɛnde' u'bel ya gbɛbɔlkaar, ama wa cɛre' bɛn bɛnde'.

¹² Kimɛ wɔ ɲmɔbe la, bi li de wɔ kɔ pukn, nε wɔ rɔ li ɲmɔbe kɔ gbien. Wɔ ɲa ɲmɔbe la, bi li fie u ɲmɔbe nɔ waamu nnɔ mɔnmɔn nε.

¹³ Nɛn nε cɛre' n pɔh bε mikpɛnjenm. Kimɛ bi likeh nε ka lenh, ki cengeh ka ciih, ka bɛndeh ni'tingi mɔ.

¹⁴ Bi te nnɔ ɲɔ *Uwien ya ɲɔbonsɔknl Esayi lɔ len' nɔ nnɔ nɛ rɔ tien nε. U lɔ ye:

«Ni li ciih ka bɛndeh ni'tingi,

kɔ li likeh ka lenh.

¹⁵ Kimɛ udu wuu ya nib ya yul faa nε.

Bi kpɛ bi'tub nε,

ki ɲuun',

ka yɛ bi'nun rɔ lɛ,

ka yɛ bi'tub rɔ cii,

ka yɛ bε rɔ bɛnde ni'tingi bi'yɛnm ni,

ka yɛ bε rɔ lɛre bi'tetem,

ɲɔ rɔ buu bε.»

¹⁶ «Ninbi wɔn, Uwien ya mɔnm te ni'bo, kimɛ ni'nun lenh, ni'tub mɔ ciih.

¹⁷ N tɔkeh nε imɔn nε, *Uwien ya ɲɔbonsɔknb nin bigbɛmɔndɛnb ligol lɔ yɛ bε rɔ lɛ ni lenh nɔ nɔ, nε ka laa' nɛ, ki yɛ bε rɔ cii ni ciih nɔ nɔ, nε ka cii' nɛ.»

Wɔ plɛ' tibonbuor ya bim ya kpɛnjenm ya tingi

(Mark 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ «Ninbi, cenge mɛn wɔ plɛ' tibonbuor ya bim ya kpɛnjenm ya tingi.

¹⁹ Wɔ kɛ ciih Uwien ya bɛl ya gbɛr, ka bɛndeh tu'tingi la, usɛnpol ubiɛrɔ bɔareh nε, ki ɲɛndeh bi bule' nɔ u'fɛl ni nnɔ. Mibim mɔ lu' usɛngbɛ nnɔ ya tingi ninɔ.

²⁰ Mibim mɔ lu' kutentiɛku bo nnɔ mɔ yɛ unil wɔ ciih Uwien ya gbɛr, ki teknh tɔ tontonm nin uyɛnsonge,

²¹ ama ka cɛreh tɔ kpaakeh ɲaan u'fɛl ni, ka wuɔkreh u'ni mɔ nε. Liwɔbl bi ijend tu' wɔ tu'bo la, u pɔk kɔ taa tɔ kɔ wɛ nε.

²² Mibim mɔ lu' kujɛgorku ni nnɔ mɔ yɛ unil wɔ ciih tigbɛr nnɔ, uɲɛndun ya gbɛr nin lifaal ya yɛnmaale yɔ lɛreh binib nnɔ, wɔbndeh tɔ, ki cɛreh ta rɔ fre kɔ sɔn tuonl nε.

23 Mibim mà lu' kitinm̄onm̄onk bo nn̄o m̄o yé unil wà ciih tigber nn̄o, ki bēndeh tu'tingi ki te ten mibim mà lūonh n̄e. Miba lūonh kokobk, mit̄om piluoluob, mit̄om m̄o pitata.»

Utelment̄e ya kpenjenm

24 *Yesu tí p̄on' linigol nn̄o mikpenjent̄om ki ye: «Uwien ya bel naan ukpaal wà pl̄è' ifi u'kp̄aabu ni n̄e.

25 Binib tí dūon' ki gū̄on' uyo wà nn̄o, n̄e u'nennend baa' ki taa' utelment̄e ki pl̄è' ki ñm̄èrè' ifi nn̄o ni, n̄e ki bure'.

26 Ifi nn̄o tí kp̄ère' ki maa' ma nn̄o, n̄e bi laa' utelment̄e m̄o te i'ni.

27 N̄e ukpaal nn̄o ya tons̄onb niire' w̄o ki ye: «Cenbaa, ña là pl̄è' ifi baba n̄e a'kp̄aabu ni-ii? Utelment̄e wūo m̄o ñen' la?»

28 N̄e u ye: «N'nennend n̄e tien' nn̄o.» N̄e bi niire' w̄o ki ye: «A yíe tí jo kí tí ñeñebe w̄o-oo?»

29 N̄e u ye: «Hnhn. Dàan m̄en. Ni ye ní ñebe utelment̄e nn̄o la, nba la ni li ñebe kí kp̄obe ifi iba.

30 C̄ere m̄en ifi nn̄o nin utelment̄e nn̄o k̄e rí li te kí tí be. Ní tí kpaan' uceceyo la, n li t̄ake bificeb kí ye b̄e rí kp̄ie kí ñeñebe utelment̄e nn̄o kí lolòle, kí tí s̄e, ño kí yaan kí ce ifi nn̄o kí tí cū̄on n'bonbūon ni.» »

Mibim mà ñilke ya kpenjenm

(Mark 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 *Yesu tí p̄on' b̄e mikpenjent̄om ki ye: «Uwien ya bel naan mibim mà bi yih m̄è mutaar uje uba taa' m̄è ki bule' u'kp̄aabu ni n̄e.

32 M̄en n̄e yé mibim mà ñilke tikpinsir k̄e ya bim ni. Ama mí p̄en' la, mí li kp̄ère kí ḡebre kp̄insiiku k̄e kp̄insiiku, kí tien busubu n̄e inūon rí li bàareh kí lá tereh bu'sigben bo kí k̄oh.»

Kp̄on̄o ya ñake ya kpenjenm

(Luk 13:20-21)

33 *Yesu tí p̄on' b̄e mikpenjent̄om ki ye: «Uwien ya bel naan kp̄on̄o ya ñake wà upii uba bun' kp̄on̄oyom mà dindin, ki taa' w̄u ki tien' len, n̄e kp̄on̄o nn̄o k̄e nuule' n̄e.»

B̄e tien' Yesu p̄ah binib mikpenjenm-i?

(Mark 4:33-34)

34 *Yesu t̄akeh linigol ni'k̄e mikpenjenm ni n̄e. Wa t̄akeh b̄e tuba ka p̄on' b̄e kpenjenm.

35 U teh nn̄o ño *Uwien ya ñabons̄aknl là len' nà nn̄o n̄è rí tien n̄e. U là yé:

«N li yàare n'ñabu kí p̄o mikpenjenm,
kí kp̄iire tibonb̄olkaar tà là te
haali uñ̄endun ya cincinyo nn̄o.»

Utelment̄e ya kpenjenm ya tingi

36 *Yesu dàan' linigol nn̄o, ki liebe' ki kun'. N̄e u'panpaankaab baa' u'saan ki niire' w̄o ki ye: «T̄ake te utelment̄e wà te ifi ni nn̄o ya kpenjenm ya tingi.»

37 N̄e u ye: «Ukpaal wà pl̄è' ifi nn̄o yé *Unil ya Bij̄e n̄e.

38 Bukp̄aabu nn̄o yé uñ̄endun wuu n̄e. Ifi nn̄o yé Uwien ya bel ni ya nib n̄e. Utelment̄e nn̄o yé usenpol ubier̄o ya nib n̄e.

39 Ukpaal ya nennend wà pl̄è' utelment̄e nn̄o yé usenpol n̄e. Lificel yé uñ̄endun ya gbenm n̄e. N̄e bificeb nn̄o yé *Uwien ya tondb.

40 Utelment̄e ya ñebm kí tí s̄e nn̄o yé uñ̄endun ya gbenm lá li te ma bo n̄e.

41 *Unil ya Bij̄e li s̄on ní u'tons̄onb Uwien ya tondb uñ̄endun wuu ni, b̄e rí lá cuo bà tulndeh binib nin bibier̄denb k̄e kí ñen b̄e u'bel ni,

⁴² kí tí wíe umucien ni. Nēn saan nē bi li muoh ki ηmōnh inōghēn.

⁴³ U ya yo nē binimānb li te bi'Baa ya bel ni ki windeh tēn uwien. Wà ηmōbe litubl la, wō rí cii.»

Lifaal là buo ya kpenjenm

⁴⁴ «Uwien ya bel naan lifaal là buo bukpaabu buba ni nē. Unil uba laa' lifaal nno, nē ki taa' lè ki nebre' ki bōle'. Ní ηmaake' wō ki tí kēnde', nē u jon' ki tí kuore' u'bont kē, ki liebe' ki tí dē' bukpaabu nno.»

Lilenbimānmōnl ya kpenjenm

⁴⁵ «Uwien ya bel liebe' ki naan ukpenkpend wà cuonh ki nuunh ilēnbii* ya mān wō rí dē nē.

⁴⁶ U tí laa' lilenbimānmōnl là ηmōbe kudaaku ki gbien', nē ki jon' ki tí kuore' u'bont kē, ki liebe' ki tí dē' lē.»

Bubebu ya kpenjenm

⁴⁷ «Uwien ya bel tí liebe' ki naan bubebu nē bi wíe' bù mifunm ni, ki cuo' ijen kē ya bol.

⁴⁸ Bù gbe ijen ma nno, nē bi dēre' bù ki nēn' liwel bo, ki kēle' ki gēngēnde' bi jinh ya ki kpīen' ikpencub ni, ki taa' ba jinh ya ki wíe'.

⁴⁹ Uηēndun ya gbenm mā lá li te nno nē. Uwien ya tondb lá li baa uηēndun ni, kí bore bibierdenb nin binimānb

⁵⁰ kí taa bibierdenb kí wíe umucien ni. Nēn saan nē bi li muoh ki ηmōnh inōghēn.»

Tibonkpaar nin tibonfēt ya gber

⁵¹ *Yesu niire' u'panpaankaab ki ye: «Ni cii' ni'kē ya tingi-ii?» Nē bi tuo' hnn.

⁵² Nē u ye: «Nno nē *Yiko ya wōnwōknl wà kē paan' Uwien ya bel ya gber bo la, u naan udendaan wà nēndeh u'faal ni tibonkpaar nin tibonfēt nē.»

Nasaret ya nib ηa teke' Yesu ki jin'

(Mark 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Tō, *Yesu pōn' mikpenjenm nno ki tí gben' ma nno, nē ki siere' ni'saan,

⁵⁴ ki liebe' u'du ni, ki wōknh binib Uwien ya gber bi'taanl ya duku ni. U'wōknh cuo' bē miyōkm, nē bi niireh tōb ki teh: «U laa' la miē ya yēnfuom-i? U laa' la miē ya tuōm ki teh miyōkm ya bont-i?»

⁵⁵ Kanpinta ya bije ηa nī-ii? Ba yih u'naa Mari-ii? Saak nin *Yosef nin Simōn nin Sudas ya ninje ηa nī-ii?

⁵⁶ U'ninsieb kē ηa te niē saan-ii? U nín laa' nēn kē lē saan-i?»

⁵⁷ Nno nē bi'yēnm ηa ηmaake' u'bo, nē ba teke' u'gber.

Nē *Yesu tōke' bē ki ye: «*Uwien ya nōbonsōknl kē nōbonsōknl ya tiēma du ni yaab nin u'den yaab baba nē ηa boh wō.»

⁵⁸ Ba teke' wō ki jin' ma nno, nē wa tien' yōkm ya bont tū yēbe ni'saan.

14

San wà là siih binib Uwien ya nūnm ya kuum

(Mark 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ U ya yo nē Galile ya bē Herod, cii' bi lienh *Yesu bō,

² nē ki tōke' u'tonsōnb ki ye: «San wà là siih binib Uwien ya nūnm nno nē. U mēkre' bitēnkpiib ni nē. Nēn nē cēre' u' ηmōbe mituōm ki teh miyōkm ya bont.»

* **13:45** Bi yin' na lilenbil nno yé nibonn ná windeh nē. Bi wokreh mifuncienm ya wenfuobk kiba nē ki nēndeh nē.

³ Tɔ, nà cère' Herod len' nnɔ si: u là sɔn' u' sojambɛ bi tɪ cuo' San, ki lòle' wɔ tikudɔkr, ki pekn', nɔ nɛ́ n̄ n̄maake u'ninje Filip ya po Herodiyad nɛ.

⁴ Kimɛ San là tɔke' Herod ki ye wa n̄mɔbe sɛn wɔ́ n̄ taa u'ninje Filip ya po Herodiyad kɪ kuɔn.

⁵ San là len' nnɔ nɛ Herod yíe wɔ́ n̄ ku wɔ́, ama ki ji fɛnge Sufmbɛ, kimɛ bi lienh ki teh San yé *Uwien ya n̄bɔnsɔkn̄ nɛ.

⁶ Herod maa' uwien wà nnɔ gɔbre' ki baa', nɛ u tien' kunacenku. Herodiyad ya bisɛ baa' ki lá n̄ɔn' kiciɛk Herod nin u yin' bà kunacenku nnɔ ya nun bó. Herod ya yɛnm sɔnge' u'bo,

⁷ nɛ u pole' ki ye u miɛ' wɔ́ nà kɛ la, u li de wɔ́.

⁸ Nɛ u'naa sure' wɔ́ u tɔke' Herod ki ye: «N yíe á tũkre San wà siih binib Uwien ya n̄num nnɔ ya yul nɛ, kɪ kp̄ien kikɛnsenk ni kɪ de nni.»

⁹ U len' nnɔ ma nnɔ, nɛ n̄ saa' ubɛr Herod ya yɛnm. Ama u pole' bicɛnb ya nun bó ma nnɔ, nɛn nɛ cère' wa yíe'.

¹⁰ Nɛn saan nɛ u sɔn' soja uba ki ye wɔ́ n̄ jo lipɛkl bó kɪ tɪ tũkre San ya yul ní.

¹¹ Soja nnɔ tuke' li'yul nnɔ ní kikɛnsenk ni, kɪ lá de' ujefaan nnɔ. Nɛ u'mɔ taa' kɪ tɪ de' u'naa.

¹² San ya panpaankaab baa' ki lá yuure' u'gbɛnɛnt kɪ tɪ sube', nɛ ki jon' kɪ tɪ tɔke' *Yesu figbɛr nnɔ.

Yesu jin' linigocienl liba

(Mark 6:30-44; Luk 9:10-17; San 6:1-14)

¹³ *Yesu cii' nnɔ ma nnɔ, nɛ wɔ́n nin u'panpaankaab kɔn' buñɛrbu ki bure' bi' baba nib n̄a te nà bó. Inigol cii' u bure', nɛ kɪ n̄ɛn' idu ni, kɪ cuon' ki paan' u'bo.

¹⁴ *Yesu n̄ɛn' buñɛrbu ni uyo wà nnɔ, nɛ kɪ laa' linigocienl liba. Nɛ kɪ muɔ' bɛ micɛɛckm cɛɛn, kɪ buu' bi' ni bà bun.

¹⁵ Nɪ juɔre', nɛ u'panpaankaab baa' ki lá tɔke' wɔ́ kɪ ye: «Ti te n̄ɛn n̄a te nà saan nɛ, nɛ n̄ gɛbre' tijier ya ji yo ma nɔ, cère linigol liɛ lɛ́ n̄ jo idu ni kɪ tɪ de' tijier kɪ ji.»

¹⁶ Nɛ u ye: «Na cɛke bɛ́ n̄ jo, ninbi bugbɛn, de bɛ mɛn bɛ́ n̄ ji.»

¹⁷ Nɛ bi ye: «Ti n̄mɔbe kpɔnɔ uɲun nin ijen ile baba nɛ.»

¹⁸ Nɛ u ye: «Taa ní mɛn.»

¹⁹ Nɛ kɪ tɔke' linigol nnɔ kɪ ye lɛ́ n̄ kɛle timuɔr bo tingi ni. Nɛ kɪ yuure' kpɔnɔ uɲun nin ijen ile nnɔ, kɪ yaare' kɪ liike' paaki, kɪ faare' Uwien, kɪ kɔkuɔ', kɪ taa' kɪ de' u'panpaankaab, nɛ bi gbiire' linigol nnɔ.

²⁰ Bi' kɛ n̄mɔn' kɪ gbo', nɛ bi tantaan' kpɔnɔjen nin ijenjen yà sɛn' nnɔ, kɪ gbien' ikpɛncub piik nin ile.

²¹ Binib bà jin' tijier nnɔ, bijɛb lá li baa ten itur iɲun. Ba kaan' piib nin bumu.

Yesu cuonh miñunm bo

(Mark 6:45-52; San 6:15-21)

²² I ya tãan bo, nɛ *Yesu wɔ́bn' u'panpaankaab kɪ ye bɛ́ n̄ liebe kɪ kɔ buñɛrbu nnɔ kɪ liere wɔ́ usɛn, kɪ puore miñunciɛnm kɪ jo ligbaatɔl, n̄ɔ wɔ́ n̄ cɛbe linigol nnɔ kɪ yaan.

²³ U cɛbe' lɛ́, nɛ kɪ don' lijuɔl bo u' baba wɔ́ n̄ kãare. N̄ tɪ biire' kɪ laa' u biɛ kɪ te lijuɔl nnɔ bo nɛ.

²⁴ U ya yo kɪ laa' u'panpaankaab mɔ te buñɛrbu ni kɪ jɛnde' liwel n̄ɔ. Kutafaaku fii' kɪ tobreh bɛ, iñungbegbel jɛngɛh buñɛrbu nnɔ.

²⁵ Ikuoje muɔh uyo wà nnɔ, nɛ u cuonh miñunm bo, kɪ tuo bi'saan.

²⁶ U'panpaankaab laa' u cuonh miñunm bo ma nnɔ, nɛ bi'fɛl sɛn' cɛɛn. Bi maaleh kɪ teh n̄ yé ufɛnfɛnd nɛ, nɛ kɪ wuure' ijenwaanwuure.

27 Nε u tōke' bε i ya tāan bo ki ye: «Cuo mēn ni'ba. Min *Yesu nε. La sēn mēn jεwaanbu.»

28 Nε Pier ye: «Yonbdaan, nī mōnbe ki yé sin nε la, cère n'mō rī cuon miñunm bo kī baa a'saan.»

29 Nε *Yesu ye: «Dēn.» Nε u řēn' buñerbu ni, ki cuonh miñunm bo ki joh *Yesu saan.

30 Ama u laa' kutafaaku joh ki faa ma nnō, bujεwaanbu cuo' wō, nε u cin' ki feleh ki kōh miñunm ni, nε ki wuure' ki ye: «Yonbdaan, řmīen nni.»

31 *Yesu tēnde' u'nūō ki cuo' wō i ya tāan bo nε ki tōke' wō ki ye: «A'tekjim nε pōre' řε. Bε tien' a jīeh?»

32 Bi'kε bile kōn' buñerbu ni uyo wā nnō, nε kutafaaku nnō go.

33 Nēn saan nε bā te buñerbu ni nnō gbaan' *Yesu ya nintuōli ki ye: «Imōn, a mōnbe ki yé Uwien ya Bijε nε.»

Yesu cère' biwiēnb faake' Genesaret ya tinfenm ni

(Mark 6:53-56)

34 Bi tī baa' miñunciēnm ya gbaatōl, Genesaret ya tinfenm ni, nε ki řēn' buñerbu ni.

35 Nī'saan ya nib bēnde' Yesu, nε ki sōnkn' mitinfēnm nnō ya nib kε, bi taa' biwiēnb kε ki baa' u'saan,

36 ki gbāanh wō ki teh wō rī cère biwiēnb rī mε u'lierku ya řōgben baba. Bā kε mε' u'lierku ya řōgben nnō kε faake' nε.

15

Yesu nin Sufmbε ya yaajebok ya gber

(Mark 7:1-13)

1 Tō, *Farisīēnmbe nin *Yiko ya wōnwōknb biba řēn' Yerusalem bō ki baa' *Yesu saan, nε ki niire' wō ki ye:

2 «Bε tien' a'panpaankaab saah ti'yaajebok-i? Kimε bi jinh tijier nε ka nire' ki paan' iyaajebok ye ma bo.»

3 Nε *Yesu jīin' bε ki ye: «Bε tien' ninbi kēndeh Uwien ya wōbl bo ni'yaajebok bo?»

4 Kimε Uwien lā len' ki ye: «Li boh a'naa nin a'baa», ki tī len' ki ye: «Unil tōke' u'naa bii u'baa liñōbonbil la, bε rī ku wō.»

5 Ama ninbi wōknh binib ki cēreh wā kε lienh ki teh u bi li de u'naa bii u'baa nā nnō, wa ji li fre kī de wō nē, nī yé Uwien yaann nε.

6 Nε udaan řa ji boh u'naa nin u'baa. Nnō nε ni taah ni'yaajebok ki lēbeh Uwien ya gber.

7 Ninbi iñuōn ilele ya nibε, *Uwien ya řōbonsōknl Esayi lā len' ni'gber ma nnō, u lā řmōbe imōn nε. U lā len' ki ye Uwien ye:

8 «Binib biε pēkeh nni buñōbu ni nε, bi'yēnm řa nēke n'saan.

9 Bi pukeh nni fēnm nε, ki wōknh binib iyaajebok baba.» »

Tibont tā kuōndeh unil tijōknt

(Mark 7:14-23)

10 *Yesu yin' linigol nnō, nε ki tōke' lē ki ye: «Li cengeh mēn, řō kī cii n li tōke nε tigber tā nō ya ũngi.

11 Tibont tā kōh unil ya řōbu ni řa rī fre kī kuōn wō jōknt. Tā řēh u'ñōbu ni nnō, tun nε kuōndeh wō tijōknt.»

12 Nēn saan nε *Yesu ya panpaankaab nēkn' wō ki tōke' wō ki ye: «A bēn a'lenm miε wire' *Farisīēnmbe-εε?»

13 Ne u take' be ki ye: «Kusiiku kua ke n'Baa wa te paaki bó ña caan' kù la, u li ñebe kù ne.

14 La tange be men. Bi ye ijùn ne ki ñeh ijùn. Ujuon ñeh ujuon la, bi'ke bile li lu kubuoku ni ne.»

15 Ne Pier take' wò ki ye: «Take te mikpenjenm nno ya tingi.»

16 Ne u ye: «Ni'mò ña laan bie ki ben tibont ya tingi ne-ee?»

17 Na ben ki ye tibont tà kòh unil ya ñòbu ni nno kòh u'puoku ni ne, ne u joh kunincenku ki ñendeh tù-uu?

18 Ama tibont tà te unil ya fèl ni nno, ne ñeh u'ñòbu ni, ki kuondeh wò tijòknt.

19 Kime iyenmaalbiere nin linikul nin linañmaal nin lisònsòndl nin buna-subu nin kutonnenku nin isuk ke ñeh unil ya fèl ni ne.

20 Tuu ya bont ne kuondeh unil tijòknt. Kí ji tijier ka ní nire kí paan iyaaebok ye ma bo wòn ña ní fre kí kuon nil jòknt.»

Upii uba teke' Yesu ki jin', ka yé Suf

(Mark 7:24-30)

21 *Yesu siere' ni'saan, ne ki bure' Tir nin Sidon ya tinfenm bó.

22 Tò, upii uba là te mitinfenm nno ni ki ye Kanaan ya pii, ki baa' ki lá wuureh ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile*, muò nni micceekm. Usenpol ne ñaake n'bisè ki jèndeh wò cèen.»

23 *Yesu ña gere' wò. Ne u'panpaankaab nekn' wò ki take' wò ki ye wò ní ñore upii bugben, u pe bi'bo ki ñmòbe kuwaaku ne.

24 Ne *Yesu ye: «Uwien sòn' nni ní ní lá tore Israyel yaab baba ne, kime ben ne te ten ipe yà ture' usen».

25 Ama upii nno baa' ki lá gbaan' u'nintuòli ne ki gbáanh wò ki teh: «Yonbdaan, tore nni.»

26 Ne *Yesu ye: «Na mòn be ní taa mubumu ya jier ki wie' isengbele.»

27 Ne upii nno ye: «Yonbdaan, ní ye imòn ne, ama isengbele mònònjinh ijieyòl yà ñeh i'denb ya tebl bo ki luh nno ne.»

28 Ne *Yesu ye: «Upii, a teke' nni ki jin' ní yebe. Nè ní tien a yíe ma bo.» Ne u'bisè pòk ki faake' i ya taan bo.

Yesu cère' biwiènb faake' ki yebe

29 *Yesu siere' ni'saan ki tí baa' Galile ya ñuncienm ya gbaal, ne ki don' lijuol bo ki kèle'.

30 Ne binib bàareh u'saan ki yebe, ki tukeh ní idien nin ijùn nin itejenb nin igbaanlenteb nin biwièntòb bi yebe, ki lá blinh *Yesu ya nintuòli. Ne u cèreh bi'ke faakreh.

31 Binib nno laa' igbaanlenteb lienh, itejenb jire' i'ciem, idien cuonh cucul, ijùn mò lenh ma nno ne ní cuo' be miyòkm, ne bi pèkeh Israyel yaab ya Wien.

Yesu tí jin' linigocienl liba

(Mark 8:1-10)

32 Ne *Yesu yin' u'panpaankaab ki take' be ki ye: «Linigol lie nò ñmòbe nni micceekm cèen ne. Bi te n'saan ma wienta sò, ba ji ñmòbe niba be ní ji. Ma yíe ní cèbe be be ní li kunh, ka jin' niba ñò kí tí dòre usen ni.»

33 Ne bi ye: «Ti te ñien ña te nà saan ne. Ti li le la kpòno wò ní li yebe kí de lie ya nigol lè ní ñmòn kí gbo?»

34 Ne u niire' be ki ye: «Ni ñmòbe kpòno unje?» Ne bi ye: «Ulole nin mujenwawaamu mò waamu.»

35 Ne u take' linigol nno ki ye lè ní kèle tingi ni,

* 15:22 Liike 9:27.

³⁶ ne ki yuure' kpɔnɔ ulole nin mujɛnwawaamu nnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkɔɔ', ki taa' ki de' u'panpaankaab, bi gbiire' linigol nnɔ.

³⁷ Bi'ke ηmɔn' ki gbo', ne bi tanaan' tijenjɛnt tɔ sien' nnɔ, ki gbien' ikɛnden ilole.

³⁸ Binib bɔ ηmɔn' nnɔ, bijɛb lɔ te itur inan ne. Ba kaan' piib nin bumu.

³⁹ U cɛbe' linigol nnɔ, ne ki kɔn' buɛrɛbu ki bure' Magadan ya tinɛnm bɔ.

16

Bi yie Yesu n tien miyɔkm ya bonn

(Mark 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ *Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmɛ biba baa' *Yesu saan, ki yie bɛ n biike wɔ, ne ki tɔke' wɔ ki ye wɔ n tien miyɔkm ya bonn, kɔ wuɔn bɛ kɔ ye u'tuɔm nɛn' Uwien saan ne.

² Ne u tɔke' bɛ ki ye: «[Kutaajuɔku ni laa' kutaaku wien la, ni tɔkeh ki teh taa ŋa n nii ne.

³ Ne kutɛnɔaaku ni laa' kutaaku biike la, ni tɔkeh ki teh utaa li nii dinnɔ. Ni likeh kutaaku bo, ne ki bɛndeh utaa li nii bii wa n nii. Ne ka ji li fre kɔ sekn kɔ bɛnde tibont tɔ teh fɛnfɛnnɔ nɔ ya tingi-ii?]*

⁴ Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibɛ, ni yɛ binibierb ne, ka cuube Uwien saan, ne ki nuunh ni lɛ miyɔkm ya bonn. *Uwien ya nɔbonsɔknl Sonas ya yɔkm ya bonn baba ŋa nɔ la, na ji li lɛ yɔkm ya bontɔnn niba.» U len' nnɔ ma nnɔ, ne ki siere' ki daan' bɛ.

Yesu lienh Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmɛ ya kpɔnɔ ya nɔke bɔ

(Mark 8:14-21)

⁵ *Yesu ya panpaankaab joh bɛ n puore miɛnɛnciɛnm ma nnɔ, bi sunde' ka tuke' kpɔnɔ.

⁶ Ne *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Li bɛn mɛn *Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmɛ ya kpɔnɔ ya nɔke bɔ.»

⁷ Ne bi maaleh ki teh: «Ta tuke' kpɔnɔ ma nnɔ ne cɛre' u len' nnɔ.»

⁸ *Yesu bɛnde' bi maaleh ki teh bɔ, ne ki niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni lienh ki teh na tuke' kpɔnɔ? Ni'tekjim ne pɔre' ne.

⁹ Na laan biɛ ki cii' tibont ya tingi ne-εε? Na tien n lɔ taa' kpɔnɔ uɛun ki jin' bijɛb itur inun ma nnɔ, ni lɔ tanaan' nɔ sien' nnɔ ikpɛncub ubien wɔ ne-εε?

¹⁰ Na tien n lɔ taa' kpɔnɔ ulole ki jin' bijɛb itur inan ma nnɔ, ni lɔ tanaan' nɔ sien' nnɔ ikɛnden ubien wɔ ne-εε?

¹¹ N ye nɔ li bɛn *Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmɛ ya kpɔnɔ ya nɔke bɔ ma nnɔ, nɔ bɛn ki ye ma lienh kpɔnɔ ya gbɛr-ii?»

¹² Nɛn saan ne bi bɛnde' ki ye wa lienh kpɔnɔ ya nɔke ya gbɛr, ama u ye bɛ nɔ li bɛn Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmɛ ya wɔknm bɔ ne.

Piɛr len' ki ye Yesu yɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ne

(Mark 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ *Yesu tɔ baa' Sesare Filip ya tinɛnm ni nin u'panpaankaab, ne ki niire' bɛ ki ye: «Binib lienh ki teh *Unil ya Bijɛ yɛ ηmɛ?»

¹⁴ Ne bi jiin' wɔ ki ye: «Biba lienh ki teh a yɛ San wɔ siih binib Uwien ya nɛnm nnɔ ne. Bitɔb lienh ki teh a yɛ *Eli ne. Bitɔb mɔ lienh ki teh a yɛ Seremi bii Uwien ya nɔbonsɔknb ya uba ne.»

¹⁵ Ne u niire' bɛ ki ye: «Ninbi nɔn teh n yɛ ηmɛ?»

¹⁶ Ne Simɔn Piɛr jiin' wɔ ki ye: «A yɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ne. A yɛ wɔn Uwien wɔ fuobe ya Bijɛ ne.»

* **16:3** Bi kpie' ki kele' tighɔnt tɔ nnɔ ya tuba ni 16:2a-3 ŋa te tu'ni.

17 Nε *Yesu ye: «Simɔn, Sonas ya bije, Uwien ya mɔnm te a'bo. Na yé nisaal nε kpiire' ki wuɔn' ηε. N'Baa wá te paaki bó nε kpiire' ki wuɔn' ηε.

18 Pier, n ye a yé litenpenl nε. Nε li ya tenpenl bo nε n li sien n'taanl yaab ten kuduku se litenpuul bo ma bo. Mikuum ya tuɔm ηa ní faake nin n'taanl nno.

19 N li de ηε Uwien ya bel ya dupien. A yíe' nibonn ná uηendun wuu ni la, bi li yíe nε paaki bó mɔ nε. A tuo' nibonn ná uηendun wuu ni la, bi li tuo nε paaki bó mɔ nε.»

20 Nεn saan nε *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye bi la tɔke nil kí ye u yé *Uwien ya Nigendke Kristo.

Yesu len' u'kuum nin u'mekrm bó

(Mark 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

21 Kí nε u ya yo nε *Yesu cin' ki tɔkeh u'panpaankaab ki teh ní kpe wɔ ní jo Yerusalem. *Sufmbe ya cienb nin *bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb ní tí jende wɔ kí gbien, kí ku wɔ, nε wienta daali wɔ ní mekre bitenkpiib ni.

22 Nεn saan nε Pier taa' wɔ ki jende', ki tí kɔnh nin wɔ ki teh: «Yonbdaan, Uwien ní cère nε ní tien mitafaam kí gèbre. U la cère nε ní tu ηε.»

23 Nε *Yesu jiebe' ki tɔke' Pier ki ye: «Paare n'puoli; Satan, a lieke nni usen nε. Kime a'yenmaale ηa n'en' Uwien saan, í yé binib yi nε.»

24 Nε ki tɔke u'panpaankaab ki ye: «Unil yíe wɔ ní paan n'bo la, u la tange uba, wɔ ní li yuunh u'dɔpɔnpɔn ki bukeh, kí li paakeh n'bo†.

25 Kime wá ke yíe wɔ ní fie u'miel la, wɔn nε li kpo kí juore fεnm. Ama wá ke li tuo kí kpo min bo la, wɔn nε li le limiel.

26 Unil laa' uηendun wuu ni ya bont ke ηɔ kí tí luɔ' limiel la, u laa' be ya kpele nε? Bii unil li taa bá kí pe kí teke u'miel-í?

27 Lidaali liba, Unil ya Bijé lá li baa ní, kí li tɔke nin u'tonsɔnb Uwien ya tondb, kí li ηmɔbe u'Baa Uwien ya kpieke. U ya yo nε u li jiin unil ke u sɔn' ma bo.

28 N tɔkeh nε imɔn nε, binib bá se nie saan nɔ ya biba li le *Unil ya Bijé we ní u'bel ni nε kí yaan kí kpo.»

17

Yesu ya gbenent lèbre'

(Mark 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 Iwien iluob gèbre', nε *Yesu taa' Pier nin Saak nin u'ninje San ki jende' ki tí don' lijɔfɔkrl liba bo.

2 U'gbenent lèbre' bi'nun bó nε u'nun bó windeh ten uwien. U'wengolkaar pende' ten kuwenwenku.

3 Nε bi laa' Moyis nin Eli puɔ' u'saan bi tɔkeh tigber.

4 Nε Pier tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, ti te nie saan ma nɔ, ní mɔn nε. A yíe la, á cère ní pɔ nie saan ininbon* ita, sin liba, Moyis liba, *Eli mɔ liba.»

5 U lienh u'nɔbu ηa laan lu' nε kutεwɔlgbɔnpɛnpienku kuba baa' kí lá pibn' bi'bo. Nε bi cii' unieke uba bó kutεwɔlgbɔnku nno ni u ye: «N'Bijé sɔ nɔ, n yíe wɔ; nε n'yεnm songe u'bo. Li cengeh mɛn u'bó.»

6 U'panpaankaab cii' unieke nno bó ma nno, nε bujewanbu cuo' be kí tí kende', nε bi pɔn' tingi ni.

7 *Yesu baa' kí lá me' be, nε ki tɔke' be ki ye: «Fii mɛn. La cère mɛn jewanbu ní li ηmɔbe nε.»

8 Bi yaare' ma nno, ba ji laa' nito, bi laa' Yesu baba nε.

† 16:24 Liike 10:38. * 17:4 Sufmbe lá taah tiwengbont bii tikpelcejuukt nε kí poh ininbon.

9 Bi jiinh lijuəl nnɔ ya tingi ma nnɔ, nɛ *Yesu kpɛkpɛ' bi'bo ki ye: «Ni la tɔke uba ni laa' nà nɔ, kí tí baa uyo wà Unil ya Bijɛ li mɛkre bitɛnkpiib ni nnɔ.»

10 Nɛ u'panpaankaab nnɔ niire' wɔ ki ye: «Bɛ tien' *Yiko ya wɔnwɔknɔb lienh ki teh *Eli li baa nɛ kí yaan Kristo ní baa ní?»

11 Nɛ u'jiin' bɛ ki ye: «*Eli li mɔnbɛ kí baa kí lá túɔre tibont kɛ nɛ kí yaan.

12 N tɔkeh nɛ nɛ, *Eli baa' nɔ. Ama ba bɛnde' wɔ, nɛ kí tien' wɔ bi yie ma bo. Bi jɛnde' wɔ ma bo nnɔ, bi li jɛnde' *Unil ya Bijɛ mɔ nnɔ nɛ.»

13 *Yesu len' nnɔ ma nnɔ, nɛ u'panpaankaab bɛnde' ki ye u lienh San wà lá siih binib Uwien ya nɔnm nnɔ ya gbɛr nɛ.

Yesu nɔre' usɛnpol kibuk kiba saan

(Mark 9:14-29; Luk 9:37-43)

14 Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab nnɔ tí baa' linigol saan uyo wà nnɔ, nɛ uje uba baa' kí lá gbaan' u'nintuoli,

15 kí tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, muɔ n'buk micɛɛkm. Kí luh libinbil nɛ kí jɛndeh kí gbiekeh. Kí sɔbɛ kí luh umu nin miñunm ni nɛ.

16 N tuke' kɛ kí baa' ní a'panpaankaab saan, nɛ ba fre' kí cɛrɛ' kí faake'.»

17 Nɛ *Yesu ye: «Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibɛ, na teke' Uwien kí jin', kí yé binib bà bre. N lí wuɔke ní'saan kí tí kpaan mila nɛ? N lí nɔmɔbɛ sukɛ ní'bo kí tí kpaan mila nɛ?» Nɛ kí ye: «Taa mɛn kibuk nnɔ ní.»

18 Bi taa' kɛ ní, nɛ u' tien' usɛnpol wà nɔake kɛ nnɔ bo, nɛ u' siere' kí'saan. Nɛ kí faake' i ya tãan bo.

19 Ni ya puoli bó nɛ *Yesu ya panpaankaab baa' kí lá niire' wɔ bi'baba bo ki ye: «Bɛ tien' tinbi nɔ fre' kí nɔre' usɛnpol nnɔ?»

20 Nɛ u' tɔke' bɛ ki ye: «Ní'tekjim nɛ nɔ yɛbɛ. Nɛn nɛ cɛrɛ' na fre' kí nɔre' wɔ. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ní bi nɔmɔbɛ mitekjim mí waa ten kusiiku kùà bi yih kù mutaar nnɔ ya bim mɔnɔn la, ní bi lí fre kí tɔke lijuəl líɛ kí ye: «Siere niɛ saan, kí tí sere niɛ bó,» nɛ lɛ ní siere. Na bi lí gbele níba.

21 [Ama usɛnpol wuɔ ya bol wɔn, na lɔlɛ' nɔbu kí kàare' la, na ní fre kí nɔre wɔ.]»†

Yesu tí len' u'kuum nin u'mɛkrm bó

(Mark 9:30-32; Luk 9:43b-45)

22 Lidaali liba, *Yesu nin u'panpaankaab taan' Galile ni, nɛ u' tɔke' bɛ ki ye: «Bi lí taa *Unil ya Bijɛ kí nɔkn binib,

23 bɛ ní ku wɔ. Ama wienta daali, u lí mɛkre bitɛnkpiib ni.» Nɛ bi'yɛnm saa' kí gbien'.

Uwien ya duku ya lenpo

24 *Yesu nin u'panpaankaab baa' Kapɛrnawum ya du ni. Nɛ binib bà teknh Uwien ya duku ya lenpo nnɔ baa' kí lá niire' Pier kí ye: «A'cɛnbaa wɔn nɔ pɛh Uwien ya duku ya lenpo nɛ-a?»

25 Nɛ u' ye: «U pɛh nɛ.»

Pier tí baa' iden, nɛ *Yesu kpíɛ' kí niire' kí ye: «Simɔn, uɔɔndun wuu ya bɛrb teknh bí'du ya nib saan nɛ lenpo bii bicɛnb saan-i? A maaleh kí teh ba?»‡

26 Nɛ u'jiin' wɔ ki ye: «Bí teknh bicɛnb saan nɛ.» Nɛ *Yesu ye: «Nnɔ la, bí'du ya ni bɛn fuoreh nɛ-a!

27 Ama ta yie tí bii bɛ. Lí joh miñunciɛnm bó kí tí wíɛ ufebe. A lí cuo ujenkpiɛk wà nnɔ, á yàare' u'nɔbu, a lí lɛ bulikbu u'nɔbu ni. A taa kí tí pɛ min nin sín bo.»

† 17:21 Bi kpíɛ' kí ke'le' tigbont à nnɔ ya tuba ni migbiirm 21 nɔ te tu'ni. ‡ 17:25 Yesu ya yo ya bɛrb nɔ lá teknh bí'du ya nib lenpo. Bi lá teknh bí jèkeh idu yà nnɔ ya nib nin bicɛnb nɛ lenpo.

18

Nme yé unikpekpiek-i?

(Mark 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 U ya yo nɛ *Yesu ya paŋpaankaab baa' ki lá niire' wɔ ki ye: «Ŋme yé unikpekpiek Uwien ya bɛl ni?»

2 Nɛ u yin' kibuk kiba, ki taa' kɛ ki sien' bi'siik ni,

3 nɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, na cɛrɛ' ni'tetem te ten mubumu yaam la, na rí kɔ *Uwien ya bɛl ni.

4 Unil wà kɛ jiin' u'ba tingi ki te ten kibuk kiɛ nɔ te ma bo la, u ya daan nɛ yé unikpekpiek Uwien ya bɛl ni.

5 Wà kɛ teke' kibuk ten kiɛ n'yel bo la, u teke' min nɛ.»

La cɛrɛ ubaan uba rí ture Uwien ya sɛn

(Mark 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 «Ama ibaan yà teke' nni ki jin' nɔ, unil cɛrɛ' i'ni uba ture' Uwien ya sɛn la, bi bi taa' linɛciɛnɩ, ki jɔn' u'tule ni, ki ture' wɔ ki wiɛ' miɩtunciɛnm ya lùɔl ni la, nɩ bi li tu udaan bo.

7 Mibiikm yé nibonn ná bre uɲɛndun bo nɛ. Mibiikm li li tuu ki te nɛ. Ama nɩ bre unil wà cɛrɛh mibiikm báareh nnɔ bo.

8 «A'nuɔ bii a'taal nɛ cɛrɛh a biih la, cɛrɛ tù kí wiɛ kí jɛnde a'ba saan. A ŋmɔbe unuɔ uba bii litaal liba, ŋɔ kí laa' limiɛl lá ŋa ŋmɔbe gbenm la, nɩ tu nin á li ŋmɔbe inuɔ ile nin itáan ile, ŋɔ kí kɔ umu wà ŋa rí kpiin ni.

9 A'nunbu nɛ cɛrɛh a biih la, likre bù kí wiɛ kí jɛnde a'ba saan. A ŋmɔbe bununbu buba, kí laa' limiɛl lá ŋa ŋmɔbe gbenm la, nɩ tu nin á li ŋmɔbe inun ile, ŋɔ kí kɔ umu wà ŋa rí kpiin ni.»

Upe wà bole' ya kpenjenm

(Luk 15:3-7)

10 «Li bɛn mɛn ki la yin ibaan yiɛ ya uba fɛnm. N tɔkeh nɛ nɛ, *Uwien ya tondb bà gu bɛ nnɔ tuu ki tien bi'ból n'Baa wà te paaki bó ya nun bó nɛ.

11 [Unil ya Bijɛ baa' uɲɛndun wuu ni wɔ rí lá ŋmien binib bà ture' Uwien ya sɛn nɛ.]*

12 «Unil ŋmɔbe ipe kobk, i'ni uba bole' la, ni maaleh ki teh u li tien mila? Wa rí cɛrɛ ipe piwɛ nin iwɛ nnɔ kupekpaaabaaku ni, kí jo kí tí nuun wà bole' nnɔ-ɔɔ?»

13 N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, u tí laa' wɔ la, u'yɛnm li sɔnge upebaab nnɔ bo, kí cɛn ipe piwɛ nin iwɛ yà ŋa bole' nnɔ bo.

14 Nnɔ nɛ, ni'Baa wà te paaki bó ŋa yíe ibaan yiɛ ya uba rí ture.»

A'tɔ bii' ŋɛ la, a li tien ma bo

15 «A'tɔ bii' ŋɛ la, nɩkn kí jo kí tí lɛ wɔ ni'lele bo, kí tɔke wɔ u'biil. U cii' ki de' ŋɛ la, tigbɛr nnɔ gben' ninɔ.

16 U yíe', ka cii' ki de' ŋɛ la, nɩkn kí taa unil uba bii bile, kí kpɔbn a'ba bó, kí tí rí jo u'saan kí tí lɛ wɔ, ŋɔ ní gben tigbɛr nnɔ, kimɛ ní kele' Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi ye bɛ rí gben tigbɛr tà kɛ la, bi li cenge bimɔnkunb bile bii bita bó nɛ kí yaan kí gben tù.»

17 Ama u yíe', ka cii' ki de' bi'mɔ la, taa tù kí tɔke *Kristo ya taanl yaab. U yíe', ka cii' ki de' bi'mɔ la, á liike wɔ ten unil wà ŋa bɛn Wien bii ulɛnɔpotekl.

18 «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ni yíe' nibonn ná kɛ uɲɛndun wuu ni la, bi li yíe nɛ paaki bó mɔ nɛ. Ni tuo' nibonn ná kɛ uɲɛndun wuu ni la, bi li tuo nɛ paaki bó mɔ nɛ.

* 18:11 Bi kpie' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 11 ŋa te tu'ni.

19 «N tí tǒkeh nε imǎn nε, nǐ'ni bile kpaan' buñǒbu uñɛndun wuu ni, ki kǎare' ki mie' n'Baa wǎ te paaki bó ná kε la, u li de bε nε nε.

20 Kimε binib bile bii bita taan' ná saan n'yel bo la, n te bi'siik ni.»

Utonsǎnl wǎ ña tuo' ki fère' u'tǒ ya gbεr

21 Nεn saan nε Pier baa' ki lá niire' wǎ ki ye: «Yonbdaan, n'tǒ biih nni la, n li fère wǎ bolm miñε nε? N li fère wǎ haali bolm milole nε-εε?»

22 Nε *Yesu jiiñ' wǎ ki ye: «Na yé á fère wǎ bolm milole; fère wǎ haali pilolole bolm milole.

23 «Nεn bo, Uwien ya bel naan ubercien wǎ yíe wǎ rí bende u'faal kpε ma u'tonsǎnb saan nno nε.

24 U cin' ma nno, bi taa' ní u'tonsǎnl uba nε, u kǎn' lifènl ni u'cǎnbaa saan ilike tibǎtǎr tibǎtǎr ta dindin.

25 Wa ñmǎbe like kí pè lifènl nno ma nno, nε u'cǎnbaa ye lifènl nno bo, bε rí taa wǎn nin u'po nin u'bumu nin u ñmǎbe tibont tá kε kí kuǎre, kí taa ilike ní.

26 Nε utonsǎnl nno gbaan' u'cǎnbaa ya nintuǎli, ki gbáanh wǎ ki teh: «N'cǎnbaa, ñikn kí tien sukle. N li pè ñε n kǎn' lifènl lá ni a'saan nno kε.»

27 Nε u'cǎnbaa muǎ' wǎ micεcεkm cεen, ki cèbe' wǎ lifènl nno, nε ki taa' wǎ ki wié'.

28 «Ama utonsǎnl nno ñen' saali, ki laa' u'tonsǎntǎ uba u ñmǎbe u'fènl ilike kubǎtuǎku, nε u cuo' wǎ, ki sere' u'tule ni, ki tǎke' wǎ ki ye: «Pè nni a ñmǎbe n'fènl lá nno kε.»

29 Nε u'tonsǎntǎ nno gbaan' u'nintuǎli, ki gbáanh wǎ ki teh: «Nikn kí tien sukle. N li pè ñε.»

30 Nε wa tuo', ki cuo' wǎ ki tí pekñ', wǎ rí li te len haali nin uyo wǎ u li tí pè lifènl nno.

31 U'tonsǎntǎb laa' ní tien' ma, bi'yεnm saa' ki gbien', nε bi jon' ki tí tǎke' bi'cǎnbaa ná kε tien'.

32 Nεn saan nε bi'cǎnbaa yin' wǎ, ki tǎke' wǎ ki ye: «Utonsǎnbierǎ sin! A gbáan' nni ma nno, nε n cèbe' ñε a'fènl kε.

33 A'mǎ ña bi li muǎ a'tonsǎntǎ micεcεkm tēn n muǎ' ñε ma bo-oo?»

34 U'cǎnbaa ya benku ni ben' u'bo, nε u cère' bi dère' u'tub ki taa' wǎ ki tí pekñ', wǎ rí li te len haali nin uyo wǎ u li tí pè lifènl nno kε kí gben.

35 «Nǐ'ni wǎ kε ña fèreh u'tǎ u'biil nin u'fèl kε la, n'Baa wǎ te paaki bó mǎ li dère u'tub nno nε.»

19

Uwien taan' ná la, nil la bore nè (Mark 10:1-12)

1 *Yesu len' ki tí gben' uyo wǎ nno, nε ki ñen' Galile ya tinfenm ni, ki jon' Sude ya tinfenm má te Sudεn ya kpenpuol bó nno ni.

2 Linigocienl paan' u'bo, nε u tí cère' bi'ni bá yé biwienb faake'.

3 *Farisienmbε biba nekn' wǎ, ki yíe bε rí biike wǎ, nε ki niire' wǎ ki ye: «Uje ñmǎbe usen wǎ rí wiε u'po maam kε maam bo-oo?»

4 Nε *Yesu jiiñ' bε ki ye: «Na kaan' ná kele' *Uwien ya gbǎnku ni nno nε-εε? Nǐ kele' ki ye micincinm Uwien lá ñen' bε ma nno, «u lá ñen' uje nin upii nε»,

5 nε ki ye: «Nεn nε cère' uje kuǎn' upii la, u li dáan u'naa nin u'baa, wǎn nin u'po rí taan, nε ben bile nno rí taan kí tien unibaab.»

6 Nno nε ba ji te nib bile, bi ji yé unibaab nε. Tǎ, Uwien taan' ná la, nil la bore nè.»

7 Nε bi liebe' ki niire' wǎ ki ye: «Bε tien' Moyis lá ye unil ye wǎ rí wiε u'po la, wǎ rí kele kugbǎnku kí de wǎ kí wuǎn kí ye u wié' wǎ nε?»

8 Nε *Yesu ye: «Ni'yufaa bo nε cère' Moyis là de' nε usen ní li wiεnh ní'puob. Ama micincim ná là te nno.»

9 N tókeh nε nε, uje wá ya po ηa tien' nanmaal ηo u wiε' wó ki tí kuon' upiito la, uje nno tien' linanmaal nε.»

10 Nε *Yesu ya panpaankaab tóke' wó ki ye: «Uje nin u'po ya gber te nno la, uje ηa bi kuon' pii la, ní bi tu.»

11 Nε *Yesu ye: «Nib ke ηa ní fre kí tien ni len' ná nó. Uwien de' bà mituom bi la kuon piib nno, ben nε li tuo.»

12 Isen yá cèreh binib ηa kuondeh piib ηa tete. Biba te, bi maa' be, ba yé jeb. Bitob te, bi fàare' be nε. Bitob mo te, ka kuondeh piib Uwien ya bel ya tuonl bo nε. Wá ke li fre kí cii la, wó ní cii.»

Yesu nin mubumu

(Mark 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Nen saan nε bi tukeh mubumu ki bàareh *Yesu saan ηo wó ní taa u'nuo kí paan mu'bo, kí kàare kí de mù. Nε u'panpaankaab kónh nin be.

14 Nε *Yesu tóke' be ki ye: «Cère men mubumu mù ní li bàareh n'saan. La piendeh mù men, kime binib bà te ten mubumu nε si Uwien ya bel.»

15 U taa' u'nuo kí paan' mu'bo ki gben', nε ki siere' ní'saan.

Ufàadaan uba ya gber

(Mark 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 To, unacenfaan uba baa' *Yesu saan, ki niire' wó ki ye: «Cenbaa, n li tien mile mōnm ηo kí le limiel là ηa ηmobe gbenm-i?»

17 Nε *Yesu jiin' wó ki ye: «Be tien' a niireh nni ná mōn bo? Wá mōn te uba nε. A yíe á le limiel là ηa ηmobe gbenm la, li boh *iwob.»

18 Nε u ye: «I le wob-i?» Nε *Yesu ye: «La ku nil, ki la teh nanmaal, ki la suh, ki la nendeh nib bo,

19 kí li boh a'naa nin a'baa, kí li yíe a'to ten a yíe a'ba ma bo.»

20 Nε unacenfaan nno ye: «N boh ní'ke nε. Be bie ki pōre' nni?»

21 Nε *Yesu ye: «A yíe á li yé unimōn kí tí gben la, jo kí tí kuore a ηmobe tibont tà, kí taa ilike kí de bicεεkdenb, kí li ηmobe lifaal paaki bó, ηo kí baa kí lá paan n'bo.»

22 Unacenfaan nno cii' nno ma nno, u'yenn saa', nε u siere' ki bure', kime u ηmobe lifaal ki gbien'.

23 Nε *Yesu tóke' u'panpaankaab ki ye: «N tókeh nε imōn nε, ní faa ki gbien' nin ufàadaan ní kó Uwien ya bel ni.»

24 Nε ki ye: «N tí tókeh nε imōn nε, ní faa nin ufàadaan ní kó *Uwien ya bel ní ki cen' nókma ní càare' mikpelpienbonm ni.»

25 U'panpaankaab cii' nno ma nno, ní beke' be cεen, nε bi ye: «Ni te nno la, ηme li fre kí ηmere?»

26 *Yesu caan' bi'bo inun, nε ki tóke' be ki ye: «Binib nε ηa ní fre, Uwien wōn ηa gbēle' niba.»

27 Nε Pier ye: «Tinbi wōn la, ti dàan' ti'bont ke nε ki paan' a'bo-a! Ti li le be ya kpεle?»

28 Nε *Yesu tóke' be ki ye: «N tókeh nε imōn nε, Unil ya Bijε lá li kèle kibεrbiek bo, kí li ηmobe ukpíeke kí gbien uηendunfaan ni. U ya yo nε ninbi bà pε n'bo nno mó li kèle muberbiεmu piik nin mule bo, kí bu Israyel yaab ya baamul piik nin ile nno tibuur.»

29 Wá ke dàan' u'den bii u'ninjieb bii u'ninsieb bii u'naa bii u'baa bii u'bumu bii u'kpāan n'yel bo la, u li le ní'ke bolm kobk, kí li le limiel là ηa ηmobe gbenm mó.

30 Bisenlierb lá li paan puoli ki yebe. Puoli yaab mɔ lá li liere usen ki yebe.»

20

Ufaadaan uba pɛn' u'paatieb ma bo

1 «Uwien ya bel naan ufaadaan wá fii' kutenɲesɔnsɔnku wɔ ní tɪ nuun paatieb be ní lá sɔn u'kpáabu ni ya tuonl nɛ.

2 U laa' biba, nɛ u tɔke' be ki ye: «N li pɛ nɛ liwentunl ya paaku nɛ». Bi tuo' nɛ u wuɔn' be u'kpáabu.

3 Uwien pende', nɛ u jon' kidaak bó ki tɪ laa' bitɔb se ki'ni, ka ɲmɔbe tuonl.

4 Nɛ u tɔke' be ki ye: «Ni'mɔ ní jo kɪ tɪ sɔn n'kpáabu ni. Ni sɔn ki kpaan' ma bo la, n li pɛ nɛ nɔ nɛ»,

5 Nɛ bi bure'. Liwenyul, nɛ u tɪ liebe' kidaak bó, ki tɪ laa' bitɔb mɔ se ki'ni, nɛ u tɔke' bi'mɔ nɔ. Uwien dere', nɛ u tɪ liebe' kidaak bó, ki tɪ tɪ tien' nɔ.

6 Uwien móndeh uyo wá nɔ, nɛ u tɪ liebe' kidaak bó, ki tɪ tɪ laa' bitɔb mɔ tɪ se ki'ni, nɛ u tɔke' be ki ye: «Be tien' nɛ ni tun' ki se nɔ nɔ ka sɔnh niba?»

7 Nɛ bi ye: «Ta laa' wá li de tɛ tuonl nɛ» Nɛ u ye: «Ni'mɔ ní li joh kɪ tɪ sɔn n'kpáabu ni.»

8 «Uwien lu' ma nɔ, nɛ ufaadaan nɔ tɔke' u'tonsɔn ya ciɛn ki ye: «Yin paatieb nɔ ní kɪ lá pɛ be bi'paaku. Cin kɪ li paanh bá paan' puoli bó ní nɔ kɪ tɪ fɔre bá liere' usen.»

9 Bá baa' liwenmónl nɔ baa' be ní lá teke bi'paaku, nɛ u pɛn' wá kɛ liwentunl ya paaku.

10 Bá liere' usen nɔ mɔ baa' be ní lá teke bi'paaku ki maaleh ki teh bi li lɛ kɪ gbɛre puoli bó yaab nɔ nɛ. Nɛ u pɛn' bi'mɔ wá kɛ liwentunl ya paaku.

11 Bi teke' bi'paaku ma nɔ, nɛ ki kɔnh nin ufaadaan nɔ

12 ki teh: «Bá paan' puoli bó nɔ sɔn' kukurku kuba kpein nɛ. Tinbi ya gbɛn nɛ ben' liwentunɲɛnl. Kutɔntɔnku nii' tɛ. Nɛ a cɛre' tinbi nin ben ya paaku kpe-a!»

13 Nɛ ufaadaan nɔ tɔke' bi'ni uba ki ye: «N'jɔ, ma jin' ɲɛ. A bi tuo' ki ye a li teke liwentunl ya paaku nɛ. Na te nɔ-ɔ?»

14 Teke a'like kɪ li kunh. N yíe ní de puoli bó yaab ten n de' ɲɛ ma bo nɛ.

15 Ma ɲmɔbe sɛn ní taa n'like kɪ tien n yíe ma bo-oo? N ɲmɔbe tinimɔnt ma nɔ nɛ cɛre' a ɲmɔbe iponponbe-ee? »

16 Tɔ, *Yesu tɔke' ki ye: «Nɔ nɛ puoli bó yaab lá li liere usen, nɛ bisenlierb mɔ lá li paan puoli bó.»

Yesu len' u'kuum nin u'mekrm bó nta bo

(Mark 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 *Yesu yíe wɔ ní dùo Yerusalem bó, nɛ ki taa' u'panpaankaab piik nin bile nɔ, ki ɲɛn' ugbe. Bi joh ma nɔ nɛ u tɔkeh be ki teh:

18 «Li cengeh mɛn, ti doh Yerusalem bó nɛ. Ti tɪ baa' la, bi li taa Unil ya Bijɛ kɪ ɲukn bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb, be ní bu wɔ tibuur, kɪ ye u kpe be ní ku wɔ,

19 nɛ kɪ taa wɔ kɪ ɲukn bá ɲa yé Sufmbe, be ní lè wɔ, kɪ ɲí wɔ inalɛbe, kɪ yaan kɪ kpe wɔ udɔɔnpɔn bo, nɛ wienta daali wɔ ní mɛkre bitenkpiib ni.»

Yesu ya panpaankaab bile ya naa ya miɛbu

(Mark 10:35-45)

20 Nɛn saan nɛ Sebede ya bijiɛb bile ya naa taa' be ní *Yesu saan, kɪ lá gbaan' u'nintuɔli, kɪ ye wɔ ní pu wɔ nibonn niba.

21 Nɛ u niire' wɔ ki ye: «A yíe ba?» Nɛ u ye: «A lá jin' a'bel la, á cɛre n'bijieɛb bile biɛ ní li kɛ a'saan. Uba ní li kɛ a'nɔjie bó, utɔ mɔ a'nɔgɛn bó.»

22 Ne *Yesu jiiin' be ki ye: «Na ben ni mieh nni nibonn na. Ni li fre kí ji n li ji ijend yá nnò-òò?»* Ne bi ye: «Ti li fre.»

23 Ne u ye: «Imòñ, ni li ji n li ji ijend yá nnò. Ama binib bà li kèle n'nojie bó nin n'nagen bó nnò wòn na yé min ne li gènde be. N'Baa ne li de mifenm nnò u bonde' mè ki ble' binib bà nnò.»

24 Ne u'panpaankaab piik bà s'ien' nnò cii' Sebede ya bijieb nnò tòke' *Yesu ki ye bà, ne bi'benku ni ben' bi'bo.

25 Ne *Yesu yin' be ki tòke' be ki ye: «Ni ben ní te ma uñendun wuu ni. Bà yé idu ya b'erb nnò wòbndeh i'nib ne, ne bà ñmòbe ticiet nnò wònggeh be bi'tuam kpe ma bo.

26 Na ní li te nnò ninbi ni. Ni'ni wà yíe wò ní li yé ucien la, wò ní tien u'ba ni'tonsònl.

27 Wà yíe wò ní li yé usenlier la, wò ní tien u'ba u'yonb.

28 Kime *Unil ya Bijé ña baa' uñendun wuu ni be ní son kí de wò. U baa' wòn ne ní son kí de binib, kí kpo ñò kí de binib bà yebe kí wíe.»

Yesu likre' ijùñ ile

(Mark 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 *Yesu nin u'panpaankaab ñeh Seriko ya du ni uyo wà nnò ne linigocienl paan' bi'bo.

30 Ijùñ ile ke sengbaal ki cii' bi ye *Yesu ne gèbreh, ne i wuureh ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile, muò te micécekem.»

31 Ne linigol nnò tengeh i'bo ki teh yé ní ñmile, ama i tùòreh ki wuureh ne ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile, muò te micécekem.»

32 Ne *Yesu sere' ki yin' ijùñ nnò, ne ki niire' yé ki ye: «Ni yíe ní tien bà kí de ne?»

33 Ne i ye: «Yonbdaan, ti yíe tí likre ne.»

34 *Yesu muò' yé micécekem c'een, ki me' i'nun, ne i likre' i ya t'aañ bo, ki paan' u'bo.

21

Binib kpiékreh Yesu u tí kòn' Yerusalem ni

(Mark 11:1-11; Luk 19:28-40; San 12:12-19)

1 *Yesu nin u'panpaankaab tí neke Yerusalem, ki tuo' B'etifaaaje ya du, u te Olifi ya siin ya juól bó. Bi tí tuo' ni'saan ma nnò, ne *Yesu sòn' u'panpaankaab ni bile

2 ki tòke' be ki ye: «Li joh men udu wà te inun bó nò ni. Ni tí kòn' u'ni la, ni li pòk kí le unjuunñò uba lùò, u'buk se u'saan. Ni lore wò, kí taa wòn nin u'buk ke ní.

3 Unil ye ne niba la, ní ye: «Yonbdaan ne cieke yí.» Bi li pòk kí cère ní taa yí kí bure ne.»

4 Ní tien' ñò *Uwien ya ñòbonsòknl là len' nà nnò nè ní tien. Ne u là ye:

5 «Tòke men Siyòn yaab kí ye bi'bercien we ní.

U te suoo ne, kí jeke unjuunñò nin u'buk.»

6 Ne *Yesu ya panpaankaab bile nnò bure', ki tí tien' u len' ma nnò,

7 kí tuke' unjuunñò nin u'buk nnò ki baa' Yesu saan, ne ki taa' bi'lier ki paan' i'bo, *Yesu jèke'.

8 Binib ligol taah bi'lier ki pèreh usen ni. Bitòb mò bereh tifer kí lá pèreh.

* **20:22** Yesu taa' kunennenku kuba ne ki wuòn' ijend nnò yebe ki kpe ma bo. Kun si: kí ñu kijendyiek ni.

⁹ Nε linigol là le usen nin là pε puoli nnɔ wuureh ki teh: «Osana^{*}, *Dafid ya yaabil. Uwien ya mɔnm rí li té wá we ní Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo. Osana, Uwien wá te paaki bó.»

¹⁰ Tɔ, *Yesu tí baa' Yerusalem ni ma nnɔ, nε udu nnɔ kε jenge', binib niireh ki teh: «U lé daan bε nε?»

¹¹ Nε linigol nnɔ ye: «U yé *Yesu *Uwien ya ñbonsɔknl wá ñen' Nasaret Galile ya tinfenm ni nnɔ nε.»

Yesu ñɔre' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo
(Mark 11:15-19; Luk 19:45-48; San 2:13-22)

¹² *Yesu kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, nε ki ñɔre' binib bà kuɔreh tiwent nin bà daanh nnɔ kε ki ñen'. Ki tuture' bilikkpendb ya teb nin bà kuɔreh inenjel nnɔ mɔ ya biεmu ki gbɔbe'.

¹³ Nε ki tɔke' bε ki ye: «Ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi li yin u' duku ikaare ya duku nε, ama ninbi faah kú ki teh binasub ya tanaanbùol nε.» »

¹⁴ Nεn saan nε ijùn nin iwɔb bàareh *Yesu saan Uwien ya duku ya luo bo, nε u cèreh í faakreh.

¹⁵ *Bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb laa' *Yesu tien' miyɔkm ya bont tà nnɔ, ki cii' mubumu wuureh Uwien ya duku ya luo bo ki teh: «Osana, *Dafid ya yaabil» ma nnɔ, nε bi'benku ni ben' u'bo.

¹⁶ Nε bi tɔke' wɔ ki ye: «Ŋa ciih mubumu muu lienh ki teh ba nε-nε?» Nε u ye: «N ciih. Na laan kaan' *Uwien ya gbɔnku ni ní kele' ná saan ki ye: «Uwien cère' mubumu nin mucenfendmu pèkeh wɔ nnɔ nε-nε?» »

¹⁷ *Yesu len' nnɔ ma nnɔ, nε ki siere' ki dàan' bε, ki ñen' Yerusalem ni, ki jon' ki tí gɔn' Betani ya du ni.

Yesu wie' bukenkenbu buba minjùm
(Mark 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Ní faa', *Yesu liebeh Yerusalem bó ma nnɔ, nε mikònm cuo' wɔ.

¹⁹ U laa' bukenkenbu buba se sengbaal, nε u jon' bu'saan, ka laa' kenken bu'bo. U laa' tifer baba nε bu'bo, nε ki tɔke' bù ki ye: «Ŋa ji li lùon bil fiebu.» Nε busubu nnɔ kuore' bu'kεkε i ya tán bo.

²⁰ U'panpaankaab laa' nnɔ ma nnɔ, nε ní cuo' bε miyɔkm cεen. Nε bi ye: «O! Bε tien' busubu nnɔ pɔk ki kuore' nɔ nnɔ?»

²¹ Nε *Yesu ye: «N tɔkeh nε imɔn nε, ni teke' Uwien ki jin', ka maaleh milele la, ní mɔ li fre kí tien nnɔ. Na yé ni li tien nεn baba nε. Ni tɔke' lijuál lie ki ye lé rí fii kí tí lu miñunciεnm ni la, ní li tien nnɔ nε.

²² Ní mie' Uwien nibonn ná kε ní'kaare ni, ki teke' ki jin' la, u li de nε nè.»

Bi niire' Yesu wá de' wɔ usen wɔ ñ tien u teh ná nɔ
(Mark 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ *Yesu kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, ki wɔknh binib Uwien ya gber, nε bitɔtuɔrcienb nin Sufmbε ya ciεnb nεkn' wɔ ki niire' wɔ ki ye: «A ŋmɔbe usen á tien a teh ná nɔ-ɔɔ? Ŋmε nε de' ŋε u ya sɛn-i?»

²⁴ Nε u tɔke' bε ki ye: «N' mɔ li niire nε iniire iba kpein nε. Ní fre' ki jiiin' nni la, n' mɔ li tɔke nε n ŋmɔbe usen wá ki teh n teh ná nɔ.

²⁵ San là siih binib Uwien ya ñunm ma nnɔ, ŋmε là de' wɔ usen-i? Uwien bii binib-i?» Nεn saan nε bi tɔkeh tɔb ki teh: «Ti ye Uwien nε de' wɔ usen la, u li niire tε kí ye bε tien' ta là teke' wɔ ki jin'-i?»

²⁶ Ti tí ye binib nε de' wɔ usen la, ti fenge linigol nnɔ mɔ, kime bi'kε maaleh ki teh San là yé *Uwien ya ñbonsɔknl nε.»

* 21:9 Osana ya tingi si: Uwien si ukpieke nε.

27 Nε bi jiiin' wɔ ki ye: «Ta βen.» Nε *Yesu mɔ jiiin' βε ki ye: «N' mɔ ηa βen, ka rí tɔke nε n ηmɔbe usen wá ki teh n teh ná nɔ mɔ.»

Ninjieβ bile ya kpenjenm

28 *Yesu tí len' ki ye: «Maale men kí liike n li tɔke nε ná nɔ ya tingi. Uje uba nε lá te ki ηmɔbe bijieβ bile, nε ki tɔke' ucien ki ye: «N' buke, jo kí tí sɔn bukpáabu ní dinnɔ.» Nε u ye:

29 «Ma we.» Ní pukn' waamu, nε u lèbre' u'yenmaale ki jon' ukpáábó.

30 Nε uje nno jon' uwaal saan kí tɔke' mɔ ki ye: «N' buke, jo kí tí sɔn bukpáabu ní dinnɔ.» Nε u ye: «N' baa, n li jo,» nε ka jon'.»

31 Nε *Yesu niire' βε ki ye: «Mubumu mule nno ni, ki le tien' ki' baa yie ná?» Nε bi jiiin' ki ye: «Ukpíeke nno.» Nε u ye: «N tɔkeh nε imɔn nε, *bilɛnpotekb nin ijɛkpend li kpíe kí kɔ Uwien ya *βel ní nin nε.

32 Kime San baa' ní kí lá wuɔn' nε usen wá mɔn, nε na teke' wɔ ki jin'. Ama bilɛnpotekb nin ijɛkpend nε teke' wɔ ki jin'. Nin ni laa' bi teke' wɔ ki jin' ma kε nno ná lèbre' ní tetem, ní teke wɔ kí ji.»

Bikpáab bá bre ya kpenjenm

(Mark 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 «Li cengeh men mikpenjentɔm. Udendaan uba nε lá te ki ηmɔbe bukpáabu, ki caan' bukpáabu nno ní tisir tá bi taah tu' bii kí ηeh fen nno, nε kí βeke' kí linde' bù, kí gbín' kubuoku kúa bi li ηmengeh isibii nno bu' ni, kí caan' kininbentaak bu' ni, kí taa' bù kí guun' bikpáab bíba, nε kí bure' usen.

34 Uyo wá isibii nno tí ben' nno, nε u sɔn' u' tonsɔnb bikpáab nno saan, βε rí tí teke wɔn ukpɛdaan ya bó ní.

35 Bitonsɔnb nno tí baa' ma nno, nε bikpáab nno cuo' βe, kí ñi' uba, kí ku' utɔ, kí yéke' utɔ iten.

36 Nε ukpɛdaan nno tí sɔn' bitonsɔntɔb bi yebe kí gèbre' bikpiεkb nno. Nε bikpáab nno tí tí tien' bi' mɔ nno.

37 Nε u fɔre' kí sɔn' u' bije bi' saan, kí maaleh kí teh u yé u' bije ma nno, bi li tí bo wɔ nε.

38 Ama bikpáab nno laa' u' bije we ní ma nno, nε bi tɔke' tɔb kí ye: «Wɔn nε yé u' faajil, cère men tí ku wɔ, ηɔ lifaal nno rí juore ti' yaal.»

39 Nε bi cuo' wɔ, kí ñen' ukpεgbε, kí tí ku' wɔ.»

40 *Yesu niire' kí ye: «Tɔ, ukpɛdaan nno lá baa' ní uyo wá la, u li tien bikpáab nno mila?»

41 Nε bitɔtuarciεnb nin Sufmβε ya ciεnb nno jiiin' wɔ ki ye: «U li ku bibiɛrdεnb bugben mikubiεrm nε, kí taa u' kpáabu nno kí de bikpɛtɔb βε rí li dienh wɔ isibii uyo wá u yie.»

42 Nε *Yesu ye: «Na kaan' *Uwien ya gbɔnku ní ñi' kele' ná saan kí ye:

«Litɛnl lá bidumεb wiε' lè nno,
lɛn nε lá tien' litɛnkpíεkl lá cɔ kuduku nno nε-εε?»

Yonbdaan nε tien' nno,
nε ní ηmɔbe kuñuɔrku tí nun bó.»

43 «Nen nε cère' n tɔkeh nε kí teh Uwien li fie u' βel ní saan, kí taa lè kí de linibol lá li teh u yie ná.

44 [Wá kε lu' litɛnl nno bo la, u li kɔkuɔ nε. Litɛnl nno lu' wá bo la, li li memere wɔ nε.]†

45 Bitɔtuarciεnb nin *Farisiεnmβε cii' nno ma nno, nε kí bende' kí ye *Yesu tɔkeh bi ya gber nε.

† 21:44 Bi kpíe' kí kele' tigbɔnt tá nno ya tuba ní migbiirm 44 ηa te tu' ni.

46 Nε bi' nun mɔ́n bέ rí cuo wɔ́, ama bi fenge' linigol nnɔ́, kime linigol nnɔ́ tuo' ki ye *Yesu yé *Uwien ya ñɔ́bonsɔ́knl nέ.

22

Tipiikuɔ́njier ya kpɛ́njɛ́nm

(Luk 14:15-24)

1 *Yesu tí pɔ́n' bέ mikpɛ́njɛ́nm ki ye:

2 «Uwien ya *bɛ́l naan ubέr wà tien' u'bijέ ya piikuɔ́n,

3 ki sɔ́n' u'tonsɔ́nb bέ rí tí yin binib bà u yíe bέ rí baa kí lá jí nnɔ́ nέ. Bi yin' bέ, nέ bi yíe' ka baa'.

4 Nέ u tí sɔ́n' bitonsɔ́ntɔ́b bέ rí tí tɔ́ke bέ kí ye u bonde' u'jier kέ ki gben'-a. U kòre' u'naje nin u'wɛ́nkobr tà gbenge, ki bonde' tibont kέ ki gben'-a, ki ye bέ rí baa ní,

5 nέ ba tɔ́nge'. Biba bure' bi'kpáan bó, bitɔ́b mɔ́ bure' bi'kpenkpende.

6 Bà sɛ́n' nnɔ́ cuo' bitonsɔ́nb nnɔ́, ki jɛ́nde' bέ, ki ku' bέ.

7 Ubέr nnɔ́ ya benku ni ben' ki gbien', nέ u sɔ́n' u'sojambέ, bi tí ku' binikub nnɔ́, ki sέ' bí' du.

8 Nέ u tɔ́ke' u'tonsɔ́nb ki ye: «Upiikuɔ́n ya jier bonde'-a. Ama binib bà n yin' bέ nnɔ́ ña kpe bέ rí jí tijier nnɔ́.

9 Li joh mɛ́n udu ni nin isennaan, kí tí yin ní ni li lέ binib bà kέ, bέ rí baa kí lá jí upiikuɔ́n ya jier nnɔ́.»

10 Nέ u'tonsɔ́nb nnɔ́ jon' udu ni nin isennaan, ki tí yin' ní bi laa' bà nnɔ́ kέ, bà mɔ́n nin bà bre kέ. Nέ bi baa' kí gbe kuduku kùà bí jinh tijier ku'ni nnɔ́.

11 «Ubέr kɔ́n' wɔ́ rí liike binib bà baa' bέ rí jí tijier nnɔ́, nέ ki laa' uje uba ña guo upiikuɔ́n nnɔ́ ya kpɛ́cɛ́r.

12 Nέ u niire' wɔ́ ki ye: «N'jɔ́, a tien' mila ki kɔ́n' ní niέ saan, ka guo piikuɔ́n ya kpɛ́cɛ́r-i?» Nέ wa jii'n wɔ́.

13 Nέ ubέr nnɔ́ tɔ́ke' u'tonsɔ́nb ki ye bέ rí cuo wɔ́, kí lɔ́le u'nuɔ́ nin u'táan, kí ñɛ́n wɔ́ kí tí wíε saali licinñunl ní. Nɛ́n saan nέ u li te ki muɔ́h, kí ñmɔ́nh inɔ́gbɛ́n.

14 Kime binib bà Uwien yih bέ nnɔ́ yebe nέ, ama u gèndeh bà nnɔ́ nέ ña yebe.»

Sesa ya lenpolike

(Mark 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Tɔ́, *Farisienmbέ jon' ki tí taan' ki gbiere' ki liike' bi li tien ma kí dele kí cuo *Yesu miyɛ́nfuom ni.

16 Nέ ki sɔ́n' bi'panpaankaab nin ubέr Herod yaab ya biba *Yesu saan. Nέ bi tí tɔ́ke' wɔ́ ki ye: «Cɛ́nbaa, tí bɛ́n ki ye a tɔ́keh tighɛ́mɔ́nt nέ, kí wɔ́ngɛ́h tέ Uwien ya sɛ́n mɔ́nmɔ́nm, ka fenge uba, ka boh uba kí cɛ́r' utɔ́.

17 Nɛ́n bo, tɔ́ke tέ a maaleh ma bo. Ti ñmɔ́be usɛ́n tí li pèh lenpo ki dienh ubέrciɛ́n Sesa* bíi ta ñmɔ́be?»

18 *Yesu bɛ́n bí' cɛ́kn kpe ma bo, nέ ki tɔ́ke' bέ ki ye: «Ninbi inñuɔ́n ilele ya nibέ, bέ tien' ní bíkreh nni?»

19 Wuɔ́n nni mɛ́n lenpo ya likbu.» Bi taa' milikbim miba ki wuɔ́n' wɔ́ nέ,

20 u niire' bέ ki ye: «Ŋmέ ya nɛ́nnɛ́nku nin u'yel te mi'bo?»

21 Bi ye: «Ubέrciɛ́n Sesa,» nέ u ye: «Taa mɛ́n ná yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa ná mɔ́ yé Uwien yaann kí de Uwien.»

22 Bi cií' nnɔ́ ma nnɔ́, ní cuo' bέ miyɔ́km cɛ́ɛ́n, nέ bi dáan' wɔ́ ki bure'.

* 22:17 Bi lá yih Erom yaab ya bercien kέ bercien Sesa nέ.

Bitenkpiib ya mækrm ya gber
(Mark 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Nɛn daali nɛ Saduseyɛnmbɛ biba baa' *Yesu saan. Bɛn nɛ lienh ki teh bitenkpiib ɲa nɛ mɛkre nnɔ. Bi niire' wɔ iniire

24 ki ye: «Cɛnbaa, Moyis là len' ki ye: «Unil ya ninjɛ kpo' ki cɛrɛ' u'po, ka ɲmɔbɛ buk la, wɔ nɛ kere ukpɔpii nnɔ, kɪ maa mubumu kɪ de u'ninjɛ wà kpo' nnɔ.»

25 Tɔ, ninjiɛb bilole biba nɛ là te ti'ni, nɛ ukpiɛk là kuɔn' upii, ki kpo' ka maa' buk. Nɛ ulie kere' ukpɔpii nnɔ,

26 ki mɔ kpo' ka maa' buk. Wà tɔ u'bo nnɔ mɔ tien' nnɔ. Bi'kɛ bilole tien' nnɔ, ki kpo' ka maa' buk.

27 Nɛ upii nnɔ mɔ ti tonde' ki kpo'.

28 Tɔ, bitenkpiib là mɛkre' uyo wà la, ɲmɛ li si upii nnɔ? Kimɛ bi'kɛ kuɔn' wɔ ki ti bɔn' nɛ.»

29 Nɛ *Yesu jiin' bɛ ki ye: «Na bɛn nà keɛle' *Uwien ya gbɔnku ni, ka bɛn Uwien ya tuɔm kpɛ ma bo. Nɛn nɛ cɛrɛh ni tùrɛh.

30 Bitenkpiib là mɛkre' la, jɛb ɲa nɛ kuɔn piib, piib mɔ ɲa nɛ kun cɛr. Bi li te tɛn *Uwien ya tondb nɛ paaki bó.

31 Bitenkpiib ya mækrm mɛn la, na kaan' Uwien là tɔke' nɛ tigbɛr tà nnɔ nɛ-ɛɛ?

32 U là ye: «Min nɛ yé *Abraham nin *Isaak nin *Sakɔb ya Wien.» Uwien ɲa yé tenkpiib ya Wien, u yé bà fuobe ya Wien nɛ.»

33 Linigol nnɔ cii' *Yesu tɔke' bɛ nnɔ ma nnɔ, nɛ nɛ cuo' bɛ miyɔkm cɛɛn.

Li lɛ wɔbl yé likpiɛkl-i?
(Mark 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 *Farisiɛnmbɛ cii' *Yesu len' ki jin' *Saduseyɛnmbɛ, nɛ ki taan' u'saan.

35 Bi'ni bà bɛn yiko mɔnmɔnm nnɔ ya uba, nuunh wɔ nɛ dɛɛ kɪ cuo *Yesu nɛ ki niire' wɔ ki ye:

36 «Cɛnbaa, yiko ya gbɔnku ni, li lɛ wɔbl cɛn' wɔbl kɛ wɔbl-i?»

37 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Li yíe a'Yonbdaan Uwien nin a'fɛl kɛ nin a'tetɛm kɛ nin a'yɛnmaale kɛ.»

38 Len nɛ yé liwɔbkiɛkl ki cɛn' wɔbl kɛ wɔbl.

39 Liwɔbliɛl naan likpiɛkl là sɔ: «Li yíe a'tɔ tɛn a yíe a'ba ma bo.»

40 Moyis ya gbɔnt kɛ nin *Uwien ya ɲɔbonsaknb là len' nà kɛ nnɔ te iwɔb ile yà ni sɔ.»

Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nin Dafid ya gber
(Mark 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 *Farisiɛnmbɛ taan' ma nnɔ, nɛ *Yesu niire' bɛ

42 ki ye: «Ni maaleh *Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo bo ki teh ba? ɲmɛ ya yaabil si wɔ?» Nɛ bi ye: «*Dafid ya yaabil nɛ.»

43 Nɛ u ye: «U yé *Dafid ya yaabil la, nɛ tien' mila, *Mifuoñaanm là cɛrɛ' *Dafid yin' wɔ Yonbdaan-i? Kimɛ *Dafid là len' ki ye:

44 «Yonbdaan Uwien tɔke' n'Yonbdaan ki ye:

Kɛlɛ n'ɲɔjie bó,

ki ti baa' uyo wà n li cɛrɛ á tɛ a'nɛnnɛndb kɛ bo litaal.»

45 «*Dafid là yin' Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo u'Yonbdaan la, u ji tien' mila ki liɛbɛ' ki yé u'yaabil-i?»

46 *Yesu len' nnɔ ma nnɔ, uba mɔnɔn ɲa fre' ki laa' ɲɔbonl ki jiin' wɔ. Kɪ nɛ nɛn daali ma, uba ɲa ji kaabe' ki niire' wɔ niire.

23

*Li ben men Yiko ya wɔnwɔknɔb nin Farisienmbe bɔ
(Mark 12:38-40; Luk 11:43-45; 20:45-47)*

1 Nɛn saan nɛ *Yesu tɔkɛ' inigol nin u'panpaankaab ki ye:

2 «Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbe nɛ ɲmɔbe usɛn bɛ rɪ li tɔkeh Moyis ya yiko ya tingi.

3 Nɛn bo, bi tɔkeh nɛ nà kɛ nnɔ, nɪ li tuonh, kɪ li teh bi ye ma. Ni nɪn la sɔnh bi sɔnh ma bo, kime bi lienh nà nnɔ ba teh nɛn.

4 Bi lùoh ituk yà kpiekɛ nɛ ki cɛrɛh binib tukeh, ama bɛn bugbɛn ɲa toh bɛ rɪ taa bi'nɔbil mɔnɔn kɪ me yɛ.

5 Bi teh bi'bont kɛ binib nɛ rɪ li ɲuɔrɛh bɛ. Nɛn bo nɛ bi taah Uwien ya gber ya ɲɔbon ki teh itil* iba ni, i pie ki cɛn' bi'tɔb ye, ki ɲieh ki pɛndɛh bi'lier ya ɲɔgbɛn.

6 Bi yie bɛ rɪ li kaah binikpɛkpiekɛ ya kànkàan nɛ tinacent ni, ki yie bɛ rɪ li kaah inun bɔ ya biɛmu bo itáan ya dur ni,

7 ki yie binib rɪ li gbaandɛh ki fuondɛh bɛ mudaamu ni, ki yih bɛ <Cɛnbaa>.

8 Ninbi la li nuunh binib rɪ li yih nɛ cɛnbaa, kime ni ɲmɔbe Cɛnbaa uba kpein nɛ. Ni'kɛ yé ninjieh nɛ.

9 Ni la yih uba ni'baa uɲɛndun wuu ni, kime ni ɲmɔbe Baa uba kpein nɛ, u te paaki bɔ.

10 Ni la li nuunh uba rɪ li yih nɛ u'ciɛn, kime ni ɲmɔbe uciɛn uba kpein nɛ. Wɔn nɛ yé Uwien ya Nigɛndkɛ *Kristo.

11 Ni'ni wà yé usɛnlier la, wɔ rɪ li yé ni'tonsɔnɪ.

12 Wà kpiekɛ' u'ba la, Uwien li yuɔn wɔ. Wà jiin' u'ba tingi la, Uwien li kpiekɛ wɔ.»

Ni bre iɲuɔn ilele ya nib bo

(Mark 12:40; Luk 11:39-42, 44, 47-52; 20:47)

13 *Yesu tɪ len' ki ye: «Ninbi, *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbe, iɲuɔn ilele ya nibɛ, nɪ bre ni'bo, kime ni piindɛh bunarɔbu binib la kɔ Uwien ya bɛl ni nɛ. Ninbi ɲa rɪ kɔ len, ka rɪ tuo binib bà yie bɛ rɪ kɔ nnɔ mɔ rɪ kɔ. [

14 Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbe, iɲuɔn ilele ya nibɛ, nɪ bre ni'bo, kime ni jinh ki pendɛh bikpopiib, nɛ ki kàarɛh nɪ wuɔkrɛh, ki lɛrɛh ki teh ni yé binimɔnb nɛ. Nɛn bo nɛ Uwien li dɛrɛ ni'tub kɪ cɛn u li dɛrɛ binitɔb ya tub ma bo.]†

15 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbe, iɲuɔn ilele ya nibɛ, nɪ bre ni'bo, kime ni cuonh ni'kɛ saan, ki puonh ikpen, ni'nun mɔn nɪ lɛ unil uba kpein mɔnɔn kɪ tien wɔ unil wà pɛ yiko bo nɛ. Ni tɪ laa' wɔ la, nɛ ni teh wɔ unil wà kɛ utudɛrɛ umu wà ɲa rɪ kpiin ni bolm mile ki cɛn' ninbi.

16 «Ninbi bisɛnwuɔɲuɔnbɛ, nɪ bre ni'bo; ni tɔkeh ki teh: <Unil pole' Uwien ya duku la, na yé niba,> ki liebe' ki teh: <Unil pole' miɲɔkm mà te ku'ni nnɔ la, wɔ rɪ tien u pole' ki ye ma nnɔ.>

17 Ninbi ijarjùɔn, ni lɛ bonn cɛn' nitɔnn-i? Miɲɔkm nnɔ bii Uwien ya duku kua cɛrɛ' miɲɔkm nnɔ yé Uwien yaam-i?

18 Ni tɪ tɔkeh ki teh: <Unil pole' Uwien ya ponpuol la, na yé niba,> ki liebe' ki teh: <Unil pole' tibonpukaar tà te li'bo nnɔ la, wɔ rɪ tien u pole' ki ye ma nnɔ.>

19 Ninbi ijùɔn, ni lɛ bonn cɛn' nitɔnn-i? Tibonpukaar nnɔ bii Uwien ya ponpuol là cɛrɛ' tibonpukaar nnɔ yé Uwien yaar-i?

* 23:5 Sufmbe là kieh Uwien ya gber ya ɲɔbon nɛ ki teh itil ni ki kpieh bi'yutun. † 23:14 Bi kpie' ki ke'le' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 14 ɲa te tu'ni.

20 Nɛn bo, unil pole' Uwien ya ponpuol la, u pole' Uwien ya ponpuol ki kpɔbn' nà kɛ te li'bo nnɔ mɔ nɛ.

21 Unil pole' Uwien ya duku la, u pole' Uwien ya duku ki kpɔbn' Uwien wà te ku'ni nnɔ mɔ nɛ.

22 Unil pole' kutaaku la, u pole' Uwien ya bieki ki kpɔbn' Uwien wà kɛ ki'bo nnɔ mɔ nɛ.

23 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbɛ, iɲuɔn ilele ya nibɛ, nɪ bre ni'bo, kime ni gbiɲnh ni'ninjo nin ni'kɛn nin ni'mɔsiyuole bolm piik nɛ, ki taah miba ki dienɲ Uwien, nɛ ki dāandeh nà yé nibonmɔnn yiko nnɔ ni. Nɛn si: tinimɔnt nin micɛɛkm ya muɔm nin mitekjim mā mɔn. Ni bi li teh nɛn nɛ, ki la sunde tibontɔr tã sɛn' nnɔ bó.

24 Ninbi bisɛnwuɔnjuɔnbɛ, ni cɛh ki ñendeh uɲmaɲmaasi nɛ. Ama ki ji ñuh ki kpɔbeh ñɔkmaɲmɛn.

25 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbɛ, iɲuɔn ilele ya nibɛ, nɪ bre ni'bo, kime ni ñikndeh ki cɛndeh isɛn nin tiyer ya puoli nɛ. Ama tũ gbe ni sun' tibont tã nin ni'nunfɔke cɛreh ni lɛnh tã nɛ.

26 Ninbi Farisienjuɔnbɛ, kpɛ mɛn kí cɛnde tu'benku ni, kí yaan tu'puoli bó mɔ ní wende.

27 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbɛ, iɲuɔn ilele ya nibɛ, nɪ bre ni'bo, kime ni naan ikul yã bi pende' yé nɛ. Saali mɔn, nɛ benku ni gbe inikpɔb nin tijɔknt kɛ ya bol.

28 Ni'mɔ te nnɔ nɛ. Binib likeh nɛ la, bi teh ni yé binimɔnb nɛ, ama iɲuɔn ilele ya gber nin itũonbiɛrɛ nɛ gbe ni'fɛl bo.»

29 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbɛ, iɲuɔn ilele ya nibɛ, nɪ bre ni'bo, kime ni mɛh *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb bã lã te uyo bo nnɔ ya kul nɛ, ki mɔngreh binimɔnb ya kul,

30 nɛ ki lienɲ ki teh: «Ti bi lã te ti'yaajɛb ya yo la, ta bi li tuo tinbi nin bɛn í kpaan buñɔbu kí ku *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb.»

31 Ni lienɲ nã nnɔ nɛ wɔngɛh ki teh ni yé binib bã lã ku' *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb nnɔ ya yaabii.

32 Ni'yaajɛb lã sɔn' itũonbiɛrɛ yã nnɔ, sɔn mɛn kí tonde yè.

33 Iwɛ ninbi, ni yé iwaalɛb nɛ, ni li tien mila kí ñɛ utudɛrɛ wã li tu nɛ umu wã ŋa í kpiin ni?

34 Nɛn bo nɛ n li sɔn *biñɔbonsɔknɔb nin biyɛnfɔdɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknɔb ni'saan. Ni li ku biba, kí kpɛ bitɔb idɔpɔnpɔn bo, kí ñi bitɔb mɔ inalɛbe ni'táan ya dur ni, kí li tuɔnh idu kí jɛndeh bɛ.

35 Nɛn nɛ cɛrɛ' Uwien li dɛrɛ ni'tub binib bã bi lã ku' bɛ ba bii' niba nnɔ kɛ bo, kí cin unimɔn Abel, kí ti baa' Baraki ya bijɛ Sakari, wã ni lã ku' wɔ Uwien ya duku ya dubɛnku nin Uwien ya ponpuol ya sɛsɛkɛ nnɔ.

36 N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, Uwien li dɛrɛ fɛnfɛnnɔ ya nib ya tub tibont nnɔ kɛ bo.»

*Yesu kpiɛndeh Yerusalem bo
(Luk 13:34-35)*

37 Nɛ ki ye: «Yerusalem, Yerusalem, a kuuleh *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb, ki yɛkreh u sɔnh binib bã a'saan itɛn kí kuuleh bɛ. Uyo kɛ n lã yɛ n taan a'ñib n'ba saan tɛn ukuoñɔ taakeh u'bumu u'fɛbe ni ma bo, nɛ ba tuo'.

38 Liike mɛn Uwien sɛln' nɛ ni'konkuɔn ma.

39 N tɔkeh nɛ nɛ, na ji li lɛ nni kí ti baa uyo wã ni li len ki ye: «Uwien ya mɔnm ñi li te wã we ni Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo.»

24

*Bi lá li bere Uwien ya duku
(Mark 13:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ *Yesu siere' Uwien ya duku ya luo bo ki ñen' ki joh, ne u'panpaankaab nekñ' wə ki wuon' wə bi men' Uwien ya duku ma bo.

² Ne u ye: «Ni laa' tibont tuu ke-a? N təkhe ne imon ne, kuduku kuu nɔ ya tenl liba monon ŋa lá li juore kí li pɛ tɔl bo, bi lá li bere ku'ke ne.»

*Ijend ya yo lá li te ma bo
(Mark 13:3-13; Luk 21:7-19)*

³ Yesu jon' ki tí kèle' Olifi ya siin ya juol bo, ne u'panpaankaab baa' u'saan bi'baba, ki lá niire' wə ki ye: «Təke tɛ, tibont nno ke lá li tien uyo wə. Ku le dɛku ba li wuon tɛ kí ye ní kpaan' a'babaayo nin uɛndun ya gbenm-i?»

⁴ Ne u jiin' be ki ye: «Li ben men, ki la cère uba rí tuln ne.

⁵ Kimɛ binib lá li baa ki yebe, kí li ŋmabe n'yel ki teh bi yé Uwien ya Nigendke Kristo ne, kí tuln binib bi yebe.

⁶ Ni li cii binib tɔh lituol konkɔnm bii fɔnfɔkm. Cuo men ni'ba, ki la cère ni'fɛl rí li tiinh, kimɛ ti ya bont ke li tien ne kí yaan, na laan yé gbengbenyo.

⁷ Linibol liba li jéke linibotl. Libel liba ya nib mɔ li jéke libetol yaab. Mikɔnm li lu idu ya yebe ni, kitink li jenge buol, buol.

⁸ Nen ke li te ten imerwien ya cincinm ne.

⁹ «U ya yo ne bi lá li cuo ne, kí jende ne, kí ku ne. Min bo ne inibol ke li nen ne.

¹⁰ U ya yo ne binib bá yebe li wiɛ n'sen, kí li kuoreh tɔb, kí li nen tɔb.

¹¹ Bitonnennɔbonsɔknb li baa ki yebe kí lere binib bi yebe.

¹² Ituonbiere li yebreh kí joh ne. Nen ne li cère binib bá yebe ya yiem rí waake.

¹³ Ama wə ke li mɛnde kí li ŋmabe kí tí fore nno, wɔn ne li ŋmere.

¹⁴ Bi li kpaande *Uwien ya bel ya gbemɔnmont tuu uɛndun ke ni inibol ke rí cii, ne kí yaan uɛndun n' gben.»

*Nibonn ná ŋmabe ijuoke ya gber
(Mark 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ «Tɔ, ni li le ijuoke ya bonn ná saah tibont tà ke mɔn nno se Uwien ya duku ya dubenku ni ten *Uwien ya ñbonsɔknl Daniel lá len' nibonn nno bo ma bo.» (Wə ke káanh la, wə rí li ciih ni'tingi.)

¹⁶ Uyo nno lá baa' la, binib bá te Sude ya tinfɛnm ni nno, be rí sen kí jo ijuon bó.

¹⁷ Wə te kudulekaaku ya paaki la, u la jiire kí kɔ iden ni, kí taa niba.

¹⁸ Wə mɔ te ikpáan bó la, u la ji rí liebe kí kun, wə rí tí taa u'liergbenku.

¹⁹ U ya yo bipiib bá punbe nin bá ŋmabe mubumu mùa ŋaanh, li ŋmabe micɛɛkm ne.

²⁰ Li káareh men, Uwien la cère ní sen kusenañuɔku bii *Saba ya daali.

²¹ Kimɛ binib li ji ijend kí gbien. Haali uɛndun ya cincinm, kí lá baa fɛnfɛnm, nib ŋa laan jin' i ya jend ya bol, ka ji lí li ji yé fiebu.

²² Uwien ŋa bi kùore' ijend nno ya wien bo la, uba monon ŋa bi li ŋmere. U gènde' binib bá nno bo ne cère' u kùore' iwien nno bo.

²³ «U ya yo unil təkhe' ne ki ye: «Liike men, *Uwien ya Nigendke Kristo te nie saan' bii, «u te nie bó' la, ni lá tuo.

²⁴ Kimɛ bitonnennɔnkunb li baa. Biba li ye bi yé Uwien ya Nigendke Kristo ne. Bitɔb li ye bi yé *Uwien ya ñbonsɔknb ne. Bi li tien micincilm ya bont nin miyɔkm ya bont, kí tuln binib. Bi li nuunh ní tuo' la, be rí tuln Uwien gènde' binib bá nno monon ne.

²⁵ Li ben men, n kpie' ki tōke' ne tigber nno ŋo.

²⁶ «Nen bo, bi tōke' ne ki ye: «Liike men *Kristo te kupenpelku ni la, la jo men. Bi ti tōke' ne ki ye: «U buo nie saan» la, la teke men ki ji.

²⁷ Utemeknde ñeh lenpuoli bó ki ti báareh nintuáli bó ma bo nno, Unil ya Bijé ya baam mó lá li te nno ne.

²⁸ «Liwenkpil te ná saan la, inenyobl taakeh nen saan ne.»

Unil ya Bijé ya baam ya gber
(Mark 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ «I ya den ya jend gēbre' la, i ya tãan bo,
«uwien li biike,

uŋmaal ŋa ji li wien,
iŋmaabii li cecere kí lu,

tibont tà ŋmōbe mituəm paaki bó li jenge.»

³⁰ U ya yo bi li le Unil ya Bijé ya ñeku te paaki bó ní. Ne inibol ya ke te utingben bo nno ní muo kí kpiende. Bi li le *Unil ya Bijé te titewolgbont ni ki we ní, ki ŋmōbe ukpieke nin ufaa ki gbien'.

³¹ Linatunciɛn li muo uyo wà nno, u li sɔn u'tonsɔn Uwien ya tondb be ní jo lenpuoli nin nintuáli nin ugen nin ujie bó, kí cin utingbaan uba kí tí baa utó, kí taan Uwien gēnde' binib bá nno ke.»

Bukenkenbu ya kpenjenm
(Mark 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² «Bukenkenbu ya tetem yé mikpenjenm ne ni'bo. Ni lá laa' bù tãh isigben ki teh tifer la, ni ben ki ye ní neke uñalend ne.*

³³ Nno ne, ni lá laa' nen ke la, ní li ben kí ye *Unil ya Bijé nek'n' ni'nanuon saan ŋo†.

³⁴ N tōkeh ne imɔn ne, tibont nno ke li tien kí le fenfennɔ ya nib bie ŋa laan kpo' ki gben'.

³⁵ Kutaaku nin kitink li gben. Ama n'gber tun ŋa ŋmōbe tù ní gben.»

Uba ŋa ben lidaali lá Unil ya Bijé li baa ni
(Mark 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Ama uba ŋa ben tibont nno li tien lidaali lá bii uyo wà. Paaki bó, Uwien ya tondb ŋa ben. U'Bijé mó ŋa ben, Uwien Baa baba ne ben.

³⁷ *Nowe ya yo lá te ma bo nno, Unil ya Bijé ya baam mó lá li te nno ne.

³⁸ Nowe ya yo, uyo wà miwuəm ŋa laan lá jin' kitink nno, binib lá jinh ne ki ñuh, bijeb kuɔndeh bipiib, bipiib mó kunh ticer, ki tí baa' lidaali lá Nowe kɔn' buñercienbu.

³⁹ Ba lá ben ki ye niba li tien be, ki tí baa' uyo wà miwuəm kun' nin bi'ke. Uyo wà Unil ya Bijé lá li baa ní nno, ní li te nno ne.

⁴⁰ U ya yo, bijeb bile li bó bukpaabu ni, bi li taa uba kí dāan utó.

⁴¹ Bipiib bile li nāanh unegon uba bo, bi li taa uba kí dāan utó.

⁴² Nen bo, la gɔh men, kime na ben lidaali lá Yonbdaan li baa ní.

⁴³ Ni ben ki ye ududaan bi ben uyo wà unasu li baa la, wa bi li dɔ ki gɔh, u bi li ke ki gu ne nasu la kɔ u'den.

⁴⁴ Nen bo, ni'mo ní bonde kí li gu, kime uyo wà na maaleh ki teh Unil ya Bijé li baa ní nno, u ya yo ne u li baa ní.»

Utonsɔn wà mɔn nin wà bre ya gber
(Luk 12:41-48)

* **24:32** Sufimbe donbó ya kenkende teh nno ne. † **24:33** Bi li fre kí lebre *Unil ya Bijé nek'n' ni'nanuon saan ŋo* kí ye ná li tien nno ya yo baa' ŋo, ní li tien ne.

45 «U le tonsɔnl ba ne ηmɔbe mibenm u'cenbaa du u'bo? Wɔn si: wà ya cenbaa de' wɔ ticient wɔ ní li likeh u'den yaab, kí li loh be tijier uyo wà ní kpe ne.»

46 Utonsɔnl nnɔ ya cenbaa baa' ki laa' u sɔnh lituonl nnɔ li'donbó la, Uwien ya manm li te utonsɔnl bugben bo.

47 N tɔkeh ne imɔn ne, u'cenbaa li de wɔ ticient wɔ ní li likeh u'bont ke.

48 Ama utonsɔnl nnɔ bre la, u li maale u'fel ní kí ye u'cenbaa li wuɔke,

49 ne kí cin kí li níh u'tonsɔntɔb, ki pɛ bidɛyib bo, ki jinh, kí rɔuh.

50 Utonsɔnl nnɔ ya cenbaa li baa ní lidaali là nin uyo wà wa maaleh ki teh u li baa ní.

51 U li bien u'gbenent cɛen kí cère wɔ ní le iɛtuon ilele ya nib li le utudere wà nnɔ. Nen saan ne u li te ki muɔh, ki ηmɔnh iɛɔgben.»

25

Bijefɛnb piikya kpenjenm

1 «Tɔ, Uwien ya bel li naan bijefɛnb piik bà taa' bi'fr, be ní tí tuobe wà ηmɔbe upiikuɔn nnɔ usen bó ne.*

2 Bi'ni biɔun yé ijɔr, ne biɔun mɔ yé biceknb.

3 Ijɔr nnɔ taa' bi'fr, ka tuke kpɔm.

4 Biceknb nnɔ taa' bi'fr, ki tuke mikpɔm mɔ ki kpaabe.

5 Piice nnɔ wuɔke' ma nnɔ, migũɔnm cuo' be ne bi gũɔn'.

6 «Kuyɔku ya siik, ne bi cii' bi wuureh ufaa bo ki teh: «Liike men, piice nekn' ní ηɔ. Ne men kí tuobe wɔ usen bó.»

7 Ne bijefɛnb piik nnɔ ke finde', ki bondeh bi'fr.

8 Nen saan ne ijɔr iɔun nnɔ tɔke' biceknb biɔun nnɔ kí ye: «Pu te men mikpɔm, tí'fr beh yé ní kpiin ne.»

9 Ne biceknb nnɔ ye: «Ní yé fɛnm! Tí'kpɔm ηa ní baa tinbi nin ninbi ke. Li joh men bà kuɔreh mikpɔm saan kí tí de.»

10 Bi bure' be ní tí de, ne piice baa' ní. Ne biceknb biɔun bà bonde' nnɔ paan' piice nnɔ bo, ki kɔn' bi teh ná saan upiikuɔn nnɔ, ne bi piin'.

11 «Tɔ, ijɔr nnɔ mɔ lá baa' ní, ne kí ye: «Cenbaa, Cenbaa, piire tí kɔ.»

12 Ne u tɔke' be kí ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, ma ben ne.»

13 «Nen bo, la gɔh men! Kime na ben lidaali là bii uyo wà ne.»

Bitonsɔnb bita ya kpenjenm

(Luk 19:11-27)

14 «*Uwien ya bel tí naan uje wà joh usen, ki yin' u'tonsɔnb kí taa' u'faal kí de' be nnɔ ne.

15 U taa' milikbim itur iɔun kí de' uba, kí taa' itur ile kí de' utɔ, kí taa' liturl liba kí de' utɔ mɔ. U de' bi'ke bí lí fre kí sɔn ma bo ne, ne kí pɔk kí siere' kí bure'.

16 Wà teke' itur iɔun nnɔ, i ya tàan bo ne u tien' ukpenkpende, kí laa' kpele itur iɔun kí pukn'.

17 Wà teke' itur ile nnɔ mɔ tien' ukpenkpende kí laa' kpele itur ile kí pukn'.

18 Ama wà teke' liturl liba nnɔ jon' kí tí gbɔn' kɔbũoku, ne kí taa' u'cenbaa ya likbim nnɔ kí subn'.

19 «Nì tete, ne bitonsɔnb nnɔ ya cenbaa lá liebe' ní, kí yíe wɔ ní bende u'faal kpe ma bí'saan.

* 25:1 Uyo bo, *Sufmbe ya piikuɔndaali, piice nin u'yul ne lá tí ní jo kí taa u'jekpen kí tí kuɔn.

20 Nε utons�ɔnl wà là teke' itur injun nnɔ tuke' ní, itur injun ki pukn', ki lá tɔke' wɔ ki ye: <Cɛnbaa, a là de' nni itur injun nε. Liike, n'mɔ tien' ukpenkpende ki laa' kpɛle itur injun ki pukn', yin sɔ.>

21 Nε u'cɛnbaa ye: <Ní mɔn, a yé utonsɔnmɔnmɔn nε, ki sɔn' lituonl mɔnmɔnm. A tien' mɔnmɔnm tibont tà waa ní. N li tien nε tibont tà yɛbe ya cɛn. Dɛn kí li poknh nin nni.>

22 Nε utonsɔnl wà là teke' itur ile nnɔ mɔ tuke' ní, ki lá tɔke' wɔ ki ye: <Cɛnbaa, a là de' nni itur ile nε. Liike, n'mɔ tien' ukpenkpende ki laa' kpɛle itur ile ki pukn', yin sɔ.>

23 Nε u'cɛnbaa ye: <Ní mɔn, a yé utonsɔnmɔnmɔn nε, ki sɔn' lituonl mɔnmɔnm. A tien' mɔnmɔnm tibont tà waa ní. N li tien nε tibont tà yɛbe ya cɛn. Dɛn kí li poknh nin nni.>

24 Nε utonsɔnl wà là teke' liturl liba nnɔ mɔ tuke' ní, ki lá tɔke' wɔ ki ye: <Cɛnbaa, n bɛn a'bó a'gɛr faa nε. Nɔa bule' ná saan la, a cɛh nɛn saan nε. Nɔa cɔkn' ná saan la, a wɔreh nɛn saan nε.>

25 Nɛn nε cère' n sɛn' bujɛwaanbu, ki taa' a'likbim, ki gbin' kubùoku ki subn'. Liike, a'likbim sɔ.>

26 Nε u'cɛnbaa ye: <Utonsɔnbierɔ sin, ukpaayuon sin, a len' ki ye a bɛn n'bó, ki ye ma bule' ná saan la, n cɛh nɛn saan nε, ma cɔkn' ná saan la, n wɔreh nɛn saan nε.>

27 A bɛn nnɔ ma nnɔ, bɛ tien' nɔa nín taa' n'likbim ki tí ble' banki nɔ n lá baa ní la, ní lɛ n'likbim nin kpɛle kí pukn-i?>

28 Nε ki ye: <Fie mɛn u'turl liba nnɔ, kí taa kí pukn wà nɔmɔbe itur piik nnɔ.>

29 Kime wà kɛ nɔmɔbe la, bi li pukn wɔn nε, wɔ ní li nɔmɔbe ki gbien'. Wà nɔa nɔmɔbe la, bi li tonde kí fie u nɔmɔbe ná waamu nnɔ mɔnɔn nε.

30 Utonsɔnbierɔ wuɔ wɔn, wa nɔmɔbe kpɛle; nɛn wɔ mɛn kí tí wiɛ saali licinɔunl ni. Nɛn saan nε u li te ki muɔh, kí nɔmɔnh inɔgbɛn.> »

Unil ya Bijɛ li bu binib tibuur

31 «*Unil ya Bijɛ li baa ní, ki li tɔke nin Uwien ya tondb kɛ. U ya yo nε u li nɔmɔbe ukpɛke ki gbien', kí kɛle u'berbiɛk bo tɛn ubɛrcien.

32 Bi li taan unɛndun ya nib kɛ u'nun bó, nε wɔ ní bore bɛ tɛn upekpaal boreh ipe nin iwɔb ma bo,

33 Kí taa ipe kí jon n'nɔjie bó, kí taa iwɔb kí jon u'nɔgen bó.

34 Nɛn saan nε ubɛrcien li tɔke bà te u'nɔjie bó nnɔ kí ye: <Ninbi bà n'Baa tien' nε u'mɔnm nnɔ, dɛn mɛn kí lá ji libɛl là u lá bonde' lè ki ble' nε haali unɛndun ya cincinm nnɔ.>

35 Kime mikònm là cuo' nni, nε ni de' nni tijer n jin'. Uɔnɔnun là cuo' nni, nε ni de' nni miɔnun n nɔn'. N là yé ucaan, nε ni teke' nni.

36 N là te linil, nε ni de' nni tiwɛngolkaar n gole'. N là bun, nε ni baa' ki lá fuonde' nni. N là te lipɛkl ni, nε ni baa' n'saan.>

37 Nε binimɔnb nnɔ li niire nni kí ye: <Yonbdaan, u lɛ yo ba nε ti là laa' nε mikònm nɔmɔbe nε, ti de' nε a jin'-i? Kí laa' nε uɔnɔnun nɔmɔbe nε, ti de' nε a nɔn'-i?>

38 Kí laa' nε a yé ucaan, ti teke' nε? Kí laa' nε a te linil, ti de' nε tiwɛngolkaar a gole'?

39 Kí laa' nε a bun bii a te lipɛkl ni, ti baa' ki lá fuonde' nε?>

40 Nε ubɛrcien li jiin bɛ kí ye: <N tɔkeh nε imɔn nε, ni là tien' nnɔ ki de' n'yaab ibaan nnɔ ma nnɔ, ni tien' ki de' min nε.>

41 «Nε kí tɔke bà te n'nɔgen bó nnɔ kí ye: <Ninbi bà Uwien wiɛ' nε miɔnɔm nnɔ, jɛnde mɛn n'saan, kí tí kɔ Uwien sère' umu wà wa ní kpiin, ki ble' useɔpol nin u'tondb nnɔ ni.>

⁴² Kimε mikònm là cuo' nni, nε na de' nni jier n jin'. Uñuñun là cuo' nni, nε na de' nni ñunm n ñun'.

⁴³ N là yé ucaan, nε na teke' nni. N là te liñil, nε na de' nni wεngolkaar n gole'. N là bun bii n là te lipεkl ni, nε na baa' ki lá fuonde' nni.»

⁴⁴ Nε bi'mə li niire nni kí ye: «Yonbdaan, u le yo ba nε ti là laa' ηε, mikònm ηməbe ηε bii uñuñun ηməbe ηε bii a yé ucaan bii a te liñil bii a bun bii a te lipεkl ní, nε ta tore' ηε?»

⁴⁵ Nε n li jiiñ bi'mə kí ye: «N təkεh nε iməñ nε, na là tore' n'yaab ibaan nno ma nno, na tore' min nε.»

⁴⁶ Bi li le utudεre wə ña ηməbe gbenm. Ama biniməñb nno bεn li le limiel là ña ηməbe gbenm nε.»

26

Bi kpaan' iye bε n ku Yesu

(Mark 14:1-2; Luk 22:1-2; San 11:45-53)

¹ Uyo wə *Yesu len' ni'kε ki tí gben' nno nε ki təkε' u'panpaankaab ki ye:

² «Ni bεn ki ye iwien ile gεbre' la, tinbi Sufmbε li jele ti'Pak ya nacenku. U ya yo nε bi li taa Unil ya Bijε kí ηukn binib, bε n tí kpre wə udəpəñpəñ bo.»

³ Tə, bitətuərcienb nin Sufmbε ya cienb taan' bitətuərcienb ya cien Kayif den u luo bo

⁴ ki kpaan' iye ki ye bi li bəle nε kí cuo Yesu, kí ku wə.

⁵ Nε ki təkεh təb ki teh: «Ti la cuo wə mεn kunacenku nno ya yo. Ti cuo' wə u ya yo la, udu ya nib li kpre.»

Upii uba wule' Yesu ya yul bo lefina

(Mark 14:3-9; San 12:1-8)

⁶ *Yesu là te Betani ya du ni, Siməñ, ujed den.

⁷ U jinh uyo wə nno nε upii uba kəñ' ní ki tuke lefina uba u'daaku faa cεεn alabaat* ya dingl ni, bi yih lefina nno naar. Upii nno taa' lefina nno kε ki wuwule' *Yesu ya yul bo.

⁸ U'panpaankaab laa' nno ma nno nε bi'benku ni ben', nε bi ye: «Bε tien' u ñende' lefina wə nə?»

⁹ Ti bi li fre kí kuəre wə kí le ilike yí n li yebe kí taa kí de bijiinb-a!»

¹⁰ *Yesu bende' bi lienh nə bo, nε ki təkε' bε kí ye: «Bε tien' ni ñaabeh upii wə ya yεnm nə nno? U tien' nni nə mən nε.

¹¹ Bijiinb li li te ni'saan uyo kε nε; ama min ña n li te ni'saan uyo kε.

¹² U taa' lefina wə ki wule' n'gbεnεnt bo ma nno, u bonde' n'subm nε.

¹³ N təkεh nε iməñ nε, bi li kpaande tigbεmənənt tuu uñendun ni nə saan kε nno, bi li len u tien' nə nə bə, ηə binib n li tien u'bo.»

Sudas yie wə n kuəre Yesu

(Mark 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba, bi yih wə Sudas Iskariyət nno jon' *bitətuərcienb saan,

¹⁵ ki tí niire' bε kí ye: «N taa' *Yesu ki ηukn' nε la, ni li de nni ba?» Nε bi kaan' ilike ya kur pita ki de' wə.

¹⁶ Nεn daali nε u cin' ki nuunh u li ñε isen yə kí taa *Yesu kí ηukn bε.

Yesu nin u'panpaankaab jele' Pak ya nacenku

(Mark 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; San 13:21-30)

* 26:7 Alabaat yé litenl liba ya bol ne li'daaku faa cεεn.

17 Kpɔnɔ wà ɲa ɲmɔbe ñɔke ya nacenku ya cincindaali, ne *Yesu ya panpaankaab nekn' wɔ ki niire' wɔ ki ye: «A yé tí tien ɲe Pak ya nacenku ya jier le saan-i?»

18 Ne u jiin' be ki ye: «Ní jo udu bó udaan uba saan, kí tí tɔke wɔ ki ye: <Ti' Cenbaa ye u'yo baa'-a, wɔn nin u'panpaankaab li baa kí lá ji Pak ya nacenku ya jier a ya den ne.> »

19 Ne u'panpaankaab tien' u tɔke' be ma bo, ne ki tien' kunacenku nnɔ ya jier.

20 Ni juɔre' ne *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nnɔ kɛle' ki jinh.

21 Bi jinh uyo wà nnɔ, ne u tɔke' be ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, ní'ni uba li kuɔre nni.»

22 Bi'yɛnm saa' ki gbien', ne bi'ke niireh wɔ jeje ki teh: «Yonbdaan, n teh min ɲa ní-a?»

23 Ne u ye: «Min nin wà taan' ki paan' lisenl ni nɔ ne li kuɔre nni.

24 Unil ya Bijɛ li kpo ten ní kɛle' u'bo *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ma bo nnɔ ne. Ama unil wà li kuɔre wɔ nnɔ, ní bre udaan bo. Ba bi maa' wɔ mɔnɔn la, ní bi li tu.»

25 Ne Sudas wà li kuɔre wɔ nnɔ mɔ niire' wɔ ki ye: «Cenbaa, n teh min ɲa ní-a?» Ne *Yesu ye: «A ye nnɔ.»

Yonbdaan ya jier

(Mark 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Korɛnt 11:23-25)

26 Bi te ki jinh tijier ma nnɔ, ne *Yesu yuure' kpɔnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' be, ki ye: «Teke mɛn kí ɲmɔn, ná sɔ yé n'gbɛnɛnt.»

27 Ne ki taa' midaam mɔ, ki faare' Uwien, ki taa' ki de' be, ki ye: «Ní'ke ní ɲu mɛn,

28 ná sɔ yé n'sɛm. Mɛn ne wɔngɛh ki teh Uwien cuo' nin binib kujɔtieku. Mí li puube binib bá yebe ya kpele bo ɲɔ Uwien ní fɛre be bi'biere.

29 N tɔkeh ne ne, ma ji li faa kí ɲu daam†, haali kí tí baa lidaali lá min nin ninbi li liebe kí taan kí ɲu mè midɛfɛnm n'Baa ya bel ni.»

30 Bi gɛn' Uwien ya yuon ki gbɛn', ne ki ɲɛn' ki don' Olifi ya siin ya juɔl bo.

Yesu tɔke' Pier ki ye u li nie ki ye wa ben wɔ

(Mark 14:27-31; Luk 22:31-34; San 13:36-38)

31 Tɔ, *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Kuɲonku kuu nɔ, ná li tu nni nnɔ li cɛre ní'ke ní sen kí dɔan nni, kime ní kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: <N li ku upekpaal, ne upepeke ke ní yeɛe.>

32 Ama uyo wà n li makre bitɛnkpiib ni nnɔ, n li liere ne kí jo Galile.»

33 Ne Pier tɔke' wɔ ki ye: «Ná li tu ɲe nnɔ li cɛre bi'ke ní sen kí dɔan ɲe mɔnɔn la, min ɲa ní sen kí dɔan ɲe fiebu.»

34 Ne *Yesu ye: «N tɔkeh ɲe imɔn ne, kuɲonku kuu, a li nie bolm mita kí ye ɲa ben nni ne kí yaan ukuoje ní muɔ.»

35 Ne Pier ye: «Haali bi li ku min nin sin ke mɔnɔn la, ma ní nie kí ye ma ben ɲe.» Ne u'panpaankaab ke mɔ len' nnɔ.

Yesu kɔare' niba saan bi yih nè Getsemani

(Mark 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab tí baa' niba saan, bi yih nè Getsemani. Ne u tɔke' be ki ye: «Juɔre mɛn nie saan, ní jɛnde kí tí kɔare.»

37 Ne ki taa' Pier nin Sebede ya bijieɓ bile ki bure'. Bujɛwaanbu cin' kí kɔh wɔ ne u'yɛnm saah,

† 26:29 Midaam nnɔ yé isibii ya daam má bi yih mè fen nnɔ ne.

38 ñe u tóke' be ki ye: «N'yeñm saa' ki tí kende' ten mikuum ñe benh nin nni. Ni'má ní juore nié saan, ki la gòh.»

39 U jende' waamu, ñe ki pùon', ki kàareh ki teh: «O, n'Baa, ní tuo' la, á cère ijend yie ní jende nni. Ama la cère nè ní li yé min yie ma bo, cère nè ní li yé sin yie ma bo.»

40 U liebe' ní u'panpaankaab bita nnò saan, ki laa' bi dò ki gòh ñe, ñe u tóke' Pier ki ye: «O! Na ní fre kí la gùon kukurku kuba mənən-ii?»

41 La gòh mən, kí li kàareh ñò kí la lu biikm ni. Ni'yeñm yie, ama mituəm ñe pòre' ñe.»

42 Ñe ki tí jende' waamu, ki kàare' nle bo ki ye: «O, n'Baa, na ní tuo á jende n'saan ijend yie nò la, cère a'yiem ní tien.»

43 U tí liebe' ní u'panpaankaab bita nnò saan, ki laa' bi tí gòh ñe, kime migùonm ñe ñònde' be.

44 Ñe u dàan' be, ki tí jende' waamu, ñe ki kàare' nta bo nin i ya ñòbonbaab.

45 U tí liebe' ní u'panpaankaab nnò saan, ñe ki tóke' be ki ye: «Ni bié ki fuoreh ñe kí gòh-a! Uyo ñekn' ní ñò! Bi li taa Unil ya Bijé kí ñukn bibièrdenb.

46 Fii men tí jo. Liike mən, wà kuəre' nni nnò ñekn' ní ñò.»

Yesu ya cuom

(Mark 14:43-50; Luk 22:47-53; San 18:3-12)

47 U laan bié ki lienh ñe Sudas u'panpaankaab piik nin bile nnò ya uba baa' ní nin linigocienl bi tuke mujusiemu nin ilenben. Bitòtuərcienb nin Sufmbé ya cienb ñe sòn' be ní.

48 Sudas wà kuəre' *Yesu nnò tóke' linigol nnò ki ye: «Ni lá laa' n jon' kí tí lókn' wà la, wən nínò, ní cuo wò.»

49 U pòk ki cuon' kí ñekn' Yesu, ñe ki ye: «Cenbaa, n fuondeh ñe,» ñe kí lókn' wò.

50 Ñe *Yesu tóke' wò ki ye: «N'jó, tien a baa' á tien nà.»

Ñen saan ñe binib nnò ñekn' kí lá cuo' Yesu.

51 Bà te Yesu saan nnò ya uba nère' u'jusiek kí ge' kí paare' bitòtuərcienb ya cien ya tonsənl uba ya tubl.

52 Ñe *Yesu tóke' wò ki ye: «jiin a'jusiek nnò kí cùon kí tuòku ni, kime wà ke kuuleh nin kijusiek la, kijusiek ñe li ku u'mə.

53 Ña ben kí ye n mié' n'Baa Uwien la, u li sən ní u'tondb icek icek piik nin ile n'saan fənfenno-òò?‡

54 N tien' nnò la, nà kele' *Uwien ya gbənkú ni nnò li tien mila kí tien-i?»

55 Ñen saan ñe u tóke' linigol nnò ki ye: «Ni tuke mujusiemu nin ilenben ní lá cuo' ni ten n yé udukond ñe-a! N lá kaah idaan ke *Uwien ya duku ya luo bo kí wəknh binib, ñe na cuo' nni u ya yo.

56 Ñen ke tien' ñò *Uwien ya ñòbonsəknb lá kele' nà *Uwien ya gbənkú ni nnò nè ní tien ñe.»

Ñen saan ñe u'panpaankaab ke sən' kí dàan' wò.

Sufmbé ya buur ya cekl yaab bun' Yesu tibuur

(Mark 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; San 18:13-14, 19-24)

57 Binib bà cuo' *Yesu nnò taa' wò kí jon' bitòtuərcienb ya cien Kayif den, *Yiko ya wənwəknb nin Sufmbé ya cienb taan' nà saan nnò.

58 Pier pə *Yesu bo, kí te fənfəkm, kí tí baa' bitòtuərcienb ya cien den ñe kí kə'n' kí tí kele' biguguurb saan, wò ní liike ní li ghen ma bo.

59 Bitòtuərcienb nin tibuur ya cekl yaab ke nuunh bi li dule kutonnenku kùa bo kí biin Yesu ñò kí ku wò ñe.

‡ 26:53 Erom ya sojacckl liba ya sojambe lá li baa ten itur iluob.

60 Nin binib baa' ki lá nen' u'bo kutonnenku ki yebe ma ke nno, ba laa' u'biil. Mifofarm ne bituorciemb bile baa'

61 ki lá len' ki ye: «Uje wuo len' ki ye: «N li fre ki bere Uwien ya duku, ki liebe ki me kú iwien ita.» »

62 Ne bituorciemb ya cien fii' ki sere', ki take' *Yesu ki ye: «Ŋa ri len ki jiiin-ii? Na ŋmobe tuba á len ki jiiin binib bá biindeh ŋe no-oo?»

63 *Yesu ŋmin, ne bituorciemb ya cien take' wɔ ki ye: «Uwien wá fuobe ya yel bo, a yé Uwien ya Nigendke Kristo, ki yé Uwien ya Bijé ne la, take te.»

64 Ne *Yesu ye: «Sin ne ye nno. Ama n takeh ne ne, ki ŋe fenfenno ki taa ki li joh, ni li le Unil ya Bijé ke Uwien, mituam ke ya daan ya jie bó, ki li le wɔ titewalgbant ni paaki bó, u we ní.»

65 U len' nno ma nno, ne bituorciemb ya cien kere' wɔn bugben ya lierl, § ne ki ye: «U suke' Uwien ne. Ta ji nuunh monkunl. Ni cii' u suke' Uwien ma bo.

66 Ni maaleh mila?» Ne bi ye: «U kpe mikuum ne.»

67 Nen saan ne bi cereh u'nun bó tifinsent, ki kureh wɔ, ne bitab mɔ kpɔbreh wɔ itenpe,

68 ki takeh wɔ ki teh: «A yé Uwien ya Nigendke Kristo la, bukure wá ŋi' ŋe.»

Pier nie' ki ye wa ben Yesu

(Mark 14:66-72; Luk 22:56-62; San 18:15-18, 25-27)

69 To, Pier ke uluo bo, ne upiitonsɔnl uba baa' ki lá take' wɔ ki ye: «A'mo lá te nin Galile ya *Yesu wuo ne.»

70 Ne Pier nie' bi'ke ya nun bó ki ye: «Ma ben a ye á ye bá.»

71 U joh bunaŋjebu bó, ne upiitonsɔnto laa' wɔ, ki take' binib bá te ni'saan nno ki ye: «Uje wuo mo lá te nin Nasaret ya *Yesu ne.»

72 Ne u tí nie' ki pole' ki ye: «Ma ben uje bugben.»

73 Ni pukn' waamu, ne binib bá te ni'saan nno baa' ki lá take' wɔ ki ye: «Ni yé imɔn ne, a'mo yé *Yesu yaab ya uba ne; a'lenm ne wongeh a yé ná bó yo.»

74 Ne Pier cin' ki nieh ki poleh ki teh «Ma ben uje wuo no. N nen' la, Uwien la daan nni.» Ne ukuoje pok ki muo' i ya taan bo.

75 Nen saan ne Pier tiere' *Yesu bi take' wɔ ma ki ye: «A li nie bolm mita ki ye ŋa ben ni ne ki yaan ukuoje ri muo nno.» Ne ki ŋen' saali, ki ti muo' ki gbiende' cɛen.

27

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Mark 15:1; Luk 23:1-2; San 18:28-32)

1 Ni faa' kutenŋesɔnsɔnku, ne bituorciemb nin Sufmbe ya cienb ke kèle' ki bonde' ki liike' bí li tien ma ki ku Yesu.

2 Bi lóle' wɔ, ne ki taa' wɔ ki tí ŋukn' gobina Pilat.

Sudas kpo' ma bo

(Ituon 1:18-19)

3 To, Sudas wa kuore' *Yesu nno laa' bi bun' *Yesu tibuur ki ye u kpe mikuum ma nno, u'ɛnm ŋaabe' ki gbien', ne u jiiin' ilike ya kur pita nno, wɔ ri tí de bituorciemb nin Sufmbe ya cienb,

4 ne ki take' be ki ye: «N bii' ne. N kuore' unil wá ŋa ŋmobe biil ne.» Ne bi ye: «Na yé ti ya gber, a'yaar níno.»

5 Ne u taa' ilike ya kur nno ki wie' Uwien ya duku ni, ki siere', ne ki jon' ki tí jon' u'ba.

⁶ Tɔ, bitɔtuɔrcienb gɛngɛnde' ilike ya kur nnɔ, nɛ ki ye: «Nì yé misɛm ya like nɛ. Tì yiko ɲa ní tuo tí taa yí kí kp̄ien Uwien ya duku ya liklɛkl ni.»

⁷ Bi gb̄iere' ki liike' bi li tien yí ma, nɛ ki taa' yí ki de' umaar ya kp̄aabu, bɛ ní li subeh bicɛnb.

⁸ Nɛn bo nɛ bi yih ní'saan «Misɛm ya kp̄aabu» haali nin fɛnfɛnnɔ.

⁹ Ní tien' *Uwien ya ɲobonsɔknl Seremi lá len' ma ki ye: «Bi taa' ilike ya kur pita nɛ; Israyɛl yaab lá kpaan' udaan ya daaku ubien wá nnɔ,

¹⁰ nɛ ki de' umaar ya kp̄aabu. Yonbdaan lá tɔke' nni ki ye nnɔ nɛ.»

Pilat bun' Yesu tibuur

(Mark 15:2-5; Luk 23:3-5; San 18:33-38)

¹¹ *Yesu se gobina Pilat ya nun bó, nɛ u niire' wɔ ki ye: «Sin, a yé Sufmbɛ ya bɛr nɛ-ɛɛ?» Nɛ Yesu jiin' wɔ ki ye: «Sin nɛ ye nnɔ.»

¹² Bitɔtuɔrcienb nin Sufmbɛ ya ciɛnb biindeh Yesu, ama wa len' tuba.

¹³ Nɛ Pilat tɔke' wɔ ki ye: «Ɔa ciɛh bi biindeh ɲɛ mibiinm mà kɛ ya bol-ii?»

¹⁴ Ama *Yesu ɲa jiin' wɔ ɲobond liba mɔnɔn. Nɛn nɛ cuo' wɔ miyɔkm cɛɛn.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpɛ mikuum

(Mark 15:6-15; Luk 23:13-25; San 18:39-19:16)

¹⁵ Sufmbɛ ya Pak ya nacenku kɛ nacenku ya yo la, Pilat tí ní ɲɛn lipɛkl ya nil wá linigol yíe wɔ nɛ kí wiɛ.

¹⁶ U ya yo ki laa' unil uba te lipɛkl ni u'yel kpɛre', bi yih wɔ *Yesu Barabas.

¹⁷ Linigol taan' ma nnɔ, nɛ Pilat niire' lɛ ki ye: «Ní yíe ní ɲɛn ɲmɛ lipɛkl ní? *Yesu Barabas bii *Yesu wá bi yih wɔ *Kristo nnɔ?»

¹⁸ Pilat niire' nnɔ, kime u ben ki ye bitɔtuɔrcienb nin Sufmbɛ ya ciɛnb ɲmɔbe kinɛnk nɛ *Yesu bo. Nɛn nɛ cɛre' bi taa' wɔ kí lá ɲukn' wɔ.

¹⁹ Uyo wá Pilat kɛ ki buh *Yesu tibuur nnɔ, nɛ u'po sɔn' ki tɔke' wɔ ki ye: «La taa a'gbɛr kí kuɔn uje wá ɲa ɲmɔbe biil nɔ ya gbɛr ni. Kime uje bugbɛn bo, n dekn' tɛdekn̄t kuɲɔnku kuu tú wiɛbe nni cɛɛn.»

²⁰ Ama bitɔtuɔrcienb nin Sufmbɛ ya ciɛnb sure' linigol nnɔ ki ye lɛ ní tɔke Pilat wɔ ní wiɛ bɛ Barabas, kí ku Yesu.

²¹ Nɛ Pilat tí niire' bɛ ki ye: «Bijɛb bile biɛ ni, ní yíe ní wiɛ u la?» Nɛ bi ye: «Wie Barabas.»

²² Nɛ Pilat niire' bɛ ki ye: «Nnɔ la, *Yesu wá bi yih wɔ *Kristo nnɔ, n li tien wɔ mila?» Nɛ bi'kɛ ye: «Bɛ ní kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo.»

²³ Nɛ u tí niire' bɛ ki ye: «U tɛn ki bii' li lɛ biil nɛ?» Nɛ bi túɔreh ki wuureh ki gbiekeh ki teh: «Bɛ ní kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo.»

²⁴ Pilat laa' wa ní fre kí tien niba, bi kp̄ireh ki joh nɛ, nɛ u taa' miɲunm, ki nire' bi'nun bó, nɛ ki ye: «Ma te uje wuɔ ya kuum ni. Ní yé ní ya gbɛr nɛ.»

²⁵ Nɛ bi'kɛ ye: «Cɛre u'kuum ní lí yé tinbi nin tí'bumu ya gbɛr.»

²⁶ Pilat wiɛ' bɛ Barabas, kí cɛre' u'sojambɛ ní' *Yesu inalɛbe, nɛ u taa' wɔ kí de' bɛ bɛ ní tí kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo.

Sojambɛ leh Yesu

(Mark 15:16-20; San 19:2-3)

²⁷ Tɔ, Pilat ya sojambɛ nnɔ taa' *Yesu kí kɔn' Pilat den uluo bo, nɛ kí taan' bi'cɛkl ya sojambɛ kɛ, kí guɔn' kí linde' wɔ,

²⁸ kí gore' wɔ, nɛ kí taa' kuliermɔnmɔn̄nku kuba kí gɔln' wɔ,

²⁹ kí taa' ikonkon kí lɔnlɔn' uyukɛkpɛ kɛ kpɛle' u'yul, kí taa' lilɛnbɛnl kí ɲukn' u'ɔɲjie ní, nɛ kí gbaandɛh u'nun bó, kí leh wɔ kí teh: «Sufmbɛ ya bɛrɔ, tí fuondeh ɲɛ-a!»

³⁰ Nɛ kí cɛreh u'bo tiɲinsɛnt, kí taah lilɛnbɛnl nnɔ kí kp̄aakeh u'yul bo.

³¹ Bi lè' wə ki tì gben', nɛ ki gore' kuliermónmónku nnə, ki taa' u'wengolkaar ki jii'n' ki golv' wə, nɛ ki taa' wə ki bure' bɛ rí tì kpɛ udəpənpən bo.

Bi kpɛ' Yesu udəpənpən bo

(Mark 15:21-32; Luk 23:26-43; San 19:17-27)

³² Bi tì ñɛh udu ni ma nnə, nɛ ki cende' uje uba bi yih wə Simən, u yé Sirɛnn ya du ya nil nɛ. Bi cuo' uje bugbɛn ki wəbn' wə, wə n' tuke *Yesu ya dəpənpən.

³³ Bi tì baa' niba saan, bi yih nɛ Golgota, ni'tingi si: «Kuyukpəbku ya Bùol.»

³⁴ Nɛ ki taa' midaam mà cuuke' nà to kərkeri ki de' Yesu, ki ye wə rí ñu. U lèn', nɛ ki yìe' ka ñun'.

³⁵ Sojambɛ nnə kpɛ' wə udəpənpən bo. Nɛ ki taa' u'wengolkaar ki fùrɛ' imúon ki gbiire' tù,

³⁶ nɛ ki kɛ ni'saan ki gu wə.

³⁷ Bi là kɛle' nà cɛrɛ' bi kpɛ' wə nnə ki tɛbn' u'dəpənpən bo u'yul bó. Bi là kɛle' ki ye: «Sufmbɛ ya bɛr *Yesu sə nə.»

³⁸ Bi kpɛ' idukond ile mə u'saan idəpənpən bo, bi kpɛ' uba u'nəjie bó, ki kpɛ' u'tə u'nəgɛn bó.

³⁹ Binib bà gèbreh ni'saan nnə sukreh wə ki gònbeh iyul ki təkɛh wə

⁴⁰ ki tɛh: «Sin wà ye a li bere Uwien ya duku kí liɛbe kí mɛ kù iwien ita nnə, ñmien a'ba-a! A yé Uwien ya Bijɛ la, jüre ni udəpənpən wuu bo-a!»

⁴¹ Nɛ bitətuərɛienb nin Yiko ya wənwəknb nin Sufmbɛ ya cienb mə lɛh wə ki tɛh:

⁴² «U ñmien' binitəb nɛ, ka rí fre kí ñmien u'ba-a! U yé Israyɛl yaab ya bɛr la, wə rí jüre ni udəpənpən wuu bo fɛnfɛnnə, ñə tì teke wə kí ji.

⁴³ U du Uwien bo nɛ, ki təkɛ' ki ye u yé Uwien ya Bijɛ. Uwien yíe wə la, wə rí ñmien wə fɛnfɛnnə.»

⁴⁴ Nɛ idukond yà bi kpɛ' yè u'saan idəpənpən bo nnə mə sukreh wə nnə.

Yesu ya kuum udəpənpən bo

(Mark 15:33-41; Luk 23:44-49; San 19:28-30)

⁴⁵ Tə, kuwensiiku ya yo nɛ n' ci' ki biike' utingbɛn kɛ bo ki tì baa' kutaajuəkú tikur tuta ya yo.

⁴⁶ Ní tuoh tikur tuta ya yo nɛ *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Ní'tingi si: «N'Wien, n'Wien, bɛ tien' a wié' nni?»

⁴⁷ Binib bà se ni'saan nnə ya biba ña cii' u wuure' ki ye bà mənəmən nɛ ki ye: «U lii yih Eli nɛ.»

⁴⁸ Nɛ bi'ni uba sɛn' i ya tään bo ki jon' ki tì yuure' ticitənt, ki lá sèkn' midɛmɛmɛmɛmɛmɛ miba ni, ki taa' ki tuun' lilɛnbɛnl bo, ki tɛnde' ki kòle' u'ñəbu ki ye wə rí muərə.

⁴⁹ Nɛ bà sɛn nnə ye: «Dàan, tì liike *Eli li baa kí lá ñmien wə bii wa rí baa.»

⁵⁰ Nɛn saan nɛ *Yesu tì wuure' ufaa bo, nɛ ki kpo'.

⁵¹ U ya yo nɛ kukpɛlɛkɛkɛkɛkɛkɛ kùà bore' Uwien ya duku ni bolm mile nnə kɛrɛ' ku'siik ni paaki ki tì ci' tingi. Kitink jènge', itɛn yeyɛkre',

⁵² ikul bibiire', nɛ Uwien cɛrɛ' binib bà là pɛ u'sɛn bo ki kpo' nnə mɛkre' ki yɛbe.

⁵³ Bi ñɛn' ikul ni, nɛ *Yesu mɛkre' uyo wà bitɛnkpiib ni nnə, bi kən' Uwien ya du Yerusalem ni, ki cɛrɛ' binib laa' bɛ ki yɛbe.

⁵⁴ Sojambɛ kobk ya cien nin sojambɛ bà te *Yesu saan ki gu wə nnə laa' kitink jènge' ma, kí laa' tibont tà kɛ tien' nnə, nɛ n' cuo' bɛ bujɛwaanbu ki gbien', nɛ bi ye: «Imən, uje wuə mənɛ ki yé Uwien ya Bijɛ nɛ.»

⁵⁵ Bipiib biba mə là te ni'saan ki yɛbe, ki se fənfəkm ki likeh. Bi là ñɛn' haali Galile nɛ ki pɛ u'bo ki toreh wə.

56 Bi'ni biba si: Mari Madelenn nin Saak nin *Yosef ya naa Mari nin Sebede ya bijieb ya naa.

Yesu ya subm

(Mark 15:42-47; Luk 23:50-56; San 19:38-42)

57 Ni juare', ne ufaadaan uba baa' ni ki ye Arimate ya nil, bi yih wo *Yosef. U mo la ye *Yesu ya panpaanke ne.

58 U jon' Pilat saan ki ti take' wo ki ye u tuo' la, wo ni cebe wo *Yesu ya gbenent. Ne Pilat de' usen ki ye be ni cebe wo tu.

59 Ne *Yosef taa' *Yesu ya gbenent, ki taa' kukpalcenku ki tenten' tu,

60 ki taa' tu ki ti ble' ufele uba ni, ki binde' kutengbengbenku kuba, ki bliin' bufenaabu ne ki bure'. U la cere' bi cube' ufele nno kujotenku kuba ya kele ni ne ki de' won bugben. Ba laan la sube' nil len.*

61 Mari Madelenn nin Marito nno mo la te ni saan, ki ke likul nno ya nun bo.

Sojambɛ gu Yesu ya kul

62 Lidaali la bi bondeh *Saba ya daali nno gɛbre', ni faa' ne bitatwarcienb nin *Farisienmbe taan' ki jon' Pilat saan,

63 ki take' wo ki ye: «Cɛnbaa, ti tiere' ki ye utonnendaan nno la fuobe ma nno, u la ye u kpo' la, wienta daali u li mekre bitenkpiib ni.

64 Nan bo, cere sojambɛ ni li gu u'kul, ki ti baa' wienta daali, no u'panpaankaab la baa ki la suu ki nen u'gbenent, ki take binib ki ye u mekre' bitenkpiib ni ne. Bi tien' nno la, ku ya tonnenforkaaku li cen kukpieku.»

65 Ne Pilat ye: «Sojambɛ so. Li joh men ki ti cere be ni li gu u'kul ni ye ma bo.»

66 Ne bi bure' ki ti pale' ki dieke' liten la bi likul nno, ki cere' sojambɛ nno gu.

28

Yesu mekre' bitenkpiib ni

(Mark 16:1-10; Luk 24:1-12; San 20:1-10)

1 *Saba ya daali gɛbre', kutaaku kua li faa nno, ne Mari Madelenn nin Marito wore' ki fii' ki jon' be ni ti gɛnde likul nno.

2 I ya taan bo ne kitink jenge' ki gbien', ne Yonbdaan ya tond uba nen' paaki bo ni, ki la biire' liten nno ki binde' le, ki kele' li'bo.

3 U windeh ten utemeknde, ne u'wengolkaar pien tein.

4 Sojambɛ ba gu likul nno laa' wo ma nno, bujɛwaanbu cuo' be cɛen. Bi'gbenent noh, ne bi fifike'.

5 Ne utond nno take' bipiib nno ki ye: «Ninbi, la fenge men. N ben ni nuunh *Yesu wa bi la kpe' wo udapɛnɛn bo nno ne.

6 Wa ji te nie saan. U mekre' ten u la len' ma bo ne. Den men, ki liike u la do na saan.

7 Jo men tonm ki ti take u'panpaankaab ki ye u mekre', ki liere' be ki bure' Galile bo no. Bi li ti le wo nen bo ne. N nmobe tun ne ni take ne.»

8 Ne bipiib nno pok ki siere' likul nno saan; bujɛwaanbu nmobe be, ama bi'yenn men songe cɛen ne bi tiinh ki joh be ni ti take *Yesu ya panpaankaab Uwien ya tond nno take' be na nno.

9 Bi joh ma nno ne *Yesu cende' be usen ni, ki fuonde' be. Ne bi gbaan' u'niuɛli, ki cuo' u'taan ki puke' wo.

10 Ne u take' be ki ye: «La fenge men. Li joh men ki ti take n'panpaankaab ki ye be ni li joh Galile. Bi li ti le nni nen bo ne.»

* 27:60 Sufmbe la subeh bitenkpiib nno ne.

Bi pèn' Sojambε ilike bε rí tōke kí ye Yesu ŋa mεkre'

¹¹ Uyo wà bipiib nnò joh nnò, nε sojambε bà gu *Yesu ya kul nnò ya biba jon' Yerusalem, kí tī tōke' bitòtuòrcienb bí laa' nà kε.

¹² Nε bitòtuòrcienb nin Sufmbε ya cienb taan' kí kèle' kí gbiere', nε kí ñen' ilike í yεbe kí de' sojambε nnò,

¹³ kí tōke' bε kí ye: «Lí joh mεn kí lí tōkeh binib kí teh ní dò kuñonku kí gòh, nε u'panpaankaab baa' kí lá sun' kí ñen' wò likul nnò ní.

¹⁴ Pilat cii' la, tinbi nε lí duòn u'yεnm kí ñen nε len.»

¹⁵ Sojambε nnò teke' ilike nnò, nε kí jon' kí tī tien' bí tōke' bε kí ye ma bo. Nεn bo nε bí kpaandeh tigber nnò Sufmbε ní haali nin dinnò.

Yesu sòn' u'panpaankaab uñendun ní ní'kε saan

(Mark 16:14-18; Luk 24:36-49; San 20:19-23; Itùon 1:6-8)

¹⁶ Tò, *Yesu ya panpaankaab piik nin uba nnò jon' Galile ní, lijuul lá *Yesu lá yien' bε lí'bo nnò bo.

¹⁷ Bí laa' wò ma nnò, nε kí gbaan' u'nintuòli kí puke' wò. Ama bí'ní biba jiehe.

¹⁸ Nε *Yesu nεkn' bε kí tōke' bε kí ye: «Uwien de' nni mituòm kε paaki nin tingi.

¹⁹ Nεn bo, lí joh mεn inibol kε saan, kí tī tien bε n'panpaankaab, kí sii bε Uwien ya ñunm, Baa nin Bijε nin *Mifuoñaanm ya yel bo,

²⁰ kí wòkn bε bε rí lí boh n tōke' nε nà kε nnò. Ní lí bεn kí ye n te ní'saan uyo kε kí tī baa uñendun ya gbenm.»

Tigbɛmɔnmɔnt tà Mark kɛle' tù nnɔ Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Mark ɲa yé Yesu ya tondb piik nin bile nnɔ ya uba. Ama u cii' Yesu ya gbɛr Pɛr nin Pɔl saan nɛ, kime u tien' bi'saan ki wuɔkɛ'. U kɛle' kugbɔnku kuu ki de' binib bà nnɔ ya biba ɲa yé Sufmbɛ. Wa kɛle' ku'ni bi maa' Yesu ma bo, ka kɛle' Yesu len' tigbɛr tà nnɔ mɔ ní fɔkɛ, ama u tùrɛ' ki kɛle' Yesu sɔnsɔn' itulon yà nin u tien' miyɔkm ya bont tà kɛ, ki wuɔn' Yesu buu' biwienb nin wɔn nin Sufmbɛ ya ciɛnb finfinde' ma bo nɛ.

Mark cin' u'gbɔnku ma nnɔ, u wuɔn' ki ye Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ (1:1), ki ti tonde' nin wɔn Yesu, Uwien ya Bijɛ ya kuum udɔpɔnpɔn bo ya gbɛr (15:39).

Bi li fre kí gbiire Mark ya gbɔnku ibɔk ile. Libɔkkpɛiɛkl cinh liyul 1:1 kí tí baa iyul 8:26 nɛ libɔkɛliɛl cinh iyul 8:27 kí tí baa 16:20. Kugbɔnku kuu ya bɔkkpɛiɛkl ní (1:1–8:26), Yesu buu' biwienb, ki ɲɔrɛ' isɛnpol binib saan, ki wɔkn' binib Uwien ya gbɛr. Ama wa yíe binib ní bɛnde u yé udaan wà nɛ ka toh binib mɔ ní tɔkɛ u yé udaan wà. Kugbɔnku kuu ya bɔkɛliɛl ní (8:27–16:20), Mark yíe wɔ ní wuɔn binib kí ye Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ. U yé Uwien ya Bijɛ ma nnɔ, nɛ cɛrɛ' u teh miyɔkm ya bont.

Imàn, Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ, ama u tuo' ki tien' u'ba unisaal ki tuo' Uwien ya ɲɔbu bó, ki jin' ijɛnd ki tí kpo' udɔpɔnpɔn bo.

*San wà siih binib Uwien ya ɲunm ya gbɛr
(Matie 3:1-12; Luk 3:1-18; San 1:19-28)*

¹*Uwien ya Bijɛ *Yesu Kristo ya gbɛmɔnmɔnt ya cinm.

²Tù cin' tɛn *Uwien ya ɲɔbɔnsɔknɛl Esayi là kɛle' ma u'gbɔnku ni ki ye:

«Liike, n li sɔn n'tond wɔ ní liere ɲɛ,
kí lá tùrɛ a'sɛn.

³Udaan uba te kupenpelku ni ki wuureh ki teh:

«Tùrɛ mɛn Yonbdaan ya sɛn,
kí cubn u'sɛngbɛnmɔ kí de wɔ.»

⁴Nnɔ nɛ San wà siih binib Uwien ya ɲunm baa' ki te kupenpelku ni, ki kpaandɛh ki teh: «Lèbrɛ mɛn ni'tetɛm, ní sli nɛ Uwien ya ɲunm ɲɔ Uwien ní fɛrɛ nɛ ni'biere.»

⁵Nɛ Sude ya tinfɛnm yaab kɛ nin Yerusalem yaab kɛ bàareh u'saan ki kpiirɛh bi'biere, nɛ u siih bɛ Uwien ya ɲunm Sudɛn ya kpenl ni.

⁶San là guo liliɛrɛl là nnɔ bi taa' ɲɔkma ya kobr nɛ ki lòn' lɛ. U là gbin kugbɔnku ya ningbɛnl nɛ u'ciɛk ni. U là jinh inacu nin tisiir nɛ.

⁷U là tɔkɛh linigol nnɔ kí teh: «Uba li paan n'puoli bó ní ki ɲmɔbɛ mituɔm ki cɛn' nni. Ma kpɛ ní buɔn kí lore u'tacɛningbɛn.

⁸Min taa' miɲunm nɛ kí sii' nɛ Uwien ya ɲunm. Wɔn nɛ lá li cɛrɛ *Mifuoɲaanom ní jiiɛ ní ni'bo.»

*San sii' Yesu Uwien ya ɲunm
(Matie 3:13-4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)*

⁹Tɔ, i ya dɛn nɛ *Yesu ɲɛn' Nasarɛt, udu wà te Galile ya tinfɛnm ni nnɔ kí baa' San saan. Nɛ San sii' wɔ Uwien ya ɲunm Sudɛn ya kpenl ni.

¹⁰*Yesu ɲɛh miɲunm ni uyo wà nnɔ nɛ kí laa' kutaaku kɛrɛ', kí laa' *Mifuoɲaanom jiih ní kí naan unɛnjɛl, kí lá kɛlɛ' u'bo.

11 Ne unieke uba ñen' paaki bó ní ki ye: «Sin, a yé n'bijε ne, n yíε ηε ne n'yenm sange a'bo.»

Satan biike' Yesu

12 I ya táan bo, ne *Mifuoñaanm taa' *Yesu ki jon' kupenpelku ni.

13 U là tien' len iwien pinan ne, ne *Satan bikreh wó. U te nin kumuóku ni ya wént ne, ne Uwien ya tondb toreh wó.

Yesu cin' u'tuonl Galile ni

14 Tó, ní tete ne bi lá cuo' San ki pekn'. Ni ya puoli bó ne *Yesu jon' Galile ki tí kpaandeh Uwien ya gbemómónt,

15 ki teh: «Uyo baa'-a! Uwien ya bel nekn' ní ηó. Lèbre men ni'tetem, kí teke tigbemómónt kí ji.»

Yesu yin' bijenbeb binan be ní paan u'bo

(Matie 4:18-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

16 *Yesu cuonh ki kpaakeh Galile ya ñunciem, ne ki laa' Simón nin u'ninje Andre te ki wienh bubebu. Bi là yé bijenbeb ne.

17 Ne u tóke' be ki ye: «Paan men n'bo ní, ηó ní cère ní li taakeh binib ki dienh nni.»

18 Bi daan' bi'báan i ya táan bo, ne ki paan' u'bo.

19 U jende' waamu ki pukn', ne ki tí laa' Sebede ya bijieb Saak nin u'ninje San te bi'ñerbu ni, ki túoreh bi'báan.

20 *Yesu yin' be i ya táan bo ne bi daan' bi'baa Sebede nin u'tonsónb buñerbu nnó ni, ki paan' u'bo.

Yesu ηore' usenpol uje uba saan

(Luk 4:31-37)

21 Yesu nin u'panpaankaab tí baa' Kapernawum ya du ni. *Saba ya daali ne *Yesu kón' bi'taanl ya duku ni, ki wóknh binib Uwien ya gber.

22 Ni cuo' binib bá cengeh u'bó nnó miyókm ceen, kime wa wóknh be ten *Yiko ya wónwóknb wóknh ma bo, u wóknh be ten unil wá du u wóknh ná bo ne.

23 Uje uba mó lá te *Sufmbε ya taanl ya duku nnó ni usenpol ñaake wó, ne u wuure'

24 ki ye: «Nasaret ya Yesu, tinbi nin sin tu le ne? A baa' á lá boln te ne-εε? N ben a yé udaan wá. A yé Uwien ya Nirñaan ne.»

25 Ne *Yesu tien' u'bo ki ye: «ηmile, kí siere uje wuó saan.»

26 Ne usenpol nnó ñónñonge' uje nnó nin ufaa, ki wuure' ki gbien', ne ki siere' u'saan.

27 Ne ní cuo' bi'ke miyókm ceen. Nen saan ne bi niireh tób ki teh: «Nì yé be sò? U wóknh miwóknfénm ne ki du mi'bo-a, kí wóbndeh isenpol mónón Ì tuonh u'ñóbu bó-a!»

28 Nen bo ne *Yesu ya yel kpére' Galile ya tinfenm ni ni'ke saan.

Yesu buu' binib bá bun iwíen ke ya bol

(Matie 8:14-17; Luk 4:38-41)

29 *Yesu nin bá pε u'bo nnó ñen' litaanl ya duku nnó ni, ne ki jon' Simón nin Andre den. Saak nin San mó píere' be.

30 Tó, Simón ya cónnaa dó ki bun, u'gbenent ton. Ne bi pók ki tóke' *Yesu ki ye u bun,

31 ne u baa' u'saan ki cuo' u'nuó ki fin' wó. U'gbenent sange' ne u cènde' be.

32 Ní daali ya tajuóku uwien lu' ma nnó, ne bi tukeh bá bun iwíen ke ya bol nin isenpol ñaake bá nnó ke ya bol kí báareh *Yesu saan.

33 Udu nnó ya nib ke lá taan' Simón nin Andre den ne bunañóbu saan.

34 Nε *Yesu buu' binib bà bun iwien ke ya bol bi yebe, ki ηore' isenpol binib saan i yebe ka cèreh i lienh, kime i ben wə.

*Yesu take' binib Uwien ya gber Galile ya tinfenm ni
(Luk 4:42-44)*

35 Utenɲafaa nε *Yesu fii' nī biike ki ñen' ki jon' nib ηa te nà saan ki tī kàareh.

36 Nε Simən nin u'təntəknieb mə fii' kī ñen', ki nuunh wə,

37 bi tī laa' wə ma nno, nε ki take' wə ki ye: «Binib ke nuunh ηe nε.»

38 Nε u take' be ki ye: «Tí jo men nitənn bó, itengbaan yà te kənkənm nno ni ηə ní tī take Uwien ya gber ni'mə bó. Kime nen bo nε n baa'.»

39 Nε ki taa' be ki jon' Galile ya tinfenm ke ni, ki tī kəh Sufmbε ya táan ya dur ni, ki kpaandeh Uwien ya gber, ki ηuəh isenpol binib saan.

*Yesu cère' ujend uba lùore'
(Matie 8:1-4; Luk 5:12-16)*

40 Ujend uba baa' *Yesu saan, nε ki gbaan' u'nintuəli, ki gbáan' wə ki ye: «A yie la, a li fre kí cère ní lùore.»

41 Yesu muə' wə micεεekm cεen, nε ki tēnde' u'nuə, ki mε' wə, ki take' wə ki ye: «N yie, lùore.»

42 I ya táan bo nε lijendl nno pək ki gben' nε u lùore'.

43 Nεn saan nε *Yesu take' wə ki ye wə ní li joh, nε ki kpεkpε' u'bo,

44 ki ye: «Liike a'yul bo ki la take nil, ama jo tí tī lε utətuərke, kí tien miluorm ya tuərl ten Moyis là ye be ní li teh ma bo. Nεn nε li wuən kí ye a lùore'.»

45 Ama uje nno bure' ma nno, u tī kpaandeh tigber nno ni'ke saan nε. U tien' nno ma nno, nε *Yesu ηa ji li fre kí kə du uba ni, ka bəle'. U là juonh idugbaan nε nib ηa te nà saan. Nε binib ñeh ni'ke bó ki bàareh u'saan.

2

*Uje uba ya táan nin u'nuə faan' Yesu cère' u faake'
(Matie 9:1-8; Luk 5:17-26)*

1 Iwenkəanke gēbre', nε *Yesu liebe' ki jon' Kapernawum ya du bó. Binib cii' u te u cāan' iden yà nno ni,

2 nε linigol taan' ni'saan ki yebe haali fenm ηa ji tī te nañəbu ni mənən. Nε u təkhe be Uwien ya gber.

3 Tə, binib biba tuke' uje uba u'tāan nin u'nuə ke faan' ki baa' Yesu saan. Binib binan nε là tuke' wə.

4 Linigol nno bo ba ní fre kí taa wə kí nēnde *Yesu ma nno, nε ki don' u te kudulekaaku kua ni nno ya paaki, ki cube' libənl u se nà saan nno, nε ki taa' uje nno ki kuən' ki yekn' nin linagenl nno ki ble' *Yesu ya nun bó.

5 *Yesu laa' bi teke' wə ki jin' ma nno, nε u take' uje nno ki ye: «N'bukε, n fère' ηe a'biere ηə.»

6 *Yiko ya wənwəknb biba ke ni'saan ki maaleh bi'fəl ni ki teh:

7 «Be tien' uje wuə lienh nə nno? U sukreh Uwien nε. Uwien baba ηa ní la, ηme li fre kí fère binib bi'biere?»

8 *Yesu pək ki bende' u'yenm ni bi maaleh ma bo nε ki niire' be ki ye: «Be tien' ni maaleh nə nno ni'yenm ni?»

9 Ni lε ba faa? N take uje wuə kí ye n fère' wə u'biere nε faa bii wə ní fii kí yuure u'nagenl kí li cuonh nε faa?

10 Nεn bo, n li wuən nε kí ye Unil ya Bijε ηməbe mituəm uηendun wuu ni wə ní fère binib bi'biere.» Nε ki take' uje wə ya nuə nin u'tāan faan' nno ki ye:

11 «N lienh sin nε, fii kí yuure a'nagenl, kí li kunh.»

12 I ya taan bo ne u fii' ki yuure' u'nagenl ki ñen' saali bi'ke ya nun bó. Ni cuo' bi'ke miyokm ceen ne bi pèkeh Uwien ki teh: «Ti fii' ma, ta laan laa' nie ya bonn ya tunbu.»

Yesu yin' Lefi wò ní paan u'bo
(Matie 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 *Yesu liebe' ki jon' Galile ya ñunciem ya gbaal, ne binib ligol baareh u'saan, u tókeh be Uwien ya gber.

14 U joh ma nno ne ki laa' ulenpotekl uba ke lenpotekbuol, bi yih wò Lefi u yé Alfe ya bije. Ne *Yesu tóke' wò ki ye: «Paan n'bo ní.» Ne u fii' ki paan' u'bo.

15 Ni ya puoli bó ne *Yesu te Lefi den ki jinh tijier. Bilenpotekb ligol nin bibierdenb mò lá ke wòn nin u'panpaankaab saan ki jinh tijier, kime bi lá paakeh u'bo ki ye.

16 *Yiko ya wonwoknb biba, bà yé *Farisienmbe nno laa' *Yesu nin bilenpotekb nin bibierdenb te ki jinh tijier ma nno ne bi niire' u'panpaankaab ki ye: «Be tien' u te ki jinh nin bilenpotekb nin bibierdenb-í?»

17 *Yesu cii' bi len' ma bo, ne ki tóke' be ki ye: «Binib bà ñmobe laanfie ña nuunh daktie, bà bun ne nuunh daktie. Ma baa' ní yin nimónb, n baa' ní yin bibierdenb ne.»

Unólòle ya gber

(Matie 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Uyo uba ne San ya panpaankaab nin *Farisienmbe lá lùo buñóbu, ne binib biba baa' kí lá niire' *Yesu ki ye: «Be tien' San ya panpaankaab nin *Farisienmbe yaab lùoh buñóbu a'yaab ben ña lùoh?»

19 Ne u jiin' be ki ye: «Binib bà bi yin' be upiikuon li fre kí lòle buñóbu uyo wá piice laan te bi'saan-ii? Piice laan te bi'saan la, ba ní fre kí lòle ñóbu.

20 Ama uyo uba we ní be ní ñen piice nno bi'saan ufaa. U ya yo ne bi li lòle buñóbu.»

21 Ne kí tí ye: «Uba ña ní taa kpelcefenku ya jenl kí lekn lilierkpaal. U tien' nno la, kukpelcefenku ya jenl nno li kere lilierkpaal nno ne libònl nno ní yebre kí pukn.

22 Uba mò ña ní taa midaam mà ña laan muo' ki ben' kí pieke iyokpaan ni. U tien' nno la, midaam nno li kprien iyól nno, kí wule kí ñende ne iyól nno mò ní saa. Bi piekeh midaam mà ña laan muo' ki ben' iyofen ni ne.»

Saba ya daali ya gber

(Matie 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 *Saba uba ya daali ne *Yesu nin u'panpaankaab gèbreh ikpàan iba ni. Bi cuonh ki joh ma nno ne u'panpaankaab coh ijifen* ki cienh.

24 Ne *Farisienmbe niire' *Yesu ki ye: «Be tien' a'panpaankaab teh yiko kùon' nà *Saba ya daali?»

25 Ne u tóke' be ki ye: «Na laan kaan' *Dafid lá tien' ma bo ne-ee? Wòn nin u'nib ña lá ñmobe jier ma mikònm cuo' be nno

26 u kón' Uwien ya ninbonl ni, uyo wá Abiyatar lá yé bitotuarciemb ya cien nno, kí taa' kpónò wá bi taa' kí de' Uwien nno kí ñmón', ne kí de' wòn nin bà tóke nno bi'mò ñmón'. Ama bitotarkaab baba ne lá ñmobe usen be ní ñman kpónò nno.»

27 Ne kí tóke' be ki ye: «Unisaal bo ne Uwien sien' *Saba ya daali, na yé *Saba ya daali bo ne Uwien ñen' unisaal.

28 Nen bo, Unil ya Bijé ne ñmobe usen wò ní wuon bi li tien nà haali *Saba ya daali mònón.»

* 2:23 Liike Matie 12:1.

3

*Uje uba ya nuɔ uba faan', Yesu cère' u faake' Saba ya daali
(Matie 12:9-14; Luk 6:6-11)*

1 *Saba uba ya daali ne *Yesu tí liebe' ki kɔn' *Sufmbɛ ya taanl ya duku ni. Uje uba mɔ te len u'nuɔ uba faan'.

2 Ne bi sekndeh ki likeh u li cère uje nnó rí faake *Saba ya daali bii wa rí cère wó rí faake, kime bi lá nuunh bi li dule ná bo kí biin wó ne.

3 Ne *Yesu take' uje wá ya nuɔ faan' nnó ki ye: «fii kí sere siik ni.»

4 Ne ki niire' be ki ye: «*Saba ya daali la, unil ηmɔbe usen wó rí tien ná mɔn bii ná bre ne? U ηmɔbe usen wó rí ηmien unil bii wó rí ku wó ne?» Ba jiin' wó.

5 Ne u liike' be ki gɔbre' ki bɔn' nin ubenpiebe, u'yenm saa' bi'yufaa bo, ne u tɔke' uje wá ya nuɔ faan' nnó ki ye: «Tende a'nuɔ.» U tende' u'nuɔ ne u jire' u'ciem.

6 Nen saan ne *Farisienmbɛ řen', ki taan' ki kèle' i ya taan bo nin Herod yaab be rí gbiere kí liike bi li tien ma kí ku Yesu.

Linigol taan' Yesu saan

7 Ne *Yesu nin u'panpaankaab siere' ni'saan ki bure' miřunciem bó, ne linigocienl paan' u'bo. Linigol nnó řen' ní Galile ya tinfenm ni nin Sude ya tinfenm ni

8 nin Yerusalem ni nin Idume ya tinfenm ni nin mitinfenm má te Sude ya kpenpuɔ nnó ni nin Tir nin Sidon ya tinfenm ni ne. Bi lá yebe ceen ne. Bi cii' *Yesu teh miyɔkm ya bont ma nnó ne cère' bi baa' u'saan.

9 Ne u tɔke' u'panpaankaab ki ye be rí taa buřerbu kí pùkn miřunm bo wó rí kɔ ηɔ linigol nnó la pebe wó.

10 Kime u lá cère' binib faake ki yebe ma nnó ne biwienb ke kpieleh be rí nende kí me wó.

11 Isenpol ya řaake binib nnó laa' wó la, i cèreh bi gbaandeh u'nintuɔli ne ki wuureh ki teh: «A yé Uwien ya Bijɛ ne.»

12 Ama *Yesu tengeh isenpol nnó bo ne ki teh i la cère binib rí bende u yé udaan wá.

Yesu gènde' u'tondb piik nin bile

(Matie 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 Ni ya puoli bó ne *Yesu don' lijuɔl bo, ki yin' u yé binib bá nnó. Bi baa' u'saan,

14 ne u gènde' binib piik nin bile be rí li tuu ki te u'saan, ne ki yin' be u'tondb. U gènde' be wó rí li sɔnh be bi tí tɔkeh binib tigbemɔnmɔnt ne,

15 kí li ηmɔbe mituɔm kí ηuɔh isenpol binib saan.

16 U gènde' binib piik nin bile bá nnó ya yel sɔ: Simɔn, u baan' wó Pier

17 nin Sebede ya bijiɛb Saak nin u'ninje San, u baan' be Bowanerges, ni'tingi si: «itetien ya nib»

18 nin Andre nin Filip nin Batelemi nin Matie nin Toma nin Alfe ya bijɛ Saak nin Tade nin Simɔn wá ya nun mɔn u'du ya gber bo

19 nin Sudas Iskariyɔt wá lá li kuɔre wó nnó.

Biba ye Yesu ηmɔbe Belsebul ya tuɔm ne

(Matie 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

20 *Yesu kun' ne linigol tí taan' u'saan haali wɔn nin u'panpaankaab řa tí ηmɔbe fenm be rí ji jier mɔnɔn.

21 U'den yaab cii' ní te nnó ne bi baa' be rí taa wó. Kime bi maaleh ki teh u waare' ne.

22 Tò, Yiko ya wònwòknb bà ñen' Yerusalem bó ní nnò lienh ki teh Belsebul nɛ ɲaake wò. Wòn isenpol ya cien nɛ dienh wò mituòm u ɲuòh isenpol binib saan.

23 Nɛ u yin' bɛ ki pòn' bɛ mikpenjenm ki ye: «*Satan li tien mila kí ɲòre wòn *Satan?»

24 Libɛl liba ya nib bore' táb ki kònh bi'ɲmiel ni la, libɛl nnò li juore fɛnm nɛ.

25 Iden iba mɔ ya nib bore' táb ki kònh bi'ɲmiel ni la, iden nnò li juore fɛnm nɛ.

26 Nɛn bo nɛ *Satan liɛbe' ki kònh nin u'ba la, u li gben kí juore fɛnm nɛ.

27 «Uba ɲa ní fre kí kò ufɛfaa den kí fie u'bont ka ɲmòbe tuòm mà u li kpɛ kí lòle wò kí yaan. U lòle' wò la, u ya yo nɛ u li fre kí kò u'den kí fie u'bont kɛ.

28 N tòkeh nɛ imàn nɛ, Uwien li fère binib bi'biere kɛ, kí fère bɛ bi suke' wò isuk í yɛbe ki kpɛ ma kɛ.

29 Ama, unil suke' *Mifuoñaanm mɛn la, Uwien ɲa ní fère wò, u'biere li juore u'bo nɛ haali uyo wà ɲa ɲmòbe gbenm.»

30 Bi tòke' wò ki ye usenpol nɛ ɲaake wò ma nnò, nɛ cèrɛ' u len' nnò.

Yesu ya naa nin u'ninjiɛb

(Matie 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Tò, *Yesu ya naa nin u'ninjiɛb baa' ní ki lá te saali, nɛ ki sòn' bɛ ní tí yin wò.

32 Linigol kɛ ki guòn' wò, nɛ bi tòke' wò ki ye: «A'naa nin a'ninjiɛb [nin a'ninsiɛb]* te saali ki nuunh ɲɛ.»

33 Nɛ u tòke' bɛ ki ye: «ɲmɛ nɛ yé n'naa? Bi lɛ yé n'ninjiɛb-i?»

34 Kí liike' ki bòn' binib bà kɛ ki guòn' wò nnò nɛ ki ye: «Liike mɛn, n'naa nin n'ninjiɛb sò.

35 Unil wà kɛ teh Uwien yíe nà la, wòn nɛ yé n'ninje, ki yé n'ninse, ki yé n'naa.»

4

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm

(Matie 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 *Yesu tí liɛbe' ki jon' Galile ya ñunciɛnm ya gbaal kí tí wòknh binib Uwien ya gbɛr. Linigocienl tí taan' u'saan nɛ u kòn' kí kèlɛ' buñerbu ni miñunm bo. Linigol nnò kɛ te miñunm ya gbaal.

2 Nɛ u wòknh bɛ tibont tù yɛbe mikpenjenm ni, kí tòkeh bɛ ki teh:

3 «Li cengeh mɛn, ukpaal uba nɛ jon' wò ní tí plè tibonbuor ya bim.

4 U plèh ma nnò, miba lu' usengbɛ, nɛ inuòn baa' kí lá jin' mè.

5 Mitòm lu' kutɛntiɛku bo, tɛnbim ɲa yɛbe nà saan. Tɛnbim ɲa yɛbe ma nnò, nɛ mí pɛn' tonm.

6 Uwien ñen' kí tonge', nɛ kí sɛ' mè. Ma ɲmòbe ñaan mɔnmɔnm ma nnò, nɛ mí waan', kí kpo'.

7 Mitòm mɔ lu' kujɛgorku ni. Nɛ kujɛgorku kpére' kí wòbn' mè nɛ ma lùon'.

8 Mitòm mɔ lu' kitiñmɔnmɔnk bo, kí pɛn', kí kpére', kí lùon'. Miba lùon' pitata, mitòm piluoluob, mitòm mɔ kokobk.»

9 Nɛ kí tí ye: «Wà ɲmòbe litubl la, wò ní cii.»

Bɛ tien' Yesu pàh binib mikpenjenm-i?

(Matie 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 *Yesu nin u'tondb piik nin bile nin binib bà tuu kí paakeh u'bo nnò tí te bi'baba ma nnò, nɛ bi ñiire' wò mikpenjenm nnò ya tingi.

* 3:32 Bi kpɛ' kí ke'le' tigbònt tà nnò ya tuba ni *nin a'ninsiɛb* ɲa te tu'ni.

¹¹ Nε u jiin' bε ki ye: «Uwien nε cère' ninbi bende' u'bel ni ya gbεbɔlkaar. Binib bà ɲa te u'bel ni nnɔ wɔn, nɪ yé bεn bo mikpɛnɛnm baba nε,

¹² ɲɔ
 ɔbε n̄ li likeh ka lenh,
 kí li cengeh ka ciuh ni'tingi,
 nnɔ ɲa n̄ la, bi ciuh ni'tingi,
 kí lèbre' bi'tetem la,
 Uwien li fère bε bi'biere nε.» »

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpɛnɛnm ya tingi
 (Matie 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ *Yesu niire' bε ki ye: «Na ciuh mikpɛnɛnm miε ya tingi la, ni li tien mila kí ciuh mà kε s̄ien' nnɔ ya tingi?

¹⁴ Mikpɛnɛnm nnɔ ya tingi sɔ: ukpaal nnɔ te tɛn unil wà tɔkeh binib Uwien ya gber nε.

¹⁵ Mibim mà lu' usengbe nnɔ yé binib bà ciuh Uwien ya gber, *Satan bàareh i ya tãan bo kí lá n̄ndeh tù bi'fèl ni nε.

¹⁶ Mibim mà lu' kutentiεku bo nnɔ mɔ yé binib bà ciuh Uwien ya gber, kí teknh tù tontonm nin uyensonge,

¹⁷ ama ka cèreh tù kpaakeh n̄aan bi'fèl ni nε, nε ta wuɔkreh bi'ni mɔ. Liwɔbl bii ijend tu' bε tu'bo la, bi pɔk kí wiε Uwien ya s̄en nε.

¹⁸ Mibim mà lu' kujεgorku ni nnɔ mɔ yé binib bà ciuh Uwien ya gber,

¹⁹ nε un̄endun wuu ya gber nin lifaal ya yenmaale yà lereh binib nnɔ nin tibont kε ya yenmaale kɔh bi'fèl ni, kí wɔbndeh tù, kí cèreh ta n̄ fre kí s̄on tuonl.

²⁰ Mibim mà lu' kitinmɔnmɔnk bo nnɔ mɔ yé binib bà ciuh tigber nnɔ, kí teknh tù, kí te tɛn mibim mà lùonh nε. Miba lùonh pitata, mitɔm piluoluob, mitɔm mɔ kokobk.»

Lifrl ya kpɛnɛnm
 (Luk 8:16-18)

²¹ Nε *Yesu tí tɔke' bε ki ye: «Unil s̄e' lifrl la, u li taa kusenku kí cubn li bo-oo? Bii u li taa lè kí sien igado ya tingi-ii? Wa n̄ taa lè kí tuɔn likpɛnkɛnl bo ka-aa?

²² Kimε niba ɲa te kí buɔ ɲɔ ba lá li lε n̄, niba mɔ ɲa n̄ juore kí li buɔ ɲɔ ka lá li n̄e upaan bo.

²³ Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ n̄ ciuh.»

²⁴ U tí tɔke' bε ki ye: «Liike m̄en ni'yul bo nin ni ciuh tigber tà nɔ. Ni taah nà kí bikreh tibont kí dienh binitɔb nnɔ Uwien mɔ li taa n̄en nε kí biike kí de nε. U li biike kí gèbre nnɔ m̄on̄n kí de nε.

²⁵ Kimε wà ɲmɔbe la, bi li de wɔ kí pukn nε. Wà ɲa ɲmɔbe la, bi li tonde kí fi u ɲmɔbe nà waamu nnɔ m̄on̄n nε.»

Kitink cèreh tibonbuor p̄eh ma bo ya kpɛnɛnm

²⁶ Yesu tí len' kí ye: «Uwien ya b̄el naan tibonbuor ya bim mà uje uba bule' m̄ε u'kp̄aabu ni nε.

²⁷ U gɔh-ɔɔ, u likeh n̄onku nin wien ni-ii, mibim nnɔ p̄eh nε kí kp̄ienh, wa b̄en m̄i teh ma bo.

²⁸ Kitink nε cèreh m̄i p̄eh, kí cinh kí kp̄ienh, kí t̄i pobe kí maa, kí tien ijifen, kí f̄ore nin mibim.

²⁹ N̄i lá ben' kí kpaan' micem la, nε wɔ n̄ taa puoko kí jo kí t̄i ce.»

Mibim mà n̄ilke ya kpɛnɛnm
 (Matie 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

30 *Yesu tí len' kí ye: «Tí lí taa bá kí nenge Uwien ya bel-i? Tí lí taa míle kpenjenm bá kí nenge lè?»

31 Lí naan míbim mà bí yih mè mutaar nnò nɛ. Mɛn nɛ yé míbim mà nílke tikpinsir kɛ ya bí m kí kitink bó.

32 Ama bí bule' mè lá, mí lí pɛ kí kpére kí gɛbre kpinsiiku kɛ kpinsiiku, kí tien isigben yá gbenge. Inuon lí frɛ kí tere isigben nnò ya sɔnge ní kí lí kò mɔnɔn.»

33 *Yesu taah míkpenjenm ma sɔ ya bol mí yɛbe kí tɔkeh binib Uwien ya gbɛr, bí lí frɛ kí cii ma bó.

34 Wa tɔkeh bɛ tuba ka pɔn' bɛ kpenjenm. Ama wɔn nin u'panpaankaab lá te bí' baba lá, nɛ u tɔkeh bɛ míkpenjenm nnò kɛ ya tingi.

Yesu cère' kutafaaku ñmile'

(Matie 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Ní' daali ya taajuɔku, uwien benh wù ní kò ma nnò, nɛ Yesu tɔke' u'panpaankaab kí ye: «Cère mɛn tí puore kí jó míñunciɛnm ya gbaatɔl bó.»

36 U cèbe' línigol nnò, nɛ u'panpaankaab kɔn' u'saan buñerbu ní kí tuke' wɔ kí bure'. Íñɛrto mɔ lá pɛ bí' bó.

37 Bí jóh ma nnò nɛ kutafaabiiku kuba fii', kí cèreh íñungbegbel fih kí yildeh buñerbu nnò bó, nɛ míñunm kuonh bú' ní haali bú' tí benh bú' ní gbɛ.

38 Nín nɛn kɛ ñɔ *Yesu wɔn dɔ buñerbu ní nɛ puoli bó kí gɔh kí kuu liyukukul. Nɛ bí baa' kí lá finde' wɔ kí tɔke' wɔ kí ye: «Cɛnbaa, tí benh tí luo, nɛ ña tɔnge-ee?»

39 Nɛn saan nɛ u finde', kí tien' kutafaaku nnò bó, nɛ kí tɔke' míñunm nnò kí ye: «Duon suoo.» Nɛ kutafaaku go, ní' kɛ ñmile' cim.

40 Nɛ u niire' bɛ kí ye: «Bɛ tien' ní sɛn' bujɛwaanbu nò nnò? Na laan bíɛ kí ñmɔbe tekjím nɛ-ɛɛ?»

41 Bujɛwaanbu cuo' bɛ kí gbien' nɛ bí niireh tɔb kí teh: «U cinbe kí yé bɛ ya nitunbu sɔ, kutafaaku nín míñunm kɛ tí boh wɔ?»

5

Usɛnpol ñaake uje uba Yesu ñɔre' wɔ

(Matie 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 *Yesu nín u'panpaankaab tí baa' míñunciɛnm ya gbaatɔl, Gerasa yaab ya tinfɛnm ní.

2 U ñɛh buñerbu ní uyo wá nnò nɛ uje uba pɔk kí ñɛn' íkul bó ní kí cendeh wɔ. Usɛnpol nɛ lá ñaake wɔ.

3 U lá kò bí subeh binib tíjɔlulnt tá ní nnò nɛ. Bí lóle' wɔ tikudɔkr mɔnɔn lá, u cienh tú nɛ. Nɛn bó nɛ uba ña jí lá lí frɛ kí cuo wɔ.

4 Bí lá taah mugbiɛmu nín tikudɔkr nɛ kí lùoh wɔ, nɛ u cienh tikudɔkr nnò kí kòh mugbiɛmu nnò. Uba ña lá lí frɛ wɔ.

5 U lá tuu kí te íkul nnò ní nín igbɛngbɛn bó nɛ ñɔnku nín wien ní kí wuureh, kí taah iten kí bungreh u'ba.

6 U te fonfòkm, kí laa' Yesu, nɛ kí sɛn' kí lá gbaan' u'nintuɔli,

7 kí wuure' ufaa bó kí ye: «Yesu, Uwien wá ña ñmɔbe Nacento ya Bijɛ, mín nín sín tú lɛ nɛ? N gbáanh ñɛ nɛ, Uwien bó, lá jɛnde nni.»

8 Yesu tɔke' usɛnpol nnò kí ye wɔ ní siere uje nnò saan ma nnò nɛ cère' u len' nnò.

9 Nɛn saan nɛ *Yesu niire' wɔ kí ye: «Bí yih ñɛ ba?» Nɛ u ye: «Tí yɛbe ma nnò, bí yih nni Lígol nɛ,»

10 kí tùrɛh kí gbáanh wɔ kí teh u lá ñɔre bɛ kí ñɛn mítinfɛnm nnò ní.

11 Tɔ, fangambe biba mɔ là te ni'saan ligbengbenl bo ki yebe ka dindin, bi kpaah be.

12 Ne isenpol nnɔ gbáan' *Yesu ki ye wɔ rí cèbe yè, yè rí jo kí tí kɔ fangambe biɛ nnɔ.

13 U tuo', ne í siere' uje nnɔ saan, ki tí kɔn' fangambe nnɔ. Ne fangambe nnɔ ke sen' ki tinde' ligbengbenl, ki tí lu' miñunm ni ki luo'. Fangambe nnɔ là li baa ten itur ile.

14 Bà kpaah fangambe nnɔ sen' ki jon' udu ni nin idugbaan ki tí tɔke' binib tigber nnɔ. Bi cii' tù ma nnɔ, ne ki baa' be rí lá liike ná tien'.

15 Bi baa' *Yesu saan ki laa' uje wá isenpol yá yebe là njaake wɔ nnɔ ya yenm jire' u ke ki guo, ne bujɛwaanbu cuo' be.

16 Ne binib bà là te ni'saan ki laa' *Yesu cère' uje nnɔ faake' ma bo nin ná tien' fangambe nnɔ tɔke' be ni'ke.

17 Ne bi gbáan' *Yesu ki ye wɔ rí ñe bi'tinfɛnm ni.

18 Ne u liɛbe' ki kɔn' buñerbu. U liɛbeh wɔ rí tí kɔ buñerbu ma nnɔ ne uje wá isenpol là njaake wɔ nnɔ gbáanh wɔ ki teh wɔ rí cère wɔ rí paan u'bo.

19 Ne u yíe', ki tɔke' wɔ ki ye: «Liɛbe kí kun kí tí tɔke a'den yaab Yonbdaan muɔ' ñe micɛckm ki tien' ná ke ki de' ñe nnɔ.»

20 Ne u bure' ki gɛbreh mitinfɛnm mà bi yih mè Idu Piik nnɔ ni, ki tɔkeh binib *Yesu tien' ná ke ki de' wɔ. Ne ní cuo' bí'ke miyɔkm cɛen.

*Yesu cère' upii uba faake', ki mɛkre' kibupii kiba mɔ
(Matie 9:18-26; Luk 8:40-56)*

21 *Yesu liɛbe' ki puore' miñunciɛnm ya gbaatɔl nin buñerbu ne linigociɛnl taan' u'saan miñunm nnɔ ya gbaal.

22 Nɛn saan ne *Sufmbɛ ya taanl ya duku ya ciɛn uba baa', bi yih wɔ Yayirus. U laa' *Yesu ma nnɔ, ne ki gbaan' u'nintuɔli,

23 ki gbáan' wɔ cɛen ki ye: «N'bise benh wɔ rí kpo ne. N gbáanh ñe ne, den kí taa a'nuɔ kí paan u'bo wɔ rí faake kí li fuobe.»

24 Ne *Yesu paan' u'bo ki bure', linigociɛnl pɛ u'bo ki pebeh wɔ ikele ke.

25 Tɔ, upii uba mɔ là te ni'saan, ki laa' tifer ibin piik nin ile ta gben'.

26 U là jon' dɔktiɛmbɛ ligol saan, ki laa' ijend ke ya bol bi'nuɔ ni, ki ñende' u'like ke ki tí gben' na tungreh, ama u'wíen nnɔ kpíreh ki joh ne.

27-28 U cii' bi lienh *Yesu bó, ne u maale' u'yɛnm ni ki ye: «N mɛ' u'wɛngolkaar mɔnɔn la, n li faake ne.» Ne ki pɛ *Yesu bo linigol nnɔ ni, ki tí mɛ' u'wɛngolkaar.

29 U'fer nnɔ pɔk ki gben' i ya taan bo, ne u bɛnde' u'gben ni ki ye u'wíen nnɔ gben'-a!

30 U ya yo ne *Yesu mɔ pɔk ki bɛnde' ki ye mituɔm miba ñen' u'ni, ne ki jibe' linigol nnɔ ni ki niire' ki ye: «Ŋmɛ mɛ' n'wɛngolkaar-i?»

31 Ne u'panpaankaab tɔke' wɔ ki ye: «A laa' linigol liɛ pebeh ñe ikele ke ma bo ne a niireh ki teh Ŋmɛ mɛ' ñe-ɛɛ?»

32 Ne u jibebeh ki likeh ni'ke saan wɔ rí lɛ udaan wá mɛ' wɔ.

33 Upii nnɔ bɛn nibonn ná tien' wɔ ma nnɔ, ne bujɛwaanbu cuo' wɔ u'gbɛnɛnt ñɔh. Ne u baa' ki lá gbaan' *Yesu ya nintuɔli, ki tɔke' wɔ tigbɛmɔnt ke.

34 Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «N'bise, a'tekjim ne ñmíen' ñe. Li joh nin uyɛnduɔn. A'wíen nnɔ gben' nínɔ.»

35 *Yesu laan te ki lienh, ne binib biba ñen' Yayirus donbó ki lá tuobe' be usɛn ni ne ki tɔke' Yayirus ki ye: «A'bise kpo'-a! La ji rí li ñmɔbe Cɛnbaa yɛnñaabe.»

36 *Yesu cii' bi len' ma bo. Nin nen ke u take' wɔ ki ye: «La fenge, teke nni ki ji baba.»

37 Ne ka cère' binib ke paan' u'bo, u cère' Pier nin Saak nin Saak ya ninje San baba ne paan' u'bo.

38 Bi ti baa' Yayirus den ne ki cii' kuwaaku bó. Binib te ni'saan ki yebe, ki muɔh ki kpiendeh cɛɛn.

39 *Yesu kɔn' iden nnɔ ni ne ki niire' be ki ye: «Be tien' ni muɔh ki ηmabe kuwaaku nɔ nnɔ? Kibuk nnɔ ηa kpo', ki gɔh ne.»

40 U len' nnɔ ma nnɔ, ne bi leh wɔ. Nen saan ne u ηore' bi'ke ki nen' saali, ne ki taa' kibuk nnɔ ya naa nin ki'baa nin u'panpaankaab bita nnɔ ki kɔn' ki te kuduku kua ni nnɔ,

41 ne ki cuo' ki'nuɔ, ki take' kè bi'lenm ni ki ye: «Talita kumi,» ni'tingi si: «Kibupiike, n takeh ηe ne fii!»

42 Ne ki fii' ki sere' i ya taan bo, ki cuonh. Bi laa' nnɔ ma nnɔ, ne ni cuo' bi'ke miyɔkm ki ti kende'. Ki là yé ibin piik nin ile ya bupiik ne.

43 Ne *Yesu kpekpɛ' bi'bo, ki ye bi la take nil, ne ki ye be ri de kè tijier kè ri ji.

6

Nasarɛt ya nib ηa teke' Yesu ki jin'

(Matie 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 *Yesu siere' ni'saan ki liebe' u'du ni ne u'panpaankaab paan' u'bo.

2 *Saba ya daali ne u kɔn' bi'taanl ya duku ni, ki wɔknh binib Uwien ya gber. Ni cuo' linigol là cenge u'bó nnɔ miyɔkm cɛɛn, ne bi niireh tɔb ki teh: «U laa' nen ke le saan-i? U laa' la mie ya yenfuom-i? U teh miyɔkm ya bont tà nɔ, u teh mila ki teh tɔ?»

3 Kanpinta ηa ni-i? Mari ya bije ηa ni-i? Saak nin Yose nin Sud nin Simɔn ya ninje ηa ni-i? U'ninsieb ηa te nie saan-i?» Nnɔ ne bi'yenn ηa ηmaake' u'bo ne ba teke' u'gber.

4 Ne u take' be ki ye: «*Uwien ya nɔbonsɔknl ke nɔbonsɔknl ya du ni yaab nin u'densen yaab nin u'dencenl yaab baba ne ηa boh wɔ.»

5 U taa' u'nuɔ ki paan' biwiɛnb biba bo ne bi faake' baba ηa ni la, wa ji fre ki tien' yɔkm ya bontɔnn ni'saan.

6 Ba teke' wɔ ki jin' ma nnɔ ne ni cuo' wɔ miyɔkm cɛɛn.

Yesu sɔn' u'panpaankaab piik nin bile

(Matie 10:5-15; Luk 9:1-6)

U siere' ni'saan ne ki cuonh itengbaan ni ki wɔknh binib tigbɛmɔnmɔnt.

7 U yin' u'panpaankaab piik nin bile ne ki sɔn' be bilele, ki de' be mituɔm be ri li ηuɔh isɛnpol binib saan.

8 Ne ki take' be ki ye: «Ni joh la, ni la tuke jier, ki la tuke kɔl, ki la cùɔn like, ki la tuke niba nin nitɔnn, ni li tuke ugbien baba,

9 ki cɛke itacaan, ki la tuke lier ile mɔ.

10 Ni ti baa' nà ke saan bi teke' ne iden yà ni la, ni la lèbre den kɔ ti baa' lidaali là ni li siere ni'saan.

11 Nà saan ya nib ηa teke' ne ki yi' ni'gber la, ni siere nè kɔ kpakpaare ni'taan ya tengunku* kɔ wiɛ nè. Nen ne li yé ni'saan ya nib bo kudieku.»

12 Ne u'panpaankaab bure' ki ti kpaandeh tigbɛmɔnmɔnt ki teh: «Lèbre men ni'tetem.»

13 Ne ki ηuɔh isɛnpol i yebe binib saan ki taah mikpɔm ki faanh biwiɛnb bi yebe, ne bi faakreh.

* 6:11 Sufmbe bo ki kpakpaare itaan ya tengunku ya tingi si: nà ke ji tu unil la, ni yé u'yaar ne, na ji yé uba yaar.

San wà siih binib Uwien ya ñunm ya kuum

(Matie 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ Tò, *Yesu ya yel kpienh ni'kε saan haali ubεr Herod mɔnɔn tɔ cii', kime bi lienh *Yesu bo ki teh San wà là siih binib Uwien ya ñunm nno nε mekre' bitenkpiib ni. Nen nε cère' u ηmɔbe mituɔm ki teh miyɔkm ya bont.

¹⁵ Bitɔb lienh ki teh u yé Eli nε. Bitɔb mɔ teh u yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl ten biñɔbonsɔkntɔb bà là te uyo bo nno nε.

¹⁶ Herod cii' *Yesu ya gbεr ma nno nε ki ye: «N là cère' bi tükre' San wà ya yul nno wɔn nε mekre' bitenkpiib ni.»

¹⁷ Nà cère' Herod len' nno si: wɔn nin u'yul nε là cère' u'sojambε cuo' San ki lòle' wɔ tikudɔkr ki pεkn', u'po Herodiyad bo. Kime Herodiyad là yé Herod ya ninjε Filip ya po nε, nε u taa' wɔ ki kuɔn'.

¹⁸ Tò, San tɔke' Herod ki ye wa ηmɔbe sɛn wɔ rɔ taa u'ninje ya po.

¹⁹ Nen bo nε Herodiyad là nen San ki yíe wɔ rɔ ku wɔ, ka rɔ fre,

²⁰ kime Herod là boh San nε, ki bεn ki ye u yé unimɔn nε, ki yé Uwien ya nil, nε ka sè u'bo. Herod là cengeh San ya gbεr la, wa ji tɔ bεn u maaleh ki teh bà, ama u nín yíe wɔ rɔ li tuu ki cengeh u'bó nε.

²¹ Ama lidaali liba Herodiyad laa' u li dule nà bo. Herod maa' uwien wà nno gbɔbre' ki baa', nε u tien' tijier tù yεbe, ki yin' binikpεkpiεkb nin u'sojaciεnb nin Galile ya tinfεnm ya ciεnb bε rɔ baa kí lá ji.

²² Bi te ki jinh ma nno nε Herodiyad ya bisε baa' ki lá ηɔn' kiciεk bi'kε ya nun bó. Ubεr Herod nin bà kε jinh u'saan tijier nno ya yεnm songe' u'bo. Nε u tɔke' ujefaan nno ki ye: «Mie nni a yíe nà, rɔ de ηε.»

²³ Nε ki pole' ki ye: «A mie' nni nà kε la, n li de ηε nε nε; haali nɔ yé n'bel ya gbiirm bolm mile mɔnɔn la, n li tuo.»

²⁴ Nε ujefaan nno ñen' ki tɔ niire' u'naa ki ye: «N'naa, n li tɔke wɔ kí ye wɔ rɔ de nni ba?» Nε u tɔke' u'bisε ki ye: «Tɔke kí ye a yíe San wà siih binib Uwien ya ñunm nno ya yul nε.»

²⁵ Nε u pɔk ki liεbe' ki kɔn' i ya tãan bo ubεr Herod saan, ki tɔke' wɔ ki ye: «N yíe itãan yíe bo á tükre San wà siih binib Uwien ya ñunm nno ya yul nε ki kpien kikεnsenk ni kí de nni.»

²⁶ U len' nno ma nno, nε nɔ saa' ubεr Herod ya yεnm ki gbien'. Ama u pole' bicεnb ya nun bó ma nno nen nε cère' wa yíe'.

²⁷ Nen saan nε u sɔn' soja uba i ya tãan bo wɔ rɔ jo kí tɔ gε kí tükre San ya yul ní. Nε soja nno jon' lipεkl ni ki tɔ cuo' San ki tükre' liyul,

²⁸ ki kpien' kikεnsenk ni, kí lá de' ujefaan nno. Nε u'mɔ taa' kí tɔ de' u'naa.

²⁹ San ya panpaankaab cii' nɔ te nno, nε ki baa' kí lá yuure' u'gbεnent, kí tɔ sube'.

Yesu jin' linigocienl liba

(Matie 14:13-21; Luk 9:10-17; San 6:1-14)

³⁰ Tò, *Yesu ya tondb liεbe' ki taan' u'saan, nε ki tɔke' wɔ bi tien' nà kε nin bi wɔkn' binib nà kε.

³¹ Binib mɔ te ni'saan ki yεbe, biba joh, bitɔb liεbeh. Nen bo nε wɔn nin u'panpaankaab ña laa' fεnm mɔnɔn bε rɔ ji jier. Nε u tɔke' bε ki ye: «Cère mɛn tɔ bure nib ña te nà saan kí tɔ rɔ li te tɔ'ba kí fuore waamu.»

³² Nen saan nε bi kɔn' buñεrbu ki bure' bi'baba nib ña te nà bó.

³³ Ama binib laa' bi cubn' nà bó, bà yεbe bende' bε nε ki ñen' idu kε ni, ki sɛn' ki kpiε' kí baa' ni'saan nin bε.

³⁴ *Yesu baa' kí ñen' buñεrbu ni uyo wà nno nε ki laa' linigocienl liba. Nε ki muo' bε micidekm cεen, kime bi te ten ipe yà ña ηmɔbe wà kpaah yé nε. Nen bo nε u cin' kí tɔkeh bε tigger tù yébe.

³⁵ Uwien benh wù ní kò ma nnò nɛ u'panpaankaab baa' ki lá tòke' wò ki ye: «Ti te ñien ña te ná saan nɛ, nɛ uwien mò benh wù ní kò ma nò,

³⁶ cère binib biɛ nò ní jo muduffiirmu nin itengbaan yà kòkuò niɛ saan nò ni kí tí dɛ níba kí jí.»

³⁷ Nɛ u tòke' bɛ ki ye: «Ninbi bugbɛn de bɛ mɛn bɛ ní jí.» Nɛ bi niire' wò ki ye: «A yíe tí ñien iwentun kòbiile ya tuonl ya paaku nɛ kí dɛ kpòno kí lá de bɛ, bɛ ní ñmòn-ii?»

³⁸ Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni ñmòbe kpòno uɲɛ? Jo mɛn kí liike.» Nɛ bi bure' ki tí liike', ki liebe' ní kí lá tòke' wò ki ye: «Ti ñmòbe kpòno uɲun nin ijɛn ile nɛ.»

³⁹ Nɛ u tòke' u'panpaakaab ki ye bɛ ní cère binib nnò kɛ ní kèle timòsɔngt bo icɛk icɛk.

⁴⁰ Nɛ bi kèkèlè' icɛk icɛk binib piɲunɲun nin binib kokobk.

⁴¹ Nɛn saan nɛ u yuure' kpòno uɲun nin ijɛn ile nnò, ki yaare' ki liike' paaki, nɛ ki faare' Uwien, ki kòkuò', ki taa' ki de' u'panpaankaab bɛ ní gbiire binib nnò kɛ. Bi gbiire' ijɛn ile nnò mò kí tí taa' ki de' bi'kɛ.

⁴² Bi'kɛ ñmòn' ki gbo',

⁴³ nɛ bi tantaan' kpònojenjent nin tijɛnjenjent tà sɛn' nnò, ki gbien' ikpɛncub piik nin ile.

⁴⁴ Binib bà jin' tijier nnò bijɛb là te itur iɲun nɛ.

Yesu cuonh miɲunm bo

(Matie 14:22-33; San 6:15-21)

⁴⁵ I ya tàan bo nɛ *Yesu wòbn' u'panpaankaab ki ye bɛ ní liebe kí kò buɲɛrbu nnò kí liere wò usɛn kí puore miɲuncɛnm ya gbaatɔl kí jo Betsayida ya du ní ɲò wòn bugbɛn ní cèbe linigol nnò lɛ ní kun.

⁴⁶ U cèbe' linigol nnò ma nnò nɛ ki don' lijuɔl bo wò ní tí kàare.

⁴⁷ U'panpaankaab joh ma nnò ní tí biire' ki laa' buɲɛrbu nnò te miɲunm ya siik ní nɛ; nɛ *Yesu te liwɛl bo u'baba.

⁴⁸ U laa' kutafaaku tobreh bɛ, ní faa bi'bo ki gbien' ba jí lí frɛ kí kùre. Ukuojɛmuòyo nɛ u cuonh miɲunm bo kí joh bi'saan kí tí nɛkn' bɛ kí benh wò ní gèbre.

⁴⁹⁻⁵⁰ Bi laa' unil cuonh miɲunm bo ma nnò bi maaleh ki teh ní yé ufenfend nɛ. Bujɛwaanbu cuo' bɛ kí gbien' nɛ bi wuure'.

Nɛ u tòke' bɛ i ya tàan bo ki ye: «Cuo mɛn ní'ba, Min *Yesu nɛ, la sɛn mɛn jɛwaanbu.»

⁵¹ Nɛ kí kòn' bi'saan buɲɛrbu ní. U kòn' buɲɛrbu ní nɛ kutafaaku nnò go. Nɛ ní bɛkɛ' bɛ cɛɛn.

⁵² Bi'yɛnm là libe' ma nnò nɛ cère' ba bende' u taa' kpòno kí tien' miyòkm ya bonn ná nnò ya tingi.

Yesu cère' biwiɛnb faake' Genesarɛt ya tinfenm ní

(Matie 14:34-36)

⁵³ Yesu nin u'panpaankaab tí baa' miɲuncɛnm ya gbaatɔl, Genesarɛt ya tinfenm ní, kí ñɛn' buɲɛrbu ní, nɛ kí lòlè' bù.

⁵⁴ Bi ñɛn' buɲɛrbu ní uyo nnò nɛ binib bende' *Yesu i ya tàan bo.

⁵⁵ Nɛ kí tiinh kí joh mitinfenm nnò ní ní'kɛ saan, kí tukeh biwiɛnb inagɛn bo. Bi cií' u te ná saan la, nɛ bi taah bɛ kí joh u'saan.

⁵⁶ U jon' iducɛncɛn ní bii itengbaan ní la, bi taah biwiɛnb nɛ kí lá siendeh binib taakeh ná saan, kí gbáanh wò kí teh wò ní cère biwiɛnb ní mɛ u'liɛrku ya ñògbɛn baba. Bà kɛ mɛ' u'liɛrku ya ñògbɛn nnò kɛ faake' nɛ.

7

Yesu nin Sufmbɛ ya yaajɛbok ya gɛr
(*Matie 15:1-9*)

1 *Farisiɛnmbɛ nin *Yiko ya wɔnwɔknɔn biba ñɛn' Yerusalem bó, ki baa' ki lá taan' *Yesu saan.

2 Bi laa' *Yesu ya panpaankaab biba jinh inɔ̀ɔ̀nɔ̀kn, ni'tingi si: ba nire' ki paan' iyaajɛbok ye ma bo.

3 Tɔ̀, *Farisiɛnmbɛ nin Suftɔ̀b kɛ pɛ bi'yaajɛbok bo nɛ. Ba nire' ki paan' bi'yaajɛbok ye ma bo la, ba rí ji jier.

4 Nɛ bi ñɛn' kidaak ki baa' ka sɔ̀kre' bi'ba ki paan' bi'yaajɛbok ye ma bo la, ba rí ji jier. Bi liebe' ki ñmɔ̀be iyaajɛboktɔ̀ mɔ̀ í yebe: tɛn tiñunñuwɛnt nin icùɔ̀n nin tikur ya sɛn ya cɛndm.

5 Nɛ *Farisiɛnmbɛ nin *Yiko ya wɔnwɔknɔn nnɔ̀ niire' *Yesu ki ye: «Bɛ tien' a'panpaankaab ña pɛ ti'yaajɛbok ye ma bo?»

6 Nɛ u jiiñ' bɛ ki ye: «Ninbi iñuɔ̀n ilele ya nibɛ, Uwien ya ñɔ̀bɔnsɔ̀knl Esayi lá len' ni'gber ma nnɔ̀, u lá ñmɔ̀be imɔ̀n nɛ. U lá len' ki ye Uwien ye:

«Binib biɛ pɛkeh nni buñɔ̀bu ni nɛ,
bi'yɛnm ña nɛke n'saan.

7 Bi pukeh nni fɛnm nɛ,
ki wɔ̀knɔn binib iyaajɛbok baba.»

8 Nɛ *Yesu tí tɔ̀ke' bɛ ki ye: «Ni wiɛnh *Uwien ya wɔ̀bl, nɛ ki boh iyaajɛbok.»

9 Nɛ ki tí tɔ̀ke' bɛ ki ye: «Ninbi ya bùɔ̀l, kí wiɛ *Uwien ya wɔ̀bl, kí paan ni'yaajɛbok bo ña faa-a!»

10 Kime Moyis lá len' ki ye: «Li boh a'naa nin a'baa», ki tí len' ki ye: «Unil tɔ̀ke' u'naa bii u'baa liñɔ̀nɔ̀bil la, bɛ rí ku wɔ̀.»

11 Ama ninbi wɔ̀knɔn binib ki cɛreh bi liɛnh ki teh bi bi li de bi'naambɛ nin bi'baambɛ ná nnɔ̀, ji yé «kɔ̀rban nɛ» ba ji li fre kí de bɛ nɛ. Kɔ̀rban ya tingi si: nĩ yé Uwien yaann nɛ.

12 Nɛn bo, ninbi nɛ cɛreh ba toreh bi'naambɛ nin bi'baambɛ.

13 Nnɔ̀ nɛ ni taah ni'yaajɛbok ki lèbeh Uwien ya gɛr, ki tɔ̀keh yé ni'tɔ̀b ki nɛbreh, ki teh tibontɔ̀r tɛn tuu nɔ̀ tú yebe.»

Tibont tà kuɔ̀ndeh unil tijɔ̀knt
(*Matie 15:10-20*)

14 Yesu tí yin' linigol nnɔ̀, nɛ ki tɔ̀ke' bɛ ki ye: «Ni'kɛ rí li cengeh n'bó ñɔ̀ kí cii n li tɔ̀ke nɛ tigber tà nɔ̀ ya tingi.

15 Tibont tà kɔ̀h unil ya ñɔ̀bu ni ña rí fre kí kuɔ̀n wɔ̀ jɔ̀knt. Tà ñɛh u'fɛl ni nnɔ̀, tun nɛ kuɔ̀ndeh wɔ̀ tijɔ̀knt.

16 [Wá ñmɔ̀be litubl la, wɔ̀ rí cii.]»*

17 U siere' ki dàan' linigol nnɔ̀ ki tí kɔ̀n' iden iba ni. U ya yo nɛ u'panpaankaab niire' wɔ̀ mikpɛnjɛnm nnɔ̀ ya tingi.

18 Nɛ u tɔ̀ke' bɛ ki ye: «Ni'mɔ̀ ña laan biɛ ki ben tibont ya tingi nɛ-ɛɛ? Na ben ki ye tibont tà kɔ̀h unil ya ñɔ̀bu ni ña rí fre kí kuɔ̀n wɔ̀ jɔ̀knt-ii?»

19 Kime ta kɔ̀h u'fɛl ni, tú kɔ̀h u'puoku ni nɛ, nɛ u joh kunincɛnku ki ñɛndeh tú.» *Yesu len' nnɔ̀ ma nnɔ̀, u wuɔ̀n' ki ye jier tuba ña kùɔ̀ nɛ.

20 U tí ye: «Tibont tà ñɛh unil ya fɛl ni nnɔ̀, tun nɛ kuɔ̀ndeh wɔ̀ tijɔ̀knt.

21 Kime tibonbiert ñɛh unil ya fɛl ni nɛ. Tun si: iyɛnmaalbiere nin lisɔ̀nsɔ̀ndl nin bunasubu nin linikul

22 nin linañmaal nin ununfɔ̀ke nin mibiɛrm nin milɛrkjim nin fɛnfɛnm nin mituom nin isuk nin tigbengt nin miñjɔ̀rtetem.

* 7:16 Bi kpíe' ki kele' tigbont tà nnɔ̀ ya tuba ni migbiirm 16 ña te tu'ni.

²³ Tibonbiert tuu ke ñeh unil ya fèl ni ne, ki kuandeh wə tijəktnt.»

Upii uba teke' Yesu ki jin', ka yé Suf
(Matie 15:21-28)

²⁴ *Yesu siere' ni'saan, ne ki jon' Tir ya tinfenm ni. U kən' iden iba ni, ka yie uba ri bende ki ye u te ni'saan ama wa fre' ki bole' u'ba.

²⁵ Tə, upii uba là te mitinfenm nno ni usenpol njaake u'bisε. U cii' *Yesu bó, ne ki baa' i ya taan bo ki lá gbaan' u'nintuoli.

²⁶ Upii nno nja yé Suf, bi maa' wə Siri ya tinfenm ya kele wə bi wu Fenisi nno ni ne. U gbáan' *Yesu ki ye wə ri nore usenpol wə njaake u'bisε nno.

²⁷ Ne *Yesu təkε' wə ki ye: «Cère mubumu ri ji ki gbo ki yaan, kime na mən be ri taa mubumu ya jier ki wie isengbele.»

²⁸ Ne upii nno ye: «Yonbdaan, ni yé imən ne, ama isengbele jinh mubumu ya jiejəyol yə luh tingi ni nno ne.»

²⁹ Ne *Yesu təkε' wə ki ye: «A'ñəbonmənəmnl lie bo, li jo, usenpol nno daan' a'buk nɔ.»

³⁰ U liebe' ki kun', ki ti baa' ki laa' usenpol nno mənbe ki daan' u'buk nɔ, ki də kudoku ni.

Yesu cère' ugbaanlentεb uba faake'

³¹ *Yesu ti siere' Tir ya tinfenm ni, ki ñen' Sidən ya du ni, ki jon' Galile ya ñuncienm ya kele wə te mitinfenm mə bi yih mε Idu Piik nno bó.

³² Tə, binib biba tuke' ugbaanlentεb uba ki baa' u'saan, ki gbáan' wə ki ye wə ri taa u'nuə ki paan u'bo.

³³ Ne *Yesu taa' wə ki ñen' linigol nno ni, ki jon' ugbε, ki taa' u'nəbii ki tuun' ugbaan nno ya tub ni, ki sii' tiñinsent ki mε u'lenl,

³⁴ ki yaare' ki liike' paaki, ki fuore' ki jii', ne ki ye «Efa», ni'tingi si: «Ñere.»

³⁵ Ne u'tub ñere' i ya taan bo, u'lenl mə tεbre', ne u cin' ki lienh mənəmnm.

³⁶ Ne *Yesu kpekpε' bi'bo ki ye bi la təkε uba. Nin u kpekpε' bi'bo ma ke nno, bi tūəreh ki kpaandeh tū ne.

³⁷ Ni cuo' binib miyək m ki ti kende' ne bi lienh ki teh: «U teh nà ke nno mən ne, haali ki ti cèreh igbaan mənən ciih, ki cèreh bilentεb mə lienh.»

8

Yesu ti jin' linigocienl liba
(Matie 15:32-39)

¹ I ya den ne, linigocienl liba ti taan' *Yesu saan. Ba nməbe niba be ri ji, ne u yin' u'panpaankaab ki təkε' be ki ye:

² «Linigol lie nə nməbe nni micεcεkm cεen ne. Bi te n'saan ma wienta sə. Ba ji nməbe niba be ri ji.

³ Biba ñen' ni fənfəkm ne. N cəbe' be bi kunh ka jin' niba la, bi li ti dəre usen ni.»

⁴ Ne u'panpaankaab jii' wə ki ye: «Ti te ñien nja te nà saan ne. Nme li fre ki le tijier nne saan ki de binib biε ke be ri ji ki gbo?»

⁵ Ne u niire' be ki ye: «Ni nməbe kpənə uŋε?» Ne bi ye: «Ulole.»

⁶ Ne u təkε' linigol nno ki ye lε ri kēle tingi ni, ne ki yuure' kpənə ulole nno, ki faare' Uwien, ki kəku' ki taa' ki de' u'panpaankaab, be ri gbiire linigol nno. Ne bi taa' ki gbiire' be.

⁷ Bi nməbe mujenwawaamu muba mə. Ne u yuure' mu'mə, ki faare' Uwien, ne ki ye be ri taa mu'mə ki gbiire linigol nno.

⁸ Bi'ke nmən' ki gbo', ne bi tantaan' tijenjent tà sien' nno, ki gbien' ikenden ilole.

⁹ Binib nno là li baa ten itur inan. Nen saan ne u cèbe' be,

¹⁰ ne wòn nin u'panpaankaab kòn' buñerbu i ya tãan bo ki bure' Dalmanuta ya tinfenm bó.

Bi yie Yesu ri tien miyokm ya bonn

(Matie 16:1-4)

¹¹ *Farisienmbε baa' ki lá cin' ki nich nin *Yesu miniem. Bi yie be ri biike wò ne ki tóke' wò ki ye wò ri tien miyokm ya bonn ná li wuòn ki ye u'tuóm ñen' Uwien saan ne.

¹² *Yesu fuore' ki jiin', ne ki tóke' be ki ye: «Be tien' fenfennò ya nib bie nuunh be ri le miyokm ya bonn-i? N tókeh ne imòn ne, ba ri le yók m ya bonn niba.»

¹³ Ne ki siere' bi'saan ki liebe' ki kòn' buñerbu ki joh wò ri ti puore miñunciem.

Yesu lienh Farisienmbε nin Herod ya kpònò ya ñóke bó

(Matie 16:5-12)

¹⁴ Tò, Yesu ya panpaankaab là sunde' ka tuke' kpònò. Kpònò uba kpein ne là te bi'saan buñerbu ni.

¹⁵ *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye: «Li ben men *Farisienmbε nin Herod ya kpònò ya ñóke bó.»

¹⁶ Ne bi tókeh tób ki teh: «Ta tuke' kpònò ma nno ne cère u len' nno.»

¹⁷ *Yesu bende' bi tókeh tób ki teh bà, ne ki niire' be ki ye: «Be tien' ni tókeh tób ki teh na tuke' kpònò? Na laan bie ki freh ki sekndeh tibont ne-εε? Bii na ciuh tu'tingi ne? Ni'yenm bie ki liibe ne-εε?»

¹⁸ Ni ηmòbe inun, be tien' na lenh-i? Ni ηmòbe itub, be tien' na ciuh-i? Na tien,

¹⁹ n là taa' kpònò ujun ki kòkuò', ki gbiire' binib itur injun ma nno, ni là tanaan' ná sien' nno ki gbien' ikpencub ubien wà ne-εε?» Ne bi ye: «Piik nin ile.»

²⁰ Ne u liebe' ki niire' be ki ye: «Na tien n là taa' kpònò ulole ki kòkuò', ki gbiire' binib itur inan ma nno, ni là tanaan' tijenjent tà sien' nno ki gbien' ikenden ubien wà ne-εε?» Ne bi ye: «Ilole.»

²¹ Ne u ye: «Na laan bie ki ciuh tibont ya tingi ne-εε?»

Yesu likre' ujuon uba Betsayida ya du ni

²² Yesu nin u'panpaankaab ti baa' Betsayida ya du ni, ne bi tuke' ujuon uba ki baa' *Yesu saan, ki gbáan' wò ki ye wò ri taa u'nuò ki me wò.

²³ *Yesu cuo' u'nuò, ne ki dère' wò ki ñen' udu ni, ki sii' tiñinsent, ki sèkn ujuon nno ya nun, ki taa' u'nuò ki paan' u'bo, ki niire' wò ki ye: «A lenh nibonnii?»

²⁴ U likre', ne ki ye: «N lenh binib ama bi naan isiin ne ki cuonh.»

²⁵ Ne *Yesu liebe' ki taa' u'nuò ki pi' u'nun bó, u faake' ne ki tùòre' ki ηebe' inunbii ki caan' ki ji lenh tibont ke mòmòm.

²⁶ Ne *Yesu tóke' wò ki ye wò ri li kun ki la liebe udu nno ni*.

Pier len' ki ye Yesu yé Uwien ya Nigendke Kristo

(Matie 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ *Yesu nin u'panpaankaab siere' ni'saan ki bure' iduwawaale yà te ka fòke nin Sesare Filip ya tinfenm nno bó. Bi joh ma nno ne u niire' be ki ye: «Binib lienh ki teh n yé ηme ne?»

* **8:26** Bi kpie' ki kele' tighont tà nno ya tuba ni ní kele' ki ye: «La ti tóke nil tigber nno udu ni ne.»

28 Nε bi jiiin' wɔ ki ye: «Biba lienh ki teh a yé San wà siih binib Uwien ya ñunm nε. Bitɔb lienh ki teh a yé Eli nε. Bitɔb mɔ lienh ki teh a yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb ya uba nε.»

29 Nε u niire' bε ki ye: «Ninbi nín teh n yé ηme nε?» Nε Pier jiiin' wɔ ki ye: «A yé Uwien ya Nigendke Kristo nε.»

30 Nεn saan nε *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye bi la tɔke nil u yé udaan wà.

*Yesu len' u'kuum nin u'mekrm bó
(Matie 16:21-28; Luk 9:22-27)*

31 Ni ya puoli bó nε Yesu cin' ki tɔkeh u'panpaankaab ki teh: «Nì kpe Unil ya Bijε ñ ji ijend kí gbien nε. *Sufmbe ya cienb nin bitɔtuarciénb nin *Yiko ya wɔnwɔknb li wiε u'gber, kí ku wɔ, nε wienta daali wɔ ñ mekre bitenkpiib ní.»

32 U tɔke' bε tigber nno tí wien nε. Nεn saan nε Pier taa' wɔ ki jende', kí tí kɔn' nin wɔ ki ye u la lienh ki teh nno.

33 Ama *Yesu jiebe' ki liike' u'panpaanketɔb nε ki tien' Pier bo ki ye: «Paare n'puoli, Satan. Kime a'yenmaale ηa ñen' Uwien saan, i yé binib yi nε.»

34 Nε ki yin' linigol nin u'panpaankaab ki tɔke' bε ki ye: «Unil yíε wɔ ñ paan n'bo la, u la tange u'ba, wɔ ñ li yuunh u'dɔpɔnɔn kí bukeh kí paakeh n'bo.

35 Kime wà kε yíε wɔ ñ fie u'miel la, wɔn nε li kpo kí juore fεnm. Ama wà kε li tuo kí kpo min nin tigbεmɔnmɔnt tuu bo nno, wɔn nε li lε limiel.

36 Unil laa' unɔndun wuu ni ya bont kε ηɔ kí tí luo' limiel la, u laa' bε ya kpele nε?

37 Unil li taa bà kí pè kí teke u'miel-i?

38 Unil ye min nin n'gber ηmɔbe wɔ ifε fenfennɔ ya nib bà ηa cuube Uwien saan, kí yé bibierdenb nno saan la, udaan mɔ lá li ηmɔbe nni ifε nε uyo wà Unil ya Bijε lá li baa ní nin Uwien ya tondb, wɔ ñ li ηmɔbe u'Baa Uwien ya kpieke nno.»

9

1 U tí tɔke' bε ki ye: «N tɔkeh nε imɔn nε, ninbi bà se niε saan nɔ ya biba li lε Uwien ya bεl we ní nin mituɔm nε kí yaan kí kpo.»

*Yesu ya gbenent lèbre'
(Matie 17:1-13; Luk 9:28-36)*

2 Iwien iluob gɛbre', nε *Yesu taa' Pier nin Saak nin San kí jende' kí tí don' liɔɔɔfɔkrl liba bo bi'baba. U'gbenent lèbre' bi'nun bó,

3 nε u'wengolkaar pende' kponkpon, kí windeh tein. Uba ηa te unɔndun wuu ni kí fre kí tien kukpɛlcieku kú ñ li p̄len nno.

4 Nε bi laa' Eli nin Moyis puɔ' u'saan bi tɔkeh tigber.

5 Nεn saan nε Pier tɔke' *Yesu kí ye: «Cεnbaa, ti te niε saan ma nɔ, n̄i mɔn nε. Cère tí pɔ ininbon ita, sin liba, Moyis liba, Eli mɔ liba.»

6 Pier ηa ben u li len kí ye bà, kime bujεwaanbu cuo' wɔn nin bipanpaanketɔb nno kí gbien'-a.

7 Kutεwɔlgbonku kuba baa' kí piɔn' bi'bo, nε bi cii' unieke uba bó kutεwɔlgbonku nno ni u ye: «N'Bijε sɔ nɔ, n yíε wɔ, li cengeh mɛn u'bó.»

8 I ya tãan bo nε bi jiebe' kí liike', ka ji laa' nito, bi laa' *Yesu baba nε se bi'saan.

9 Bi jiiinh lijuɔl nno ya tingi ma nno, nε *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye bi la tɔke uba bi laa' nà nɔ kí tí baa uyo wà Unil ya Bijε li mekre bitenkpiib ní nno.

10 Nε bi tuo' u ye ma nno, ama kí ji niireh tɔb kí teh u ye wɔ ñ ye ba nε ki ye «kí mekre bitenkpiib ní?»

11 Nε kí niire' wɔ ki ye: «Bε bo nε Yiko ya wɔnwɔknb lienh ki teh Eli li baa nε kí yaan Kristo ñ baa ní?»

¹² Nε u jiiin' bε ki ye: «Eli li mɔnbe kɪ kpiε kɪ baa kɪ lɔ tɔɔre tibont kε nε ki yaan. Ama nɪ nɪn tien' mila kɪ liebe' kɪ kεle' *Uwien ya gbɔnku ni kɪ ye binib lɪ jɛnde Unil ya Bijε kɪ gbien, kɪ yuɔn wɔ?»

¹³ N tɔkeh nε nε, Eli baa' nɪ nɔ. Nε bi tien' wɔ bi yɛ ma bo. Bi tien' wɔ tɛn nɪ kεle' ma u'bo *Uwien ya gbɔnku ni nno nε.»

Yesu nɔre' usɛnpol kibuk kiba saan

(Matie 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab bita nno tɪ baa' u'panpaanketɔb saan, nε ki laa' linigocienl se kɪ guɔn' bε. *Yiko ya wɔnwɔknɔ biba mɔ te, kɪ nieh nin bε miniem.

¹⁵ Linigol nno laa' *Yesu i ya tɔan bo ma nno, nε nɪ cuo' bi'kε miyɔkm cεen. Nε bi sɛn' kɪ jon' kɪ tɪ fuonde' wɔ.

¹⁶ Nε u niire' u'panpaankaab ki ye: «Ninbi nin bɛn nieh bε bo?»

¹⁷ Nε linigol nno ni, uje uba tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, n tuke' n'buk nε ki baa' a'saan. Usɛnpol uba nε nɔake kɛ, kɪ tien' kɛ ulɛntɛb.

¹⁸ U cuo' kɛ nɔ saan la, u gbɔbreh kɛ nε, nε kuɔnsɛnɔjukɔ puubeh kɪ nɔbu bɔ, kɪ nɔmɔh iɔin, kɪ gbɛnɛnt mɔ tɛreh. N gbɔan' a'panpaankaab bε nɪ nɔre usɛnpol nno, nε ba fre'.»

¹⁹ Nε *Yesu tɔke' bε ki ye: «Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibε, na teke' Uwien kɪ jin'. N li wuɔke ni'saan kɪ tɪ kpaan mila nε? N li nɔmɔbe sukɛ ni'bo kɪ tɪ kpaan mila nε?» Nε ki ye: «Taa mɛn kibuk nno nɪ.»

²⁰ Nε bi taa' kɛ kɪ baa' u'saan. Usɛnpol nno laa' *Yesu ma nno nε kɪ cɛre' kɪ gbɛnɛnt nɔh pepebu, kɪ lu' kɪ bindeh, kuɔnsɛnɔjukɔ puubeh kɪ nɔbu bɔ.

²¹ Nε *Yesu niire' kɪ baa' kɪ ye: «Nɪ cin' kɛ ma nɪ wuɔke'-aa?» Nε kɪ baa' ye: «Nɪ cin' kɛ haali kɪ buwaam nɪ nε.

²² U sɔbe kɪ gbɔbreh kɛ umu nin miɔunm nɪ nε, kɪ nuunh wɔ rɪ ku kɛ. A li fre la, ɔ muɔ tɛ micɛcɛkm kɪ tore tɛ.»

²³ Nε *Yesu ye: «Bε tien' a ye n li fre la? Wɔ teke' kɪ jin' nɔ rɪ gbɛle niba.»

²⁴ Nε kibuk nno ya baa wuure' i ya tɔan bo ki ye: «N teke' nε kɪ jin', tore nni, kime n'tekjim nε pɔre' nni.»

²⁵ *Yesu laa' linigol nno tiinh kɪ taakeh nɪ, nε u tien' usɛnpol nno bo ki ye: «Usɛnpol wɔ teh binib igbaanlɛntɛb nno n tɔkeh nε nε, dɔan kibuk kɛ, kɪ la jɪ rɪ nɛkn kɛ lidaali liba.»

²⁶ Usɛnpol nno wuure', nε kɪ cɛre' kibuk nno ya gbɛnɛnt nɔh pepebu, nε kɪ dɔan' kɛ. Kɪ dɔ kɪ naan utenkpii, nε binib bɔ yebe ye kɪ kpo'-a!

²⁷ Ama *Yesu cuo' kɪ nuɔ kɪ fin' kɛ. Nε kɪ fii' kɪ sere'.

²⁸ *Yesu kun' ma nno nε u'panpaankaab niire' wɔ bi'baba bo ki ye: «Bε tien' tinbi nɔ fre' kɪ nɔre' usɛnpol nno?»

²⁹ Nε u jiiin' bε ki ye: «Yɛ ya sɛnpol ya bol wɔn, ikaare baba nɔ nɪ la, bonn nɔ te kɪ fre kɪ nɔre yɛ.»

Yesu tɪ len' u'kuum nin u'mɛkrm bɔ

(Matie 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Yesu nin u'panpaankaab siere' ni'saan, nε kɪ cuon' kɪ cɔare' Galile ya tɪnfɛm. *Yesu nɔ yɛ uba rɪ li bɛn u te nɔ saan,

³¹ kime u yɛ wɔ rɪ wɔkn u'panpaankaab nε. U tɔke' bε ki ye: «Bi li taa Unil ya Bijε kɪ nɔkn binib, bε rɪ ku wɔ. Ama wienta daali u li mɛkre bitɛnkpiib nɪ.»

³² U'panpaankaab nɔ cii' u'lenm nno ya tingi nε ka kaabe' bε rɪ niire wɔ mɔ.

Nɔmε yɛ unikpɛkpiεk-i?

(Matie 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Yesu nin u'panpaankaab ti baa' Kapernawum ya du ni, ne ki kon' kuduku kuba ni. Bi te kuduku nno ni ma nno, ne u niire' be ki ye: «Ni bi nieh be bo usen ni?»

³⁴ Ne bi se ki nmin, kime bi bi nieh ticient bo ne usen ni.

³⁵ Nen saan ne u kele' ki yin' u'panpaankaab piik nin bile nno ke, ne ki take' be ki ye: «Unil yie wo ri li ye usenlier la, wo ri tien u'ba bi'ke ya gbaarke, ki li ye bi'ke ya tonsanl.»

³⁶ Ne ki taa' kibuk kiba ki sien' bi'siik ni, ki yuure' ke ki bibe', ki take' be ki ye:

³⁷ «Wa ke teke' kibuk ten kie n'yel bo la, u teke' min ne. Wa ke teke' nni la, na ye u teke' min ne, u teke' wa son' nni ni nno ne.»

Wa na nen te la, u se ti'ciek bo ne

(Luk 9:49-50)

³⁸ Nen saan ne San take' wo ki ye: «Cenbaa, ti laa' unil uba u nuoh isenpol binib saan a'yel bo. Wa pe ti'bo ma nno ne ti pien' wo.»

³⁹ Ne *Yesu ye: «La ji ri pien wo men, kime nil na ri fre ki tien miyokm ya bonn n'yel bo ho ki pak ki len n'bo na bre i ya taan bo.

⁴⁰ Wa na nen te la, u se ti'ciek bo ne.

⁴¹ N takeh ne imon ne, wa ke de' ne kiñunyibuok ki ye ni ye Kristo yaab ma nno ne la, wa ri luo u'suul fiebu.»

La cere ubaan uba ri ture Uwien ya sen

(Matie 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² «Ama ibaan ya teke' nni ki jin' no, unil cere' i'ni uba ture' Uwien ya sen la, bi bi taa' linencienl, ki jon' u'tule ni, ki ture' wo ki wie' miñuncienm ni la, ni bi li tu udaan bo.

⁴³ A'nuo ne cereh a biih la, cere wu. A nmobe unuo uba ho ki laa' limiel la na nmobe ghenm la, ni tu nin a li nmobe inuo ile, ho ki ko umucencien wa na ri kpiin ni.

⁴⁴ [Ni'saan, «Mu na ri kpiin. Ininbieb ya nmönh tigbenent mo na ri kpo.»]*

⁴⁵ A'taal ne cereh a biih la, cere le. A nmobe litaal liba ho ki laa' limiel la na nmobe ghenm la, ni tu nin a li nmobe itaan ile, ho ki ko umu wa na ri kpiin ni.

[⁴⁶ Ni'saan, «Mu na ri kpiin. Ininbieb ya nmönh tigbenent mo na ri kpo.»]†

⁴⁷ A'nunbu ne cereh a biih la, likre bu. A nmobe bununbu buba ki kon' Uwien ya bel ni la, ni tu nin a li nmobe inun ile, ho ki ko umu wa na ri kpiin ni.

⁴⁸ Ni'saan, «Mu na ri kpiin. Ininbieb ya nmönh tigbenent mo na ri kpo.»

⁴⁹ «Umu ne li cere unil ke ri nmaake ten miyaam.

⁵⁰ Miyaam ye nibonn na mon ne. Ama mi saa' ka ji nme la, niba na te ki ji ri fre ki nmaake me. Ni li nme ten miyaam, ki li nme nin tob.»

10

Uwien taan' na la, nil la bore ne

(Matie 19:1-12; Luk 16:18)

¹ *Yesu siere' ni'saan, ne ki jon' Sude ya tinfenm ma te Sude ya kpenpuol bo nno ni. Inigol ti taan' u'saan, ne u ti wokn' be ten u ti ri teh ma bo.

² *Farisienmbe biba nekni' wo ki yie be ri biike wo, ne ki niire' wo ki ye: «Uje nmobe usen wo ri wie u'po-oo?»

³ Ne u niire' be ki ye: «Moys la ye ni li teh mila?»

* 9:44 Bi kpie' ki kele' tigbant ta nno ya tuba ni migbiirm 44 na te tu'ni. † 9:46 Liike 9:44.

4 Nε bi ye: «Moyis là ye uje yíe wɔ́ ní wiε u'po la, wɔ́ ní kele kugbɔ́nku kí de wɔ́ kí wuɔ́n kí ye u wiε' wɔ́.»

5 Nε *Yesu ye: «Ní'yufaa bo nε cèrè' Moyis là kele' ki ye ní li teh nnɔ́.»

6 Ama micincim, uyo wà Uwien là ñen' unjendun wuu nnɔ́, «u là ñen' uje nin upii nε.»

7 Nεn nε cèrè' uje kuɔ́n' upii la, u li dàan u'naa nin u'baa,

8 nε ben bile nnɔ́ ní taan kí tien unibaab.⟩ Nnɔ́ nε ba ji te nib bile, bi ji yé unibaab nε.

9 Tɔ́, Uwien taan' nà la, nil la bore nε.»

10 Bi tí baa' iden nε u'panpaankaab mɔ́ liebe' kí niire' wɔ́ tigber nnɔ́ bo.

11 Nε u jiin' bε ki ye: «Uje wà wiε' u'po, kí tí kuɔ́n' upiito la, uje nnɔ́ yé ujenanmaa nε u'po ukpiεk nnɔ́ bo.

12 Upii wà fii' u'cε saan, kí tí kun' ujetɔ́ la, upii nnɔ́ yé upiinanmaa nε.»

Yesu nin mubumu

(Matie 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 Tɔ́, binib takeh mubumu, kí bàareh *Yesu saan ηɔ́ wɔ́ ní mε mù, nε u'panpaankaab kɔ́nh nin bε.

14 U laa' bi kɔ́nh nin bε ma nnɔ́, na ηmaake' wɔ́, nε u tɔ́ke' bε ki ye: «Cèrè mεn mubumu mù ní li bàareh n'saan. La piendeh mù mεn, kime binib bà te ten mubumu nε si Uwien ya bεl.

15 N tɔ́keh nε imɔ́n nε, wà ke ηa teke' Uwien ya bεl ya gber kibuk yaam la, wa n kɔ́ li'ni.»

16 Nεn saan nε u yuunh mubumu nnɔ́, kí taah u'nuɔ́ kí paakeh mu'bo, kí teh mù Uwien ya mɔ́nm.

Ufàadaan uba ya gber

(Matie 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 *Yesu siereh uyo wà nnɔ́, nε uje uba sɛn' kí baa' kí lá gbaan' u'nintuɔ́li, kí niire' wɔ́ kí ye: «Cenbaa wà mɔ́n, n li tien mila kí lε limiel là ηa ηmɔ́be gbenm-i?»

18 Nε *Yesu niire' wɔ́ kí ye: «Bε tien' a yih nni wà mɔ́n-i? Uwien baba ηa ní la, uba ηa mɔ́n.

19 A bεn iwɔ́b yà ye: «La ku nil, kí la teh nanmaal, kí la suh, kí la nendeh nib bo, kí la jinh nib, kí li boh a'naa nin a'baa nnɔ́.»

20 Nε uje nnɔ́ ye: «Cenbaa, n boh ní'ke haali n'buwaam ni nε.»

21 *Yesu liike' wɔ́, u'yεnm sɔ́nge' u'bo, nε u tɔ́ke' wɔ́ kí ye: «Nibonn niba nε pɔ́rè' ηε. Jo kí tí kuɔ́re a ηmɔ́be tibont tà ke nnɔ́, kí taa ilike nnɔ́ kí de bicεεkɛdnεb, kí li ηmɔ́be lifaal paaki bó, ηɔ́ kí baa kí lá paan n'bo.»

22 *Yesu len' nnɔ́ ma nnɔ́, nε uje nnɔ́ saa' u'nun bó, kí siere' kí bure' nin uyεnsaa, kime u ηmɔ́be lifaal kí gbien'.

23 *Yesu jibe' kí liike' u'panpaankaab, nε kí tɔ́ke' bε ki ye: «Nì faa kí gbien' nin binib bà ηmɔ́be lifaal nnɔ́ ní kɔ́ Uwien ya bεl ni.»

24 U len' nnɔ́ ma nnɔ́, nε miyɔ́km cuo' u'panpaankaab cεεn, nε u tí tɔ́ke' bε ki ye: «N'bumu, Uwien ya bεl ni ya kɔ́m faa cεεn nε.

25 Nì faa nin ufàadaan ní kɔ́ Uwien ya bεl ni kí cen' ñɔ́kma ní càare mikpɛlpienbonm ni.»

26 Nì tùɔ́rè' kí bεke' bε cεεn, nε bi tɔ́keh tɔ́b kí teh: «O, nì te nnɔ́ la, ηmε li fre kí ηmεrè?»

27 *Yesu caan' bi'bo inun, nε kí tɔ́ke' bε ki ye: «Binib nε ηa ní fre, Uwien wɔ́n ηa ní gbele niba, u li fre kí tien ní'ke.»

28 Nε Pier tɔ́ke' wɔ́ kí ye: «Tinbi wɔ́n la, ti dàan' tibont ke nε kí paan' a'bo-a!»

²⁹ Nε *Yesu ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, unil wɔ ke daan' u'den bii u'ninjieb bii u'ninsieb bii u'naa bii u'baa bii u'bumu bii u'kpaaan min nin tigbemɔnmɔnt bo la,

³⁰ u li le iden nin ninjieb nin ninsieb nin naambe nin mubumu nin ikpaaan, ni'ke holm kobk fenfennɔ, ama u li le ijend mɔ. Ne uyo wɔ we ni nno, u lɔ li le limiel lɔ ɲa ɲmɔbe ghenm.

³¹ Bisenlierb lɔ li paan puoli ki yebe. Puoli bɔ yaab mɔ lɔ li liere usen ki yebe.»

Yesu ti len' u'kuum nin u'mekrm bɔ nta bo
(Matie 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² *Yesu nin u'panpaankaab doh Yerusalem bɔ, ne u le usen. Bi joh ma nno u'panpaankaab ya yenm saa' ne bujewanbu cuo' bɔ mɔ pe u'bo nno. Nen saan ne u ti yin' u'panpaankaab piik nin bile nno u'ba saan ne ki cin' ki tɔkeh be nɔ li ti tu wɔ ni' bɔ.

³³ U tɔke' be ki ye: «Li cengeh men, ti doh Yerusalem bɔ ne. Ti ti baa' la, bi li taa Unil ya Bijε kɔ ɲukn bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb, be ni bu wɔ tibuur, ki ye u kpe mikuum, ki taa wɔ kɔ ɲukn bɔ ɲa yε Sufmbe.

³⁴ Bi li lɔ wɔ, kɔ cεre u'bo tiɲinsent, kɔ ni wɔ inalebe, kɔ yaan kɔ ku wɔ, ne wienta daali wɔ ni mekre bitenkpiib ni.»

Saak nin San ya miεbu
(Matie 20:20-28)

³⁵ Tɔ, Sebede ya bijieb Saak nin San nekn' Yesu, ne ki tɔke' wɔ ki ye: «Cεnbaa, ti yie ɔ tuo kɔ tien ti li mie ɲε nɔ ne.»

³⁶ Ne u niire' be ki ye: «Ni yie ni tien ba ne kɔ de ne?»

³⁷ Ne bi ye: «A lɔ jin' a'bel la, ɔ cεre ti'ni uba ni li ke a'nojie bɔ, utɔ mɔ ni li ke a'noɲen bɔ.»

³⁸ Ne u ye: «Na ben ni mieh nibonn nɔ. Ni li fre kɔ ji n li ji ijend yɔ nno-ɔɔ?» Bii ni li fre kɔ n li kɔ micεcekm mɔ ni nno ni-ii? *

³⁹ Ne bi ye: «Ti li fre.» Ne u ye: «Imɔn, ni li ji n li ji ijend yɔ nno, kɔ li kɔ n li kɔ micεcekm mɔ ni nno ni.

⁴⁰ Ama binib bɔ li kɔle n'nojie nin n'noɲen bɔ nno wɔn, na yε min ne li gɛnde be. Uwien ne li de mifenm nno u bonde' mε kɔ ble' binib bɔ nno.»

⁴¹ U'panpaankaab piik bɔ sien' nno cii' Saak nin San tɔke' wɔ ki ye bɔ, ne bi'benku ni cin' ki beh bi'bo.

⁴² Nen saan ne u yin' be u'ba saan ki tɔke' be ki ye: «Ni ben ni te ma uɲendun wuu ni. Bɔ yε idu ya berb wɔbnɔdeh i'nib ne, ne bɔ ɲmɔbe ticiɛnt nno wɔngɛh be bi'tuom kpe ma bo.

⁴³ Na ni li te nno ninbi ni. Ni'ni wɔ yie wɔ ni li yε ucien la, wɔ ni tien u'ba ni'tonsɔn.

⁴⁴ Ni'ni wɔ yie wɔ ni li yε usenlier la, wɔ ni tien u'ba ni'ke ya yonb.

⁴⁵ Kimε Unil ya Bijε ɲa baa' uɲendun wuu ni be ni sɔn kɔ de wɔ. U baa' wɔn ne ni sɔn kɔ de binib, kɔ kpo ɲɔ kɔ de binib bɔ yebe kɔ wε.»

Yesu likre' Bartime
(Matie 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ *Yesu nin u'panpaankaab ti baa' Seriko ya du ni. Bi ɲeh u'ni uyo wɔ nno ne linigocienl paan' bi'bo. Ujuɔn uba ke sengbaal kɔ mieh, bi yih wɔ Bartime, u yε Time ya bije.

⁴⁷ U cii' bi ye Nasarεt ya *Yesu ne gɛbreh, ne u cin' ki wuureh ki teh: «Yesu, *Dafid ya yaabile, muɔ nni micεcekm.»

* **10:38** Yesu taa' tinennent tule ne ki wuɔn' ijend nno yebe kɔ kpe ma bo. Tun si: kɔ ni u kijendyiek ni bii kɔ lɔo ijend ni.

48 Linigol nnɔ tɛngɛh u'bo ki teh wɔ rɪ ŋmile, ama u tɔrɛh ki wuureh nɛ ki teh: «*Dafid ya yaabile, muɔ nni micɛɛɛkm.»

49 Nɛ *Yesu sere' ki ye: «Yin wɔ mɛn nɪ.» Nɛ bi yin' wɔ ki tɔkɛ' wɔ ki ye: «Cuo a'ba! Fii kɪ sere, u yih ŋɛ.»

50 Nɛ u wiɛ' u liɛrgbenku, ki fii' wukbu, ki baa' *Yesu saan.

51 *Yesu niire' wɔ ki ye: «A yie rɪ tien ba kɪ de ŋɛ?» Nɛ u ye: «Cɛnbaa, n yie rɪ likre nɛ.»

52 Nɛ *Yesu ye: «Li joh, a'tekjim nɛ ŋmɛn' ŋɛ.» U likre' i ya tɔan bo, nɛ ki paan' *Yesu bo.

11

Binib kpiɛkreh Yesu u tɪ kɔn' Yerusalem ni

(Matie 21:1-11; Luk 19:28-40; San 12:12-19)

1 *Yesu nin u'panpaankaab tɪ neke Yerusalem ki tuo' Bɛtifaaje nin Betani ya du. I te Olifi ya siin ya juɔl bɔ nɛ. Bi tɪ tuo' ni'saan ma nnɔ, nɛ u sɔn' u'panpaankaab ni bile

2 ki tɔkɛ' bɛ ki ye: «Li joh mɛn udu wɔ te inun bɔ nɔ ni. Ni tɪ kɔn' u'ni la, ni li pɔk kɪ lɛ ŋuunfanfaan uba lɔ. Uba ŋa laan jɛkɛ' wɔ. Nɪ lore wɔ kɪ taa nɪ.

3 Unil niire' nɛ ki ye bɛ tien' ni loreh wɔ la, nɪ ye: «Yonbdaan nɛ cɛkɛ wɔ. U li jiin wɔ nɪ fɛnfɛnnɔ wuɔ.» »

4 Bi bure', nɛ ki tɪ laa' ŋuunfanfaan nnɔ lɔ iden iba saali bunaŋbu saan ki nɛkɛ usɛn. Nɛ bi cin' ki loreh wɔ.

5 Binib bɔ se ni'saan nnɔ ya biba niire' bɛ ki ye: «Ni teh ba sɔ? Bɛ tien' ni loreh ŋuunfanfaan wuɔ nɔ?»

6 Nɛ bi jiin' bɛ *Yesu bi ye bɛ rɪ ye ma nnɔ. Nɛ binib nnɔ cɛbɛ' bɛ bi bure',

7 ki tɔkɛ' ŋuunfanfaan nnɔ ki baa' *Yesu saan, nɛ ki taa' bi'liɛr ki paan' u'bo, *Yesu jɛkɛ'.

8 Nɛn saan nɛ biba taah bi'liɛr ki pɛrɛh usɛn ni ki yebe. Bitɔb kɔh kumuɔku ni, ki bɛrɛh tɪfɛr ki mɔ lɔ pɛrɛh.

9 Bɔ le usɛn nnɔ nin bɔ pɛ puoli nnɔ kɛ wuureh ki teh: «Osana*, Uwien ya mɔnm rɪ li te wɔ we nɪ Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo.

10 Uwien ya mɔnm rɪ li te ti'yaaje *Dafid ya bɛl lɔ we nɪ nnɔ bo. Osana, Uwien wɔ te paaki bɔ.»

11 Tɔ, *Yesu tɪ baa' Yerusalem, ki kɔn' Uwien ya duku† ya luo bo, ki liike' tibont kɛ. Uwien benh wɔ rɪ kɔ ma nnɔ, nɛ wɔn nin u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ŋɛn' ki bure' Betani ya du bɔ.

Yesu wiɛ' bukenkenbu buba miŋuɔm

(Matie 21:18-19)

12 Kutaaku faa', nɛ *Yesu nin u'panpaankaab ŋɛn' Betani ya du ni ki bure'. Bi joh ma nnɔ nɛ mikɔnm tɪ cuo' wɔ.

13 U laa' bukenkenbu buba tɪ se fɔnfɔkm ki ŋmɔbe tɪfɛr. Nɛ u jon' wɔ rɪ tɪ liike u li lɛ niba bu'bo bii wa rɪ lɛ. U tɪ baa' bu'nintuɔli, ki laa' tɪfɛr baba nɛ bu'bo. Kime na lɔ yɛ kɛnken ya lɔnlɔonyo.

14 Nɛ u tɔkɛ' busubu nnɔ ki ye: «Uba ŋa ji li lɛ bil liba a'bo fiebu.» Nɛ u'panpaankaab cii' u len' ki ye bɔ.

Yesu ŋɔrɛ' binib Uwien ya duku ya luo bo

(Matie 21:12-17; Luk 19:45-48; San 2:13-22)

* 11:9 Liike Matie 21:9. † 11:11 Liike Matie 12:5.

15 Yesu nin u'panpaankaab tí baa' Yerusalem. Ne *Yesu kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, ki cin' kí ñuɔh binib bà kuɔreh tiwɛnt nin bà daanh tiwɛnt nnɔ ki ñɛndeh; ki tureh bilikkpɛndb ya teb nin bà kuɔreh inɛnjel nnɔ ya biɛmu ki gbɔ̀breh.

16 Wa cèreh nib tukeh wɛnt ki gèbreh Uwien ya duku ya luo bo.

17 Nɛn saan nɛ u tɔke' bɛ ki ye:

«Nì ke! *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Bi li yin n' duku inibol kɛ ya kaare ya duku nɛ»,

ama ninbi taa' kù ki tien' binasub ya tantaanbùol nɛ.»

18 Bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb cii' *Yesu tien' ma bo. Nɛ bi nuunh bi li tien ma kí ku wɔ, ama ki ji fɛnge wɔ. Kimɛ u'wɔknm sɔnge linigol nnɔ ya yɛnm cɛɛn nɛ.

19 Nì juɔre' ma nnɔ, nɛ *Yesu nin u'panpaankaab tí siere' udu nnɔ ni.

Yesu wié' bukenkenbu bùa minjùm nnɔ kuore'

(Matie 21:20-22)

20 Kutɛɛsɔnsɔnku, nɛ bi cuonh ki gèbreh bukenkenbu nnɔ saan, ki laa' bù kuore' paaki ki tí ci' tingi.

21 Nɛ Pier tiere' ná wun tien', nɛ ki tɔke' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, liike, a wun wié' bukenkenbu bùa minjùm nnɔ, kuore'-a!»

22 Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Teke mɛn Uwien kí ji.

23 N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, unil wà kɛ li tɔke lijuɔl liɛ kí ye lè ní fii kí tí lu minuncienm ni, ki teke' ki jin' ki ye ní li tien tɛn u len' ma bo, ka maaleh milele la, ní li tien nnɔ nɛ.

24 Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ ki teh ni mié' Uwien nibonn ná kɛ ni'kaare ni la, ní lu kí ye ni laa' nɛ ñɔ, nɛ ni li mɔnbe kí lɛ nɛ nɛ.

25 Uyo wà ni te ki káareh, kí lá tiere ki ye uba ñmɔbe nɛ tigber tà kɛ la, ní fère udaan ñɔ ni' Baa wà te paaki bó nnɔ mɔ ní fère nɛ ni'biil. [

26 Ama na fère' ni'tɔb la, ni' Baa wà te paaki bó mɔ ña ní fère nɛ.]‡

Bi niire' Yesu wà de' wɔ usɛn wɔ ní tien u teh ná nɔ?

(Matie 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Yesu nin u'panpaankaab tí liebe' ki baa' Yerusalem ni. *Yesu kɔn' ki cuonh Uwien ya duku ya luo bo, nɛ bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Sufmbɛ ya cienb baa' u'saan,

28 ki niire' wɔ ki ye: «A ñmɔbe usɛn á tien a teh ná nɔ-ɔɔ? Ñmɛ nɛ de' ñɛ usɛn á tien nɛ?»

29 Nɛ u ye: «N' mɔ li niire nɛ iniire iba kpein nɛ. Ni fre' ki jiiin' nni la, n' mɔ li tɔke nɛ n ñmɔbe usɛn wà ki teh n teh ná nɔ.

30 San lá siih binib Uwien ya ñunm ma nnɔ, ñmɛ nɛ lá de' wɔ usɛn-i? Uwien biñ binib nɛ? Tɔke nni mɛn.»

31 Nɛn saan nɛ bi tɔkeh tɔb ki teh: «Ti ye Uwien nɛ de' wɔ usɛn la, u li niire tɛ kí ye: «Bɛ tien' ta lá teke' wɔ ki jin'-i?»

32 Ta ní fre kí ye binib mɔ sɔ.» Bi fɛnge linigol nnɔ mɔ, kime bi'kɛ tuo' ki ye San lá cinbe kí yé *Uwien ya ñbonsɔknl nɛ.

33 Nɛ bi tɔke' *Yesu ki ye: «Ta bɛn.» Nɛ u' mɔ ye: «N' mɔ ña bɛn, ka ní tɔke nɛ wà de' nni usɛn ní tien n teh ná nɔ mɔ.»

12

Bikpɔab bà bre ya kpenjenm

(Matie 21:33-46; Luk 20:9-19)

‡ 11:26 Bi kpie' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba migbiirm 26 ña te tu'ni.

¹ Ni ya puoli bó ne *Yesu pɔn' be mikpenjenm ki ye: «Uje uba ne là ηmɔbe bukpáabu, ki caan' bukpáabu nnɔ ni tisir tà bi taah tu' bii ki ηeh fen nnɔ, ne ki beke' ki linde' bù, ki gbin' kubuoku kua bi li ηmengeh isibii nnɔ bu' ni, ki caan' kininbentaak bu' ni, ki taa' bù ki guun' bikpáab biba, ne ki bure' usen.

² Uyo wà isibii nnɔ tí ben' nnɔ, ne u sɔn' utons�nl uba bikpáab nnɔ saan, wɔ ní tí teke wɔn ukpɛdaan ya bó ní.

³ Utons�nl nnɔ tí baa' ne bi cuo' wɔ ki ní', ki ηɔre' wɔ, u liebe' inuɔkuon.

⁴ Ukpɛdaan nnɔ tí sɔn' utonsɔntɔ bí'saan. Ne bi tí níni' ki cube' u'yul, ki susuke' wɔ.

⁵ U tí liebe' ki sɔn' utonsɔntɔ bí'saan. Wɔn tí baa' ma, bi ku' wɔ ne. U liebe' ki sɔnsɔn' bitonsɔnb bí'saan bi yebe, bi tí níni' biba, ki kuku' bitɔb.

⁶ U'bijɛ baba ne ji sɛn' u'saan, u yíe u'bijɛ nnɔ cɛɛn. Ne u fɔre' ki sɔn' wɔ bí'saan, ki maaleh ki teh u yé u'bijɛ ma nnɔ, bi li tí bo wɔ ne.

⁷ Ama bikpáab nnɔ laa' u'bijɛ nnɔ we ní ma nnɔ, ne bi tɔke' tɔb ki ye: «Wɔn ne yé u'faajil, cɛre mɛn tí ku wɔ ηɔ lifaal nnɔ ní juore tí'yaal.»

⁸ Ne bi cuo' wɔ ki ku', ki nɛn' ki tí wiɛ' kpɛgbaal.

⁹ «Tɔ, ukpɛdaan nnɔ li tien mila? U li baa kí lá ku bikpáab nnɔ ne, kí taa bukpáabu nnɔ kí guun bikpɛtɔb.

¹⁰ Na kaan' *Uwien ya gbɔnku ni ní kele' ná saan ki ye: «Litenl là bidumɛb wiɛ' lɛ nnɔ, len ne lá tien' litenkpiɛkl là co kuduku nnɔ ne-ɛɛ?»

¹¹ Yonbdaan ne tien' nnɔ, ne ní ηmɔbe kuñuorku tí'nun bó.»

¹² *Sufmbɛ ya cienb bɛnde' ki ye *Yesu pɔn' ben ne mikpenjenm. Nen bo ne bí'nun mɔn be ní cuo wɔ, ama bi fenge' linigol nnɔ ne ki siere' ki dàan' wɔ.

Sesa ya lenpolike

(Matie 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Bi sɔn' *Fariisɛnmbɛ biba nin uber Herod yaab ya biba *Yesu saan be ní tí dele wɔ, wɔ ní len kí lɔle u'ba.

¹⁴ Bi tí baa' ne ki tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti ben ki ye a tɔkeh tigbɛmɔnt ne, ka fenge uba, ka boh uba ki cɛn' u'tɔ. A wɔngeh tɛ Uwien ya sen mɔnmɔnm ne. Tɔ, tí ηmɔbe usen tí li pɛh lenpo ki dienh ubercien Sesa bii ta ηmɔbe? *Tí li pɛh bii tí la pɛh?»

¹⁵ *Yesu ben ki ye bi yé inuɔn ilele ya nib ne, ne ki tɔke' be ki ye: «Be tien' ni bikreh nni? Taa mɛn milikbim miba ní ní liike.»

¹⁶ Bi taa' ní; ne u niire' be ki ye: «Ŋme ya nɛnɛnku nin u'yel te mi'bo?» Ne bi ye: «Ubercien Sesa.»

¹⁷ Ne u tɔke' be ki ye: «Taa mɛn ná yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa ná mɔ yé Uwien yaann, kí de Uwien.» U len' nnɔ ma nnɔ ne ní cuo' be miyɔkm cɛɛn.

Bitenkpiib ya mɛkrm ya gber

(Matie 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Ní ya puoli ne Saduseyɛnmbɛ biba baa' *Yesu saan. Ben ne lienh ki teh bitenkpiib ηa ní mɛkre nnɔ.

¹⁹ Bi tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, Moyis là kele' yiko ki de' tɛ ki ye: «Unil ya ninje kpo' ki cɛre' u'po, ka ηmɔbe buk là, wɔ ní kere ukpopii nnɔ, kí maa mubumu kí de u'ninje wà kpo' nnɔ.»

²⁰ Tɔ, ninjieɓ bilole biba ne là te, ne ukpiɛk lá kuɔn' upii, ki kpo', ka maa' buk.

* 12:14 Liike Matie 22:17.

²¹ Wà tɔ u'bo nnɔ kere' ukpɔpii nnɔ ki mɔ kpo' ka maa' buk. Wà mɔ tɔ wɔn bo nnɔ mɔ kere' wɔ ki mɔ kpo' ka maa' buk.

²² Bijɛb bilole nnɔ kɛ tien' nnɔ ki kpo' ka maa' buk. Upii nnɔ mɔ tɔ fɔrɛ' ki kpo'.

²³ Tɔ, bitɛnkpiib lá mɛkre' uyo wà la, ηmɛ li si upii nnɔ? Kime bi'ke bilole kuɔn' wɔ ki tɔ bòn' nɛ.»

²⁴ Nɛ *Yesu jiiin' bɛ ki ye: «Na bɛn ná kɛlɛ' *Uwien ya gbɔnku ni ya tingi, ka bɛn Uwien ya tuɔm kpɛ ma bo. Nɛn nɛ cɛrɛh ni tũrɛh.

²⁵ Bitɛnkpiib lá mɛkre' la, jɛb ηa n̄ kuɔn piib, piib mɔ ηa n̄ kun cɛr. Bi li te tɛn Uwien ya tondb nɛ paaki bó.

²⁶ Bitɛnkpiib ya mɛkrm mɛn la, na kaan' Moyis ya gbɔnku ni ná saan Uwien lá len' nin Moyis kufɛtuku kuba saan kù teknh umu ka wih nnɔ nɛ-ɛɛ? U lá tɔkɛ' Moyis ki ye: «Min nɛ yé *Abraham nin *Isaak nin Sakɔb ya Wien.»

²⁷ Uwien ηa yé tɛnkpiib ya Wien, u yé bà fuobe ya Wien nɛ. Ninbi lienh ki teh bitɛnkpiib ηa n̄ mɛkre ma nnɔ ni tũrɛ' kpɛkpɛl nɛ.»

Li lɛ wɔbl yé wɔbkpiɛkl-i?

(Matie 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ *Yiko ya wɔnwɔknl uba lá te ni'saan ki cii' bi niɛh nin tɔb ma, nɛ ki laa' *Yesu jiiin' bɛ mɔnmɔnm ma bo. U nɛkn' *Yesu ki niire' wɔ ki ye: «Ƶwɔb kɛ nni li lɛ yé likpiɛkl-i?»

²⁹ Nɛ *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «Li wɔbkpiɛkl si: «Ninbi Israyɛl yaabɛ, li cɛngɛh mɛn: Yonbdaan Uwien baba nɛ yé Yonbdaan.

³⁰ Li yíe a'Yonbdaan Uwien nin a'fɛl kɛ nin a'tetɛm kɛ nin a'yɛnmaale kɛ nin a'tuɔm kɛ.»

³¹ Li wɔbl lá tɔ si: «Li yíe a'tɛn a yíe a'ba ma bo.» Wɔbl liba ηa te ki gɛbrɛ' liɛ ya wɔbl.»

³² Nɛ u tɔkɛ' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, a tɔkɛ' tigbɛmɔnt nɛ. A tɔkɛ' ki ye Yonbdaan Uwien yé Uwenbaabe nɛ, uba ηa te ki pukn' u'bó ma nnɔ, tũ te nɛ.

³³ Unil yíe Uwien nin u'fɛl kɛ nin u'yɛnmaale kɛ nin u'tuɔm kɛ, ki yíe u'tɔ tɛn u yíe u'ba ma bo la, nɛn nɛ mɔn ki cɛn' wɔ n̄ li taah tiwɛnt ki teh ifuɔrɛ ki dienh Uwien nin mipum kɛ ya bol.»

³⁴ *Yesu laa' u len' nin miɛnm, nɛ u tɔkɛ' wɔ ki ye: «Ŋa fɔkɛ nin Uwien ya bɛl.» Nɛn gɛbrɛ' ma nnɔ, uba ηa jɔ kaabe' ki niire' *Yesu niire ki pukn'.

Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nin Dafid ya gɛr

(Matie 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ *Yesu lá te Uwien ya duku ya luo bo, ki wɔknh binib Uwien ya gɛr ma nnɔ, nɛ ki niire' bɛ ki ye: «N̄ tien' mila *Yiko ya wɔnwɔknb lienh kí teh Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo yé *Dafid ya yaabil-i?

³⁶ Mifuɔñanm lá cɛrɛ' *Dafid bugbɛn len' ki ye:

«Yonbdaan Uwien tɔkɛ' n'Yonbdaan ki ye:

Kɛlɛ n'nojie bó,
kí tɔ baa uyo wà

n li cɛrɛ á tɛ a'nɛnnɛndb bo litaal.»

³⁷ *Dafid mɔnɔn lá yin' Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo u'Yonbdaan la, u jɔ tien' mila ki liebe' kí yé u'yaabil-i?» Linigociɛnl cɛngɛh *Yesu ya gɛr, nɛ n̄ ηmɛ lɛ cɛɛn.

Li bɛn mɛn Yiko ya wɔnwɔknb bó

(Matie 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Yesu wɔknh bɛ Uwien ya gɛr, nɛ ki tɔkɛh bɛ ki teh: «Li bɛn mɛn *Yiko ya wɔnwɔknb bó. Bi yíe bɛ n̄ li guoh tiliɛrgbɛngt nɛ ki gaakeh, ki yíe binib n̄ li gbaandɛh ki fuondɛh bɛ mudaamu ni,

³⁹ ki yíe bε rí li kaah binikεkpiεkb ya kánkàan itáan ya dur ni nin tinacent ni.

⁴⁰ Bεn nε jinh ki pendeh bikpopiib, ki káareh ní wuókreh, ki bøndeh binib ya nun bó. Nεn bo nε Uwien li túore kí dεre bi'tub cεen.»

Ukpopiicεckdaan uba ya pum

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Tɔ, *Yesu kε ki nεke Uwien ya pum ya likkpienbùol, nε ki likeh linigol nno kpiendeh len ilike ma bo. Bifaadεnb bà yεbe bàareh ki kpiendeh ilike len i yεbe.

⁴² Ukpopiicεckdaan uba mɔ baa' ki lá kpien' milikbim mile ma baa' gbɔnku kuba mɔnɔn.

⁴³ Nε *Yesu yin' u'panpaankaab ki tɔke' bε ki ye: «N tɔkeh nε imɔn nε, ukpopiicεckdaan wuɔ kpien' ilike ki cεn' bà kε kpien' nno.»

⁴⁴ Kimε bi'kε de' ka pɔkre' bi'like ya pɔkl. Ama wɔn yé ucεckdaan nε, ki tonde' u ηmɔbe nà kε nno ki lá kpien'.»

13

Bi lá li bere Uwien ya duku

(Matie 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ *Yesu siere' Uwien ya duku ya luo bo ki n̄en', nε u'panpaankaab ni uba take' wɔ ki ye: «Cεnbaa, liike iten yíe gbenge ki kpe ma bo-a! Liike bi taa' yε ki m̄en' tidur tú ηmɔbe kuñuɔrku ma bo-a!»

² Nε u take' wɔ ki ye: «A laa' tiducient tuu nɔ-ɔɔ? Bi lá li bere tu'kε nε, tenl liba mɔnɔn ηa lá li juore kí li pε tɔl bo.»

Ijend ya yo lá li te ma bo

(Matie 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Yesu jon' ki t̄i k̄ele' Olifi ya siin ya juɔl bo, Uwien ya duku ya nuun bó, nε Pier nin Saak nin San nin Andre baa' u'saan bi'baba, ki lá niire' wɔ ki ye:

⁴ «Tɔke tε, tibont nno kε lá li tien uyo wà? Ku lε ð̄eku ba li wuɔn kí ye uyo nno baa'.»

⁵ Nε u cin' ki tɔkeh bε ki teh: «Li bεn m̄en, ki la cère uba rí tuln nε.

⁶ Kimε binib lá li baa ki yεbe kí li ηmɔbe n'yel ki teh bi yé min nε, kí tuln binib bà yεbe.

⁷ Ni lá cii binib tɔh lituɔl kɔnkɔnm ni bii fɔnfɔkm la, ni la cère ni'f̄el rí li tiinh. Kimε tu ya bont kε li tien nε kí yaan, na laan yé gbengbenyo.

⁸ Kimε linibol liba li j̄εke linibotɔl. Libel liba ya nib mɔ li j̄εke libetɔl yaab. Kitink li j̄enge buol, buol. Mikɔnm mɔ li lu. Ní li te ten imerwien ya cincinm nε.

⁹ «Ninbi bεn wɔn, li bεn m̄en. Bi lá li cuo nε kí jon tibuur, kí n̄i nε itáan ya dur ni. Min bo, bi lá li tuke nε kí jo tibuur idu ya cienb nin biberb saan. Nno nε ni li yé n'mɔnkunb bi'saan.

¹⁰ Bi li kpaande tigbεmɔnm̄ont tuu inibol kε saan nε kí yaan.

¹¹ Bi cuo' nε ki jon' tibuur la, ni la pɔk kí li yɔke ni li len kí ye bà. Uyo nno lá baa' la, *Mifuoñaanm nε li tɔke nε ni li len kí ye bà. Na yé ninbi nε li len, *Mifuoñaanm nε li len.

¹² U ya yo nε unil li kuɔre u'ninje, bε rí ku wɔ. Baa mɔ li kuɔre u'buk, bε rí ku k̄ε. Mubumu mɔ li fii kí sere mu'naambε nin mu'baambε bo, kí cère bε rí ku bε.

¹³ Min bo nε binib kε li n̄en nε. Ama wà kε li m̄inde kí li ηmɔηmɔbe kí t̄i f̄ore nno, wɔn nε li ηm̄ere.»

*Nibonn nà ñmabe ijuoke ya gber**(Matie 24:15-28; Luk 21:20-24)*

14 «Ni li le ijuoke ya bonn nà saah tibont tà ke mɔn nɔ se na bi li sere nà saan. (Wà ke kàanh la, wɔ rí li ciuh ni'tingi.) Uyo nɔ lá baa' la, bà li te Sude ya tinfenm ni nɔ, be rí sen kí jo ijuan bó.

15 Wà te kudulekaaku ya paaki la, u la jiiere kí ko iden ni, kí taa niba.

16 Wà mɔ te ikpàan bó la, u la liebe kí kun, wɔ rí tí taa u'liergbenku.

17 U ya yo bipiib bà punbe nin bà ñmabe mubumu mùa ñaanh, li ñmabe micεεkm ne.

18 Li kàareh men, Uwien la cère nè rí tien kusenañuaku.

19 I ya den binib li ji ijend kí gbien. Haali uñendun ya cincinm kí lá baa fenfenno, nib ña laan jin' i ya jend ya bol, ka ji li ji yè fiebu.

20 Yonbdaan ña bi kùore' ijend nɔ ya wien bo la, uba mɔnɔn ña bi li ñmere. U gènde' binib bà nɔ bo ne cère' u kùore' iwien nɔ bo.

21 «U ya yo unil tɔke' ne kí ye: «Liike men, Uwien ya Nigendke Kristo te nie saan» bí «u te nie bó, la, ni la tuo.

22 Kime bitonnenmɔnkunb li baa. Biba li ye bi yé Uwien ya Nigendke Kristo ne. Bitɔb li ye bi yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb ne. Bi li tien micincilm ya bont nin miyɔkm ya bont, kí tuln binib. Bi li nuunh ní tuo' la, be rí tuln Uwien gènde' binib bà nɔ mɔnɔn ne.

23 Ninbi li ben men. N kpie' kí tɔke' ne tigber nɔ ke ñɔ.»

*Unil ya Bijε ya baam ya gber**(Matie 24:29-31; Luk 21:25-28)*

24 «Ama, ijend nɔ ya yo gèbre' la,

uwien li biike,

uñmaal ña ji li wien,

25 Inmaabii li cecere kí lu,

tibont tà ñmabe mituɔm paaki bó li jènge.

26 U ya yo ne bi li le Unil ya Bijε te titewɔlgbont ni, kí we ní, kí ñmabe ufaa nin ukpieke kí gbien'.

27 U ya yo ne u li sɔn Uwien ya tondb be rí jo lenpuoli nin nintuɔli nin ugen nin ujie bó, kí cin utingbaan uba kí tí baa utɔ, kí taan Uwien gènde' binib bà nɔ ke.»

*Bukenkenbu ya kpenjenm**(Matie 24:32-35; Luk 21:29-33)*

28 «Bukenkenbu ya tetem yé mikpenjenm ne ni'bo. Ni lá laa' bù tɔh isigben, kí bundeh la, ni ben kí ye ní neke uñalend ne*.

29 Nɔ ne, ni lá laa' tibont tuu teh la, ní li ben kí ye Unil ya Bijε nekɔ' ni'nañuɔn saan ñɔ†.

30 N tɔkeh ne imɔn ne, tibont nɔ ke li tien kí le fenfenno ya nib bie ña laan kpo' kí gben'.

31 Kutaaku nin kitink li gben. Ama n'gber tun ña ñmabe tù rí gben.»

*Uba ña ben lidaali là Unil ya Bijε li baa ni**(Matie 24:36-44)*

32 «Ama uba ña ben tibont nɔ li tien lidaali là bii uyo wà. Paaki bó, Uwien ya tondb ña ben. U'Bijε mɔnɔn ña ben, Uwien Baa baba ne ben.

33 Li ben men kí la gɔh, kime na ben uyo nɔ.

* 13:28 Liike Matie 24:32. † 13:29 Liike Matie 24:33.

³⁴ Ní naan uje wà joh usen ki tóke' u'tonsɔnb ki ye be ní li likeh u'den manmɔnm, ki wuɔn' wà ke u li sɔn lituonl là, ki tóke' u'naŋɔguurl ki ye u la gɔh, ki yaan ki bure' ne.

³⁵ Nɛn bo, la gɔh mɛn, kime na ben uyo wà ududaan li baa ní. U li baa ní kutajuaku-uu, kuyɔku-uu, ukuojɛmuɔyo-oo, kutɛnɲaaku-uu, na ben.

³⁶ Li ben mɛn, ɲɔ u la lá lure kí baa kí lɛ ni dɔ ki gɔh.

³⁷ N tókeh ne ná nɔ n tókeh binib ke ne, la gɔh mɛn.»

14

Bi kpaan' iyɛ be ní ku Yesu

(Matie 26:1-5; Luk 22:1-2; San 11:45-53)

¹ Ní sien' iwien ile be ní jele *Sufmbɛ ya Pak ya nacenku. U ya yo ne bi ɲmɔnh kpɔnɔ wà ɲa ɲmɔbe ɲɔke. *Bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb nuunh bi li tien ma kí bɔle kí cuo *Yesu kí ku wɔ,

² Ne kí tókeh tɔb kí teh: «Ti la cuo wɔ mɛn kunacenku nɔɔ ya yo. Ti cuo' wɔ u ya yo la, udu ya nib li kpre.»

Upii uba wule' Yesu ya yul bo lɛfina

(Matie 26:6-13; San 12:1-8)

³ Tɔ, *Yesu lá te Betani ya du ni, Simɔn ujend den ki jinh tijier. U jinh uyo wà nɔɔ ne upii uba kɔn' ní ki tuke lɛfina uba u'daaku faa cɛɛn alabaat* ya dingl ní, bi yih lɛfina nɔɔ naar. Upii nɔɔ kpɔbre' lidingl nɔɔ ya tule, ki taa' lɛfina nɔɔ ke ki wuwule' *Yesu ya yul bo.

⁴ Binib bá te ní'saan nɔɔ ya biba ya benku ni ben', ne bi niireh tɔb kí teh: «Be tien' u ɲɛnde' lɛfina wuɔ nɔ?»

⁵ Bi bi li fre kí kuɔre wɔ kí lɛ nɛ ní gɛbre iwentun kobiita ya paaku kí taa kí gbiire bijiinb-a!» Ne kí kɔnh nin upii nɔɔ.

⁶ Ne *Yesu ye: «Cɛre wɔ mɛn wɔ ní fuore. Be tien' ni ɲaabeh u'yɛnm nɔ nɔɔ? U tien' ná mɔn ne kí de' nni-a!

⁷ Bijiinb li li te ní'saan uyo ke ne. Ni yíe ní tore be uyo wà la, ni li fre kí tore be; ama min ɲa ní li te ní'saan uyo ke.

⁸ U tien' u li fre kí tien ná ne. U taa' lɛfina nɔɔ ki wule' n'bo ki kpiɛ' ki bonde' n'gbɛnɛnt ɲɔ be ní sube nni ne.

⁹ N tókeh ne imɔn ne, bi li kpaande tigbɛmɔnmɔnt tuu unɛndun ni ná saan ke nɔɔ, bi li len u tien' ná nɔ bɔ, ɲɔ binib ní li tien u'bɔ.»

Sudas yíe wɔ ní kuɔre Yesu

(Matie 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba, bi yih wà Sudas Iskariyɔt nɔɔ jon' kí tí laa' bitɔtuɔrcienb kí ye u li taa *Yesu kí ɲukn be.

¹¹ Bi cii' nɔɔ ma nɔɔ bi'yɛnm sɔnge' cɛɛn, ne bi pùon' kí ye bi li de wɔ ilike. Ne u bure' kí tí nuunh u lí ɲɛ isen yá kí taa *Yesu kí ɲukn be.

Yesu nin u'panpaankaab jele' Sufmbɛ ya Pak ya nacenku

(Matie 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; San 13:21-30)

¹² Kpɔnɔ wà ɲa ɲmɔbe ɲɔke ya nacenku ya cincindaali, lidaali là bi kòreh *Sufmbɛ ya Pak ya pefanfaan nɔɔ ne *Yesu ya panpaankaab niire' wɔ kí ye: «A yíe tí tien ɲɛ kunacenku nɔɔ ya jier lɛ saan-i?»

¹³ Ne u tóke' u'panpaankaab ni bile kí ye: «Ní jo udu bó. Ni tí kɔn' u'ni la, ni li lɛ uje uba u tuke líɲuncuál kí cendeh ne. Ní paan u'bo,

¹⁴ kí tí kɔ u li kɔ iden yá ni nɔɔ ní kí tóke udendaan kí ye: «Ti' Cɛnbaa ye wɔn nin u'panpaankaab li jí kunacenku nɔɔ ya jier ku lɛ duku ní?»

* 14:3 Liike Matie 26:7.

15 U li wuon ne lidutuol ya paaki ya ducienku kuba bi bonde' kù ñə, tibont ke te ku'ni. Ni tien te kunacenku nno ya jier kun ni.»

16 Bi bure' ki ti baa' udu nno ni, ne ki laa' *Yesu take' be ki ye bi li le na ke nno, ne ki tien' kunacenku nno ya jier.

17 Ni juare' ne *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nno baa' ki kon' kuduku nno ni.

18 Bi ke ki jinh uyo wa nno ne u take' be ki ye: «N takeh ne imon ne, ninbi ba te ki jinh n'saan no ni ya uba ne li kuore nni.»

19 Bi'yennm saa' ki gbien', ne bi niireh wo jeje ki teh: «N teh min ña ñi-a?»

20 Ne u ye: «Ninbi piik nin bile bie ni ya uba ne li kuore nni. Min nin udaan ne taan' ki paan' lisenl ni no.»

21 Unil ya Bijé li kpo ten ni kele' u'bo *Uwien ya gbonku ni ki ye ma bo nno ne. Ama unil wa li kuore wo nno ni bre udaan bo. Ba bi maa' wo monon la, ni bi li tu u'bo.»

Yonbdaan ya jier

(Matie 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korént yaab 11:23-25)

22 Bi te ki jinh tijier ma nno, ne *Yesu yuure' kpno, ki faare' Uwien, ki kokuo', ki taa' ki de' be, ki ye: «Teke men. Na so ye n'gbenent.»

23 Ne ki taa' midaam mo, ki faare' Uwien, ki taa' ki de' be, bi'ke nnon'.

24 Ne u take' be ki ye: «Na so ye n'sem. Men ne wongeh ki teh Uwien cuo' nin binib kujotieku. Mi li puube binib ba yebe ya kpele bo.»

25 Ne ki ye: «N takeh ne imon ne, ma ji li nu sibii ya daam haali ki ti baa lidaali la n li liebe ki nu me midafenm Uwien ya bel ni.»

Yesu take' Pier ki ye u li nie ki ye wa ben wo

(Matie 26:31-35; Luk 22:31-34; San 13:36-38)

26 Bi gen' Uwien ya yuon ki gben' ne ki nen' ki don' Olifi ya siin ya juol bo.

27 Nen saan ne *Yesu take' be ki ye: «Ni'ke li sen ki daan nni, kime ni kele' *Uwien ya gbonku ni ki ye: «N li ku upekpaal ne ipe ke ri yere.»

28 Ama uyo wa n li mekre bitenkpiib ni nno, n li liere ne ki jo Galile.»

29 Ne Pier take' wo ki ye: «Bi'ke li sen ki daan ne monon la, min ña ri sen.»

30 Ne *Yesu ye: «N takeh ne imon ne, kuonku kuu a li nie bolm mita ki ye ña ben nni ne ki yaan ukuoje ri muo ki lere.»

31 Ne Pier niikeh ki lienh ki teh: «Haali bi li ku min nin sin ke monon la, ma ri nie ki ye ma ben ne.» Ne bitob ba sien nno ke len' nno.

Yesu kaare' ni'ba saan bi yih ne Getsemani

(Matie 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 To, *Yesu nin u'panpaankaab ti baa' niba saan, bi yih ne Getsemani. Ne u take' be ki ye: «Juore men nie saan, ri jo ki ti kaare.»

33 Ne ki taa' Pier nin Saak nin San ki bure'. Bujewaanbu cin' ki koh wo ne u'yennm saah.

34 Ne u take' be ki ye: «N'yennm saa' ki ti kende' ten mikuum ne benh nin nni. Ni mo ri juore nie saan, ki la goh.»

35 U jende' ki jon' inun bo waamu, ne ki puon' ki kaareh ki teh ni li tuo la, Uwien la cere' ijend yie ya yo ri baa ni,

36 ki lienh ki teh: «O, n'Baa, a li fre ki tien nibonn ke. Cere ijend yie ri jende nni. Ama la cere ne ri li ye min yie na, cere' ne ri li ye sin yie na.»

37 U liebe' ni u'panpaankaab bita nno saan, ki laa' bi do ki goh ne, ne u take' Pier ki ye: «Simon, a goh ne-ee? Na ri fre ki la guon kukurku kuba monon-ii?»

38 La goh men, ki li kaareh ho ki la lu biikm ni. Ni'yennm yie, ama mituom ne pore' ne.»

39 Nε ki tí jende' waamu, ki káare' nin i ya ñɔbonbaab.

40 U tí liebe' ní u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi tí gɔh nε, kime migùnm nε ñɔnde' bε, ba bεn bi li jiin kí ye bā.

41 U tí jon' ki káare' ki liebe' ní nta bo, ki tɔke' bε ki ye: «Ni biε ki fuoreh nε ki ðɔ ki gɔh-a! Ni ðεkre'-a! Uyo baa'-a! Bi li taa Unil ya Bijε kí ñukn bibiɛrdεnɓ.

42 Fii men tí jo. Liike mεn, wà kuɔre' nni nnɔ ñεkn' ní ñɔ.»

Yesu ya cuom

(Matie 26:47-56; Luk 22:47-53; San 18:3-12)

43 U laan biε ki lienh nε Sudas u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ya uba nin linigol pɔk ki puɔ' u'bo ki tuke mujusiemu nin ilenben. Bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Sufmbε ya cienb nε sɔn' bε ní.

44 Sudas wà kuɔre' *Yesu nnɔ tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Ni lá laa' n jon' ki tí lɔkn' wà la, wɔn nínɔ. Ní cuo wɔ, kí tɔɔre kí li ñuuke wɔ kí joh.»

45 Tɔ, Sudas tí baa' nε ki pɔk ki ñεkn' *Yesu nε ki ye: «Cεnbaa,» nε kí lɔkn' wɔ.

46 Nε bi cuo' Yesu.

47 Bà te ní saan nnɔ ya uba nère' kijusiek ki gε' ki paare' bitɔtuɔrcienb ya cien ya tonsɔn uba ya tubl.

48 Nε *Yesu tɔke' bà baa' bε ní lá cuo wɔ nnɔ ki ye: «Ni tuke mujusiemu nin ilenben ní lá cuo nni tɛn n yé udukond nε-a!

49 Idaan kε n là te ní saan Uwien ya duku ya luo bo nε ki wɔknh binib, nε na cuo' nni u ya yo. Tɔ, ni cuo' nni fεnfεnnɔ, ñɔ ná kεle' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ nε ní tien nε.»

50 Nεn saan nε u'panpaankaab kε sɛn' ki dāan' wɔ.

51 Unacenfaan uba mɔ là pε u'bo ki fifike' bukpɛlbu. Bi ye bε ní cuo unacenfaan nnɔ ki tí ðεkre nin u'kpɛlbu,

52 nε u dāan' bù ki sɛn' linil ki bure'.

Sufmbε ya buur ya cεkl yaab bun' Yesu tibuur

(Matie 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; San 18:13-14, 19-24)

53 Bi taa' *Yesu ki jon' bitɔtuɔrcienb ya cien den. Bitɔtuɔrcienb kε nin *Sufmbε ya cienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb mɔ taan' ni'saan.

54 Pιεr pε *Yesu bo, ki te fɔnfɔkm kí tí baa' bitɔtuɔrcienb ya cien den, kí kɔn' kí kεle' biguguurb saan kí lokreh umu.

55 Bitɔtuɔrcienb nin tibuur ya cεkl yaab kε nuunh bi li dule ná bo kí biin *Yesu ñɔ kí ku wɔ. Bi tien' ma kε ba laa' u'biil.

56 Binib ligol nen' u'bo kutonɛnku kε ya bol ama bi'gber nnɔ ña cende'.

57 Bi'ni biba fii' kí sere' kí nɛn' u'bo kí ye:

58 «Tí cii' u len' kí ye u li bere Uwien ya duku kùà binib mɛn' kù nnɔ, kí mε kutɔku iwien ita, nib ña ní mε kun.»

59 U ya sɛn ni mɔnɔn bi'gber ña cende'.

60 Bitɔtuɔrcienb ya cien fii' kí sere' binib nnɔ kε ya siik ni, nε kí niire' *Yesu kí ye: «Ña ní len kí jiin-ii? Ña ñmɔbe tuba á len kí jiin binib bà biindeh ñε nɔ-ɔɔ?»

61 Nε *Yesu ñmin ka gere'. Bitɔtuɔrcienb ya cien tí niire' wɔ kí ye: «A yé Uwien ya Nigendkε Kristo nε-εε? A yé tí pεkeh wà nnɔ ya Bijε nε-εε?»

62 Nε *Yesu ye: «N yé wɔn nε. Ni li lε Unil ya Bijε kε Uwien, mituɔm kε ya daan ya jie bó, kí li lε u te titεwɔlgbɔnt ni paaki bó, kí we ní.»

63 U len' nnɔ ma nnɔ, nε bitɔtuɔrcienb ya cien kere' wɔn bugben ya lierl†, nε kí ye: «Ta ji nuunh mɔnkunl.

64 Ni cii' u suke' Uwien ma bo. Ni maaleh mila?» Nε bi'kε ye u bii' kí kpe mikuum.

† 14:63 Liike Matie 26: 65.

⁶⁵ Bi'ni biba cin' ki cɛreh u'bo tɪfɪnsent ki taa' kukpɛlciɛku ki pibn' u'nun bɔ, ki kureh wɔ, ki tɔkeh wɔ ki teh: «Bukre' wɔ kure' ŋɛ.» Nɛ biguguurb nɔ taa' wɔ nin itɛpɛ.

Pier niɛ' ki ye wa bɛn Yesu

(Matie 26:69-75; Luk 22:56-62; San 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pɪɛr te uluo bo uyo wɔ nɔ, nɛ bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn ya piitonsɔnl uba baa' ⁶⁷ ki laa' Pɪɛr lokreh umu, nɛ u tɔrɛ' ki liike' wɔ ki ye: «A'mɔ lɔ te nin Nasaret ya *Yesu wuɔ nɛ.»

⁶⁸ Nɛ Pɪɛr niɛ' ki ye: «Ma bɛn, ka cii' a'lenm nɔ ya tingi.» Nɛ ki siere' ki kɔn' kunakuuku ni. [U ya yo nɛ ukuoje muɔ'.][‡]

⁶⁹ Upiitonsɔnl nɔ tɪ laa' wɔ nɛ ki tɪ tɔke' binib bɔ te ni'saan nɔ ki ye: «Uje wuɔ mɔ yɛ *Yesu yaab ya uba nɛ.»

⁷⁰ Nɛ Pɪɛr tɪ niɛ' nle bo.

Nɪ tɪ pukn' waamu nɛ binib bɔ te u'saan nɔ mɔ tɔke' wɔ ki ye: «Ni yɛ imɔn nɛ, a yɛ *Yesu yaab ya uba nɛ, kimɛ a'mɔ yɛ Galile ya nil nɛ.»

⁷¹ Nɛ Pɪɛr cin' ki niɛh kɪ poleh ki teh: «Ma bɛn ni lienh unil wɔ ya gbɛr nɔ, n nɛn' la, Uwien la dɔan nni»

⁷² Nɛ ukuoje pɔk ki muɔ' i ya tɔan bo ki lere'. Nɛn saan nɛ Pɪɛr tiere' *Yesu bi tɔke' wɔ ma ki ye: «A li niɛ bolm mita kɪ ye ŋa bɛn nni nɛ kɪ yaan ukuoje ŋi muɔ kɪ lere» nɔ, nɛ ki muɔ' cɛɛn.

15

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Matie 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; San 18:28-38)

¹ Nɪ faa' kutɛnŋɛsɔnsɔnku, nɛ bitɔtuɔrciɛnb nin *Sufmbɛ ya ciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknb nin tibuur ya cɛkl yaab kɛ kɛlɛ' kɪ bonde' bi li tien ma bo. Bi lɔlɛ' *Yesu, nɛ ki taa' wɔ ki tɪ ŋukn' Pilat.

² Pilat niire' wɔ ki ye: «Sin, a yɛ *Sufmbɛ ya bɛr nɛ-ɛɛ?» Nɛ u jiin' wɔ ki ye: «Sin nɛ ye nɔ.»

³ Tɔ, Bitɔtuɔrciɛnb nɔ biin' wɔ isen yɔ yebe ni.

⁴ Nɛ Pilat tɪ niire' wɔ ki ye: «ŋa ŋi len kɪ jiin-ii? Cenge bi biindeh ŋɛ mibiinm mɔ kɛ ya bol-a!»

⁵ Ama *Yesu ŋa ji jiin' ŋɔbonl, nɛ nɪ cuo' Pilat miyɔkm.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpɛ mikuum

(Matie 27:15-26; Luk 23:13-25; San 18:39-19:16)

⁶ *Sufmbɛ ya Pak ya nacɛnku kɛ nacɛnku ya yo la, Pilat li ŋɛn lipɛkl ya nil wɔ linigol yɛ wɔ nɛ kɪ wiɛ.

⁷ U ya yo ki laa' uje uba te lipɛkl ni bi yih wɔ Barabas. Wɔn nin binib bɔ lɔ pɛ u'bo nɔ lɔ kpɪin' kukpiinku nɛ ki ku' unil uba. Nɛn bo nɛ bi lɔ pekɔ' bɛ.

⁸ Linigol nɔ baa' Pilat saan ki tɔke' wɔ ki ye wɔ ŋi tien u tɪ ŋi teh ma kunacɛnku nɔ ya yo.

⁹ Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni yɛ ŋi wiɛ nɛ *Sufmbɛ ya bɛr nɛ-ɛɛ?»

¹⁰ U niire' nɔ, kimɛ u bɛn ki ye bitɔtuɔrciɛnb ŋmɔbe kinɛnk nɛ *Yesu bo, nɛn nɛ cɛrɛ' bi taa' wɔ ki ŋukn' wɔ.

¹¹ Ama bitɔtuɔrciɛnb bɛn sureh linigol nɔ nɛ ki teh bɛ ŋi tɔke' Pilat wɔ ŋi wiɛ bɛ Barabas.

¹² Nɛ Pilat tɪ niire' bɛ ki ye: «Nɔ la, uje wɔ ni yih wɔ *Sufmbɛ ya bɛr nɔ n li tien wɔ mila?»

¹³ Nɛ bi wuure' ki ye: «Kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo!»

[‡] 14:68 Bi kpɪɛ' ki kele' tigbɔnt tɔ nɔ ya tuba ni u ya yo nɛ ukuoje muɔ' ŋa te tu'ni.

14 Nε Pilat tí niire' bε ki ye: «U tén ki bii' li lε biil nε?» Nε bi tùrɛh ki wuureh ki gbiekeh ki teh: «Kpε wɔ udɔpɔnpɔn bo!»

15 Pilat yíe wɔ rí sɔnge bi'yɛnm nε ki wiε' Barabas. U cère' u'sojambε nì' *Yesu inalεbe, nε u taa' wɔ kí de' bε bε rí tí kpε wɔ udɔpɔnpɔn bo.

Sojambε lεh Yesu

(Matie 27:27-31; San 19:2-3)

16 Sojambε nnɔ taa' wɔ ki kɔn' Pilat den uluo bo, nε ki yin' bi' cεkl ya sojambε kε ki taan',

17 ki taa' kuliermónmónku* kuba ki goln' wɔ, nε ki taa' ikonkon ki lónlón' uyukpɛkpɛ ki kpɛle' u'yul,

18 nε ki teh tɛn bi pɛkeh wɔ nε ki teh: «*Sufmbε ya bεrɔ, ti fuondeh ηε-a!»

19 Ki taah lilɛbnɛl ki kpaakeh u'yul bo, ki cεreh u'bo tíñinsɛnt nε ki gbaandeh u'nun bó ki gɔndeh.

20 Bi lɛ' wɔ kí tí gben', nε ki gore' kuliermónmónku nnɔ, ki taa' u'wɛngolkaar ki jiin' ki goln' wɔ, nε ki taa' wɔ kí nɛn' ki bure' bε rí tí kpε wɔ udɔpɔnpɔn bo.

Bi kpε' Yesu udɔpɔnpɔn bo

(Matie 27:32-44; Luk 23:26-43; San 19:17-27)

21 Bi joh ma nnɔ nε ki tí cende' uje uba bi yih wɔ Simɔn, u yé Sirɛnn ya du ya nil nε, ki nɛn' ikpáan bó ní. U yé Aleksand nin Lufus ya baa nε. Bi cuo' uje bugben ki wɔbn' wɔ, wɔ rí tuke *Yesu ya dɔpɔnpɔn.

22 Bi taa' *Yesu ki tí baa' niba saan, bi yih nɛ Golgota, ní' tingi si: «Kuyukpɔbku ya Bùl.»

23 Nε ki taa' midaam má cuuke' uñɔke wá bi yih wù miir nnɔ ki de' wɔ ki ye wɔ rí ñu. Nε u yíe' ka ñun'.

24 Sojambε nnɔ kpε' wɔ udɔpɔnpɔn bo. Nε ki taa' u'wɛngolkaar bε rí tí gbiire nε ki fùɔre' imúɔn ki liike' wá kε li ji ná bó.

25 Ní là te kutɛnɲaaku tikur tiwε nε, nε bi kpε' wɔ udɔpɔnpɔn bo.

26 Bi là kele' ná cère' bi kpε' wɔ nnɔ ki tɛbn' u'dɔpɔnpɔn bo u'yul bó. Bi là kele' ki ye: «*Sufmbε ya bεr.»

27 Bi kpε' idukond íle mɔ idɔpɔnpɔn bo Yesu saan. Bi kpε' uba u'nɔjie bó, ki kpε' utɔ u'nɔgen bó. [

28 Nε ná kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ tien'. Ní kele' ki ye: «Bi kaan' wɔ ki kpɔbn' idukond bó nε.»]†

29 Binib bà gɛbreh ní'saan nnɔ sukreh wɔ ki gɔnbeh iyul ki tɔkeh wɔ ki teh: «Sin wá là ye a li bere Uwien ya duku kí liεbe kí mε kù iwien ita nnɔ

30 ηmíen a'ba, kí jiiire ní udɔpɔnpɔn wuu bo-a!»

31 Bitɔtuɔrciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknb mɔ lεh wɔ ki teh: «U ηmíen' binitɔb nε, ka rí fre kí ηmíen u'ba-a!»

32 Uwien ya Nigendkε Kristo, Israyel yaab ya bεrɔ, jiiire ní udɔpɔnpɔn wuu bo fɛnfɛnnɔ, tí lε ηɔ kí teke ηε kí ji-a!» Nε bi kpε' idukond yá u'saan idɔpɔnpɔn bo nnɔ mɔ sukreh wɔ nnɔ.

Yesu ya kuum udɔpɔnpɔn bo

(Matie 27:45-56; Luk 23:44-49; San 19:28-30)

33 Tɔ, kuwensiiku ya yo nε ní ci' kí biike' utingben kε bo ki tí baa' kutaajuɔku tikur tuta ya yo.

34 Tikur tuta ya yo nε *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «Elowi, Elowi, lama sabaktani?» Ní' tingi si: «N'Wien, n'Wien, bε tien' a wiε' nni?»

* 15:17 U ya yo, biberb là guoh tiliermónt tà ya daaku faa nε. † 15:28 Bi kpíe' kí kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 28 ηa te tu'ni.

³⁵ Binib bà se ni'saan nnò ya biba ña cii' u wuure' ki ye ba mənəmənəm nē ki ye: «Li cengeh mən u yih Eli nē.»

³⁶ Bi'ni uba sən' ki jon' ki ti yuure' ticitənt ki lā səkən' midərminmiikm miba ni, ki taa' ki tuun' lilənbenl bo, ki tēde' ki kōle' u'ñəbu ki ye wə rí muəre, nē ki ye: «Daan mən, ti liike Eli li baa kí lā jiiin wə bii wa rí baa.»

³⁷ Nən saan nē *Yesu wuure' ufaa bo, nē ki kpo'.

³⁸ U ya yo nē kukpəlcəkəkpekieku kúa bore' Uwien ya duku ni bolm mile nnò kere' ku'siik ni paaki ki tī ci' tingi.

³⁹ Sojambe kobk ya cien wə se *Yesu ya nun bó nnò laa' u kpo' ma bo nē ki ye: «Imən, uje wuə mənbe ki yé Uwien ya Bijē nē.»

⁴⁰ Bipiib biba mō là te ni'saan, ki se fənfəkm ki likeh. Bi'ni uba si Mari Madelənn, utə si Saakbuk nin Yose ya naa Mari, utə mō si Salome.

⁴¹ *Yesu là te Galile ma nnò, nē bipiib nnò là pə u'bo, ki sənħ ituən ki toreh wə. Bipiib bà là pə u'bo ki tī baa' Yerusalem nnò mō là te ni'saan ki yebe.

Yesu ya subm

(Matie 27:57-61; Luk 23:50-56; San 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Nī juore' ma nnò nē uje uba baa' nī bi yih wə Yosef u yé Arimate ya nil, ki yé tibuur ya cəkl yaab ya uba binib boh wə cəen. U'mō là gu Uwien ya bəl li baa nī uyo wə nnò nē. Nī là yé kutaaku kúa li faa *Saba ya daali, uyo wə bi bondeh *Saba ya daali nnò nē. Yosef jon' Pilat saan nin lifəl ki tī tōke' wə ki ye u tuo' la, wə rí cəbe wə *Yesu ya gbənənt.

⁴⁴ Pilat cii' bi ye *Yesu kpo' ñə ma nnò nē nī cuo' wə miyəkkm. Nən saan nē u yin' sojambe kobk ya cien ki niire' wə ki ye: «*Yesu kpo' ma nī wuəke'-aa?»

⁴⁵ Nē u tōke' wə u kpo' uyo wə. Pilat cii' u kpo' uyo wə ma nnò, nē ki de' Yosef usen wə rí tī taa u'gbənənt.

⁴⁶ Nē Yosef jon' ki tī de' kukpəlcieku kuba, nē ki jiiin' *Yesu ya gbənənt udəpənpən bo, ki taa' kù ki tənən' tū, ki taa' ki tī ble' ufele uba ni. Bi là cube' ufele nnò kujotənkú kuba ya kele ni nē, nē ki binde' kutəngbengbenku kuba, ki biin' bufənañəbu‡.

⁴⁷ Nē Mari Madelənn nin Yose ya naa Mari laa' bi ble' *Yesu nà saan.

16

Yesu mekre' bitenkpiib ni

(Matie 28:1-8; Luk 24:1-12; San 20:1-10)

¹ *Saba ya daali gəbre' ma nnò, nē Mari Madelənn nin Saak ya naa Mari nin Salome jon' ki tī de' mikpəmm mā ya nu ñmē bē rí tī faan *Yesu ya gbənənt.

² Saba ya daali gəbre', kutaaku kúa li faa nnò, nē bipiib nnò wəre' ki fii' nī biike ki bure' likul nnò bó ki tī baa' ki laa' uwien te ki puəreh.

³ Bi joh ma nnò nē ki niireh təb ki teh: «ŋmē li tī biire te kutenku nnò?»

⁴ Bi tī tuo ni'saan sə, ki liike' ki laa' kutenku nnò ña ji bi. Kù là yé kutəncəncienku nē.

⁵ Bi tī baa' kī kən' likul nnò ni nē ki laa' unacənfaan uba kē unəjie bó ki guo kulierpenpienku. Nē bujəwaanbu cuo' bē cəen.

⁶ Nən saan nē unacənfaan nnò tōke' bē ki ye: «La cère mən nē rí cuo nē jəwaanbu. Ni nuunh Nasarət ya *Yesu wə bī là kpē' wə udəpənpən bo nnò nē. U mekre'-a! Wa ji te niē saan. Liike mən, bi là taa' wə ki ble' nà saan sə.

⁷ Li joh mən, kī tī tōke Pier nin u'panpaanketəb kī ye u liere' bē ki bure' Galile bó ñə. Bi li tī lē wə nən bó nē tən u là tōke' bē ma bo.»

‡ 15:46 Liike Matie 27:60.

⁸ Ni beke' bipiib nnɔ cɛɛn nɛ bi nɛn' likul nnɔ ni ki tiinh bi'gbenɛnt kɛ ɲɔh. Bujɛwaanbu cuo' bɛ ma nnɔ nɛ ba tɔke' nil.

Yesu mɛkre' ki cɛrɛ' bi laa' wɔ
(*Matie 28:9-10; San 20:11-18; Luk 24:13-35*)

[⁹ *Saba ya daali gɛbre', kutaaku kɔa li faa nnɔ ya tɛɲaaku. *Yesu mɛkre' ma nnɔ nɛ ki kpiɛ' ki taa' u'ba ki wuɔn' Mari Madelɛnn. Wɔn nɛ yɛ upii wɔ isɛnpol ilole lɔ ɲaake wɔ, *Yesu ɲɔrɛ' yɛ nnɔ.

¹⁰ U jon' *Yesu yaab saan ki laa' bi te uyɛnsaa ni, ki kɛ ki muɔh. Nɛ u tɔke' bɛ ki ye u laa' Yesu.

¹¹ Bi cii' u ye u laa' *Yesu u fuobe, nɛ ba teke' ki jin'.

¹² Ni ya puoli bɔ nɛ bi'ni bile lɔ cuonh ki joh udugbaan bɔ. Bi joh ma nnɔ nɛ *Yesu cɛrɛ' bi laa' wɔ. Wa te tɛn u lɔ te ma uyo wɔ Mari Madelɛnn laa' wɔ nnɔ.

¹³ Bi liebe' bi'tɔb saan ki tɔ tɔke' bɛ ki ye bi laa' Yesu, nɛ ba tɔ teke' ki jin'.

Yesu cɛrɛ' u'panpaankaab piik nin uba laa' wɔ
(*Matie 28:16-20; Luk 24:36-49; San 20:19-23; Itɔon 1:6-8*)

¹⁴ *Yesu fɔrɛ' ki cɛrɛ' u'panpaankaab piik nin uba laa' wɔ uyo wɔ bi te ki jinh tijier. U kɔn' nin bɛ ki ye bɛ tien' ba teke' binib bɔ laa' wɔ u mɛkre' nnɔ len' nɔ nnɔ ki jin-i? Nɛ ki ye bi'yul nɛ faa.

¹⁵ Nɛ ki tɔ tɔke' bɛ ki ye: «Li joh mɛn uɲɛndun ni ni'kɛ saan kɔ li kpaandɛh tigbɛmɔnmɔnt binib kɛ saan.

¹⁶ Wɔ kɛ li teke' kɔ ji kɔ cɛrɛ bɛ nɔ sli wɔ Uwien ya nɔnm nɛ li ɲmɛrɛ. Wɔ kɛ ɲa teke' ki jin' la, Uwien li dɛrɛ u'tub.

¹⁷ Binib bɔ kɛ li teke' kɔ ji nnɔ li tien miyɔkm ya bont. N'yel bɔ, bi li ɲɔrɛ isɛnpol, ki li len milɛcɛnm,

¹⁸ ki li cuo iwɛ ya nɔ tien bɛ niba. Bi nɔn' uɲɔkɛndkɛ la, wa nɔ tien bɛ niba. Bi li taa bi'nuɔ kɔ paan biwiɛnb bɔ nɛ bɛ nɔ faake.»

Uwien taa' Yesu ki don' paaki bɔ
(*Luk 24:50-53; Itɔon 1:9-11*)

¹⁹ Yonbdaan *Yesu tɔke' bɛ tigbɛr ki tɔ gben' nɛ Uwien cɛrɛ' u don' paaki bɔ, ki tɔ kɛle' u'jie bɔ.

²⁰ Nɛn saan nɛ u'panpaankaab joh ni'kɛ saan ki tɔkeh binib tigbɛmɔnmɔnt. Nɛ Yonbdaan toreh bɛ ki cɛrɛh bi teh miyɔkm ya bont. Nɛn nɛ wɔngɛh ki teh bi liɛnh tigbɛr tɔ nnɔ te nɛ.]*

* **16:20** Bi kpiɛ' ki kele' tigbont tɔ nnɔ ya tuba ni migbiirm 9 kɔ tɔ baa 20 ɲa te tu'ni.

Tigbɛmɔnmɔnt tã Luk kɛle' tũ nnɔ Nã wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Bi yih wã kɛle' kugbɔnku kuu nnɔ Luk nɛ. Wa yé Yesu ya tondb piik nin bile nnɔ ya uba. Ama u tũrɛ' ki nuun' bã lá pɛ Yesu bo saan nɛ ki bɛndɛ' u'gbɛr cin' ma bo nin tũ tĩ fãrɛ' ma bo. U lá tãkɛ nin Pɔl u'sɛn ya jom ni ma nnɔ nɛ cɛrɛ' u bɛndɛ' tũ ki pukn'.

U kɛle' kugbɔnku kuu ki de' binib bã nnɔ ŋa yé Sufmbɛ. Bi teke' Yesu ki jin' nɛ. Nɛn nɛ cɛrɛ' u tãkɛh bɛ inɔbonfafaã ya tingi nin Sufmbɛ ya yaajɛtɛntiɛnm mã ba bɛn mɛ nnɔ.

Luk kɛle' kugbɔnku kũã nɔ pɛ Matie nin Mark yaãr bo nɛ, ama u kɛle' tigbɛr tuba ta te Matie nin Mark nin San ya gbɔnt ni. Tun si: Yesu jon' ki fuondɛ' Mart nin Mari (10:38-42) nin Samari ya jɛnimɔn ya gbɛr (10:29-37) nin uje wã ya buk bole' u liebɛ' ki laa' kɛ nnɔ ya gbɛr (15:11-32).

Luk bo, Yesu Kristo nɛ yé Yonbdaan nɛ, ki yé Uwien sɔn' wã wɔ rí lá ŋmɛn binib. Imɔn, Uwien mɛkre' wɔn Yesu nɛ, ki de' wɔ mituɔm tibont kɛ bo. Luk ya gbɔnku ya gbɛr tĩ tonde' Yerusalem ni nɛ (iyul 24) nin Yesu ya kuum uɔpɔnpɔn bo nin u' mɛkrm bitɛnkpiib ni.

Nã cɛrɛ' Luk kɛle' kugbɔnku kuu nɔ

¹ Ni bɛn ki ye binib bã yɛbɛ nɛkn' ki kɛle' tigbɔnt ni tibont tã lá tien' tĩ ni nnɔ.

² Bi kɛle' tũ tɛn binib bã lá te tu'cincinyo ki laa' tũ tien' ma bo, ki yé binib bã kpaandɛh Uwien ya gbɛr nnɔ lá wɔkn' tɛ ma bo nɛ.

³ Nɛ n'mɔ tũrɛ' ki nuun' ki bɛndɛ' tũ cin' ma bo, nɛ ki maale' ki ye ni mɔn n'mɔ rí paan tu'bo mɔnmɔnm kí kɛle tũ tɛntiɛn ma bo, kí de sin ucɛn Teofil,

⁴ ŋɔ a'mɔ rí bɛndɛ kí ye bi wɔkn' ŋɛ tigbɛr tã nnɔ mɔnbɛ ki te nɛ.

Uwien ya tond uba len' ki ye bi li maa San

⁵ Uyo wã Herod lá yé Sude ya bɛr nnɔ, ki laa' utɔtuɔrkɛ uba te, ki yé Abiya ya cɛkl yaab ya uba, bi yih wɔ Sakari; ki yih u'po Elisabɛt, u yé Arɔn ya yaabil.

⁶ Bi'kɛ bile lá yé binib bã cuube nɛ Uwien ya nun bó, ki boh Yonbdaan ya wɔb, ki teh u yé nã kɛ mɔnmɔnm.

⁷ Ama ba lá ŋmɔbɛ buk, kimɛ Elisabɛt lá yé uŋɔl nɛ, nɛ bi'kɛ bile lá pore'-a.

⁸ Ní kpaan' Sakari rí sɔn lituonl Uwien ya nun bó, kimɛ u'cɛkl li sɔn itũon Uwien ya nun bó uyo wã nnɔ baa'.

⁹ Nɛ bitɔtuɔrkaab ya tɛntiɛnm bo, bi fũrɛ' imũon, ní lu' Sakari bo, nɛ bi gɛndɛ' wɔ, wɔ rí kɔ Yonbdaan ya dubɛnku ni, kí tĩ sɛ lijubl.

¹⁰ Uyo wã u te ki siɛnh lijubl nnɔ, Uwien ya nib ligol te saali nɛ ki kãareh.

¹¹ Nɛn saan nɛ Yonbdaan ya tond uba baa' u'saan, ki se bi siɛnh lijubl liponpuol lá bo nnɔ ya jie bó.

¹² Sakari laa' wɔ ma nnɔ, ní bɛkɛ' wɔ, nɛ bujɛwaanbu cuo' wɔ.

¹³ Nɛ utond nnɔ tãkɛ' wɔ ki ye: «Sakari, la cɛrɛ' nɛ rí cuo ŋɛ jɛwaanbu. Uwien cii' a'kaare bó. A'po Elisabɛt li maa kibujɛbuk, nɛ á yin kɛ San.

¹⁴ Kí li cɛrɛ a'yɛnm rí sɔngɛ kí gbɛn, nɛ binib bã yɛbɛ mɔ li pokn ki'mãam bo.

¹⁵ Kí li yé unikpɛkpiɛk nɛ Yonbdaan ya nun bó. Ka rí ŋu sibii ya daam, ka rí ŋu dɛfɛfaam kɛ dɛfɛfaam. *Mifuoŋtaanm li te ki'bo ki gbɛn' haali ki'naa ya bɛnku ni nɛ.

16 Kí li cère Israyel yaab bà yεbe ní liεbe kí paan Yonbdaan Uwien bo.

17 Kí li ηmɔbe *Uwien ya Fuoñaanm nin mituom ten *Uwien ya ñobonsaknl Eli nε. Kí li liere Yonbdaan usen, kí cère bibaambe ní liεbe kí taan nin bi'bumu buñɔbu, kí cère binib bà ηa tuo' Uwien ya ñɔbu bó ní li ηmɔbe iyennaale ten binimɔnb, kí cère binib ní li yé binib bà bonde' be ní teke Yonbdaan.»

18 Nε Sakari tɔke' utond nnɔ ki ye: «Be li cère ní bende kí ye a len' ná nɔ, ní te? Kimε min pore'-a nε n'po mɔ pore'.»

19 Nε utond nnɔ jiin' wɔ ki ye: «N yé Uwien ya tond Gabriel nε, ki te Uwien ya nun bó kí sɔnh u'tùon. U sɔn' nni ní ní lá tɔke ηε tigbemɔnmɔnt tuu nε.

20 Tɔ, a'lenl li tεbe, ηa ji li freh kí lienh kí tí baa uyo wà nibonn nnɔ ní tien, kime ηa teke' kí jin' kí ye n tɔke' ηε tigber tà nɔ ya yo lá baa' la, tù li tien.»

21 U ya yo kí laa' linigol nnɔ gu Sakari li ñε ní Uwien ya duku ni uyo wà nε. U wuɔke' ka ñen' ní ma nnɔ nε ní beke' be cεen.

22 U lá ñen' ní ka ji freh kí lienh, nε bi bende' kí ye u laa' niba nε tideknt yaam Uwien ya duku ni. Nε u wɔngɛh be migbaam, ka freh kí lienh.

23 Sakari ya tùon ya wien tí gben' nε u liεbe' u'den.

24 Ní tete nε u'po Elisabet lá punbe', kí bɔle' u'ba kí tí baa' inmaale inun,

25 nε kí maale' u'yεnm ni kí ye: «A laa'-aa! Uyo wà Yonbdaan yé nε kí muɔ' nni, kí ñen' nni ifε ni binib ya nun bó.»

Uwien ya tond tɔke' Mari kí ye u li maa Yesu

26 Elisabet ya tɛnpunbe ya ηmaalluob ní, nε Uwien sɔn' u'tond Gabriel Galile ya tinfenm ya du uba ni, bi yih wù Nasaret.

27 U lá sɔn' wɔ ujeaan uba saan nε wa ben jε, bi yih wɔ Mari. Bi lá pun' wɔ uje uba nε u yé *Dafid ya yaabil, bi yih wɔ Yosef.

28 Utond nnɔ baa' kí kɔn' Mari den, nε kí ye: «N fuondeh ηε Mari. Yonbdaan tien' ηε tinimɔnt kí gbien', nε kí te nin ηε.»

29 Mari cii' inñɔbon nnɔ ma nnɔ nε ní beke' wɔ cεen, u maaleh wɔ ní bende ifuonde nnɔ ya tingi si bà.

30 Nε utond nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Mari, la cère nè ní cuo ηε jεwaanbu, kime Uwien tien' ηε tinimɔnt nε.

31 Liike-a! A li punbe, kí maa kibujebuk kí yin kε Yesu.

32 Kí li yé unikpekpiεk nε, bi li yih kε Uwien wà ηa ηmɔbe Nacento ya Bijε nε. Yonbdaan Uwien li de wɔ u'yaaje *Dafid ya bεl.

33 U li yé uber nε Sakɔb ya yaabii bo uyo kε. Nε u'bel nnɔ ηa ní li ηmɔbe gbenm.»

34 Nεn saan nε Mari tɔke' utond nnɔ ki ye: «Ní li tien mila kí tuo, kime ma ben jε-a?»

35 Nε utond nnɔ jiin' wɔ ki ye: «*Mifuoñaanm li jiiire ní a'bo, nε Uwien wà ηa ηmɔbe Nacento ya tuom ní lεkn a'bo ten usɔnge. Nεn nε cère' a li maa kibuk ká nnɔ, lí yé uñaan, bi li yih kε Uwien ya Bijε nε.

36 Liike, a'puole Elisabet punbe' ma u'ηmaalluob sɔ. Wɔn wà bi lá yih wɔ unɔl nnɔ punbe' u'por ni nε.

37 Kimε Uwien ηa gbele' niba.»

38 Nεn saan nε Mari jiin' utond nnɔ ki ye: «N yé Yonbdaan ya piitonsɔnl nε. Nε ní tien ten a len' ma nɔ.» U ya yo nε utond nnɔ siere' kí dāan' wɔ.

Mari jon' kí tí fuonde' Elisabet

39 I ya den nε Mari pɔk kí bure' ijuɔn bó, Sude ya tinfenm ya du uba ni.

40 U tí baa' kí kɔn' Sakari den, nε kí fuonde' Elisabet.

41 Elisabet cii' ifuonde nnɔ ma nnɔ, nε u'buk nukbe' u'benku ni. *Mifuoñaanm jiiire' ní u'bo kí gbien',

42 nɛ u len' ufaa bo ki ye: «Uwien tien' ηɛ u'mɔnm ki cɛn' bipiib kɛ, ki tien' mimɔnm kibuk kà te a'benku ni nnɔ mɔ bo.

43 N'mɔ ya ba nɛ n'Yonbdaan ya naa baa' n'saan-i?

44 Kimɛ uyo wà a'fuonde lu' n'tubl ni nnɔ, nɛ n'buk nukbe' n'benku ni nin uyɛnsonge.

45 Sin wà teke' ki jin' ki ye Yonbdaan tɔke' ηɛ nà nnɔ li tien nnɔ, Uwien ya mɔnm te a'bo.»

Mari gɛn' iyuon ki donde' Yonbdaan

46 Nɛ Mari ye:

«N nɛngɛh Yonbdaan,

47 ki ηmɔbe uyɛnsonge ki gbien',
Uwien, n'Nmiɛnl bo.

48 U tiere' min u'tonsɔnpijiin bó,
fɛnfɛnnɔ kí taa kí li joh,
binib kɛ li len' ki ye Uwien ya mɔnm te n'bo.

49 Kimɛ mituɔm kɛ ya daan tien' nni
tibont tà ηmɔbe ukpɛɛke,
u'yel si: Uñaan nɛ.

50 U li tuu ki teh binib bà boh wɔ tinimɔnt nɛ,
haali uyo wà ηa ηmɔbe gbenm.

51 U wuɔn' binib u'tuɔm,
ki ηɔre' binib bà maaleh ki teh
bi yé binikpɛkpiɛkb nnɔ.

52 U nɛn' bibɛrcienb bi'bel ni,
ki kpɛɛke' bijiinb.

53 U de' binib bà mikɔnm ηmɔbe bɛ tibont na ηmɔbe fuul,
ki ηɔre' bifaadenb bi bure' inɔpien.

54 U tiere' u'nimɔnt bó,
ki tore' u'tonsɔnb Israyel yaab,

55 tɛn u là ye u li tuu ki teh ma
ki dienh t'yaaje *Abraham nin u'yaabii nnɔ.»

56 Mari tien' Elisabet saan ni baa' tɛn inɔmaale ita,
nɛ ki liɛbe' ki kun'.

San wà siih binib Uwien ya nɔnm ya mɔam

57 Elisabet ya mamaayo baa', nɛ u maa' kibujɛbuk.

58 U'den yaab nin u'kɔnkɔnlieb cii' Yonbdaan muɔ' wɔ micɛɛɛkm ki gbien',
nɛ wɔn nin bɛn kɛ pokn'.

59 Kibuk nnɔ ya wienniin daali, nɛ bi baa' bɛ rí jiɛ ki'punl, ki yíe bɛ rí yin kɛ
Sakari tɛn ki'baa.

60 Nɛ ki'naa yíe', ki ye bi li yin kɛ San nɛ.

61 Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye ba yih a'den ya nil uba li ya yel-a.

62 Nɛ bi niire' ki'baa migbaam ki ye u yíe wɔ rí yin u'buk li lɛ yel ba?

63 Nɛ u wuɔn' bɛ ki ye bɛ rí de wɔ kudɔbipɛnpɛnku kuba wɔ rí kɛle ku'bo. Bi
de' wɔ, nɛ u kɛle' ki ye: «ki'yel si San» nɛ. Nɛ ni cuo' bi'kɛ miyɔkm.

64 I ya tãan bo nɛ Sakari ya lenl tɛbre', nɛ u cin' ki lienh, ki pɛkeh Uwien.

65 Nɛn saan nɛ bujɛwaanbu cuo' binib bà kɛ kɔ ka fɔke nin ni'saan nnɔ. Sude
ya tinfɛnm ya du yà kɛ te ijuɔn bó nnɔ ya nib lienh tigber nnɔ.

66 Tù de' binib bà kɛ cii' tù nnɔ iyɛnmaale. Nɛ bi maaleh bi'yɛnm ni ki teh:
«Kibuk kie lá li yé bɛ ya nitunbu sɔ?» Kimɛ Yonbdaan ya tuɔm te ki'bo.

Sakari ya yuon

⁶⁷ Nɛn saan nɛ *Mifuoŋaanm jiiɛɛ' nɛ kibuk nno ya baa Sakari bo ki tɛ gben', ki cɛɛɛ' u sɔkndeh Uwien ya ŋɔbon ki teh:

⁶⁸ «Tɛ pɛkɛ mɛn Yonbdaan, tinbi Israyɛl yaab ya Wien, kimɛ u baa' u'niɓ saan, ki teke' bɛ ki wiɛ',

⁶⁹ ki cɛɛɛ' wà li ŋmɛn tɛ,
ŋɛn' u'tonsɔnl *Dafid den,
ki ŋmɔbe mituɔm.

⁷⁰ U là cɛɛɛ' u'ŋɔbonsɔknɓ len' nɛn nɛ uyo bo.

⁷¹ Bi là len' ki ye:

«Uwien ye u li fie tɛ bà se ti'bo saan,
kɛ nɛn tɛ bà kɛ nɛn tɛ ya nuɔ ni.

⁷² U là muɔ' ti'yaajɛb micɛɛɛkm,
ki tiɛɛɛ' u'jɔtiɛku bó.»

⁷³ U là pùon' nà sɔ ti'yaajɛ Abraham:

⁷⁴ «u là ye u li ŋɛn tɛ ti'nɛnɛndɓ ya nuɔ ni,

ŋɔ tɛ li pukeh wɔ ki la fenge,

⁷⁵ kɛ li pɛ u'bo mɔnmɔnm,
kɛ li cuube u'nun bó,
ti'fuobm kɛ ni.»

⁷⁶ «Sin, n'bukɛ, bi li yin ŋɛ
Uwien wà ŋa ŋmɔbe Nacento ya ŋɔbonsɔknɓ.
Kimɛ a li liere Yonbdaan,

kɛ tɔɔɛ u'sɛn kɛ de wɔ,

⁷⁷ kɛ cɛɛɛ' u'niɓ ɛ bɛnde kɛ ye u li fɛɛɛ' bɛ bi'biɛɛɛ, bɛ ɛ ŋmɛɛɛ.»

⁷⁸ Kimɛ ti'Wien ŋmɔbe tinimɔnt ki gbien'.

U'niɓmɔnt nno bo nɛ u li cɛɛɛ' kuwenwenku ɛ ŋɛ paaki bó kɛ wende ti'bo ten
uwien puɔɛɛh ma bo.

⁷⁹ Kuwenwenku nno li wende binib bà te licinŋunl ni, mikuum ya jinjinku
yiin bi'bo nno.

Kù li wuɔn tɛ usɛn wà li de tɛ uyɛnduɔn.»

⁸⁰ Kibuk nno kpiɛnh, nɛ ki lenh miyɛnm*. Kɛ te kupɛnpɛlku ni nɛ ki tɛ baa'
uyo wà kɛ ŋɛn' kɛ tuonl upaan bo Israyɛl yaab ya nun bó.

2

Yesu ya mɔam ya gbɛɛ

(Matie 1:18-25)

¹ Tɔ, i ya den nɛ Erom ya bɛɛɛɛn Ogust caan' ki ye bɛ ɛ kàan binib bà kɛ te
u ya tinfɛnm bo nno.

² Bi là kaan' kukɛnkpiɛku bu'gbɛn ma nno ki laa' Kirinus nɛ yé Siri ya
tinfɛnm ya gobina.

³ Wà kɛ là li jo kɛ tɛ kàan kukɛnku nno u'yaajɛdu ni nɛ.

⁴ Nɛn bo nɛ Yosef ŋɛn' Galile ya tinfɛnm ya du wà bi yih wù Nasaret nno ni,
ki jon' bi maa' *Dafid udu wà ni u te Sude ya tinfɛnm ni, bi yih wù Betelem
nno ni, kimɛ Yosef bugbɛn yé *Dafid ya yaabil nɛ.

⁵ U là tɔkɛ nin Mari utɛnpunb ki jon' ni'bo kukɛnku nno nɛ. Bi là pun' Yosef
u ya jɛfaan nɛ, ama wa laan là kuɔn' wɔ.

⁶ Bi te Betelem ni u yo wà nno, nɛ Mari ya mamaayo baa',

⁷ u maa' u'jɛfɛnmɛl kɛ yé kɛkɛ ki taa' tikpɛlɛɛɛ ki pɔbn' kɛ, ki taa' kɛ ki kpiɛn'
tiwɛnt jinh nà ni, kimɛ fɛnm ŋa là te cɛnduku ni.

* **1:80** Bi li fre kɛ lebre *ki lenh miyɛnm* kɛ ye ki pɛ Uwien ya sɛn bo nin ki'yɛnmaale kɛ mɔ.

Uwien ya tond uba tɔke' biwɛnkpaab Yesu ya mɔam bɔ

⁸ Tɔ, biwɛnkpaab biba là te mitinfɛnm nɔɔ ni, ki kɔh ikpàan bó, ki gɔh ki gu bi'wɛnt kuɔnku.

⁹ Yonbdaan ya tond uba puɔ' bi'saan, nɛ Yonbdaan ya wenwenku wende' ki yile' bi'bo, nɛ bujɛwaanbu cuɔ' bɛ cɛɛn.

¹⁰ Nɛn saan nɛ utond nɔɔ tɔke' bɛ ki ye: «La fɛnge mɛn, kime n tuke tigbɛmɔnmɔnt nɛ rí lá tɔke nɛ. Tigbɛr nɔɔ li sɔnge binib kɛ ya yɛnm kí gbien.

¹¹ Dinnɔ wuɔ nɔ, bi maa' ni'Njmiɛnl *Kristo Yonbdaan, *Dafid ya du ni.

¹² Nà sɔ li yé kudɛku: ni li lɛ kicɛnfɛndk kiba puɔbe tikpɛlɛɛr ni ki kpe tiwɛnt jinh nà ni.»

¹³ Nɛ Yonbdaan ya tondb ligol baa' utondbaab nɔɔ saan i ya tãan bo bi pɛkeh Uwien ki teh:

¹⁴ «Uwien si ukpɛke paaki bó. Uyɛnduɔn rí li te kitink bo binib bà Uwien yíe bɛ nɔɔ bo»

¹⁵ Yonbdaan ya tondb nɔɔ siere' ki liebe' ki don' paaki bó u yo wà nɔɔ, nɛ biwɛnkpaab nɔɔ ji tɔkeh tɔb ki teh: «Tí jo mɛn Bɛtelem, kí tí liike nibonn nà tien' ni' bó nɔ Yonbdaan cère' tí bɛnde nɔ.»

¹⁶ Nɛ bi pɔk ki bure' ki tí baa' ki laa' Mari nin Yosef nin kicɛnfɛndk nɔɔ, ki kpe tiwɛnt jinh nà ni.

¹⁷ Bi laa' kɛ ma nɔɔ, nɛ ki len' Yonbdaan ya tond bi tɔke' bɛ nà kɛ kicɛnfɛndk nɔɔ bo nɔɔ.

¹⁸ Nɛ ni bɛke' binib bà kɛ cii' biwɛnkpaab len' tigbɛr tà nɔɔ.

¹⁹ Mari wɔn cengeh tigbɛr nɔɔ kɛ, nɛ ki tũreh ki taah tù ki blinh u'fɛl bo.

²⁰ Nɛn saan nɛ biwɛnkpaab nɔɔ siere' ki liebeh, ki pɛkeh Uwien, ki kpiɛkreh wɔ, bi cii' nà nin bi laa' nà bo. Kime ni'kɛ tien' tɛn Yonbdaan ya tond bi len' ma bo nɛ.

²¹ Wienniin daali bi jie' kibuk nɔɔ ya punl nɛ ki yin' kɛ Yesu. Kime Yonbdaan ya tond là ye bɛ rí yin kɛ li ya yel nɛ ki yaan bi punbe' kɛ.

Bi taa' Yesu ki kɔn' Uwien ya duku ya luo bo ki wuɔn' Uwien

²² Uyo wà nĩ kpaan' bɛ rí tien tijɔknt ya ñɛnm ya tuɔrl tɛn Moyis ya yiko ye ma bo nɔɔ, nɛ Mari nin Yosef taa' kibuk nɔɔ ki jon' Yerusalem, bɛ rí tí wuɔn Yonbdaan.

²³ Kime nĩ kele' Yonbdaan ya yiko ya gbɔnku ni ki ye: «Kibujɛbukpɛk kɛ li yé Yonbdaan yaak nɛ.»

²⁴ Mari nin Yosef li tien lituɔrl nɔɔ Yonbdaan ya yiko ye ma bo nɛ. U ye bɛ rí li taah kumuɔku ni ya nɛnjel ile bii iden ya nɛnjefanfaan ile nɛ ki teh lituɔrl nɔɔ.

²⁵ Tɔ, uɛ uba là te Yerusalem ni, bi yih wɔ Simeyɔn, u yé unil wà cuube nɛ, ki pɛ *Uwien bo mɔnmɔm, ki gu lidaali là Uwien li ñɛn Israyel yaab bi'jɛnd ni. *Mifuoñaanm là te u'bo,

²⁶ ki tɔke' wɔ ki ye wa rí kpo, ka laa' Yonbdaan ya Nigɛndkɛ Kristo.

²⁷ *Mifuoñaanm cère' u kɔn' Uwien ya duku* ya luo bo. U te len uyo wà nɔɔ, nɛ kicɛnfɛndk *Yesu ya naa nin ki'baa tuke kɛ ki kɔn' ní, bɛ rí lá tien kɛ lituɔrl Yonbdaan ya yiko ye ma bo,

²⁸ nɛ Simeyɔn teke' kɛ ki njuuke, ki pɛkeh Uwien ki teh:

²⁹ «Tɔɔ, Yonbdaan, fɛnfɛnnɔ a tien' a là tɔke' nni nà nɔɔ.

A li fre kí cère min a'tonsɔnl rí kpo nin uyɛnduɔn.

³⁰ Kime a cère' n'nun laa' Ujmiɛnl.

³¹ A là bonde' wɔ uɛndun ya nib kɛ ya nun bó nɛ.

* 2:27 Liike Matie 12:5; Mark 11:11.

32 U yé kuwenwenku kúa li cère bà ña yé Israyel yaab ní bende ñe ñe.

Wòn bo ñe binib li kpieke a'ñib Israyel yaab.»

33 Kibuk nnò ya naa nin ki'baa cii' Simeyòn len' ki'bo tigber tà nnò, ñe ni òke' be.

34 U tien' be Uwien ya mòm, ki tòke' ki'naa Mari ki ye: «A li ben ki ye kibuk kie bo, tinbi Israyel yaab ni bà yebe li lu, bà yebe mò li fii. Ki yé kudieku kúa li cère binib ña ní len ki cii' tób bó ñe.»

35 Ki li cère iyennaale yà buò binib bà yebe ya fèl ni ní ñe upaan bo. Sin Mari mòm, ní li wire ñe ten bi còke' ñe kijuk ñe.»

36 Upii uba mò là te, ki yé *Uwien ya ñòbonsòknl, bi yih wò Ann. U yé Fanuyel ya bisé, ki yé Aser ya bol ya nil, ki pore' cèen. U là tien' u'cè saan ibin ilole, ñe u kpo' ki cère' wò,

37 u juore' ki yé ukpopii ki tí baa' ibin piniin nin inan, ka jendeh Uwien ya duku, ki pukeh wò ñònkú nin wien ni, ki lùoh buñòbu, ki kàareh.

38 Tò, u ya yo ñe u'mò baa' ní, ki cin' ki faareh Uwien kibuk nnò bo, ñe ki tòke' ki'gber Yerusalem ya nib bà ke là gu uyo wà Uwien li teke be ki wié nnò.

Yosef nin Mari liebe' ki kun' Nasaret

39 *Yesu ya baambe tien' Yonbdaan ya yiko ye ma nnò ke, ñe ki liebe' ki kun' Nasaret, bi'du ni Galile ya tinfenn ni.

40 Kibuk nnò kpienh, ki faakreh, ki lenh miyenuom, ñe Uwien ya mòm te ki'bo.

Yesu tòke nin u'baambe ki jon' Yerusalem

41 Binl ke binl *Yesu ya baambe doh Yerusalem bó ñe ki tí jeleh Pak ya nanuku.

42 *Yesu tí laa' ibin piik nin ile uyo wà nnò, ñe bi tuke' wò ki don' Yerusalem bó ten bi tí ní tuu ki joh ma kunacenu nnò.

43 Kunacenu nnò ya wien tí ghen' ma nnò ñe bi liebe' ki kunh bi'donbó. Ama kibuk *Yesu wòn là juore' Yerusalem ni ñe, ba ben ki ye u juore'.

44 *Yesu ya baambe cuon' liwentunmenl ki maaleh ki teh u lii te bisenjob ni ñe. Bi lá tiere' ki liike' ka laa' wò, ñe ki cin' ki nuunh wò bi'yaab nin bi'benbenkaab ke ni.

45 Ba laa' wò, ñe ki pekre' ki nuunh wò ki liebeh Yerusalem.

46 Wienta daali ñe bi laa' wò Uwien ya duku ya luo bo, u ke *Yiko ya wòwòknb ya siik ni, ki cengeh bi'wòknm, ki niireh be iniire.

47 Ni jin' binib bà ke cengeh u'bo nnò, kime u ñmòbe mibenm, ñe ki जिन्देह be mòmòm.

48 Uyo wà u'baambe tí laa' wò nnò, ní òke' be cèen, ñe u'naa ye: «Kibuke! Be ñe a tien' te nò nnò? Liike min nin a'baa ya yenn saa' ma cèen uyo wà ti nuunh ñe nnò-a!»

49 Ñe *Yesu jiiin' be ki ye: «Be bo ñe ni nuunh nni? Na ben ki ye ní li te n'Baa den ñe-èè?†»

50 Ama ba cii' u tòke' be liñòbonl là nnò ya tingi.

51 Ñen saan ñe *Yesu paan' bi'bo ki liebe' Nasaret, kime u là boh be ñe. U'naa taah tigber nnò ke ki blinh u'fèl bo.

52 *Yesu kpienh ki yebreh, u'yenuom pukndeh, ñe Uwien nin binib ke ya yenn sange u'bo.

† 2:49 Bi li fre ki lebre ní li te n'Baa den ki ye ní li sonh n'Baa ya tuonl ñe mò.

3

*San wà siih binib Uwien ya ñunm ya gber
(Matie 3:1-12; Mark 1:1-8; San 1:19-28)*

1 Erom yaab ya b̄rcien Tiber Sesa ya bel ya piikn binl̄un bo, ki laa' Pons Pilat n̄e yé Sude ya tin̄f̄nm ya gobina. Herod m̄o yé Galile ya tin̄f̄nm ya gobina, u'nin̄je Filip m̄o yé Iture nin Trakonit ya gobina, n̄e Lisaniyas m̄o yé Abilenn ȳo.

2 U yo wà Anni nin Kayif yé bit̄ūrcienb ya cienb n̄o n̄e Uwien len' nin Sakari ya bije San kupenpelku ni.

3 U cin' ki cuonh mitin̄f̄nm mà nūn Sud̄n ya kpenl n̄o ni, ki kpaandeh ki teh: «Lèbre m̄en ni'tetem, ñ sii n̄e Uwien ya ñunm ño Uwien ñ f̄ere n̄e ni'biere.»

4 U tien' n̄o ño nà kele' *Uwien ya ñobons̄oknl Esayi ya gb̄nku ni n̄o n̄e ñ tien n̄e. Ni kele' ki ye:

«Udaan uba te kupenpelku ni ki wuureh ki teh:

†Tù̄re m̄en Yonbdaan ya s̄en,
ki cubn u'sengbenmu kí de w̄o.

5 Bi li taa titent kí gbien tij̄òb̄òr ke,
kí bere kí jenge ijūn nin igbengben ke,
kí naare is̄en yà ke p̄ole',
kí kp̄elke is̄en yà ke ña kp̄elke.

6 Unisaal ke li l̄e Uwien ñmiendeh ma binib.»

7 N̄en saan n̄e San t̄okeh linigol là bàareh u'saan, ki nuunh w̄o ñ sii b̄e Uwien ya ñunm n̄o ki teh: «Iwaaleb ninbi, ñm̄e n̄e wuon' n̄e ni li tien ma kí ñe Uwien ya benpiebe wà we ní n̄o ni?»

8 Li s̄onh m̄en it̄uon ya w̄ongeh ki teh ni lèbre' ni'tetem, ki la li maaleh ni'ȳenm ni ki teh: †Ti'yaaje si *Abraham ma n̄o, ní d̄ekre' n̄e, kime n t̄okeh n̄e n̄e, Uwien li fre kí c̄ere iten ye n̄o ñ kp̄ende *Abraham ya yaabii.

9 Uwien bonde' liyel ño w̄o ñ kp̄ikre isiin. Isiin yà ke ña l̄uonh biim̄onm̄on la, u li ḡe ȳl kí wīe umu ni n̄e.»

10 N̄e inigol n̄o niireh w̄o ki teh: «Ti n̄in li tien mila?»

11 N̄e u jiindeh b̄e ki teh: «Wà ñm̄obe ilier ile la, w̄o ñ taa liba kí pu wà ña ñm̄obe. Wà m̄o ñm̄obe tijier la, w̄o ñ pu wà ña ñm̄obe.»

12 Bil̄enpotekb m̄o baa' u'saan w̄o ñ sii b̄e Uwien ya ñunm, n̄e ki niire' w̄o ki ye: «C̄enbaa, ti'm̄o li tien mila?»

13 N̄e u jiin' b̄e ki ye: «La w̄obndeh m̄en nib b̄e ñ li paanh ni ḡèbreh bi sien' n̄e ubien wà.»

14 N̄e sojamb̄e m̄o niire' w̄o ki ye: «N̄e tinbi le? Ti'm̄o li tien mila?» N̄e u jiin' bi'm̄o ki ye: «La fienh m̄en nib ya bonn, ki la biin wà ña ñm̄obe biil. C̄ere m̄en ni'ȳenm ñ li s̄onge ni'paaku bo.»

15 Binib là gu Uwien ya Niḡendke Kristo ya baam, n̄e ki maaleh bi'ȳenm ni ki teh: «San la lii yé w̄on n̄e-a?»

16 N̄e San t̄oke' bi'ke ki ye: «Min taah miñunm n̄e ki siih n̄e Uwien ya ñunm. Ama uba we ní, ki cen' nni. Ma kp̄e ñ lore u'taceningben. W̄on n̄e lá li c̄ere *Mifuoñaanm nin umu ñ jiire ní ni'bo.

17 U taa' kiyonyiek ño w̄o ñ t̄i lende u'ji. U li taa mijibim kí c̄uon ubonbuon ni, kí taa tifent kí wīe umu wà ña ñ kpiin ni.»

18 T̄o, San liebe' ki taa' iñ̄obont̄o i ȳebe ki saake' binib ya gb̄enent, ki t̄oke' b̄e tigb̄em̄on̄t.

19 U ya yo n̄e gobina Herod là taa' u'nin̄je ya po Herodiyad, ki kuon', ki liebe' ki s̄on' it̄uonbiert̄o m̄o i ȳebe. N̄en ke bo n̄e San t̄oke' w̄o ki ye u bii'.

20 N̄en bo n̄e Herod cuo' San kí t̄i pek̄n', kí liebe' kí bii' kí puk̄n'.

San s̄ii' Yesu Uwien ya řunm

(Matie 3:13-17; Mark 1:9-11)

²¹ San là siih binib ke Uwien ya řunm ma nn̄o, ne ki s̄ii' *Yesu m̄o. *Yesu kaareh uyo w̄a nn̄o, ne kutaaku ȳaare',

²² *Mifuoñaanm jiinh ní ki naan unenjel ki lá k̄el̄e' u'bo, ne unieke uba řen' paaki bó ní ki ye: «Sin, a yé n'bij̄e* ne, n yíe ře ne n'yenm s̄onge a'bo.»

Yesu ya yaajeb ya yel

(Matie 1:1-17)

²³ Uyo w̄a *Yesu baa ten ibin pita nn̄o, ne ki cin' u'tuonl. Binib là maaleh ki teh u yé Yosef ya bij̄e ne. Yosef là yé Heli ya bij̄e ne,

²⁴ Heli m̄o yé Matat ya bij̄e, Matat m̄o yé Lefi ya bij̄e, Lefi m̄o yé Melki ya bij̄e, Melki m̄o yé Yanayi ya bij̄e, Yanayi m̄o yé Yosef ya bij̄e,

²⁵ Yosef m̄o yé Matatias ya bij̄e, Matatias m̄o yé Amos ya bij̄e, Amos m̄o yé Nahum ya bij̄e, Nahum m̄o yé Esili ya bij̄e, Esili m̄o yé Nagayi ya bij̄e,

²⁶ Nagayi m̄o yé Mart ya bij̄e, Mart m̄o yé Matatias ya bij̄e, Matatias m̄o yé Semeyinn ya bij̄e, Semeyinn m̄o yé Yosek ya bij̄e, Yosek m̄o yé Yoda ya bij̄e,

²⁷ Yoda m̄o yé Yowanan ya bij̄e, Yowanan m̄o yé Lesa ya bij̄e, Lesa m̄o yé Sorobabel ya bij̄e, Sorobabel m̄o yé Salatiel ya bij̄e, Salatiel m̄o yé Neri ya bij̄e,

²⁸ Neri m̄o yé Melki ya bij̄e, Melki m̄o yé Adi ya bij̄e, Adi m̄o yé Kosam ya bij̄e, Kosam m̄o yé Elmadam ya bij̄e, Elmadam m̄o yé Eri ya bij̄e,

²⁹ Eri m̄o yé *Yesu† ya bij̄e, *Yesu m̄o yé Elieser ya bij̄e, Elieser m̄o yé Yorim ya bij̄e, Yorim m̄o yé Matat ya bij̄e, Matat m̄o yé Lefi ya bij̄e,

³⁰ Lefi m̄o yé Simeyon ya bij̄e, Simeyon m̄o yé Suda ya bij̄e, Suda m̄o yé Yosef ya bij̄e, Yosef m̄o yé Yonam ya bij̄e, Yonam m̄o yé Eliyakim ya bij̄e,

³¹ Eliyakim m̄o yé Meleya ya bij̄e, Meleya m̄o yé Mena ya bij̄e, Mena m̄o yé Matata ya bij̄e, Matata m̄o yé Natan ya bij̄e, Natan m̄o yé *Dafid ya bij̄e,

³² *Dafid m̄o yé Yese ya bij̄e, Yese m̄o yé Yobed ya bij̄e, Yobed m̄o yé Bos ya bij̄e, Bos m̄o yé Sala ya bij̄e, Sala m̄o yé Nas̄on ya bij̄e,

³³ Nas̄on m̄o yé Aminadab ya bij̄e, Aminadab m̄o yé Adimin ya bij̄e, Adimin m̄o yé Arini ya bij̄e, Arini m̄o yé Esil̄om ya bij̄e, Esil̄om m̄o yé Fares ya bij̄e, Fares m̄o yé Suda ya bij̄e,

³⁴ Suda m̄o yé Sak̄ob ya bij̄e, Sak̄ob m̄o yé *Isaak ya bij̄e, *Isaak m̄o yé *Abraham ya bij̄e, *Abraham m̄o yé Tara ya bij̄e, Tara m̄o yé Nakor ya bij̄e,

³⁵ Nakor m̄o yé Seruk ya bij̄e, Seruk m̄o yé Eragawu ya bij̄e, Eragawu m̄o yé Fal̄ek ya bij̄e, Fal̄ek m̄o yé Eber ya bij̄e, Eber m̄o yé Sala ya bij̄e,

³⁶ Sala m̄o yé Kayinam ya bij̄e, Kayinam m̄o yé Afaksad ya bij̄e, Afaksad m̄o yé Sem ya bij̄e, Sem m̄o yé Nowe ya bij̄e, Nowe m̄o yé Lam̄ek ya bij̄e,

³⁷ Lam̄ek m̄o yé Matusala ya bij̄e, Matusala m̄o yé En̄ok ya bij̄e, En̄ok m̄o yé Yar̄ed ya bij̄e, Yar̄ed m̄o yé Malelel ya bij̄e, Malelel m̄o yé Kayinam ya bij̄e,

³⁸ Kayinam m̄o yé En̄os ya bij̄e, En̄os m̄o yé Set ya bij̄e, Set m̄o yé Adam ya bij̄e, Adam m̄o yé Uwien ya bij̄e.

4

Satan biike' Yesu

(Matie 4:1-11; Mark 1:12-13)

¹ *Mifuoñaanm jiire' ní *Yesu bo ki gbe u'ni. U siere' Sud̄en ya kpenl saan, ne m̄i tuke' w̄o ki jon' kupenpelku ni,

* **3:22** Bi kpie' ki kele' tigb̄ont t̄a nn̄o ya tuba ni bi ye: A yé n'bij̄e ne. Dinno n tien' ře n'bij̄e. † **3:29** Migbiirm mie ni bi ye *Yesu la, ba niire' Yonbdaan Yesu. U m̄o te uba ne.

² nε usεnpol bikreh wɔ len ki tɪ baa' iwien pinan. Iwien pinan nnɔ wa jin' niba. I gɛbre' ma nnɔ nε mikɔnm cuo' wɔ.

³ Nεn saan nε usεnpol tɔke' wɔ ki ye: «A yé Uwien ya Bijε la, cère litenl liε n̄ kpɛnde kpɔnɔ.»

⁴ *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «Ni kεle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Nil ηa n̄ li fuobe jier baba bo.» »

⁵ Nε usεnpol taa' wɔ ki don' nà saan dokre', ki wuɔn' wɔ uηɛndun ya bεl kε i ya tãan bo,

⁶ nε ki tɔke' wɔ ki ye: «N li de ηε libel liε ya ciεnt nin li'faal kε, kime bi là taa' ni'kε ki de' min nε. N li fre kí taa n̄ε kí de n yíε wá.

⁷ Nεn bo, a gbaan' n'nintuɔli ki puke' nni la, sin nε li si ni'kε.»

⁸ Nε *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «Ni kεle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «A li gbaan kí kpiεke a'Yonbdaan Uwien nε kí li pukeh wɔn baba.» »

⁹ Nε *usεnpol taa' wɔ ki jon' Yerusalēm, ki tɪ duon' wɔ *Uwien ya duku ya paaki leklekɪ, nε ki tɔke' wɔ ki ye: «A yé *Uwien ya Bijε la, maabe kí lá ci tingi ni,

¹⁰ kime n̄i kεle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Sin bo, Uwien li wɔbn u'tondb bε n̄i guure ηε.»

¹¹ Kí tɪ ye: «Bi li guɔre ηε ηɔ a'taal la mε tenl.» »

¹² Nε *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «Ni tɪ kεle' mɔ ki ye: «N̄a n̄i biike a'Yonbdaan Uwien.» »

¹³ Usεnpol biike' *Yesu mibiikm kε ya bol ki tɪ gbεle', nε ki laan siere' ki dãan' wɔ.

Yesu cin' u'tuonl Galile ni

(Matie 4:12-17; Mark 1:14-15)

¹⁴⁻¹⁵ *Yesu liebe' n̄i Galile ya tinfenm ni nin *Mifuoñaanm ya tuɔm, ki wɔknh *Sufmbε ya tãan ya dur ni; nε binib kε kpiεkreh wɔ. U ya yo nε u'yel kpíenh mitinfenm nnɔ ni ni'kε saan.

Nasarεt ya nib ηa teke' Yesu ki jin'

(Matie 13:53-58; Mark 6:1-6)

¹⁶ *Yesu baa' Nasarεt ya du ni, bi wube' wɔ nà saan, nε ki kɔn' *Sufmbε ya taanl ya duku ni *Saba ya daali tɛn u tɪ n̄i teh ma uyo kε. U fii' ki sere' wɔ n̄i kãan *Uwien ya gbɔnku,

¹⁷ nε bi taa' *Uwien ya n̄ɔbonsɔknl Esayi ya gbɔnku ki de' wɔ. U p̄ere' kugbɔnku nnɔ, nε ki kaan' nà saan n̄i kεle' ki ye:

¹⁸ «Yonbdaan ya Fuoñaanm te n'bo, kime u gɛnde' nni n̄i tɔke bijiiinb tigbɛmɔnmɔnt nε, ki sɔn' nni n̄i n̄i lá tɔke iyonbe kí ye i li teke i'yul, kí tɔke ijɔn kí ye i li likre,

kí tɔke bi j̄endeh b̄a nnɔ kí ye bi li n̄ε bi'j̄end ni,

¹⁹ kí tɔke binib libinl là Yonbdaan li tien bε tinimɔnt.»

²⁰ *Yesu konkonde' kugbɔnku nnɔ, ki jiiin' ki de' litaanl ya duku ya tonsɔnl, nε ki kεle'. Binib b̄a kε te kuduku nnɔ ni caan' u'bo inun,

²¹ nε u cin' ki tɔkeh bε ki teh: «Tigber tà ni cii' t̄u nɔ, dinnɔ nε t̄u tien'.»

²² Nε bi'kε kun' u'bo im̄n. U len' iñɔbonmɔnmɔn ya nnɔ beke' bε cεεn, nε bi niireh tɔb kí teh: «Wa yé Yosef ya bijε-εε?»

²³ Nε u tɔke' bε ki ye: «N bεn ki ye ni li pɔ nni mikpɛnjenm mie nɔ ki ye: «Dɔktie, buu a'ba.» Ni tɪ li tɔke nni kí ye «ni cii' n tien' nà kε Kapernawum ya du ni nnɔ, n̄i tien n̄ε n'du ni mɔ.» »

24 Nε ki tí ye: «N tǒkeh nε imǎn nε, <*Uwien ya nǎbonsǎknl kε nǎbonsǎknl ya tiema du ni yaab nε nǎ teknh u'gber.>»

25 N tǒkeh nε imǎn nε, Eli ya yo utaa là sere' ibin ita nin inmaale iluob nε, nε mikǒncienm lu' uñendun kε ni. U ya yo ki laa' bikpopiib po nε Israyel ya du ni.

26 Nin nεn kε nǎ Uwien nǎ là sǎn' Eli bi'ni uba mǎnǎn saan. Ama u là sǎn' wǎ Sarepta ya du wǎ te Sidǎn ya tinfenm ni nǎo ya kpoppi uba saan nε.

27 *Uwien ya nǎbonsǎknl Elise ya yo ki laa' ijend po nε Israyel ya du ni, ama Elise nǎ là cère' bi'ni uba mǎnǎn lùore', u là cère' Naaman wǎ yé Siri ya tinfenm ya nil nǎo baba nε lùore'.

28 Binib bà kε te litaanl ya duku ni nǎo cii' u len' nǎ nǎo nε bi'benku ni ben' u'bo ki gbien',

29 nε bi fii', ki cuo' wǎ ki n̄en' udu ni, ki taa' wǎ ki tí baa' bi'du nǎo te ligbengbenl là bo nǎo ya tintinm saan, bε n̄ ture wǎ kí wie li'tingi.

30 Ama u n̄en' bi'siik ni, ki bure'.

Yesu n̄ore' usenpol uje uba saan

31 U tí baa' Galile ya tinfenm ya du uba ni bi yih wù Kapernawum, ki cin' ki wǎknh binib Uwien ya gber *Saba ya daali.

32 U'wǎknh nǎo cuo' binib nǎo kε miyǎkm cεen, kimε u du u'wǎknh nǎo bo nε.

33 Tǎ, uje uba là te Sufmbε ya taanl ya duku nǎo ni usenpol nǎake wǎ. U laa' Yesu, nε ki wuure' ufaa bo ki ye:

34 «Ho! Nasaret ya Yesu, tinbi nin sin tu lε nε? A baa' á lá boln tε nε-εε? N ben a yé udaan wǎ, a yé Uwien ya Niñaan nε.»

35 Nε *Yesu tien' u'bo ki ye: «ŋmile, kí siere ki dǎan uje wuǎ nǎo». Nε usenpol nǎo gbǎbe' uje nǎo binib kε ya siik ni, ki dǎan' wǎ ka tien' wǎ niba.

36 Nε n̄i cuo' bi'kε miyǎkm cεen. Nεn saan nε bi niireh tǎb ki teh: «Bε ya gber sǎo? U ŋmǎbe ufaa nin mituǎm nε ki wǎbndeh isenpol, í dǎandeh binib-a!»

37 Nε *Yesu ya yel kpienh mitinfenm nǎo kε ni.

Yesu buu' binib bà bun iwien kε ya bol

(Matie 8:14-17; Mark 1:29-34)

38 *Yesu n̄en' litaanl ya duku nǎo ni, ki jon' Simǎn den, ki laa' Simǎn ya cǎbnaa bun, u'gbenent ton cεen. Bi gbǎan' *Yesu ki ye wǎ n̄i cère wǎ n̄i faake.

39 Nε u gǎn' u'bo, ki tien' iwien nǎo bo nε u faake' ki pǎk ki fii' ki cǎnde' bε.

40 Uwien benh wù n̄i lu uyo wǎ nǎo, nε bà kε yaab bun iwien kε ya bol tukeh bε ki bǎareh *Yesu saan. U taah u'nuǎ ki paakeh bi'bo, nε bi faakreh.

41 U cǎreh isenpol mǎ dǎandeh linigol, ki wuureh ki teh: «A yé Uwien ya Bije nε.» Ama *Yesu tengeh i'bo nε ka cǎreh í lienh kimε í ben ki ye u yé Uwien ya Nigendke Kristo nε.

42 N̄i faa', nε *Yesu siere' ki jon' nib nǎa te nǎ saan. Nε linigol cin' ki nuunh wǎ. Bi tí laa' wǎ, nε ka ji yie wǎ n̄i siere kí dǎan bε.

43 Nε u tǎke' bε ki ye: «N̄i kpε n̄i taa Uwien ya bel ya gbemǎnmǎnt tuu nǎo kí tǎke idutǎ mǎ yaab nε, kimε n̄en bo nε Uwien sǎn nni n̄i.»

44 Nǎo nε u tǎkeh binib Uwien ya gber *Sufmbε ya táan ya dur tá te Sude ya tinfenm ni nǎo ni.

5

Yesu yin' u'panpaankεkpiekb

(Matie 4:18-22; Mark 1:16-20; San 1:35-51)

1 Lidaali liba *Yesu là se Genesarēt ya ñunciem̄n ya gbaal, ne linigol p̄ebeh w̄o ki nuunh b̄e r̄i cenge Uwien ya gb̄e.

2 U laa' iñ̄erde ile miñunm̄ n̄n̄o ya gbaal. Bij̄enb̄eb̄ ñ̄en' i'ni ki te ki s̄okreh bi' b̄aan.

3 N̄e *Yesu k̄on' iñ̄erde n̄n̄o ya buba, bù yé Sim̄on yaabu, ne ki gb̄aan' w̄o ki ye w̄o r̄i sule k̄i k̄o miñunm̄ ni waamu. U sule' ki k̄on', ne *Yesu k̄ele' buñ̄erbu n̄n̄o ni, ki cin' ki w̄oknh̄ inigol Uwien ya gb̄e.

4 U w̄okn' ki t̄i gben', ne ki t̄oke' Sim̄on ki ye: «Jo miñunm̄ ñ̄o n̄a saan, ní t̄i wīe ni' b̄aan k̄i cuo ijen.»

5 N̄e Sim̄on j̄iin' w̄o ki ye: «C̄enbaa, ti j̄ende' kuñ̄on̄j̄menku ne ka cuo' bonn. Ama sin len' ma n̄o, n li wīe.»

6 Bi wīe', ki cuo' ijen i yebe ka dindin, haali ib̄aan t̄i benh̄ ȳe r̄i k̄ere.

7 N̄e bi k̄enbe' ki yin' bi' j̄enb̄et̄ob̄ b̄a te buñ̄ert̄ob̄ ni n̄n̄o, b̄e r̄i baa k̄i tore b̄e. Bi baa', ne bi ñ̄en' ijen n̄n̄o ki gbien' iñ̄erde ile n̄n̄o k̄e, haali i t̄i benh̄ ȳi r̄i lin.

8 Sim̄on P̄ier laa' n̄n̄o ma n̄n̄o, ne ki gb̄aan' *Yesu ya nun b̄o, ki t̄oke' w̄o ki ye: «Yonb̄daan, j̄ende n' saan, kime n yé ub̄ierdaan ne.»

9 Bi cuo' ijen i yebe ma n̄n̄o, ne ní cuo' Sim̄on nin b̄a k̄e te u' saan n̄n̄o miȳokm̄ c̄eɛn.

10 Miȳokm̄ cuo' Sebede ya bij̄ieb̄ Saak nin San b̄a yé Sim̄on ya tons̄ont̄ob̄ n̄n̄o m̄o. N̄en saan ne *Yesu t̄oke' Sim̄on ki ye: «La f̄enge, f̄enf̄enn̄o k̄i taa k̄i li joh, a ji li taakeh binib̄ ne ki dien̄h̄ n̄ni.»

11 Bi d̄ere' bi' ñ̄erde n̄n̄o ki ñ̄en' ugbe, ki d̄aan' ni' k̄e, ne ki paan' u' bo.

Yesu c̄ere' ujed uba l̄uore'

(Matie 8:1-4; Mark 1:40-45)

12 Lidaali liba ne *Yesu te mitin̄f̄enm̄ n̄n̄o ya du uba ni, uje uba m̄o te len lij̄endl̄ gbe u' gb̄en̄t̄ k̄e bo. U laa' Yesu, ne ki baa' ki lá p̄uon' u' nun b̄o, ki gb̄aan' w̄o ki ye: «Yonb̄daan, a ȳie la, a li fre k̄i c̄ere r̄i l̄uore.»

13 N̄e *Yesu t̄ende' u' nūo ki m̄e' w̄o, ne ki ye: «N ȳie, l̄uore.» N̄e lij̄endl̄ n̄n̄o p̄ok ki gben' i ya t̄aan bo.

14 N̄e *Yesu kp̄ekp̄e' u' bo ki ye u la t̄oke nil n̄a tien', ne ki t̄oke w̄o ki ye: «Li jo k̄i t̄i l̄e ut̄ot̄ūr̄k̄e, k̄i tien mil̄uorm̄ ya tūor̄l̄ t̄en Moyis là ye b̄e r̄i li teh ma bo. N̄en ne li wūn k̄i ye a l̄uore'.»

15 *Yesu ya yel t̄ūr̄eh̄ ki kp̄ienh̄, ne inigol taakeh u' saan b̄e r̄i cenge u' gb̄er ki yebe, ki nuunh̄ w̄o r̄i buu bi' ni b̄a yé biwīenb̄.

16 Ama u s̄obe ki siereh̄ bi' saan ne, ki joh nib̄ ñ̄a te n̄a saan, ki t̄i k̄aareh̄.

Uje uba ya t̄aan nin u' nūo faan' Yesu c̄ere' u faake'

(Matie 9:1-8; Mark 2:1-12)

17 Lidaali liba ne *Yesu te ki w̄oknh̄ Uwien ya gb̄e. *Faris̄ien̄mb̄e nin *Yiko ya w̄ow̄oknh̄ b̄a ñ̄en' Galile nin Sude ya tin̄f̄enm̄ ya du k̄e ni nin Yerusalem b̄o ní n̄n̄o m̄o te ni' saan. Yonb̄daan Uwien ya tūom̄ c̄ereh̄ u buuh̄ biwīenb̄.

18 N̄e bij̄ieb̄ biba t̄uke' uje uba linaḡenl̄ bo ki baa' ní. Uje n̄n̄o ya t̄aan nin u' nūo ne là faan'. Bi nuunh̄ b̄e r̄i taa w̄o k̄i kūon̄ kuduku ni k̄i t̄i ble *Yesu ya nun b̄o ne.

19 Linigol n̄n̄o bo ba laa' f̄enm̄ b̄e r̄i kūon̄ w̄o Yesu saan ma n̄n̄o, ne ki don' u te kudul̄ekaaku k̄ua ni n̄n̄o ya paaki, ki cube' lib̄onl̄, ne ki taa' w̄o ki kūon̄' ki yekn' nin linaḡenl̄ n̄n̄o, ki ble' siik̄ ni *Yesu ya nun b̄o.

20 *Yesu laa' bi teke' w̄o ki jin' ma n̄n̄o, ne ki t̄oke' uje w̄a ya t̄aan nin u' nūo faan' n̄n̄o ki ye: «N f̄ere' ñ̄e a' biere ñ̄o.»

21 N̄en saan ne *Yiko ya w̄ow̄oknh̄ nin *Faris̄ien̄mb̄e cin' ki maaleh̄ ki teh: «U yé ñ̄me ne ki sukreh̄ Uwien n̄o? Uwien baba ñ̄a ñ̄i la, ñ̄me li fre k̄i f̄ere binib̄ bi' biere?»

22 *Yesu bende' bi'yenmaale, ne ki niire' be ki ye: «Be tien' ni maaleh na nna ni'yenm ni?»

23 Ni le ba ne faa? N take wo ki ye n fere' wo u'biere ne faa bii wo ri fii ki li cuonh ne faa?

24 Nen bo, n li wuon ne ki ye Unil ya Bijé n̄m̄obe mituom un̄endun wuu ni wo ri fere binib bi'biere. Ne ki take' uje wa ya taan nin u'nuo faan' nna ki ye: «N lienh sin ne, fii, ki yuure a'nagenl, ki li kunh.»

25 I ya taan bo ne u pak ki fii' bi'nun bó, ki yuure' linagenl la u bi do li'bo nna, ki pèkeh Uwien ki kunh.

26 Ni cuo' bi'ke miyokm ceen, ne bi pèkeh Uwien. Bujewaanbu cuo' be, ne bi lienh ki teh: «Ti laa' miyokm ya bonn dinno.»

Yesu yin' Lefi wo ri paan u'bo

(Matie 9:9-13; Mark 2:13-17)

27 Ni ya puoli bó ne *Yesu siere' ni'saan ki joh, ki laa' ulenpotekl uba bi yih wo Lefi, u ke lenpotekbuol. *Yesu take' wo ki ye: «Paan n'bo ni.»

28 Ne u daan' ni'ke, ki fii' ki paan' u'bo.

29 Lefi tien' tijier u'den tu yebe ki teke' *Yesu kucenku. Bilenpotekb ligol nin binitab mo la te tijier nna ya jim.

30 Na n̄maake' *Farišenmbé nin bi'yaab ba ye *Yiko ya w̄onw̄oknb nna, ne bi niire' *Yesu ya panpaankaab ki ye: «Be tien' ni jinh, ki n̄uh nin bilenpotekb nin bibierdenb-i?»

31 Ne *Yesu take' be ki ye: «Binib ba n̄m̄obe laanfie na nuunh daktie, ba bun ne nuunh daktie.

32 Ma baa' ri yin nim̄onb, n baa' ri yin bibierdenb ne be ri lèbre bi'tetem.»

Un̄alole ya gber

(Matie 9:14-17; Mark 2:18-22)

33 *Farišenmbé nna take' *Yesu ki ye: «San ya panpaankaab nin tinbi *Farišenmbé yaab s̄obe ki l̄oh buñabu ne, ki kaareh, ne a'yaab ben jinh ki n̄uh-a!»

34 Ne u jiin' be ki ye: «Ni li fre ki c̄ere binib ba bi yin' be upiikuon nna ri l̄ole buñabu uyo wa piice laan te bi'saan-ii?»

35 Ama uyo uba we ni be ri nen piice bi'saan. U ya yo ne bi li l̄ole buñabu.»

36 Ne u ti p̄on' be mikpenjenm ki ye: «Uba na ri jie ki lekre liliēfēnl ya kpelcieku ki lekn likpaal. U tien' nna la, u li saa lifēnl nna, ne lifēnl ya kpelcieku nna na ri tuo ki cuo nin likpaal nna.

37 Uba mo na ri taa midaam ma na laan muo' ki ben' ki pieke iyokpaan ni. U tien' nna la, midaam nna li kpien iyol nna, ki wule ki n̄ende ne iyol mo ri saa.

38 Ama bi piekeh midaam ma na laan muo' ki ben' iyofēn ni ne.

39 Wa ke n̄un' midaam ma muo' ki ben' la, wa ji yie ma na laan muo' ki ben', u li ye: «M̄a muo' ki ben' nna ne n̄me.»

6

Saba ya daali ya gber

(Matie 12:1-8; Mark 2:23-28)

1 *Saba uba ya daali, *Yesu nin u'panpaankaab gèbreh ikpaan iba ni, ne u'panpaankaab coh ijifen' ki cienh ki nukeh ki n̄m̄onh.

2 Ne *Farišenmbé biba niire' be ki ye: «Be tien' ni teh yiko k̄un' na *Saba ya daali?»

* 6:1 Liike Matie 12:1.

³ Nε *Yesu jiin' bε ki ye: «Na kaan' *Dafid là tien' ma bo nε-εε? Mikòm̃n là cuo' wòn nin u'nib ma nnò,

⁴ u kòn' Uwien ya ninbonl ni, ki taa' kpònò wà bi taa' ki de' Uwien nnò ki ηmòn', ki taa' ki de' u'nib, bi'mò ηmòn'. Ama bitòtuørkaab baba nε là ηmòbe usen bε rí ηmòn kpònò nnò.»

⁵ Nε ki tòke' bε ki ye: «Unil ya Bijε nε ηmòbe usen wò rí wuòn bi li tien nà Saba ya daali.»

Ujε uba ya nuò faan', Yesu cère' u faake' Saba ya daali

(Matie 12:9-14; Mark 3:16)

⁶ *Saba ya dεtal liba, *Yesu tí kòn' litaanl ya duku ni, ki wòknh binib Uwien ya gbεr. Ujε uba mò te len, u'nòjie faan'.

⁷ *Yiko ya wònwòknh nin *Farisienmbε sekndeh bε rí liike u li cère unil rí faake *Saba ya daali bii wa rí cère, kimε bi nuunh bε rí lε bi li dule nà bo kí biin wò nε.

⁸ *Yesu bεn bi'yenmaale ma nnò nε ki tòke' ujε wà ya nuò faan' nnò ki ye: «Fii kí sere siik ni.» U fii' ki sere',

⁹ nε *Yesu niire' bε ki ye: «*Saba ya daali la, unil ηmòbe usen wò rí tien nà mòn bii nà bre nε? U ηmòbe usen wò rí ηmien unil bii wò rí ku wò nε?»

¹⁰ U liike' bi'kε ki gòbre' ki bòn', nε ki tòke' ujε wà ya nuò faan' nnò ki ye: «Tende a'nuò.» U tende' u'nuò, nε u jire' u'ciem.

¹¹ Bi'benku ni ben' cεen, nε bi gbierεh bε rí liike bi li tien *Yesu ma.

Yesu gènde' u'tondb piik nin bile

(Matie 10:1-4; Mark 3:13-19)

¹² Lidaali liba nε *Yesu don' lijuəl bo wò rí tí kàare, ki gòn' ki kàareh

¹³ nì tí faa', nε u yin' u'panpaankaab ki gènde' bi'ni piik nin bile, ki yin' bε u'tondb.

¹⁴ U'tondb nnò ya yel sò: Simòn, wà u yin' wò Pier nnò nin u'ninje Andre nin Saak nin San nin Filip nin Batelemi

¹⁵ nin Matie nin Toma nin Alfe ya bijε Saak nin Simòn wà ya nun mòn u'du ya gbεr bo,

¹⁶ nin Saak ya bijε Sudas nin Sudas Iskariyot wà lá li kuøre Yesu.

Yesu kpaandeh Uwien ya gbεr; ki buuh biwiεnb

(Matie 4:23-25)

¹⁷ Yesu nin u'tondb jiinh lijuəl nnò bo, ki lá sere' li'niel, u'panpaankaab yεbe nà saan nnò. Linigocienl liba mò là te ni'saan. Lì ñen' ní Sude ya tinfennm kε ni nin Yerusalem ni nin Tir ni nin Sidon ya du ni nε. Idu nnò te miñuncienm ya gbaal nε.

¹⁸ Bi baa' bε rí cenge u'gbεr nε, kí nuunh wò rí buu bi'ni bà yé biwiεnb. Nε u buu' bε, ki ηòre' isenpol mò ì ηmòbe binib bà ki jèndeh nnò saan.

¹⁹ Linigol nnò kε nuunh bε rí mε wò, kimε mituòm miba nε ñεh u'ni ki cèreh bi'kε faakreh.

Uwien ya mòm̃m te ni'bo

(Matie 5:1-12)

²⁰ Nεn saan nε Yesu caan' u'panpaankaab bo inun, ki ye:

«Ninbi bijiinbε, Uwien ya mòm̃m te ni'bo, kimε Uwien ya bεl yé ni'yaal nε.

²¹ Ninbi bà mikòm̃m ηmòbe nε fεnfennò nò,

Uwien ya mòm̃m te ni'bo,

kimε ni lá li ji kí gbo.

Ninbi bà muòh fεnfennò nò, Uwien ya mòm̃m te ni'bo,

kimε ni lá li lè.

²² «Binib nεn nε,
ka yíe bε rí li lenh nε,
ki sukreh nε,
ki saah ni'yel Unil ya Bijε bo la, Uwien ya mǎnm te ni'bo.
²³ Bi teh nε nnǎ la, cère mεn ni'yεnm rí li sǎnge ní li poknh,
kimε ni li lε lisuul lá yεbe paaki bó.
Bi'yaajεb mǎ lá teh nnǎ nε Uwien ya rǎbonsǎknb.»

Ni bre binib bo

²⁴ «Ama ninbi bifaadenbε, ní bre ni'bo,
kimε ni jin' ni'ηmaa ηǎ.
²⁵ Ninbi bà jinh ki gbieh fenfennǎ nǎ,
ní bre ni'bo,
kimε mikǎnm lá li cuo nε.
Ninbi bà leh fenfennǎ nǎ,
ní bre ni'bo,
kimε ni'yεnm lá li saa tεn ni kε mikuum nε ki muǎh.
²⁶ Binib kε pèkeh nε la, ní bre ni'bo.
Bi'yaajεb mǎ lá teh nnǎ nε bitonnεnrǎbonsǎknb.»

Li yíe mεn ni'nennεndb

(Matie 5:38-48; 7:12a)

²⁷ «N tǎkeh ninbi bà cengeh nni nǎ nε, li yíe mεn ni'nennεndb, kí li teh bà nεn nε mǎnmǎnm.
²⁸ Li tǎkeh mεn binib bà wiεnh nε miηǔum ki teh Uwien rí tien bε u'mǎnm, kí li kǎareh ki dienh bà sukreh nε.
²⁹ Unil kpǎbe' a'kpienku kuba la, pekre kutǎku mǎ kí de wǎ. Unil fie' a'lierghenku la, cèbe wǎ a'lierwawaal mǎ.
³⁰ Wǎ kε mie' ηε nibonn la, pu wǎ. Wǎ mǎ taa' a'bonn la, la niire wǎ ni'bó.
³¹ Ni yíe binib rí li teh nε ná nnǎ, ni'mǎ rí li teh bε nεn.
³² «Ni yíe bà yíe nε baba la, ni li lε ku lε penpeku? Bibiερdenb mǎnǎn yíe bà yíe bε nε.
³³ Ni teh mǎnmǎnm bà teh nε mǎnmǎnm baba nε la, ni li lε ku lε penpeku? Bibiερdenb mǎnǎn teh nnǎ nε.
³⁴ Ni kpendedh bà ni daan ki ye bi li jiin nε baba la, ni li lε ku lε penpeku? Bibiερdenb mǎnǎn kpendedh bi'tǎb nε, kí daan ki teh bi li jiin bε bi kpended' ná nnǎ.
³⁵ Ama ninbi li yíe mεn ni'nennεndb, kí li teh bε ná mǎn, kí li kpendedh binib tibont, kí la daan ki ye bi li jiin nε tù. Ni teh nnǎ la, ni li lε lisuul lá yεbe, nε ki li yé Uwien Wǎ ηa ηmǎbe Nacεtǎ ya bumu. Wǎn mǎnǎn teh bibiερdenb nin binib bà ηa faareh wǎ tinimǎnt nε.
³⁶ Li teh mεn tinimǎnt tεn ni'Baa Uwien teh ma bo.»

La li biindeh mεn tǎb

(Matie 7:1-5)

³⁷ «La biindeh mεn nib ηǎ Uwien mǎ la biin nε. La ye mεn uba kpe utudεre ηǎ Uwien mǎ la ye ni'mǎ kpe utudεre. Li fèreh mεn binib bi'biere ηǎ Uwien mǎ rí fère nε ni'yí.
³⁸ Li punh mεn binib ηǎ Uwien mǎ rí li punh nε. U li gbien ni'yiek kε rí gbe wǎ rí yeyeke, kí nǎni kí gbien nε rí wule, nε kí de nε, kimε ni taah ná kí bikreh tibont kí dienh binitǎb nnǎ Uwien mǎ li taa nεn nε kí biike kí de nε.»
³⁹ *Yesu tí pǎn' bε mikpenjenm ki ye: «Ujuǎn li fre kí diε u'juǎntǎ-ǎǎ? Bi'ke bile ηa rí lu kubǔoku ni-ii?»

⁴⁰ Wà bengeh ña cen' wà wəknh wə. Ama wà ke benge' ki tì ghen' la, u li te ten u'cenbaa ne.

⁴¹ «Bε tien' a lenh kumuəku kua te a'tə ya nunbu ni, ka ji lenh jaantelke wà puən a'yaabu ni?

⁴² A li tien mila kí take a'tə kí ye: «Cère ní ñen kumuəku kua te a'nunbu ni nɔ», ñə ka lenh jaantelke wà puən a'yaabu ni nɔ. Sin inuən ilele ya nibə, kpɛ kí ñen jaantelke wà puən a'nunbu ni nɔ, kí li lenh mənəmnm, kí yaan kí fre kí ñen kumuəku a'tə yaabu ni.»

Busubu nin bu'bii ya gber
(Matie 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ *Yesu tí tək'e' bε ki ye: «Busumənmənbu ña ní fre kí lùon ibii yà ña mən. Busubu bùa ña mən mə ña ní fre kí lùon ibii yà mən.

⁴⁴ Busubu ya bii nε cèreh bi bēndeh bù yé busubu bùa ya bol. Ba pəh kenken konkonbu bo, ka pəh cεcε mə bēnɛnɛ bo.

⁴⁵ Unimən ya yənmaalmənmən yà te u'fɛl bo nε cèreh u teh nà mən, nε ubiɛrdaan ya yənmaalbiere cèreh u teh nà bre, kimε unil ke len' ki kun' nà bó la, ní ñen' iyənmaale yà te u'fɛl bo nε.»

Binib bile mən' bi'dur ma bo
(Matie 7:24-27)

⁴⁶ «Bε bo nε ni yih nni: «Yonbdaan, Yonbdaan,» ka teh n tək'eh nε ní li teh ma bo.

⁴⁷ Wà ke baa' n'saan, ki ciih n'gber, ki teh tù ye ma la, n li wuən nε u naan udaan wà.

⁴⁸ U naan uje wà yíe wə ní mε kuduku ñə ki gbin' ní ñuəke', ki pu' litenpuul kutentiεku bo nε. Miwuəm kən' ki puube' ki yile' kuduku nɔ bo, nε ka fre' ki jenge' kù, kimε udaan nɔ mən' kù mənəmnm nε.

⁴⁹ Ama unil wà ciih n'gber, ka teh tù ye ma la, u naan uje wà mən' kuduku utintele bo nε. Miwuəm kən', ki puube' ki yile' ku'bo, nε kù pək ki lu' kpɛlkpɛl.»

7

Yesu buu' sojaciɛn uba ya tonsənl
(Matie 8:5-13)

¹ *Yesu tək'e' binib nɔ tigber ki ghen', nε ki bure' Kapɛrnawum ya du bó.

² Sojambε kobk ya ciɛn uba lá te ki ñməbe utonsənl uba ki yíe wə cεɛn. Utonsənl nɔ lá bun ki benh wə ní kpo.

³ Sojaciɛn nɔ cii' bi lienh Yesu bó, nε u sən' Sufmbε ya ciɛn u'saan, bε ní tí gbáan wə wə ní baa kí lá ñmɛn u'tonsənl nɔ.

⁴ Biciɛnb nɔ baa' *Yesu saan, nε ki tùərəh ki gbáanh wə ki teh: «Sojaciɛn nɔ kpε á tore wə nε,

⁵ kimε u yíe tí' du ya nib, nε wən nε mən' tí'taanl ya duku.»

⁶ Nɛn saan nε Yesu paan' bi'bo ki bure', ki tí nεke sojaciɛn nɔ den, nε u sən' u'jotieb bi tuobe' wə usen bó, ki tək'e' wə ki ye: «Yonbdaan, sojaciɛn nɔ ye a la ji ní jende a'ba, kimε wa kpε á baa kí kə u'den.

⁷ Nɛn bo nε u maale' ki ye wa kpε wə ní bugbɛn ní tuobe ñε usen bó mənən. A li len' ki ye faake la, u'tonsənl nɔ li faake nε.

⁸ Kimε wən mənən ñməbe binib bə yé nin wə biciɛnb, nε ki mə yé sojambε biba ya ciɛn. U tək'e' uba ki ye: «Li joh' la, u joh nε, u tək'e' utə ki ye: «Dɛn' la, u bāareh nε. U tí tək'e' u'tonsənl ki ye: «Tien níε la, u teh nɛn nε.»

9 *Yesu cii' u' nɔ̃bon nnɔ̃ ma nnɔ̃, nɪ cuo' wɔ̃ miyɔ̃km, nɛ u jɪbe' ki liike' linigol lɔ̃ pɛ u'bo nnɔ̃ ki ye: «N tɔ̃keh nɛ nɛ, ma laan laa' miɛ ya tekjim ya tunbu Israyɛl yaab mɔ̃nɔ̃n ni.»

10 Binib bɔ̃ tuobe' *Yesu usɛn bɔ̃ nnɔ̃ liɛbe' sojiacien nnɔ̃ den, ki laa' u' tonsɔ̃nɪ nnɔ̃ faake'-a.

Yesu mɛkre' ukpooii uba ya bije

11 Lidaali liba nɛ *Yesu joh udu uba bɔ̃, bi yih wɔ̃ Nayinn, ki tɔ̃ke nin u'panpaankaab nin binib ligol.

12 U ti tuo wɔ̃ rɪ kɔ̃ udu nnɔ̃ ni, nɛ ki laa' ukpooii uba ya bubaabk kpo' bi tuke ki joh kukaaku bɔ̃, nɛ udu nnɔ̃ ya nib pɛ ka dindin.

13 Yonbdaan laa' ukpooii nnɔ̃ ma nnɔ̃, nɛ ki muɔ' wɔ̃ micɛɛkm, ki tɔ̃ke' wɔ̃ ki ye: «Ji la muɔh», nɛ

14 ki cuon' ki nɛkn' ikɛlien, ki tɛnde' u'nuɔ̃ ki mɛ' yɛ. Binib bɔ̃ tuke utɛnkpii nnɔ̃ sere', nɛ u ye: «Unacien, n lienh sin nɛ, fii.»

15 U fii' ki kɛle', ki cin' ki lienh, nɛ *Yesu taa' wɔ̃ ki de' u'naa.

16 Nɛn saan nɛ bujɛwaanbu cuo' bi'kɛ, nɛ bi pɛkeh Uwien ki teh: «Uwien ya nɔ̃bonsɔ̃kncien uba nɛ nɛn' ti'ni. Uwien nɛ baa' wɔ̃ rɪ nmien u'nib.»

17 Nɛ bi tɔ̃keh *Yesu tien' nɔ̃ nnɔ̃ Sude ya tinfɛnm kɛ ni nin itengbaan yɔ̃ kɛ nɛke Sude nnɔ̃ ni.

San wɔ̃ siih binib Uwien ya nɔ̃nm sɔ̃n' u'panpaankaab Yesu saan (Matie 11:2-19)

18 San wɔ̃ siih binib Uwien ya nɔ̃nm nnɔ̃ ya panpaankaab jon' ki ti tɔ̃ke' wɔ̃ tigber nnɔ̃ kɛ. Nɛ u yin' bi'ni bile,

19 ki sɔ̃n' bɛ Yonbdaan saan, bɛ rɪ ti niire wɔ̃ kɪ ye wɔ̃n nɛ yɛ wɔ̃ li baa' nɪ nnɔ̃ bii bi li guure utɔ̃ nɛ?

20 San ya panpaankaab nnɔ̃ baa' *Yesu saan nɛ ki tɔ̃ke' wɔ̃ ki ye: «San wɔ̃ siih binib Uwien ya nɔ̃nm nnɔ̃ nɛ sɔ̃n' tɛ a'saan ti lɔ̃ niire nɛ? kɪ ye: «Sin nɛ yɛ wɔ̃ li baa' nɪ nnɔ̃ bii ti li guure utɔ̃ nɛ?» »

21 U ya yo ki laa' *Yesu cɛreh biwiɛnb bɔ̃ yɛbe faakreh, ki cɛreh iwɔ̃b cuonh, ki nɔ̃h isɛnpol binib saan, ki likreh ijɔ̃n i yɛbe;

22 nɛ ki tɔ̃ke' San ya panpaankaab nnɔ̃ ki ye: «Liebe mɛn kɪ ti tɔ̃ke San ni laa' nɔ̃ nin ni cii' nɔ̃: ijɔ̃n likreh, iwɔ̃b cuonh, ijend lɔ̃oreh, igbaan ciih, bitɛnkpiib mɛkreh, nɛ bijiinb ciih tigbɛmɔ̃nmɔ̃t.

23 Wɔ̃ nɔ̃ tɔ̃re' Uwien ya sɛn min bo la, Uwien ya mɔ̃nm te u'bo.»

24 San ya panpaankaab liɛbe' uyo wɔ̃ nnɔ̃, nɛ Yesu cin' ki tɔ̃keh linigol San ya gber ki teh: «Ni lɔ̃ jon' kupenpelku ni nɪ ti liike ba? Ni lɔ̃ jon' nɪ ti liike limuɔ̃nɪ lɔ̃ mitafaam jɛngɛh lɛ nɛ-ɛɛ?»

25 Ni nɪn lɔ̃ jon' nɪ ti liike ba? Ni lɔ̃ jon' nɪ ti liike unil wɔ̃ guo tikpɛlcɛmɔ̃nmɔ̃nt nɛ-ɛɛ? Binib bɔ̃ guoh tikpɛlcɛmɔ̃nmɔ̃nt, ki te liwiɛl ni nnɔ̃ kɔ̃h bibɛrb den nɛ.

26 Tɔ̃, ni nɪn lɔ̃ jon' nɪ ti liike ni lɛ bonn nɛ? Ni lɔ̃ jon' nɪ ti liike Uwien ya nɔ̃bonsɔ̃knl nɛ-ɛɛ? N tɔ̃keh nɛ imɔ̃n nɛ, u cɛn' Uwien ya nɔ̃bonsɔ̃knl mɔ̃nɔ̃n.

27 Kimɛ wɔ̃n San bo nɛ nɪ kɛle' *Uwien ya gbɔ̃nku ni ki ye:

«Liike, n li sɔ̃n n' tond wɔ̃ rɪ liere nɛ, kɪ lɔ̃ tɔ̃re a'sɛn.»

28 «N tɔ̃keh nɛ nɛ, ba laan maa' nil uba, u cɛn' San. Ama unil wɔ̃ yɛ uwaal Uwien ya bɛl ni cɛn' wɔ̃.

29 «Udu ya nib kɛ, haali nin bilɛnpotekb kɛ cii' San ya gber, ki bɛnde' ki ye Uwien yɛ ugɛbɛmɔ̃ndaan, nɛ ki cɛre' u sli' bɛ Uwien ya nɔ̃nm.

* 7:19 Liike Matie 11:3.

30 Ama Farisienmbɛ nin bà ben yiko mɔnmɔnm nɔ tuo' u sɔi' bɛ Uwien ya nɔnm. Nɛn nɛ wuɔn' ki ye bi yɛ' Uwien yɛ nà.»

31 Yesu tɪ len' ki ye: «N nɪn li taa ba ki nɛnge fɛnfɛnnɔ ya nib-i? Bi naan ba?

32 Bi naan tɛn mubumu nɛ kɛ kidaak ni ki jɛleh, ki tɔkeh mu'tɔmu ki teh: «Ti piebɛ' nɛ liwol, nɛ na nɔn' ciɛk.

Ti gɛn' ikuyuon, nɛ na muɔ'.»

33 Kimɛ San wà siih binib Uwien ya nɔnm baa' ki kùɔ tijjer tubambɛ, ka nɔuh daam, nɛ ni ye usɛnpol nɛ nɔake wɔ.

34 Unil ya Bijɛ baa', ki jinh ki nɔuh, nɛ ni ye: «Liike mɛn uɛ wuɔ yɛ ufɔnfuɔb nɛ ki yɛ uɔɛyɪbl, ki jɔreh nin bilɛnpotɛkb nin bibiɛrdɛnb.»

35 Ama binib bà kɛ tuo' Uwien ya yɛnfuom nɛ bɛn mɪ mɔn ki kpɛ ma bo.»

Upii uba kpɛke' Yesu

36 Lidaali liba nɛ Farisien uba yin' *Yesu wɔ n̄ baa kɪ l̄á jɪ u'den, nɛ u jon' Farisien nɔnɔ den, ki tɪ kɛ ki jinh.

37 Upiisɔnsɔnd uba mɔ l̄á te udu nɔnɔ ni. U cii' *Yesu te Farisien nɔnɔ den ki jinh, nɛ ki tuke n̄ l̄ɛfina uba alabaat' ya dingl ni,

38 ki baa' ki l̄á sere' *Yesu ya puoli bó u'taan saan, ki muɔh, u'nunsiir luh *Yesu ya taan bo, ki sɛkndeh yɛ, nɛ u taah u'yur ki n̄mireh yɛ, ki bibeh yɛ, ki taah l̄ɛfina nɔnɔ ki faanh yɛ.

39 Farisien nɔnɔ laa' nɔnɔ ma nɔnɔ, nɛ ki maale' u'yɛnm ni ki ye: «Uɛ wuɔ bi yɛ *Uwien ya n̄ɔbonsɔknl la, u bi li bɛnde upii wà miɛkeh wɔ nɔ yɛ udaan wà. U bi li bɛnde kɪ ye u yɛ usɔnsɔnd nɛ.»

40 Nɛ *Yesu tɔke' Farisien nɔnɔ ki ye: «Simɔn, n n̄mɔbe tigbɛr tuba n̄ tɔke n̄ɛ.» Nɛ u ye: «Len n'cɛnbaa»

41 Nɛ *Yesu ye: «Uɛ uba nɛ kpɛndɛ' binib bile ilike. U kpɛndɛ' uba milikbim itur kɔbiinjun, ki kpɛndɛ' uɔ milikbim itur piɔjun.

42 Bi'kɛ bile n̄a n̄ fre kɪ pɛ wɔ ma nɔnɔ, nɛ u cɛbɛ' bɛ bi'fɛn. Bijɛb bile nɔnɔ ni, u lɛ li yɛ ulikdaan nɔnɔ ki cɛn' uɔ.»

43 Nɛ Simɔn jiin' wɔ ki ye: «N maale' ki ye wà ya fɛnl yebe nɔnɔ nɛ li yɛ wɔ ki cɛn'.» Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «A tɔke' bù te.»

44 Nɛ ki pekre' upii nɔnɔ bó, ki tɔke' Simɔn ki ye: «A laa' upii wuɔ-ɔɔ? N kɔn' n̄i a'den ma n̄a de' n̄unm bɛ n̄ sɔkre n'taan, ama upii wuɔ wɔn, u taa' u'nunsiir nɛ ki sɛkn' yɛ, ki taa' u'yur ki n̄miɔmire' yɛ.

45 N̄a lɔkn' nni ama n tɪ kɔn' n̄i ma wɔn n̄a d̄aan n'taan ya bibm haali nin fɛnfɛnnɔ.

46 Sin n̄a taa' kpɔm mɔnɔn ki f̄aan' n'yul, ama wɔn taa' l̄ɛfina nɛ ki f̄aan' n'taan.

47 Nɛn bo, n tɔkeh n̄ɛ nɛ, n fɛrɛ' wɔ u'biɛrɛ i yɛbe ma nɔnɔ, nɛ cɛrɛ' u yɛ nni ki gbien', kimɛ unil wà n fɛrɛ' wɔ ibiɛrɛ waamu la, udaan mɔ yɛ nni waamu nɛ.»

48 Nɛn saan nɛ u tɔke' upii nɔnɔ mɔ ki ye: «N fɛrɛ' n̄ɛ a'biɛrɛ.»

49 Nɛ wɔn nin binib bà jinh nɔnɔ maaleh bi'yɛnm ni ki teh: «Uɛ wuɔ yɛ n̄mɛ nɛ, ki tɪ fɛrɛh binib bi'biɛrɛ?»

50 Nɛ *Yesu tɔke' upii nɔnɔ ki ye: «A'tekjim nɛ n̄miɛn' n̄ɛ. Li joh nin uyɛnduɔn.»

8

Yesu ya tondb nin bipiib biba piɛrɛh wɔ

1 Ni ya puoli bó nɛ *Yesu joh iducncien nin iduwawaale ni, ki kpaandeh Uwien ya bɛl ya gbɛmɔnmɔnt, nɛ u'tondb piik nin bile nɔnɔ pɛ u'bo.

² Bipiib bà u là cèrè' bi faake' nin u là ñòrè' bà saan isenpol nnò mọ pè u'bo. Ben si: Mari wà bi yih wọ Madelenn nnò, *Yesu là ñòrè' isenpol ilole wón saan nɛ

³ nin Herod ya tonsɔnb ya ciɛn Kusa ya po Sann nin Susann nin bipiitɔb ligol, nɛ bi'kɛ taah bi'bont ki toreh wón nin u'tondb.

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpɛnɛnm
(Matie 13:1-9; Mark 4:1-9)

⁴ Tɔ, binib ñɛn' ní idu kɛ ni, ki baa' *Yesu saan, ki taan' ki tien' linigociɛnl, nɛ u pɔn' bɛ mikpɛnɛnm ki ye:

⁵ «Ukpaal uba nɛ là jon' wọ rí tí plè tibonbuor ya bim. U plèh ma nnò, miba lu' usɛngbɛ, nɛ binib tɛtɛ' mi'bo, nɛ inuɔn baa' kí lá jin' mè.

⁶ Mitɔm lu' kutɛntiɛku bo, ki pɛn'. Ní'saan ña sɔnge ma nnò, nɛ mipiɛm nnò kuore'.

⁷ Mitɔm mọ lu' kujɛgorku ni, ki pɛn'. Nɛ mipiɛm nnò nin kujɛgorku kɛ kpɛnh, nɛ kujɛgorku wɔbn', ki ku' mè.

⁸ Mitɔm mọ lu' kitinmɔnmɔnk bo, ki pɛn' ki kpéré', nɛ ki lɔon' kokobk.» *Yesu len' ki pukn' ki ye: «Wà ñmɔbe litubl la, wọ rí cii.»

Bɛ tien' Yesu pɔh binib mikpɛnɛnm-i?
(Matie 13:10-17; Mark 4:10-12)

⁹ *Yesu ya panpaankaab niire' wọ mikpɛnɛnm nnò ya tingi.

¹⁰ Nɛ u jin' bɛ ki ye: «Uwien nɛ cèrè' ninbi bɛndɛ' u'bel ya gbɛbɔlkaar. Ama bitɔb bɛn wón, ní yé mikpɛnɛnm nɛ bi'bo ñɔ

ɔbɛ rí li likeh ka lɛnh,

kí li cɛngɛh ka ciih ní'tingi.»

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpɛnɛnm ya tingi
(Matie 13:18-23; Mark 4:13-20)

¹¹ «Mikpɛnɛnm nnò ya tingi sɔ: tibonbuor nnò yé Uwien ya gbɛr nɛ.

¹² Mibim mà lu' usɛngbɛ nnò yé binib bà ciih Uwien ya gbɛr, usɛnpol bàareh ki lá ñɛndɛh tú bi'fɛl ni ñɔ bi la teke Uwien kí jí kí ñmɛrɛ nɛ.

¹³ Mibim mà lu' kutɛntiɛku bo nnò mọ yé binib bà ciih Uwien ya gbɛr, ki teknh tú nin uyɛnsɔnge, ama ka cèrɛh tú kpaakeh ñaan bi'fɛl ni nɛ. Bi teke' Uwien ki jin' ní wuɔkɛ' waamu, mibiikm tu' bɛ la, bi pɔk kí wiɛ Uwien ya sɛn nɛ.

¹⁴ Mibim mà lu' kujɛgorku ni nnò mọ yé binib bà ciih Uwien ya gbɛr nɛ ki cèrɛh uɛndun ya gbɛr nin lifaal ya yɛnmaale nin uɛndun ya ñmaa wɔbndɛh tigbɛr nnò ki cèrɛh ta fɔrɛh mɔnmɔnm bi'fɛl ni nɛ.

¹⁵ Mibim mà lu' kitinmɔnmɔnk bo nnò mọ yé binib bà ya fɛl bo mɔn, bi ñmɔbe tigbɛmɔnt, ki cɛngɛh tigbɛr nnò, ki taah tú ki blinh bi'fɛl bo, ki ñikndɛh kí cèrɛh tú sɔnh itùon nɛ.»

Yesu sureh binib bɛ rí li cɛngɛh u'gbɛr
(Mark 4:21-25)

¹⁶ *Yesu tí ye: «Uba ña rí sɛ frl kí taa lisenl kí cubn li'bo bii kí taa lɛ kí sien gado ya tingi. Ama u li taa lɛ kí tuɔn likpɛnkpɛnl bo nɛ ñɔ bà kɛ kɔh ní idɛn ní rí li lɛnh.

¹⁷ Kimɛ bonn ña te ki buɔ ñɔ ba lá li lɛ nɛ, gbɛr mọ ña te ki buɔ ñɔ ka lá li ñɛ upaan bo.

¹⁸ Nɛn bo, liike mɛn ní'yul bo nin ni cɛngɛh n'gbɛr ma bo, kimɛ wà ñmɔbe la, bi li de wọ kí pukn, wà ña ñmɔbe la, bi li tonde kí fie u maaleh ki teh u ñmɔbe ná waamu nnò mɔnɔn nɛ.»

Yesu ya naa nin u'ninjieɓ

(Matie 12:46-50; Mark 3:31-35)

¹⁹ *Yesu ya naa nin u'ninjieɓ baa' ki nuunh wɔ. Linigol te ma nno ne ba fre' ki kon' ki laa' wɔ.

²⁰ Ne bi toke' wɔ ki ye: «A'naa nin a'ninjieɓ te saali ki yie be ri le ne.»

²¹ Ne u toke' be ki ye: «N'naa nin n'ninjieɓ si binib ba ke cihi Uwien ya gber ki teh tu ye ma bo ne.»

Yesu cere' kutafaaku nmile'

(Matie 8:18, 23-27; Mark 4:35-41)

²² Lidaali liba ne *Yesu nin u'panpaankaab kon' buɛerbu, ne u toke' be ki ye: «Cere men ti puore ki jo miɛuncienm ya gbaatal bo.» Ne bi bure'.

²³ Bi te miɛunm bo ki joh ma nno ne *Yesu duon' ki goh. Kutafaabiiku kuba pak ki fii' miɛunm bo, ki cereh miɛunm fih ki koh buɛerbu nno ni ki gbiekeh. Ni la ye kinunbonk ne bi'bo.

²⁴ Ne bi baa' ki la finde' *Yesu ki toke' wɔ ki ye: «Cenbaa, Cenbaa, ti benh ti luo ne.» *Yesu finde', ki tien' kutafaaku nin iɛungbegbel nno bo. Kutafaaku go, iɛungbegbel nno lu' ne ni'ke nmile'.

²⁵ Ne u niire' u'panpaankaab ki ye: «Ni le ni'tekjim-i?» *Yesu tien' na nno cuo' be miyokm, ki cuo' be bujɛwaanbu, ne bi niireh tob ki teh: «U cinbe ki ye be ya nitunbu so no? U tengeh kutafaaku nin miɛunm manon bo, ne ni'ke boh wɔ.»

Yesu nɔre' isenpol uje uba saan

(Matie 8:28-34; Mark 5:1-20)

²⁶ Bi ti baa' Gerasa yaab ya tinfenm ni. Mitinfenm nno kuo Galile ya nɛuncienm ne.

²⁷ *Yesu neh buɛerbu ni uyo wa nno, ne mitinfenm nno ya je uba cende' wɔ. Isenpol ne la naake wɔ. U cuonh upuntenge ni wuoke', ka ji te den, ki ko bi subeh bitenkpiib tijolulnt ta ni nno ni.

²⁸ Uje nno laa' *Yesu ma nno ne ki gbaan' u'nintuoli, ne isenpol nno cere' u wuure' ufaa bo ki ye: «Yesu, Uwien wa na nmabe Nacento ya Biye, min nin sin tu le ne? N gbaanh ne ne, la jende nni.»

²⁹ Yesu toke' usenpol nno ki ye wɔ ri siere ki daan uje nno ma nno ne cere' u len' nno. Usenpol nno cuo' uje bugben ni wuoke'. Bi la kuɛndeh wɔ mugbiemu, ki luh wɔ tikudokr, u la jo niba saan ne, ama u cienh tikudokr nno ne ki koh mugbiemu nno. Usenpol nno tukeh wɔ ki joh nib na te na saan ne.

³⁰ *Yesu niire' wɔ ki ye: «Bi yih ne ba?» Ne u ye: «Bi yih nni Ligol ne.» Isenpol naake wɔ ki yebe ma nno ne cere' u ye nno.

³¹ Ne isenpol nno gbaan' *Yesu ki ye u la wɔbn ye, ye ri jo kubuoku* kua no ka nmabe bien nno ni.

³² To, fangambe biba mo la te ligbengbenl bo ki yebe ka dindin, bi kpaah be. Isenpol nno gbaan' *Yesu ki ye wɔ ri cebe ye, ye ri jo ki ti ko fangambe nno. U tuo'.

³³ ne i daan' uje nno, ki jon' ki ti kon' fangambe nno. Ne fangambe nno ke sen' ki tinde' ligbengbenl nno, ki ti lu' miɛunm ni ki luo'.

³⁴ Ba kpaah fangambe nno laa' na tien', ne ki sen' ki jon' udu ni nin idugbaan, ki ti toke' binib tigber nno.

³⁵ Ne bi nen' ki joh be ri ti liike na tien'. Bi ti baa', ki laa' uje wa isenpol daan' wɔ nno ya yenm jire' u ke *Yesu saan, ki guo, ne bujɛwaanbu cuo' be.

* **8:31** Sufmbe la maaleh ki teh *kubuoku* kuba ne te bi pekndeh len isenpol ki gu lidaali la Uwien li bu ye tibuur.

³⁶ Binib bà là te ni'saan ki laa' tibont nnə kɛ tentien' ma bo nnə təkɛ' bɛ *Yesu cɛrɛ' uje nnə faake' ma bo.

³⁷ Nɛ bujɛwaanbu cuo' Gerasa ya tinɛnm yaab kɛ cɛɛn. Nɛn nɛ cɛrɛ' bi təkɛ' *Yesu ki ye wə ɾ ɲɛnde bi'saan. *Yesu liɛbe' ki kən' buɲɛrɛbu, wə ɾ ɲɛnde,

³⁸ Nɛ uje wə isɛnpol daan' wə nnə gbáanh wə ki teh wə ɾ ɲɛnde wə ɾ paan u'bo, nɛ *Yesu ɲa tuo', ki təkɛ' wə ki ye:

³⁹ «Liɛbe kí kun kí tí təkɛ binib Uwien tien' nà kɛ ki de' ɲɛ.» Nɛ u bure', ki cuonh udu ni ni'kɛ saan, ki təkɛh binib *Yesu tien' nà kɛ ki de' wə.

Yesu cɛrɛ' upii uba faake', ki mɛkre' kibupiik kiba mɔ

(Matie 9:18-26; Mark 5:21-43)

⁴⁰ *Yesu liɛbe' ki baa' miɲunciɛnm ya gbaatɔl, nɛ linigol teke' wə, kime bi'kɛ là gu wə nɛ.

⁴¹ Nɛ *Sufmbɛ ya taanl ya duku ya ciɛn uba, bi yih wə Yayirus, baa' ki lá gbaan' *Yesu ya nintuəli, ki gbáan' wə ki ye wə ɾ ɲɛn u'dɛn,

⁴² kime u'bubaabk nɛ bun, ki behn kɛ ɾ ɲɛn kpo; kí ɲmɔbe ibin piik nin ile nɛ. Nɛ *Yesu paan' u'bo ki bure'.

U joh ma nnə nɛ linigol pɛ u'bo ki pɛbeh wə, wa ji tí freh ki fuoreh.

⁴³ Upii uba mɔ te ni'saan, ki laa' tifer ibin piik nin ile ta ghen'. U jon' dɔktiɛmbɛ saan, ki ɲɛnde' u'like kí tí ghen'. Uba ɲa fre' ki buu' wə.

⁴⁴ U baa' *Yesu ya puoli bó, ki lá mɛ' u'wɛngolkaar ya ɲəgbɛn, nɛ u'fɛr nnə pɔk ki ghen' i ya taan bo.

⁴⁵ Nɛ *Yesu niire' ki ye: «ɲmɛ mɛ' nni?» Bi'kɛ niɛ' ki ye ba mɛ' wə ma nnə nɛ Pier təkɛ' wə ki ye: «Cɛnbaa, linigol là guɔn' ɲɛ nɔ nɛ pɛbeh ɲɛ.»

⁴⁶ Nɛ *Yesu ye: «Unil uba mɛ' nni, kime n laa' mituɔm miba ɲɛn' nni.»

⁴⁷ Upii nnə laa' wa ɾ ɲɛn kí bóle, bujɛwaanbu cuo' wə, u'gbɛnɛnt ɲəh, nɛ u baa' ki lá gbaan' *Yesu ya nintuəli, ki təkɛ' wə binib kɛ ya nun bó, nà cɛrɛ' u mɛ' wə nin u faake' i ya taan bo ma bo.

⁴⁸ Nɛ *Yesu təkɛ' wə ki ye: «N'bisɛ, a'tekjim nɛ ɲmɛn' ɲɛ. Li joh nin uyɛnduɔn.»

⁴⁹ *Yesu laan te ki lienh nɛ unil uba ɲɛn' Yayirus donbó ki lá tuobe' bɛ usɛn ni, ki təkɛ' Yayirus ki ye: «A'bisɛ kpo'-a! La ji ɾ ɲɛn ɲmɔbe Cɛnbaa yɛnɲaabe.»

⁵⁰ *Yesu cii' bi len' ma bo, nin nɛn kɛ ɲə u təkɛ' Yayirus ki ye: «La fɛnge, teke nni kí ji baba, u li ɲmɛrɛ.»

⁵¹ *Yesu tí baa' Yayirus den, nɛ ka cɛrɛ' binib kɛ paan' u'bo ki kən'. U cɛrɛ' Pier nin San nin Saak nin kibupiik nnə ya naa nin kí'baa baba nɛ paan' u'bo kí kən'.

⁵² Binib bà kɛ te ni'saan nnə muɔh ki'kuum bo nɛ ki kpɛndɛh. Nɛ *Yesu təkɛ' bɛ ki ye: «La ji muɔh mɛn, ka kpo', kí gəh nɛ.»

⁵³ Nɛ bi lɛh Yesu, kime bi bɛn ki ye kibuk nnə kpo'-a!

⁵⁴ *Yesu cuo' ki'nuɔ, ki təkɛ' kɛ ki ye: «N'bukɛ, fi.»

⁵⁵ Nɛ kí'naank liɛbe' ɲí i ya taan bo, kí fi' nɛ *Yesu ye bɛ ɾ de kɛ tijier kɛ ɾ ji.

⁵⁶ Ní cuo' kí'naa nin kí'baa miyɔkm, nɛ *Yesu kpɛkɛ' bi'bo ki ye bi la təkɛ nil nà tien' nɔ.

9

Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile

(Matie 10:5-15; Mark 6:7-13)

¹ *Yesu taan' u'tondb piik nin bile, ki de' bɛ mituɔm nin usɛn bɛ ɾ li ɲuɔh isɛnpol kɛ ya bol binib saan, kí li buuh iwɛn.

² U sɔn' bɛ, bɛ ɾ li təkɛh binib Uwien ya bɛl ya gbɛr, kí li buuh biwɛnb,

³ Nε ki tɔke' bε ki ye: «Ni joh la, ni la tuke bonn. Ni la tuke gbien, ki la tuke kɔl, ki la tuke jier, ki la tuke like, ki la tuke lier ile mɔ.

⁴ Ni tɪ baa' iden yà kε bi teke' nε la, ni li te nen saan kɪ tɪ baa lidaali là ni li siere udu nnɔ ni.

⁵ Udu wà ya nib n̄a teke' nε la, ni kpakpaare ni'taan ya tengunku* kɪ wiε n̄ε, kɪ siere. Nen nε li yé ni'saan ya nib bo kudiekɔ.»

⁶ Tɔ, bi bure', nε ki joh idu ni, ki tɔkeh binib tɪgbɛmɔnmɔnt, ki cèreh biwiεnb faakreh ni'kε saan.

Herod nuunh wɔ r̄ bende Yesu yé udaan wà

(Matie 14:1-12; Mark 6:14-29)

⁷ Gobina Herod cii' bi lienh *Yesu teh tibont tà kε nnɔ bó, nε ka bεn u li maale kɪ ye bà. Kimε biba lienh ki teh: «San wà là siih binib Uwien ya nunm nnɔ nε mεkre',»

⁸ bitɔb lienh ki teh: «Eli nε liebe' nɪ», bitɔb mɔ lienh ki teh: «Uwien ya n̄ɔbonsɔknb bà là te uyo bo nnɔ ya uba nε mεkre' ki liebe' nɪ.»

⁹ Nε Herod ye: «Min bugbεn nε là cère' bi tükre' San ya yul-a! N cii' bi lienh wà mɔ bó nɔ, u'mɔ yé n̄mε nε?» Nε ki nuunh wɔ r̄ lε Yesu.

Yesu jin' linigocienl liba

(Matie 14:13-21; Mark 6:30-44; San 6:1-14)

¹⁰ *Yesu ya tondb liebe' nɪ, ki lá tɔke' wɔ bi tien' nà kε, nε u taa' bε ki jende' bi tɪ te bi'baba Betsayida ya du bó ya kεle.

¹¹ Inigol nnɔ cii' u bure' ma nnɔ nε ki paan' u'bo. *Yesu teke' bε, ki tɔkeh bε Uwien ya bεl ya gber, nε ki buuh bi'ni bà yé biwiεnb.

¹² Uwien benh wù r̄ lu, nε u'tondb piik nin bile nnɔ nεkn' wɔ ki tɔke' wɔ ki ye: «Ti te n̄ien n̄a te nà saan nε, cère linigol lie r̄ jo idu bó, kɪ tɪ nuun tijier nin gɔgɔbùol.»

¹³ Nε *Yesu ye: «Ninbi bugbεn, de bε mɛn bε r̄ ji.» Nε bi ye: «Ti n̄mɔbe kpɔnɔ uɲun nin ijen ile baba nε, tɪ bugbεn nε n̄a n̄in jon' ki tɪ de' tijier ki lá de' biε ya nib kε n̄a r̄i la.»

¹⁴ Bijεb là li baa ten itur iɲun. Nε *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Cère mɛn linigol nnɔ r̄ kèle tingi ni, icεk icεk binib piɲunɲun.»

¹⁵ Nε bi cère' bi'kε kèle' nnɔ.

¹⁶ Nε *Yesu yuure' kpɔnɔ uɲun nin ijen ile nnɔ, ki yaare' ki liike' paaki, ki faare' Uwien tu'bo, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' u'panpaankaab bε r̄ gbiire linigol nnɔ.

¹⁷ Bi'kε n̄mɔn' ki gbo', nε bi tantaan' tijenjɛnt tà s̄ien' nnɔ, ki gbien' ikpɛncub piik nin ile.

Pier ye Yesu yé Uwien ya Nigendkε Kristo nε

(Matie 16:13-19; Mark 8:27-29)

¹⁸ Lidaali liba nε *Yesu jende' ki tɪ kàareh, nε u'panpaankaab te u'saan. U niire' bε ki ye: «Inigol lienh ki teh n yé n̄mε nε?»

¹⁹ Nε bi jiin' wɔ ki ye: «Biba lienh ki teh a yé San wà siih binib Uwien ya nunm nnɔ nε, bitɔb lienh ki teh a yé Eli nε, bitɔb mɔ lienh ki teh Uwien ya n̄ɔbonsɔknb bà là te uyo bo nnɔ ya uba nε mεkre' ki liebe' nɪ.»

²⁰ Nε u niire' bε ki ye: «Ninbi n̄in teh n yé n̄mε nε?» Nε Pier jiin' wɔ ki ye: «A yé Uwien ya Nigendkε Kristo nε.»

²¹ Nε *Yesu t̄ɔrɛ' ki kpekpe' bi'bo ki ye bi la tɔke t̄u nil.

* 9:5 Sufmbe bo ki kpakpaare itaan ya tengunku ya tingi si: nà kε ji tu unil la, na yé uba yaar, ni ji ye u'yaar nε.

Yesu len' u'kuum nin u'mekrm bó
(Matie 16:24-28; Mark 8:30-9:1)

²² Yesu tóke' be ki ye: «Nì kpɛ Unil ya Bijɛ ní jì ijɛnd kí gbien nɛ. *Sufmbe ya cienb nin bitɔ̀uarcienb nin *Yiko ya wɔ̀nwɔ̀knb li wiɛ u'gbɛr, kí ku wɔ̀, nɛ wienta daali wɔ̀ ní mɛkre bitenkpiib ni.»

²³ Nɛ ki tóke' bi'kɛ ki ye: «Unil yíe wɔ̀ ní paan n'bo la, u la tɔ̀nge u'ba. Wɔ̀ ní li yuunh u'dɔ̀pɔ̀npɔ̀n daan kɛ daan ki bukeh ki paakeh n'bo.

²⁴ Kimɛ wà kɛ yíe wɔ̀ ní fie u'miɛl la, wɔ̀n nɛ li kpo kí juore fɛnm. Ama wà kɛ li tuo kí kpo min bo nnɔ̀, wɔ̀n nɛ li ñmɛrɛ.

²⁵ Unil laa' uñɛndun wuu ni ya bont kɛ ñɔ̀ kí tí luo' limiɛl la, u laa' bɛ ya kpele?

²⁶ Unil ye min nin n'gbɛr ñmɔ̀be wɔ̀ ifɛ la, uyo wà Unil ya Bijɛ lá li baa ní kí li ñmɔ̀be wɔ̀n nin u'Baa nin u'tondb ya kpieke nnɔ̀, udaan mɔ̀ li ñmɔ̀be wɔ̀ ifɛ nɛ.

²⁷ N tókeh nɛ imɔ̀n nɛ, ninbi bà se niɛ saan nɔ̀ ya biba li lɛ Uwien ya bel nɛ kí yaan kí kpo.»

Yesu ya gbɛnɛnt lèbre'

(Matie 17:1-8; Mark 9:2-8)

²⁸ *Yesu len' kí gbɛn' ma nnɔ̀, iwien iniin gèbre', nɛ u taa' Pier nin San nin Saak, kí don' lijuɔ̀l liba bo wɔ̀ ní tí káare.

²⁹ U tí te kí káareh ma nnɔ̀ nɛ u'nun bó lèbre', u'wengolkaar pende' kpronkpon, kí dɔ̀nbɛh inun bó.

³⁰ Nɛ bi laa' bijɛ bile u'saan bi tókeh tigbɛr. Moyis nin Eli nɛ.

³¹ Bi'mɔ̀ windeh tein. Bi tókeh wɔ̀ u li kpo Yerusalem ni ma bo ya gbɛr nɛ.

³² U ya yo kí laa' migùɔ̀nm ñɔ̀nde' Pier nin u ya tɔ̀b, nɛ bi dɔ̀ kí gòh. Bi finde', nɛ kí laa' *Yesu windeh kí dɔ̀nbɛh inun bó, kí laa' bijɛb bile nnɔ̀ mɔ̀ se u'saan.

³³ Uyo wà, bijɛb nnɔ̀ ye bɛ ní siere *Yesu saan nnɔ̀, nɛ Pier tóke' wɔ̀ kí ye: «Cɛnbaa, tí te niɛ saan ma nɔ̀ ní mɔ̀n nɛ. Cɛrɛ tí pɔ̀ ininbon† ita, sin liba, Moyis liba, Eli mɔ̀ liba.» Pier len' nnɔ̀, kimɛ wa bɛn u li len kí ye bà nɛ.

³⁴ U lienh nnɔ̀ u'ñɔ̀bu ña laan lu', nɛ kutɛwɔ̀lgbɔ̀nku kuba baa' kí lá pibn' bi'bo. Kù pibndɛh bi'bo uyo wà nnɔ̀ nɛ bujɛwaanbu cuo' Pier nin u'tɔ̀b nnɔ̀.

³⁵ U ya yo nɛ bi cii' uniekɛ uba bó kutɛwɔ̀lgbɔ̀nku nnɔ̀ ni u ye: «N'Bijɛ sɔ̀ nɔ̀, n gènde' wɔ̀n nɛ. Li cengeh mɛn u'bó.»

³⁶ Uniekɛ nnɔ̀ tí ñmile' uyo wà nnɔ̀, bi laa' *Yesu baba nɛ jì se. Nɛ bi bóle' tigbɛr nnɔ̀ bi'ba ya buol, ka tuo' kí tóke' nil bi laa' ná nnɔ̀ u ya yo.

Yesu ñɔ̀rɛ' usɛnpol kibuk kiba saan

(Matie 17:14-18; Mark 9:14-27)

³⁷ Kutaaku faa', nɛ bi jìirɛ' ní lijuɔ̀l nnɔ̀ bo. Nɛ linigocienl tuobe' *Yesu usɛn bó.

³⁸ Linigol nnɔ̀ ni ujɛ uba wuure' kí ye: «Cɛnbaa, n gbáanh ñɛ nɛ, muɔ̀ n'bijɛ, kimɛ u yé n'bubaabk nɛ.

³⁹ Usɛnpol uba nɛ sɔ̀be kí coh kɛ, kí cɛrɛh kí ciikɛh kí wuureh, kí gbɛnɛnt tɛrɛh, kuñinsɛnɔ̀jujuku ñɛh kí'ñɔ̀bu bó. Usɛnpol nnɔ̀ bungrɛh kɛ kí gbiekɛh, nɛ ka wiɛnh kɛ tonm.

⁴⁰ N gbáan' a'panpaankaab bɛ ní ñɔ̀rɛ usɛnpol nnɔ̀ kí'saan, nɛ ba fre'.»

⁴¹ Nɛ *Yesu ye: «Ninbi fɛnfɛnnɔ̀ ya nibe, na teke' Uwien kí jin', kí yé binib bà bre. N li wuɔ̀kɛ ní'saan kí tí kpaan mila nɛ? N li ñmɔ̀be sukɛ ní'bo kí tí kpaan mila nɛ? Nɛ kí tóke' ujɛ nnɔ̀ kí ye: «Taa a'bijɛ ní.» »

⁴² Kibuk nnɔ̀ wɛ ní uyo wà nnɔ̀ nɛ usɛnpol nnɔ̀ tí gbàbe' kɛ tingi ni, kí cɛrɛ' kí tɛrɛh. Nɛ *Yesu tiɛn' usɛnpol nɔ̀ bo, kí buu' kibuk nnɔ̀, kí taa' kɛ kí de' kí'baa.

† 9:33 Liike Matie 17:4.

43 Ní cuo' linigol nno ke miyɔkm ne bi lienh ki teh: «Uwien ηmɔbe mituɔm.»

*Yesu ti len' u'kuum nin u'mekrm bó
(Matie 17:22-23; Mark 9:30-32)*

*Yesu teh ná nno beke' linigol nno ke, ne u tɔke' u'panpaankaab ki ye:

44 «Tùɔre kí cenge men n ye rí tɔke ne ná nɔ. Ná rí taande bi li taa Unil ya Bijɛ kí ηukn binib.»

45 Ne ba cii' ni'tingi. Uwien ne bóle' nɛ ηɔ bi la bɛnde. Ne ba kaabe' bɛ rí niire *Yesu ni'tingi mɔ.

*Nme yé unikpekpiɛk-i?
(Matie 18:1-5; Mark 9:33-37)*

46 *Yesu ya panpaankaab cin' ki nieh nin tɔb bɛ rí bɛnde wá yé bi'ke ya cien ne.

47 *Yesu bɛn bi'yenmaale, ne ki taa' kibuk kiba ki sien' u'ba saan,

48 ki tɔke' bɛ ki ye: «Wá ke teke' kibuk ten kie n'yel bo la, u teke' min ne. Wá ke teke' nni la, u teke' wá sɔn' nni ní nno ne. Imɔn, wá yé uwaal ni'ni la, wɔn ne yé ni'ke ya cien.»

*Wá ηa nen ne la, u se ni'ciɛk bó ne
(Mark 9:38-40)*

49 Nen saan ne San tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti laa' unil uba u ηuɔh isɛnpol binib saan a'yel bo. Wa pɛ a'bo tɛn tinbi ma nno ne ti pien' wɔ.»

50 Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «La ji rí pien wɔ men, kime wá ηa nen ne la, u se ni'ciɛk bó ne.»

Samari yaab biba ηa teke' Yesu

51 Uyo wá *Yesu li liebe kí dùo paaki bó nno nek'n ní. Ne u caan' ki ye u li jo Yerusalem ne, pɛrm ηa te len,

52 ne ki sɔn' u'tondb bɛ rí liere usen. Bi bure' ki tí baa' Samari ya du uba ni, bɛ rí bonde kí li gu wɔ.

53 Ama udu nno ya nib ηa teke' wɔ, kime u joh Yerusalem bó ne.

54 U'panpaankaab Saak nin San laa' nno ma nno ne ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, a yíe tí cɛre umu rí jiiire ní kí lá wí bɛ-ɛɛ?»

55 Ne *Yesu jiebe' ki liike' Saak nin San, ki kɔn' nin bɛ.

56 Ne wɔn nin u'panpaankaab siere' ni'saan, ki bure' udutɔ bó.

*Binib bá yie bɛ rí paan Yesu bo ya gbɛr
(Matie 8:19-22)*

57 Bi joh ma nno ne uje uba tɔke' *Yesu ki ye: «A joh ná bó ke la, n li pɛ a'bo ne.»

58 Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Inɛk ηmɔbe ifɛle, inuɔn mɔ ηmɔbe titer, ama Unil ya Bijɛ wɔn ηa ηmɔbe u li kpɔkn ná saan yul.»

59 U tí tɔke' utɔ mɔ ki ye: «Paan n'bo ní.» Ne u ye: «Yonbdaan, cɛbe nni rí jo kí tí sube n'baa ηɔ kí liebe ní kí paan a'bo.»

60 Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Cɛre bitɛnkpibi rí li subeh bi'tɔb. Sin wɔn li joh kí tí li tɔkeh binib Uwien ya bɛl ya gbɛr.»

61 Ne utɔ mɔ tí tɔke' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, n li paan a'bo, ama cɛre rí kun kí tí cɛbe n'den yaab ηɔ.»

62 Ne *Yesu tɔke' u'mɔ ki ye: «Wá ke ηa teke' Uwien ya tuonl tinɔjɛr tule la, wa kpɛ wɔ rí sɔn Uwien ya bɛl ni ya tuonl.»

10

Yesu sɔn' u'panpaankaab pilole nin bile

1 Ni ya puoli bó nɛ Yonbdaan *Yesu liebe* ki gèndè' binib pilole nin bile*, ki sɔn' bɛ, bilele bɛ ní liere kí jo wɔn bugben li jo idu yá kɛ ni nɔ.

2 Nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Tijier ben' kí yebe, ama bà li taan tù ɲa yebe. Nɛn bo gbáan mɛn ukpɛdaan wɔ ní sɔn bitonsɔnb bɛ ní tí taan u'jier.

3 Li joh mɛn. N sɔnh nɛ ma nɔ, ni li te tɛn mupebumu nɛ te ikèr ya siik ni.

4 Ní la tuke likbu, kí la tuke kɔl, kí la taa tacaan, kí la fuonde nil sɛn ni.

5 Ní kɔn' iden yá la, ní kpíe kí fuonde iden nɔ ya nib kí ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ni.»

6 Unil te ní'saan ki nuunh uyɛnduɔn la, u li lɛ ní'yɛnduɔn nɔ. Nnɔ ɲa ní la, ní'yɛnduɔn nɔ li juore ní'yu nɛ.

7 Ní li te i ya den, kí la lèbre dentɔ, kí li jinh kí ñuh bi dienh nɛ ná, kime utonsɔnl kɛ kpɛ bɛ ní li pèh wɔ nɛ.

8 Ní kɔn' udu wá ni, bi teke' nɛ la, ní li jinh bi li de nɛ ná,

9 kí li buuh biwienb bà te ní'saan, kí li tɔkeh bɛ ki teh Uwien ya bɛl nɛkn' bɛ ɲɔ.

10 Ama ní kɔn' udu wá ni, ba teke' nɛ la, jo mɛn binib taakeh ná saan kí tí tɔke bɛ kí ye:

11 «Ní'du wuu ya tɛngunku kúa mɔnɔn tɛbn' tí'taan bo nɔ, ti pipre' kun nɛ kí wiɛ ní'bo. Ama ní nín li bɛn kí ye Uwien ya bɛl nɛkn' nɛ ɲɔ.»

12 *Yesu tí tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ nɛ, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nɔ, binib nɔ ya tudɛrɛ li cɛn Sodòm† yaab yu.» »

Idu yá ɲa tuo' ki teke' Yesu ki jin'

(Matie 11:20-24)

13 *Yesu tí len' kí ye: «Korasinn yaabɛ, ní bre ní'bo. Betsayida yaabɛ, ní bre ní'mɔ bo. Kime ní laa' miyɔkm ya bont tà ní'bùol nɔ, Tir nin Sidɔn yaab mɔ bi lá laa' tù la, bi bi tien' tɛn bi kɛ mikuum nɛ, kí pùnpùkn mifentɛm ɲɔ kí wuɔn kí ye bi lèbre' bi'tetɛm ní wuɔke'.

14 Lidaali là Uwien li bu binib tibuur nɔ, ní ya tudɛrɛ li cɛn Tir nin Sidɔn yaab yu.

15 Ninbi Kapɛrnawum yaabɛ, ní maaleh ki teh Uwien li duon nɛ paaki nɛ-ɛɛ? U li jiin nɛ kutɛnkpiiku ní nɛ.»

16 *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Wá cengeh ní'gber la, u cengeh n'yaar nɛ. Wá nɛn nɛ la, u nɛn min nɛ. Wá nɛn nni la, u nɛn wá sɔn' nni ní nɛ.»

Yesu ya panpaankaab pilole nin bile nɔ liebe' ní

17 *Yesu ya panpaankaab pilole nin bile nɔ liebe' ní nin uyɛnsonge, kí tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, isɛnpol mɔnɔn tuonh tí'ñɔbu bó nɛ a'yel bo.»

18 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N laa' *Satan cere' kutaaku bo tɛn utɛmɛknde kí lá lu'.

19 Liike mɛn, n de' nɛ mituɔm ní li taanh iwɛ nin inɛn bo, kí li ɲmɔbe mituɔm kí cɛn' unɛnnɛnd ya tuɔm kɛ. Bonn ɲa ní tien nɛ.

20 La li poknh mɛn isɛnpol tuo' ní'ñɔbu bó ma nɔ bo, ama li poknh mɛn Uwien ke'le' ní'yel paaki bó ma nɔ bo.»

Yesu ye wɔn bo ɲa ní la, uba ɲa ní fre kí bende Uwien

(Matie 11:25-27; 13:16-17)

21 U ya yo nɛ *Mifuoñaanm cèrɛ' *Yesu ya yɛnm sɔnge cɛɛn nɛ u len' kí ye: «Baa, sin kutaaku nin kitink ya Yonbdaan, a bɔle' tibont tà biyɛnfodɛnb nin bibɛnbɛnb nɔ, a taa' tù kí wuɔn' biwaab nɛ. Nɛn bo nɛ n pèkeh ɲɛ. Imɔn, Baa, a yíe nɛ kí tien' nɔ.»

* 10:1 Bi kpíe' kí ke'le' tighont tà nɔ ya tuba ni bi ye binib pilole nɛ. † 10:12 Sodòm yé uyo bo ya du uba nɛ. U'nib là teh ibiere cɛn nɛ.

22 *Yesu tí len' ki ye: «N'Baa ne taa' tibont ke ki ñukn' nni. N'Baa ña ní la, uba ña ben min u'Bijé yé udaan wà. Min u'Bijé ña ní la, uba mɔ ña ben n'Baa yé udaan wà. Binib bà n' yíe' ki taa' n'Baa ki wuon' be nno mɔ ben u yé udaan wà.»

23 Ne ki jìebe' ki liike' u'panpaankaab, ki tɔke' ben baba ki ye: «Ni'nunbu laa' nà nɔ, Uwien ya mɔnm tɛ ni'bo.»

24 N tɔkeh ne ne, *Uwien ya ñobonsɔknɔ nin biberb ligol là yíe be rí le ni lenh nà nɔ, ne ka laa' nè. Bi là yíe be rí cii ni ciih nà nɔ, ne ka cii' nè.»

Samari ya jenimɔn uba ya gber

25 Nen saan ne bà ben *yiko mɔnmɔnm nno ya uba fii' ki sere' ki nuunh wɔ rí biike *Yesu ne ki niire' wɔ ki ye: «Uwɔnwɔknɔ, n li tien mila kí le limiel là ña ñmɔbe ghenm-i?»

26 Ne *Yesu niire' wɔ ki ye: «Be kɛle' *Yiko ya gbɔnku ni? A káanh be len-i?»

27 Ne u jii' wɔ ki ye: «Li yíe a'Yonbdaan Uwien nin a'fɛl ke nin a'tetem ke nin a'tuɔm ke nin a'yenmaale ke, kí li yíe a'tɔ mɔ ten a yíe a'ba ma bo.»

28 Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «A jii' mɔnmɔnm. Li teh nno kí le limiel là ña ñmɔbe ghenm.»

29 Ama u yíe wɔ rí wuon kí ye u cuube ma nno, ne ki tí niire' *Yesu ki ye: «Ŋme ne nín yé n'tɔ?»

30 Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Uje uba ne là ñen' Yerusalem ki joh Seriko bó, ki tí lu' idukond ya nuɔ ni. Idukond nno fie' u'went ke, ki ñi' wɔ u tí behn wɔ rí kpo, ne í siere' kí daan' wɔ.»

31 Nibonn yaam, utɔuɔrke uba mɔ kpe u ya sen ki lá leke' u'bo, ne ki lɔke' ki gèbre'.

32 Ni te pupuki, ne Lefi ya bol ya nil uba mɔ kpe u ya sen ki mɔ lá leke' u'bo, ne ki mɔ lɔke' ki gèbre'.

33 Ama Samari ya nil uba mɔ lá joh usen ki tí baa' ni'saan ki laa' wɔ, ne ki muɔ' wɔ micɛɛckm cɛen.

34 U cuon' ki nekn' wɔ, ki taa' midaam mà bi yih mè fen nno ki sɔsɔkre' u'gbien, ki taa' mikpɔm ki tentien' yè, ki taa' tikpelcer ki lólòle' yè, ki taa' wɔ ki jɛkn' wɔn bugben ya ñuun bo, ki taa' wɔ ki jon' ticendur tuba saan, ki tí liike' wɔ.

35 Kutaaku faa' ne u ñen' ilike ki de' ticendur nno ya daan, ki tɔke' wɔ ki ye: «Liike nni wɔ. A ñen' ilike ki pukn' yii bó la, n lá liébe' ní la, min bugben ne li pè ñe.»

36 Ne *Yesu niire' wà ben *yiko nno ki ye: «A ya bùol bijeb bita nno ni, ñme ne yíe wà lu' idukond ya nuɔ ni nno?»

37 Ne u jii' wɔ ki ye: «Wà muɔ' wɔ micɛɛckm nno.» Ne *Yesu ye: «Li joh ki mɔ rí tí rí li teh nno.»

Yesu jon' ki tí fuonde' Mart nin Mari

38 *Yesu nin u'panpaankaab te usen ni ki joh ma nno ne ki tí baa' udu uba ni, ne upii uba teke' wɔ u'den, bi yih wɔ Mart.

39 U ñmɔbe ninse uba, bi yih wɔ Mari. Mari nno baa' ki lá kèle' Yonbdaan *Yesu saan, ki cengeh u'gber.

40 Ama Mart wɔn ya nun mɔn tijier ya tienm bo ne. Nen bo ne u kpiere' ní ki lá tɔke' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, n'ninse cèbe' min baba ne ituon ne nà teh ñe niba? Tɔke wɔ wɔ rí tore nni-a!»

41 Ne Yonbdaan tɔke' wɔ ki ye: «Mart, Mart, a cère' a'nun mɔn tibont tà yebe bo ne, nen ne cère' a'jeh.

42 Ama nibonn niba kpein ne yé nibonmɔnn. Mari wɔn gènde' nen ne. Uba ña rí fie nè u'saan.»

11

*Yesu wəkn' u'panpaankaab bi li kàareh ma bo
(Matie 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Lidaali liba ne *Yesu te niba saan ki kàareh. U kàareh' ki ti gben', ne u'panpaankaab ya uba təke' wə ki ye: «Yonbdaan, San wə siih binib Uwien ya nūnm wəkn' u'panpaankaab bi li kàareh ma bo ne, a'mə rí wəkn te ti li kàareh ma bo.»

² Ne *Yesu təke' be ki ye: «Ni kàareh la, ní li teh:

«Ti'Baa,

cère binib ke rí li boh a'yel,

cère' a'bel rí baa ní,

³ Li dienh te daanl ke daanl ya wentunl ya jier.

⁴ Fère te ti'biere, kime ti'mə fèreh bà ke biih te nno ne.

La cère tí lu mibiikm ni.» »

⁵ *Yesu tí təke' be ki ye: «Tentən, ni'ni uba rí li ηməbe jə, ne u'jə nno rí baa u'den kuyəku ya siik kí len kí ye: «N'jə, kpende nni kpəno uta,

⁶ kime n'jə uba ne řen' usen ki baa' n'den, ne ma ηməbe jier rí de wə.»

⁷ Ne u'jə nno rí jiin kuduku ni ki ye: «La ηməbe nni yenηaabe, min nin n'bumu ke duəñ' ki piin'-a, ma rí fre kí fii kí de ηe.»

⁸ N təkeh ne ne, wa rí fii kí de wə kujətieku bo mənən la, u li fii kí de wə u yie nà ke, u gbien' wə uyenηaabe ma nno bo.

⁹ Nen bo ne n təkeh ne, li mieh men, bi li pu ne; li nuunh men, ni li le; li řih men kunagenku, bi li piire.

¹⁰ Kime wə ke mieh la, bi punh wə ne. Wə ke nuunh la, u lenh ne. Wə ke mə řih kunagenku la, bi piireh ne.

¹¹ Ni'ni uba ya buk mie' wə ujen la, u li de kè uwε-εε?*

¹² Bii kí mie' wə lijənl la, u li de kè unen-ii?

¹³ Ninbi bibierdenb, ni ben ki dienh ni'bumu nà mən la, be li tien ni'Baa wə te paaki bó řa rí cère *Mifuoñaanm rí jiiere ní binib bà mieh wə mə nno bo!»

Biba ye Yesu ηməbe Belsebul ya tuəm ne

(Matie 12:22-30; Mark 3:20-27)

¹⁴ Uje uba ne lá te usenpol cère' u'lenl tēbe. *Yesu ηəre' usenpol nno u'saan, ne u ji freh ki lienh. Ní beke' linigol cēen.

¹⁵ Ama bi'ni biba lienh ki teh u taah isenpol ya cien Belsebul ya tuəm ne ki ηuəh isenpol binib saan.

¹⁶ Bitəb mə yie be rí biike wə, ne ki təke' wə ki ye wə rí tien miyəkm ya bonn nà li wuəñ kí ye u'tuəm řen' Uwien saan ne.

¹⁷ Ama u ben bi'yenmaale ma nno ne ki təke' be ki ye: «Libel lá ke ya nib bore' təb ki kənh bi'ηmiel ni la, libel nno li juore fənm ne, ne li'rib ya dur rí lulu tu'tər bo.

¹⁸ Ni lienh ki teh n taah isenpol ya cien Belsebul ya tuəm ne ki ηuəh isenpol binib saan bii ba? *Satan ya nib təh lituəl bi'ηmiel ni la, u'bel li tien mila ka rí juore fənm-i?

¹⁹ Ni ye min taah isenpol ya cien Belsebul ya tuəm ne ki ηuəh isenpol binib saan la, ni'yaab taa' ηme ya tuəm ki ηuəh isenpol binib saan? Ni'yaab teh ma bo ne li wuəñ kí ye nà ηməbe mən.

²⁰ Ama min taa' Uwien ya tuəm ne ki ηuəh isenpol binib saan. Nen ne wuəñ' ki ye *Uwien ya bel baa' ní ni'saan.

* **11:11** Bi kpie' ki kele' tigbant tà nno ya tuba ni ní kele' ki ye: Ni'ni uba ya buk mie' wə kpəno la, u li de kè litenl-ii?

21 «Ufefaa bèle' u'jekɔnwɛnt, ki kɛ ki gu u'den la, niba ŋa ɔ́ tien u'faal.

22 Ama wà mɔ́ faa ki cɛn' wɔn pi' wɔ́ ki faake' nin wɔ́ la, u li fie u'jekɔnwɛnt tà u du tu'bo nnɔ́ kɛ, kɔ́ fie u'faal mɔ́ kɔ́ gbigbiire binib.

23 «Wà kɛ ŋa se n'ciɛk bó la, u nɛn nni nɛ. Wà kɛ ŋa taakeh ki toreh nni la, u kpiɛndeh nɛ.»

Isɛnpol liɛbe' unil saan la, nɔ́ bre u'bo ma bo

(Matie 12:43-45)

24 «Usɛnpol siere' ki daan unil la, u cuonh ki lindɛh kupɛnpɛlku ni nɛ, ki nuunh u li kɛlɛ nà saan kɔ́ fuore. U tɔ́ luo' la, nɛ wɔ́ ɔ́ ye u li liɛbe kɔ́ tɔ́ ŋɛkn u là siere' ki daan wà nnɔ́ nɛ.

25 U li liɛbe nɔ́ kɔ́ lɛ bi tɔ̀rɛ' ki ŋɛŋɛrɛ' u'kɔnkuɔn nnɔ́, ki tien' tibonmɔnmɔnt len.

26 Nɛn saan nɛ u li jo kɔ́ tɔ́ taa nɔ́ isɛnpol ilole yà bre ki cɛn' wɔn, i'kɛ ɔ́ lá ŋɛkn unil nnɔ́ kɔ́ li te, kɔ́ cɛrɛ wɔ́ ɔ́ juore fɛnm kɔ́ cɛn u là te mikpiɛkm ma bo.»

Uwien ya mɔnm li te binib bà bo

27 *Yesu laan biɛ ki lienh, nɛ upii uba len' ufaa bo linigol nnɔ́ ni ki ye: «Upii wà maa' ŋɛ ki ŋaan' ŋɛ nnɔ́ Uwien ya mɔnm te u'bo.»

28 Nɛ *Yesu ye: «Binib bà cengeh Uwien ya gbɛr, kɔ́ boh tù nnɔ́, Uwien ya mɔnm te bɛn bo nɛ.»

Bi yɛ Yesu ɔ́ tien miyɔkm ya bonn

(Matie 12:38-42)

29 Binib taakeh *Yesu saan ki yɛbrɛh, nɛ u len' ki ye: «Fɛnfɛnnɔ́ ya nib biɛ yé bibiɛrdɛnb nɛ, ki nuunh bɛ ɔ́ lɛ miyɔkm ya bonn. *Uwien ya ɔ́bɔnsɔknl Sonas ya yɔkm ya bonn baba ŋa ɔ́ lá la, ba ji li lɛ yɔkm ya bontɔnn niba.

30 Uwien là tien' Sonas nà nnɔ́ là yé kudɛku nɛ Ninif yaab bo. Nnɔ́ nɛ, u li tien Unil ya Bijɛ nà nnɔ́ mɔ́ li yé kudɛku fɛnfɛnnɔ́ ya nib bo.

31 Uwien li bu binib tibuur lidaali là nnɔ́, Seba ya piibɛr li fii kɔ́ biin fɛnfɛnnɔ́ ya nib, kime u là ɔ́rɛn' nɔ́ fɔnfɔkm nɛ wɔ́ ɔ́ lá cenge Salomɔn ya yɛnfɔgbɛr. Ama unil uba te niɛ saan nɔ́ ki cɛn' Salomɔn.

32 Uwien li bu binib tibuur lidaali là nnɔ́, Ninif ya nib mɔ́ li fii kɔ́ biin fɛnfɛnnɔ́ ya nib, kime Sonas là tɔ́kɛ' bɛ Uwien ya gbɛr, nɛ bi lɛbrɛ' bi'tetɛm. Ama unil te niɛ saan nɔ́ ki cɛn' Sonas.»

Inun yé tigbɛnɛnt ya frl nɛ

(Matie 5:15; 6:22-23)

33 «Uba ŋa ɔ́ sɛ frl kɔ́ taa lɛ kɔ́ bɔlɛ bii kɔ́ taa kusɛnku kɔ́ cubn li'bo, ama u li taa lɛ kɔ́ tuɔn likpɛnkpɛnl bo nɛ ŋɔ́ bà kɛ kɔ́h nɔ́ idɛn ni ɔ́ li lɛnh.

34 A'nunbu yé a'gbɛnɛnt ya frl nɛ. A'nun mɔn la, a'gbɛnɛnt kɛ te kuwenwenku ni nɛ. A'nun ŋa mɔn la, a'gbɛnɛnt kɛ te licinɔ́unl ni nɛ.

35 Nɛn bo, fiin kɔ́ liike kuwenwenku kua te a'bo nnɔ́ la li yé licinɔ́unl-a!

36 Kuwenwenku wɛndɛh ŋɛ, ka siɛn' niba saan la, a'gbɛnɛnt kɛ te ku'ni nɛ. Ni te tɛn lifrl là wien cɛɛn nɛ wɛndɛh ŋɛ.»

Yesu biin' Farisɛnmbɛ nin Yiko ya wɔnwɔknb

(Matie 23:1-36; Mark 12:38-40)

37 *Yesu len' kɔ́ gbɛn', nɛ Farisɛn uba yin' wɔ́ wɔ́ ɔ́ baa kɔ́ lá ji u'den, nɛ u jon' Farisɛn nnɔ́ dɛn ki tɔ́ kɛ ki jinh.

38 Farisɛn nnɔ́ laa' *Yesu jinh ka nire' ki paan' iyaajɛbok ye ma bo, nɛ ni cuo' wɔ́ miyɔkm.

39 Ne Yonbdaan tōke' wō ki ye: «*Farisienmbe, liike men ni naan ma, ni nīkndeh ki cendeh isēn nin tiyer ya puoli ne, ama inasuyenmaale nin mibiern ne gbe ni'fēl ni.

40 Ijor ninbi, na ben ki ye Uwien wā nēn' tibont tā ni lenh tū nnō, wōn ne tien' unisaal ya fēl mō-ō?

41 Nēn bo, taa men ni n̄mōbe tibont tā, ki pu bijiinb n̄ō ni' bont ke la li n̄mōbe jōkt.

42 «Ninbi *Farisienmbe, nī bre ni'bo, kime ni gbiinh ni'ninjo nin ni'gōnt nin ni'kpinfetōr bolm piik ne, ki taah miba ki dienh Uwien, ama ka tōnge nī li cuube, ka yīe Wien mō. Ni bi li teh nēn ne, ki la sunde tibontōr tā sien' nnō mō bō.

43 «Ninbi *Farisienmbe, nī bre ni'bo, kime ni yīe nī li kaah binikpekpiekb ya kankāan ne itāan ya dur ni, ki yīe binib nī li gbaandeh ki fuondeh ne mudaamu ni.

44 Nī bre ni'bo, kime ni naan ikul ya bere' nib n̄a ji lenh yē, ki cuonh ki taanh i'bo ka ben ne.»

45 Ne bā ben *yiko mōnmōnm nnō ya uba tōke' wō ki ye: «Uwōnwōknō, a lienh nnō ma nō, a sukreh tī'mō ne-a!»

46 Ne *Yesu ye: «Ninbi bā ben *yiko mōnmōnm nnō, nī bre ni'mō bo, kime ni cēreh binib tukeh itukkpekpiek ne ka toh ni'bugben nī taa ni'nōbil mōnōn ki me yē.

47 Nī bre ni'bo, kime ni mēh *Uwien ya n̄ōbonsōknb bā lā te uyo bo nnō ya kul ne, ki sunde'-a ki ye ni ya yaajeb ne lā ku' bē.

48 Nī teh nā ne wōngeh ki teh ni tuo' ni'yaajeb lā tien' nā nnō ne, kime bi lā ku' *Uwien ya n̄ōbonsōknb, ne ninbi ji mēh bi'kul.

49 Nēn bo ne Uwien len' nin miyēnfuom ki ye: «N li sōn n' n̄ōbonsōknb nin bitondb bi'saan. Bi li ku bi'ni biba kī jēnde bitōb.»

50 Nēn ne li cēre Uwien nī dēre fēnfennō ya nib ya tub haali uḡendun ya cincinyo bi lā ku' *Uwien ya n̄ōbonsōknb bā ke nnō bo ki lā tu fēnfennō,

51 kī cin Abēl, kī tī baa' Sakari, wā bi lā ku' wō Uwien ya duku ya luo bo nnō. N tōkeh ne imōn ne, Uwien li dēre fēnfennō ya nib ya tub binib nnō ke ya kuum bo.

52 «Ninbi bā ben *yiko mōnmōnm nnō, nī bre ni'bo, kime na dienh nib sēn bē nī bēnde Uwien. Ninbi n̄a pē Uwien ya sēn bo, ne ki piendeh binib bā yīe bē nī paan u'bo nnō mō.»

53 *Yesu nēn' uyo wā nnō, ne *Yiko ya wōnwōknb nin *Farisienmbe taa' u'bo ubenpiebe ne ki niireh wō iniire tigber ke ya bol bo,

54 kī nuunh bē nī dēle kī cuo wō u'lenm ni.

12

Li ben men inuon ilele ya nib bō

(Matie 10:26-27)

1 U ya yo ne binib itur itur taan' *Yesu saan, haali ki tī pēbeh tōb. Ne *Yesu cin' ki tōkeh u'panpaankaab ki teh: «Li ben men *Farisienmbe ya kpōnō ya n̄ōke bō, bi yē inuon ilele ya nib ne.

2 Niba n̄a te ki buō n̄ō ka lā li nē upaan bo. Tigber tuba mō n̄a te ki juore' kī li buō n̄ō ba lā li bēnde tū.

3 Ni len' nā ke licinḡunl ni la, bi li cii nē kuwenwenku ni ne. Ni bunbe' nā litubl ni kudubenku bō nnō, bi li kpaande nē kuduku ya paaki ne.»

Li fenge men Uwien baba

(Matie 10:28-31)

4 «Ninbi bà yé n'jotieb nnò, n tókeh ninbi ne: la fenge men bà kuuleh tigbenent, ka ji li fre kí tien niba kí pukn.

5 N li wàon ne udaan wà ní kpé ní li fenge wò. Li fenge men Uwien. Wòn ne li fre kí cèrè ní kpo ne ki ñmòbe mituòm wò ní taa ne kí wié umu wà ña ní kpiin ni. N tókeh ne ne, li fenge men wòn.

6 «Bi li fre kí kuàre inuòn inun inje ne? Nin nen ke ñò Uwien ña ní sunde i'ni uba mònòn bó.

7 Nen bo, la fenge men, kime ni cèn' inuòn ligol. Uwien ben haali ni'yur mònòn ya ñòbu.»

Li lienh binib ya nun bó ki teh a yé Yesu yo

(Matie 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 «N tókeh ne ne, wà ke lienh binib ya nun bó ki teh u yé n'yo la, Unil ya Bijé mò li len Uwien ya tondb ya nun bó kí ye udaan mò yé u'yo ne.

9 Ama wà ke lienh binib ya nun bó ki teh wa yé n'yo la, n'mò li len Uwien ya tondb ya nun bó kí ye udaan mò ña yé n'yo.

10 Unil len' Unil ya Bijé bo fénfénm la, Uwien li fère wò. Ama unil suke' *Mifuoñaanm men la, Uwien ña ní fère wò.

11 «Bi taa' ne ki jon' itáan ya dur ni bii tibuur ya ciénb saan bii udu ya ciénb saan be ní bu ne tibuur uyo wà la, la ñiin men ní li len ma bo bii ní li len bà kí ñe len.

12 Kime *Mifuoñaanm ne li cèrè ní bende ni li len kí ye bà u ya yo.»

Ufaadenjor uba ya kpenjenm

13 Linigol nnò ni uje uba tóke' *Yesu ki ye: «Cenbaa, tóke n'ninje kí ye wò ní gbiire ti'baa ya faal kí de nni n'ya bó.»

14 Ne *Yesu tóke' wò ki ye: «Uje, ñme de' nni usen ní tùore ni'gber bii ní gbiire ne ni'faal-i?»

15 Ne ki tóke' linigol nnò ki ye: «Li ben men ki la cèrè ni'nun ní li fòke lifaal bo, kime unil ñmòbe lifaaciénl mònòn la, na yé len ne li cèrè wa ní kpo.»

16 Ne ki pòn' be mikpenjenm ki ye: «Ufaadaan uba ne là te u'kpàan lùon' cèen.

17 Ne u maaleh u'fél ni ki teh: «N li tien mila? Kime ma ji ñmòbe ní li cùòn ná saan n'jier.»

18 Ne ki ye: «N li tien ma so: n li we n'bónbuòn ke ne, kí me icencién, kí cùòn n'jier nin n'bont ke,

19 ne kí ye n ñmòbe lifaal li yebe ki li baa nni ibin ibin. Nen bo, n li fuoreh ne, kí li jinh, kí ñuh, kí poknh.»

20 Nen saan ne Uwien tóke' wò ki ye: «Ujor sin, a li kpo kuñonku kuu ke. A taan' lifaal là ke nò, ñme ji li si lè?»

21 Unil wà ke nuunh lifaal ki dòkndeh, ka ñmòbe ná yé lifaal Uwien ya nun bó nnò yaam mò te nnò ne.»

La cèrè men ni'nun ní li món tijier nin tiwengolkaar bo

22 *Yesu tóke' u'panpaankaab ki ye: «Nen bo ne n tókeh ne ki teh ni la cèrè nè ní li wiébe ne ni li tien ma kí li fuobe bo, ní li maaleh ki teh: «Ti li ji ba?» Ki la cèrè nè ní li wiébe ne ni'gbenent bo, ní li maaleh ki teh: «Ti li gole ba?»

23 Kime limiel cèn' tijier, ne tigbenent mò cèn' tiwengolkaar.

24 Maale men kí liike ikankaan te ma bo. Ya koh, ka ceh, ka ñmòbe bónbuòn, ka ñmòbe jieblibuól. Ama Uwien ne jindeh yé. Na nín cèn' inuòn-ii?

25 Ni'ni ñme ne u'ninm ni, u li fre kí fòkn u'miel waamu kí pukn-i?

26 Na nín li fre kí tien nibonwawaann ma nò, be tien' ni ñiinh tibontor bo?

²⁷ Maale mɛn kɪ liike tisir puh ma bo. Ta loh kunkum, ka loh kpɛlɛɛr mɔ. Ama n tɔkeh nɛ nɛ, ubɛr Salomɔn nin u'fɛaciɛnl kɛ wa lɔ gole' kpɛlɛɛr tɔ mɔn kɪ baa' mipuum nnɔ ya miba mɔnɔn.

²⁸ Uwien cɛreh timɔsir tɔ te kubaaku ni dinnɔ kɪ li wun teke umu puh mipumɔnmɔnm la, bɛ li cɛre wa rɪ tien ninbi binib mimɔnm kɪ cɛn timuɔr-i? Ni'tekjim nɛ pɔre' nɛ.

²⁹ Ninbi la cɛre mɛn ni'nun rɪ li mɔn ni li ji bɔ nin ni li ŋu bɔ bo, kɪ la cɛre iyɛnmaale rɪ li jɛndeh nɛ.

³⁰ Kimɛ uɛɛndun yaab bɔ ŋa pɛ Uwien ya sɛn bo ya nun nɛ mɔn tu ya bont kɛ bo. Ama ninbi bɛn wɔn, ni'Baa Uwien bɛn kɪ ye ni cɛke tɔ.

³¹ Nɛn bo, cɛre mɛn ni'nun rɪ li mɔn *Uwien ya bɛl bo, u li taa tibont nnɔ kɪ pukn nɛ.

³² Kicɛkwawaak ya nibɛ, la fɛnge mɛn, kimɛ ni'Baa Uwien yɛ nɪ li te u'bɛl ni nɛ.»

Lifaal lɔ ŋa ŋmɔbe gbenm

(Matie 6:19-21)

³³ «Kuɔre mɛn ni ŋmɔbe nɔ, kɪ taa ilike nnɔ kɪ pu bijiinb, ŋɔ kɪ li ŋmɔbe muliksɔrmu mɔ ŋa rɪ saa, kɪ li ŋmɔbe Uwien saan lifaal lɔ ŋa ŋmɔbe gbenm. Nasu ŋa rɪ nɛkn nɛn saan, kuotuul mɔ ŋa te ni'saan kɪ mɔ lɛ.

³⁴ Kimɛ ni'faal te nɔ saan la, ni'fɛl mɔ dɔ nɛn saan nɛ.»

Bonde mɛn kɪ li gu Yonbdaan

³⁵ «Li bondeh mɛn ni'ba, kɪ la cɛre ni'fr rɪ kpɪin.

³⁶ Li te mɛn tɛn bitonsɔnb bɔ gu uyo wɔ bi'cɛnbaa ŋɛn' upiikuɔn bɔ kɪ lɔ ŋi' kunagɛnku la, bɛ rɪ pɔk kɪ piire nnɔ.

³⁷ Uwien ya mɔnm te bitonsɔnb bɔ bi'cɛnbaa li baa kɪ lɛ bɔ gɔh nnɔ bo. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, u li taa u'tonsɔnkpɛlɛɛr kɪ gole kɪ cɛre bɛn nɛ rɪ kɛle, wɔn rɪ taa tijer kɪ gbiire bɛ.

³⁸ U baa' kuyɔku ya siik bii ukuojɛmuɔyo mɔnɔn kɪ laa' bi bonde' la, Uwien ya mɔnm te bi'bo.

³⁹ Ni bɛn kɪ ye ududaan bi bɛn uyo wɔ unasu li baa la, wa bi li cɛre nasu rɪ kɔ u'dɛn.

⁴⁰ Ni'mɔ rɪ bonde kɪ li gu, kimɛ uyo wɔ na maaleh kɪ teh Unil ya Bijɛ li baa rɪ nnɔ, u ya yo nɛ u li baa.»

Utonsɔnl wɔ mɔn nin wɔ bre ya gber

(Matie 24:45-51)

⁴¹ Nɛn saan nɛ Pɛr niire' *Yesu kɪ ye: «Yonbdaan, a pɔn' tinbi nɛ mikpɛnjenm miɛ bii a pɔn' mɛ binib kɛ nɛ?»

⁴² Nɛ u jiiin' wɔ kɪ ye: «U lɛ tonsɔnl ba nɛ ŋmɔbe mibɛnm u'cɛnbaa du u'bo? Wɔn si: wɔ ya cɛnbaa li de wɔ ticiɛnt wɔ rɪ li likeh u'tonsɔntɔb, kɪ li loh bɛ tijer uyo wɔ ni kpɛ nɛ.

⁴³ Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa baa' kɪ laa' u sɔnh lituonl nnɔ li'donbɔ la, Uwien ya mɔnm li te utonsɔnl bugbɛn bo.

⁴⁴ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, u'cɛnbaa li de wɔ ticiɛnt wɔ rɪ li likeh u'bont kɛ.

⁴⁵ Ama n'ba la, utonsɔnl nnɔ li maale u'yɛnm ni kɪ ye u'cɛnbaa li wuɔke, nɛ kɪ cin kɪ li ŋih u'tonsɔntɔb, bijɛb nin bipiib kɛ, kɪ li jinh, kɪ ŋuh kɪ yibeh.

⁴⁶ Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa li baa nɪ lidaali lɔ nin uyo wɔ wa maaleh kɪ teh u li baa, nɛ kɪ bien u'gbɛn cɛɛn, kɪ cɛre wɔ rɪ lɛ bɔ ŋa tuo' Uwien ya ŋɔbu bɔ li lɛ utudɛre wɔ nnɔ.

⁴⁷ «Utonsɔnl wɔ bɛn u'cɛnbaa yɛ ma, ka bonde' bonn, ka tien' u'cɛnbaa yɛ ma la, bi li bien u ya gbɛn nɛ kɪ gbien.

⁴⁸ Ama utons�nl wà ɲa bɛn u'cɛnbaa yíe ma, ki sɔnh lituonl lá kpɛ bɛ rí n̄í wɔ mɔnɔn la, bi li n̄í wɔ waamu nɛ. Nɛn bɔ nɛ bi de' wà n̄í yɛbe la, bi niireh wɔn nɛ bi de' wɔ ná nnɔ bó ki gbiekeh. Bi guun' wà tibont tú yɛbe la, bi niireh wɔn nɛ tu' bó ki gbiekeh.»

Na yé n̄ɔkpaan, ni yé umaapàare nɛ

(Matie 10:34-36)

⁴⁹ «N tuke umu nɛ ki lá wie' kitink bo, nɛ n bi yíe wù rí pɔk kí teke nɛ.

⁵⁰ N li jènde kí tí kɛnde. Ma jènde' ki tí ghen' la, n'yɛnm ɲa rí duɔn.

⁵¹ Ni maaleh ki teh n tuke un̄ɔkpaan nɛ ki baa' un̄ɛndun wuu ni-ii? Na te nnɔ, n tɔkeh nɛ nɛ, n tuke umaapàare nɛ ki baa'.

⁵² Kime fɛnfɛnnɔ kí taa kí li joh, binib binjun te iden iba la, bi li pàare tɔb. Bitá li nɛn bile, bile nɛn mɔ li nɛn bita.

⁵³ Bibaa li nɛn u'bijɛ,
u'bijɛ mɔ li nɛn wɔ;
binaa li nɛn u'bise,
u'bise mɔ li nɛn wɔ;
upii li nɛn u'yaabise,
u'yaabise mɔ li nɛn wɔ.»

Binib ɲa ciuh Uwien teh tibont tà fɛnfɛnnɔ nɔ ya tingi

(Matie 16:2-3)

⁵⁴ *Yesu tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Ni laa' titɛwɔlgbɔnt te nintuɔli bó la, ni pɔk tɔkeh kí teh: «utaa li nii nɛ», nɛ wɔ rí nii.

⁵⁵ Mitafaam n̄ɛn' un̄ɔɛn bó ní la, ni tɔkeh ki teh kutòntònkɔ li cùun, nɛ kù rí cùun.

⁵⁶ Ninbi in̄uɔn ilele ya nibɛ, ni freh ki sekndeh ki bɛndeh kutaaku nin kitink ya bont tete ma bo, bɛ tien' na fre' ki sekn' ki bɛnde' Uwien teh tibont tà fɛnfɛnnɔ nɔ ya tingi?»

A bii' unil la, cuo u'dunl tonm

(Matie 5:25-26)

⁵⁷ «Bɛ tien' ninbi bugben ɲa freh ki maaleh ki bɛndeh ná mɔn-i?

⁵⁸ Sin nin unil ɲmɔbe mimaam, nɛ u tuke mè kí jo tibuur la, cèrɛ ní ghen mè uyo wà ni laan te usɛn ni. Nnɔ ɲa n̄í la, u li taa ɲɛ kí tí ɲukn tibuur ya ciɛn, u' mɔ rí taa ɲɛ kí tí ɲukn lipɛkl ya ciɛn wɔ rí pɛkn ɲɛ.

⁵⁹ N tɔkeh ɲɛ nɛ, ɲa tí pɛn' ki ghen' tibuur ya like la, ɲa rí n̄ɛ len.»

13

Lèbre mɛn ni'tetem

¹ U ya yo nɛ binib biba baa' ki lá tɔke' *Yesu ki ye Galile yaab biba là te ki teh lituɔrl ki dienh Uwien, nɛ Pilat ku' bɛ.

² Nɛ *Yesu jiiin' bɛ ki ye: «Ni maaleh ki teh Galile ya nib nnɔ là yé bibiɛrdɛnb ki cɛn' Galile ya nitɔb nɛ cèrɛ' bi jènde' bɛ nnɔ-ɔɔ?

³ Na te nnɔ. N tɔkeh nɛ nɛ, na lèbre' ni'tetem la, ni'kɛ mɔ li kpo nnɔ nɛ.»

⁴ *Yesu tí len' ki ye: «Likpɛnkpɛnfɔkrl lá lu' ki ku' bijɛb piik nin biniin Silowe ni ma nnɔ, ni maaleh ki teh bi lá teh ibiɛrɛ ki cɛn' Yerusalem ya nitɔb kɛ nɛ-ɛɛ?

⁵ Na te nnɔ. N tɔkeh nɛ nɛ, na lèbre' ni'tetem la, ni'kɛ mɔ li kpo nnɔ nɛ.»

Busubu bua ɲa lùonh ya kpɛnɛnm

⁶ Nɛ ki pɔn' bɛ mikpɛnɛnm ki ye: «Bukɛnkɛnbu buba nɛ là se uɛ uba ya kpàabu ni. Ní tete nɛ u lá baa' wɔ rí liike bù lùon' bii bua lùon'-i? Nɛ ki laa' bua lùon'.

7 Nε u tōke' u 'tonsɔnl wà gu bukpaabu nnɔ ki ye: 'Ibin ita sɔ n baa' ma kε rí pùò ikenkɛn busubu buu bɔ la, mà lenh bonn. Gε bù, la cère bù rí jí rí li se ki teknh kitink ya sensenm fεnm.»

8 Nε utons�nl nnɔ tōke' wɔ ki ye: «Cεnbaa, dāan bù libinl liε nɔ, rí gbii bu'niel, kí nuun tiwɛnt ya bint kí tien bù.»

9 N'ba la, libinl là we ní nɔ, bù li lùon. Bua lùon' la, á jí rí gε bù.» »

Yesu cère' upii uba faake' Saba ya daali

10 *Saba uba ya daali nε *Yesu te Sufmbε ya taanl ya duku kuba ni, ki wɔknh binib Uwien ya gbεr.

11 Ki laa' upii uba mɔ te len, usenpol njaake wɔ, ki tien' wɔ uwien ibin piik nin iniin, u bɔ ka freh ki yaareh.

12 *Yesu laa' wɔ, ki yin' wɔ, nε ki tōke' wɔ ki ye: «Upii, a laa' a'ba,»

13 ki taa' u'nuɔ ki paan' u'bo, nε u yaare' i ya taan bo, ki cin' ki pēkeh Uwien.

14 *Yesu cère' upii nnɔ faake' *Saba ya daali ma nnɔ nε litaanl ya duku nnɔ ya cien ya benku ni ben' nε u tōke' linigol nnɔ ki ye: «Ni n̄m̄abe iwien iluob nε ní li sɔnh itùon. Ní li bàareh i ya wien nε u buuh nε, na yé *Saba ya daali nε ní li bàareh u buuh nε.»

15 Nε Yonbdaan *Yesu tōke' wɔ ki ye: «Ninbi ifuɔn ilele ya nibε, ní'ni n̄m̄ε n̄a n̄endeh u'ne bii u'n̄juun *Saba ya daali ki tí n̄undeh?»

16 Upii wuɔ yé *Abraham ya yaabil nε, nε *Satan cère' u bun ibin piik nin iniin ka rí fre kí yaare. Ma bi li cère wɔ rí faake *Saba ya daali bii?»

17 *Yesu len' nnɔ ma nnɔ nε ife cuo' binib bà kε niεh nin wɔ miniem nnɔ. Ama linigol nnɔ kε ya yenm sɔnge' u tien' miyɔkm ya bont tà kε nnɔ bo.

Mibim mà n̄ilke ya kpenjenm

(Matie 13:31-32; Mark 4:30-32)

18 Nεn saan nε *Yesu ye: «Uwien ya bel naan ba? N li taa ba kí nenge lè?»

19 Lì naan mibim mà bi yih m̄ε mutaar uje uba taa' ki bule' u'kpāabu ni nε. M̄i pen' ki kpére' ki tɔn' isigben, nε inuɔn tereh i'bo ki kɔh.»

Kpɔnɔ ya n̄ɔke ya kpenjenm

(Matie 13:33)

20 *Yesu tí ye: «N tí li taa ba kí nenge Uwien ya bel-i?»

21 Lì naan kpɔnɔ ya n̄ɔke wà upii uba bun' kpɔnɔyom mà dindin, ki taa' wù ki tien' len, kpɔnɔ nnɔ kε nuule' nε.»

Ni li n̄ε bunañɔbu bùa kí kɔ

(Matie 7:13-14, 21-23)

22 *Yesu joh Yerusalem, nε ki n̄εh iducenciεn nin iduwawaale ni ki wɔknh binib Uwien ya gbεr.

23 Nε udaan uba niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, bà li n̄m̄εre n̄a yεbe nε-εε?» Nε *Yesu tōke' bε ki ye:

24 «Cère m̄en ní'nun n li m̄ón ní n̄ε bunañɔbu bùa wiεbe kí kɔ. N tōkeh nε nε, kime binib bà yebe li nuunh bε rí n̄ε bù kí kɔ ka rí fre.

25 Uyo uba ududaan lá li fii kí p̄iin bunañɔbu, nε ni juore' kí li se saali ki n̄ih kunagenku ki teh: «Yonbdaan, p̄iire tε bunañɔbu.» U li tōke nε kí ye: «Ma ben ní yé nà bɔ yaab.»

26 Nεn saan nε ní li lienh ki teh: «Tinbi nin sin nε là taakeh ki jinh kí n̄uh. A là te tí'du ya senje ní nε kí wɔknh binib Uwien ya gbεr.»

27 Nε wɔ rí tōke nε kí ye: «N tōkeh nε nε, jende m̄en n'saan, ma ben ní yé nà bɔ yaab. Ninbi, ní'kε teh nà bre nε.»

²⁸ Nɛn nɛ cɛrɛ' bi li juon nɛ saali, nɛ li muɔh ki ŋmɔnh iŋɔgbɛn uyo wà ni li lɛ *Abraham nin *Isaak nin Sakɔb nin *Uwien ya ŋɔbonsɔknɔb kɛ te Uwien ya bɛl ni nno.

²⁹ Binib li nɛ lɛnpuoli bó ní nin nintuɔli bó ní nin ikele kɛ ní kí lá kɛle kí ji tijier Uwien ya bɛl ni.

³⁰ Nno nɛ bá paan' puoli ya biba lá li liere usɛn. Bá mɔ liere' usɛn ya biba lá li paan puoli.»

Yesu kplɛndeh Yerusalem bo (Matie 23:37-39)

³¹ U ya yo nɛ *Farisienmbɛ biba nek'n' *Yesu ki tɔke' wɔ ki ye: «Siere libuɔl lie kí li joh, kime Herod yie wɔ ní ku ŋɛ nɛ.»

³² Nɛ *Yesu tɔke' bɛ kí ye: «Li joh mɛn kí tí tɔke u ya tiibe ki ye: «Dinnɔ n ŋuɔh isɛnpol binib saan, kí cɛreh biwienb faakreh, kí tí li wun tien nno wenli mɔ, nɛ n' tuonl ní gben wienta daali.»

³³ Ama n li cuon dinnɔ nin wenli nin daalibó nɛ kí baa Yerusalem, kime na kpɛ *Uwien ya ŋɔbonsɔknɔl ní kpo niba saan, kí kɛnde' Yerusalem ni.»

³⁴ Nɛ ki ye: «Yerusalem, Yerusalem, a kuuleh *Uwien ya ŋɔbonsɔknɔb, kí yɛkreh u sɔnh binib bá a'saan nno itɛn ki kuuleh bɛ. Uyo kɛ n lá yie ní taan a'nib n'ba saan tɛn ukuoŋɔ taakeh u'bumu u'fiebe ni ma bo, nɛ ba tuo'.

³⁵ Liike mɛn Uwien sɛln' nɛ ni'kɔnkuɔn ma. N tɔkeh nɛ nɛ, na ji li lɛ nni, kí tí baa uyo wà ni li len kí ye: «Uwien ya mɔnm ní li te wà we ní Yonbdaan ya yel bo nno bo.» »

14

Yesu cɛrɛ' uwien uba faake' Saba ya daali

¹ *Saba uba ya daali nɛ *Yesu jon' *Farisienmbɛ ya cɛn uba den wɔ ní tí ji tijier, nɛ binib bá te ni'saan nno sieke wɔ.

² Ujɛ uba mɔ te ni'saan ki se *Yesu ya nun bó u'gbɛnɛnt cɔncuɔn',

³ nɛ *Yesu niire' bá bɛn *yiko mɔnmɔnm nno nin *Farisienmbɛ ki ye: «Unil ŋmɔbe usɛn wɔ ní buu biwienb *Saba ya daali bii wa ŋmɔbe?»

⁴ Bi ŋmin, nɛ *Yesu mɛ' ujɛ nno ki cɛrɛ' u faake', nɛ u cɛbe' wɔ u bure'.

⁵ Nɛ u niire' bɛ kí ye: «Ní'ni ŋmɛ ya buk bii u'nɛ lu' liiɛnɔnɔn ni *Saba ya daali la, wa ní nɛn wɔ i ya tãan bo?»

⁶ Nɛ ba fre' ki jiin' wɔ u'niire nno.

Yesu tɔkeh binib ukánkãan ya gber

⁷ *Yesu laa' bi yin' binib bá tijier ya jim nno gɛndeh binikpɛkpiɛkb ya kánkãan ki kaah, nɛ u pɔn' bɛ mikpɛnɛnm ki ye:

⁸ «Unil yin' ŋɛ upiikuɔn ya jier ya jim la, la jo kí tí kɛle binikpɛkpiɛkb ya kánkãan. Nba la, u yin' uba mɔ u cɛn' ŋɛ u mɔ ní lá baa ní,

⁹ nɛ wà yin' ni'kɛ bile nno ní baa kí lá tɔke ŋɛ kí ye: «Cɛrɛ ujɛ wuɔ ní kɛle a kɛ nà saan nɔ.» Nɛ a fií kí tí kɛle puoli bó nin ifɛ.

¹⁰ Nɛn bo, unil yin' ŋɛ tijier ya jim la, jo kí tí kɛle puoli bó, ŋɔ wà yin' ŋɛ nno lá baa' la, wɔ ní tɔke ŋɛ kí ye: «N'jo, dɛn inun bó ní.» Nɛn saan nɛ ní li yé a'bo ukpikɛ sin nin bá kɛ jinh tijier nno ya nun bó.

¹¹ Kime wà kɛ kpiɛkreh u'ba la, Uwien li yuɔn wɔ. Wà kɛ jiindeh u'ba tingi la, Uwien li kpiɛke wɔ.»

¹² Nɛ *Yesu tɔke' wà yin' wɔ tijier ya jim nno ki ye: «A ye á yin binib tijier ya jim la, la yin a'jɔtieb, ki la yin a'ninjieɔb, ki la yin a kpi nɔn bá, ki la yin a'kɔnkuɔnlieb bá yé bifaadɛnb, kime bi'mɔ li fre kí yin ŋɛ á ji kí jiin.

¹³ Ama a ye á yin binib tijier ya jim la, yin bijiinb nin itejenb nin iwòb nin ijùò.

¹⁴ Uwien ya mǎnm li te a'bo, kimε ben ηa ηmòbe niba be rí jiin ηε. Uwien ne li su ηε uyo wà u li cère binimònb rí mεkre bitenkpiib ni nnò.»

Tipiikuɔnjier ya kpɛnɛnm
(Matie 22:1-10)

¹⁵ Wǎn nin binib bà jinh tijier nnò ya uba cii' u len' ma bo ne ki tǎke' wǎ ki ye: «Bà li ji tijier Uwien ya bεl ni nnò, Uwien ya mǎnm te bi'bo.»

¹⁶ Nε *Yesu tǎke' wǎ ki ye: «Uje uba ne là tien' tijier tù yebe, ki yin' binib ligol be rí baa kí lá ji.

¹⁷ Tijier nnò ya jijiyò baa' ne u sǎn' u'tonsǎn u nǎn' ki tǎke' be kí ye be rí den bi bonde' ni'ke ki gben'-a.

¹⁸ Nε bi'ke yíe', a li ye bi kpaan' iyε ne. Ukpíek ye: «Tien' nni kafala, ma rí fre kí baa, kimε n de' bukpaábù ne kí yíe rí jo kí tí líike bù.»

¹⁹ Utò ye: «Tien' nni kafala, ma rí fre kí baa, kimε n de' inaje piik ne kí yíe rí jo kí tí wǎkn yè.»

²⁰ Utò mǎ ye: «N laan kuǎn' upii sǎ, nen bo ne ma rí fre kí baa.»

²¹ Nε utonsǎn nnò líebe' u'cǎnbaa saan, kí tí tǎke' wǎ bi'ke len' ma bo. Nen saan ne u'cǎnbaa nnò ya benku ni ben', ne u tǎke' u'tonsǎn nnò kí ye: «Jo tontonm isenje nin musɛnbumu ni, kí tí taa ní bijiinb nin itejenb nin ijùò nin iwòb, be rí baa kí lá ji.»

²² Nε utonsǎn nnò líebe' ní kí lá tǎke' u'cǎnbaa kí ye: «Cǎnbaa, n tien' a ye ma nnò, ama mifɛnm biε kí sɛn'.»

²³ Nε u'cǎnbaa tǎke' wǎ kí ye: «Nnò la, jo isen ni nin ikpǎan ni, kí tí cékn binib be rí baa ηǎ n'den rí gbe.

²⁴ N tǎkeh ne ne, binib bà n là kpíe' kí yin' be nnò uba mǎnǎn ηa rí lèn n'jier.»

»

Dǎan mɛn tibont ke kí paan Yesu bo
(Matie 10:37-38)

²⁵ *Yesu joh ma nnò ne binib pε u'bo kí yebe. U jíebe' kí líike' be, ne kí tǎke' be kí ye:

²⁶ «Unil baa' wǎ rí paan n'bo, ka yíe nni kí cǎn' u'naa nin u'baa nin u'po nin u'bumu nin u'ninjieb nin u'ninsieɓ nin u'míel mǎnǎn la, wa kpε wǎ rí li yé n'panpaanke.

²⁷ Unil wǎ ke ηa yuunh u'dǎpǎnǎn kí bukeh kí paakeh n'bo la, wa rí fre kí li yé n'panpaanke.

²⁸ Ni'ni ηmε ne yíe wǎ rí mε kuduku la, wa rí kpíe kí kǎle kí bù kí líike u'like lí baa bii ya rí baa?

²⁹ Wǎ tien' nnò ηǎ kí pu' kuduku nnò ka fre' kí mɛn' kí faa' kù la, binib bà ke lí lε kuduku nnò lí lε wǎ ne,

³⁰ kí len kí ye: «Líike mɛn udaan wuǎ cin' kí mɛh kuduku ne ka fre' kí faa' kù.»

³¹ U lε bεr ba ne ηmòbe sojambε itur piik kí yíe wǎ rí jo kí tí jèke' ubertǎ wǎ ηmòbe sojambε itur pile, ηǎ ka rí kpíe kí kǎle kí maale kí líike, u lí fre kí taa u'sojambε itur piik nnò kí tuobe ubertǎ wǎ ηmòbe sojambε itur pile nnò bii wa rí fre?

³² U laa' wa rí fre la, wǎn nnò laan te fǎkm ma nnò, u lí sǎn ucɛndɛnduol ne wǎ rí cende wǎ usɛn ní kí tǎke wǎ kí ye wǎ rí cère be rí gben tigber nnò.

³³ Nnò ne ni'ni wǎ ke ηa dǎan' u ηmòbe ná ke la, wa rí fre kí lí yé n'panpaanke.»

Miyaam ya kpenjenm
(*Matie 5:13; Mark 9:50*)

³⁴ «Miyaam yé nibonn ná mɔ̀n nɛ. Ama mí saa' ka ji ɲmɛ la, niba ɲa te ki ji ní fre kí ɲmaake mè.»

³⁵ Mí li juore fɛnm nɛ, ma ji li ɲmɔ̀be tuonl. Bi li taa mè kí wule nɛ. Wá ɲmɔ̀be litubl la, wá ní cii.»

15

Upe wà bole' ya kpenjenm
(*Matie 18:12-14*)

¹ Bilɛnpotekb nin bibiɛrdɛntɔ̀b kɛ nɛkndeh *Yesu saan bɛ ní cenge u'gber.

² Nɛ *Farisienmbɛ nin Yiko ya wɔ̀nwɔ̀knɔ̀b bunbeh u'bo kí teh: «Ujɛ wuu teknh bibiɛrdɛnb nɛ kí taakeh kí jinh nin bɛ.»

³ Nɛn saan nɛ *Yesu pɔ̀n' bɛ mikpenjenm kí ye:

⁴ «Ní'ni ɲmɛ ɲmɔ̀be ipɛ kobk ɲɔ̀ uba bole' la, wa ní cɛ̀rɛ ipɛ piwɛ nin iwɛ ya sɛ̀n' nnɔ̀ kumuɔ̀ku ni, kí jo kí tí nuun wà bole' nnɔ̀ haali kí tí lɛ wɔ̀?»

⁵ U tí laa' wɔ̀ la, u'yɛnm lí sɔ̀nge nɛ wɔ̀ ní yuure wɔ̀ kí buke.

⁶ U tí baa' idɛn la, u lí yin u'jɔ̀tiɛb nin u'kɔ̀nkɔ̀nliɛb, kí tɔ̀kɛ bɛ kí ye: «Cɛ̀rɛ mɛn tí lí poknh, kime n laa' n'pɛ wà là bole' nnɔ̀.»

⁷ Nnɔ̀ nɛ n tɔ̀kɛh nɛ, ubiɛrdaan uba mɔ̀nɔ̀n lèbrɛ' u'tetɛm la, Uwien ya yɛnm lí sɔ̀nge u'bo kí cɛ̀n binib piwɛ nin biwɛ bà cuube ka ɲmɔ̀be bɛ ní lèbrɛ bi'tetɛm nnɔ̀ bo.»

Bulikbu bùa bole' ya kpenjenm

⁸ «U lɛ pii ba ɲmɔ̀be milikbim piik ɲɔ̀ miba bole' la, wa ní sɛ̀ lifrl, kí ɲɛ̀rɛ kuduku, kí tɔ̀rɛ kí nuun kí tí lɛ mè?»

⁹ U tí laa' mè la, u lí yin u'jɔ̀tiɛb nin u'kɔ̀nkɔ̀nliɛb kí tɔ̀kɛ bɛ kí ye: «Cɛ̀rɛ mɛn tí lí poknh, kime n laa' n'likbu bùa là bole' nnɔ̀.»

¹⁰ Nnɔ̀ nɛ n tɔ̀kɛh nɛ, ubiɛrdaan uba mɔ̀nɔ̀n lèbrɛ' u'tetɛm la, Uwien ya tondb lí pokn u'bo.»

Kibuk kà gaare' ya kpenjenm

¹¹ *Yesu tí ye: «Ujɛ uba nɛ là te kí ɲmɔ̀be bijiɛb bile.

¹² Nɛ uwaal tɔ̀kɛ' u'baa kí ye: «N'Baa, gbiire a'faal kí taa n lá lí jí ná bó kí de nni.» Nɛ u'baa gbiire' u'faal kí de' bi'kɛ bi ya bó.

¹³ Na wuɔ̀kɛ', nɛ uwaal nnɔ̀ taan' u'faal kɛ, kí bure' fɔ̀nfɔ̀km udu uba bó, kí tí te ní' bó kí teh fɛnfɛnm, kí ɲɛ̀ndɛ' u'faal kɛ.

¹⁴ U tí ɲɛ̀ndɛ' ní'kɛ kí gben', nɛ mikɔ̀nciɛnm miba lu' udu nnɔ̀ ni. U ya yo nɛ tijiint kɔ̀n' wɔ̀.

¹⁵ Nɛn saan nɛ u jon' udu nnɔ̀ ya jɛ uba saan wɔ̀ ní taa wɔ̀ lituonl, nɛ ujɛ nnɔ̀ jon' wɔ̀ u'kpáábó u tí gu fangambɛ.

¹⁶ U yíɛ wɔ̀ ní jí fangambɛ nnɔ̀ ya jier mɔ̀nɔ̀n, ama uba ɲa diɛnh wɔ̀ tù.

¹⁷ Nɛ u maale' u'yɛnm ní kí ye: «N'Baa ya tonsɔ̀nb kɛ jinh kí gbiɛh nɛ, nɛ mikɔ̀nm benh mè ní ku min níɛ saan.

¹⁸ N lí fii kí liɛbe n'baa bó, kí tí tɔ̀kɛ wɔ̀ kí ye: «N'Baa, n bii' Uwien, kí bii' a'mɔ̀.»

¹⁹ Ma jí kpɛ á yin nni a'bije. Lí teh nni tɛn n yé a'tonsɔ̀nb ya uba nɛ.»

²⁰ Nɛ kí fii' kí liɛbeh u'baa bó.

«U tí tuo idɛn, kí laan biɛ kí te fɔ̀km, nɛ u'baa laa' wɔ̀, ní cuo' wɔ̀ micɛɛckm, nɛ u sɛ̀n' kí tuobe' wɔ̀ usɛn bó, kí lɔ̀kn' wɔ̀.»

²¹ Nɛ u'bije tɔ̀kɛ' wɔ̀ kí ye: «N'Baa, n bii' Uwien, kí bii' a'mɔ̀. Ma jí kpɛ á yin nni a'bije.»

22 Ama u'baa tǎke' u'tonsǎnb ki ye: ‹Taa mǎn liliǎrmǎnmǎnl ní tonm kí lá gǎln wǎ, kí piln wǎ miflím, kí ǎǎkn wǎ itacaan,

23 kí taa ní unafanfaan wǎ gbenge, kí lá kǎre, tí jele kunacenku.

24 Kimǎ n lá maaleh ki teh n'bijǎ wuǎ nǎ kpo' nǎ, jaan u fuobe. U lá bole' nǎ, nǎ n piire' wǎ.› Nǎ bi cin' ki jeleh kunacenku.

25 ‹U ya yo ki laa' u'bijǎ uciǎn te ukpǎábǎ nǎ. U nǎn' ukpǎábǎ ní ki lá tuo iden, nǎ ki cii' inacenjelgangaan nin kujaanku bǎ.

26 Nǎ u yin' bitonsǎnb ya uba, ki niire' wǎ ná tien'.

27 Nǎ u tǎke' wǎ ki ye: ‹A'waakǎ nǎ liebe' ní. U liebe' ní nin laanfǎ ma nnǎ, nǎ a'baa ǎǎre' bi kǎre' unafanfaan wǎ gbenge.›

28 U cii' nnǎ ma nnǎ nǎ u'benku ni ben', u je' ka kǎn', nǎ u'baa nǎn' ki gbǎan' wǎ.

29 Nǎ u tǎke' u'baa ki ye: ‹Liike, n sǎnh jǎ itũon ibin ibin nǎ, ka yǎe' a'nǎbu bǎ fiebu, ama ņa de' nni wǎbuk mǎnǎn, mǎn nin n'jǎtieb ní jele kunacenku.

30 Ama a'bijǎ wuǎ, wǎn lá paan' ijenkpend bo nǎ, kí tí nǎende' a'faal kí lá liebe' ní, nǎ a kǎre' wǎ unafanfaan wǎ gbenge-a!›

31 Nǎ u'baa jiin' wǎ ki ye: ‹N'buke, sin te n'saan uyo kǎ nǎ. Sin nǎ si n ņmǎbe tibont tǎ kǎ.

32 A'waakǎ wǎn, n lá maaleh ki teh u kpo' nǎ, jaan u fuobe. U lá bole' nǎ, nǎ n piire' wǎ. Nǎn bo nǎ ní kpe' tí jele kunacenku kí pokn.› »

16

Utonsǎnl wǎ ņmǎbe miyǎnfuom

1 *Yesu tǎke' u'panpaankaab ki ye: ‹Ufǎadaan uba nǎ lá te ki ņmǎbe utonsǎnl uba u likeh u'bont kǎ. Bi linde' u'puoli bǎ kí lá tǎke' u'ǎnbaa ki ye u nǎndeh u'faal nǎ.

2 Nǎ u'ǎnbaa yin' wǎ kí lá niire' wǎ ki ye: ‹N ciih bi lienh a'bo bǎ ya gbǎr sǎ? Wuǎn nni a tentien' n'bont ma bo, kimǎ ņa ji li yǎ n'tonsǎnl.›

3 Nǎ utonsǎnl nnǎ maale' u'yǎnn ni ki ye: ‹N'ǎnbaa li nǎn nni lituonl ni ma, n li tien mila? Ma ņmǎbe tuǎm ní ko kpǎar-a! Ki ye n li mieh mǎ la, ní ņmǎbe nni ifǎ nǎ.

4 Tǎ, n bǎn n li tien ma ņǎ n'ǎnbaa nǎn' nni lituonl ni la, biba ní teke nni bi'den.›

5 Nǎ ki yih bǎ ņmǎbe u'ǎnbaa ya fǎnl nnǎ uba uba, nǎ ki niire' ukpiek ki ye: ‹A ņmǎbe n'ǎnbaa ya fǎnl iņe?›

6 Nǎ u ye: ‹Mikpǎm tikucinwawaart* kobk.› Nǎ u tǎke' wǎ ki ye: ‹Taa a'fǎnl ya gbǎnku ní kí kǎle tonm, kí kǎle tikucinwawaart piņun.›

7 Nǎ ki niire' utǎ ki ye: ‹Sin, a'mǎ ņmǎbe u'fǎnl iņe?› Nǎ u ye: ‹Ji tibǎtǎcǎncient† kobk.› Nǎ u tǎke' u'mǎ ki ye: ‹Taa a'fǎnl ya gbǎnku kí kǎle tibǎtǎcǎncient piniin.›

8 Utonsǎnl wǎ ņa ņmǎbe gbǎmǎnt nnǎ ya ǎnbaa cii' nnǎ ma nnǎ, nǎ ki pǎke' wǎ ki ye u ņmǎbe miyǎnfuom nǎ ki tien' nnǎ. Kimǎ uņǎndun wuu ya nib ņmǎbe miyǎnfuom bi'tǎb bo ki ǎn' bǎ yǎ Uwiǎn yaab.

9 ‹N tǎkeh nǎ nǎ, ní li taah uņǎndun wuu ni ya faal lá lǎreh binib, kí coh binib kujǎtieku, ņǎ lí lá gben' la, Uwiǎn ní teke nǎ u'den yǎ tuu kí te ní.

10 Wǎ yǎ unimǎn nibonwawaann ni la, u li yǎ unimǎn nǎ niboncǎnciǎnn mǎ ni. Wǎ ņa yǎ nimǎn bonwawaann ni la, wa ní li yǎ nimǎn boncǎnciǎnn mǎ ni.

11 Na yǎ nimǎnb uņǎndun wuu ya faal ni la, ņmǎe ji li de nǎ lifaamǎnl-i?›

* 16:6 Bi yih *tikucinwawaart* nnǎ nǎ bat. Kuba li fre kí teke ten litr pita nin uluob. † 16:7 Bi yih *tibǎtǎcǎncient* nnǎ nǎ Kǎr. Kuba li fre kí teke ten litr kobiita nin piluob.

12 Na likeh utɔ ya bont mɔnmɔnm la, ημε ji li de ne ni'yaar-i?

13 «Utonsɔnl uba ηa r fre kɪ li pɛ cɛnbaambe bile bo. U li nɛn uba nɛ, kɪ li yie utɔ. U li se uba ya cik bɔ nɛ, kɪ li likeh utɔ fɛnm. Na r fre kɪ li pɛ Uwien bo kɪ liebe' kɪ pɛ ilike mɔ bo.»

Yesu len' tigbetɔr tɔ yɛbe

(Matie 11:12-13; 5:31-32; Mark 10:11-12)

14 *Farisienmbe cii' *Yesu len' tigbetɔr tɔ ke nno nɛ kɪ lɛh wɔ, kimɛ bi yie ilike kɪ gbien'.

15 Nɛ u tɔke' bɛ kɪ ye: «Ninbi, ni yɛ binib bɔ yih ni'ba binimɔnb nɛ binib ya nun bɔ, ama Uwien bɛn ni'fɛl ni te ma bo, kimɛ binib likeh nɔ tɛn ni yɛ nibonmɔnn la, ni yɛ fɛnm nɛ Uwien ya nun bɔ.

16 «Uwien de' Moyis *yiko wɔ nno, binib lɔ pɛ wɔn nin *Uwien ya nɔbonsɔknb ya gber bo nɛ kɪ tɪ baa' San ya yo. Kɪ nɛ u ya yo nɛ bi tɔke' binib Uwien ya bɛl ya gbɛmɔnmɔnt, nɛ unil ke mɔh kɪ nuunh wɔ r kɔ li'ni nin ufaa.

17 Nin nɛn ke ηɔ ni faa nin Yiko ya gbɛyɔyɔl liba mɔnɔn r juore fɛnm kɪ cɛn' kutaaku nin kitink ya gbenm.

18 «Ujɛ wɔ ke wiɛ' u'po kɪ tɪ kuɔn' upiitɔ la, u tien' linaɲmaal nɛ. Upii ya cɛ wiɛ' wɔ, ujetɔ kuɔn' wɔ la, uje nno mɔ tien' linaɲmaal nɛ.»

Ufɔadaan uba nin Lasaar ya gber

19 «Ufɔadaan uba nɛ lɔ te, kɪ guoh tiwɛnmɔnmɔnt tɔ ηmɔbe kudaaku, kɪ teh tinacent idaan ke, kɪ jinh nɔ ηme, kɪ poknh.

20 Ucɛɛkdaan uba mɔ lɔ dɔ ufɔadaan nno ya naɲɔjɛbu saan inɛl yɛyɛke' wɔ ni'ke saan, bi yih wɔ Lasaar.

21 U yie wɔ r ji ijieyɔyɔl ya nɛh ufɔadaan nno ya tebl bo kɪ luh nno mɔnɔn ka r lɛ. Isɛngbɛle nɛ bɔareh kɪ lɔ liɛreh u'nel nno.

22 Ni tete nɛ ucɛɛkdaan nno lɔ kpo'. Nɛ Uwien ya tondb baa' kɪ lɔ yuure' wɔ kɪ don' paaki bɔ *Abraham saan. Ufɔadaan nno mɔ lɔ kpo', nɛ bi sube' wɔ.

23 U te kutɛnkpiiku ni kɪ jɛndeh, nɛ kɪ lɔ yaare' kɪ laa' *Abraham fɔnfɔkm, kɪ laa' Lasaar mɔ te u'saan.

24 Nɛ u wuure' kɪ ye: «N'baa *Abraham, muɔ nni micɛɛckm, kɪ sɔn Lasaar wɔ r tɪ taa u'nɔbijom, kɪ tuun miɲunm ni kɪ lɔ sɛkn n'lenl, kimɛ n jɛndeh umu wuu ni kɪ gbiekeh nɛ.»

25 Nɛ *Abraham tɔke' wɔ kɪ ye: «N'buke, tiere kɪ ye a lɔ fuobe ma nno, a lɔ te liwiɛl ni nɛ, nɛ Lasaar te ijend ni. Fɛnfennɔ Lasaar ji te uyɛnsonge ni nɛ nie saan, nɛ sin te ijend ni.

26 Nitɔnn mɔ si: kubuokɔ kɔlɔ nɔ ka ηmɔbe biɛn nɛ te tinbi nin ninbi ya siik ni, ηɔ unil yie wɔ r nɛ tɪ'saan kɪ jo ni'bɔ la, u la fre, uba mɔ ηa r fre kɪ nɛ ni'saan kɪ baa tɪ'buɔl.»

27 Nɛ ufɔadaan nno tɔke' *Abraham kɪ ye: «Wee, n'baa, ni te nno la, n gbɔanh ηɛ nɛ, sɔn Lasaar wɔ r jo n'baa den

28 kimɛ n'ninjɛb biɲun sɛn' ni'bɔ. Wɔ r tɪ gbieriɛ bɛ, ηɔ bi la baa nie saan, kɪ mɔ r lɔ li jɛndeh.»

29 Nɛ *Abraham tɔke' wɔ kɪ ye: «Bi ηmɔbe Uwien de' Moyis *yiko wɔ nno nin *Uwien ya nɔbonsɔknb ya gber. Bɛ r li pɛ *yiko nno bo, kɪ li cengeh tigbetɔr nno teh bɔ.»

30 Nɛ u ye: «N'baa *Abraham, na te nno, ba r cii, ama unil nɛn' kutɛnkpiiku ni kɪ jon' bi'saan la, bi li lɛbre bi'tetem.»

31 Nɛ *Abraham tɔke' wɔ kɪ ye: «Ba paan' Uwien de' Moyis *yiko wɔ nno bo, ka cenge' *Uwien ya nɔbonsɔknb ya gber la, unil mɛkre' bitenkpiib ni mɔnɔn la, ba r tuo kɪ lɛbre bi'tetem.» »

17

La cère uba ní tùre Uwien ya sɛn
(*Matie 18:6-7, 21-22; Mark 9:42*)

¹ *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Nà li cère binib ní tùre Uwien ya sɛn ɲa li li lúo, ama wà li cère utɔ ní tùre nnɔ, ní bre u'bo.

² Bi bi taa' linèciɛnl ki jɔn' u'tule ni, ki ture' wɔ ki wiɛ' miñunciɛnm ni la, ní bi li tu u'bo, nin wɔ ní cère ibaan yiɛ ya uba ní tùre Uwien ya sɛn.

³ Nɛn bo, li bɛn mɛn.

A'to bii' ɲɛ la, wuɔn wɔ u'biil. U tuo' ki ye u bii' la, á fère wɔ.

⁴ U bii' ɲɛ uwien uba bolm milole, ki baa' a'saan bolm milole ki tɔke' ki ye u bii' ɲɛ la, á fère wɔ.»

Mitekjim ya gber
(*Matie 17:19-20*)

⁵ Nɛ u'tondb tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, cère ti'tekjim ní yebre kí pukn.»

⁶ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ni bi ɲmɔbe mitekjim mí waa tɛn kusiiku kúa bi yih kù mutaar nnɔ ya bim mɔnɔn la, ni bi li tɔke busubu buu kí ye bù ní ɲɛbe bu'ba kí tí caan miñunciɛnm ni, nɛ bù ní tuo ní'ñɔbu bó.»

Utonsɔnl bi li sɔnh ma bo u'cɛnbaa ya bùol

⁷ «Ní'ni ɲmɛ ɲmɔbe utons�nl u koh wɔ bukpaabu bii u kpaah wɔ tiwɛnt, ki ñɛn' ní'bó ní la, u li tɔke wɔ kí ye: «Dɛn tonm kí lá jí?»

⁸ Na te nnɔ. U li tɔke wɔ kí ye: «Lèbre a'kpɛlcɛr, kí tien tijier, kí taa kí lá sien ní ní jí kí ñu kí tí gben kí yaan a'mɔ ní jí kí ñu.»

⁹ Utonsɔnl tien' u'cɛnbaa ye wɔ ní tien ná la, u li de wɔ faala-aa?

¹⁰ Ní'mɔ yaam te nnɔ nɛ. Ni tien' Uwien ye ní tien ná kɛ la, ní tɔke kí ye: «Tí yé bitonsɔnb bà ɲa nuunh bɛ ní pèke tɛ nɛ, tí tien' ti bi li tien ná nɛ.» »

Yesu cère' ijend piik lùore'

¹¹ *Yesu joh Yerusalem ma nnɔ, nɛ ki ñɛn' Samari nin Galile ya tinbiɛn.

¹² U tí kɔh udu uba ni uyo wà nnɔ, nɛ ijend piik tobreh wɔ usɛn bó, ki te fɔnfɔkm,

¹³ kí lienh ufaa bo ki teh: «Cɛnbaa Yesu, muɔ tɛ micɛcɛkm.»

¹⁴ *Yesu laa' yè nɛ ki tɔke' yè ki ye: «Li joh mɛn bitɔtuɔrkaab saan bɛ ní tí fiin nɛ.»

I joh ma nnɔ nɛ ki lùore'.

¹⁵ Bi'ni uba laa' u lùore' ma nnɔ, nɛ ki liebe' ní kí lá pèkeh Uwien ufaa bo,

¹⁶ nɛ ki gbaan' *Yesu ya nintuɔli, kí faare' wɔ. Ujɛ bugbɛn yé Samari ya nil nɛ.

¹⁷ Nɛn saan nɛ *Yesu ye: «Ijend piik nnɔ kɛ ɲa lùore' bi? Biwɛ nnɔ nín te le saan-i?»

¹⁸ Ucaan wuɔ baba ɲa ní la, bi'ni uba mɔnɔn ɲa maale' wɔ ní liebe ní kí kpíɛke Uwien-a!»

¹⁹ Nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Fii, kí li joh, a'tekjim nɛ ɲmíɛn' ɲɛ.»

Uwien ya bɛl li baa ní
(*Matie 24:23-28, 37-41*)

²⁰ *Farisiɛnmbɛ niire' *Yesu ki ye: «Uwien ya bɛl li baa ní u lɛ yo ba?» Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Uwien ya bɛl ya baam ɲa yé bonn ná binib lenh nɛ.

²¹ Ba ní ye: «Liike mɛn li te niɛ saan bii li te niɛ bó.» Kímɛ Uwien ya bɛl te ní'ni nɛ.»

²² Nɛ ki tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Uyo uba we ní, ní'nun li mɔn ní tien Unil ya Bijɛ saan liwentunl liba mɔnɔn, ka ní lɛ wɔ.

²³ Bi li tɔke nɛ kɪ ye: «Liike mɛn, u te niɛ bɔ́,» bii «U te niɛ saan.» La jo mɛn, ki la jekbeh.

²⁴ Kime utɛmɛknde ñeh kutaaku ya kele uba, ki muɔreh ki tɪ baaɛreh ukɛlto ma bo nnɔ, Unil ya Bijɛ yaam mɔ li te nnɔ nɛ lidaali lá u li baa ní nnɔ.

²⁵ Ama ní kpe wɔ́ ní ji ijend kɪ gbien nɛ. Fɛnfɛnnɔ ya nib li wiɛ u'gber nɛ kɪ yaan tibont nnɔ kɛ ní tien.

²⁶ Ní lá te ma bo Nowe ya yo nnɔ, Unil ya Bijɛ ya babaayo mɔ lá li te nnɔ nɛ.

²⁷ Binib lá jinh nɛ kɪ ñuh, bijɛb kuɔndeh bipiib, bipiib mɔ kunh ticɛ, kɪ tɪ baa' lidaali lá Nowe kɔn' buñɛrcienbu, nɛ miwuɔm kɔn' kɪ jin' bi'ke.

²⁸ Bii ní li te tɛn ní lá te ma bo Lɔt ya yo nɛ. Binib lá jinh nɛ kɪ ñuh, kɪ teh ukpenkpende, kɪ koh tikpáar, kɪ meh tidur.

²⁹ Ama lidaali lá Lɔt ñɛn' Sodɔm ya du ni nnɔ, nɛ umu nin mitɛnñɔkjiem ñɛn' paaki bɔ́ ní utaa yaam kɪ lá ku' bi'ke.

³⁰ Lidaali lá Unil ya Bijɛ lá li puɔ ní' bɔ́ ní nnɔ, ní li te nnɔ nɛ.

³¹ «U ya yo wá te kudulekaaku ya paaki, u'wɛnt te kuduku ni la, u la jiire kɪ kɔ kɪ taa tú. Wá mɔ te ikpáan bɔ́ la, u la liɛbe kɪ kun.

³² Tiɛre mɛn Lɔt ya po bɔ́.

³³ Wá nuunh wɔ́ ní fie u'miɛl la, wɔn nɛ li kpo kɪ juore fɛnm. Wá li tuo kɪ kpo min bo nnɔ, wɔn nɛ li le limiɛl.

³⁴ N tɔkeh nɛ nɛ, ní' daali ya ñɔnku, binib bile li dɔ gado uba bo, bɛ ní taa uba kɪ dáan utɔ.

³⁵ Bipiib bile li tɛ kɪ náanh unɛgɔn uba bo, bɛ ní taa uba kɪ dáan utɔ.

³⁶ [Bijɛb bile li te bukpáabu ni, bɛ ní taa uba kɪ dáan utɔ.]*»

³⁷ Nɛ u'panpaankaab niire' wɔ́ kɪ ye: «Yonbdaan, ní li tien ɛ saan-i?» Nɛ u tɔke' bɛ kɪ ye: «Liwenkpil te ná saan la, inɛnyobl taakeh nɛn nɛ.»

18

Ukpooii uba nin tibuur ya nil uba ya gber

¹ Nɛ *Yesu pɔn' bɛ mikpenjɛnm, wɔ́ ní wuɔn bɛ kɪ ye ní mɔn bɛ ní li káareh uyo kɛ nɛ, kɪ la cɛre bi'gbɛnɛnt ní ñɛnde.

² U tɔke' kɪ ye: «Tibuur ya nil uba nɛ lá te udu uba ni, ka fɛnge Wien, ka boh nib.

³ Ukpooii uba mɔ lá te udu nnɔ ni, kɪ baaɛreh u'saan, kɪ tɔkeh wɔ́ kɪ teh: «Liike min nin n'ɛnnɛnd ya gber tuu kɪ kun nni imɔn.»

⁴ U tuu kɪ yɛnh ní tɪ wuɔke', nɛ u maale' u'yɛnm ni kɪ ye: «Nin ma fɛnge Wien, ka boh nib ma kɛ nnɔ,

⁵ n li kun wɔ́ imɔn nɛ, kime u gbien' nni uyɛnɲaabe nɛ. Ma kun' wɔ́ mɔn la, u li tuu kɪ baaɛreh nɛ n'yɛnm ní tɪ ñɛ n'ba ni.»

⁶ *Yesu tɪ tɔke' u'panpaankaab kɪ ye: «Ní cii' tibuur ya nil wá ña buh buur tu' donbɔ́ nnɔ len' ma bo-a!

⁷ Uwien nɛ ña ji li kun u'niɛndkaab bá muɔh kɪ yih wɔ́ ñɔnku nin wien ni nnɔ imɔn-ii? U li taande-ee?

⁸ N tɔkeh nɛ nɛ, u li kun bɛ imɔn na ní taande. Ama Unil ya Bijɛ lá li baa ní uyo wá nnɔ, u li biɛ kɪ ɛ binib ñmɔbe mitekjim kitink kɛ bo-oo?»

Farisien uba nin ulɛnpotekl uba ya gber

⁹ *Yesu tɪ pɔn' mikpenjɛnm wɔ́ ní wuɔn binib bá maaleh kɪ teh bi cuube kɪ yindeh binifɔb nnɔ.

¹⁰ U ye: «Bijɛb bile nɛ don' Uwien ya duku bɔ́, bɛ ní tɪ káare. Uba yé Farisien, nɛ utɔ yé ulɛnpotekl.

* 17:36 Bi kpíe' kɪ kele' tigbɔnt tá nnɔ ya tuba ni migbiirm 36 ña te tu'ni.

11 Farisiën nnò se nε ki kàareh u'yεnm ni ki teh: «Uwien, n faareh ηε nin ma te tεn binitòb te ma nnò bo. Ma suh, ka teh nà bre, ka teh nanjmaal, ka te tεn ulenpotekl wuò nò.»

12 N lùoh buñòbu bolm mile nε iwien ilole ni. N lenh nà kε nnò, n gbiinh nè bolm piik nε, ki taah miba ki dienh ηε.»

13 Ama ulenpotekl nnò, wòn se fonfòkm nε, ka kaabe wò rí yaare kí liike paaki bó mònàn, ki gbiknh liyul ki teh: «O, Uwien muò min ubierdaan micideεkm.»

14 N tókeh nε nε, Uwien bù' ulenpotekl nnò nε ugbemòndaan, u kun', nà yé Farisiën nnò, kimε wà kε kpiεkreh u'ba la, Uwien li yuòn wò nε. Wà kε jündeh u'ba tingi la, Uwien li kpiεke wò nε.»

Yesu nin mucenfεndmu

(Matie 19:13-15; Mark 10:13-16)

15 Binib tukeh mucenfεndmu ki bàareh *Yesu saan ηò wò rí taa u'nuò kí me mù. U'panpaankaab laa' nnò ma nnò, nε ki kònñ nin bε.

16 Ama *Yesu cère' bi taa' mù ki baa' u'saan, nε u ye: «Cère mεn mubuwaamu mù rí li bàareh n'saan. La piendeh mù mεn, kimε binib bà te tεn mubumu nε si Uwien ya bεl.»

17 N tókeh nε imòn nε, wà kε ηa teke' Uwien ya bεl ya gber kibuk yaam la, wa rí kò li'ni.»

Ufàadaan uba ya gber

(Matie 19:16-30; Mark 10:17-31)

18 *Sufmε ya ciεn uba niire' *Yesu ki ye: «Cεnbaa wà mòn, n li tien mila kí le limiél là ηa ηmòbe ghenm-i?»

19 Nε *Yesu ye: «Bε tien' a yih nni wà mòn-i? Uwien baba ηa ní la, uba ηa mòn.»

20 A bεn iwòb yà ye: «La teh nanjmaal, ki la ku nil, ki la suh, ki la nendeh nib bo, kí li boh a'naa nin a'baa nnò.» »

21 Nε uciεn nnò tóke' wò ki ye: «N boh ni'kε haali n'buwaam ni nε.»

22 *Yesu cii' nnò ma nnò nε ki tóke' wò ki ye: «Nibonn niba biε ki pòre' ηε. Kuore a ηmòbe tibont tà kε, kí taa ilike nnò kí de bijinjib, kí li ηmòbe lifaal paaki bó, ηò kí baa kí lá paan n'bo.»

23 Ama u cii' nnò ma nnò nε u'yεnm saa' ki gbien', kimε u'faal yebe.

24 *Yesu laa' u'yεnm saa' ma nnò nε u ye: «Ni faa ki gbien' nin binib bà ηmòbe lifaal rí kò Uwien ya bεl ni.

25 Ní faa nin ufàadaan rí kò Uwien ya bεl ni ki cεn' nin ñókma rí càare mikpelpienbonm ni.»

26 Nε binib bà cengeh u'bó nnò ye: «O, ní te nnò la, ηmε li fre kí ηmεre?»

27 Nε *Yesu ye: «Binib nε ηa rí fre, Uwien wòn ηa gbεle' niba.»

28 Nε Pier tóke' wò ki ye: «Tinbi wòn la, ti dàan' ti'faal nε ki paan' a'bo-a!»

29 Nε *Yesu tóke' bε ki ye: «N tókeh nε imòn nε, unil wà kε dàan' u'den bii u'pò bii u'ninjieb bii u'naa bii u'baa bii u'bumu, Uwien ya bεl bo la,

30 u li lε haali kí ti gèbre tibont tà kε u dàan' tù nnò fεnfεnnò wuò nò. Nε uyo wà we ní nnò, u li lε limiél là ηa ηmòbe ghenm mò.»

Yesu len' u'kuum nin u'mεkrm bó nta bo

(Matie 20:17-19; Mark 10:32-34)

31 *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nnò cuonh ki joh, nε u tóke' bε ki ye: «Li cengeh mεn, ti doh Yerusalem bó sò, *Uwien ya ñòbonsòknb là ke'le' nà kε Unil ya Bijε bo nnò li tien nε.

³² Kime bi li taa wɔ kɪ ŋukn bɑ ŋa yé Sufmbɛ, bɛ rɪ lè wɔ, kɪ jènde wɔ, kɪ cɛrɛ u'bo tɪfɪnsɛnt,

³³ kɪ nɪ wɔ inalɛbe, kɪ yaan kɪ ku wɔ, nɛ wienta daali wɔ rɪ mɛkre bitɛnkpiib nɪ.»

³⁴ U'panpaankaab nnɔ ŋa cii' ni'tingi, kime iŋɔbon nnɔ ya tingi buɔ nɛ, nɛ ba bɛnde' ɪ ye yɛ rɪ ye bɑ.

Yesu likre' ujuɔn uba

(Matie 20:29-34; Mark 10:46-52)

³⁵ *Yesu tɪ nɛkn' Seriko ya du ni. Ujuɔn uba là te udu nnɔ ni, ki kaah sɛngbaal ki miɛh binib tibont.

³⁶ U cii' linigol gɛbreh ma nnɔ nɛ u niire' ki ye: «Bɛ teh nɔ?»

³⁷ Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Nasaret ya *Yesu nɛ gɛbreh.»

³⁸ Nɛ u yin' ufaa bo ki ye: «Yesu, *Dafid ya yaabile, muɔ nni micɛɛɛkm.»

³⁹ Binib bɑ le *Yesu usɛn nnɔ tɛngɛh u'bo ki teh wɔ rɪ ŋmile, ama u tɔɔrɛh ki wuureh nɛ ki teh: «*Dafid ya yaabile, muɔ nni micɛɛɛkm.»

⁴⁰ Nɛ *Yesu sere' ki ye bɛ rɪ taa wɔ nɪ. U nɛkn' *ma nnɔ nɛ Yesu niire' wɔ ki ye:

⁴¹ «A yɛ rɪ tien bɑ kɪ de ŋɛ?» Nɛ u ye: «Yonbdaan, n yɛ rɪ likre nɛ.»

⁴² Nɛ *Yesu ye: «Likre, a'tekjim nɛ ŋmien' ŋɛ.»

⁴³ U likre' i ya tɑan bo, nɛ ki paan' u'bo, ki pɛkeh Uwien. Binib nnɔ kɛ laa' nnɔ ma nnɔ nɛ ki mɔ pɛkeh Uwien.

19

Uɛnpotekl uba teke' Yesu u'den

¹ *Yesu kɔn' Seriko ya du ni, ki joh wɔ rɪ cɑare.

² Ujɛ uba là te len, bi yih wɔ Sase, u yé bilɛnpotekb ya ciɛn nɛ, ki yé ufɑadaan mɔ,

³ ki nuunh wɔ rɪ lɛ *Yesu kɪ bɛnde wɔ. Ama linigol te ma nnɔ, wa fre' ki laa' wɔ, kime u yé kinijenjenk nɛ.

⁴ Nɛ u sɛn' ki liere' usɛn ki tɪ don' busubu buba, *Yesu li gɛbre nɑ saan, ŋɔ u lɑ gɛbreh la, wɔ rɪ lɛ wɔ.

⁵ *Yesu tɪ baa' ni'saan, ki yaare' ki liike', nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Sase, jiire nɪ tonm, kime dinnɔ wuɔ nɔ nɪ kpɛ rɪ gɔ a'den nɛ.»

⁶ U jiire' nɪ tonm, nɛ ki teke' *Yesu nin uyɛnsɔnge.

⁷ Linigol nnɔ laa' nnɔ ma nnɔ nɛ bi'ke bunbeh ki teh: «U jon' ki tɪ cɑan' ubiɛrdaan nɛ.»

⁸ Nɛ Sase fii', ki sere', ki tɔke' Yonbdaan ki ye: «Yonbdaan a bɛn-ii! N li gbiire n'faal mile kɪ taa miba kɪ de bijiinb. N là jin' unil ya bonn la, n li jiin nɛ bolm minan nɛ kɪ de udaan.»

⁹ Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Dinnɔ Uŋmienl baa' iden yii, kime a'mɔ yé *Abraham ya yaabil nɛ.

¹⁰ Unil ya Bijɛ baa' wɔ rɪ lɑ nuun bɑ bole' nɛ, kɪ ŋmien bɛ.»

Bitonsɔnb bita ya kpenjɛnm

(Matie 25:14-30)

¹¹ Binib bɑ cɛngɛh *Yesu ya gbɛr nnɔ maaleh ki teh u nɛke Yerusalem ma nnɔ, bi li pɔk kɪ lɛ Uwien ya bɛl i ya tɑan bo nɛ, nɛ u tɪ pɔn' bɛ mikpenjɛnm,

¹² ki ye: «Unikpɛkpiɛk uba là yɛ wɔ rɪ jo udu uba bɔ nɪ fɔke, bɛ rɪ tɪ jin wɔ libɛl wɔ rɪ liɛbɛ nɪ.»

¹³ Nɛn saan nɛ u yin' u'tonsɔnb piik, ki de' unil kɛ milikbim, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Taa mɛn kɪ li teh ukpenkpende, kɪ tɪ baa uyo wɑ n li liɛbɛ nɪ.»

14 U'du ni ya nib là nɛn wɔ, nɛ ki sɔn' binib ki ye bɛ rí upaan u'bo kí tí tɔke ubɛrcien kí ye: «Ta yíe uje wɔɔ rí li ye tí'ber.»

15 Ama u jin' libɛl nnɔ, ki liɛbɛ' ki kun' ní, nɛ ki yin' u'tonsɔnb bà u là de' bɛ ilike nnɔ nɔ wɔ rí liike wà kɛ tien' ukpenkpende, ki laa' kpele wà.

16 Ukpiɛk baa', ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, a là de' nni milikbim mà nnɔ, n taa' mè ki tien' ukpenkpende, ki laa' piik ki pukn'.»

17 Nɛ u tɔke' wɔ ki ye: «Ní mɔn. A yé utonsɔnmɔnmɔn nɛ. A tien' unimɔn nibonwawaann ni ma nɔ, n li cɛrɛ a li likeh idu piik.»

18 Nɛ nle mɔ baa', ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, a là de' nni milikbim mà nnɔ, n taa' mè ki tien' ukpenkpende, ki laa' miɲun ki pukn'.»

19 Nɛ u tɔke' u'mɔ ki ye: «Li yé idu inɲun ya ciɛn.»

20 Nɛ utɔ mɔ baa', ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, liike, a'likbim nnɔ sɔ. N là pɔbn' mè kukpɛlciɛku ni nɛ ki bɔle'.

21 Kimɛ n fɛnge nɛ nɛ. A'gɛr faa nɛ, a yuunh nɔa ble' nà, nɛ ki cɛh nɔa bule' nà.»

22 Nɛ u tɔke' wɔ ki ye: «Utonsɔnbierɔ sin, a len' ki lòle' a'ba nɛ. N li rí nɛn bo nɛ kí bu nɛ tibuur. A ye a bɛn n'ból, n'gɛr faa nɛ, n yuunh ma ble' nà, nɛ ki cɛh ma bule' nà.

23 Bɛ tien' nɔa nín taa' n'like ki tí ble' banki n lá baa' ní la, rí lɛ n'like nin kpele kí pukn-i?»

24 Nɛ ki tɔke' bà te ni'saan nnɔ ki ye: «Fie mɛn u'saan milikbim nnɔ, kí taa kí pukn wà nɔmɔbɛ milikbim piik nnɔ.»

25 Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, u nɔmɔbɛ milikbim piik-a!»

26 Nɛ u ye: «N tɔkeh nɛ nɛ, wà kɛ nɔmɔbɛ la, bi li de wɔn nɛ kí pukn. Wà nɔa nɔmɔbɛ la, bi li tonde kí fie u nɔmɔbɛ nà waamu nnɔ mɔnɔn nɛ.

27 N'nɛnɛndb bɛn wɔn, ba là yíe rí li yé bi'ber. Nɛn bo, taa mɛn bɛ ní, kí lá kòkòrɛ bɛ n'nun bó.» »

Binib kpiɛkreh Yesu u tí kɔn' Yerusalem ní

(Matie 21:1-11; Mark 11:1-11; San 12:12-19)

28 *Yesu pɔn' bɛ mikpɛnɲɛnm nnɔ ki tí ghen', nɛ ki liere' bɛ usɛn bi doh Yerusalem bó.

29 U tí nekn' Betifaaje nin Betani ya du. I te lijuól liba saan nɛ, bi yih lɛ Olifi ya siin ya juól. Nɛn saan nɛ u sɔn' u'panpaankaab bile

30 ki ye: «Li joh mɛn udu wà te inun bó nɔ ni. Ní tí kɔn' u'ni la, ni li lɛ unɲuunfanfaan uba lùo. Uba nɔa laan jɛkɛ' wɔ. Ní lore wɔ kí taa ní.

31 Unil niire' nɛ ki ye bɛ tien' ni loreh wɔ la, ní tɔke wɔ kí ye: «Yonbdaan nɛ ciɛke wɔ.» »

32 *Yesu sɔn' bà nnɔ, bure' ki tí laa' tibont nnɔ kɛ te tɛn u bi tɔke' bɛ ma bo.

33 Bi loreh unɲuunfanfaan nnɔ uyo wà nnɔ, nɛ u'dɛnb niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni loreh wɔ?»

34 Nɛ bi jiin' bɛ ki ye: «Yonbdaan nɛ ciɛke wɔ.»

35 Nɛ ki tuke wɔ ki baa' *Yesu saan, nɛ ki taa' bi'liergbengt ki paan' unɲuunfanfaan nnɔ bo, ki cɛrɛ' *Yesu jɛkɛ'.

36 U joh ma nnɔ nɛ binib taah bi'liergbengt ki pɛrɛh usɛn ni.

37 U tí nekn' Yerusalem ki baa' Olifi ya siin ya juól ya tintindbuól, nɛ u'panpaankaab kɛ ligol cin' ki poknh, ki lienh ufaa bo ki pɛkeh Uwien bi là laa' *Yesu tien' miyɔkm ya bont tà kɛ nnɔ bo,

38 kí wuureh ki teh:

«Uwien ya mɔnm rí li te ubɛr wà we ní Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo. Uyɛnduɔn rí li te paaki bó,

pèke men Uwien paaki bó.»

³⁹ *Farisienmbe bà te linigol nno ni ya biba tòke' *Yesu ki ye: «Cenbaa, tòke a'panpaankaab be ò rí ñmile.»

⁴⁰ Nè *Yesu tòke' be ki ye: «N tòkeh nè nè, bi ñmile' mənən la, iten li wuure kí pèke nni nè.»

Yesu muoh Yerusalem bo

⁴¹ *Yesu nekn' Yerusalem ya du, ki laa' wù ma nno nè ki muoh u'bo,

⁴² ki teh: «Yerusalem, a bi ben uyenduon ya sen dinno la, ni bi li mən a'bo. Ama fenfennə ɲa ji li lɛ wù, kime u buə nè.

⁴³ Uyo uba we ní a'ennendb lá li ñe ni'ke bó ní kí lá jebe ɲe,

⁴⁴ kí ku a'nib ke, kí bere a'dur ke, ka rí cère tenl liba rí juore kí li pɛ təl bo, kime ɲa bende' uyo wà Uwien baa' wə rí tore ɲe.»

Yesu ɲore' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo

(Matie 21:12-17; Mark 11:15-19; San 2:13-22)

⁴⁵ *Yesu kən' Uwien ya duku ya luo bo, nè ki cin' ki ɲuoh bà kuoreh tibont u'bo nno ki ñendeh.

⁴⁶ Nè ki tòkeh be ki teh:

«Nì kele' *Uwien ya gbənkú ni ki ye:

«N'duku li yé ikaare ya duku nè,

ama ninbi taa' kù ki tien' binasub ya tantaanbuol nè.» »

⁴⁷ Idaan ke *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo nè, ki wəknh binib Uwien ya gber. Nè bitəuərɛienb nin *Yiko ya wənwəknb nin *Sufmbe ya ciɛnb nuunh be rí ku wə,

⁴⁸ ka laa' bi li ñe isen yà, kime binib ke ya nun mən be rí cenge u'gber nè.

20

Bi niire' Yesu wà de' wə usen wə rí tien u teh nà nɔ

(Matie 21:23-27; Mark 11:27-33)

¹ Lidaali liba nè *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo, ki wəknh binib Uwien ya gber, ki tòkeh be tigbəmənəm, nè bitəuərɛienb nin *Yiko ya wənwəknb nin *Sufmbe ya ciɛnb baa',

² ki lá niire' wə ki ye: «Tòke tɛ, a ɲmobe usen a tien' a teh nà nɔ-ɔɔ? ɲmɛ nè de' ɲe u ya sɛn-i?»

³ Nè u jiin' be ki ye: «N'mə li niire nè iniire iba nè. Tòke nni mən.

⁴ San là siih binib Uwien ya ñunm ma nno, ɲmɛ là de' wə usen-i? Uwien bii binib nè?»

⁵ Nən saan nè bi tòkeh tɔb ki teh: «Ti ye Uwien nè de' wə usen la, u li niire te kí ye: «Be tien' ta là teke' wə ki jin'-i?»

⁶ Ti tí ye binib nè de' wə usen la, linigol liɛ li yèke tɛ iten kí ku tɛ, kime bi'ke tuo' ki ye San là yé *Uwien ya ñəbɔnsəknl nè.»

⁷ Nè bi jiin' *Yesu ki ye ba ben wà là de' San usen.

⁸ Nè u'mə ye: «N'mə ɲa ben, ka rí tòke nè wà de' nni usen rí tien n teh nà nɔ mɔ.»

Bikpàab bà bre ya kpenjenm

(Matie 21:33-46; Mark 12:1-12)

⁹ Ni ya puoli bó nè u pən' binib mikpenjenm ki ye: «Uje uba nè là ɲmobe bukpàabu, ki caan' bukpàabu nno ni tisir tà bi taah tu'bi ki ɲeh fən nno, ki taa' bù ki guun' bikpàab biba, nè ki bure' usen, ki tí wuoke' ni'bó.

¹⁰ Uyo wà isibii nno tí ben' nno, nè u sən' utonsənl uba bikpàab nno saan be rí tí de wə u ya bó ní. Ama bikpàab nno tí ní' wə, ki ɲore' wə u bure' inəpien.

11 Nε u tí sɔn' utons�ntɔ, bi tí n̄i' u'mɔ, ki suke' wɔ, ki ɲɔre' u'mɔ u bure' inɔpien.

12 Nε u tí liebe' ki sɔn' nta, bi tí n̄i' u'mɔ ki bunbunge' wɔ, ne ki ɲɔre' wɔ.

13 Nε ukpɛdaan n̄nɔ ye: «N li tien mila? N li sɔn n'bijε wà n yíε wɔ nε. Nba la, bi li tí bo wɔn.»

14 Ama bikpàab n̄nɔ laa' u'bijε n̄nɔ we ní ma n̄nɔ, ne bi tɔke' tɔb ki ye: «Wɔn ne yé u'faajil, cère mɛn tí ku wɔ ɲɔ lifaal n̄nɔ ní juore tí'yaal.»

15 Nε bi n̄en' wɔ ukpɛgbε, ki tí ku' wɔ.

«Nɛn bo ukpɛdaan n̄nɔ li tien bε mila?»

16 U li baa kí lá ku bikpàab n̄nɔ, ne kí taa bukpaabu n̄nɔ kí guun bikpɛtɔb.»

Linigol n̄nɔ cii' u len' n̄nɔ ma n̄nɔ, ne bi ye: «Uwien la cère n̄ε ní tien.»

17 *Yesu caan' bi'bo inun ne ki ye: «Na te n̄nɔ la, ná kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Litɛnl lá bidumɛb wiε' lè n̄nɔ,

lɛn nε lá tien' litɛnkpɛkl lá cɔ kuduku» n̄nɔ ya tingi si ba?»

18 Wà kε lu' litɛnl n̄nɔ bo la, u li kɔkuɔ nε. Litɛnl n̄nɔ lu' wà mɔ bo la, li li mεmεre wɔ nε.

19 *Yiko ya wɔnwɔknb nin bitɔtuɔrciɛnb bɛnde' ki ye *Yesu pɔn' bɛn ne mikpɛn̄jɛnm n̄nɔ. Nɛn bo ne bi nun mɔn bε ní cuo wɔ i ya tãan bo, ne ki fɛnge' linigol n̄nɔ.

Sesa ya lenpolike

(Matie 22:15-22; Mark 12:13-17)

20 U ya yo ne bi cin' ki pingɛh Yesu, ne ki sɔn' bifinfiinb biba u'saan, bε ní li teh tɛn bi yé binimɔnb nε kí yíε bε ní cenge u'gbɛr, ɲɔ kí dule u'lenm bo kí cuo wɔ, kí ɲukn udu n̄nɔ ya gobina. Wɔn ne ɲmɔbe mituɔm udu n̄nɔ bo.

21 Nε bi baa' kí lá niire' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, tí bɛn ki ye a lienh ná nin a wɔknh binib ná kε n̄nɔ cuube ne, ki bɛn ki ye ɲa boh uba ki cɛn' utɔ, ki wɔknh mɔnmɔnm binib li tien ma kí li pε Uwien ya sɛn bo.

22 Tɔke tε, tí ɲmɔbe usɛn tí li pɛh lenpɔ ki diɛnh ubɛrciɛn Sesa bii ta ɲmɔbe?»

23 Ama *Yesu bɛn bi'cekn nε ki tɔke' bε ki ye:

24 «Wuɔn nni mɛn milikbim miba.» Bi wuɔn' wɔ, ne u niire' bε ki ye: «ɲmε si kunɛn̄nɛku nin liyel lá te mi'bo nɔ?» Nε bi ye: «Uɛrciɛn Sesa.»

25 Nε u tɔke' bε ki ye: «Taa mɛn ná yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa ná mɔ yé Uwien yaann kí de Uwien.»

26 Ba fre' ki laa' bi li dule ná bo kí cuo *Yesu u'lenm ni binib ya nun bó. U'lenm ni, u jiin' bi'niire ma bo n̄nɔ cuo' bε miyɔkm, ne ba ji ye niba.

Bitɛnkpɛib ya mεkrm ya gbɛr

(Matie 22:23-33; Mark 12:18-27)

27 Saduseyɛnmbε biba mɔ nɛkn' Yesu. Bɛn ne lienh ki teh bitɛnkpɛib ɲa ní mεkre n̄nɔ. Bi niire' wɔ

28 ki ye: «Cɛnbaa, Moyis lá kele' yiko ki de' tε ki ye: «Unil ya ninjε kpo' ki cère' u'pɔ, ka ɲmɔbe buk lá, wɔ ní kere ukpopii n̄nɔ, kí maa mubumu kí de u'ninjε wà kpo' n̄nɔ.»

29 Tɔ, ninjɛb bilole biba nε lá te, nε ukpɛk lá kuɔn' upii, ki kpo', ka maa' buk.

30 Nε ulie kere' ukpopii n̄nɔ, ki mɔ kpo', ka maa' buk.

31 Nta mɔ tien' n̄nɔ, ki mɔ kpo', ka maa' buk. Bi tetɛh n̄nɔ nε jɛb bilole n̄nɔ kε tí kuɔn' upii n̄nɔ kí bòn', kí kpo', ka maa' buk.

32 Upii n̄nɔ mɔ tí fɔre' kí kpo'.

33 Tɔ, bitɛnkpɛib lá mεkre' uyo wà la, ɲmε li si upii n̄nɔ? Kimε bi'kε bilole kuɔn' wɔ kí tí bòn' nε.»

³⁴ Nε *Yesu tǎke' bε ki ye: «Uηendun wuu ni nε bijεb kuǎndeh bipiib, bipiib kunh ticεr.

³⁵ Ama binib bǎ Uwien ye bi kpε bε rǐ mεkre bitenkpiib ni, kǐ li yé uηendun wǎ we nǐ yaab nnǔ; wun ni jεb ηǎ rǐ kuǎn piib, bipiib mǎ ηǎ rǐ kun cεr.

³⁶ Ba ji li kpo, kime bi li te tεn Uwien ya tondb nε. Bi li mεkre ma nnǔ, bi li yé Uwien ya bumu nε.

³⁷ Moyis mǎnǎn lǎ wuǎn' tε nǐ wien ki ye bǎ kpo' li mεkre. U laa' nǎ saan kufεtuku kuba kǔ teknh umu ka wih nnǔ, u yin' Yonbdaan ki ye *Abraham nin *Isaak nin Sakǔb ya Wien nε.

³⁸ Uwien ηǎ yé tenkpiib ya Wien, u yé bǎ fuobe ya Wien nε, kime wǎn bo bi'kε fuobe nε.»

³⁹ Nε *Yiko ya wǎnwǎknb biba tǎke' *Yesu ki ye: «Cεnbaa, a len' mǎnmǎnm.»

⁴⁰ Nε uba ηǎ ji kaabe' wǎ rǐ niire wǎ niire niba bo.

Uwien ya Nigεndkε Kristo nin Dafid ya gbεr

(Matie 22:41-46; Mark 12:35-37)

⁴¹ Nε *Yesu niire' bε ki ye: «Nǐ tien' mila, binib lienh ki teh Uwien ya Nigεndkε Kristo yé *Dafid ya yaabil-i?

⁴² Kime *Dafid bugben lǎ len' Uwien ya yuon ya gbǎnku ni ki ye: «Yonbdaan Uwien tǎke' n'Yonbdaan ki ye:

Kεle n'ǎjje bǔ,

⁴³ kǐ tǐ baa uyo wǎ n li cεre á tε a'nennεndb bo litaal.»

⁴⁴ *Dafid yih *Uwien ya Nigεndkε Kristo u'Yonbdaan la, u ji tien' mila ki liεbe' ki yé u'yaabil mǔ?»

Li bεn mεn Yiko ya wǎnwǎknb bǔ

(Matie 23:1-36; Mark 12:38-40)

⁴⁵ Linigol nnǔ cengeh *Yesu ya gbεr, nε u tǎke' u'panpaankaab ki ye:

⁴⁶ «Li bεn mεn *Yiko ya wǎnwǎknb bǔ. Bi yie bε rǐ li guoh tiliεrgbengt nε ki gaakeh, ki yie binib rǐ li gbaandeh ki fuondeh bε mudaamu ni, ki yie bε rǐ li kaah binikpεkpiεkb ya kǎnkǎan itǎan ya dur nin tinacent ni.

⁴⁷ Ben nε jinh ki pendeh bikpopiib, ki kǎareh nǐ wuǎkreh ηǔ binib rǐ ye bi yé binimǎnb. Uwien li dεre bi'tub kǐ gbien kǐ cεn binitǔb.»

21

Ukpopiεcεkdaan uba ya pum

(Mark 12:41-44)

¹ *Yesu liike', ki laa' bifǎadεnb bǎareh ki kpǐndeh ilike Uwien ya pum ya likkpiεnbǔl,

² ki laa' ukpopiεcεkdaan uba mǔ baa' ki lǎ kpǐen' milikbim mile.

³ Nε u ye: «N tǎkeh nε imǎn nε, ukpopiεcεkdaan wuǔ kpǐen' ilike ki cεn' bi'kε.

⁴ Kime bi'kε de' ka pǔkre' bi'like ya pǔkl. Ama wǎn yé ucεcεkdaan nε, nε ki tonde' u ηmǔbe nǎ kε nnǔ ki baa', ki lǎ kpǐen'.»

Bi lǎ li bere Uwien ya duku

(Matie 24:1-2; Mark 13:1-2)

⁵ Binib lienh Uwien ya duku ya gbεr ki teh bi taa' itεn yǎ ki mεn' kǔ nnǔ nin binib pun' Uwien tibont tǎ, bi taa' ki tien' ku'ni nnǔ mǎn cεεn. Nε *Yesu tǎke' bε ki ye:

⁶ «Nǐ likεh nǎ nǔ, uyo uba we nǐ, tεnl ηǎ rǐ juore kǐ li pε tǔl bo, bi li bere ni'kε nε.»

Ijend ya yo lá li te ma bo

(Matie 24:3-14; Mark 13:3-13)

7 Nε bi niire' wɔ́ kɪ ye: «Cɛnbaa, nɪ li tien nnɔ́ u lε yo ba? Ku lε diɛku ba li wuɔ́n tε kɪ ye uyo baa'?»

8 Nε u jɪin' bε kɪ ye: «Li bɛn mɛn, kɪ la cɛrɛ uba rɪ tuln nε. Kime binib lá li baa kɪ yɛbɛ, kɪ li ɲmɔbɛ n'yel kɪ teh bi yé min nε, kɪ tɔkɛ kɪ ye uyo nnɔ́ baa' ɲɔ. Ni la paan bi'bo.

9 Ni lá cii' binib tɔh lituɔl kɔnkɔnm, kɪ cii' binib yɛnh bi'bɛrb ya ɲuɔn bó la, ni la cɛrɛ nɛ rɪ cuo nε jɛwaanbu, kime tu ya bont kɛ li tien nε kɪ yaan. Ama na yé uɲɛndun li pɔk kɪ gben i ya taa bo nε.»

10 Nɛn saan nε u tí tɔkɛ' bε kɪ ye: «Linibol liba li jɛkɛ linibotɔl. Libɛl liba ya nib mɔ́ li jɛkɛ libɛtɔl yaab.

11 Kitink li jɛngɛ kɪ gbien, nε mikɔnm nin iwienbiere mɔ́ rɪ lu bɔ́l, bɔ́l. Micincilncienm li tien kutaaku bo.

12 «Ama kɪ yaan nɛn kɛ rɪ tien nnɔ́, bi li cuo nε, kɪ jɛndɛ nε, kɪ cɛrɛ bε rɪ bu nε tibuur *Sufmbɛ ya taa ya dur ni, kɪ taa nε kɪ jon lipekl. Min bo nε bi lá li tuke nε kɪ jon tibuur biberb nin idu ya cienb saan.

13 Nnɔ́ nε ni li yé n'mɔnkunb bi'saan.

14 Taa mɛn kɪ ble ni'yul ni kɪ ye na rɪ li nuunh ni li tí len ma kɪ ɲmɛrɛ.

15 Kime min nε li tɔkɛ nε, ni li tí len ma bo nin miyɛnfuom, ɲɔ ni'nɛnnɛndb ya uba la fre kɪ niɛ nin nε, kɪ la fre kɪ len kɪ jɪin nε.

16 Haali ni'baambɛ nin ni'naambɛ nin ni'ninjiɛb nin ni'yaab nin ni'jɔtieb mɔ́nɔ́n li kuɔrɛ nε. Nε bi li ku ni'ni biba.

17 Min bo nε binib kɛ li nɛn nε.

18 Ama ni'ni uba mɔ́nɔ́n ya yul ɲa rɪ gáare.

19 Ni mɔ́ndɛ' ijɛnd kɛ ni la, ni li lε limiɛl lá ɲa ɲmɔbɛ gbenm.»

Bi lá li bere Yerusalem ya du

(Matie 24:15-21; Mark 13:14-19)

20 «Ni lá laa' sojamɛ jɛbɛ' Yerusalem ya du uyo wá la, li bɛn mɛn kɪ ye bi li bere wú, na rɪ taande.

21 Uyo nnɔ́ lá baa' la, bɔ́ tɛ Sude ya tinfɛnm ni nnɔ́, bɛ rɪ sɛn kɪ jo ijuɔn bó. Bɔ́ mɔ́ tɛ Yerusalem ni la, bɛ rɪ sɛn kɪ ɲɛ u'ni. Bɔ́ mɔ́ tɛ idugbaan bó la, bi la jɪ rɪ kɔ udu ya benku ni.

22 Kime u ya yo nε Uwien li dɛrɛ Yerusalem ya nib ya tub, ɲɔ ná kɛ kɛlɛ' *Uwien ya gbɔ́nku ni nnɔ́ rɪ tien.

23 U ya yo, bipiib bɔ́ punbɛ' nin bɔ́ ɲmɔbɛ mubumu mùa ɲaanh, li ɲmɔbɛ micɛɛkm nε, kime Uwien ya benku ni ben' udu nnɔ́ ya nib bo ma nnɔ́, bi li jɛndɛ kɪ gbien.

24 Bi li ku biba nin kijusiek, kɪ cuo bitɔb kɪ jon inibol kɛ ya du bó, nε bɔ́ ɲa yé *Sufmbɛ nnɔ́ li ɲuuke Yerusalem bugbɛn kɪ tí baa uyo wá Uwien sien' nnɔ́.»

Unil ya Bijɛ ya baam ya gbɛr

(Matie 24:29-31; Mark 13:24-27)

25 «Micincilnm ya bont li tien uwien nin uɲmaal nin inɲaabi bo. Iɲungbegbel li fii miɲunciɛnm bo, kɪ li ɲmɔbɛ kuwaaku kɪ gbien, kɪ ɲaabe binib ya yɛnm ba jɪ li bɛn bi li tien ma.

26 Tibont tà ɲmɔbɛ paaki bó mituɔm li jɛngɛ, binib li maaleh ná li tu uɲɛndun wuu nɔ́ bo nε bi'fɛl rɪ sɛn kɪ tí kɛndɛ.

27 U ya yo nε bi li lε Unil ya Bijɛ tɛ kutɛwɔlgbɔ́nku ni, kɪ wɛ ní, kɪ ɲmɔbɛ ufaa nin ukpiɛkɛ kɪ gbien'.

²⁸ Ni lá laa' tu ya bont ke cin' ki teh la, ní cuo ni'ba, kí cère ni'yul rí li ce, kime ni'ημεημεryo nekn' ní ηο.»

Bukenkenbu ya kpenjenm

²⁹ Yesu tí pòn' be mikpenjenm ki ye: «Sekn men bukenkenbu nin isitò ke.

³⁰ Ni lá laa' i bundeh la, ninbi nin ni'yul ben kí ye ní neke uñalend ne.

³¹ Ni'mò yaam te nno ne. Ni lá laa' tibont nno teh la, ní li ben kí ye Uwien ya bel nekn' ní ηο.

³² «N tòkeh ne imàn ne, tibont nno ke li tien, kí le fenfenno ya nib biε ηa laan kpo' ki gben'.

³³ Kutaaku nin kitink li gben, ama n'gber tun ηa ηmòbe tù rí gben.»

La gòh men ηο Unil ya bijε ya baam la pìln ne

³⁴ «Liike men ni'yul bo, kí la cère tideyibr nin ujinciεn nin uηendun ya bont ya nuunm rí ye bre ni'fèl ni ηο Unil ya Bijε ya babaadaali la pìln ne,

³⁵ tεn bubebu pìlndeh ijen ma bo, kime Unil ya Bijε ya baam li ci binib bà ke te utingben bo ne.

³⁶ La gòh men, kí li kàareh uyo ke, ηο kí le mituom kí ñε ijeend yà ke we ní nno ni, kí fre kí sere Unil ya Bijε ya nun bó.»

³⁷ Uwien ni la, *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo ne ki wòknh binib Uwien ya gber; ne ní biire' la, u joh kí tí gòh Olifi ya siin ya juol bo.

³⁸ Nε udu ya nib ke bàareh u'saan Uwien ya duku ya luo bo kutεηεsònsònku ki cengeh u'gber.

22

Bi kpaan' iyε be rí ku Yesu

(Matie 26:1-5, 14-16; Mark 14:1-2, 10-11; San 11:45-53)

¹ Kpòno wà ηa ηmòbe ñòke ya nacenku kùà bi yih kù *Sufmbε ya Pak nno nekn' ní.

² Nε bitòtuòrciεnb nin *Yiko ya wònwòknb nuunh bi li tien ma kí ku Yesu, ne kí ji fεnge udu ya nib.

Sudas yíε wò rí kuore Yesu

(Mark 14:10-11; Matie 26:14-16)

³ Nεn saan ne *Satan kòn' Sudas Iskariyot ya fèl ni. U yé *Yesu ya panpaakaab piik nin bile nno ya uba ne.

⁴ U jon' bitòtuòrciεnb nin Uwien ya duku ya guguurb ya ciεnb saan, wò rí tí tòke be u li tien ma kí taa *Yesu kí ηukn be.

⁵ Bi'yennm songe' cεεn, ne bi kpaan' buñòbu ki ye bi li de wò ilike.

⁶ U tuo', ne kí nuunh u li ñε isen yà kí taa *Yesu kí ηukn be kí la cère linigol nno rí bende.

Yesu nin u'panpaankaab jele' Sufmbε ya Pak

(Matie 26:17-29; Mark 14:12-26)

⁷ Lidaali là bi jeleh kpòno wà ηa ηmòbe ñòke ya nacenku nno baa'. Nεn daali ne bi kòreh *Sufmbε ya Pak ya pefanfaan.

⁸ Nε *Yesu sòn' Pier nin San kí tòke' be ki ye: «Jo men kí tí tien tε Pak ya jier tí ji.»

⁹ Nε bi niire' wò ki ye: «A yíε tí tien ku'jier le saan-i?»

¹⁰ Nε u ye: «Cenge men, ni tí kòn' udu ni la, ni li le uje uba tuke liñuncuol kí cendeh ne. Ni paan u'bo, kí tí kò u li kò iden yà ni nno ni,

³⁵ Nε ki niire' bε ki ye: «N là sɔn' nε ma, ki ye ni la tuke like, ki la tuke kɔl, ki la taa tacaan nnɔ, ni là luɔ' niba-aa?» Nε bi ye: «Ta là luɔ' niba.»

³⁶ Nε u ye: «Fɛnfɛnnɔ wà ηmɔbe bulikbu la, wɔ rí li tuke. Wà mɔ ηmɔbe likɔl la, wɔ rí li tuke. Wà ηa ηmɔbe jusiek la, wɔ rí kuɔre u'lierku kí de.

³⁷ N tãkeh nε nε, kimε nà kɛle' n'bo *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ li tien nε. Ni kɛle' ki ye:

«Bi kaan' wɔ ki kpɔbn' idukond bó nε,

«bi li mɔnbe kí tien nni nnɔ nε fɛnfɛnnɔ.» »

³⁸ Nε bi ye: «Yɔnbdaan, liike-a mujusiemu mule sɔ.» Nε u tãke' bε ki ye: «Nì li dɛkre.»

Yesu kàare' Olifi ya siin ya juɔl bo

(Matie 26:36-46; Mark 14:32-42)

³⁹ *Yesu ñɛn' nì'saan ki jon' Olifi ya siin ya juɔl bo tɛn u tí rí joh uyo kε ma bo, nε u'panpaankaab mɔ paan' u'bo.

⁴⁰ U tí baa' nì'saan, nε ki tãke' bε ki ye: «Li kàareh mɛn ηɔ ki la lu biikm ni.»

⁴¹ Nε ki dàan' bε, ki jɛnde' waamu, ki gbaan' ki kàareh

⁴² ki teh: «N'Baa, a yíe la, cère ijend yíe rí jende nni. Ama la cère n ya yíem rí tien, cère a'yaam rí tien.» [

⁴³ Nɛn saan nε Uwien ya tond uba ñɛn' paaki bó ní, ki baa' u'saan ki saake' u'gbɛnɛnt.

⁴⁴ *Yesu ya yɛnm saa' ki tí kɛnde', nε u tùɔre' ki kàare' nin inunmɔn; nε kutɔntɔnku ñɛh wɔ ki naan misɛm ki tuoreh tingi ni.]*

⁴⁵ U kàare' ki gbɛn' nε ki fii' ki liebe' u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi'yɛnm saa' ki gbien', bi dɔ ki gɔh,

⁴⁶ nε u ye: «O! Nì tuo', ni dɔ ki gɔh-ɔɔ? Fii mɛn, kí li kàareh ηɔ ki la lu biikm ni.»

Yesu ya cuom

(Matie 26:47-56; Mark 14:43-50; San 18:3-11)

⁴⁷ *Yesu laan biε ki lienh nε linigol liba puɔ' bi'bo, bi yih wà Sudas, u yé *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba nnɔ le bε usɛn. U ñɛkn' *Yesu nε ki lɔkn' wɔ.

⁴⁸ Nε *Yesu tãke' wɔ ki ye: «Sudas! A li lɔkn Unil ya Bijε nε kí kuɔre wɔ-ɔɔ!»

⁴⁹ *Bà te nin Yesu nnɔ laa' nà benh nɛ rí tien, nε ki niire' wɔ ki ye: «Yɔnbdaan, tí taa mujusiemu kí gɛgɛ bε-εε?»

⁵⁰ Nε bi'ni uba taa' kijusiek ki gɛ' ki paare' bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn ya tonsɔnl uba ya nɔjietubl.

⁵¹ Nε *Yesu ye: «Dàan mɛn, nì li dɛkre», nε ki mɛ' utonsɔnl nnɔ ya tubl nnɔ ki cère' u faake'.

⁵² Nε ki tãke' bitɔtuɔrciɛnb nin Uwien ya duku ya guguurb ya ciɛnb nin *Sufmɛ ya ciɛnb bà baa' bε rí lá cuo wɔ nnɔ ki ye: «Nì tuke mujusiemu nin ilɛnbɛn nì lá cuo nni tɛn n yé udukond nε-a!

⁵³ N là te nin nε Uwien ya duku ya luɔ bo idaan kε, nε na cuo' nni. Ama fɛnfɛnnɔ ninbi nin ubiɛɔ ya tuɔm ya yo nε baa'.»

Pier niε' ki ye wa ben Yesu

(Matie 26:57-58, 69-75; Mark 14:53-54, 66-72; San 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Nɛn saan nε bi cuo' *Yesu ki taa' wɔ ki jon' bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn den. Nε Pier pε bi'bo ki te fonfɔkm.

⁵⁵ Bì sère' umu uluo ya siik, nε ki kèle' ki jebe' wù. Pier mɔ baa' ki kèle' bi'ni.

* 22:44 Bi kpíe' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 43 nin 44 ηa te tu'ni.

⁵⁶ Upiitonsɔnl uba laa' wɔ u kɛ umu saan, nɛ u caan' u'bo inun ki ye: «Uje wuɔ nɔ mɔ bi te nin *Yesu nɛ.»

⁵⁷ Nɛ u niɛ' ki ye: «Upii, ma bɛn wɔ.»

⁵⁸ Nɛ pukn' waamu, nɛ unitɔ mɔ laa' wɔ, ki tɔkɛ' wɔ ki ye: «A'mɔ yɛ bi ya uba nɛ.» Nɛ Piɛr ye: «Kayi! Ma yɛ bi'yo.»

⁵⁹ Nɛ tien tɛn kukurku kuba, nɛ unitɔ mɔ len' ki ye: «Nɛ yɛ imɔn nɛ, uje wuɔ mɔ bi te nin *Yesu nɛ, kimɛ u yɛ Galile yɔ nɛ.»

⁶⁰ Nɛ Piɛr jiin' wɔ ki ye: «Uje, ma bɛn a ye a ye bɔ.» U laan biɛ ki lienh nɛ ukuoje pɔk ki muɔ'.

⁶¹ U ya yo nɛ Yonbdaan jibe' ki caan' Piɛr bo inun. Nɛ Piɛr tiere' Yonbdaan bi tɔkɛ' wɔ mɔ ki ye: «Dinnɔ, a li niɛ bolm mita ki ye ŋa bɛn nni nɛ kɪ yaan ukuoje nɛ muɔ nnɔ.»

⁶² Nɛ u fii' ki ŋɛn' saali, ki tɪ muɔ' ki gbiɛnde' cɛɛn.

Biguguurb sukreh Yesu ki yieke ki ŋih wɔ

(Matie 26:67-68; Mark 14:65)

⁶³ Nɛn saan nɛ binib bɔ gu *Yesu nnɔ leh wɔ, ki yieke ki ŋih wɔ,

⁶⁴ ki taa' kukpɛlcɛku ki pibn' u'nun bɔ, ki tɔkɛh wɔ ki teh: «Bukre' wɔ ŋi' ŋɛ.»

⁶⁵ Nɛ ki liebe' ki sukreh wɔ isuk mɔ i yebe.

Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab bun' Yesu tibuur

⁶⁶ Nɛ faa' kutɛnŋɛsɔnsɔnku, nɛ *Sufmbɛ ya ciɛnb nin bitɔtuɔrciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknɔ taan', ki cɛrɛ' bi taa' *Yesu ki baa' bi'buur ya cɛkl yaab saan.

⁶⁷ Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A yɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ la, tɔkɛ tɛ.» Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «N tɔkɛ' nɛ mɔnɔn la, na li li teke kɪ ji.

⁶⁸ N tɪ niire' nɛ iniire mɔ la, na nɛ jiin nni.

⁶⁹ Ama kɪ ŋɛ fɛnfɛnnɔ kɪ taa kɪ li joh, Unil ya Bijɛ li kɛlɛ Uwien, mituɔm kɛ ya daan ya jib bɔ.»

⁷⁰ Nɛ bi'kɛ ye: «Nɛn mɛn la, a yɛ Uwien ya Bijɛ nɛ-a!» Nɛ *Yesu jiin' bɛ ki ye: «Ninbi mɔnɔn len' bɔ te, n yɛ wɔn nɛ.»

⁷¹ Nɛn saan nɛ bi ye: «Ta ji nuunh mɔnkunl, tinbi mɔnɔn cii' u'ŋɔbu ni.»

23

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Matie 27:1-2, 11-14; Mark 15:1-5; San 18:28-38)

¹ Nɛ bi'kɛ fii', ki taa' *Yesu ki jon' Pilat saan,

² ki cin' ki biindeh wɔ ki teh: «Ti laa' uje wuɔ sureh ti'du ya nib nɛ bɛ nɛ kpre, ki tɔkɛh bɛ ki teh, bi la ji nɛ li pɛh ubercien Sesa lenpo, ki teh u yɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo, ubɛr nɛ.»

³ Nɛ Pilat niire' wɔ ki ye: «Sin, a yɛ *Sufmbɛ ya bɛr nɛ-ɛɛ?» Nɛ u jiin' wɔ ki ye: «Sin nɛ ye nnɔ.»

⁴ Nɛ Pilat tɔkɛ' bitɔtuɔrciɛnb nin linigol nnɔ ki ye: «Ma laa' uje wuɔ ya biil.»

⁵ Nɛ bi ŋiikɛh ki teh: «U wɔknɛh Sude ya tinfenm kɛ ni nɛ, ki cɛrɛh binib kpɛh. U cin' Galile ya tinfenm ni nɛ, ki ŋmɔŋmɔbe ki lɔ baa' niɛ saan.»

Herod bun' Yesu tibuur

⁶ Pilat cii' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki niire' ki ye: «Uje bugbɛn yɛ Galile yɔ nɛ-ɛɛ?»

⁷ Pilat cii' *Yesu ŋɛn' Galile ma nnɔ, nɛ u ye bɛ nɛ taa wɔ kɪ jo Herod saan, kimɛ Herod nɛ likɛh Galile ya nib, ki te Yerusalem ni i ya dɛn.

⁸ Herod laa' *Yesu ma nnɔ, nɛ u'ŋɛnm sɔnge cɛɛn, kimɛ u lɔ cii' u'bɔ, nɛ ki nuunh wɔ nɛ lɛ wɔ nɛ tɪ wuɔkɛ', ki daan wɔ nɛ tien miyɔkm ya bonn ŋɔ wɔ nɛ lɛ.

⁹ U niire' *Yesu iniire i yebe, ama *Yesu ŋa jiin' wɔ ŋɔbonl.

¹⁰ Bitətuərɕienb nin *Yiko ya wənwəknb mə te ni'saan ki biindeh wə ufaa bo.

¹¹ Herod nin u'sojambɛ liike' wə fənm, ki lɛ' wə, nɛ Herod taa' kulierku kuba, ku mən cɛɛn ki góln' wə, ki cère' bi taa' wə ki jiin' Pilat saan.

¹² Herod nin Pilat ɲa là ɲmɛ. Nɛn daali nɛ bi ɲmaake'.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpe mikum

(Matie 27:15-26; Mark 15:6-15; San 18:39-19:16)

¹³ Nɛn saan nɛ Pilat yin' bitətuərɕienb nin *Sufmbɛ ya cienb nin udu ya nib,

¹⁴ ki təkɛ' bɛ ki ye: «Ni taa' uje wuə ki baa' n'saan ki ye u gaandeh binib nɛ. Nɛn bo nɛ n bun' wə tibuur ni'kɛ ya nun bó, ki niire' wə iniire ni biindeh wə isɛn yà ni nnə, ka laa' u bii' bà.

¹⁵ Herod mə ɲa laa' u bii' bà. Nɛn bo nɛ u jiin' wə ní ti'saan. Tə, wa tien' nà kpe kuum.

¹⁶ Nɛn bo, n li cère bɛ ní n̄i wə nɛ, kɪ taa wə kɪ wiɛ.»

¹⁷ [Binl kɛ binl, kunacɛnku nnə ya yo la, Pilat n̄ɛndeh lipekɪ ya nil uba nɛ ki wiɛnh.]*

¹⁸ Nɛ bi'kɛ taan' ki wuure' ki ye: «Ku uje wuə nə, kɪ wiɛ tɛ Barabas.»

¹⁹ Bi là cuo' Barabas ki pekn', kimɛ u là cère' binib kpi' udu ni, nɛ ki ku' unil mə.

²⁰ Pilat yie wə ní wiɛ *Yesu ma nnə, nɛn nɛ cère' u liebe' ki len' nin binib nnə.

²¹ Ama bɛ ní wuureh nɛ ki teh: «Kpe wə udəpənpən bo! Kpe wə udəpənpən bo!»

²² Nɛ u tí niire' bɛ nta bo ki ye: «U tén ki bii' li lɛ biil bɛ nɛ? Min ɲa laa' u tien' nà ni kpe kuum. N li cère bɛ ní n̄i wə nɛ, kɪ taa wə kɪ wiɛ.»

²³ Ama bi n̄iikeh ki wuureh ufaa bo nɛ ki teh bɛ ní kpe wə udəpənpən bo. Bi wuure' ki tí faake'

²⁴ nin Pilat, nɛ u gbɛle' ki tuo' bi ye ma.

²⁵ U pekre' Barabas wà là cère' binib kpi' udu ni, ki ku unil mə nnə kɪ wiɛ'. Bi là ye wə ní wiɛ' wən nɛ. Ama *Yesu wən, u taa' wə ki de' bɛ bɛ ní tien wə bi yie ma nɛ.

Bi kpe' Yesu udəpənpən bo

(Matie 27:32-44; Mark 15:21-32; San 19:17-27)

²⁶ Bi taa' *Yesu ki bure'. Bi joh ma nnə nɛ ki tí cende' uje uba bi yih wə Simən, u ye Sirɛnn ya du ya nil nɛ, ki n̄ɛn' ikpään bó ní. Bi cuo' uje bugbɛn ki wəbn' ki bukn' wə udəpənpən nɛ u pɛ *Yesu ya puoli bó.

²⁷ Linigociɛnl pɛ *Yesu bo. Bi'ni biba yé bipiib nɛ, ki muəh ki kp̄ɛndeh u'bo.

²⁸ *Yesu jiebe' ki liike' bɛ, nɛ ki ye: «Yerusalem ya piibe, la muəh mɛn min bo, li muəh mɛn ninbi nin ni'bumu bo.

²⁹ Kimɛ uyo uba we ní bi li len kɪ ye: «Bipiib bà yé in̄əl, ka maa', ka ɲaan' nnə yaam tu.»

³⁰ U ya yo nɛ binib li təkɛ ijuən kɪ ye: «Bere mɛn kɪ n̄ɛkn tí'bo», kɪ təkɛ igbɛngbɛn mə kɪ ye: «Lɛkn mɛn tí'bo.»

³¹ Kimɛ bi teh udəsənge nə la, bi ji li tien mila udəkuon-i?»

³² Bi là tuke' idukond ile mə, bɛ ní tí taan kɪ ku yɛn nin Yesu.

³³ Bi tí baa' niba saan, bi yih nɛ «Kuyukpəbku ya Bùol.» Nɛn saan nɛ bi kpe' *Yesu udəpənpən bo, nɛ ki kpe' idukond ile nnə mə. Bi kpe' uba u'nojie bó, ki kpe' utə u'nojɛn bó.

* 23:17 Bi kp̄ie' ki kele' tigbont tà nnə ya tuba ni migbiirm 17 ɲa te tu'ni.

34 [Nε *Yesu ye: «N'Baa, fère bε bi'biere, kimε ba bεn bi teh nà.»]† Sojambe taa' u'wengolkaar ki fùòre' imúon ki gbiire' tù.

35 Nε udu ya nib se ki likeh. *Sufmbε ya cienb bεn lεh *Yesu nε ki teh: «U ηmien' bitòb nε. U yé Uwien ya Nigendkε Kristo la, wò rí ηmien u'ba mò.»

36 Sojambe nnò mò sukreh wò, ki nekn' wò ki taa' midεηmijmiiikm ki tende' wò,

37 nε ki ye: «A yé *Sufmbε ya bεr la, ηmien a'ba-a!»

38 Bi là kele' ki tēbn' u'yul ya paaki bó, ki ye: «*Sufmbε ya bεr sò nò.»

39 Idukond ya bi kpε' yé idòpònpòn bo nnò ya uba mò sukreh wò ki teh: «Ŋa yé Uwien ya Nigendkε Kristo bi? ηmien a'ba ηò kí ηmien ti' mò!»

40 Nε udukondò nnò tien' u'bo ki ye: «Tinbi nin wòn taan' ki laa' utudere uba, nε ηa fenge Wien-a!»

41 Tinbi yaam kpε' utudere wuu nε, kimε bi tien' tε ti'tùon kpε ma bo nε. Ama wòn ηa tien' biere iba.»

42 Nε ki ye: «Yesu, a lá jin' a'bel uyo wà la, á li tien n' bó.»

43 Nε *Yesu jiiin' wò ki ye: «N tòkeh ηε imòn nε, dinnò mònòn a li te nin nni Uwien den nε.»

Yesu ya kuum udòpònpòn bo

(Matie 27:45-56; Mark 15:33-41; San 19:28-30)

44 Ní là tuo kuwensiiku ya yo nε, ní ci' ki blike' utingben kε bo ki tí baa' kutaajuòku tikur tuta ya yo.

45 Wien ηa ji ñeh nε kukpɛlcɛkɛkpɛkiεku kùà bore' Uwien ya duku ni bolm mile nnò kere' ku'siik ni.

46 U ya yo nε *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «N'Baa, n taa' n'miel ki ηukn' ηε.» U len' nnò ki tí ghen', nε ki kpo'.

47 Sojambe kobk ya cien laa' nnò ma nnò, nε ki pèke' Uwien ki ye: «Ujε wuo manbe ki yé ugbemòndaan nε.»

48 Binib bà kε baa' ligol bε rí lá liike nnò, laa' tibont tà kε tien', nε ki liebe' ki kunh nin uyensaa.

49 Binib bà kε bεn wò nin bipiib bà ñen' Galile ya tinfenm bó ní, ki pε u'bo nnò, se fɔnfɔkm ki likeh.

Yesu ya subm

(Matie 27:57-61; Mark 15:42-47; San 19:38-42)

50-51 Ujε uba là te, bi yih wò Yosef, u ñen' *Sufmbε ya du uba ni, nε bi yih wù Arimate. U là yé *Sufmbε ya buur ya cekl yaab ya uba nε, ki cuube, ki yé unimòn, ki gu Uwien ya bel li baa ní uyo wà. Wa là tuo' u'tòb ye bε rí tien ma, nε ka kuon' u'ba bi'tùon ni.

52 U jon' Pilat saan ki tí tòke' wò ki ye wò rí cèbe wò *Yesu ya gbεnεnt ηò wò rí jiiin tù udòpònpòn bo ki tí sube.

53 Pilat tuo', nε Yosef jiiin' *Yesu ya gbεnεnt udòpònpòn bo, ki taa' kukpɛlcɛkiεku ki tεnten' tù, ki taa' ki tí ble' ufele ni. Bi là cube' ufele nnò kujɔtenku kuba ya kele ni nε, ka laan sube' nil len‡.

54 Ní là yé lidaali là bi bondeh Saba nε, nε Saba bugbεn benh wò rí cin.

55 Bipiib bà là ñen' Galile ya tinfenm bó ní ki pε *Yesu bo nnò, paan' Yosef bo, ki tí laa' ufele nnò, ki laa' bi taa' *Yesu ya gbεnεnt ki ble' len ma bo.

56 Bipiib nnò liebe' ki kun', ki tí bonde' lεfina nin mikpòm. Nε ki juore' ki fuore' *Saba ya daali liwòbl ye ma bo.

† 23:34 Bi kpɛi' ki kele' tigbònt tà nnò ya tuba ni, «N'Baa, fère bε bi'biere, kimε ba bεn bi teh nà» ηa te tu'ni.

‡ 23:53 Liike Matie 27:60.

24

Yesu mekre' bitenkpiib ni

(Matie 28:1-10; Mark 16:1-8; San 20:1-10)

1 *Saba ya daali gëbre', kutaaku kùà li faa nnò, nê bipiib nnò wòre' ki fii', ki taa' bi là bonde' mikpòm mà mi'nu ñmè nnò ki jon' likul bó.

2 Bi tì baa', ki laa' kutenku kùà bi là taa' ki bliin' likul nnò ña ji bi.

3 Nê bi kòn' ka laa' Yonbdaan *Yesu ya gbèñent.

4 Nì beke' bε cεen nε ba ji bεn bi li ye bà. I ya tãan bo nε bi laa' bijeb bile baa' ki lá sere' bi'saan, ki guo tikpelcer tũ windeh ki dɔnbeh inun bó.

5 Bujɛwaanbu cuo' bipiib nnò, nε ba ji kaabe' ki liike' bijeb nnò, nε bi niire' bε ki ye: «Bε tien' ni nuunh unifuob bitenkpiib ni?»

6 Wa ji te niε saan. U mekre'-a. Tiere mɛn u là tɔke' nε ki ye bà uyo wà u laan là te Galile ni nnò.

7 U là ye «ñi kpε bε ñi taa Unil ya Bijε kí ñukn bibiɛɔndɛn, bε ñi kpε wɔ uɔɔɔɔɔɔɔ bo, ñɔ wienta daali wɔ ñi mekre bitenkpiib ni nε.» »

8 Nɛn saan nε bipiib nnò tiere' *Yesu la len' ki ye bà.

9 Bi siere' likul nnò saan ki liebe' ki kun', ki taa' tigber nnò kε ki tɔke' *Yesu ya tondb piik nin uba nnò nin binitɔb bà kε mɔ là pε u'bo nnò.

10 Bipiib nnò ya yel si: Mari Madelenn nin Sann nin Mari Saak ya naa. Bɛn nin bipiitɔb nε taa' tigber nnò ki tɔke' *Yesu ya tondb.

11 Bi tɔke' bε ma nnò nε bi maaleh ki teh ñi yé mijɔrɛnn mε, nε ka teke' tigber nnò ki jin'.

12 Nɛn saan nε Piεr fii' ki sɛn' ki jon' likul nnò saan, ki gbien' ki liike', ki laa' kukpɛlcieku nnò baba nε dɔ len. Nibonn ná tien' nnò cuo' wɔ miyɔkm cεen, nε u liebe' ki kun'.

Yesu cère' u'panpaankaab bile laa' wɔ Emayus ya sɛn ni

(Mark 16:12-13)

13 Nɛn daali nε *Yesu ya panpaankaab ya bile joh udu uba bó bi yih wù Emayus. Kí ñε Yerusalem kí tì baa udu nnò ñi te tɛn kɔnsini piik nin uba nε.

14 Bi joh ma nnò nε ki lienh tibont tà kε tien' nnò bó.

15 Bi lienh ki niεh nin tɔb uyo wà nnò, nε *Yesu nɛnde' bε, bi tɔke ki joh.

16 Nì libe' bi'yɛnm nε ba bɛnde' wɔ.

17 U niire' bε ki ye: «Ni cuonh ki lienh bε ya gbɛr nε?» Bi'yɛnm saa' nε bi sere'.

18 Bi'ni bi yih wà Kleyopas nnò jiin' wɔ ki ye: «N maale' ki ye sin baba nε te Yerusalem ni, ka bɛn ná tien' len idɛn yie nɔ.»

19 Nε u ye: «Bε ya bonn tien'-i?» Nε bi tɔke' wɔ ki ye: «Ti lienh ná tu' Nasaret ya *Yesu nnò ya gbɛr nε. U là yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl nε, ki ñmɔbe mituɔm u'lenm nin u'tuon kε ni, binib nin Uwien ya nun bó.

20 Ama ti'yaab bà yé bitɔtuɔrciɛnb nin ti'du ya ciɛnb taa' wɔ ki tì ñukn' Erom ya ciɛnb, bi bun' wɔ ki ye u kpε mikuum, nε ki kpε' wɔ uɔɔɔɔɔɔɔ bo.

21 Tinbi là daan ki ye wɔn nε li teke tinbi Israyel yaab kí wiε. Nin ti'dɛndɛn kε ñɔ tibont nnò kε tien' ma dinnɔ wienta sɔ.

22 Ama ti'cɛkl ya piib biba tɔke' tε tigber tuba tũ jin' tε. Bi wòre' ki fii' ki jon' likul bó,

23 ka tì laa' *Yesu ya gbèñent, nε ki liebe' ní ki lá tɔke' tε ki ye Uwien ya tondb biba baa' bi'saan ki tɔke' bε ki ye u fuobe.

24 Nε ti'yaab biba mɔ jon' likul nnò bó, ki tì laa' ñi te tɛn bipiib nnò len' ma nε. Ama wɔn wɔn, ba laa' wɔ.»

25 Nε *Yesu tɔke' bε ki ye: «O, bijεbε, mi bɛnm nε pɔre' nε. Na teke' *Uwien ya ñɔbonsɔknb là len' ná kε nnò tonm.

26 Ní kpɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ní jènde nɛ kɪ yaan Uwien ní kpɛkɛ wɔ.»

27 Nɛ ki cin' ki tɔkeh bɛ ná kɛ ke'le' u'bo Uwien ya gbɔnt ni nnɔ. U cin' ki tɔkeh bɛ Moyis lá ke'le' ná u'bo nɛ ki tí baa' *Uwien ya nɔ̀bonsɔ̀knɔ̀ kɛ mɔ̀ lá ke'le' ná.

28 Bi tí nɛkn' bi joh udu wá ní nnɔ, nɛ *Yesu tien' ten u ye wɔ ní gɛ̀bre nɛ.

29 Nɛ bi cɛ́kn' wɔ ki ye wɔ ní juore bi'saan, uwien benh wù ní lu nɛ, ní li biire na ní wuoke. Nɛ u juore' bi'saan.

30 Bi kɛ̀le' bɛ ní ji uyo wá nnɔ, nɛ u yuure' kpɔ̀nɔ, ki faare' Uwien, ki kɔ̀kuɔ' ki de' bɛ.

31 Nɛn saan nɛ bi'yɛnm cɪbre', bi bɛnde' wɔ, nɛ u pɔk ki fele'.

32 Nɛ bi tɔke' tɔb ki ye: «U bi lienh ki tũ̀reh ki tɔkeh tɛ *Uwien ya gbɔnku ya gber' ya tingi usɛn ni ma nnɔ, ná bi siɛnh tí'fɛl ni tɛn umu-uu?»

33 Nɛ bi fii' ki liebe' Yerusalem i ya tãan bo ki tí laa' *Yesu ya tondb piik nin uba nnɔ nin binitɔb taan' ki te.

34 Bi tɔke' bipanpaankaab bile nnɔ ki ye: «Yonbdaan mɔ̀nbe ki mɛkre'. U cɛ̀re' Simɔ̀n laa' wɔ.»

35 Nɛ bipanpaankaab bile nnɔ mɔ̀ tɔke' bɛ ná tien' usɛn ni, ki tɔke' bɛ ki ye bi bɛnde' wɔ uyo wá u kɔ̀kuɔ' kpɔ̀nɔ nnɔ nɛ.

Yesu cɛ̀re' u'panpaankaab piik nin uba laa' wɔ

(Matie 28:16-20; Mark 16:14-18; San 20:19-23; Itũ̀on 1:6-8)

36 Bi lienh bi'nɔ̀bu ŋa lu', nɛ *Yesu baa' ki lá sere' bi'siik ni, ki tɔke' bɛ ki ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ní.»

37 Ní fɛ̀nde' bɛ ki gbien', bujɛwaanbu cuo' bɛ, kime bi maaleh ki teh ní yé ufɛnfɛnd nɛ.

38 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ní cuo' nɛ bujɛwaanbu, ni maaleh milele?»

39 Liike mɛn n'nuɔ̀ nin n'tãan, min li nɛ. Mɛ nni mɛn kɪ liike, ni li lɛ n ŋmɔ̀be tigbɛnɛnt nin ikpɔ̀b. Fɛnfɛnd ŋa ŋmɔ̀be gbɛnɛnt ki niireh nin kpɔ̀bl.»

40 U lienh nnɔ uyo wá nnɔ, nɛ ki wɔ̀ngɛh bɛ u'nuɔ̀ nin u'tãan.

41 Nɛn saan nɛ bi'yɛnm sɔ̀ngɛ', ama ba laan teke' ki jin' ki ghen', ki biɛ ki te miyɔ̀km ní. Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ní ŋmɔ̀be niba libuɔ̀l liɛ ní ji-ii?»

42 Bi de' wɔ̀ lijenjenpulkaal liba.

43 Nɛ u teke', ki ŋmɔ̀n' bi'nun bó.

44 Nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «N laan lá te nin nɛ uyo wá nnɔ, n lá tɔke' nɛ ki ye: ní kpɛ Moyis lá ke'le' ná nin *Uwien ya nɔ̀bonsɔ̀knɔ̀ lá ke'le' ná nin ná kɛ ke'le' Uwien ya yuon ya gbɔnku ni n'bo nnɔ, kɛ ní tien nɛ.»

45 Nɛn saan nɛ u cɪbre' bi'yɛnm bɛ ní fre kɪ cii ná ke'le' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ ya tingi.

46 Nɛ ki tí tɔke' bɛ ki ye: «Ní ke'le' ki ye ní kpɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ní jènde, kɪ kpo kɪ mɛkre bitenkpiib ni wienta daali.

47 Bi li tɔke unjɛndun ya nib kɛ n'gber, kɪ ye bɛ ní lèbre bi'tetem ŋɔ Uwien ní fère bɛ bi'biere. Bi li cin Yerusalem ni nɛ kɪ li tɔkeh tũ̀.

48 Ninbi nɛ yé n' mɔ̀nkunb tibont nnɔ kɛ bo.

49 Min nin n'yul nɛ li cɛ̀re ní lɛ n'Baa lá pũ̀on' ki ye u li de nɛ ná nnɔ. Ní li te Yerusalem ní, kɪ tí baa lidaali lá ni li lɛ mɪtuɔ̀m má li nɛ paaki bó ní nnɔ.»

Yesu don' paaki bó ma bo

(Mark 16:19-20; Itũ̀on 1:9-11)

50 *Yesu taa' bɛ ki jon' Betani ya du bó ya ke'le, ki tí yuon' u'nuɔ̀ ki tien' bɛ Uwien ya mɔ̀nm.

51 U teh bɛ Uwien ya mɔ̀nm uyo wá nnɔ, nɛ ki dãan' bɛ, Uwien cɛ̀re' u don' paaki bó.

52 Bi gbaan' ki kpɛkɛ' wɔ, nɛ ki liebe' Yerusalem nin uyɛnsɔ̀ngciɛn.

⁵³ Bi là tuu ki te Uwien ya duku ya luo bo nε ki pèkeh Uwien.

Tigbɛmɔnmɔnt tà San kɛle' tù nnɔ Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Yesu ya tond San nɛ kɛle' kugbɔnku kuu nnɔ. U yie binib ní bɛnde Yesu yé udaan wà nɛ. Yesu yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ. Wɔn nɛ liɛbe' ki yé Uwien ya Bijɛ.

San kɛle' tigbɛmɔnmɔnt ma bo nnɔ bore' nin Matie nin Mark nin Luk kɛle' tù ma bo. U yie binib ní tùɛre kí cii Yesu tien' tibont tà nin u len' tà nnɔ ya tingi nɛ. San ya gbɔnku ya cincinm (1:1-18) u tɔkeh binib ki teh Yesu bugbɛn nɛ yé Uwien ya nɔbonl. U là te nin Uwien nɛ haali ucincinyo nɛ ki baa' ki lá kɔn' nin binib (1:1-18).

San ya gbɔnku gbiire' ibɔk ile nɛ. Libɔkkpiɛkl ni (1:18-12:50), San lienh Yesu tien' miyɔkm ya bont tà nnɔ bó nɛ. U tien' tù ki tí dukn' bolm milole nɛ. Tu ya bont nɛ wɔngɛh ki teh Yesu yé Uwien ya Bijɛ. Sufmɛ ya ciɛnb tuu ki findeh nin wɔ ki teh u taah u'ba ki kpáandeh Uwien nɛ, ki kɛndeh Saba ya daali ya yiko bo. Yesu take' binib ki yé wɔn nɛ yé tijier tà dienh limiɛl, ki yé kuwenwenku kúa wendeh uɛɛndun.

Libɔkliɛl ni (13:1-21:25), San liɛbe' ki ye Yesu nɛ yé usɛn wà unisaal li kpiɛn wù kí baa Baa Uwien saan, ki liɛbe' ki ye Yesu siere' uɛɛndun wuu ni ki liɛbe' u'Baa bó (iyul 13-17). Li ya bɔkl ni San lienh bi cuo' Yesu ma bo, ki bun' wɔ tibuur ki ye u kpɛ mikuum, ki kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn ma bo nɛ. U mɛkre' bitɛnkpiib ni, ki cɛre' u'panpaankaab laa' wɔ u fuobe (iyul 18-21).

Yesu Kristo nɛ yé Uwien ya nɔbonl

¹Uwien ɲa laan là nɛn' uɛɛndun ma nnɔ ki laa' Li nɔbonl te nɛ. Li là te nin Uwien nɛ, ki yé Uwien.

²Li là te nin Uwien nɛ micincinm.

³Uwien là nɛn' tibont kɛ nin len nɛ. Uwien ɲa nɛn' bonn niba ɲɔ la te ni nɛnm ni.

⁴Len nɛ yé limiɛl ya daan. Limiɛl nnɔ nɛ dienh binib kuwenwenku.

⁵Kuwenwenku nnɔ wendeh licinɲunl ni, nɛ licinɲunl ɲa fre' ki kpiin' kù.*

⁶Uwien sɔn' unil uba ní, bi yih wɔ San.

⁷U baa' wɔ ní kun kuwenwenku nnɔ bo imɔn nɛ, ɲɔ wɔn bo binib kɛ ní teke kù kí jí.

⁸Wɔn ɲa yé kuwenwenku nnɔ, ama u baa' wɔ ní kun ku'bo imɔn nɛ.

⁹Kù yé kuwenwenmɔnku kúa baa' uɛɛndun ni kù ní wende binib kɛ nɛ.

¹⁰Uwien nɛn' uɛɛndun nin Li nɔbonl nnɔ nɛ. Li baa' uɛɛndun ni ama uɛɛndun ya nib ɲa bɛnde' lɛ.

¹¹Li baa' li'yaab saan, nɛ li'yaab ɲa teke' lɛ.

¹²Ama binib bà kɛ teke' lɛ nnɔ, bi teke' lɛ kí jin' nɛ, nɛ li de' bɛ usɛn bɛ ní li yé Uwien ya bumu.

¹³Bi yé Uwien ya bumu ma nnɔ, na yé u maa' bɛ tɛn unisaal maa' mubumu ma bo nɛ, Uwien nɛ yie kí cɛre' bi yé u'bumu.

¹⁴Li nɔbonl nnɔ tien' li'ba unisaal, ki baa' kí lá kɔn' tí'ni, ki teh tinimɔnt cɛɛn, kí tɔkeh tigbɛmɔnt baba. Ti laa' u'kpiɛke. Ukpɛke wà u'Baa Uwien de' wɔ wù, kime u yé u'bubaabk nɛ.

* 1:5 Bi li fre kí lebre licinɲunl ɲa fre' kí kpiin' kù kí ye licinɲunl ɲa teke' kù mɔ.

15 San kun' u'bo imòn ki kpaande' ki ye: «N là lienh wòn bo ñe ki teh wà li paan n'bo ní nnò cèn' nni, kime u là te ki laa' ba laan maa' nni.»

16 U'nimònt ni ñe u de' ti'ke bupaabu, ki li liebe kí de te bù kí pukn.

17 Imòn, Moyis ñe là de' te *yiko. Tinimònt nin tighemònt tun wòn, *Yesu Kristo ñe baa' nin tù.

18 Uba ña kpele ki laa' Wien. Ama u'Bijebaab wà yé Uwien ki te nin Uwien nnò ñe cèrè' tí bende' wò.

San wà siih binib Uwien ya ñunm ya gber

(Matie 3:1-12; Mark 1:1-8; Luk 3:1-18)

19 Sufmbé ya cìenb bà te Yerusalem ni nnò sòn' bitòtuarkaab nin Lefi yaab† San saan, ñe bi tí niire' wò ki ye: «A yé ñme ñe?»

20 Ñe San kun' imòn ki ye: «Min ña yé Uwien ya Nigendke Kristo.»

21 Ñe bi liebe' ki niire' wò ki ye: «A nín yé ñme? A yé Eli ñe-εε? Ñe u ye: «Ma yé Eli.» Bi tí niire' wò ki ye: «A yé *Uwien ya ñòbonsòknl wà li baa ní nnò ñe-εε?» Ñe u ye: «Hhn.»

22 Ñe bi tí niire' wò ki ye: «A nín yé ñme ñe? A bugben tòke te a yé udaan wà, ñò tí bende tí li tí jìin bà sòn' te ní nnò kí ye bà.»

23 Ñen saan ñe San jìin' bε ki ye: «N yé

wà wuureh kupenpelku ni kí teh:

«Tùore mèn kí cubn Yonbdaan ya sèn,» nnò ñe.

*Uwien ya ñòbonsòknl Esayi là len' nnò ñe.»

24 Bi sòn' binib bà San saan nnò ya biba là yé *Farisienmbe ñe.

25 Bi liebe' ki niire' wò ki ye: «Ña yé Uwien ya Nigendke Kristo, ka yé Eli, ka yé *Uwien ya ñòbonsòknl wà li baa ní nnò mò la, bε nín tien' a siih binib Uwien ya ñunm-i?»

26 Ñe u tòke' bε ki ye: «Min taah miñunm ñe ki siih binib Uwien ya ñunm. Ama uba te ni'siik ni, na ben wò.»

27 U pε n'puoli bó ní ñe, ama ma kpe ní lore u'taceningben mònòn.»

28 Ni'ke là tien' Betani ya du ni ñe, Suden ya kpenpuol bó. San là siih binib Uwien ya ñunm ñen saan ñe.

Yesu ñe yé Uwien ya Pebuk

29 Kutaaku faa', San laa' *Yesu we ní u'saan, ñe u ye: «Liike mèn, Uwien ya *Pebuk kà ñendeh uñendun ya nib ya biere nnò sò.

30 N là tòke' wòn ya gber ñe ki ye uje uba pε n'puoli bó ní kí cèn' nni nnò, kime u là te ki laa' ba laan maa' nni.

31 Min mònòn ña là ben udaan wà ñe, ama n baa' ki siih binib Uwien ya ñunm ñò Israyel yaab ñe ní bende wò.»

32 Ñe San tòke' binib ki ye: «N laa' *Mifuoñaanm ñen' paaki bó kí jìinh ní, kí naan unenjel, kí lá te u'bo.

33 Min mònòn ña là ben udaan wà ñe, ama Uwien wà sòn' nni ní li siih binib u'ñunm nnò, ñe tòke' nni ki ye n li le *Mifuoñaanm jìire' ní kí lá te uje uba bo. Wòn ñe li cèrè *Mifuoñaanm ní jìire ní binib bo.

34 N laa', ñe ki kun' imòn ki ye wòn ñe yé Uwien ya Bijε.»

Bà kpiε' kí tien' Yesu ya panpaankaab

35 Kutaaku faa', ñe San tí te ni'saan nin u'panpaankaab bile.

36 U laa' *Yesu gèbreh, ñe u caan' u'bo inun, ki ye: «Liike mèn, Uwien ya Pebuk sò.»

37 San ya panpaankaab bile nnò cii' u len' nà, ñe kí paan' *Yesu bo.

† 1:19 Lefi yaab yé binib bà là toreh bitòtuarkaab Uwien ya duku ni ñe.

38 *Yesu jiebe', ki laa' bi pɛ u'bo, nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni yíe ba?» Nɛ bi ye: «Rabi, a te lɛ saan-i?» Rabi ya tingi si: Uwɔnwɔknl bii Cenbaa nɛ.

39 Nɛ u ye: «Dɛn mɛn, ni li lɛ.» Ní là te kutaajuɔku tikur tunan ya yo nɛ. Bi paan' u'bo ki tí laa' u te ná saan, nɛ ki juore' u'saan ki tonde' ní daali ya wentunl.

40 Bijɛb bile bà là cii' San ya lenm ɲɔ ki paan' *Yesu bo nnɔ, bi yih uba Andre, u yé Simɔn Píer ya ninjɛ.

41 U kpíe' ki jon' ki tí laa' u'ninjɛ Simɔn nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Ti laa' Mɛsi.» Mɛsi ya tingi si: Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ.

42 Nɛ ki taa' wɔ ki baa' *Yesu saan. *Yesu caan' Simɔn bo inun, ki tɔke' wɔ ki ye: «Bi yih ɲɛ Simɔn nɛ, San ya bijɛ. Bi ji li yih ɲɛ Sefas nɛ.» Sefas ya tingi si: Litenpenl nɛ.

43 Kutaaku tí faa' nɛ *Yesu yíe wɔ ní jo Galile ya tinfenm bó. U laa' Filip nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Paan n'bo ní.»

44 Filip nnɔ yé Betsayida ya du yo nɛ. Andre nin Píer mɔ yé nɛn bó yaab nɛ.

45 Filip jon' ki tí laa' Natanayɛl nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Ti laa' unil wá Moyis là kele' u'gber Yiko ya gbɔnku ni nnɔ. *Uwien ya ɲɔbonsɔknɔ mɔ là len' u'gber. Wɔn si: Nasaret ya Yesu, Yosef ya bijɛ.»

46 Nɛ Natanayɛl niire' wɔ ki ye: «Níbonmɔnmɔnn li fre kí ɲɛ ní Nasaret ya du ni-ii?» Nɛ Filip tɔke' wɔ ki ye: «Dɛn kí tí liike.»

47 *Yesu laa' Natanayɛl we ní u'saan, nɛ u ye: «Liike mɛn, Israyɛl ya bol ya nil tenten sɔ, u yé ugbɛmɔndaan nɛ.»

48 Nɛ Natanayɛl niire' wɔ ki ye: «A bɛn nni lɛ saan-i?» Nɛ *Yesu ye: «A bi te bukenkenbu ni ma nnɔ n kpíe' ki laa' ɲɛ nɛ ki yaan Filip yin' ɲɛ.»

49 Nɛ Natanayɛl ye: «Cenbaa, a mɔnbe ki yé Uwien ya Bijɛ nɛ. A yé Israyɛl ya bɛrcien nɛ.»

50 Nɛ *Yesu ye: «N tɔke' ɲɛ ki ye n laa' ɲɛ bukenkenbu ni ma nnɔ nɛ a teke' nni ki jin'. A lí lɛ miyɔkm ya bont tà yebe ki cɛn' niɛ nɔ.»

51 Nɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ni lí lɛ kutaaku ye, kí lɛ Uwien ya tondb doh kutaaku ki jiinh ní *Unil ya Bijɛ ya yul ya paaki.»

2

Bi tien' upiikuɔn uba Kana ya du ni

1 Wienta daali nɛ bi tien' upiikuɔn uba Kana ya du ni, Galile ya tinfenm ni. *Yesu ya naa mɔ là te ní saan.

2 Bi là yin' *Yesu nin u'panpaankaab mɔ upiikuɔn nnɔ.

3 Midaam là pɔre', nɛ *Yesu ya naa tɔke' wɔ ki ye: «Ba ji ɲmɔbe daam.»

4 Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Upii, min nin sin tu lɛ nɛ? N'yo ɲa laan baa'-a!»

5 Nɛ u'naa tɔke' bitonsɔnb ki ye: «U ye ma la, ní tien nnɔ.»

6 Tɔ, icincenciɛn iluob iba là se ní saan. Cin kɛ cin là lí fre kí teke tɛn icùɔn iniin bii icùɔn piik nin ile. *Sufmbɛ là kuonh i ya cin ni nɛ miɲunm ki taah ki sɔkreh bi'ba, ki paakeh iyaajebok ye ma bo.

7 *Yesu tɔke' bitonsɔnb nnɔ ki ye: «Gbien mɛn icin yii nɔ miɲunm.» Nɛ bi gbien' i'kɛ miɛn.

8 Nɛ u ye: «Kon mɛn kí tí de wá likeh kunacenku ya tùon.» Nɛ bi kon' ki tí de' wɔ,

9 ki laa' miɲunm nnɔ kpɛnde' midaam ɲɔ. Nɛ u wube' ki liike', ka bɛn mí ɲɛn' ná saan. Ama bitonsɔnb bà kon' ki tí de' wɔ nnɔ, bɛn bɛn. Nɛ u yin' piice,

10 kí tɔke' wɔ ki ye: «Wá kɛ ye wɔ ní de midaam la, u kpíereh ki dienh mà ɲmɛ nɛ. Binib ɲun' ki tí gbo' la, nɛ u ji dienh mà ɲa ɲmɛ ki gbien'. Sin s'ien' ma ɲmɛ ki tí kɛnde' nɛ ki yùɔn' ki de'-a!»

11 Nɛn nɛ yé miyɔkm ya bonn ná *Yesu cin' ki tien' nɛ. U là tien' miyɔkm ya bonn bugbɛn Kana ni nɛ, Galile ya tinɛnm ni, ki cɛrɛ' binib laa' u nɛmɔbɛ ukpikɛ ma bo. Nɛ u'panpaankaab teke' wɔ ki jin'.

12 Ni ya puoli bó nɛ wɔn nin u'naa nin u'ninjɛb nin u'panpaankaab jiire' Kapɛrnawum ya du bó, ki tí tien' ni' bó iwenkãanke.

*Yesu nɔrɛ' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo
(Matie 21:12-13; Mark 11:15-17; Luk 19:45-46)*

13 Ni là sien' waamu nɛ *Sufmbɛ ya Pak rí jele, nɛ *Yesu don' Yerusalɛm bó,

14 ki tí kɔn' Uwien ya duku* ya luo bo, ki laa' binib te u'bo. Biba kuɔrɛh inɛ nin ipe nin inɛnjɛl, bitɔb kpendɛh ilikɛ.

15 Nɛ u taa' inji mi ki tien' unalɛbɛ yaam, ki nɔrɛ' biwɛnkuɔrb nnɔ nin bi'pɛ nin bi' nɛ nnɔ kɛ ki nɛn' saali, ki kpɛnkpiɛn' bilikkpendb nnɔ ya likɛ, ki tuturɛ' bi'tɛb ki gbɔgbòbɛ'.

16 Nɛ ki tɔkɛ' binɛnjekuɔrb nnɔ ki ye: «Nɛn mɛn ni'kɛ niɛ saan! Ni la taa n'Baa ya duku kí tien kukpenkpendduku.»

17 Nɛ u'panpaankaab tiɛrɛ' ki ye ní kɛlɛ' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien, n'nun mɔn a'duku ya gbɛr bo cɛɛn, nɛ ní sienh n'fɛl ni tɛn umu.»

18 Nɛ *Sufmbɛ ya ciɛnb niirɛ' wɔ ki ye: «A li tien mi lɛ yɔkm ya bonn kí wuɔn tɛ kí ye a nɛmɔbɛ usɛn á tien a tɛh ná nɔ?»

19 Nɛ u ye: «We mɛn Uwien ya duku kuu, nɔ rí taa iwien ita kí liɛbɛ kí mɛ kù.»

20 Nɛ bi ye: «Bi taa' ibin pinan nin iluob nɛ ki mɛn' Uwien ya duku kuu nɔ, nɛ sin ye a li taa iwien ita kí liɛbɛ kí mɛ kù-uu?»

21 Ama *Yesu lienh Uwien ya duku kùá bó nnɔ, u niirɛh u'gbɛnɛnt nɛ.

22 Uyo wá u mɛkrɛ' bitɛnkpiib ni nnɔ, nɛ u'panpaankaab tiɛrɛ' ki ye u là len' nnɔ. Nɛ ki teke' ná kɛlɛ' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ nin *Yesu ya lenm ki jin'.

Yesu bɛn ná te unil ya fɛl ni

23 *Yesu là te Yerusalɛm ni nɛ Pak ya nacɛnku nnɔ ya yo, ki tien' miyɔkm ya bont, binib laa', nɛ bà yɛbɛ teke' wɔ ki jin'.

24 Ama wɔn nɔ du bi'bo, kime u bɛn binib kɛ ya yɛnmaale.

25 Wa nuunh uba rí tɔkɛ wɔ unil ya gbɛr. Kime wɔn bugbɛn bɛn ná te unil ya fɛl ni.

3

Yesu nin Nikodɛm ya gbɛr

1 Ujɛ uba là te bi yih wɔ Nikodɛm, u yé *Farisɛnmɛ ya cɛkl ya nil nɛ, ki yé Sufmbɛ ya ciɛnb ya uba.

2 U baa' *Yesu saan kuɔnku ki tɔkɛ' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti bɛn ki ye Uwien nɛ sɔn' nɛ ní á lá wɔkn tɛ, kime Uwien nɔ te nin nil la, wa rí frɛ kí tien yɔkm ya bont tɛn a tɛh ma bo nɔ.»

3 Nɛ *Yesu tɔkɛ' wɔ ki ye: «N tɔkɛh nɛ imɔn nɛ, ba maa' unil wá ki lɛrɛ' la*, udaan nɔ rí frɛ kí lɛ Uwien ya bɛl.»

4 Nɛ Nikodɛm ye: «Unil tien' uciɛn la, bi li tien mila kí maa wɔ kí lɛrɛ? U li frɛ kí liɛbɛ kí kɔ u'naa ya bɛnku ni nɔ bɛ rí maa wɔ kí lɛrɛ-ɛɛ?»

5 Nɛ *Yesu ye: «N tɔkɛh nɛ imɔn nɛ, ba maa' nil wá miɔnɛm nin *Mi-fuɔnãanm ni la, udaan nɔ rí frɛ kí kɔ Uwien ya bɛl ni.

* 2:14 Liikɛ Matie 12:5; Mark 11:11; Luk 2:27.

* 3:3 Grɛkmɛ ya lenm ya nɔbɔnl là tɛh kí maa kí lɛrɛ nnɔ li frɛ kí ye kí maa paaki bó mɔ.

6 Unisaal maa' nà la, nǎ yé unisaal nɛ. *Mifuoŋaanm maa' nà la, nǎ yé *Mifuoŋaanm yaann nɛ.

7 La cèrè n tǎke' ɲɛ ma ki ye nǎ kpɛ bɛ rí maa nɛ kí lere nnɔ rí cuo ɲɛ miyɔkm.

8 Mitafaam† joh mǎ yíe nà bó nɛ, nɛ a ciih mi'waaku bó, ka bɛn mǎ ñɛn' nà, ki niireh nin mǎ joh nà. Unil wà kɛ *Mifuoŋaanm maa' wɔ la, u'mɔ yaam te nnɔ nɛ.»

9 Nɛ Nikodɛm niire' wɔ ki ye: «Nǎ li tien mila kí tien-i?»

10 Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «A yé unil wà wɔknh Israyel yaab Uwien ya gbɛr, nɛ ka bɛn n len' nà nɔ ya tingi-ii?»

11 N tǎkeh ɲɛ imɔn nɛ, ti lienh ti bɛn nà nɛ, ki kundeh imɔn ti'nun laa' nà bo, nɛ na teknh ti'mɔnkun ki jinh.

12 N tǎkeh nɛ uɲɛndun wuu ni ya gbɛr, nɛ na teknh tù ki jinh. N tǎke' nɛ paaki bó yaar la, ni li tien mila kí teke tù kí ji?

13 Unil ya Bijɛ wà ñɛn' paaki bó kí jire' ní ɲa rí la, uba ɲa don' paaki bó.

14 «Bi li fin Unil ya Bijɛ paaki bó tɛn Moyis là fin' ma uwɛ udɔ bo kí caan' kupenpelku ni nnɔ nɛ,

15 ɲɔ unil wà kɛ teke' wɔ kí jin' la, wɔ rí lɛ limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm.»

16 Imɔn, Uwien yíe uɲɛndun ya nib kí gbien', nɛ kí taa' u'Bubaabk kí de' ɲɔ wà kɛ teke' wɔ kí jin' la, u la kpo kí juore fɛnm, ama wɔ rí lɛ *limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm.

17 Kímɛ Uwien ɲa sɔn' ní u'Bijɛ uɲɛndun ni wɔ rí lá biin uɲɛndun ya nib, u sɔn' wɔ ní wɔ rí lá ɲmien bɛ nɛ.

18 Wà kɛ teke' wɔ kí jin' la, Uwien ɲa rí biin wɔ. Ama wà kɛ ɲa teke' wɔ kí jin' la, Uwien biin' wɔ ɲɔ, kímɛ wa teke' wɔn Uwien ya Bubaabk kí jin'.

19 Uwien ɲiikeh nà bo sɔ kí biindeh binib: kuwenwenku baa' uɲɛndun ni, nɛ binib yíe licinñunl kí cɛn' kuwenwenku, kímɛ bi'tùon bre nɛ.

20 Wà kɛ teh nà brɛ nen kuwenwenku nɛ, ka yíe wɔ rí nekɔ kù, kímɛ u jie u'tùonbiɛrɛ nnɔ li ñɛ upaan bo nɛ.

21 Wà kɛ teh nà mɔn joh kuwenwenku ni nɛ, nɛ binib rí lɛ u'tùon kí bɛnde kí ye u teh Uwien yíe nà nɛ.

San len' Yesu ya gbɛr ma bo

22 Nǎ ya puoli bó nɛ *Yesu nin u'panpaankaab jon' Sude ya tinfɛnm ni, kí ti te ni' bó, nɛ u siih binib Uwien ya ñunm.

23 San mɔ là siih binib Uwien ya ñunm, ɛnɔn ya du ni nɛ, kímɛ miñunm là yɛbe ni'saan. Udu nnɔ kpíe Salim ya du nɛ. Binib là bàareh u'saan, nɛ u siih bɛ Uwien ya ñunm.

24 U ya yo kí laa' ba laan là cuo' San kí tí pɛkn'.

25 San ya panpaankaab findeh nin Suf uba bi sɔkreh bi'ba kí paakeh iyaaɛbok ye ma bo nnɔ bo nɛ.

26 San ya panpaankaab baa' kí lá tǎke' wɔ kí ye: «Cɛnbaa, unil wà là te a'saan Sudɛn ya kpenpuol bó, a tǎke' binib u'gbɛr nnɔ, u'mɔ jí siih binib Uwien ya ñunm nɛ, nɛ binib kɛ jí joh wɔn saan.»

27 Nɛ San tǎke' bɛ kí ye: «Nil ɲa rí frɛ kí li ɲmɔbe niba ɲɔ Wien ɲa de' wɔ nɛ.

28 Ninbi bugbɛn yé n'mɔnkunb kí ye n là len' kí ye min ɲa yé Uwien ya Nigendkɛ *Kristo, ama Uwien sɔn' nni rí liere wɔn nɛ usɛn.

29 Ujɛ kuɔndeh upii la, wɔn si upii. Piice ya jɔ wɔn te ugbe nɛ kí cengeh u'jɔ bó. U tí cii' u'jɔ ya niɛke bó uyo wà la, nɛ u'yɛnm rí sɔnge cɛɛn. N'mɔ ɲmɔbe u ya yɛnsɔnge nɛ kí tí gbɛn'.

30 Nǎ kpɛ wɔn *Kristo ya yel rí li tùɔreh kí kpíenɛ, nɛ n'yaal rí li sondeh.»

† 3:8 Grekmbe ya lenm ya ñobonl là teh Mifuoŋaanm nnɔ li frɛ kí ye mitafaam mɔ.

Unil wà ñen' paaki bó ní ya gber

³¹ Wɔn wà ñen' paaki bó ní nnɔ nɛ cɛn' ná kɛ te. Unil wà ñen' uɲɛndun ni yé uɲɛndun ya nil nɛ, ki lienh uɲɛndun ya lenm. Unil wà ñen' paaki bó ní nɛ cɛn' ná kɛ te.

³² U kundeh imɔn u laa' ná nin u cii' ná bo nɛ. Ama uba mɔnɔn ɲa teke' u'mɔnkun nnɔ.

³³ Wà kɛ teke' u'mɔnkun nnɔ la, u tuo' ki ye Uwien yé ugbemɔndaan nɛ.

³⁴ Unil wà Uwien sɔn' wɔ ní nnɔ lienh wɔn Uwien ya gber nɛ, kimɛ Uwien taa' *u'Fuoñaanm ki de' wɔ ki tí gben' nɛ.

³⁵ Uwien Baa yíe u'Bijɛ, nɛ ki taa' ná kɛ te ki ɲukn' wɔ.

³⁶ Wà teke' Uwien ya Bijɛ ki jin' la, u ɲmɔbe limiɛl lá ɲa ɲmɔbe gbenm nɛ. Ama wà ɲa tuo' ki teke' Uwien ya Bijɛ ki jin' la, wa ní lɛ limiɛl nnɔ. Uwien ya mutuol li tuu ki te u'bo nɛ.

4

Yesu nin Samari ya pii uba ya gber

¹ *Yesu cii' binib tɔke' *Farisienmɛ ki ye u teh binib u'panpaankaab ki siih bɛ Uwien ya ɲunm ki cɛn' San.

² Imɔn, *Yesu bugben ɲa lá siih nib Uwien ya ɲunm. U'panpaankaab nɛ lá siih bɛ.

³ *Yesu cii' bi lienh nnɔ ma nnɔ nɛ u siere' Sude ya tinɛnm ni, ki liɛbeh Galile ya tinɛnm bó.

⁴ U joh Galile la, u li ñɛ *Samari ya tinɛnm ni nɛ.

⁵ U tí baa' Samari ya du uba ni, bi yih wù Sikar. Sakɔb lá de' u'bijɛ Yosef bukpaabu bùa nnɔ ɲa fɔke nin ni'saan.

⁶ Sakɔb ya ɲunbunl te nɛn saan nɛ. *Yesu cuon' ki jii', nɛ ki kɛle' liɲunbunl nnɔ ya ɲɔgbel bo. Ní lá tuo kuwensiiku ya yo nɛ.

⁷ Samari ya pii uba baa' wɔ ní lun miɲunm, nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Pu nni miɲunm ní ɲu.»

⁸ U ya yo ki laa' u'panpaankaab jon' udu ya benku ni bɛ ní tí dɛ tijier.

⁹ Nɛ upii nnɔ ye: «Kí ye bɛ bo? Sin Suf mɔ lá miɛh min Samari ya pii miɲunm-ii?» U len' nnɔ, kimɛ Sufmɛ ɲa lá nekndeh Samari yaab.

¹⁰ Nɛ *Yesu ye: «A bi ben Uwien ya paabu, ki tí bi ben wà miɛh ɲɛ miɲunm nɔ la, sin nɛ bi li miɛ wɔ, nɛ u bi li de ɲɛ mifuobm ya ɲunm. *»

¹¹ Nɛ upii nnɔ ye: «Cɛnbaa, ɲa ɲmɔbe bonlunkaann, liɲunbunl nnɔ mɔ ɲɔ, a li lɛ mifuobm ya ɲunm nnɔ lɛ saan-ii?»

¹² Tí'yaajɛ Sakɔb nɛ lá de' tɛ liɲunbunl liɛ nɔ. Wɔn nin u'bijiɛb nin u'went kɛ lá ɲun' li'ɲunm. Sin nɛ cɛn' wɔn-ii?»

¹³ Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Wà kɛ ɲuh miɛ ya ɲunm la, uɲuɲun li liɛbeh ki coh wɔ nɛ.

¹⁴ Ama wà kɛ li ɲu n li de wɔ miɲunm má nnɔ, ɲuɲun ɲa ji li cuo wɔ fiebu. N li de wɔ miɲunm má nnɔ li te tɛn liɲunbunl nɛ u'ni, kí li dienh wɔ limiɛl lá ɲa ɲmɔbe gbenm.»

¹⁵ Nɛ upii nnɔ ye: «Cɛnbaa, de nni mi ya ɲunm, ɲuɲun ji la cuo nni ɲɔ n ji la baareh niɛ saan ki luh.»

¹⁶ Nɛ *Yesu ye: «Jo kí tí yin a'cɛ kí liɛbe ní.»

¹⁷ Nɛ u ye: «Ma ɲmɔbe cɛ.» Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «A ye ɲa ɲmɔbe cɛ ma nɔ, ní yé imɔn nɛ.

* 4:10 Grekmɛ ya lenm ya ɲɔbonl lá te mifuobm ya ɲunm nnɔ li fre kí ye miɲunbungkaam mɔ.

18 Kimε a kun' ticer ki tī dukn' jεb binjun nε. A ji te uje wā saan fεnfεnnō nō nja yε a'cε. A len' ma nō, a tōke' tigbεmōnt nε.»

19 Nε upii nnō ye: «Cεnbaa, n bende' ki ye a yé *Uwien ya nōbonsoknl nε.

20 Tinbi Samari yaab ya yaajεb puke' Uwien lijuol liε bo nε, nε ninbi *Sufmbε ye bi li pukeh Uwien nā saan si: Yerusalem ni nε.»

21 Nε *Yesu tōke' wō ki ye: «Upii, teke kī jī kī ye, uyo we nī, nib nja jī lā li pukeh Baa Uwien lijuol liε bo, ka jī li pukeh wō Yerusalem mō ni.

22 Ninbi Samari yaab pukeh Uwien, nε ka ben wō. Tinbi *Sufmbε wōn, ti bεn wō, nε ki pukeh wō. Kimε wā li ηmien binib kε n̄n' *Sufmbε ni nε.

23 Uyo we nī, nε nī yé fεnfεnnō nε, bipupukmōnb li pukeh Baa Uwien bi'fεl ni nε imōnmōn. Kimε Uwien nuunh bi ya nib ya bol nε bε nī li pukeh wō.

24 Uwien nja ηmōbe gbεnent, ba lenh wō. Binib bā kε pukeh wō nnō li pukeh wō bi'fεl ni[†] nε imōnmōn.»

25 Nε upii nnō ye: «N bεn ki ye Uwien ya Nigεndkε, wā bi yih wō *Kristo nnō, li baa nī. U lā baa' la, u li tōke tε tibont kε ya tingi.»

26 Nε *Yesu ye: «Min wā lienh ηε nō, n yé wōn nε.»

27 U ya yo nε u'panpaankaab liεbe' nī. Bi laa' wōn nin upii tōkeh tigbεr ma nnō nε nī cuo' bε miyōkm, ama uba nja kaabe' ki niire' wō ki ye: «A yīe ba u'saan-i?» Bii «A tōkeh wō bε ya gbεr-i?»

28 Nεn saan nε upii nnō taa' u'cuol ki sien', ki jon' udu ya benku ni, ki tī tōke' binib ki ye:

29 «Dεn mεn kī tī liike uje wā tōke' nni n tien' nā kε nō-a! Wa lii yé Uwien ya Nigεndkε Kristo-oo?»

30 Nε bi n̄n' udu ni ki joh *Yesu bō.

31 Upii nnō liεbe' udu bō uyo wā nnō, nε *Yesu ya panpaankaab gbáanh wō ki teh: «Cεnbaa, jī tijier.»

32 Nε u tōke' bε ki ye: «N ηmōbe tijier tuba nī jī na bεn tū.»

33 Nε u'panpaankaab niireh tōb ki teh: «Uba nε nīn tuke' tijier ki lā de' wō bii?»

34 Nε u tōke' bε ki ye: «N'jier si nī tien wā sōn' nni nī yīe nā nε, kī sōn u'tuonl kī tī gben.

35 Ninbi pōh mikpεnjenm ki teh: «Nī sien' in̄maale inan nε nē nī kpaan tikpεjier ya taanm.» Ama min tōkeh nε nε: yaare mεn kī liike, tikpεjier ben' ki kpaan' mitaanm ηō.

36 Wā taakeh tikpεjier teknh u'paaku nε, ki taakeh ni'kε limiεl lā nja ηmōbe gbenm bo. Nεn nε li cère wā buuh nin wā taakeh kε nī li ηmōbe uyεnsōnge.

37 Mikpεnjenm mā teh: «Uba buuh, nε utō taakeh» nnō yé imōn nε.

38 Kimε n sōn' nε nī tī taan tikpεjier tā na jēnde' tu'bo nε. Biba nε jēnde' ki sōn', nε ninbi jondeh bi'tontonku bo.»

39 Upii nnō tōke' Samari ya tinfεnm yaab ki ye *Yesu tōke' wō u tien' nā kε ma nnō nε bi teke' *Yesu ki jin' ki yebe,

40 ki baa' u'saan, ki gbáan' wō ki ye wō nī juore bi'saan, nε u tien' nin bε iwien ile.

41 Binib teke' wō ki jin' wōn bugbεn ya lenm bo ki yebe ki cεn' bā teke' wō ki jin' upii nnō ya lenm bo nnō.

42 Nε bi tōke' upii nnō ki ye: «Na jī yé a ya lenm baba bo nε ti teke' wō ki jin'. Tinbi bugbεn cii' u len' ma bo, ki bende' ki ye u mōnbe ki yé uηεndun ya Nm̄iεnl nε.»

Yesu cère' utonsncien uba ya buk faake'

† 4:24 Grεkmbε ya lenm ya nōbonl lā teh bi'fεl ni nnō li frε kī ye Mifuoŋaanm ya tuom bo mō.

43 Iwien ile nnɔ gɛ̀bre', nɛ *Yesu ɲɛn' ni'saan ki jon' Galile ya tinfɛnm ni.

44 Wɔn bugbɛn nɛ lɛ len' ki ye *Uwien ya ɲɔbonsɔknl kɛ ɲɔbonsɔknl ya tiɛma du ni yaab nɛ ɲa boh wɔ.

45 Ama u ti baa' Galile ya tinfɛnm ni ma nnɔ, bi teke' wɔ kucɛ̀nku mɔnmɔnm nɛ, kimɛ bi'mɔ̀ lɛ jon' Yerusalem bɛ rɛ ti jele kunacɛnku ma nnɔ, bi lɛ laa' u tien' nɛ kɛ kunacɛnku nnɔ ya yo.

46 U liebe' ki baa' Kana ya du ni, Galile ya tinfɛnm ni, u lɛ cɛ̀re' miɲunm kpɛnde' midaam nɛ saan nnɔ. Gobina ya tonsɔncien uba te Kapɛrnawum ya du ni u'bijɛ bun.

47 Utonsɔncien nnɔ cii' *Yesu ɲɛn' Sude ya tinfɛnm bɔ ki baa' Galile ya tinfɛnm ni, nɛ u baa' ki gbɛ́an' *Yesu ki ye wɔ rɛ jo u'den, kɛ cɛ̀re' u'bijɛ rɛ faake, kimɛ u behn wɔ rɛ kpo nɛ.

48 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Na laa' yɔkm ya dɛ̀ku nin yɔkm ya bonn la, na li li teke nni kɛ ji-a!»

49 Nɛ utonsɔncien nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, jo n'den tonm! A taande' la, a li ti baa kɛ lɛ n'buk nnɔ kpo'-a.»

50 Nɛ *Yesu ye: «Li kunh, a'bijɛ faake'-a.»

Ujɛ nnɔ teke' *Yesu tɔke' wɔ nɛ nnɔ ki jin', nɛ ki liebe' ki kunh.

51 U kùnh ma nnɔ nɛ u'tonsɔnb tuobe' wɔ usɛn ni ki tɔke' wɔ ki ye: «A'bijɛ faake'-a.»

52 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «U lɛ yo ba nɛ u'gbɛnɛnt tunge'?» Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Wenli kutaajuɔku kukurku kuba ya yo nɛ u'gbɛnɛnt wun sɔnge'.»

53 Nɛ ujɛ nnɔ bɛnde' ki ye u ya yo nɛ *Yesu wun tɔke' wɔ ki ye u'bijɛ faake' ɲɔ. Nɛn saan nɛ wɔn nin u'den yaab kɛ teke' *Yesu ki jin'.

54 Nɛn nɛ tien' miyɔkm ya bonlienn nɛ *Yesu tien' nɛ uyo wɔ u ɲɛn' Sude ya tinfɛnm ni, ki liebe' nɛ Galile ya tinfɛnm ni nnɔ.

5

Ujɛ uba ya tɛ́an nin u'nuɔ faan' Yesu cɛ̀re' u faake'

1 Ni ya puoli bɔ nɛ Sufmbɛ ya nacɛnku kuba te Yerusalem ni, nɛ *Yesu don' ni' bɔ.

2 Bi lɛ lùkɛ' kujɛbieku kuba Yerusalem ni, kù te bi yih nɛ saan ipe ya naɲɔbu nnɔ. *Sufmbɛ ya lenm ni, bi yih kujɛbieku nnɔ Betsata nɛ. Tininbont tunjun lɛ se ki guɔn' kù.

3 Biwiɛnb dɔdɔ tininbont nnɔ ni ki yebe. Biba yɛ ijùɔn, bitɔb yɛ idien, bitɔb mɔ̀ ya nuɔ nin bi'tɛ́an kɛ faan'. [Bi'kɛ lɛ dɔ ki gu uyo wɔ miɲunm li jɛnge nɛ.

4 Kimɛ uyo uba la, Uwien ya tond uba ti rɛ jiiire nɛ nɛ kɛ lɛ kɔ kujɛbieku nnɔ ni, kɛ kùkùre miɲunm. Uyo wɔ u baa' ki lɛ kùreh uwiɛn wɔ kpɛ' ki kɔn' la, u bun iwɛn yɛ kɛ la, u li faake nɛ.]*

5 Ujɛ uba mɔ̀ lɛ te ni'saan ki bun ibin pita nin iniin.

6 *Yesu laa' u dɔ, nɛ u bɛnde' ki ye u bunge' nɛ wuɔke'-a. Nɛ u niire' wɔ ki ye: «A yíe á faake-ee?»

7 Nɛ uwien nnɔ jiiin' wɔ ki ye: «Yonbdaan, miɲunm lɛ jɛngeh la, ma ɲmɔ̀be nil wɔ li taa nni kɛ kùɔn mi'ni. N behn rɛ kɔ la, nɛ uba rɛ kpɛɛ nin nni kɛ kɔ.»

8 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Fii, kɛ yuure a'nagenl, kɛ li cuonh.»

9 Nɛ u faake' i ya tɛ́an bɔ, ki yuure' u'nagenl, ki cuonh.

Ni'daali lɛ yɛ *Saba ya daali nɛ.

10 Nɛn bɔ nɛ *Sufmbɛ ya ciɛnb tɔke' ujɛ wɔ faake' nnɔ ki ye: «Dinno yɛ *Saba ya daali nɛ, ɲa ɲmɔ̀be sɛn a yuure' a'nagenl kɛ tuke.»

* 5:4 Bi kpɛ' ki kele' tigbɔnt tɛ́ nnɔ ya tuba ni migbiirm 5:3b-4 ɲa te tu'ni.

11 Nε u tɔke' bε ki ye: «Ujε wà cère' n faake' nnɔ, wɔn nε ye n̄ yuure n' nagenl kí li cuonh.»

12 Nε bi niire' wɔ ki ye: «U lε daan nε ye á yuure a' nagenl kí li cuonh-i?»

13 Nε ujε wà faake' nnɔ n̄a bende' unil wà nε, kime linigol là te ni'saan ma nnɔ wà bende' *Yesu taa' nà bó.

14 Uyo uba nε *Yesu lá laa' wɔ Uwien ya duku ya luo bo, nε ki tɔke' wɔ ki ye: «Liike, fεnfennɔ a faake'-a! A la ji n̄ tien biere n̄o ijend yà cεn' yie nɔ la tu nε.»

15 Nε ujε nnɔ jon' ki tí tɔke' *Sufmbε ya ciεnb ki ye *Yesu nε cère' u faake'.

16 Nεn bo nε Sufmbε ya ciεnb cin' ki kɔnh nin Yesu, kime u cère' unil faake' *Saba ya daali.

17 Ama *Yesu tɔke' bε ki ye: «N' Baa sɔnh itùon nε haali nin fεnfennɔ, nε n' mɔ sɔnh.»

18 *Yesu len' nnɔ ma nnɔ nε Sufmbε ya ciεnb tùoreh ki nuunh bε n̄ ku wɔ. Na yé u saa' *Saba ya daali ya kuɔl baba nε bi nuunh bε n̄ ku wɔ, kime u yin' Uwien wɔn bugben ya Baa ma nnɔ u taa' u'ba ki kpaan' Uwien nε.

Uwien de' u' Bijε mituom

19 Nεn saan nε *Yesu liebe' ki tɔke' bε ki ye: «N tɔkeh nε imàn nε, Uwien ya Bijε n̄a n̄ fre kí tien niba u'ba bo. U laa' u' Baa teh nà nnɔ, u' mɔ teh nεn nε. U' Baa teh nà nnɔ, u' mɔ teh nεn nε,

20 kime Baa yie u' Bijε, nε ki wuon' wɔ u teh nà kε. U li wuon wɔ itùon yà cεn' yie nɔ, n̄o n̄è n̄ tùore kí cuo nε miyɔkm.

21 Uwien Baa mεkreh bitenkpiib, ki cèreh bi fuobe ma nnɔ, nnɔ nε u' Bijε mɔ li cère u yie bà nnɔ n̄ li fuobe.

22 Uwien Baa n̄a buh nil uba buur, u cèbe' u' Bijε nε tibuur kε,

23 n̄o binib kε n̄ kpiεke u' Bijε tεn bi kpiεkreh u' Baa ma bo. Unil wà kε n̄a kpiεke' Uwien ya Bijε la, wà kpiεke' u' Baa wà sɔn' wɔ n̄i nnɔ mɔ nε.

24 «N tɔkeh nε imàn nε, unil wà kε cii' n' gber, ki teke' wà sɔn' nni n̄i ki jin' la, u laa' limiel là n̄a n̄mɔbe gbenm nε. Uwien n̄a n̄ biin udaan. U n̄en' mikuum ni nε, ki kɔn' mifuobm ni.

25 N tɔkeh nε imàn nε, uyo we n̄i, nε n̄i yé fεnfennɔ nε, bitenkpiib li cii Uwien ya Bijε ya niεke bó. Bà li cii nnɔ li lε limiel.

26 Baa yé limiel ya daan ma nnɔ nε ki cère' u' Bijε mɔ yé limiel ya daan,

27 ki de' wɔ ufaa wɔ n̄i bu binib tibuur, kime u yé Unil ya Bijε nε.

28 La cère mεn niε kε n̄i cuo nε miyɔkm. Uyo we n̄i, binib bà kε te ikul ni nnɔ li cii u' niεke bó,

29 kí n̄ε n̄i. Bà sɔn' lituonmɔnmɔnl nnɔ li mεkre kí lε limiel, nε bà sɔn' itùonbiere nnɔ mɔ li mεkre n̄o Uwien n̄i bu bε tibuur.»

Nà wɔngɛh ki teh Yesu mɔnbe ki n̄en' n̄i u' Baa Uwien saan

30 «Ma n̄i fre kí tien niba n'ba bo. N buh binib tibuur n' Baa ye ma bo nε. N' buur cuube nε, kime ma nuunh n yie nà, n nuunh wà sɔn' nni n̄i nnɔ yie nà nε.

31 N kundes n'ba bo imàn la, na n̄i tuo n' m̀n̄kun nnɔ.

32 Uba nε kundes n'bo imàn, nε n bεn ki ye u lienh n'bo nà nnɔ, yé imàn nε.

33 Ninbi bugben là sɔn' n̄i tondn San saan, nε u tí len' n'bo tigbεm̀nt.

34 Na yé n nuunh unil ya m̀n̄kun nε cère' n tiere' nε San ya gber. N lienh nnɔ n̄o n̄i n̄m̄ere nε.

35 San là te tεn lifrl là bi se' l̄ε lí wendeh nε. Ninbi bugben là tuo' ki pokn' u' wenwenku ni uyo uba.

36 Ama niba kundes n'bo imàn, ki cεn' San ya m̀n̄kun. Nεn si: n' Baa de' nni itùon yà nnɔ n sɔnh yεn nε, nε n li sɔn yé kí tí gben nε. Itùon bugben nε wɔngɛh kí teh n' Baa nε sɔn' nni n̄i.

³⁷ N'Baa wà sòn' nni ní nnò, wòn bugbèn kundeh n'bo imòn nè. Ama na cii' u'nieke bó, ka laa' wò mò.

³⁸ U'gber ña te ni'fèl ni, kime na teke' u sòn' wà ní nnò ki jin'.

³⁹ Ni tùrèh ki fiinh *Uwien ya gbònkú, ki maaleh ki teh, ni li lè kun ni nè limièl là ña ñmòbe gbenm. Kugbònkú nnò nè kundeh n'bo imòn.

⁴⁰ Nè na yíe ní baa n'saan kí lè limièl nnò.

⁴¹ «Na yé n nuunh ukpieke binib saan nè.

⁴² Ama n bèn nè, ninbi ña ñmòbe Wien ya yíem ni'fèl ni.

⁴³ Min baa' n'Baa ya yel bo nè, nè na teke' nni. Ama unil baa' wòn bugbèn ya yel bo la, ni teknh wò nè.

⁴⁴ Ni yíe ní li kpiekreh tòb nè, ka nuunh kpieke wà ñeh ní Uwien baba saan nnò. Nèn bo, ni li tien mila kí teke nni kí ji?

⁴⁵ Ni la maaleh ki teh min nè li biin nè n'Baa saan. Ni du Moyis wà bo nnò, wòn nè li biin nè.

⁴⁶ Ni bi teke' Moyis ki jin' la, ni bi li teke n'mò kí ji nè, kime Moyis là kele' n ya gber nè.

⁴⁷ Na teke' Moyis kele' nà nnò ki jin' ma nnò, ni li tien mila kí teke n'gber kí ji?»

6

Yesu jin' linigocienl liba

(Matie 14:13-21; Mark 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Ni ya puoli bó nè *Yesu puore' Galile ya ñunciènm mà bi liebe' ki yih mè Tiberiyad ya ñunciènm nnò.

² Binib laa' u teh miyòkm ya bont, ki cèreh biwienb faakreh ma nnò nè bi pè u'bo ki yebe.

³ Nè *Yesu nin u'panpaankaab don' lijuəl ki tí kèle'.

⁴ Ní là sïen' waamu nè *Sufmbè ya Pak í jele.

⁵ *Yesu yaare' ki laa' binib we ní u'saan ligol, nè u niire' Filip ki ye: «Ti li de tijer lè saan ñò binib biè í ji?»

⁶ Wòn bugbèn là bèn u li tien ma bo, nè ki niire' Filip ñò wò í cii u li len kí ye bà.

⁷ Nè Filip jiiin' wò ki ye: «Ti taa' iwien kobiile ya tuonl ya paaku mònòn ki de' tijer la, ta í baa unil ke í lè finfiimu kí ji.»

⁸ Nè u'panpaankaab ya uba, bi yih wà Andre u yé Simòn Pier ya ninje nnò tòke' *Yesu kí ye:

⁹ «Kibujèbuk kiba te niè saan ki ñmòbe kpòno uñun nin mujenwawaamu mule ama binib biè yebe ki kpè ma nò, ní li tien bè ba?»

¹⁰ Nè *Yesu tòke' bè ki ye: «Cère mèn binib nnò ke í kèle.» Timòsongt là yebe ní'saan, nè bi kèle' tu'bo. Bijeb là li baa ten itur inun.

¹¹ *Yesu yuure' kpòno nnò, ki faare' Uwien, ki gbiire' binib nnò, nè ki tien' nnò mujenwawaamu nnò mò. U là de' bi'ke bi yíe ma bo nè.

¹² Bi'ke ñmòn' ki gbo', nè u tòke' u'panpaankaab ki ye bè í tantaan tijenjent tà sïen' nnò ñò níba la ñende.

¹³ Bi tantaan' binib nnò ñmòn' kpòno uñun nnò ki gbo' tijenjent tà sïen' nnò, ki gbien' ikpencub piik nin ile.

¹⁴ Binib nnò laa' *Yesu tien' miyòkm ya bonn nnò ma nnò nè ki ye: «Uje wuò mònbe kí yé *Uwien ya ñòbonsòknl wà li baa uñendun wuu ni nnò nè.»

¹⁵ *Yesu bende' ki ye bi nuunh bè í cuo wò kí tien bi'ber, nè ki siere' bi'saan, ki liebe' ki don' lijuəl u'baba.

Yesu cuonh miñunm bo

(*Matie 14:22-33; Mark 6:45-52*)

- ¹⁶ Kutaajuokü juore' ma nno ne u'panpaankaab bure' miñunciem bó,
¹⁷ ki tí kón' buñerbu, ki joh miñunciem ya kpenpuol, Kapernawum ya du bó. Ní biire' ki laa' *Yesu ña laan baa' bi'saan.
¹⁸ Kutafaaku fii' ki joh ki gbiekeh, ne iñungbegbel fih.
¹⁹ Bi kùre' buñerbu ki baa' kónsini unun bii uluob, ne ki laa' *Yesu cuonh miñunm bo ki nekndeh buñerbu nno, ne bujewaambu cuo' be.
²⁰ Ne u tóke' be ki ye: «Min ne. La sen men jéwaanbu.»
²¹ U len' nno ma nno bi'yenm songe ne bi taa' wó buñerbu nno ni. Ne i ya taan bo bi pök ki baa' ugbé, bi li ñe ná saan buñerbu ni.

Linigol nuunh Yesu

- ²² Kutaaku faa', ne linigol lá juore' miñunciem ya gbaatol nno tiere' ki ye buñerbu buba ne wun te ni'saan, ki bende' ki ye bú wun fii' uyo wá nno, *Yesu ña kón' bú, u'panpaankaab baba ne wun kón' bú ki bure'.
²³ Ama inértó ñen' Tiberiyad ya du bó ní ki baa' ná saan Yonbdaan wun taa' kpóno ki faare' Uwien, ki de' binib bi ñmón' nno.
²⁴ Linigol nno laa' *Yesu nin u'panpaankaab ña ji te ni'saan ma nno ne bi kón' inerde nno, ki joh miñunciem ya kpenpuol, Kapernawum ya du bó, be ní tí nuun wó.

Yesu ne yé limiel ya jier

- ²⁵ Bi tí laa' wó miñunciem ya kpenpuol, ne ki niire' wó ki ye: «Cenbaa, a baa' nie saan u le yo ba?»
²⁶ Ne u tóke' be ki ye: «N tókeh ne imón ne, ni jin' tijier ki gbo' ma nno, nen bo ne ni nuunh nni, na yé ni bende' miyokm ya bont nno ya tingi ne ki nuunh nni.
²⁷ La sònñ men ki nuunh tijier tà saah. Ama li sònñ men ki nuunh tijier tà dienh ne limiel lá ña ñmábe gbenm. Unil ya Bijé ne li de ne tijier bugben, kime Baa Uwien bugben wuón' ki ye u de' wón ne u tuóm.»
²⁸ Ne bi niire' wó ki ye: «Ti li tien mila kí sòn Uwien yie ituón yá?»
²⁹ Ne *Yesu ye: «Uwien yie lituonl lá si: ní teke min wá u sòn' nni ní nno ne kí ji.»
³⁰ Ne bi ye: «A li tien mi le yokm ya bonn tí le ñó kí teke ñe kí ji? A li sòn ba?»
³¹ Ti'yaajeb lá jin' tijier tà bi yih tú *mann nno kupenpelku ni. Ní kele' *Uwien ya gbónku ni ki ye: «U de' be tijier tà ñen' paaki bó ní be ní ji.»
³² Ne *Yesu ye: «N tókeh ne imón ne, na yé Moyis ne lá de' ne tijier tà ñen' paaki bó ní nno. Ama n' Baa ne dienh ne tijiemónt tà ñeh paaki bó ní.
³³ Kime tijier tà Uwien dienh ne tú nno, tun ne ñeh paaki bó ní ki dienh unendun ya nib limiel.»
³⁴ Ne bi ye: «Yonbdaan, li dienh te tu ya jier uyo ke.»
³⁵ Ne u ye: «Min ne yé limiel ya jier. Wá ke baa' n'saan la, kónm ña ji li cuo wó. Wá ke teke' nni ki jin' la, ñuñun ña ji li cuo wó.
³⁶ N kpíe' ki tóke' ne ñó: ní laa' nni, ama na nín teke' nni ki jin'.
³⁷ Binib bá ke n' Baa taah be ki dienh nni li baa n'saan. Wá ke baa' n'saan la, ma ní wíe wó.
³⁸ Kime n' ñen' paaki bó ní ní lá tien wá sòn' nni ní yie ná ne, ma baa' ní tien n' bugben yie ná.
³⁹ Wá sòn' nni ní yie ná si: u de' nni binib bá ke nno, n la cère bi'ni uba ní bole, ama ní mekre bi'ke uwenfórke ya daali'».

* **6:39** Uwenfórke ya daali yé lidaali lá Uwien li bu binib ke tibuur nno ne.

40 Kime n'Baa yé ná si: «Binib bà ké laa' min u'Bijé ki teke' nni ki jin' nnò rí lé limiél là ña ñmòbe gbenm né. Né n li mèkre bé uwenfòrke ya daali.»

41 U ya yo né Sufmbé ya cienb bunbeh u'bo, kime u len' ki ye: «Min né yé tijjer tà ñen' paaki bó ní.»

42 Né ki tókeh tób ki teh: «Ujé wuò Yosef ya bijé *Yesu ña ní-ii? Ti ben u'naa nin u'baa-a! Bé tien' u len' ki ye u ñen' paaki bó ní?»

43 Né *Yesu liébe' ki tóke' bé ki ye: «La bunbeh mén tób saan.

44 N'Baa wà sòn' nni ní nnò ña dère' nil, ki baa' n'saan la, nil ña rí fre kí baa n'saan. Unil wà ké baa' n'saan la, n li mèkre udaan uwenfòrke ya daali.

45 Uwien ya ñabonsòknb là kele' ki ye: «Uwien li wòkn bi'ké miwòknm.» Unil wà ké cii' n'Baa len' nà miwòknm nnò ni, ki teke' nè la, udaan li baa n'saan.

46 Uba ña laa' Baa Uwien, wà ñen' ní u'saan nnò baba né laa' wò.

47 N tókeh né imòn né, unil wà teke' nni ki jin' la, u ñmòbe limiél là ña ñmòbe gbenm né.

48 Min né yé limiél ya jier.

49 Ni'yaajeb là jin' tijjer tà bi yih tù *mann nnò kupenpelku ni. Nin nen ké ño bi kpo'.

50 Ama tijjer tà ñen' paaki bó ní nnò, unil jin' tun la, wa rí kpo.

51 Min né yé tijjer tà ñen' paaki bó ní ki dienh binib limiél. Unil jin' tu ya jier la, u li fuobe né uyo ké. N'gbenent né yé tijjer tà n li de tù uñendun ya nib ño bé rí lé limiél.»

52 Nen bo né *Sufmbé findeh bi'ñmiel ni ki teh: «Ujé wuò li tien mila kí de' te u'gbenent tí ñmòn-i?»

53 Né *Yesu ye: «N tókeh né imòn né, na ñmònh Unil ya Bijé ya gbenent, ka ñuh u'sèm la, miél ña te ni'ni.

54 Unil wà ñmònh n'gbenent ki ñuh n'sèm la, limiél là ña ñmòbe gbenm te u'ni, né n li mèkre wò uwenfòrke ya daali.

55 Kime n'gbenent yé tijiemònt né, né n'sèm yé midemònm.

56 Unil wà ñmònh n'gbenent ki ñuh n'sèm la, u te nin nni, né n'mò te nin wò.

57 N'Baa yé limiél ya daan né ki sòn' nni ní, wòn bo né n fuobe. Nnò né unil ñmònh n'gbenent la, min bo né u'mò li fuobe.

58 Tijjer tà ñen' paaki bó ní te nnò né. Ta te ten ni'yaajeb là jin' tà nnò. Ben kpo'-a. Ama unil jin' tu ya jier la, u li fuobe né uyo ké.»

59 *Yesu là wòknh *Sufmbé ya taanl ya duku kùà te Kapernawum ni nnò né ki len' nen ké.

Yesu ya panpaankaab biba siere' u'saan

60 U'panpaankaab cii' nnò ma nnò né bi'ni bà yebe ye: «Tigber tuu faa né. Ñmè li fre kí cenge tù?»

61 U bende' u'yenm ni ki ye bi bunbeh tigber nnò bo, né ki niire' bé ki ye: «Ni saa' ni'yenm né-éé?»

62 Ni nín ji bi laa' Unil ya Bijé liébe' ki doh paaki bó u là te nà saan né le?

63 *Mifuoñaanm né dienh limiél. Unisaal baba ña rí fre kí tien bonn. Tigber tà n tóke' né nò ñen' *Mifuoñaanm saan né ki dienh limiél.

64 Ama ni'ni biba ña teke' ki jin'.» Kime *Yesu là ben haali micincinm bà ña teke' wò ki jin', ki ben wà lá li kuore wò mò.

65 Né u tí ye: «Nen bo né n tóke' né ki ye n'Baa ña cèbe' wà la, wa rí fre kí baa n'saan.»

66 Kí ñe u ya yo né u'panpaankaab ni bà yebe siere' u'saan ka ji tókeh nin wò.

67 Né u niire' piik nin bile nnò ki ye: «Ni'mò yé ní siere bi?»

⁶⁸ Nε Simōn Pier jiin' wō ki ye: «Yonbdaan, ti siere' la, ti li jo ημε saan-i? Sin nε ημōbe limiel là ηa ημōbe gbenm ya gber.

⁶⁹ Ti teke' ki jin', ki ben ki ye sin nε yé Uwien ya Niŋaan.»

⁷⁰ Nε u tōke' bε ki ye: «Min nε ηa gēnde' nε piik nin bile-ee? Ama ni'ni uba yé useŋpol nε.»

⁷¹ *Yesu len' nnō ma nnō, u niireh Simōn Iskariyot ya bije Sudas nε. Nin Sudas mō yé u'panpaankaab piik nin bile nnō ya uba ma kε nnō, wōn nε lá li kuore wō.

7

Yesu ya ninjieɓ ηa teke' wō ki jin'

¹ Ni ya puoli bó nε *Yesu cuonh Galile ya tinfenm ni, ka yíe wō rí jo Sude ya tinfenm ni, kime Sufmbe ya ciɛnb bà te ni' bō nnō nuunh bε rí ku wō nε.

² Tō, nī là sien' waamu nε *Sufmbe rí jele kunacunku kùa bi yih kù Ininbon ya nacenku nnō.

³ Nε u' ninjieɓ tōke' wō ki ye: «Siere niε saan, kí li joh Sude ya tinfenm bó ηa a'panpaankaab mō rí tī lε a teh miyōkm ya bont tá.

⁴ Unil yíe u'yel rí fii la, wa buoh u sōnh ná. A teh miyōkm ya bont tá nnō, cεre binib kε rí lε a teh ná.»

⁵ Kime ben u' ninjieɓ mōnōn ηa là teke' wō ki jin'.

⁶ Nε *Yesu tōke' bε ki ye: «N'yo ηa laan baa'. Ninbi wōn uyo kε mōn ni'bo nε.

⁷ Uηendun ya nib ηa rí fre kí li nen ninbi. Bi nen min nε, kime n lienh ki teh bi'tuon bre nε.

⁸ Ninbi li joh men kunacunku nnō. Min ηa rí jo, kime n'yo ηa laan baa'.»

⁹ U là tōke' bε nnō nε ki juore' Galile ya tinfenm ni.

Yesu jon' Ininbon ya nacenku ya jelm

¹⁰ *Yesu ya ninjieɓ bure' kunacunku nnō ma nnō nε u'mō lōkre' ki paan'.

¹¹ *Sufmbe ya ciɛnb nuunh wō kunacunku nnō ni, nε ki niireh ki teh: «U te lε sō?»

¹² Nε linigol nnō bunbeh ki tōkeh tōb u'gber. Biba teh u yé unimōn, nε bitōb teh wa yé nimōn, u tulndeh binib nε.

¹³ Ama uba ηa len' u'gber paan bo, kime bi fenge *Sufmbe ya ciɛnb nε.

¹⁴ Bi jele' kunacunku ki tī gbiire' siik ni uyo wā nnō, nε *Yesu jon' Uwien ya duku bó, ki tī wōknh binib Uwien ya gber.

¹⁵ Nī cuo' *Sufmbe miyōkm, nε bi len' ki ye: «Uje wuō ηa benge' gbōnku-a! U tien' mila ki ben kugbōnku miε ya benm-i?»

¹⁶ Nε u tōke' bε ki ye: «N wōknh binib ná nō, na yé min bugben ya wōknm. Nī yé wā sōn' nni ní nnō ya wōknm nε.

¹⁷ Unil yíe wō rí tien Uwien yíe ná la, u li bende n wōknh binib ná nō, nī yé Uwien ya wōknm nε bii n lienh min bugben ya yel bo nε.

¹⁸ Unil wā lienh wōn bugben ya yel bo la, u nuunh u'tiema kpiεke nε. Unil wā nuunh wā sōn' wō ya kpiεke la, wōn nε yé ugbemōndaan, ka ηmōbe tonnenku.

¹⁹ Moyis nε ηa là de' nε *yiko-oo? Nin nen kε ni'ni uba ηa pe yiko nnō bo. Be tien' ni nuunh ní ku nni?»

²⁰ Nε linigol nnō tōke' wō ki ye: «Useŋpol nε ηaake ηε! Nηme nuunh wō rí ku ηε?»

²¹ Nε u ye: «N tien' miyōkm ya bonn niba kpein nε *Saba ya daali, nε nī cuo' ni'kε miyōkm.

22 Moyis là ye ní li jeh ipun. Upunjie ña ñen' Moyis saan, u ñen' ní'yaajekpiekb saan ne. N'en bó ne *Saba ya daali mənən, kibuk kà kpaan' ní jie ki'punl la, ni jeh kè ne.

23 Ni jeh ipun *Saba ya daali ño ni la saa Moyis ya yiko ne. Ne min cère' uwien ya gbənent ke faake' *Saba ya daali, ne ni'benku ni ben' n'bo-oo?

24 La likeh men nib ya nun bó ki buh be buur. Cère men ni'buur rí li cuube.»

Binib nuunh be rí bende Yesu yé udaan wà

25 Yerusalem yaab biba lienh ki teh: «Uje wà bi nuunh be rí ku wə nno ña so-oo?

26 Wən ne lienh binib ya nun bó ba teh wə niba no! Bii ti'ciēnb mənbe ki bende' ki ye u yé Uwien ya Nigēndke Kristo ne?

27 *Kristo lá baa' la, uba ña rí bende u ñen' ná saan. Ama uje wuə wən ti'ke ben u ñen' ná saan.»

28 *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo, ki wəknh binib, ne ki len' ufaa bo ki ye: «Ni mənbe ki ben nni ki ben n ñen' ná saan-a! Nin nen ke ño ma baa' n'ba ya baam. Wà sən' nni ní nno yé ugbēmōndaan ne. Ama ninbi ña ben wə.»

29 Min wən, n ben wə, kime n ñen' wən saan ne, ne wən ne sən' nni ní.»

30 N'en saan ne bi nuunh be rí cuo wə. Ama uba ña tien' wə niba, kime u'yo ña laan lá baa'.

31 Linigol nno ni binib bə yebe ne teke' wə ki jin', ne ki len' ki ye: «Uwien ya Nigēndke Kristo lá baa' la, u li tien miyək m ya bont kí cən uje wuə tien' ma bo no-oo?»

Farisienmbe nin bitətuərēnb nuunh be rí cuo Yesu

32 *Farisienmbe cii' linigol nno bunbeh *Yesu bo ná ke nno, ne ben nin bitətuərēnb sən' biguguurb be rí ti cuo wə ní.

33 Ne *Yesu tək'e' linigol nno ki ye: «Ma ji li wuəke ni'saan, n li liebe wə sən' nni ní nno bó.»

34 Ni lá li nuun nni ka rí le nni, kime na rí fre kí jo n tí li te ná saan nno.»

35 Ne *Sufmbe niireh tób ki teh: «U li jo le saan ne ta rí le wə? U li jo Grekmbe ya tinfenm mà *Sufmbe yere' ki te mi'ni nno ne kí tí rí li wəknh Grekmbe-εε'?

36 U len' ki ye ti li nuun wə, ka rí le wə, ka rí fre kí jo u tí li te ná saan nno. U'lenm miε nə ya tingi si ba?»

Miñunm mà dienh limiel ya gber

37 Kunacenku nno ya tontonddaali là yé uwengbenge ne. N'en daali ne *Yesu sere' ki len' ufaa bo ki ye: «Uñunm ñməbe wà la, wə rí den n'saan kí ñu.

38 Unil wà teke' nni ki jin' la, miñunm mà dienh limiel li puube u'fēl ni ten likpen ne. Ni kele' nno ne *Uwien ya gbənk ni.»

39 U len' nno ma nno, u niireh *Mifuoñaanm mà Uwien lá li de mē binib bə teke' wə ki jin' nno ne. U ya yo ki laa' *Mifuoñaanm ña laan lá jiiere' ní, kime Uwien ña laan lá kpieke' Yesu.

Yesu bo, binib ña len' ki cii' tób bó

40 Linigol nno cii' *Yesu len' ná nno ne biba len' ki ye: «Uje wuə mənbe ki yé *Uwien ya ñəbonsəknl wà li baa ní nno ne.»

41 Bitəb ye: «U yé Uwien ya Nigēndke Kristo ne.» Ne bitəb mə ye: «Kristo li fre kí li yé Galile ya nil-ii?

42 Na kele' Uwien ya gbənk ni ki ye u li yé ti'yaaje *Dafid ya yaabil, kí li yé *Dafid ya du Betelē m ya nil ne-εε?»

43 Nno ne Yesu bo, linigol nno ña len' ki cii' tób bó, ne ki gbiire' icεk ile.

44 Bi'ni biba là nuunh be rí cuo wə ufaa bo ne, ama uba ña tien' wə niba.

45 Biguguurb bà bitòtuòrcienb nin *Farisienmbe sòn' bε bε ní tí cuo *Yesu nno liebe' bi'saan, nε bi niire' bε ki ye: «Bε tien' na cuo' wò ní?»

46 Nε bi ye: «Nil uba ηa laan len' ten u ya jε.»

47 Nε *Farisienmbe nno ye: «Ninbi mò cèrε' u tuln' nε nε-εε?»

48 Bicienb nin tinbi *Farisienmbe ni, unil te ki teke' wò ki jin'-ii?

49 Linigol là teke' wò ki jin' nno ηa ben *yiko ya gber nε. Bi yé binib bà Uwien wiε' bε mìnùum nε.»

50 Nikodem, *Farisienmbe ya uba, wà là jon' *Yesu saan uyo uba nno niire' bε ki ye:

51 «Tí'yiko bo, ti li fre kí biin unil, ka kpíε' ki bun' wò tibuur ki bende' u tien' nà-aa?»

52 Nε bi ye: «Sin, a'mò yé Galile yò nε-εε? Tùòrε kí fiin *Uwien ya gbònkú kí liike, a li ε Galile ya nil uba mònòn ηa laan ñen' *Wien ya ñòbonsòknl?»

Upiinaŋmaa uba ya gber

53 [Nε bi'kε kùn'.

8

1 *Yesu don' lijuál liba bo, bi yih lé Olifi ya siin ya juál.

2 Ní faa' kutennεsònsònkú, nε u liebe' Uwien ya duku bó. Binib taan' u'saan kí yεbe, nε u kèle' kí wòknh bε Uwien ya gber.

3 Nen saan nε *Yiko ya wònwòknb nin *Farisienmbe tuke' ní upii uba bi pìln' wòn nin uje, kí lá sien' linigol nno ya nun bó,

4 nε kí take' *Yesu kí ye: «Cεnbaa, upii wuò nò, bi pìln' wòn nin jε nε.

5 Moyis ya yiko ni, ní yé liwòbl nε bε ní li yèkreh iten kí kuuleh ni ya piibol. Tò, sin ye ba?»

6 Bi là len' nno ηò bε ní dele *Yesu kudiεku nε, kí lé bi li dule ná bo kí biin wò. Nε *Yesu gòn' kí ηmòbe u'nòbil kí dεngeh tingi ni.

7 Bi ηaake kí niireh wò ma nno nε u yaare' kí tóke' bε kí ye: «Ní'ni wà ηa laan tien' biere la, wòn ní kpíε kí wiε wò litenl,»

8 kí liebe' kí gòn' kí ηmòbe u'nòbil kí dεngeh tingi ni.

9 Bi cii' u len' nno ma nno nε bi'kε siereh uba uba, kí cin' bicienb kí tí fòrε' biwaab, kí tí dàan' *Yesu nin upii nno, u se *Yesu ya nun bó.

10 Nε *Yesu yaare' kí niire' wò kí ye: «Upii, bi te lé saan-i? Uba ηa biin' ηε-a?»

11 Nε u ye: «Yonbdaan, uba ηa biin' nni.» Nε *Yesu ye: «N'mò ηa ní biin ηε. Li joh, kí lá jí ní li teh biere.»*

Yesu nε yé uηendun ya wenwenku

12 *Yesu tí tóke' linigol kí ye: «Min nε yé uηendun ya wenwenku. Unil wà kε pε n'bo la, wà ní li cuonh cinñunl ní, ama u li ε kuwenwenku kùà dienl limiel.

13 «U len' nno ma nno nε *Farisienmbe tóke' wò kí ye: «A kùndeh a'ba bo nε imòn. A'mònkun nno ηa yé mòn.» »

14 Nε u tóke' bε kí ye: «N kùndeh n'ba bo imòn mònòn la, n'mònkun nno yé imòn nε, kime n ben n ñen' ná saan, kí ben n joh ná saan mò. Ninbi nε ηa ben n ñen' ná saan, ka ben n joh ná saan mò.

15 Ní buh tibuur unisaal buh ma bo nε. Min ηa buh uba buur.

16 N lí buh binib tibuur mònòn la, n'buur cuube nε, kime na yé min baba nε buh binib tibuur, min nin n'Baà wà sòn' nni ní nno nε buh binib tibuur.

* 8:11 Bi kpíε' kí kele' tigbònt tà nno ya tuba ní migbiirm 7:53 kí tí baa 8:11 ηa te tu'ni.

17 Ni'yiko ni, ni ke'le' ki ye bimɔnkunb bile len' tigbɛbaabt la, bi'mɔnkun nno yé imɔn nɛ.

18 N yé n'bugbɛn ya mɔnkunl nɛ. Nɛ n'Baa wà sɔn' nni ní nno mɔ yé n'mɔnkunl.»

19 Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A'baa te la?» Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Na bɛn nni, ka bɛn n'Baa mɔ. Ni bi bɛn nni la, ni bi li bɛnde n'Baa mɔ.»

20 U lienh nno, ki laa' u te Uwien ya duku ya luo bo nɛ, bi dienh Uwien mipum ná saan nno, ki wɔknh binib. Uba ŋa cuo' wɔ, kime u'yo ŋa laan baa'.

Yesu len' ki ye u ŋɛn' ni paaki bó nɛ

21 *Yesu tí tɔke' bɛ ki ye: «N bureh nɛ. Ni li nuun nni, ka ní lɛ nni, kí tí kpo nin ni'biere. N joh ná saan nno, na ní fre kí jo ni'saan.»

22 Nɛ Sufmbɛ niireh tɔb ki teh: «U ye wɔ ní ku u'ba nɛ bii? Kime u len' ki ye u jo ná saan nno, ta ní fre kí jo ni'saan.»

23 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ninbi yé kitink bo yaab nɛ. Ama min ŋɛn' ní paaki bó nɛ. Ni yé uɛndun wuu yaab nɛ, nɛ min ŋa yé uɛndun wuu yɔ.»

24 Nɛn bo nɛ n tɔke' nɛ ki ye ni li kpo nin ni'biere. Kime na teke' ki jin' ki ye n yé n yé wà ma nno ni li kpo nin ni'biere nɛ.»

25 Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A yé ŋmɛ?» Nɛ u ye: «N tɔke' nɛ micincinm ki ye n yé wà nno, n yé wɔn nɛ.»

26 N ŋmɔbe tigbɛr tú yɛbe ní len ni'bo kí biin nɛ. Ama wà sɔn' nni ní nno yé ugbɛmɔndaan nɛ. N cii' tigbɛr tà u'saan nno n tɔkeh tun nɛ uɛndun yaab.»

27 *Yesu len' nno ma nno, ba bende' ki ye u lienh u'Baa ya gber nɛ.

28 Nɛn saan nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ni li fin Unil ya Bijɛ uyo wà paaki bó nno nɛ kí bende kí ye «n yé n yé wà» nɛ. Ni li bende kí ye ma sɔnh niba n'ba bo. N tɔkeh n'Baa wɔknh nni ná nɛ.»

29 Wà sɔn' nni ní nno te nin nni nɛ. Wa dāan nni n'baba, kime n teh ná sɔnge u'ɛnm nɛ uyo kɛ.»

30 *Yesu lienh nno ma nno nɛ binib teke' wɔ ki jin' ki yɛbe.

Ibiere coh binib tiyonbt yaam

31 Nɛ *Yesu tɔke' *Sufmbɛ bà teke' wɔ ki jin' nno ki ye: «Ni pɛ n'gber bo ka dāan' tú la, ni mɔnbe ki yé n'panpaankaab nɛ,

32 kí li bende tigbɛmɔnt. Nɛ tigbɛmɔnt nno lí ŋɛn nɛ tiyonbt ni.»

33 Nɛ bi ye: «Tí yé *Abraham ya yaabii nɛ. Uba ŋa lí cuo' tɛ yonbt. Bɛ tien' a ye tí lí ŋɛ tiyonbt ni?»

34 Nɛ u ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, wà kɛ teh ibiere la, u yé ibiere ya yonb nɛ.

35 Uyonb ŋa ní lí tuu kí yé u'yonbdaan den yɔ. Ama unil maa' u'bije la, u lí tuu kí yé u'den yɔ uyo kɛ nɛ.

36 Nɛn bo nɛ Uwien ya Bijɛ ŋɛn' nɛ tiyonbt ni la, ni lí mɔnbe kí ŋɛ tu'ni nɛ.

37 N bɛn kí ye ní yé *Abraham ya yaabii nɛ. Ama ni nuunh ní ku nni nɛ, kime na tuo' n'gber.

38 Min tɔkeh nɛ n laa' ná n'Baa saan nɛ. Nɛ ninbi teh ní cii' ná ni'baa saan.»

39 Nɛ bi ye: «Tí'baa sí *Abraham nɛ.» Nɛ u ye: «Ni bi yé *Abraham ya bumu la, ni bi lí sɔnh u lá sɔn' ma bo nɛ.»

40 N tɔke' nɛ n cii' tigbɛmɔnt tà Uwien saan nno, nɛ ni nuunh ní ku nni. *Abraham ŋa lá tien' nno.

41 Ninbi teh tɛn ni'baa nɛ.» Nɛ bi ye: «Tinbi ŋa yé gbaandbumu. Tí ŋmɔbe Baa uba nɛ. Wɔn sí Uwien.»

42 Nɛ u ye: «Ni'baa bí sí Uwien la, ni bi lí yíe nni nɛ, kime n ŋɛn' ní Uwien saan nɛ. Ma baa' n'ba ya baam, wɔn nɛ sɔn' nni ní.

43 Bɛ tien' na ciih n lienh kí teh bà? Kime ná lí yíe ní cenge n'gber nɛ.

44 Ni'baa si useɲpol ne, ne ni nuunh ní li teh u yé ná. U yé unikul ne haali uɲendun ya cinm, ka tókeh gbemònt, kime gbemònt ɲa te u'ni. U'lenm si kutonnɛnku ne, kime u yé utonnendaan ne, ki yé kutonnɛnku ya baa.

45 Ama min tókeh tigbemònt ne. Nen ne cère' na teknh n'gber ki jinh.

46 Ni'ni, ɲme li fre kí wuon kí ye n fii' ma, n tien' ibiere? N tókeh tigbemònt ne. Be tien' na teknh n'gber ki jinh-i?

47 Unil wá ke yé Uwien yó la, wón ne ciuh Uwien ya gber. Ninbi ɲa ciuh, kime na yé u'yaab.»

Unil wá ke boh Yesu ya gber ɲa ní kpo fiebu

48 *Sufmbe tóke' wó ki ye: «Ta bi len'-ii? A yé Samari ya nil ne. Useɲpol ne ɲaake ɲe.»

49 Ne u tóke' be ki ye: «Senpol ɲa ɲaake nni. N boh n'Baa ne, ne ninbi ɲa boh nni.

50 Min ɲa nuunh ní kpieke n'ba; uba ne kpiekreh nni. Wón ne si wó ní liike tu ya gber.

51 N tókeh ne imòn ne, unil boh n'gber la, wa ní kpo fiebu.»

52 Ne *Sufmbe tóke' wó ki ye: «Fɛnfɛnnɔ wuɔ ti bende' ki ye useɲpol ne ɲaake ɲe. Ti'yaaje *Abraham nin *Uwien ya ɲòbonsòknb là kpo', ne sin len' ki ye unil boh a'gber la, wa ní kpo fiebu-a!

53 A cen' ti'yaaje *Abraham ne-ee? Wón nin *Uwien ya ɲòbonsòknb ke kpo'. Sin yé ɲme ne?»

54 Ne u tóke' be ki ye: «N bi kpiekreh n'ba ne la, n'kpieke nnɔ bi yé fɛnm ne. N'Baa ne kpiekreh nni, wón wá ni ye u yé ni'Wien nnɔ.

55 Na ben wó, ama min ben wó. N bi ye ma ben wó la, n bi li tien utonnendaan ten ninbi ne. Ama min ben wó, ne ki boh u'gber.

56 Ni'yaaje *Abraham là maale' ki ye u li le n'yo, ne ki pokn'. U laa' n'yo nnɔ, nen bo ne u là ɲmòbe uyensonge.»

57 Ne *Sufmbe ye: «ɲa baa' ibin piɲun, ne ki ye a laa' *Abraham?»

58 Ne u ye: «N tóke' ne imòn ne, ba laan là maa' *Abraham ma nnɔ ki laa' n te ne.»

59 Nen saan ne bi gènde' iten be ní yéke kí ku wó, ne u lókre' ki ɲen' Uwien ya duku ya luo bo.

9

Yesu likre' uje uba bi maa' wó ujuon

1 *Yesu cuonh ki joh ne ki tí laa' uje uba, bi maa' wó ujuon.

2 Ne u'panpaankaab niire' wó ki ye: «Cenbaa, uje wuɔ ne tien' ibiere bii u'naa nin u'baa ne tien' ɲó bi maa' wó ujuon-i?»

3 Ne *Yesu jiin' be ki ye: «Na yé uje bugben ya biere bo, ka yé u'naa bii u'baa ya biere mɔ bo. Ní te nnɔ ɲó unil ke ní le Uwien li sɔn lituonl là kí de wó ne.

4 Ní laan wien ma nɔ, ní kpe tí sɔn wá sɔn' nni ní nnɔ ya tuonl ne. Ní li biire, ne nil ɲa ní fre kí sɔn.

5 N laan te uɲendun ni ma nɔ, n yé uɲendun ya wenwenku ne.»

6 U len' nnɔ kí tí gben', ne ki sii' tiɲinsɛnt tingi ni, ki taa' u'nòbil ki bunbun' titɛnt, ki fàan' ujuon nnɔ ya nun,

7 kí tóke' wó ki ye: «Jo kí tí fɛnde kujɛbieku kúa bi yih kù Silowe nnɔ ni.» Silowe ya tingi si: Bi sɔn' wá. Ujuon nnɔ jon' kí tí fɛnde' ki liebeh ní ma nnɔ, u ji like ne.

8 Ne ukònkunlieb nin binib bà ben ki ye u yé wá tí ní miɛh nnɔ niireh tɔb ki teh: «Na yé uje wuɔ ne là tí ní ke ki miɛh nnɔ-ɔɔ?»

⁹ Biba ye wɔn nɛ. Bitɔb ye bi naan nɛ, wɔn ŋa nɛ. Nɛ wɔn bugbɛn ye: «Min nɛ.»

¹⁰ Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A'nun likre' mila bo?»

¹¹ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ujɛ wɔ bi yih wɔ *Yesu nnɔ, wɔn nɛ bun' titɛnt ki fɛan' n'nun, nɛ ki tɔke' nni ki ye nɛ li joh Silowe ya jɛbieku ni kɛ tɛ fɛnde. N jon' ki tɛ fɛnde', nɛ ki likre'.»

¹² Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «U te lɛ saan-i?» Nɛ u ye: «Ma bɛn.»

Farisienmbɛ niire' ujuɔn wɔ likre' nnɔ iniire

¹³ Nɛ bi taa' wɔ ki jon' *Farisienmbɛ saan.

¹⁴ Tɔ, lidaali lɔ *Yesu bun' titɛnt ki likre' ujuɔn nnɔ lɔ yɛ *Saba ya daali nɛ.

¹⁵ Nɛ *Farisienmbɛ mɔ niire' ujɛ wɔ lɔ yɛ ujuɔn nnɔ nɛ tien ma bo ŋɔ u likre'. Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «U bun' titɛnt nɛ ki fɛan' n'nun, nɛ n fɛnde', ki likre'.»

¹⁶ Nɛ *Farisienmbɛ ya biba ye: «Ujɛ bugbɛn ŋa ŋɛn' nɛ Wien saan, kimɛ wa boh *Saba ya daali.» Nɛ bitɔb ye: «Unil yɛ ubierdaan la, wa nɛ fre kɛ tien yɔkm ya bont tɛn u teh ma nɔ.» Bi len' ka cii' tɔb bɔ nɛ ki gbiire' icɛk ile.

¹⁷ Nɛ bi liɛbe' ki niire' ujɛ wɔ lɔ yɛ ujuɔn nnɔ ki ye: «Sin wɔ u likre' ŋɛ nnɔ, a maaleh ki teh u yɛ ŋmɛ nɛ?» Nɛ u ye: «U yɛ *Uwien ya ŋɔbonsɔknl uba nɛ.»

¹⁸ *Sufmbɛ ya ciɛnb ŋa teke' ki jin' ki ye u lɔ yɛ ujuɔn, nɛ ki likre'. Nɛ ki yin' u'naa nin u'baa nɛ

¹⁹ ki lɔ niire' bɛ ki ye: «Ni'bijɛ sɔ nɔ-ɔɔ? Ni maa' wɔ ujuɔn nɛ-ɛɛ? Nɛ tien' mila u ji likeh fɛnfɛnnɔ wuɔ nɔ?»

²⁰ Nɛ u'naa nin u'baa ye: «Ti bɛn ki ye ti'bijɛ nɛ. Ti lɔ maa' wɔ ujuɔn nɛ.

²¹ Ama ta bɛn nɛ tien' ma u likre' fɛnfɛnnɔ wuɔ nɔ, ka bɛn udaan wɔ likre' wɔ mɔ. Wa ji yɛ buk, niire wɔ mɛn. U li tɔke nɛ u'gbɛɛ.»

²² U'naa nin u'baa lɔ fɛnge *Sufmbɛ ya ciɛnb ma nnɔ nɛ cɛrɛ' bi len' nnɔ, kimɛ *Sufmbɛ ya ciɛnb lɔ kpaan' buŋɔbu ki ye wa len' ki ye *Yesu yɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo la, bi li ŋɔrɛ wɔ bi'taanl ya duku ni nɛ.

²³ Nɛn bo nɛ u'naa nin u'baa len' ki ye: «Wa ji yɛ buk, niire wɔ mɛn.»

²⁴ *Farisienmbɛ tɛ yin' ujɛ wɔ lɔ yɛ ujuɔn nnɔ, ki lɔ tɔke' wɔ ki ye: «Tɔke tigbɛmɔnt Uwien ya nun bɔ. Tinbi bɛn ki ye ujɛ bugbɛn yɛ ubierdaan nɛ.»

²⁵ Nɛ u ye: «U yɛ ubierdaan la, ma bɛn. N bɛn nɔ nnɔ nɛn si: N lɔ yɛ ujuɔn nɛ, fɛnfɛnnɔ wuɔ nɛ likre'.»

²⁶ Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «U tien' mila ki likre' ŋɛ?»

²⁷ Nɛ u jii'n' bɛ ki ye: «N kpɛ' ki tɔke' nɛ, nɛ na tuo' nɛ cii. Bɛ bo nɛ ni nuunh nɛ tɛ nɛ liɛbe kɛ tɔke nɛ? Ni'mɔ la lii nuunh nɛ tien u'panpaankaab nɛ-a?»

²⁸ U len' nnɔ ma nnɔ nɛ bi suke' wɔ, ki tɔke' wɔ ki ye: «Sin nɛ yɛ u'panpaanke. Tinbi yɛ Moyis ya panpaankaab nɛ.

²⁹ Tinbi bɛn ki ye Uwien lɔ tɔke' Moyis nɛ tigbɛɛ, ama ujɛ wuɔ wɔn, ta bɛn u ŋɛn' nɔ saan.»

³⁰ Nɛ u ye: «Liike mɛn miyɔkm ya bonn-a! U likre' nni, nɛ na bɛn u ŋɛn' nɔ saan-a!

³¹ Ti bɛn ki ye Uwien ŋa cɛngɛh bierdaan ya kaare. Unil boh Uwien ki teh Uwien ya yim la, Uwien cɛngɛh u ya kaare nɛ.

³² Uŋɛndun ya cincinyo kɛ lɔ baa dinnɔ, ta laan cii' nil likre' wɔ bi maa' wɔ ujuɔn.

³³ Ujɛ bugbɛn ŋa bi ŋɛn' nɛ Uwien saan la, wa bi li fre kɛ tien niba.»

³⁴ Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Bi maa' sin a yɛ ubierdaan, nɛ a yim a wɔkm tinbi-ii?» Nɛ ki ŋɔrɛ' wɔ ki ŋɛn' litaanl ya duku ni.

35 *Yesu cii' bi ñore' wɔ ki ñen' litaanl ya duku ni. Ne u jon' ki tĩ laa' wɔ, ki niire' wɔ ki ye: «Sin, a teke' Unil ya Bijɛ ki jin'-ii?»

36 Ne u jiin' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ñmɛ ne yé Unil ya Bijɛ? Tɔke nni ñɔ rĩ teke wɔ kí jí.»

37 Ne *Yesu ye: «A laa' wɔ; wɔn ne tɔkeh ñe tigber nɔ.»

38 Ne u ye: «Yonbdaan, n teke' ñe ki jin',» ne ki gbaan' u'nintuali ki puke' wɔ.

39 Ne *Yesu ye: «N baa' uñɛndun wuu ni, rĩ bu tibuur ne, kí cère binib bà ña lenh rĩ likre, ñɔ bà like rĩ juɔn.»

40 Farisiɛnmbɛ bà te u'saan nno cii' u len' ma bo, ne ki niire' wɔ ki ye: «Ti'mo yé ijùɔn ne-ɛɛ?»

41 Ne u tɔke' bɛ ki ye: «Ni bi yé ijùɔn la, na bi li ñmɔbe biere. Ama ni lienh ki teh ni yé binunyaanb ne, nen bo ne ni juore' ki te ni'biere ni.»

10

Yesu ne yé upekpaamɔn

1 «N tɔkeh ne imɔn ne, unil wà maabe' ki kɔn' upepeke ni, ka ñen' nañɔbu ki kɔn' la, u yé unasu ne, ki yé udukond.

2 Ama unil wà ñeh bunañɔbu ki kɔh nno, wɔn ne yé upekpaal.

3 Unil wà gu bunañɔbu nno li piire wɔ bù ne. Ipe ben u'nieke. U yih wɔn bugben ya pe ya yel, ne ki ñɛndeh yè.

4 U tĩ ñen' u'pe ke la, u le usen ne i pe u'bo, kimɛ i ben u'nieke.

5 Ya rĩ paan caan bo. I li sen wɔ ne mɔnɔn, kimɛ ya ben cɛnb ya nieke.»*

6 *Yesu pɔn' bɛ mikpenjenm mie nɔ, ama ba cii' mi'tingi.

7 Ne u tĩ tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, min ne yé upepeke ya nañɔbu.

8 Binib bà ke kpɛ' ki baa' nin nni nno yé binasub ne, ki yé idukond, ama ipe ña cenge' bi'bó.

9 Min ne yé bunañɔbu. Unil ñen' min ki kɔn' la, u li ñmɛre, kí li kɔh ki ñeh, ki li le u li jí bà.

10 Unasu baa' la, u nuunh wɔ rĩ suu ipe kí kòkòre kí sasaa ne. Min baa' rĩ lá de yé limiel ne, ñɔ nɪba la pɔre i'fuobm ni.

11 «Min ne yé upekpaamɔn. Upekpaamɔn li tuo kí kpo u'pe bo.

12 Unil wà ña cinbe ki yé pekpaal kí kpaah ipe ilike bo, ñɔ ka yé pedaan mɔ nno, laa' ukèr we ní la, u li sen kí cère yé ne. Ukèr li cuo iba, ne ya sɛn' rĩ yeyere.

13 Wà kpaah ipe ilike bo nno ña tɔnge yè. Nɛn ne cère u li sen kí daan yè.

14 Min yé upekpaamɔn ne, ki ben n'pe, ne n'pe mɔ ben nni,

15 ten n'Baa ben nni ma, n'mɔ ben wɔ nno. Ne min li tuo kí kpo n'pe bo.

16 N ñmɔbe ipeto yà ña yé upepeke wuu ya pe. N li li kpaá i'mo ne, ne i li cengeh n'nieke bó. T'ke li taan kí tien upepeke uba ne, kí li ñmɔbe upekpaal uba.

17 N'Baa yie nni, kimɛ n li tuo kí kpo, ñɔ kí liebe kí mekre.

18 Uba ña rĩ fre kí ku nni. Min ne tuo' bɛ rĩ ku nni. N ñmɔbe mituɔm rĩ kpo, kí ñmɔbe mituɔm rĩ mekre mɔ. N'Baa ne cèbe nni rĩ tien nno.»

19 *Yesu len' nno ne Sufmɛ ya gber ña tí cende'.

20 Bi'ni bà yebe tɔke' ki ye: «Usenpol uba ne ñaake wɔ. U waare' ne. Bɛ tien' ni cengeh u'bó?»

21 Ne bitɔb ye: «U'lenm ña yé unil wà usenpol ñaake wɔ ya lenm. Unil wà usenpol ñaake wɔ li fre kí likre ijùɔn-ii?»

* 10:5 *Yesu ya yo nno upedaan nin u'yul ne là sɔbe ki yé upekpaal. Bi là taakeh bi'pe kí gɔndeh upepeke uba ni ne, ne uguuurl gu yè. Ní faa' la, ne wà ke rĩ baa upepeke nno saan kí yin u'pe, yè rĩ kí paan u'bo.

Sufmbɛ ɲa teke' Yesu ki jin'

22 Sufmbɛ là jelah kunacenkɔ Yerusalem ni ki tien bi là tien' lituɔrl ki mɔnge' Uwien ya duku uyo wà nnɔ nɛ. Ní là yé tiwɔrcient ya yo nɛ.†

23 *Yesu là cuonh ki joh ki liebeh Salomɔn ya ninbonku ni Uwien ya duku ya luo bo.

24 *Sufmbɛ ya cienb guɔn' wɔ, nɛ ki niire' wɔ ki ye: «A li cère tí li jie nè rí tí wuɔke-a? A yé Uwien ya Nigendke Kristo la, tɔke tɛ imɔn.»

25 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N là tɔke' nɛ, nɛ na teke' nni ki jin'. N sɔnh itùon ya n' Baa ya yel bo nnɔ nɛ wɔngɛh n yé udaan wà.

26 Ninbi ɲa yé n'pe. Nɛn bo nɛ na teke' nni ki jin'.

27 N'pe cengeh n'nieke bó. N bɛn yɛ, nɛ í pɛ n'bo.

28 N dienh n'pe limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm. Ya rí kpo kí juore fɛnm, uba mɔ ɲa rí fre kí fie yè n'saan.

29 N' Baa nɛ de' nni yè; u'tuɔm cɛn' mituɔm kɛ.‡ Uba ɲa rí fre kí fie bonn wɔn n' Baa ya nuɔ ni.

30 Min nin n' Baa te miba nɛ.»

31 Nɛ *Sufmbɛ ya cienb tí yuure' itɛn bɛ rí yèke kí ku wɔ.

32 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N sɔn' ní'nun bó itùonmɔnmɔn í yɛbe n' Baa ya yel bo. Li lɛ tuonl bo nɛ ni nuunh ní yèke nni itɛn kí ku nni?»

33 Nɛ *Sufmbɛ ya cienb ye: «Na yé tuonmɔnmɔnl bo nɛ ti nuunh tí yèke ɲɛ itɛn kí ku ɲɛ. A suke' Uwien nɛ. Sin yé unil, nɛ ki taah a'ba ki teh Uwien.»

34 Nɛ u ye: «Ní kele' ní'yiko ya gbɔnku ní ki ye ní yé iwien nɛ.

35 Tí bɛn ki ye uba ɲa rí fre kí ɲmire ná kele' *Uwien ya gbɔnku ni. Tɔ, Uwien là tɔke' binib bá u'gber nnɔ, u ye bi yé iwien nɛ.

36 Nɛ min wà Uwien gènde' nni ki sɔn' nni ní uɲɛndun wuu ni nnɔ, n len' ki ye n yé u'Bijɛ, nɛ ni ye n suke' wɔ-ɔɔ?

37 Ma sɔnh n' Baa ya tùon la, la teke nni mɛn kí ji.

38 Ama n sɔnh yè la, na lí lí teke nni kí jí mɔnɔn la, teke mɛn n sɔnh itùon ya nnɔ kí jí, ɲɔ kí bɛnde mɔnmɔnm kí ye n' Baa tɛ nin nni, nɛ n'mɔ tɛ nin wɔ.»

39 Nɛn saan nɛ bí tí nuunh bɛ rí cuo wɔ, nɛ u ɲmɛrɛ' bí'nuɔ ní.

40 U liebe' ki jon' Sudɛn ya kpenpuol bó, kí tí te San là cin' kí siih binib Uwien ya ɲunm ná saan nnɔ.

41 Nɛ binib baa' u'saan ki yɛbe, ki len' ki ye: «San ɲa là tien' yɔkm ya bonn niba, ama u là len' uje wuɔ ya gber tà nnɔ yé imɔn nɛ.»

42 Nɛ binib teke' Yesu ki jin' ní'saan kí yɛbe.

11*Lasaar ya kuum*

1-2 Uje uba nɛ là te ki bun, bi yih wɔ Lasaar. U yé Mari nin Mart ya ninɛ nɛ. Wɔn nin bɛn kɛ là kɔh udu uba ni nɛ, bi yih wù Betani. Mari nnɔ yé upii wà là taa' lɛfina kí wule' Yonbdaan ya tãan bo, kí taa' u'yur kí ɲmíɲmire' yè nnɔ nɛ.

3 Uje nnɔ ya ninsieb nnɔ sɔn' bí tí tɔke' *Yesu kí ye: «Yonbdaan, unil wà a yíe wɔ nnɔ bun nɛ.»

4 Yesu cii' ma nnɔ nɛ ki ye: «Iwien bugbɛn ɲa yé kuum. Ama í lí cère binib rí kpieke Uwien ɲɔ kí kpieke wɔn Uwien ya Bijɛ mɔ.»

5 Yesu là yíe Mart nin u'ninɛ nin Lasaar ya gber.

6 U cii' Lasaar bun ma nnɔ nɛ u juore' kí tien' u te ná saan nnɔ iwien ile.

† 10:22 Ba ɲa yé Sufmbɛ là kɔn' Uwien ya duku ní kí kuɔn' kù tìjɔnkt, nɛ bí tien' lituɔrl kí liebe' kí mɔnge' kù. Sufmbɛ jí lá jelah kunacenkɔ kí tien nɛn bó nɛ. ‡ 10:29 Bí kpie' kí kele' tìgbɔnt tà nnɔ ya tuba ní ní kele' kí ye: «N' Baa de' nni ná nnɔ yɛbe kí cɛn' nibonn kɛ» nɛ.

7 Iwien ile nnɔ gɛ̀bre' nɛ u tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Cère mɛn tí liɛbe Sude ya tinfɛnm bó.»

8 Nɛ u'panpaankaab ye: «Cɛnbaa, na yé idɛn yiɛ nɛ Sufmbɛ lá nuunh bɛ ní yɛke itɛn kí ku ɲɛ ní'bó nɛ a tí liɛbeh ní'bó-oo?»

9 Nɛ u jii'n bɛ ki ye: «Uwien uba ɲa te tikur piik nin tule-ee? Unil cuonh uwien ní la, wa ní gbiere, kime unɛndun wuu ya wenwenku nɛ cɛreh u lenh.

10 Ama unil cuonh kuɲonku la, u li gbiere nɛ, kime na wien.»

11 Yesu len' nnɔ kí tí gben', nɛ kí tí ye: «Ti'jɔ Lasaar gùon'-a, ama n li jo kí tí finde wɔ.»

12 Nɛ u'panpaankaab ye: «Yonbdaan, u gùon' la, u li faake-a!»

13 Yesu lá yíe wɔ ní tɔke kí ye Lasaar kpo' nɛ. Ama u'panpaankaab ben maaleh kí teh u lienh migɔmɔnm ya gber nɛ.

14 Nɛn saan nɛ *Yesu ji tɔke' bɛ ní wien kí ye: «Lasaar kpo'-a!

15 U kpo', ma te ní'saan ma nnɔ, ninbi bo nɛ ní tien' nni uyɛnsɔnge, kime nɛn nɛ ní cère ní tùɔre kí teke nni kí ji. Tí jo mɛn u'bó.»

16 Nɛ u'panpaankaab ya uba, bi yih wá Toma kí liɛbe' kí yih wɔ lilebl nnɔ tɔke' bitab kí ye: «Cère mɛn tí'mɔ ní jo kí tí kpo nin wɔ.»

Yesu nɛ yé mimekrm, kí yé limiel

17 *Yesu tí baa' Betani ya du ní uyo wá nnɔ, kí laa' Lasaar tien' likul ní iwien inan nínɔ.*

18 Betani ɲa fɔke nin Yerusalem. Ní li te tɛn kɔnsini uta nɛ.

19 Nɛn nɛ cère' Sufmbɛ lá baa' Mart nin Mari saan, bɛ ní lá suon bɛ bi'ninje ya kuum bo kí yɛbe.

20 Mart cii' *Yesu we ní, nɛ u tobreh wɔ usɛn bó. Ama Mari wɔn juore' kí kɛ idɛn nɛ.

21 Mart tí tɔke' *Yesu kí ye: «Yonbdaan, a bi te níɛ saan la, n'ninje ɲa bi kpo'.

22 Ama n bɛn kí ye fɛnfɛnnɔ wuɔ mɔnɔn, a mie' Uwien nibonn ná kɛ la, u li de ɲɛ nè nɛ.»

23 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ kí ye: «A'ninje li mɛkre.»

24 Nɛ Mart ye: «N bɛn kí ye u lá li mɛkre uwenfɔrke ya daali, lidaali lá binib lí mɛkre nnɔ nɛ.»

25 Nɛ Yesu ye: «Min nɛ yé mimekrm kí yé limiel. Unil teke' nni kí jin' la, u kpo' mɔnɔn la, u li fuobe nɛ.

26 Wá kɛ fuobe kí teke' nni kí jin' la, wa ní kpo fiebu. A teke' n len' ná nɔ kí jin-i?»

27 Nɛ Mart ye: «Hnn, Yonbdaan, n teke' kí jin' kí ye a yé Uwien ya Bijɛ nɛ, kí yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo wá lí baa ní unɛndun ní nnɔ.»

28 Mart len' nnɔ, nɛ kí bure' kí tí yin' u'ninɛ Mari, kí bunbe' kí tɔke' wɔ kí ye: «Cɛnbaa baa' ní, kí yih ɲɛ.»

29 Mari cii' nnɔ ma nnɔ nɛ kí pɔk kí fii', kí jon' u'saan.

30 *Yesu ɲa laan kɔn' udu ní, u laan te usɛn ní, Mart tuobe' wɔ ná saan nnɔ nɛ.

31 *Sufmbɛ bà te idɛn Mari saan, kí suondeh wɔ nnɔ laa' u pɔk kí fii' kí ɲɛn' saali ma nnɔ nɛ bi'mɔ paan' u'bo. Bi lá maaleh kí teh u joh likul bó nɛ wɔ ní tí muɔ.

32 Mari tí baa' *Yesu te ná saan uyo wá kí laa' wɔ nnɔ, nɛ kí gbaan' u'nintuɔli, kí tɔke' wɔ kí ye: «Yonbdaan, a bi te níɛ saan la, n'ninje ɲa bi kpo'.»

33 Yesu laa' u muɔh, kí laa' *Sufmbɛ bà pɛ u'bo nnɔ mɔ muɔh ma nnɔ, nɛ u'yɛnm saa' kí gbien',

* 11:17 Liike Matie 27:60.

34 Nε u niire' bε ki ye: «Ni sube' wɔ le saan-i?» Nε bi ye: «Yonbdaan, dεn kɪ tɪ liike-a!»

35 Nε saan nε Yesu muɔ'.

36 Nε *Sufmbε ye: «Liike mɛn u là yíe wɔ ní tɪ kpε ma.»

37 Nε bi'ni biba ye: «Wɔn wà là likre' ujuɔn-ii? Wa bi li fre kí cère Lasaar la kpo-oo?»

38 Nɛn saan nε *Yesu ya yɛnm tɪ saa' ki gbien', nε u bure' likul bó. Ní là yé kujɔlulnku nε, nε litɛnl bi ku'ñɔbu.

39 Yesu ye: «Biire mɛn litɛnl nnɔ.» Ujε wá kpo' nnɔ ya ninɛ Mart tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, u lii nuuke'-a! Kimε u tien' len iwien inan sɔ.»

40 Nε *Yesu ye: «Ma tɔke' ηε ki ye a teke' nni ki jin' la, a li ε Uwien ηmɔbe ukpɛke ma bo-oo?»

41 Nɛn saan nε bi biire' litɛnl nnɔ, nε u yaare' ki liike' paaki ki ye: «N'Baa, n faareh ηε nin a cenge' n'bó ma nɔ.

42 N bɛn ki ye uyo kε a cengeh n'bó nε. Ama linigol liε bo nε cère' n len' nnɔ, ηɔ bε rɪ teke kí jí kí ye sin nε sɔn' nni ní.»

43 U len' nnɔ, nε ki tien' ufaa bo ki ye: «Lasaar, ñε ní!»

44 Nε ujε wá bi yé utɛnkpɪi nnɔ ñɛn' likul ni ní, tikpɛlɔɔer biε ki tɛntɛn' u'nuɔ nin u'taan, kutaku piibe u'nun bó. Nε Yesu tɔke' bε ki ye: «Ñɛnñɛn mɛn tikpɛlɔɔer nnɔ, kí cère wɔ rɪ li joh.»

Bi kpaan' iyε bε rɪ ku Yesu

(Matie 26:1-5; Mark 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 Sufmbε bà là baa' Mari saan ki laa' Yesu tien' nibonn ná nnɔ, bi'ni bà yεbe teke' wɔ ki jin'.

46 Ama bi'ni biba mɔ jon' *Farisɛnmbε saan ki tɪ tɔke' bε *Yesu tien' ná nnɔ.

47 Nɛn saan nε bitɔtuɔrciɛnb nin *Farisɛnmbε nnɔ yin' bi'buur ya cεkl yaab ki taan', nε ki tɔke' bε ki ye: «Ti li tien mila? Kimε ujε bugbɛn teh miyɔkm ya bont cɛɛn nε.

48 Ti cère' u tuu ki teh nnɔ la, binib kε li teke' wɔ kí jí, nε Erom yaab li baa kí lá bere ti'Wien ya duku, kí gbɛn ti'bol ya nib kε.»

49 Bi yih bi'ni uba Kayif, wɔn nε là yé bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn libinl nnɔ, nε u tɔke' bitɔb ki ye: «Na bɛn niba,

50 ka bɛn ki ye ní mɔn unibaab rɪ kpo ti'du ya nib bo ηɔ ti'bol kε la gbɛn-ii?»

51 U len' ma nnɔ, na yé wɔn bugbɛn ya yɛnm ni nε u len' nnɔ. U là yé bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn libinl nnɔ ma nnɔ, nε cère' u len' tɛn uñɔbɔnsɔknl ki ye *Yesu li kpo bi'bol ya nib kε bo.

52 Na yé bi'bol ya nib baba bo nε u li kpo. U li kpo kí taan Uwien ya bumu mùa yere' ni'kε saan nnɔ kí tien bε unibaab nε.

53 Kí ñε nɛn daali nε bi sien' ki ye bi li ku Yesu nε.

54 Nɛn bo nε *Yesu ηa jí cèreh *Sufmbε lenh wɔ. U siere' ni'saan ki bure' udu uba bó, bi yih wú Efrayim, wa fɔke nin kupɛnpɛlku, nε wɔn nin u'panpaankaab tɪ te ni'bó.

55 Ní là sien' waamu nε bε rɪ jele *Sufmbε ya Pak ya nacenku. Nε binib ñɛn' idugbaan ni ki baa' Yerusalem ki yεbe, bε rɪ lá ñɛn bi'yul bo tijɔknt kí bonde kunacenu nnɔ.

56 Bi te Uwien ya duku ya luo bo ki nuunh Yesu ma nnɔ nε ki niireh tɔb ki teh: «Ni maaleh mila? U lí baa kunacenu kuu bii wa rɪ baa?»

57 Bitɔtuɔrciɛnb nin *Farisɛnmbε là len' ki ye unil bɛn u te ná saan la, wɔ rɪ wuɔn bε, bε rɪ jo kí tɪ cuo wɔ.

12

Mari fàan' Yesu ya tàan òfina
(*Matie 26:6-13; Mark 14:3-9*)

¹ Ní là s'ien' iwien iluob nε Sufmbε ní jele bi'Pak ya nacenku, nε *Yesu jon' Betani ya du ní. Lasaar wà u là mεkre' wò nnò, kòh nen ní nε.

² Bi tien' *Yesu tijier ní'saan. Mart nε là gbiinh bε tijier nnò nε Lasaar mò yé bà jinh tijier *Yesu saan nnò ya uba.

³ Mari taa' òfina uba u te litrjenku, u'daaku faa cεen, bi yih òfina nnò naar, ki lá fanfaan' *Yesu ya tàan, ki taa' u'yur ki ηmijmire' yè. Òfina nnò ya nu teke' kuduku kε.

⁴ Nε *Yesu ya panpaankaab ya uba, bi yih wà Sudas Iskariyot, wòn wà lá li kuore Yesu nnò ye:

⁵ «Bε tien' ba ní taa òfina nnò kí kuore kí lε iwentun kobiita ya paaku kí taa kí de bijiinb-i?»

⁶ Na yé Sudas tangeh bijiinb nε. Kimε u là yé unasu nε. Wòn nε ηjuke kiliksork ma nnò, u suh bi taah ilike yà ki kpiendeh len nnò nε. Nen nε cère' u len' nnò.

⁷ Nε *Yesu tóke' Sudas ki ye: «Cère wò wò ní fuore. U taa' òfina wuò wò ní bonde n'subm nε.

⁸ Bijiinb lí lí te ní'saan uyo kε nε; ama min ηa ní lí te ní'saan uyo kε.»

⁹ Sufmbε ligol cii' *Yesu te Betani ya du ní, nε ki baa' u'saan. Na yé Yesu baba bo nε bi baa'. Bi nuunh bε ní lε Lasaar wà *Yesu là mεkre' wò bitenkpiib ní nnò mò nε.

¹⁰ Nen saan nε bitotuarciēnb sien' ki ye bi lí ku Lasaar mò,

¹¹ kime wòn bo nε *Sufmbε teke' *Yesu kí jin' ki yεbe, ka jí pε bεn bitotuarciēnb bo.

Bi kpiεkreh Yesu u tí kòn' Yerusalem ní
(*Matie 21:1-11; Mark 11:1-11; Luk 19:28-40*)

¹² Kutaaku faa', nε linigociēnl là baa' Yerusalem ní lè ní jele kunacenku nnò cii' *Yesu we ní,

¹³ nε bi bère' mubiεbisiimu ya fεr ki tobreh wò usen bó, ki wuureh ki teh: «Osana!

Uwien ya mǎnm ní lí te wà we ní

Yonbdaan ya yel bo nnò bo.

Uwien ya mǎnm ní lí te Israyel yaab ya bεr bo.»

¹⁴ *Yesu laa' unjuunfanfaan kí jεke' ten ní kele' ma *Uwien ya gbǎnku ní kí ye:

¹⁵ «*Siyon' yaabε, la cère men nè ní cuo nε jεwaanbu.

Liike mēn, ní'berciēn we ní,

ki jεke unjuunfanfaan.»

¹⁶ *Yesu ya panpaankaab ηa laan là cii' ní'tingi u ya yo. Uwien kpiεke' wò uyo wà nnò, nε bi tiere' kí ye ní kele' u'bo nnò nε *Uwien ya gbǎnku ní, kí bende' kí ye linigol nnò tien' wò bi lí tien' wò ma bo nε.

¹⁷ Linigol là là te *Yesu saan lidaali là u là mεkre' Lasaar kí yin' wò kí ye wò ní nε ní likul ní nnò, bεn nε là tóke' binib tigber nnò.

¹⁸ Nen bo nε binib ligol tuobe' wò usen bó, kime bi là cii' u tien' miyokm ya bonn nnò ma bo.

¹⁹ Nen saan nε *Fariēnmbε tókeh tób kí teh: «Ní laa'-aa? Ninbi ηa jí lí fre kí tien niba. Unjendun ya nib kε jí pε wòn bo nε.»

Grεkmbε biba nuunh bε ní lε Yesu

* 12:15 Bi liebe' kí yih Yerusalem nε Siyón.

²⁰ Grɛkmbɛ† biba mɔ̀ là baa' Yerusalɛm kunacenu nnɔ̀ ya yo bɛ́ rí lá puke Uwien.

²¹ Bi nɛkn' Filip. U yé Betsayida ya du wà te Galile ya tinfenm ni nnɔ̀ yɔ̀ nɛ, nɛ́ kɪ́ tɔ̀kɛ' wɔ̀ kɪ́ yɛ: «Uciɛn, ti yíe tí lɛ́ *Yesu nɛ.»

²² Nɛ́ Filip jon' kɪ́ tí tɔ̀kɛ' Andre. Nɛ́ bi'kɛ́ bile jon' kɪ́ tí tɔ̀kɛ' Yesu.

²³ Nɛ́ *Yesu tɔ̀kɛ' bɛ́ kɪ́ yɛ: «Uyo wà Uwien li kpiɛke Unil ya Bijɛ́ nnɔ̀ baa' nɪ́ ɲɔ̀.

²⁴ N tɔ̀kɛh nɛ́ imɔ̀n nɛ́, bi bule' mijibim ma kpo' la, mɪ́ li juore mi'baba nɛ́. Ama mɪ́ kpo' la, mɪ́ li pɔ̀rɛ́ kɪ́ yɛbre nɛ́.

²⁵ Wà kɛ́ yíe wɔ̀ rí fie u'miɛl la, wɔ̀n nɛ́ li kpo kɪ́ juore fenm. Ama wà kɛ́ ɲa tɔ̀ngɛh u'miɛl uɲɛndun wuu ni la, wɔ̀n nɛ́ li lɛ́ limiɛl là ɲa ɲmɔ̀be gbenm.

²⁶ Unil yíe wɔ̀ rí sɔ̀n n'tùon la, udaan rí li pɛ́ n'bo. N te ná saan la, n'tonsɔ̀n mɔ̀ li te nɛ́n saan nɛ́. Unil sɔ̀nh n'tùon la, n'Baa li kpiɛke wɔ̀.»

Yesu lienh u'kuum bo

²⁷ «Fɛnfɛnnɔ̀, n'yɛnm saa' kɪ́ gbien'-a! N li len kɪ́ yɛ ba? N yɛ: «N'Baa, ɲɛ́ nni jɛnd yà we ní nɔ̀ ni-ii?» Ama n baa' nɛ́n bo nɛ́ kɪ́ lá tu' uyo wuu nɔ̀.

²⁸ N'Baa, wuɔ̀n a'kpiɛke.»

Nɛ́n saan nɛ́ unieke uba ɲɛ́n' paaki bó ní kɪ́ yɛ: «N wuɔ̀n' n'kpiɛke ɲɔ̀, kɪ́ li liebe kɪ́ wuɔ̀n wù mɔ̀ nɛ́.»

²⁹ Linigol là se ní'saan kɪ́ cii' unieke nnɔ̀ bó nnɔ̀, ya biba yɛ utaa nɛ́ dun', nɛ́ bitɔ̀b yɛ Uwien ya tond uba nɛ́ len' wɔ̀.

³⁰ Nɛ́ u yɛ: «Na yé min bo nɛ́ cɛ̀rɛ́' udaan wà len' nɔ̀ len', ninbi bo nɛ́ u len'.

³¹ Fɛnfɛnnɔ̀ wuɔ̀ nɛ́ Uwien li bu uɲɛndun wuu ya nib tibuur. Fɛnfɛnnɔ̀ nɛ́ Uwien li ɲɔ̀rɛ́ wà yé uɲɛndun wuu ya ciɛ́n nnɔ̀.

³² Min wɔ̀n, uyo wà bi li fin nni paaki bó nnɔ̀‡, nɛ́ n li dɛ̀rɛ́ binib kɛ́ kɪ́ nɛkn n'ba.»

³³ U len' nnɔ̀ ɲɔ̀ wɔ̀ rí wuɔ̀n u li kpo mikuum mà ya bol nɛ́.

³⁴ Nɛ́ linigol nnɔ̀ tɔ̀kɛ' wɔ̀ kɪ́ yɛ: «Ti cii' *Uwien ya gbɔ̀nku yɛ Uwien ya Nigɛndkɛ́ *Kristo li fuobe uyo kɛ́ nɛ́. A tien' mila kɪ́ len' kɪ́ yɛ bi li fin Unil ya Bijɛ́ udɔ̀pɔ̀npɔ̀n bo paaki bó? Nɲɛ́ yé Unil ya Bijɛ́ bugbɛ́n-i?»

³⁵ Nɛ́ u tɔ̀kɛ' bɛ́ kɪ́ yɛ: «Kuwenwenku ɲa jí li wuɔ̀kɛ́ ní'ni. Li cuonh mɛ́n uyo wà kuwenwenku laan te, ɲɔ̀ licinɲunl la pɪ́ln nɛ́. Unil wà kɛ́ cuonh licinɲunl ni la, wa bɛ́n u joh ná bó.

³⁶ Kuwenwenku laan te ma nɔ̀, teke mɛ́n kù kɪ́ jí, ɲɔ̀ kɪ́ li yé kuwenwenku yaab.»

*Yesu len' nnɔ̀, nɛ́ kɪ́ ɲɛ́n' ní'saan kɪ́ jɛndɛ́' kɪ́ tí bóle'.

Sufmbɛ ɲa teke' Yesu kɪ́ jin'

³⁷ Nín u là tien' miyɔ̀km ya bont tù yɛbe bi'nun ni ma kɛ́ nnɔ̀, ba teke' wɔ̀ kɪ́ jin'.

³⁸ Ba teke' wɔ̀ kɪ́ jin' ɲɔ̀ *Uwien ya ɲɔ̀bɔ̀nsɔ̀knl Esayi là len' ná nnɔ̀ nɛ́ rí tien nɛ́. U là yɛ:

«Yonbdaan, ɲɲɛ́ tuo' kɪ́ teke' ti len' ná nnɔ̀ kɪ́ jin'-i?

Nɲɛ́ bɛ́ndɛ́' a ɲmɔ̀be mituɔ̀m ma bo?»

³⁹ Esayi tí là len' ná bo cɛ̀rɛ́' ba lí li fre kɪ́ teke kɪ́ jí. U là yɛ:

⁴⁰ «Uwien juɔ̀n bi'nun,

kɪ́ libe' bi'yɛnm,

ɲɔ̀ bi la lɛ́nh,

kɪ́ la cii' ní'tingi bi'yɛnm ni,

† 12:20 Migbiirm miɛ́ ni bi yɛ Grɛkmbɛ́ la, bi niireh bà ɲa yé Sufmbɛ́ nɛ́. ‡ 12:32 Bi li fin nni paaki bó nnɔ̀ ya tingi te bolm mile bo nɛ́. Miba si: kɪ́ fin udɔ̀pɔ̀npɔ̀n bo. Mitɔ̀m si: kɪ́ dùo paaki u'Baa saan.

ki la lèbre bi'tetem,

ηο ωο ρί buu βε.»

⁴¹ Esayi là len' nnò, kime u là laa' *Yesu ya kpieke ma nnò ne cère' u len' u'gber.

⁴² Nin nen ke, *Sufmbe ya cienb bà yebe mənən là teke' *Yesu ki jin'; ama *Farišenmbe bo ne ba len' upaan bo ki ye bi teke' wə ki jin'. Bi là fenge' bi li ηore be litaanl ya duku ni ne.

⁴³ Kime bi yé binib ya kpiekm ki cən' Uwien yaam.

Yesu təkē' binib tigber tà nnò ne lá li biin be

⁴⁴ *Yesu len' ufaa bo ki ye: «Wà ke teke' nni ki jin' la, na yé u teke' min baba ne ki jin', u teke' wà sən' nni ní nnò mə ki jin' ne.

⁴⁵ Wà ke laa' nni la, u laa' wà sən' nni ní nnò mə ne.

⁴⁶ Min yé kuwenwenku ne ki baa' uηendun ni, ηο unil wà ke teke' nni ki jin' la, u la juore cinrūnl ni.

⁴⁷ Unil cii' n'gber, ka bon' tù la, na yé min ne li biin wə, kime ma baa' ρí lá biin uηendun ya nib, n baa' ρí lá ηmien be ne.

⁴⁸ Wà ke wíe' nni, ka teke' n'gber la, u laa' nibonn ná li biin wə. Uwenfərke ya daali la, n'gber nnò ne li biin wə,

⁴⁹ kime ma təkēh n'bugben ya gber. N'Baa wà sən' nni ní nnò, wən ne təkē' nni n li len ma bo nin n li wəkn ma bo.

⁵⁰ N ben ki ye u'gber dienb binib limiel là ηa ηməbe gbenm ne. Nnò ne n təkēh tà ke nò n təkēh tù n'Baa təkē' nni tù ma bo ne.»

13

Yesu səkere' u'panpaankaab ya tään

¹ Ní là sien' waamu ne *Sufmbe ya Pak ya nacenku ρí jele. *Yesu ben ki ye u'yo baa' wə ρí ne uηendun wuu ni, kí liebe u'Baa bó. U là yé u'nib bà te uηendun ni nnò. U là yé be ki tí gben' ne.

² *Yesu nin u'panpaankaab là jinh kutaajuoku ya jier uyo wà nnò ki laa' useηpol de' Simən Iskariyot ya bije Sudas iyenmaale ηο wə ρí kuore Yesu.

³ Yesu ben ki ye u'Baa de' wə mituəm tibont ke bo, ki ben mə ki ye u'nen' ní Uwien saan ne, ki tí liebeh Uwien saan.

⁴ Wən nin u'panpaankaab ke ki jinh, ne u fii' ki sere', ki gore' u'paaki bó ya lierl ki ble', ki taa' kukpelcieku ki gbin' u'ciek ni,

⁵ ne ki taa' miñunm ki kuore' kusenku ni, ki cin' ki səkreh u'panpaankaab ya tään*, ki taah u gbin kukpelcieku kúa nnò ki ηmireh yè.

⁶ U tí baa' Simən Pier saan, ne u təkē' wə ki ye: «Yonbdaan, sin ρí lá səkere min ya tään-ii?»

⁷ Ne *Yesu ye: «Fenfennò ηa ρí cii n teh ná nò ya tingi, ama a lá li cii nè uyo uba ne.»

⁸ Ne Pier ye: «ηa li li səkere n'taan fiebu.» Ne *Yesu ye: «Ma səkere' a'taan la, ηa ρí le gbiin n'saan.»

⁹ Ne Simən Pier ye: «Yonbdaan, nnò la, la səkere n'taan baba. Səkere n'nuo nin n'yul mə.»

¹⁰ Ne *Yesu ye: «Unil sii' la, wa ρí li nuunh wə ρí pək kí sii kí lere, u li səkere u'taan baba ne, kime u'gbenent ke wien ne. Ní'mə wien ne, ama na nín yé ní'ke ne wien.»

¹¹ Kime *Yesu ben udaan wà li kuore wə, nen ne cère' u len' ki ye: «Na yé ní'ke ne wien.»

* **13:5** *Itaan ya səkrm* là yé liyonbtuonl ne.

12 Tɔ, u sɔkre' bi'taan ki tɪ gben', ki gole' u'lierl nno, ne ki liebe' ki tɪ kɛle', ki niire' be ki ye: «Ni cii' n tien' ne na no ya tingi-ii?»

13 Ni yih nni ni' Cenbaa nin ni' Yonbdaan ma no, ni nmabe imɔn ne, kime n ye wɔn ne.

14 Min ni' Yonbdaan nin ni' Cenbaa sɔkre' ni'taan ma no, ni'mo ri li sɔkreh ni'tɔb ya taan nno.

15 Kime min wuɔn' ne ni li teh ma ne, ni'mo ri li teh ni'tɔb ten n tien' ne ma no.

16 N tɔkeh ne imɔn ne, utonsɔnl ɲa cen' u'cenbaa, utond mo ɲa cen' wɔ sɔn' wɔ.

17 Ni bende' n len' na no ya tingi ma no, ni teh nno la, Uwien ya mɔnm li te ni'bo ne.

18 «Ma lienh ni'ke bo, min n ben n gende' binib bɔ; ama na kele' *Uwien ya gbɔnku ni nno li tien ne. Ni kele' ki ye: «Min nin unil wɔ taakeh ki jinh n'jier ne fii' ki sere' n'bo.»

19 N tɔke' ne nibonn na ɲa laan tien' ya gber fenfennɔ, ɲɔ ni la tien' la, ni bende ki ye «n ye n ye wɔ» ne†.

20 N tɔkeh ne imɔn ne, unil teke' n sɔn' unil wɔ la, u teke' min ne. Unil teke' nni la, u teke' wɔ sɔn' nni ni nno ne.»

Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye bi'ni uba li kuɔre wɔ

(Matie 26:20-25; Mark 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 *Yesu len' nno ki tɪ gben', u' yenn saa' ki gbien', ne u tɔke' be ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, ni'ni uba li kuɔre nni.»

22 Ne u'panpaankaab jɛbeh ki likeh tɔb, ka ben u niireh wɔ.

23 Bi jinh ma nno, u'panpaankaab ni u yie wɔ ki gbien' nno ne ke ki buɔke wɔ.

24 Ne Simɔn Pier kenbe' wɔ ki ye wɔ ri niire *Yesu ki ye u niireh ɲme ne?»

25 Ne u'panpaanke nno gbien' *Yesu bo, ki niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, ɲme ne?»

26 Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «N wɔre' kpɔnɔ ki se' ki de' wɔ la‡, wɔn nino.» Ne ki wɔre' kpɔnɔ ki se', ki de' Simɔn Iskariyot ya bije Sudas.

27 Sudas teke' kpɔnɔ nno uyo wɔ nno, ne *Satan kɔn' u'fel ni. Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Tien a ye a tien na nno tonm!»

28 Binib bɔ ke ki jinh tijier nno ni uba mɔnɔn ɲa bende' na cere' *Yesu tɔke' wɔ ki ye nno.

29 Sudas ne ɲuuke kiliksɔrk ma nno, biba maale' ki ye *Yesu tɔke' wɔ ki ye wɔ ri jo ki tɪ de be kunacenku ya bont ne, bii wɔ ri jo ki tɪ de bijiinb ne niba.

30 Sudas teke' kpɔnɔ nno ma nno ne ki pɔk ki nen' i ya taan bo. Ni la ye kuɔnku ne.

Yesu gbiereh u'panpaankaab be ri li yie tɔb

31 Sudas nen' uyo wɔ nno ne *Yesu tɔke' be ki ye: «Fenfennɔ Uwien kpiɛke' Unil ya Bijɛ. Wɔn bo ne bi li kpiɛke Uwien mo.

32 Wɔn bo ne bi kpiɛke' Uwien la, Uwien bugben mo li kpiɛke wɔ. U li kpiɛke wɔ fenfennɔ ne.

33 N'bumu, ma ji li wuɔke ni'saan. Ni li nuun nni, ama n la tɔke' *Sufmbɛ ya ciɛnb na nno, n ji li tɔke ni'mo ne fenfennɔ, ki ye: «Na ri fre ki jo n joh na saan.»

34 N de' ne liwɔbfɛnl ne: «li yie men tɔb.» N yie ne ma nno, ni'mo ri li yie tɔb nno.

35 Ni yie tɔb la, nen ne li cere binib ke ri bende ki ye ni ye n'panpaankaab.»

† 13:19 Liike 8:28. ‡ 13:26 Ki wɔre' kpɔnɔ ki se' ki de' unil ye kujɛtieku ya dieku ne Sufmbɛ bo.

Yesu tãke' ki ye Pier li niε kɪ ye wa ben wɔ
(Matie 26:31-35; Mark 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Nε Simɔn Pier niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, a joh ɛ bɔ?» Nε *Yesu jjin' wɔ ki ye: «N joh nã bɔ nnɔ ɲa ń fre kí paan n'bo fɛnfɛnnɔ. A lá li paan n'bo uyo uba nε.»

³⁷ Nε Pier niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, be bo ne ma ń fre kí paan a'bo fɛnfɛnnɔ? N li tuo kí kpo a'bo-a!»

³⁸ Nε *Yesu tãke' wɔ ki ye: «A li mɔnbe kí tuo kí kpo n'bo-oo? N tãkeh ɲε imɔn nε, a li niε bolm mita kí ye ɲa ben nni nε kí yaan ukuoje ń muɔ.»

14

Yesu nε yé usen wã joh Uwien saan

¹ *Yesu tãke' u'panpaankaab ki ye: «La cère mɛn ni'yɛnm ń saa. Teke mɛn Uwien kí ji, kí teke n' mɔ kí ji.

² Mifɛnm yɛbe n'Baa den. Ma bi yɛbe la, n bi li tãke nε kí ye n joh ń tĩ bonde mifɛnm kí ble nε-εε?

³ N jon' kí tĩ bonde' mifɛnm kí ble' nε la, n li liebe ní, kí lá taa nε, ɲɔ ni' mɔ ń tĩ ń li te min te nã saan.

⁴ N joh nã bɔ nnɔ, ni ben ni bɔ ya sɛn.»

⁵ Nε Toma tãke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, ta ben a joh nã bɔ, ti li tien mila kí bɛnde ni' bɔ ya sɛn-i?»

⁶ Nε *Yesu tãke' wɔ ki ye: «Min nε yé usen wã wɔngɛh binib tigbɛmɔnt, kí dienɛ be limiel. Uba ɲa ń fre kí jo n'Baa saan ka ɲɛn' min saan.

⁷ Ni bi ben nni la, ni bi li bɛnde n'Baa mɔ nε. Fɛnfɛnnɔ ni ben wɔ, kí laa' wɔ mɔ.»

⁸ Nε Filip tãke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, wuɔn tɛ a'Baa nε ń li dɛkre tɛ.»

⁹ Nε *Yesu tãke' wɔ ki ye: «Filip, n te ni'saan ní wuɔke' kí kpaan' nɔ, nε ɲa bɛn nni-ii! Unil wã laa' nni la, u laa' n'Baa nε. Bɛ tien' a tãke' kí ye ń wuɔn nε n'Baa?

¹⁰ Ƴa teke' kí jin' kí ye n tɛ nin n'Baa nε, nε n'Baa mɔ tɛ nin nni-ii? N tãkeh nε tigbɛr tã nɔ ɲa yé n'bugbɛn yaar. N'Baa wã tɛ nin nni nnɔ nε sɔnh u'tuon.

¹¹ «Teke mɛn kí ji kí ye n tɛ nin n'Baa nε, nε n'Baa mɔ tɛ nin nni. Na teke' n'gbɛr kí jin' la, teke nni mɛn kí ji miyɔkm ya bont nɔ bo.

¹² N tãkeh nε imɔn nε, unil wã ke teke' nni kí jin' la, u li sɔn ituon yã n sɔn' yè nɔ. U li sɔn ituon yã yɛbe nin n sɔn' yã nɔ mɔnɔn, kime n joh n'Baa bɔ nε.

¹³ Ni mie' nã kɛ n'yel bo la, n li tien nɛ, ɲɔ bɛ ń kpikɛ n'Baa min u'bije bo.

¹⁴ Ni mie' nni * nã kɛ n'yel bo la, n li tien nɛ.»

Uwien li sɔn Utotorl uba ni

¹⁵ Ni yie nni la, ni li boh n'wɔb nε,

¹⁶ nε n li gbãan n'Baa wɔ ń de nε Utotortɔ wɔ ń li te ni'saan uyo kɛ.

¹⁷ U yé *Mifuoɔaanm nε, kí yé tigbɛmɔnt ya daan. Uɲɛndun ya nib ɲa ń fre kí teke mɛ, kime ba lɛnh mɛ, ka ben mɛ mɔ. Ama Ninbi wɔn, ni ben mɛ; mĩ te ni'saan, kí li te ni'ni mɔ.

¹⁸ Ma ń cère nε ní li te tɛn mutɛnkpiibumu. N li liebe ní ni'saan.

¹⁹ Ni sien' waamu, uɲɛndun ya nib ɲa ji li ɛ nni, ama ninbi li ɛ nni, kime n fuobe, nε ni' mɔ li fuobe.

²⁰ Ni'daali baa' la, ni li bɛnde kí ye min nin n'Baa taan' kí yé unibaab nε, nε ninbi nin min mɔ taan' kí yé unibaab.

* **14:14** Bi kpɛ' kí kele' tigbɔnt tã nnɔ ya tuba ni nni ɲa te tu'ni.

21 «Unil wà yíe nni si: wà bɛn n'wɔb kɪ boh yɛ nɛ. N'Baa li yíe unil wà yíe nni, nɛ n'mɔ lí yíe udaan, kɪ cɛrɛ udaan rí bɛnde nni.»

22 Nɛ Sudastɔ, wà ɲa yé Sudas Iskariyɔt nnɔ niire' wɔ kɪ ye: «Yonbdaan, bɛ bo nɛ a li cɛrɛ tinbi rí bɛnde ɲɛ, ka rí cɛrɛ uɲɛndun ya nib rí bɛnde ɲɛ?»

23 Nɛ *Yesu jiin' wɔ kɪ ye: «Wà yíe nni la, u li boh n'gbɛr nɛ, n'Baa li yíe wɔ, nɛ ti li baa u'saan, kɪ li kɔh u'saan.

24 Wà ɲa yíe nni la, wa rí li boh n'gbɛr. Ni cengeh tigbɛr tà nɔ ɲa yé n'yaar, tù yé n'Baa wà sɔn' nni ní nnɔ yaar nɛ.

25 «N laan biɛ kɪ te ni'saan ma nnɔ nɛ kɪ tɔkɛ' nɛ tigbɛr tuu nɔ.

26 Ama *Mifuoɲaananm mà yé Utotorl nnɔ, n'Baa li sɔn mè ní n'yel bo. Mɛn nɛ li wɔkn nɛ ni'kɛ, kɪ tiere nɛ n tɔkɛ' nɛ tigbɛr tà nnɔ.

27 «Li te mɛn uyɛnduɔn ni. N dienh nɛ n ɲmɔbɛ uyɛnduɔn wà nnɔ nɛ; ma dienh nɛ wù tɛn uɲɛndun ya nib dienh ma bo. La cɛrɛ mɛn ni'yɛnm rí saa, kɪ la sɛn jɛwaanbu.

28 Ni cii' n tɔkɛ' nɛ kɪ ye n li jo kɪ liebe ní ni'saan. Ni yíe nni la, n joh n'Baa saan ma nnɔ ni bi li ɲmɔbɛ uyɛnsɔngɛ nɛ, kime n'Baa cɛn' nni.

29 N tɔkɛh nɛ nibonn ná ɲa laan tien' ya gbɛr fɛnfɛnnɔ, ɲɔ ní lá tien' la, ní teke kɪ ji nɛ.

30 Ma ji li tɔkɛ nɛ tigbɛr nɛ rí wuɔkɛ, kime uɲɛndun wuu ya ciɛn we ní, wa rí frɛ kɪ tien nni niba.

31 Ama ní kpɛ uɲɛndun ya nib rí bɛnde kɪ ye n yíe n'Baa, nɛ kɪ teh u tɔkɛ' nni ma bo. «Fii mɛn tí jo.» »

15

Yesu nɛ yé busumɔnbu

1 «Min nɛ yé busumɔnbu* nɛ n'Baa yé ukpaal wà tùɔrɛh busubu nnɔ.

2 Isigben yá kɛ te n'bo ka lùonh nnɔ, u li gɛ yí kɪ wiɛ nɛ. Ama isigben yá kɛ lùonh nnɔ, u li kpɛkɛrɛ kɪ tùɔrɛ yí, nɛ yí rí tùɔrɛ kɪ lùon.

3 N tɔkɛ' nɛ tigbɛr tà nɔ tùɔrɛ' ni'tetɛm ɲɔ.

4 Li te mɛn nin nni, tɛn n te nin nɛ ma. Usigben te u'ba, ka tuuke busubu bo la, wà rí frɛ kɪ lùon. Nnɔ nɛ ni'mɔ ɲa te nin nni la, na rí frɛ kɪ tien bonn.

5 «Min nɛ yé busubu, nɛ ninbi yé isigben. Unil wà kɛ te nin nni, n'mɔ te nin udaan la, u li te tɛn usigben wà lùonh kɪ gbiekɛh nɛ. Na te nin nni la, na rí frɛ kɪ tien bonn.

6 Unil wà ɲa te nin nni la, bi li jɛnde wɔ kɪ tí wiɛ nɛ wɔ rí kuore tɛn usigben wà ɲa tuuke subu bo. Isigben yá kuore' la, bi gɛndɛh yí kɪ kpiɛndɛh umu ni nɛ í wih.

7 Ni te nin nni, kɪ ɲmɔbɛ n'gbɛr ni'fɛl ni, kɪ miɛ' Uwien ni yíe ná la, u li de nɛ nɛ nɛ.

8 Ni yé n'panpaakaab, kɪ te tɛn isigben yá lùonh kɪ gbiekɛh la, nɛn nɛ kpiekɛh n'Baa.

9 N'Baa yíe nni ma nnɔ nɛ n'mɔ yíe nɛ. Li te mɛn n'yíem ni.

10 N boh n'Baa ya wɔb, nɛ kɪ te u'yíem ni. Ni'mɔ boh n ya wɔb la, ni'mɔ li te n'yíem ni nɛ.

11 «N tɔkɛ' nɛ nɛn kɛ ɲɔ ní li ɲmɔbɛ uyɛnsɔngɛ wà n ɲmɔbɛ wù nnɔ nɛ; ɲɔ ni'yɛnm rí li sɔngɛ kɪ tí gbɛn.

12 N yíe ní li teh ná si: li yíe mɛn tɔb tɛn n yíe nɛ ma bo.

13 Nil ɲa ɲmɔbɛ yíem kɪ cɛn' wà li tuo kɪ kpo u'jɔtieb bo.

14 Ni teh n tɔkɛ' nɛ ná la, ni yé n'jɔtieb nɛ.

* 15:1 Busubu nnɔ yé tisir tà bi taah tu'bii kɪ ɲɛh fɛn nnɔ nɛ.

15 Ma ji li yih ne n'tonsɔnb; n li yih ne n'jotieb ne, kime utonsɔnl ɲa ben u'cɛnbaa ya gber ke; ama min tɔke' ne tigber tã ke n cii' tũ n'Baa saan nno.

16 Na yé ninbi ne gènde' nni, min ne gènde' ne, ki de' ne lituonl ki ye ní li joh, kí li te ten isigben ya luonh isibii yã li tuu ki te. Nen bo, ni mié' n'Baa nibonn ná ke n'yel bo la, u li de ne nɛ ne.

17 N yíe ni li teh ná si: ní li yíe tɔb ne.»

Uɲɛndun ya nib li nen Yesu nin u'yaab

18 «Uɲɛndun ya nib nen ne la, ní li ben kí ye bi kpíe' ki nɛnde' min ne.

19 Ni bi yé uɲɛndun yaab la, uɲɛndun yaab bi li yíe ne ne, kime uɲɛndun ya nib yíe bi'yaab ne. Ama ninbi ɲa yé uɲɛndun yaab. N ñen' ne uɲɛndun ya nib ní ma nno ne cère' bi nen ne.

20 Li tien men n lá tɔke' ne ná ki ye: «Utonsɔnl ɲa cɛn' u'cɛnbaa nno.» Bi jènde' min la, bi li jènde ni'mo ne. Bi tuo' n'gber la, bi li tuo ni'mo yaar ne.

21 Min bo ne bi li tien ne nen ke, kime ba ben wã sɔn' nni ní.

22 Ma bi baa' ki lá tɔke' be n'gber la, uba ɲa bi li biin be kí ye bi tien' ibiere, ama fɛnfɛnno, ba ji li fre kí dule niba bo kí ye ba tien' biere.

23 Unil nen nni la, u nen n'Baa mo ne.

24 Ma bi sɔn' yɔkm ya tuon yã nisaal ɲa laan sɔn' yè bi laa' la, uba ɲa bi li biin be kí ye bi tien' biere. Ama fɛnfɛnno bi laa' yè ne ki nen min nin n'Baa ke.

25 Ama nen ke tien' ɲo nè í cère ná kele' bi'yiko ya gbɔnku † ni nno nè í tien ne. Ni kele' ki ye: «Bi nen nni ne ka ɲmɔbe bi nen nni bã bo.»

26 «Tɔ, n'Baa li cère í sɔn Utotorl ní. U yé *Mifuoŋaanm ne, ki yé tigbɛmɔnt ya daan, ki ñen' ní n'Baa saan. Mí lá baa' uyo wã la, mí li kun n'bo imɔn.

27 Ni'mo li kun n'bo imɔn, kime ni te n'saan haali n'tuonl ya cincinyo ne.»

16

1 «N tɔke' ne nen ke ɲo ní lá tien' la, ni la wié ni'tekjim ne.

2 Bi li ɲɔre ne itáan ya dur ni. Uyo uba mɔnɔn we ní, unil ku' ne la, u li maaleh kí teh u tien' lituɔrl ne ki de' Uwien.

3 Ba bende' n'Baa yé udaan wã, ka bende' n'mo yé udaan wã, nen ne li cère be í tien' ne nno.

4 N tɔke' ne bi lá li tien' ne ma bo, ɲo u ya yo lá baa' la, ní li tien' kí ye n lá tɔke' ne nè ɲo.»

Mifuoŋaanm ya tuonl

«Ma lá tɔke' ne tũ n'tuonl ya cincinyo, kime min nin ninbi ne lá te.

5 Ama fɛnfɛnno, n liɛbeh wã sɔn' nni ní nno saan ne, ne ni'ni uba ɲa niire' nni n joh ná bo-a?»

6 Kime n len' ki ye n li bure kí cère ne ma nno ne ni'yenm saa' ki gbien'.

7 Ama n tɔkeh ne imɔn ne, n jon' ne la, ní li mɔn ni'bo, kime ma jon' la, Utotorl nno ɲa í baa ní. N jon' la, n li sɔn wɔ ní ni'saan.

8 U lá baa' la, u li cère uɲɛndun ya nib í bende kí ye bi yé bibierɛnb, kí cère be í bende kí ye Uwien cuube, kí bende kí ye Uwien li bu be tibuur.

9 U li cère be í bende kí ye bi yé bibierɛnb, kime ba teke' nni ki jin'.

10 U li cère be í bende kí ye Uwien cuube, kime n li jo n'Baa saan, ne na ji li le nni.

11 U li cère be í bende kí ye bi li bu be tibuur, kime Uwien bun' uɲɛndun wuu ya cɛn tibuur ɲo.

12 «N bié ki ɲmɔbe tigber tũ yebe í tɔke ne, ama tũ li kpíeke nin ne fɛnfɛnno.

† 15:25 Bi ye bi'yiko ya gbɔnku la, bi niireh Uwien ya Jotiekpaaku ya gbɔnku ne. Liike 10:34.

13 Uyo wà *Mifuoŋaanm lá li baa nno; men mà yé tigemànt ya daan nno; mí li pekre ne tigemànt ya sen ke ni. Ma ní tóke mí'bugben ya gber, ama mí cii' tà nno, tun ne mí li tóke ne. Mí li tóke ne ná lá li tien' ya gber mo.

14 Mí li kpieke nni, kime mí li taa n ya gber ne kí tóke ne.

15 N'Baa ya bont ke yé n'yaar ne, nen ne cère' n ye mí li taa n ya gber ne kí tóke ne.»

Ni'yensaa li kpende uyensonge

16 «Ní sien' waamu, na ji li e nni, ní pukn' waamu la, ni li e nni.»

17 Ne u'panpaankaab biba niireh tób ki teh: «U len' ná nò ya tingi si ba? U ye ní sien' waamu, ta ji li e wò, ní pukn' waamu la, ti li e wò, ki ye u joh u'Baa bó!

18 Ne ki tí ye «U yih ba waamu?» Ta ben u ye wò ní ye bà?»

19 *Yesu bende' bi yíe be ní niire wò iniire, ne u tóke' be ki ye: «Ní niireh tób n len' ma ki ye: «ní sien' waamu, na ji li e nni, ní pukn' waamu la, ni li e nni nno ya tingi ne-a?»

20 N tókeh ne imòn ne, ninbi li muò kí kpiende, ne uɲendun ya nib li pokn. Ninbi ya yenn li saa, ama ní'yensaa nno lá li kpende uyensonge.

21 Upii benh nin timer la, u te uyensaa ni ne u'merwien bo. Ama u tí maa' ki gben' la, uyensonge li cère wa ji li tiere imerwien nno bó, kime unifaan kòn' uɲendun ni.

22 Ní te nno ne ní'mò bo; fenfennò, ni te uyensaa ni ne. Ama n lá li liebe kí le ne, ne ní li te uyensonge ni. Uba ña ní fre kí ñen ní'yensonge nno ní'fèl ni.

23 «Nen daali na ji li niire nni bonn niba bó. N tókeh ne imòn ne, ni mie' n'Baa nibonn n'yel bo la, u li de ne nè ne.

24 Na laan mie' bonn n'yel bo haali nin fenfennò. Míe men, ní li e ñò kí le uyensonge kí tí gben.»

Yesu faake' nin uɲendun

25 «N tóke' ne ní'ke mikpenjenm ni ne. Uyo uba we ní ma ji li pò kpenjenm kí tóke ne gber. Ama n li tóke ne n'Baa ya gber nè ní li wien ne.

26 Ní' daali ni li mie' n'Baa tibont n'yel bo. Ma tókeh ne ki teh min ne li mie' n'Baa kí de ne,

27 kime n'Baa bugben ne yíe ne, ni yíe nni, ki teke' ki jin' ki ye n ñen' ní wòn saan ma nno bo.

28 Tò, n ñen' n'Baa saan ne ki baa' uɲendun ni, n tí li ñe uɲendun ni kí liebe n'Baa bó.»

29 Ne u'panpaankaab tóke' wò ki ye: «A laa'-aa! Fenfennò a ji lienh ní wien ne, ña ji pòh kpenjenm.

30 Fenfennò ti bende' ki ye a ben tibont ke, ña nuunh nil ní niire ñe niire kí yaan á bende u ye wò ní niire kí ye bà; nen ne cère' ti teke' ki jin' ki ye a ñen' ní Uwien saan ne.»

31 Ne *Yesu niire' be ki ye: «Ní teke' ki jin' fenfennò wuò nò-òò?»

32 Tò, uyo uba we ní, kí li baa'-a, ní'ke li yere wa ke ní taa u ya bó kí cère nni n'baba; ama ma te n'baba, kime n'Baa te nin nni.

33 N tóke' ne tigber tuu nò ñò ni te nin nni ma nno, ní li te uɲenduon ni ne. Uɲendun wuu ni, ni te ijend ni ne, ama li co men ní'ba, kime n faake' nin uɲendun ki gben' u'tuom ñò.»

17

Yesu kaareh Uwien

1 Tò, *Yesu len' nno kí gben', ne ki yaare' kí liike' paaki bó, ki ye: «N'Baa, uyo baa', wuon a'Bije ya kpieke, ñò a'Bije mo ní wuon a'kpieke.

2 A de' wə mituəm unisaal ke bo ɲə wə rí taa limiel là ɲa ɲməbe ghenm kí de a de' wə binib bà nnə ke nɛ.

3 Limiel là ɲa ɲməbe ghenm si bɛn rí bɛnde kí ye sin baba nɛ yé Uwien imɔn, kí bɛnde *Yesu Kristo wà a sɔn' wə ní nnə mɔ.

4 Min wuɔn' a'kpíeke kitink bo, kí sɔn' a de' nni lituonl là rí sɔn nnə kí ghen'.

5 N'Baa, fɛnfɛnnɔ, kpíeke nni a'saan. De nni ukpíeke wà n là ɲməbe wù a'saan kí laa' uɲɛndun ɲa laan te nnə.

6 «N cère' binib bà a gènde' bɛ uɲɛndun ya nib ni, kí de' nni nnə bɛnde' a yé udaan wà. Bi là yé a'yaab nɛ, nɛ a taa' bɛ kí de' nni, nɛ bi boh a'gber.

7 Fɛnfɛnnɔ, bi bɛnde' kí ye a de' nni nibonn nà ke nnə ɲɛn' a'saan nɛ,

8 kímɛ n tɔke' bɛ a tɔke' nni tigber tà nnə, nɛ bi teke' tù, kí mɔnbe kí bɛnde' kí ye n ɲɛn' ní a'saan nɛ, kí teke' kí jin' kí ye sin nɛ sɔn' nni ní.

9 «N kàareh ɲɛ kí dienh bɛn nɛ. Ma kàareh ɲɛ kí dienh uɲɛndun ya nib. Ama n kàareh ɲɛ kí dienh binib bà a de' nni bɛ nnə nɛ, kímɛ bi yé a'yaab nɛ.

10 Nà ke yé n'yaann yé a'yaann nɛ, nɛ nà ke mɔ yé a'yaann yé n'yaann nɛ. Bɛn nɛ cèreh binib lɛnh n'kpíeke.

11 Ma ji li te uɲɛndun ni, bɛn nɛ li te uɲɛndun ni; min we ní a'saan nɛ. N'Baa uñaan, a de' nni a'yel là nnə, cère liyel bugbɛn ya tuəm rí li gu bɛ, bɛ rí li yé unibaab tɛn min nin sin yé unibaab ma bo.

12 N là te bi'saan uyo wà nnə, n là gu bɛ nin a'yel là a de' nni nnə ya tuəm nɛ. N guure' bɛ, nɛ ní kpaan' wà rí kpo kí juore fɛnm nnə baba ɲa ɲí la, bi'ni uba ɲa kpo' kí juore' fɛnm. U kpo' kí juore' fɛnm ɲə nà kele' a'gbonku ni nnə nɛ rí tien nɛ.

13 Fɛnfɛnnɔ, n we ní a'saan nɛ. N laan te uɲɛndun ni ma nnə nɛ kí lienh nnə, ɲə bɛ rí li ɲməbe uyɛnsonge wà n ɲməbe wù nnə kí tí ghen.

14 N tɔke' bɛ a'gber, nɛ ɲɛndun ya nib nɛnde' bɛ, kímɛ ba yé ɲɛndun yaab, tɛn n'mɔ ɲa yé ɲɛndun yɔ ma.

15 Ma kàareh ɲɛ kí teh á ɲɛn bɛ uɲɛndun ni, ama n kàareh ɲɛ kí teh a la cère usɛnpol ubierɔ nɛ rí tien bɛ niba.

16 Ba yé ɲɛndun yaab tɛn n'mɔ ɲa yé ɲɛndun yɔ ma.

17 Cère bɛn li cinbe kí yé a'yaab tigbɛmɔnt bo. A'gber nɛ yé tigbɛmɔnt nnə.

18 A sɔn' nni ní uɲɛndun ni ma nnə, nɛ n'mɔ sɔn' bɛn uɲɛndun ni.

19 Bɛn bo nɛ n taa' n'ba kí de' ɲɛ, ɲə bi'mɔ rí li cinbe kí yé a'yaab tigbɛmɔnt bo.

20 «Ma kàareh ɲɛ kí dienh bɛn baba, n kàareh ɲɛ kí dienh binib bà bi li tɔke bɛ n'gber bɛ rí teke nni kí ji nnə mɔ nɛ.

21 N kàareh ɲɛ ɲə bi'ke rí taan kí li yé unibaab nɛ. Tɛn sin n'Baa a tɛ nin nni ma n'mɔ tɛ nin ɲɛ nnə, cère bi'mɔ rí li tɛ nin tɛ, ɲə uɲɛndun ya nib rí teke kí ji kí ye sin nɛ sɔn' nni ní.

22 A de' nni ukpíeke wà nnə, n'mɔ de' bɛ wù, ɲə bɛ rí taan kí li yé unibaab tɛn min nin sin yé unibaab ma,

23 kímɛ n tɛ nin bɛ, nɛ a'mɔ tɛ nin nni. Nnə nɛ bi taan' kí yé unibaab kí tí ghen', ɲə uɲɛndun ya nib rí bɛnde kí ye sin nɛ sɔn' nni ní, kí bɛnde kí ye a yíe bɛ tɛn a yíe nni ma bo.

24 N'Baa, a de' nni binib bà nnə, n yíe rí te nà saan la, bi'mɔ rí li tɛ nin nni nɛ, kí lɛ a de' nni ukpíeke wà nnə, kímɛ a yíe nni kí laa' ɲa laan ɲɛn' uɲɛndun.

25 N'Baa ugbɛmɔndaan, uɲɛndun ya nib ɲa bɛn ɲɛ, ama min bɛn ɲɛ. Nɛ biɛ nɔ mɔ bɛn kí ye sin nɛ sɔn' nni ní.

26 N cère' bi bɛnde' a yé udaan wà, kí li liɛbe kí cère bɛ rí bɛnde ɲɛ, ɲə a yíe nni miyíem ma nnə rí li tɛ bi'ni, ɲə n'mɔ rí li tɛ nin bɛ.»

18

*Yesu ya cuom**(Matie 26:47-56; Mark 14:43-50; Luk 22:47-53)*

1 *Yesu len' nnɔ ki tɪ gben', nɛ wɔn nin u'panpaankaab bure' ki tɪ puore' kubunbunku kua bi yih kù Sedrɔn nnɔ. Isiin ya kpàabu buba te ni'saan, nɛ wɔn nin u'panpaankaab kɔn' bu'ni.

2 Sudas, wà kuɔre' *Yesu nnɔ, mɔ bɛn ni'saan, kime *Yesu nin u'panpaankaab là sɔbe ki taakeh nɛ nɛ.

3 Nɛ Sudas taa' Erom ya sojacɛkl liba nin Uwien ya duku ya guguurb bà bitɔtuɔrcienb nin *Farisienmbɛ sɔn' bɛ nnɔ, bi joh ni'saan ki tuke ifr nin imɔnafin nin tijɛkɔnwɛnt.

4 *Yesu bɛn nà kɛ li tu wɔ ma nnɔ, nɛ ki tuobe' bɛ usɛn bó, ki niire' bɛ ki ye: «Ni nuunh ɲmɛ?»

5 Nɛ bi ye: «Ti nuunh Nasarɛt ya *Yesu nɛ.» Nɛ u ye: «Min sɔ.» Sudas wà kuɔre' wɔ nnɔ mɔ te bi'ni.

6 U len' ki ye wɔn sɔ ma nnɔ, nɛ bi sulnh puoli bó ki luh.

7 *Yesu tɪ niire' bɛ ki ye: «Ni nuunh ɲmɛ?» Nɛ bi ye: «Ti nuunh Nasarɛt ya *Yesu nɛ.»

8 Nɛ u ye: «N tɔke' nɛ ki ye min sɔ nɔ. Ni nuunh min nɛ la, cère mɛn biɛ bɛ rɪ li joh.»

9 U len' nnɔ ɲɔ u là len' tigbɛr tà nnɔ tù rɪ tien nɛ. U là len' ki ye: «N'Baa a de' nni binib bà nnɔ, ma cère' uba mɔnɔn bole'.»

10 Tɔ, Simɔn Pɛr ɲmɔbe kijusiek, nɛ ki nère' ki ge' ki paare' bitɔtuɔrcienb ya cien ya tonsɔnl uba ya nɔjietubl. Bi yih utons�nl nnɔ Malkus nɛ.

11 Nɛ *Yesu tɔke' Pɛr ki ye: «Jiin a'jusiek kí cùɔn kí tuɔku ni. N'Baa sien' ki ye rɪ ji ijɛnd ya nnɔ n la ji yɛ-ɛɛ?»

Bi tuke' Yesu ki jon' Anni saan

12 Sojacɛkl nnɔ nin li'cien nin Sufmbɛ ya guguurb nnɔ cuo' *Yesu ki lɔle' u'nuɔ,

13 nɛ ki kpiɛ' ki tuke' wɔ ki jon' Anni saan. Anni yé Kayif ya cuɔjɛ nɛ. Kayif nɛ là yé bitɔtuɔrcienb ya cien libinl nnɔ.

14 Wɔn Kayif nɛ là tɔke' *Sufmbɛ ya cienb ki ye nɪ mɔn unibaab rɪ kpo bi'du ya nib bo nnɔ.

*Pɛr niɛ' ki ye wa bɛn Yesu**(Matie 26:69-70; Mark 14:66-68; Luk 22:55-57)*

15 Bi tuke *Yesu ki joh ma nnɔ, nɛ Simɔn Pɛr nin *Yesu ya panpaankɛtɔ uba pɛ u'bo. Bitɔtuɔrcienb ya cien bɛn *Yesu ya panpaankɛtɔ bugbɛn. Nɛn bo nɛ u paan' *Yesu bo ki kɔn' bitɔtuɔrcienb ya cien nnɔ den uluo bo.

16 Ama Pɛr wɔn juore' ki se saali nɛ bunañɔbu saan. Nɛ upanpaankɛtɔ wà bitɔtuɔrcienb ya cien bɛn wɔ nnɔ jon' ki tɪ laa' upiitonsɔnl wà gu bunañɔbu nnɔ, nɛ ki cère' Pɛr kɔn'.

17 Nɛ upii nnɔ niire' Pɛr ki ye: «Sin, a' mɔ ɲa lii yé uje wuɔ ya panpaankaab ya uba-aa?» Nɛ u jiin' wɔ ki ye: «Ma yé u'panpaankɛ.»

18 Tiwɔr là te, nɛ bitɔtuɔrcienb ya cien ya tonsɔnb nin biguguurb sère' umu, ki lokreh. Nɛ Pɛr mɔ te bi'saan ki lokreh.

*Bitɔtuɔrcienb ya cien niire' Yesu iniire**(Matie 26:59-66; Mark 14:55-64; Luk 22:66-71)*

19 Bitɔtuɔrcienb ya cien niire' *Yesu iniire u'panpaankaab bo nin u wɔknh miwɔknm ma nnɔ bo.

20 Nε *Yesu jiin' wɔ ki ye: «N len' binib ke ya nun bó nε, ki wɔkn' uyo ke ni'táan ya dur ni nin Uwien ya duku ya luo bo, *Sufmbε ke taakeh ná saan. Ma len' gbεr tuba balm ni.

21 Bε tien' a niireh min-i? Niire binib bà cenge' n'gbεr n tɔke' bε ki ye bà. Bεn bεn n tɔke' bε ki ye bà mɔnmɔnm.»

22 *Yesu len' nnɔ ma nnɔ, ki laa' biguguurb ya uba se ki nεke wɔ, nε ki kpábe' wɔ utenpε, ki niire' wɔ ki ye: «A jiindeh bitɔtuɔciɛnb ya ciɛn nε nɔ nnɔ-ɔɔ?»

23 Nε *Yesu jiin' wɔ ki ye: «N len' ni bre nε la, wuɔn ná cère' ni bre; nε n tí len' ni mɔn nε la, bε tien' a ñih nni?»

24 Nεn saan nε Anni cère' bi taa' *Yesu ki jon' bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn Kayif saan u'nuɔ juore' ki luo.

Pier tí nié' ki ye wa bεn Yesu

(Matie 26:71-75; Mark 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Simɔn Pier se ki lokreh umu, nε bi niire' wɔ ki ye: «Sin, a'mɔ ña lii yé u'panpaankaab ya uba-aa?» Nε u nié' ki ye: «Ma yé u'panpaankε.»

26 Nε bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn ya tonsɔnb ya uba, wà Pier bi ge' ki paare' u'tubl nnɔ ya den yɔ uba tɔke' Pier ki ye: «Ma bi laa' ñε u'saan bukpaabu nnɔ ni-ii?»

27 Nε Pier tí nié' ki ye wa bεn Yesu. Nε ukuoje pak ki muɔ' i ya táan bo.

Bi taa' Yesu ki jon' Pilat saan

(Matie 27:1-2, 11-14; Mark 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Nεn saan nε bi taa' *Yesu ki ñεn' Kayif den, ki jon' udu nnɔ ya gobina den, bi yih wɔ Pilat. Ní là yé kutenñesɔnsɔnku nε. *Sufmbε ya ciɛnb ña là yie bε ní kuɔn bi'ba jɔknt ñɔ kí fre kí jele bi'Pak ya nacenku nε. Nεn nε cère' ba tuo' ki kɔn' Pilat den*.

29 Nεn bo nε Pilat ñεn' saali bi'saan, ki niire' bε ki ye: «Uje wuɔ tien' ba ni biindeh wɔ?»

30 Nε bi jiin' wɔ ki ye: «Wa bi yé nibiεɔ la, ta bi cuo' wɔ ki ñukn' ñε.»

31 Nε Pilat ye: «Ninbi bugbεn, taa wɔ mɛn kí tí bu wɔ ni'yiko ye ma bo.» Nε bi ye: «Tinbi Sufmbε ña ñmɔbe sɛn tí ku nil.»

32 Bi len' ná nɔ nε wuɔn' ki ye *Yesu là len' ná ki tɔke' binib, u li kpo mikuum mà ya bol nnɔ nε ñ tien.

33 Pilat tí liebe' ki kɔn' tibuur ya duku ni, ki yin' *Yesu ki lá niire' wɔ ki ye: «Sin, a yé *Sufmbε ya bεr nε-εε?»

34 Nε *Yesu jiin' wɔ ki ye: «A len' ná nɔ, a maale' a'ba nε bii bi tɔke' ñε nε ki ye n yé *Sufmbε ya bεr-i?»

35 Nε Pilat tɔke' wɔ ki ye: «Min ña yé Suf-a! A'bol ya nib nin bitɔtuɔrciɛnb nε taa' ñε ki ñukn' nni. A tien' bε nε?»

36 Nε *Yesu ye: «N'bel ña yé uñɛndun wuu ni ya bel. N'bel bi yé uñɛndun wuu ni ya bel la, n'nib bi li kɔn tijer ñɔ *Sufmbε ya ciɛnb la fre kí cuo nni. Ama fεnfennɔ, n'bel ña nín te niε saan.»

37 Nε Pilat tɔke' wɔ ki ye: «Nεn mɛn la, a yé ubεr nε-a!» Nε *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Sin nε ye n yé ubεr. N baa' uñɛndun wuu ni ní lá tɔke binib tigbεmɔnt nε. Nεn bo nε bi maa' nni. Unil wà ke pε tigbεrmɔnt bo nε cengeh n'bó.»

38 Nε Pilat niire' wɔ ki ye: «Tigbεmɔnt si ba?»

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpε mikuum

(Matie 27:15-31; Mark 15:6-20; Luk 23:13-25)

* 18:28 Sufmbε kɔn' bà ña yé Sufmbε den la, bi saa' bi'yiko nε, ki kuɔn' bi'ba tijɔknt kí tí kpaan uyo uba.

Pilat len' nnɔ ma nnɔ ne ki tɪ ɲen' *Sufmbɛ bó, ki tɪ tɔke' be ki ye: «Min ɲa laa' u'biil.

³⁹ Ama binl ke binl ni'Pak ya nacenku ya yo la, n tuu ki ɲendeh lipekl ya nil uba ne ki wiɛnh. Nen bo, ni yie ní taa *Sufmbɛ ya beɾ nnɔ ne kí wiɛ-ɛɛ?»

⁴⁰ Ne bi wuure' ki ye: «La wiɛ wɔn, wiɛ Barabas.» Barabas nnɔ là yé unil wá yie' Erom yaab ya ɲɔbu bó ne.

19

¹ Nen saan ne Pilat cɛre' bi taa' *Yesu ki ɲi' wɔ inalebe.

² Sojambɛ taa' ikonkon ki lɔnlɔn' uyukpekpɛ ki kpele' u'yul, ki taa' kuliermɔnmɔnku kuba ki gɔln' wɔ,

³ ne ki nekndeh wɔ ki tɔkeh wɔ ki teh: «Sufmbɛ ya beɾɔ, ti fuondɛh ɲɛ-a!» Ne ki kpɔbreh wɔ itɛɲɛ.

⁴ Ne Pilat tɪ ɲen' saali, ki tɔke' *Sufmbɛ ki ye: «N li taa wɔ kí ɲen ní saali ni'saan ɲɔ ní bende ki ye ma laa' u'biil.»

⁵ Nen saan ne *Yesu ɲen' ní saali ki kpɛ ikonkon ya yukpekpɛ, ki guo kuliermɔnmɔnku nnɔ. Ne Pilat tɔke' be ki ye: «Uje bugben sɔ.»

⁶ Ama bitɔtuɔrcienb nin biguguurb laa' wɔ ma nnɔ ne ki wuureh ki teh: «Kpe wɔ udɔɔɔɔɔɔ bo! Kpe wɔ udɔɔɔɔɔɔ bo!» Ne Pilat tɔke' be ki ye: «Ni'bugben ní taa wɔ kí tɪ kpe wɔ udɔɔɔɔɔɔ bo, kimɛ min ɲa laa' u' bii' ná ní kpe kuum.»

⁷ Ne bi tɔke' wɔ ki ye: «Tinbi ɲmɔbe yiko uba ne, ne yiko nnɔ bo, u kpe mikuum ne, kimɛ u taa' u'ba ki tien' Uwiɛn ya Bijɛ ne.»

⁸ Pilat cii' bi ye *Yesu taa' u'ba ki tien' Uwiɛn ya Bijɛ ma nnɔ, ne bujɛwaanbu tɔɔɔɔɔɔ' ki cuo' wɔ cɛɛn.

⁹ Ne u tɪ liebe' ki kɔn' tibuur ya duku nnɔ ni ki tɪ niire' *Yesu ki ye: «Sin, a yɛ lɛ bó yɔ ne?» Ama *Yesu ɲa jiiɲ' wɔ.

¹⁰ Ne Pilat tɔke' wɔ ki ye: «ɲa gereh min ne-ɛɛ? ɲa ben ki ye n ɲmɔbe mituɔm ní wiɛ ɲɛ bii' ní kpe ɲɛ udɔɔɔɔɔɔ bo-oo?»

¹¹ Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Uwiɛn de' ɲɛ mituɔm má nnɔ baba ɲa ní la, ɲa ɲmɔbe tuɔm miba n'bo. Nen bo ne unil wá taa' nni ki ɲukn' ɲɛ nnɔ ya biil cɛn' a'yaal.»

¹² Nen saan ne Pilat nuunh u li tien ma kí wiɛ Yesu, ama *Sufmbɛ wuureh ne ki teh: «A wiɛ' wɔ la, ɲa ji yé ubɛrcien Sesa* ya jɔ, kimɛ unil wá ke yih u'ba ubɛr la, u yé Sesa ya nɛnnɛnd ne.»

¹³ Pilat cii' bi len' nnɔ ma nnɔ, ne ki tɪ ɲen' *Yesu saali, ne ki kɛle' tibuur ya biɛk bo, bi yih libuɔl là «Itɛn ya bɛnbɛn nnɔ.» *Sufmbɛ ya lenm ni, bi yih ní saan ki teh «Gabata» ne.

¹⁴ Ní là yé lidaali là *Sufmbɛ bondeh bi'Pak ya nacenku nnɔ ne, ki tuo liwenyul ya yo, ne Pilat tɔke' be ki ye: «Ni'ber sɔ.»

¹⁵ Ne bi wuure' ki ye: «U kpe mikuum ne! U kpe mikuum ne! Kpe wɔ udɔɔɔɔɔɔ bo!» Ne Pilat niire' be ki ye: «N kpe ni'ber udɔɔɔɔɔɔ bo-oo?» Ne bitɔtuɔrcienb jiiɲ' wɔ ki ye: «Ta ɲmɔbe beɾɔ ki kɛnde' ubɛrcien Sesa bo.»

¹⁶ Nen saan ne Pilat taa' *Yesu ki ɲukn' be be ní tɪ kpe wɔ udɔɔɔɔɔɔ bo. Ne bi taa' wɔ ki bure'.

Bi kpe' Yesu udɔɔɔɔɔɔ bo

(Matie 27:32-44; Mark 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ *Yesu bugben tuke u' dɔɔɔɔɔɔ bo ki ɲen' udu ni, ki joh niba saan, bi yih nè «Kuyukpɔbku ya Bùol.» *Sufmbɛ ya lenm ni, bi yih ní saan «Golgota» ne.

¹⁸ Bi kpe' wɔ udɔɔɔɔɔɔ bo nen saan ne, ne ki kpe' bijɛb bile mɔ; uba ukele uba, utɔ mɔ ukɛltɔ, ne *Yesu fo siik ni.

* 19:12 Sesa ne là yé Erom yaab likeh mitinfɛnm má nnɔ ke ya bɛrcien.

19 Pilat kele' mikelm miba ki ye: «Nasaret ya *Yesu wà yé *Sufmbɛ ya bɛr nno sɔ», nɛ ki cɛrɛ bi taa' ki tɛbn' u'dɔpɔnpɔn bo.

20 Ni kele' *Sufmbɛ ya lenm ni nin Erom yaab ya lenm ni nin Grɛkmbɛ ya lenm ni nɛ. Bi kpɛ' *Yesu udɔpɔnpɔn bo nà saan nno ɲa fàkɛ nin udu ni, nɛn nɛ cɛrɛ' *Sufmbɛ bà yɛbɛ kaan' mikelm nno.

21 Nɛ *Sufmbɛ ya tɔtuɔrciɛnb tɔkɛ' Pilat ki ye: «ɲa bi li kele' ki ye *Sufmbɛ ya bɛr, a bi li kele' ki ye: wɔn nɛ ye u yé *Sufmbɛ ya bɛr nɛ.»

22 Nɛ Pilat tɔkɛ' bɛ ki ye: «N kele' nà nɔ n kele' nɛ.»

23 Sojambɛ kpɛ' *Yesu udɔpɔnpɔn bo ki gben', nɛ ki gbiire' u'wɛngolkaar igbiin inan, wà kɛ ugbiin uba ki tɛ sɛn' u'lierfɔfɔrku. Kulierfɔfɔrku nno ɲa ɲmɔbɛ ɲɛɲɛ kɪ ɲɛ paaki kɪ tɪ ci tingi, kimɛ bi là lòn' kù nɛ.

24 Nɛn saan nɛ bi tɔkɛ' tɔb ki ye: «Ti la kɛrɛ kù mɛn, cɛrɛ mɛn tɪ fùɔrɛ imúɔn, kɪ liikɛ wà li jɪ kù.» Nɛn kɛ tien' ɲɔ nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nno nɛ rɪ tien nɛ. Ni kele' ki ye:

«Bi gbiire' n'wɛngolkaar,

nɛ ki fùɔrɛ' imúɔn,

bɛ rɪ liikɛ wà li jɪ n'lierku.»

Tɔ, sojambɛ nno tien' nɛn nɛ.

25 *Yesu ya naa nin u'naa ya ninɛ nin Klopas ya po Mari nin Mari Madelenn se u'dɔpɔnpɔn saan.

26 *Yesu laa' u'naa nin u'panpaanke wà u yíe wɔ ki gbien' nno se ki buɔkɛ, nɛ u tɔkɛ' u'naa ki ye: «Upii, a'bijɛ sɔ.»

27 nɛ ki tɔkɛ' u'panpaanke nno mɔ ki ye: «A'naa sɔ.» Kɪ ɲɛ nɛn daali nɛ u'panpaanke nno cɛrɛ' *Yesu ya naa te u'den.

Yesu ya kuum udɔpɔnpɔn bo

(Matie 27:45-56; Mark 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Ni ya puoli bó nɛ *Yesu bɛn ki ye fɛnfɛnno u sɔn' u'tuɔn kɛ ki gben'-a, nɛ ki len' ki ye: «Uñuñun nɛ ɲmɔbɛ nni,» ɲɔ nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nno rɪ tien.

29 Licuɔl liba se ni'saan ki gbe midɛɲmɪɲmiikm miba, nɛ bi taa' ticitɔnt ki sɛkn' mi'ni, ki taa' ki tuun' kusiiku kùà bi yih kù isɔp nno ya lɛnbenl bo, ki tendɛ' ki kòlɛ' u'ñɔbu.

30 U muɔrɛ' midaam nno nɛ ki ye: «N tien' ni'kɛ ki gben' nínɔ», ki gòn', nɛ ki kpo'.

Soja uba cɔkɛ' Yesu ya kele ni likpaanl

31 Ni là yé lidaali là *Sufmbɛ bondeh bi'Saba nɛ. U ya *Saba là yé uwɛngbɛngɛ nɛ. Nɛn bo nɛ *Sufmbɛ ya ciɛnb ɲa là yíe nikpil rɪ li te dɔpɔnpɔn bo, nɛ ki tɔkɛ' Pilat ki ye wɔ rɪ cɛrɛ u'sojambɛ rɪ ɲɪ ki kuɔ bi kpɛ' binib bà nno ya tãan[†], kɪ jiin bɛ.

32 Nɛ sojambɛ nno baa' ki ɲi' ki kuɔ' binib bà bi kpɛ' bɛ idɔpɔnpɔn bo nin *Yesu nno ya tãan. Bi ɲi' ki kuɔ' ukpiɛk yɛ, kɪ ɲi' ki kuɔ' ulie mɔ yɛ.

33 Ama bi tɛ baa' *Yesu saan ma nno, ki laa' u kpo'-a, nɛn bo nɛ ba kuɔ' u'yɛ.

34 Nɛ sojambɛ nno ya uba taa' likpaanl ki cɔkɛ' *Yesu ya kele ni. Nɛ misɛm nin miñunm pɔk ki ɲɛn' i ya tãan bo.

35 Unil wà laa' tibont nno nɛ tɔkɛ' u laa' nà. U len' nà nɔ yé imɔn nɛ, nɛ u bɛn ki ye u tɔkɛ' tigbɛmɔnt nɛ, ɲɔ ni'mɔ rɪ teke kɪ jɪ.

36 Bi tien' *Yesu nno ɲɔ nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nno nɛ rɪ tien nɛ. Ni kele' ki ye: «Ba rɪ kuɔ' u'kpɔbl liba mɔnɔn.»

† 19:31 Bi là ɲih ki kòh binib bà bi kpaakeh bɛ idɔpɔnpɔn bo ya tãan ɲɔ bɛ rɪ kpo tonm nɛ.

³⁷ Ní tí liébe' ki kele' *Uwien ya gbǎnku ni ki ye: «Bi li caan unil wà bi cǎke' wǎ likpaanl nnǎ bo inun.»

Yesu ya subm

(Matie 27:57-61; Mark 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Ni ya puoli bó nɛ Yosef wà yé Arimate ya du ya nil nnǎ baa' ki miɛ' Pilat ki ye wǎ ní cèbe wǎ wǎ ní jiiin' *Yesu ya gbɛnɛnt udǎpǎnpǎn bo. Pilat tuo', nɛ u jon' ki tí jiiin' tù. Yosef bugbɛn là yé *Yesu ya panpaanke nɛ ka tuo' nil ní bɛnde, kimɛ u là fɛnge *Sufmbɛ ya ciɛnb nɛ.

³⁹ Nikodɛm, wà là baa' *Yesu saan miba kuɔnku nnǎ mǎ baa', ki tuke' lɛfina. Bi cùuke lɛfina wà bi yih wǎ *miir nnǎ nin bi yih wà alowɛs nnǎ nɛ. Lɛfina nnǎ ya kpɛke li baa' tɛn kilo pita.

⁴⁰ Yosef nin Nicodɛm taa' kukpɛlcɛku ki tentɛn' *Yesu ya gbɛnɛnt, nɛ ki taa' lɛfina nnǎ ki tien' tu'bo, *Sufmbɛ subɛh bitɛnkpiib ma bo.

⁴¹ Isiin ya kpàabu buba te bi kpɛ' *Yesu nà saan nnǎ. Bi là gbɛn' ufele uba bukpaabu nnǎ ni ka laan subɛ' nil len.

⁴² Ní là yé lidaali là *Sufmbɛ bondeh Saba nɛ, nɛ ufele nnǎ mǎ ŋa fǎke nin ní'saan. Nɛn bo nɛ bi taa' *Yesu ki tí subɛ' u'ni.

20

Yesu mɛkre' bitɛnkpiib ni

(Matie 28:1-8; Mark 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ *Saba ya daali gɛbre', kutaaku kùà li faa nnǎ nɛ Mari Madelɛnn wǎre' ki fii' ní bíike, ki bure' likul nnǎ bó. U tí baa' ki laa' kutɛnku kùà bi là taa' ki biin' likul nnǎ ŋa jì bi.

² Nɛ u sɛn' ki jon' Simǎn Pɛr nin *Yesu ya panpaankɛtǎ wà u yíe wǎ ki gbɛn' nnǎ saan, ki tí tǎke' bɛ ki ye: «Bi nɛn' Yonbdaan likul nnǎ ní ŋǎ! Ta bɛn bi taa' wǎ ki ble' nà saan!»

³ Nɛn saan nɛ Pɛr nin *Yesu ya panpaankɛtǎ nnǎ nɛn' ki joh likul nnǎ bó.

⁴ Bi joh ma nnǎ bi'kɛ bile tiinh nɛ, ama upanpaankɛtǎ nnǎ sɛn' ki cɛn' Pɛr ki kpɛ' ki baa' lí'saan,

⁵ nɛ ki gbɛn' ki liike', ki laa' tikpɛlcɛr nnǎ nɛ dǎ len, ama wa kǎn'.

⁶ Simǎn Pɛr, wà paan' puoli bó ní nnǎ, mǎ baa', nɛ ki kǎn' likul nnǎ ni, ki laa' tikpɛlcɛr nnǎ dǎ len,

⁷ ki laa' kukpɛlcɛku kùà bi là taa' ki pibn' *Yesu ya yul nnǎ jɛnde' ki dǎ likonkonl, ku'ba.

⁸ Nɛn saan nɛ upanpaanke wà bi kpɛ' ki baa' likul saan nnǎ mǎ kǎn' ki laa', nɛ ki teke' ki jin'.

⁹ Kimɛ haali nin u ya yo ba laan là cii' nà kɛle' *Uwien ya gbǎnku ni ki ye *Yesu lá li mɛkre bitɛnkpiib ni nnǎ ya tingi.

¹⁰ Nɛ *Yesu ya panpaankaab nnǎ liébe' ki kùn'.

Yesu cère' Mari Madelɛnn laa' wǎ

(Matie 28:9-10; Mark 16:9-11)

¹¹ Tǎ, Mari juore' ki se saali nɛ likul nnǎ saan ki muɔh. U se ki muɔh, nɛ ki là gbɛn' ki liike' lí'ni,

¹² ki laa' Uwien ya tondb bile bi guo tiwɛnpenpiɛnt ki kɛ *Yesu ya gbɛnɛnt là dǎ nà saan nnǎ. Uba kɛ u'yul là kunn nà bó, nɛ utǎ mǎ kɛ u'taan là kunn nà bó nnǎ.

¹³ Nɛ bi niire' wǎ ki ye: «Upii, bɛ tien' a muɔh?» Nɛ u jiiin' bɛ ki ye: «Bi nɛn' n'Yonbdaan nɛ, ma bɛn bi taa' wǎ ki ble' nà saan.»

¹⁴ U len' nnǎ ma nnǎ nɛ ki jɛbe' ki laa' *Yesu se, ama wa bɛnde' ki ye *Yesu nɛ.

15 Nε *Yesu niire' wɔ ki ye: «Upii, be tien' a muɔh? A nuunh ηme?» Mari maale' ki ye uje wɔ gu bukpaabu nnɔ nε, nε ki tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, sin nε taa' wɔ la, wuɔn' nni, a ble' wɔ nɔ saan ri jo ki taa.»

16 Nε *Yesu ye: «Mari.» Nε u jiebe' ki tɔke' wɔ *Sufmbε ya lenm ni ki ye: «Rabuni.» Ni'tingi si «Cɛnbaa.»

17 Nε *Yesu ye: «La li co nni*, kime ma laan don' n'Baa bɔ, ama jo ki ti tɔke n'ninjieɓ ki ye: n doh n'Baa wɔ yε ni'mɔ ya baa nnɔ bɔ nε. U yε n'Wien nε, ki yε ni'mɔ ya Wien.»

18 Nε Mari Madelenn jon' ki ti tɔke' *Yesu ya panpaankaab ki ye: «N laa' Yonbdaan,» nε ki tɔke' be *Yesu tɔke' wɔ tigber tɔ nnɔ.

Yesu cère' u'panpaankaab laa' wɔ

(Matie 28:16-20; Mark 16:14-18; Luk 24:36-49)

19 Tɔ, *Saba ya daali gɛbre', kutaaku kɔa li faa' nnɔ ya tajuɔku, nε *Yesu ya panpaankaab taan' ki te kuduku kuba ni ki pinpiin' inaɔuɔn, kime bi la fenge *Sufmbε ya cɛnb nε. Nε *Yesu baa' ki lá sere' bi'siik ni, ki tɔke' be ki ye: «Li te men uyenduɔn ni.»

20 U len' nnɔ, nε ki wuɔn' be u'nuɔ nin u'kele ni ya gbien. U'panpaankaab laa' wɔ ma nnɔ, nε bi'yennm songe.

21 Nε u ti tɔke' be ki ye: «Li te men uyenduɔn ni. N'Baa sɔn' nni ma nnɔ, nε n'mɔ sɔn' ninbi.»

22 U len' nnɔ, nε ki piebe' bi'bo, ki tɔke' be ki ye: «Teke men *Mifuoɔaanm.

23 Ni fère' binib bɔ bi'biere la, Uwien mɔ li fère be. Na fère' bɔ la, Uwien mɔ ɲa ri fère be.»

Toma laa' Yesu nε ki teke' ki jin'

24 *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba bi yih wɔ Toma, ki liebe' ki yih wɔ lileɓl nnɔ, ɲa lá te nin bitɔb uyo wɔ *Yesu baa' bi'saan nnɔ.

25 Bipanpaanketɔb tɔke' wɔ ki ye: «Ti laa' Yonbdaan.» Nε u tɔke' be ki ye: «Ma laa' bi lá kpε' u'nuɔ ni ipenjen nɔ saan ya gbien, ka taa' n'nɔbil ki tuun' igbien nnɔ ni, ka taa' n'nuɔ ki tuun' bi lá cɔke' u'kele ni nɔ saan nnɔ ya gbien ni la, ma ri teke ki ji fiebu.»

26 Tɔ, iwien inin gɛbre', nε *Yesu ya panpaankaab ti taan' ki te kuduku ni. Toma mɔ ji te bi'ni. Nin inaɔuɔn pipi ma kε nnɔ *Yesu baa' ki lá sere' bi'siik ni ki ye: «Li te men uyenduɔn ni.»

27 Nε ki tɔke' Toma ki ye: «Tende a'nɔbil ki mε niε saan, ki liike n'nuɔ ya gbien, ki tende a'nuɔ ki tuun n'kele ya gbien mɔ ni. Ji la maaleh tema, teke ki jl.»

28 Nε Toma ye: «A yε n'Yonbdaan nin n'Wien nε.»

29 Nε *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «A laa' nni ma nnɔ nε ki teke' ki jin'. Bɔ ɲa laa' nni ki teke' ki jin' nnɔ, Uwien ya mɔnm te bi'bo.»

Nà cère' San kele' kugbɔnku kuu

30 *Yesu tien' miyɔkm ya bontɔr mɔ tɔ yebe u'panpaankaab ya nun ni. Ba kele' tɔ kugbɔnku kuu ni.

31 Bi kele' tuu nɔ ɲɔ ni teke ki ji ki ye *Yesu yε Uwien ya Nigendke Kristo, ki yε Uwien ya Bijε nε. Ni teke' wɔ ki jin' la, wɔn bo nε ni li le limiel.

21

Yesu ti cère' u'panpaankaab laa' wɔ

* 20:17 Bi li fre ki lebre la li co nni ki ye la mε nni mɔ.

¹ Ni ya puoli bó nɛ *Yesu tí cère' u'panpaankaab laa' wə Tiberiyad ya ñunciɛnm ya gbaal. U cère' bi laa' wə ma sɔ:

² Simɔn Pɛr nin Toma wà bi liɛbe' ki yih wə lilebl nnɔ nin Natanayel wà ñɛn' ní Kana ya du wà te Galile ya tɛnfɛnm ni nnɔ nin Sebede ya bijieɓ nin *Yesu ya panpaankaatəb bile nɛ là taan' ki te.

³ Nɛ Simɔn Pɛr tɔke' bɛ ki ye: «N joh lijenbɛl nɛ.» Nɛ bi ye: «Tí'mə li paan a'bo.» Nɛ bi ñɛn' ki bure' ki tí kɔn' buñerbu. Ba cuo' bonn haali kuñonɲmɛnku.

⁴ Ní tí wendeh uyo wà nnɔ, nɛ bi laa' *Yesu se miñunm ya gbaal. Ama u'panpaankaab nnɔ ŋa bɛnde' ki ye wɔn nɛ.

⁵ Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Heel! Nacɛnbɛ, na laa' bonn bi?» Nɛ bi ye: «Ta laa' bonn.»

⁶ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Wiɛ mɛn bubɛbu buñerbu ya jie bó, ni li lɛ.» Bi wiɛ' ki cuo' ijen í yebe cɛɛn nɛ ka fre' ki dɛrɛ' bubɛbu nnɔ ki jii'n ní.

⁷ Nɛ *Yesu ya panpaankɛ wà u yíe wə ki gbien' nnɔ tɔke' Pɛr ki ye: «Yonbdaan nɛ.» Simɔn Pɛr cii' Yonbdaan nɛ ma nnɔ, ki laa' u te liñil nɛ, nɛ u taa' u'lierl ki gole', ki lu' miñunm ni ki joh u'saan.

⁸ U'panpaanketəb bà sɛn' nnɔ we ní buñerbu ni ki diɛh bubɛbu bù gbe ijen. Ba là fɔke nin ñunm ya gbaal. Ní li te tɛn mɛta kobk nɛ.

⁹ Bi tí baa' miñunm ya gbaal ki ñɛn' buñerbu ni nɛ ki laa' ikuɔn ya mu uba, ujɛn puu u'ni, ki laa' kpɔnɔ mɔ.

¹⁰ Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Taa ní mɛn ni cuo' ijen yà nɔ ya iba.»

¹¹ Nɛn saan nɛ Simɔn Pɛr liɛbe' buñerbu nnɔ ni, ki tí dɛrɛ' bubɛbu ki ñɛn' liwɛl bo, bù gbe ijɛngbɛngɛngɛ kobk nin piñun nin ita. Nin í yebe ma kɛ nnɔ, bubɛbu nnɔ ŋa kɛrɛ'.

¹² Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Dɛn mɛn kí ŋmɔn.» U'panpaankaab ya uba mɔnɔn ŋa tɔngɛ wə ní niire wə ki ye: «Sin ŋmɛ nɛ?» Kime bi bɛn ki ye Yonbdaan nɛ.

¹³ Nɛn saan nɛ *Yesu nek'n', ki yuure' kpɔnɔ ki de' bɛ, ki taa' ujɛn nnɔ mɔ ki de' bɛ.

¹⁴ *Yesu tí mɛkre' bitɛnkpiib ni ki cère' u'panpaankaab laa' wə ma, bolmta sɔ.

Yesu ye Pɛr ní li likeh u'niɓ

¹⁵ Bi jii'n' tijer nnɔ ki gben' uyo wà nnɔ, nɛ *Yesu niire' Simɔn Pɛr ki ye: «Simɔn, San ya bijɛ, a yíe nni ki cɛn' biɛ nɔ-ɔɔ*?» Nɛ u jii'n' wə ki ye: «Hnn, Yonbdaan, sin mɔnɔn bɛn ki ye n fɛ ŋɛ.» Nɛ *Yesu tɔke' wə ki ye: «Li likeh n'pɛbumu.»

¹⁶ Nɛ ki liɛbe' ki niire' wə ki lere' ki ye: «Simɔn, San ya bijɛ, a yíe nni-ii?» Nɛ u tí jii'n' wə ki ye: «Hnn, Yonbdaan, sin mɔnɔn bɛn ki ye n fɛ ŋɛ.» Nɛ *Yesu tɔke' wə ki ye: «Li yé n'pekpaal.»

¹⁷ Nɛ ki liɛbe' ki niire' wə nta ki ye: «Simɔn, San ya bijɛ, a fɛ nni-ii?» Nɛ Pɛr ya yɛnm saa', kime *Yesu niire' wə bolmta sɔ ki ye: «A fɛ nni-ii?» Nɛ u jii'n' wə ki ye: «Yonbdaan, a bɛn tibont kɛ, ki bɛn ki ye n fɛ ŋɛ.» Nɛ *Yesu tɔke' wə ki ye: «Li kpaah n'pɛ.»

¹⁸ N tɔkeh ŋɛ imɔn nɛ, a là yé unacɛnfaan ma nnɔ, a là guoh a'kpɛlɛr a'ba nɛ, ki joh a yíe ná bó. Ama a tí pore' uyo wà la, a li yuon a'nuɔ, nɛ unitɔ ní gɔln ŋɛ, kí taa ŋɛ kí jo ŋa yíe ná bó.»

¹⁹ U len' nnɔ ŋɔ wə ní wuɔn, Pɛr lá li kpo mikuum mà ya bol kí kpɛike Uwien nɛ. U len' nnɔ ki gben', nɛ ki tɔke' wə ki ye: «Paan n'bo ní.»

Pɛr niire' Yesu upanpaanketəb nnɔ ya gber

* 21:15 Grekmɛ ya lenm ya ñobonl là ya tingi si: *biɛ nɔ* nnɔ lí fre kí lí yé binitəb bii tibontər mɔ.

²⁰ Píer jíebe', kí laa' *Yesu yíe upanpaanke wà kí gbien' nnò pé bí'bo. Upanpaanke nnò né là gbien' *Yesu bo, bí là jinh tíjier uyo wà nnò, kí niire' wò kí ye: «Yonbdaan, ñmè ye wò ní kuore ñe?»

²¹ Píer laa' wò ma nnò, né kí niire' *Yesu kí ye: «Yonbdaan, bé lá lí tu wuò mò?»

²² Né *Yesu jiiin' wò kí ye: «N yíe wò ní lí te kí tí baa uyo wà n lí baa ní la, ní yé a'gber-ii? Sín, lí pé n'bo ní dee.»

²³ Lí ya ñòbonl bo né *Yesu yaab ní bí lienh kí teh u'panpaanke nnò ña ní kpo. *Yesu wòn ña tóke' kí ye wa ní kpo. Ama u tóke' wò kí ye: «N yíe wò lí te kí tí baa uyo wà n lí baa ní la, ní yé a'gber-ii» né?

²⁴ Upanpaanke nnò né tóke' binib tigber tuu, kí kele' tú kugbònkú kuu ní. Né tí bèn kí ye u'gber nnò yé imàn né.

²⁵ *Yesu tien' tibont tú yebe. Bí bí ye bé ní kele tú'ké jeje la, n maale' kí ye unjendun wuu ya fènm ña ní baa bé ní ble bí lí kele tigbònt tà nnò.

Yesu ya tondb ya tùon Nà wəngəh kugbənku kuu te ma bo

Bi yih wà keŀe' kugbənku kuu nnə Luk nɛ. Kugbənku bugbən yé tighbəmənəm̄nt tà u keŀe' tù nnə ya tutukl nɛ. Kù təkəh Yesu ya tondb là kpaande' u'gbəmənəm̄nt uɛndun ni ma bo nɛ. Bi cin' ki kpaande' tù Yerusalem ni nɛ, ki tuɔn' mitinfenm mà guɔn' Yerusalem nnə, ki ŋməŋməbe ki tì baa' idu yà kɛ guɔn' Mediterane ya nunciɛnm nnə.

Kugbənku kuu cin' nin Yesu ya dùom paaki bó Uwien saan ya gber nɛ (1:9). U cère' Mifuoŋaanm jiire' ní u'tondb bo ki toreh bɛ bi'tùon ni (2:1-12).

Kí cin iyul 2 kí tì baa iyul 12, bi lienh Yesu ya tond Pier bo nɛ ní yebe. Binib bà là kpíe' ki teke' Yesu ki jin' nnə kɛ là yé Sufmbɛ nɛ. Sufmbɛ ya ciɛnb là jènde' bi'mə ten bi là jènde' Yesu ma bo nɛ. Nin bi jèndeh bɛ ma kɛ nnə Mifuoŋaanm dienh bɛ lifɛl nɛ bi təkəh binib Yesu ya gbəmənəm̄nt, ki teh miyək̄m ya bont (3-8).

Kí cin iyul 13 kí tì baa ku'biɛn, bi ji lienh Pəl bo nɛ ní yebe. Bi lienh Pəl concuon' ma bo ki təkə' binib Uwien ya gber nɛ. Pəl mə là yé Suf nɛ, ki yé Parisienmbɛ ya cɛkl ya uba, ki yé unil wà jèndeh Kristo ya taanl yaab cɛɛn.

Lidaali liba nɛ u lá joh Damas ya du bó wə rí tì rí tì jènde bà mə teke' Yesu ki jin' ni'bo' nnə. Nɛ Yesu tì jìe' wə usɛn ki cère' u tien' u'yo. U ya Pəl nɛ ji cère' Yesu ya gbəmənəm̄nt yere' Mediterane ya nunciɛnm ya tinfenm ni, ki ŋməŋməbe ki tì baa' uduciɛn Erom ni.

Yesu pùon' ki ye u li de u'tondb Mifuoŋaanm

¹ N'jə Teofil, n'gbənkpiɛku ni, n təkə' ŋɛ *Yesu cin' ki tien' nà nin u wəkn' nà,

² kí tì baa' lidaali là Uwien taa' wə ki don' paaki bó nnə. Kí yaan Uwien rí taa wə kí dùo paaki bó nnə *Mifuoŋaanm cère' u wəkn' binib bà u gènde' bɛ ki tien' u'tondb nnə bi li kpe isɛn yà.

³ U kpo' ki mɛkre' bitɛnkpiib ni ma nnə, u cère' bɛn nɛ laa' wə mibolm mà yɛbe, kí tì baa' iwien pinan, ŋə wə rí wuɔn bɛ kí ye u mənbe ki fuobe. U cère' bi laa' wə, nɛ u təkə' bɛ Uwien ya bɛl ya gber.

⁴ Lidaali liba wən nin bɛn jinh tijier*, nɛ u təkə' bɛ kí ye: «Ni là jende Yerusalem ni, ama ní li te len, kí tì baa lidaali là n'Baa Uwien li de nɛ u là pùon' ki ye u li de nɛ nà nnə. Ni ci' lipuonl nnə min saan nɛ.

⁵ Ni là ci' n ye: San là taa' miŋunm nɛ ki sii' binib Uwien ya ŋunm, ama ninbi wən, ní sien' iwenkàanke nɛ, n li cère' *Mifuoŋaanm nɛ rí jiire ní ni'bo.»

Uwien cère' Yesu don' paaki bó

⁶ *Yesu ya tondb taan' u'saan nɛ ki niire' wə kí ye: «Yonbdaan, nɛn mɛn la, fɛnfɛnnə nɛ a li fie tinbi Israyel yaab ya bɛl, kí jiin kí de tɛ-ɛɛ?»

⁷ Nɛ *Yesu jiin' bɛ kí ye: «Lidaali là nin uyo wà tibont nnə li tien nnə ŋa yé ni'gber, Baa Uwien nɛ sien' ni'kɛ u yíe ma bo.

⁸ Ama uyo wà *Mifuoŋaanm li jiire ní ni'bo nnə, ni li lɛ mituom, kí li yé n'mənkunb Yerusalem ni nin Sude ya tinfenm kɛ ni nin Samari ya tinfenm kɛ ni nin utingbɛn kɛ bo.»

⁹ U len' nnə ma nnə nɛ Uwien cère' u doh paaki bó bi'nun ni. Nɛ kutɛwəlgbənku kuba baa' kí lèkn' u'bo, ba ji laa' wə.

* 1:4 Bi li frɛ kí lebre wən nin bɛn jinh tijier nnə kí yé wən nin bɛn te mə.

10 U doh uyo wà nnò nɛ bi juore' ki se ki likeh paaki bó. Bi se ki likeh ma nnò nɛ ki laa' i ya tãan bo bijeb bile se bi'saan, ki guo tikpɛlɛpɛnt,

11 ki niire' bɛ ki ye: «Galile yaabɛ, bɛ tien' ni se ki likeh paaki nɔ? Uwien nɛ ñɛn' *Yesu wuɔ ni'saan ki don' paaki. U li baa ní ten ni laa' u doh ma bo nɔ nɛ.»

Yesu ya tondb nin binitɔb taan' bɛ ní kàare

12 Tɔ, *Yesu ya tondb siere' lijuɔl là bi yih lè Olifi ya siin ya juɔl nnò bo ki liebe' Yerusalem ni. Lijuɔl nnò ña fòke nin Yerusalem. Ni lii te kɔnsini uba nɛ.

13 Bi tí baa' Yerusalem ni ma nnò nɛ ki kɔn' bi tí rí taakeh ki te paaki ya duku kùà ni nnò. Pìer nin San nin Saak nin Andre nin Filip nin Toma nin Batelemi nin Matie nin Alfe ya bije Saak nin Simɔn wà ya nun mɔn u'du bo ya gbɛr nin Saak ya bije Sudas nɛ kɔn' ki te kuduku nnò ni.

14 Bipiib biba mɔl là te bi'ni, bi ya uba si: *Yesu ya naa Mari nin *Yesu ya ninjìb. Bi'ke kpaan' buñɔbu, nɛ ki tuu ki taakeh ki kàareh.

Bi gènde' Matiyas ki lère' Sudas ya lènl

15 I ya dɛn nɛ binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò taan' litaanl. Bi là li baa binib kobk nin pile. Nɛ Pìer fii' ki sere' bi'siik ni, ki tɔke' bɛ ki ye:

16 «N'yaabɛ, ní kpɛ *Mifuoñaanm là cère' *Dafid len' Sudas ya gbɛr tà, bi kele' tì *Uwien ya gbɔnku ni nnò rí tien nɛ. Wɔn Sudas nɛ là le ki wɔngɛh binib bà cuo' *Yesu nnò usɛn.

17 Sudas là yé tinbi *Yesu ya tondb ya uba nɛ. *Yesu là gènde' u'mɔ ki de' wɔ tì sɔnh lituonl là nɔ nɛ.»

18 (Sudas tien' nibonn ná bre, nɛ bi pèn' wɔ ilike, u taa' ki de' kitink kiba; nɛ ki lu' ki'bo libenlibl u'puoku kpìere', nɛ u'nier ke ñɛn'.

19 *Yerusalem ya nib ke cii' tighɛr nnò. Nɛn bo nɛ bi yin' kitink nnò bi'lenm ni ki ye: «Akaldama» Ní'tingi si: Misɛm ya tink.)

20 Pìer tí len' ki ye: «Nì kele' iyuon ya gbɔnku kùà te *Uwien ya gbɔnku ni nnò ni ki ye:

«U'den rí tien kulɛngbonku, ñɔ níl la ji rí li kɔ yí.»

Ní tí kele' ki ye:

«Unitɔ rí lère u'lènl.»

21 Binib te ki tɔke' nin tɛ uyo wà ke Yonbdaan *Yesu là te nin te tí joh ni'ke saan nnò,

22 ki cin' uyo wà San là siih binib Uwien ya ñunm ki tí baa' lidaali là Uwien ñɛn' wɔ tí'buɔl ki cère' u don' paaki nnò. Ní kpɛ bɛn ya uba nɛ rí kpɔbn tí'bó, kí lí yé umɔnkunl Yonbdaan ya mèkrm bo.»

23 Nɛn saan nɛ bi gènde' bijeb bile. Bi yih uba Yosef, ki baanh wɔ Basabas, ki liebe' ki baanh wɔ Yustus mɔ, ki yih uɔ Matiyas.

24 Nɛ bi kàare' ki ye: «Yonbdaan, sin nɛ bɛn binib ke ya fɛl ni te ma bo. Binib bile biɛ ni, wuɔn tɛ a gènde' wà,

25 ñɔ wɔ rí lère Sudas ya lènl a'tondb ya tuonl ni, kime Sudas dään' lè nɛ ki jon' u kpɛ wɔn li te ná saan».

26 Bi kàare' Yonbdaan ki gbɛn', nɛ ki fùore' imúɔn bɛ rí liike bi lí gènde wà. Nɛn nɛ wuɔn' bɛ ki ye bi lí gènde Matiyas nɛ. Nɛ bi taa' wɔ ki kpɔbn' *Yesu ya tondb piik nin uba nnò bó.

2

Mifuoñaanm ya baam

1 *Pantekot ya nacenku ya daali, nɛ binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò ke taan' ki te buɔl liba.

2 Nɛ bi cii' i ya tãan bo kuwaaku kuba ñɛn' ní kutaaku bó, ki naan ten kutafaabiiku, ki lá gbe kuduku kùà bi ke ku'ni nnò.

³ Nɛn saan nɛ bi laa' nibonn niba baa' ki naan imupien, ki pàareh ki paakeh wà kɛ ya yul bo.

⁴ Nɛ *Mifuoŋaanm kɔn' bi'kɛ ki tì gben', ki cère' bi lienh ilenbol, mǐ yíe wà kɛ ní len ma bo.

⁵ U ya yo ki laa' *Sufmbɛ bà pɛ Uwien bo mɔnmɔnm nɔ te Yerusalem ni nɛ. Bi ñɛn' idu yà kɛ te uɲɛndun ni nɛ ki baa'.

⁶ Bi cii' binib bà teke' *Yesu ki jin' nɔ ya waaku bó ma nɔ nɛ ki taan' ni'saan ki yebe. Bi cii' bi lienh ma nɔ nɛ ni beke' bɛ ki gbien', kimɛ wà kɛ ciih bi lienh u'tiema lenm nɛ.

⁷ Ni beke' bɛ ki gbien' ba ji bɛn bi li ye bà, ki ñuɔreh binib bà teke' *Yesu ki jin' nɔ, nɛ ki ye: «O, binib bà lienh nɔ, bi'kɛ ɲa yé Galile yaab-i?»

⁸ Ni tien' mila ɲɔ ti'ni wà kɛ ciih bi lienh u'yaajelenm-i?»

⁹ Ti'ni biba ñɛn' Pat ya du bó ní nɛ, bitɔb ñɛn' Medi ya du bó ní, bitɔb mɔ ñɛn' Elam ya du bó ní, bitɔb mɔ ñɛn' Mesopotami bó ní, bitɔb mɔ yé Sude ya tinfɛnm yaab, bitɔb mɔ ñɛn' Kapadosi ya tinfɛnm bó ní, bitɔb mɔ ñɛn' Pont ya tinfɛnm bó ní, bitɔb mɔ ñɛn' Asi ya tinfɛnm bó ní,

¹⁰ bitɔb mɔ ñɛn' Friji ya tinfɛnm bó ní, bitɔb mɔ ñɛn' Panfili bó ní, bitɔb mɔ ñɛn' Esipt bó ní, bitɔb mɔ ñɛn' Libi ya du wà bi yih wù Sirenn nɔ ya tinfɛnm bó ní. Bitɔb mɔ ñɛn' Erom bó ní.

¹¹ Ti'ni, biba yé *Sufmbɛ nɛ, bitɔb mɔ yé Sufkɛnkɛnd. Bitɔb mɔ yé Kret yaab, bitɔb mɔ yé Arabi yaab. Ti'kɛ ciih bi lienh ti'lenm ni nɛ ki tɔkeh Uwien sɔn' itùonciɛn yà nɔ.»

¹² Ni beke' bɛ ki gbien', ba ji bɛn bi li maale kí ye bà, nɛ ki niireh tɔb ki teh: «Ni'tingi si ba?»

¹³ Ama biba mɔ sukreh bɛ nɛ ki teh bi ñun' midaam nɛ ki yibe'.

Pier tɔke' linigol Uwien ya gbɛr

¹⁴ Nɛn saan nɛ Pier nin u'tɔb piik nin uba nɔ fii' ki sere', nɛ Pier len' ufaa bo, ki tɔke' linigol nɔ ki ye: «Ninbi *Sufmbɛ nin ninbi bà kɛ te *Yerusalem ni nɔ, cenge mɛn n' bó mɔnmɔnm, ní tɔke nɛ ni'tingi.

¹⁵ Ni maaleh ki teh binib biɛ ñun' midaam nɛ ki yibe'-ee? Ba ñun' daam, kimɛ ní laan te kutɛnɲaaku ya kur tuwɛ nɛ.

¹⁶ Ama *Uwien ya ñɔbonsɔknl Sowɛl là len' nà nɔ nɛ teh. U là len' ki ye:

¹⁷ «Uwien ye: iwenfɔrkɛ yà we ní nɔ;
n li cère n'Fuoŋaanm ní baa binib kɛ bo,
ni'bijieb nin ni'bisieb li sɔnkn n'ñɔbon,
ni'nacɛfɛnb nin ni'jɛciɛn li le tibont tidɛknt yaam.

¹⁸ U ya yo nɛ n lá li cère n'Fuoŋaanm ní baa n'tonsɔnb,
bijeb nin bipiib bo,
bɛ ní tien n'ñɔbonsɔknb.

¹⁹ N li tien micincilm kutaaku nin kitink bo,
n li cère misɛm nin umu nin kumuñiijuaku ní li te,

²⁰ uwien li biike tɛn licinñunl,
nɛ uɲmaal ní mɔnde tɛn misɛm,
kí yaan Yonbdaan ya daali ní baa ní,
u li yé uwengbenge nɛ, ki li ɲmɔbe ukpɛke.

²¹ Nɛn daali wà kɛ li muɔ kí yin Yonbdaan ya yel nɛ li ɲmɛrɛ.» »

²² Pier tí len' cii' pukn' ki ye: «Israyɛl yaabe, cenge mɛn n' bó. Ninbi mɔnɔn bɛn ki ye Uwien cère' Nasarɛt ya *Yesu tien' miyɔkm ya bont nin tibont tà kɛ nisaal ɲa ní fre kí tien tù, ɲɔ wɔ ní wuɔn nɛ *Yesu yé udaan wà nɛ.

²³ Bi taa' wɔ kí ɲukn' nɛ, nɛ ni cère' bà ɲa pɛ yiko bo kɛ' wɔ uɔpɔnpɔn bo kí ku' wɔ. Uwien là bɛn nɛ ki sien' kí ye nè ní tien nɔ.

24 Ama Uwien mækre' wɔ ki ñen' wɔ mikuum ya jend ni, kime kuum ña ñmɔbe tuam mɛ ñ juon wɔ kutenkpiiku ni.

25 *Dafid là len' u'bo ki ye:

«N tuu ki lenh Yonbdaan n'nun bó nɛ.

U te n'nojie bó,

ñɔ niba la sɛn n'fɛl nɛ.

26 Nɛn bo nɛ n ñmɔbe uyensɔnge,

ki lienh miyensɔnglenm,

n bɛn ki ye n li kpo,

ama n ñmɔbe lidɛndɛnl,

27 kime ña ñ cère ñ juore kutenkpiiku ni,

ka ñ cère min a'niñaan ñ bûre.

28 A wɔn' nni limiel ya sɛn.

A te n'saan ma nno,

a li cère n li ñmɔbe uyensɔnge kí tí gben nɛ.» »

29 Pier tí len' ki ye: «N'yaabɛ, ñi kpɛ ñ tûore kí tɔke nɛ tí'yaajɛ *Dafid ya gber nɛ. U là kpo', nɛ bi sube' wɔ. U'kul biɛ ki te tí'du ni haali nin dinnɔ.

30 U là yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl nɛ, ki bɛn ki ye Uwien là pùon' ki pole' ki ye u là li cère u'yaabil liba ñ kèle u'berbiɛk bo.

31 Uwien là cère' *Dafid bɛnde' ki ye u'Nigɛndkɛ Kristo là li mækre bitenkpiib ni. Nɛn bo nɛ *Dafid là len' u'bo ki ye:

«Uwien ña cère' u juore' kutenkpiiku ni,

ka cère' u'gbɛnɛnt bûre'.»

32 U ya *Yesu nɛ Uwien mækre' wɔ bitenkpiib ni, nɛ tí'ke yé bimɔnkunb.

33 U'Baa Uwien kpiɛke' wɔ, ki taa' wɔ ki káan' u'jie bó, ki de' wɔ u là pùon' ki ye u li de wɔ Mifuoñaanm mà nno, nɛ u cère' mí baa' tí'bo. Ni ciih ná, ki likeh nɛ nɔ, ñí yé *Mifuoñaanm ya tuonl nɛ.

34 Ti bɛn ki ye *Dafid ña là don' paaki, ama wɔn bugbɛn là len' ki ye:

«Yonbdaan Uwien tɔke' n'Yonbdaan ki ye:

Kèle n'nojie bó,

35 kí tí baa uyo wà n li cère á te a'ñennɛndb bo litaal.» »

36 Nɛ Pier tí len' ki ye: «Israelɛ yaabɛ, ñi'kɛ ñ mɔnbe kí bɛnde kí ye ninbi kpɛ' *Yesu wà udɔpɔnpɔn bo nno, Uwien tien' wɔn nɛ Yonbdaan, ki tien' wɔ Kristo u'Nigɛndkɛ.»

37 Linigol nno cii' Pier len' nno ma nno nɛ ñi jin' bɛ, ki saa' bi'yɛnm ki gbien', nɛ bi niire' Pier nin *Yesu ya tonɔtɔb ki ye: «Tí'yaabɛ, tí ñín lí tien mila?»

38 Nɛ Pier jiiñ' bɛ ki ye: «Lèbre mɛn ni'tetem, kí cère tí sii ni'ni wà kɛ Uwien ya ñunm *Yesu Kristo ya yel bo, ñɔ Uwien ñ fère nɛ ni'biere, kí pu nɛ *Mifuoñaanm,

39 kime tí'Yonbdaan Uwien là pùon' lipuonl ki ye u li taa *Mifuoñaanm kí de u yin' binib bà kɛ nno. Bɛn si: ninbi nin ni'bumu nin bà kɛ te fɔkm nno.»

40 Pier taah iñɔbontɔ ñ yɛbe ki sureh bɛ, ki saakreh bi'gbɛnɛnt ki teh: «Wie mɛn fɛnfɛnno ya nib bà yé bibierɛnb nno ya gber ñɔ Uwien ñ ñmɛn nɛ.»

Binikipiɛkb bà là teke' Yesu ki jin' nno là fuobe ma bo

41 Nɛ bi sii' binib bà tuo' u'gber nno Uwien ya ñunm. Ni'daali binib bà pukn' bà teke' *Yesu kí jin' bó nno lí baa ten itur ita.

42 Bi tuu ki cengeh *Yesu ya tonɔb ya wɔknm nin inunmón nɛ, kí te tɛn bi te naa nin baa, kí taakeh kí jinh tijjer*, kí taakeh kí káareh.

* 2:42 Bi taakeh kí jinh tijjer tà nno lí fre kí lí yé Yonbdaan ya jier bíi tijiefɛnt tuba.

17 «N'yaabε, n ben ki ye ninbi nin ni'cienb ku' *Yesu ma nnɔ, na ben ne ki sɔn' li ya tuonl.

18 Uwien là cère' u'ñɔbonsɔknb ke len' uyo bo ki ye u'Nigendke Kristo lá li jènde nε. Nεn nε tien'.

19 Nεn bo, lèbre mεn ni'tetem, kí liebe kí paan Uwien bo ηɔ wɔ rí fère nε ni'biere.

20 Nnɔ nε Yonbdaan li de nε lifuorl, ki li sɔn ní u'Nigendke Kristo ni'saan. Wɔn si *Yesu; u là gènde' wɔ ninbi bo nε.

21 Ní kpε wɔn *Yesu rí li te paaki bó nε, kí tí baa uyo wá Uwien li fènde tibont ke. Ní te ten u là cère' u'ñɔbonsɔknb len' ná ke uyo bo nnɔ nε.

22 Moyis wɔn là len' ki ye: «Yonbdaan Uwien li cère ni'ni uba rí ñε uñɔbonsɔknl ni'bo ten min. Ní cenge u li tɔke nε ná ke.

23 Unil wá ke ηa tuo' uñɔbonsɔknl nnɔ ya ñɔbu bó la, Uwien li ñen wɔ u'nib ni nε ki ghen' u'gbε.»

24 *Uwien ya ñɔbonsɔknb ke, ki cin' Samiel nin biñɔbonsɔkntɔb bá paan' u'bo nnɔ mɔ lá len' ná teh iden yiε nɔ ya gbεr.

25 Ninbi nε yé Uwien ya ñɔbonsɔknb nnɔ ya yaabii, nε ki li jonde kujɔtieku kúa u là cuo' kú nin ni'yaajε nnɔ bo. U là tɔke' ni'yaajε *Abraham kí ye u li tien inibel yá ke te utingben bo nnɔ u'mɔnm u ya yaabii bo nε.

26 Mikpiεkm, ninbi bo nε Uwien là gènde' u'tonsɔnl Yesu, ki sɔn' wɔ ni'saan wɔ rí lá tien nε Uwien ya mɔnm, kí ñen ni'ni wá ke u'tuonbiere ni.»

4

Sufmbε ya buur ya cεkl yaab bun' Pier nin San tibuur

1 Pier nin San laan biε ki lienh nin linigol nnɔ; u ya yo nε bitɔtuɔrkaab nin Uwien ya duguurb ya cien nin Saduseyεnmbε baa' bi'saan.

2 Bi'benku ni ben' Pier nin San bo, kime bi wɔknh binib ki teh *Yesu mekre' bitenkpiib ni ma nnɔ, binib bá kpo' mɔ li mekre nε.

3 Bi cuo' bε ki laa' uwien lu' ηɔ, nε bi taa' bε ki tí pekñ' ki cère' bi te len ní tí faa'.

4 Nin nεn ke, binib bá cií' Pier nin San len' ná nnɔ, bi'ni bá yebe teke' *Yesu ki jin'. Bijεb bá teke' wɔ ki jin' nnɔ li baa ten itur injun.

5 Kutaaku faa', nε bitɔtuɔrcienb nin *Sufmbε ya cienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb taan' Yerusalem ni.

6 Bà lá taan' nnɔ ya biba si: bitɔtuɔrcienb ya cien Anni nin Kayif nin San nin Aleksand nin bitɔtuɔrcienb ya cεkl ya nitɔb ke.

7 Bi cère' Pier nin San sere' bi'siik ni nε bi niire' bε ki ye: «Ni taa' ba ya tuɔm nε bii ni taa' ηme ya yel nε ki buu' uwɔb wuɔ nɔ?»

8 Nεn saan nε *Mifuoñaanm cère' Pier tɔke' bε ki ye: «Bitɔtuɔrcienb nin *Sufmbε ya cienbε,

9 ti tore' uwɔb nnɔ ma nnɔ, nε ni buh te tibuur dinnɔ, ki niireh te ki teh ti tien' mila ki buu' wɔ.

10 Tɔ, ninbi nin Israyel ya nitɔb ke rí bende kí ye Nasaret ya *Yesu Kristo wá ninbi kpε' wɔ udɔpɔnpɔn bo nnɔ, Uwien mekre' wɔ bitenkpiib ni. U ya yel ya tuɔm nε cère' uje wuɔ faake' ki se ni'nun bó nɔ.

11 *Yesu bo nε ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Liten là ninbi bidumεb wiε' lε nnɔ, len nε lá tien' litenkpiεkl là co kuduku.»

12 Minjmiεnm ηa rí ñε uba saan ki kende' *Yesu saan, kime *Yesu ya yel baba ηa ñí la, Uwien ηa de' nil uba liyel uñɛndun wuu ni ηɔ len bo tí fre kí ηmεre.»

13 Bi sekn' ki laa' Pier nin San ŋa yé nɪkpekpiɛkb udu ni, ka bɛn gbɔnku ki gbien', ki ŋmɔbe lifɛl ki lienh ma nnɔ, nɛ nɪ cuo' bɛ miyɔkm. Nɛ bi bɛnde' ki ye bɛn nin *Yesu nɛ là te.

14 Tɔ, bi laa' uje wà faake' nnɔ se Pier nin San saan ma nnɔ nɛ ba ji bɛn bi li ye bà.

15 Bi cère' bi ŋɛn' Pier nin San tibuur ya duku nnɔ ni, nɛ bi cin' ki gbiereh

16 ki teh: «Ti li tien mila binib biɛ nɔ? Binib bà kɛ te Yerusalem ni bɛn ki ye bi mɔnbe ki tien' miyɔkm ya bonn nɛ, ta ní fre kí nɛ.

17 Ama ta yíe tigber nnɔ ní yɛbre udu ni ni'kɛ saan. Nɛn bo, cère mɛn tí mɔnde bi'bo inun kí wɔbn bɛ, bi la ji ní tɔke nil *Yesu ya gber.»

18 Nɛ bi liebe' ki yin' bɛ ki kuɔn', ki pien' bɛ ki ye bi la ji ní wɔkn nil *Yesu ya gber, ki la ji ní te u'yel mɔ.

19 Ama Pier nin San tɔke' bɛ ki ye: «Ní kpe tí tuo ni ya ŋɔbu bó bii Uwien ya ŋɔbu bó nɛ? Ninbi mɔnɔn maale mɛn kí liike. Ni lɛ ba mɔn Uwien saan ní-i?

20 Tinbi ŋa ní fre kí li ŋmin kí la tɔke ti laa' ná nin ti cii' ná.»

21 Biciɛnb nnɔ tí mɔnde' bi'bo inun nɛ ki taa' bɛ ki wiɛ'. Ba laa' bi li dule ná bo kí dɛre bi'tub, kimɛ udu ya nib kɛ pɛkeh Uwien miyɔkm ya bonn nnɔ bo nɛ.

22 Pier nin San tien' miyɔkm ya bonn, ki cère' uje wà faake' nnɔ ya bin gɛbre' ibin pinan.

Binib bà teke' Yesu ki jin' nnɔ kàareh

23 Tɔ, bi taa' Pier nin San ki wiɛ' ma nnɔ nɛ bi liebe' ki jon' bi'tɔb saan, ki tí tɔke' bɛ bitɔtuɔrciɛnb nin *Sufmbɛ ya ciɛnb nnɔ tɔke' bɛ ná nnɔ kɛ.

24 Bi cii' ma nnɔ nɛ bi'kɛ kpaan' buŋɔbu, ki kàareh Uwien ki teh: «Yonbdaan, sin nɛ ŋɛn' kutaaku nin kitink nin miŋunciɛnm, ki ŋɛn' tibont tà kɛ te kutaaku bo nin tà kɛ te kitink bo nin tà kɛ te miŋunciɛnm ni.

25 Sin nɛ là cère' Mifuoŋaanm ya tuɔm bo, a'tonsɔnl ti'yaaje *Dafid len' ki ye:

«Bɛ bo nɛ bà ŋa yé *Sufmbɛ ya benku ni ben' ki tí kɛnde'?

Bɛ bo nɛ idu ya nib maaleh yɛnmaalfɛnm-i?

26 Uŋɛndun ya bɛrciɛnb bonde' bi'ba,

nɛ idu ya bɛrb taan' bi'tɔb saan,

bɛ ní kɔn nin Yonbdaan nin u'Nigɛndkɛ Kristo tijɛr.»

27 Imɔn nɛ, ubɛr Herod nin Pɔns Pilat nin bà ŋa yé Israyel yaab nin Israyel yaab là taan' udu wuu ni, ki ku' *Yesu wà yé a'tonsɔŋaan ki yé a'Nigɛndkɛ nnɔ.

28 Bi taan' ki tien' a'tuɔm nin a'yíem bo, a là sien' ki ye ná ní tien nnɔ nɛ.

29 Yonbdaan, fɛnfɛnnɔ gbien kí liike bi wɔbndeh te liwɔbl là ba, kí de tinbi a'tonsɔnb lifɛl ŋɔ tí li tɔkeh binib a'gber ki la fɛnge.

30 Wuɔn a'tuɔm kí cère biwiɛnb ní faake, miyɔkm ya bont ní li teh, a'tonsɔŋaan *Yesu ya yel bo.»

31 Bi kàare' ki gben' ma nnɔ nɛ bi taan' ki te ná saan nnɔ jɛnge'. *Mifuoŋaanm baa' bi'kɛ bo, nɛ bi laa' lifɛl kí tɔkeh binib Uwien ya gber.

Binib bà teke' Yesu ki jin' nnɔ taakeh bi'bont ki gbiinh tɔb

32 Linigol là teke' *Yesu ki jin' nnɔ kpe buŋɔbu nɛ, ki ŋmɔbe iyɛnmaale iba. Uba ŋa lienh ki teh u'bonn yé u'babá yaann. Bi'kɛ là taakeh bi'bont nɛ ki gbiinh.

33 *Yesu ya tondb ŋmɔbe mitɔciɛnm kí kundeh imɔn kí teh Yonbdaan *Yesu mɔnbe kí mɛkre' bitɛnkpiib ni. Nɛ Uwien juokeh bi'kɛ kí gbiekeh.

³⁴ Bi'ni uba ña te ki luo' niba, kimε bà ke ñmòbe mutinmu bii iden nno kuòreh ne ki taah bi kuòreh ki lenh ilike ya nno,

³⁵ ki lá dienh *Yesu ya tondb, ne bi gbiinh, ki dienh unil ke ní wiεbe wò ma bo.

³⁶ Uje uba te bi'ni, bi yih wò Yosef. Ne *Yesu ya tondb baanh wò Banabas, ni'tingi si: «wà songreh binib ya yεnm.» U yé Lefi ya yaabil ne. Bi maa' wò Ciip ya du ni ne.

³⁷ U ñmòbe bukpaabu buba, ki kuòre' bù, ne ki taa' u kuòre' ki laa' ilike ya nno, ki lá de' *Yesu ya tondb.

5

Ananias nin u'po Safira ya gber

¹ Tò, ujetò mò là te bi'ni, bi yih wò Ananias, ki yih u'po Safira. U kuòre' u'kpàabu buba, ki teke' ilike.

² Wòn nin u'po kpaan' buñòbu ne u bore' ilike nno ya niba bó ki taa' u'ba, ki tuke' nà bó sien' nno ki lá de' *Yesu ya tondb.

³ Ne Pier niire' wò ki ye: «Ananias, be tien' a taa' a'fèl ki cèbe' *Satan nò nno, ki lere' *Mifuoñaanm, ki bore' bukpaabu nno ya like ya niba bó ki taa' a'ba!

⁴ Ña laan lá kuòre' bukpaabu nno ma nno, bù là yé a'yaabu ne. A kuòre' bù ma nò, ilike nno mò yé a'yi ne. Be tien' a maale' a'fèl ni á tien nò? A lere' Uwien ne, ña lere' nib.»

⁵ Ananias cii' iñòbon nno ma nno, ne ki lu' ki kpo'. Ne bujewaancienbu cuo' binib bà ke cii' tigher nno.

⁶ Nen saan ne binacenfènb baa' ki taa' bukpelbu, ki pòbn' wò, ki yuure' ki ñen' ki tí sube'.

⁷ Ní tien' ten tikur tuta, ne u'po kòn' ní, ka ben nà tien'.

⁸ Ne Pier niire' wò ki ye: «Tòke nni tighemònt, ni kuòre' bukpaabu bùa nno ya like keke sò-sò?» Ne u ye: «Hnn, i'keke nínò.»

⁹ Ne Pier tòke' wò ki ye: «Be tien' sin nin a'ce ke kpaan' buñòbu ki biike' *Yonbdaan ya Fuoñaanm-i? Liike, bà sube' a'ce nno ne tuo bunañòbu nò. Bi li yuure a'mò, kí ñen.»

¹⁰ Ne u'mò lu' u'nun bó i ya tãan bo ki kpo'. Binacenfènb nno kòn' ní ki laa' u kpo', ne bi tí yuure' u'mò, ki tí sube' u'ce saan.

¹¹ Bujewaancienbu cuo' Kristo ya taanl yaab ke nin binib bà ke cii' tigher nno.

Yesu ya tondb teh miyòkm ya bont

¹² *Yesu ya tondb teh miyòkm ya bont udu ya nib ni cεen. Binib bà teke' *Yesu ki jin' nno ke kpε buñòbu ne, ki taan' ki te Salomàn ya ninbonku* ní.

¹³ Nitòb ña kaabe' ki taakeh nin be, ama udu ya nib ke lá pèkeh be ne.

¹⁴ Ne binib ligol, bijeb nin bippiib ke teknh Yonbdaan ki jinh uyo ke ki pukndeh bi'bó.

¹⁵ *Yesu ya tondb teh miyòkm ya bont ma nno, ne binib yuunh biwiεnb ki lá blinh tikaagbont nin igado bo isengbe, ñò Pier lá gèbreh, u'jinjinku mònàn lu' bi'bo la, be ní faake.

¹⁶ Linigol mò tukeh biwiεnb nin binib bà isenpol ñaake be nno, ki ñeh ní idu ya ñeke Yerusalem nno ní, ki bàareh *Yesu ya tondb saan ne bi cèreh bi'ke faakreh.

Bi cuo' Yesu ya tondb

* 5:12 Liike 3:11.

17 Tɔ, bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn nin binib bɑ kɛ pɛ u'bo ki yɛ Saduseɛnmbɛ nno laa' *Yesu ya tondb teh nno ma nno, nɛ bi taa' bi'bo iponponbe, ki jon'

18 ki cuo' bɛ, ki tɪ pɛkn' udu nno ya pekl ni.

19 Ama ni'daali ya nɔnku, nɛ Yonbdaan Uwien ya tond baa' ki lɑ piire' lipɛkl ya nagenku, ki nɛn' bɛ, nɛ ki tɔkɛ' bɛ ki ye:

20 «Li joh mɛn Uwien ya duku ya luo bo, ki tɪ n li tɔkeh binib mifuobfɛnm miɛ ya gbɛr kɛ.»

21 Bi tuo' u'nɔbu bɔ, nɛ kutɛnɛsɔnsɔnku bi kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr.

Bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn nin binib bɑ pɛ u'bo nno baa' ki lɑ yin' *Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab bɑ bi liɛbe' ki yih bɛ Israyel ya ciɛnb nno kɛ ki taan', nɛ ki sɔn' biguguurb bɛ n jo lipɛkl bɔ ki tɪ taa' *Yesu ya tondb ni.

22 Bi tɪ baa' ni'saan ka laa' bɛ, nɛ ki liɛbe' nɪ ki lɑ tɔkɛ' ki ye:

23 «Ti tɪ baa' ki laa' lipɛkl ya duku pi mɔnmɔnm nɛ, biguguurb mɔ se kunagɛnku saan ki gu. Nin nɛn kɛ tɪ piire' ma, ta laa' nil uba mɔnɔn len.»

24 Uwien ya duku ya guguurb ya ciɛn nin bitɔtuɔrciɛnb cii' tigbɛr nno ma nno, nɛ nɪ beke' bɛ *Yesu ya tondb bɔ cɛɛn, kime bɑ bɛn nɪ tien' ma†

25 Nɛn saan nɛ unil uba baa', ki tɔkɛ' bɛ ki ye: «Liike mɛn-a! Bijɛb bɑ ni pɛkn' bɛ nno, bi te Uwien ya duku ya luo bo ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr.»

26 Nɛn saan nɛ Uwien ya duku ya guguurb ya ciɛn nin u'nib bure' bɛ nɪ tɪ cuo' *Yesu ya tondb nɪ. Bɑ cuo' bɛ nin ufaa, bi tuke' bɛ nɪ suoo nɛ, kime bi fɛnge udu ya nib la yɛkɛ bɛ tɛn nɛ.

27 Bi tuke' bɛ ki tɪ baa', nɛ ki cɛrɛ' bi sɛrɛ' *Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab ya nun bɔ, nɛ bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn tɔkɛ' bɛ ki ye:

28 «Ta lɑ wɔbn' ki pien' nɛ ki ye ni la ji n wɔkn nil *Yesu ya gbɛr-ii? Nɛ ni cɛrɛ' ni'wɔknm gbɛ Yerusalem ni ni'kɛ saan-a! Ni yɛ nɪ ye uɛ bugbɛn ya kuum nɛn' tinbi nɛ-a!»

29 Nɛ Pɪɛr nin *Yesu ya tondb tɔkɛ' bɛ ki ye: «Nɪ kpɛ tɪ tuo Uwien ya nɔbu bɔ ki cɛn' nin tɪ tuo binib ya nɔbu bɔ.

30 Ninbi nɛ kpɛ' *Yesu uɔpɔnɔn bo, ki ku' wɔ, nɛ ti'yaajɛb ya Wien mɛkre' wɔ bitɛnkpiib ni,

31 ki kpɛkɛ' wɔ, ki taa' wɔ ki kɑan' u'jie bɔ, wɔ n li yɛ ubɛr, ki li yɛ Uɪmiɛnl, ki cɛrɛ Israyɛl yaab n lɛbrɛ bi'tetɛm nɔ Uwien n fɛrɛ bɛ bi'biɛrɛ.

32 Tinbi nɛ yɛ tigbɛr nno ya mɔnkunb, nɛ Uwien taa' *Mifuoɔaanm mɑ ki dɛ' binib bɑ boh wɔ nno mɔ yɛ tu'mɔnkunl.»

33 *Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab cii' bi len' nno ma nno, nɛ bi'benku ni ben' bi'bo ki tɪ kɛndɛ', nɛ bi yɛ bɛ n ku bɛ.

34 Tibuur yaab nno ya uba fii' ki sɛrɛ' bi'nun bɔ, bi yih wɔ Gamaliɛl. U yɛ *Farisiɛnmbɛ ya uba nɛ, ki yɛ *Yiko ya wɔnwɔknl mɔ, ki nɪmɔbɛ liyɛl *Sufmbɛ kɛ saan. U tɔkɛ' bɛ ki ye bɛ n taa' *Yesu ya tondb nno ki nɛ saali waamu.

35 Bi nɛn' saali, nɛ u tɔkɛ' tibuur ya cɛkl yaab nno ki ye: «Israyɛl yaabɛ, liike mɛn ni'yul bo nin ni yɛ nɪ tien bijɛb biɛ nɑ nɔ.

36 Kime uɛ uba nɛ lɑ te nɑ laan wuɔkɛ', bi yih wɔ Teyuda. U lɑ yih u'ba unikpɛkpiɛk nɛ, nɛ bijɛb kobiinan pɛ u'bo. Bi ku' wɔ nɛ binib bɑ kɛ pɛ u'bo nno yɛrɛ', nɛ licɛkl nno juorɛ' fɛnm.

37 Uɛ nno yaam gbɛrɛ', nɛ Galilɛ ya nil uba mɔ fii' ki surɛ' binib bi paan' u'bo ki yɛbɛ, bi yih wɔ Sudas. Nɪ lɑ yɛ uyo wɑ bi kɑanh kukɛnku nno nɛ. Bi ku' u'mɔ, nɛ binib bɑ kɛ pɛ u'mɔ bo nno, mɔ yɛrɛ'.

† 5:24 Bi li fre ki lɛbrɛ bɑ bɛn nɪ tien' mɑ ki ye bɑ bɛn tigbɛr nno li kpaan ma mɔ.

³⁸ Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ, ji la tuuke mɛn bijɛb biɛ ya gbɛr. Cɛrɛ bɛ mɛn bɛ rɪ li joh. Bi lienh nà nɔ nin bi sɔnh lituonl là nɔ yé unisaal yaam nɛ la, nɪ li juore fɛnm nɛ.

³⁹ Ama nɪ yé Uwien yaam nɛ la, na rɪ fre kí pien bɛ. Ni kɔnh nin bɛ tijɛr la, nba la, nɪ lá li lɛ ni kɔnh nin Uwien nɛ.»

Gamaliel len' nnɔ ma nnɔ, nɛ bi tuo'.

⁴⁰ Bi yin' *Yesu ya tondb, bi liɛbɛ' ki kɔn' nɪ, nɛ bi nɪ' bɛ, ki pien' bɛ ki ye bi la ji rɪ li tɔkeh nil *Yesu ya gbɛr, nɛ ki taa' bɛ ki wiɛ'.

⁴¹ *Yesu ya tondb siere' bi'saan nin uyɛnsɔnge, kime bi ben nɪ kpɛ bɛ rɪ ji ife *Yesu ya yel bo nɛ.

⁴² Idaan kɛ, bi tuu ki joh Uwien ya duku ya luo bo nin binib den nɛ, ki tí wɔknh binib, ki tɔkeh tigbɛmɔnmɔnt ki teh *Yesu nɛ yé Uwien ya Nigɛndke Kristo.

6

Bi gɛnde' jɛb bilole bɛ rɪ li toreh Yesu ya tondb

¹ Idɛn yà binib bà teke' *Yesu ki jin' ya cɛkl yɛbreh ki pukndeh nnɔ, nɛ *Sufmbɛ bà teke' *Yesu ki jin' ki lienh Grɛkmbɛ ya lenm nnɔ cin' ki kɔnh nin Suftɔb bà lienh bi'yaajɛlenm nnɔ* ki teh daan kɛ daan bi gbiinh tibont la, bi suhɛb bi ya kpɔpiib bó nɛ.

² Nɛ *Yesu ya tondb piik nin bile nnɔ yin' binib bà kɛ teke' *Yesu ki jin' nnɔ ki taan', nɛ kí tɔke' bɛ ki ye: «Na mɔn tí juore tijɛr ya gbiirm bo kí daan Uwien ya gbɛr ya tɔkm.

³ Nɛn bo, tí yaabɛ, gɛnde mɛn ni'ni jɛb bilole bà *Uwien ya Fuoŋaanm te bi'bo, bi ŋmɔbɛ miyɛnfuom, ki yé binimɔnb binib ya nun bó, ŋɔ tí cɛrɛ bɛ rɪ li sɔnh li ya tuonl.

⁴ Tinbi *Yesu ya tondb wɔn, tí li mɔndeh ki kàareh nɛ, kí li tɔkeh binib Uwien ya gbɛr.»

⁵ *Yesu ya tondb len' nà nnɔ ŋmaake' binib nnɔ kɛ, nɛ bi gɛnde' Etienn, u teke' *Yesu ki jin' mɔnmɔnm, *Mifuoŋaanm te u'bo. Bi gɛnde' Filip nin Prokɔr nin Nikanɔr nin Timɔn nin Pamena nin Antiyɔk ya Nikola, u yé Sufkpenkpɛnd.

⁶ Bi taa' jɛb bilole nnɔ ki wuɔn' *Yesu ya tondb, bi taa' bi'nuɔ ki paan' bi'bo nɛ ki kàare' ki de' bɛ.

⁷ Uwien ya gbɛr yɛrɛh ni'kɛ saan, nɛ binib teknh *Yesu ki jinh ki yɛbreh ki pukndeh Yerusalem ni. Bitɔtuɔrkaab ligol mɔ tuo' ki teke' *Yesu ki jin'.

Bi cuo' Etienn

⁸ Uwien juoke' Etienn ki gbien', ki de' wɔ mituɔm ki gbien', ki cɛrɛ' u teh miyɔkm ya bont udu ya nib ni.

⁹ *Sufmbɛ bà te litaanl ya duku kùà bi yih kù bà ŋa ji yé yonbe ya taanl ya duku nnɔ, ya biba nin Sirɛnn ya du nin Aleksandri ya du nin Silisi ya du nin Asi ya tinfɛnm yaab kɛ taan' ki findeh nin Etienn.

¹⁰ Ama ba fre' ki faake' nin wɔ, kime u lienh nin *Mifuoŋaanm de' wɔ miyɛnfuom mà nnɔ nɛ.

¹¹ Nɛn saan nɛ bi de' bijɛb biba ilike bɛ rɪ nɛn u'bo kí ye bi cii' u suke' Moyis nin Uwien.

¹² Bi len' nnɔ ma nnɔ nɛ udu ya nib nin bi'ciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknb kpɛrɛ', nɛ ki bere' ki tí cuo' Etienn, ki taa' wɔ ki jon' *Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab saan,

* **6:1** U ya yo binib bà là teknh *Yesu ki jinh nnɔ, biyɛbnb là yé *Sufmbɛ nɛ. Bi'ni biba là lienh Grɛkmbɛ ya lenm nɛ, ki pɛ Grɛkmbɛ ya tentienn bo. Bitɔb lienh bi'yaajɛlenm, ki pɛ bi'yaajɛtentienn bo. Ben nɛ là yɛbe.

¹³ Ne ki tuke' bitonnendɛnb ní bi lá len' ki ye: «Uyo ke uje wuɔ sukreh Uwien ya duku ne, ki saah Moyis ya yiko.

¹⁴ Kimɛ ti cii' u len' ki ye Nasaret ya *Yesu li we Uwien ya duku kuu, kí lèbre mitetem mà Moyis là wɔkn' te mè nnɔ.»

¹⁵ Ne tibuur ya cekl yaab nnɔ ke caan' Etienn bo inun ki laa' u'nun bó te ten Uwien ya tond ya nun bó.

7

Etienn len' ki jin' Sufmbɛ ya buur ya cekl yaab

¹ Nen saan ne bitɔtuɔrcienb ya cien niire' Etienn ki ye: «Bi len' ma nɔ, tù te-ee?»

² Ne Etienn jiiin' ki ye: «N'baambe nin n'ninjieɛ, li cengeh mɛn. Uyo wá ti'yaaje *Abraham laan là kɔ Mesopotami ya du ni, ka laan jon' ki tí kɔn' Haraan ya du ni nnɔ, ne Uwien wá ɲmɔbe ukpíeke puɔ' u'saan,

³ ki tɔke' wɔ ki ye: «Ne a'du ni nin a'yaab ni, kí jo n li wuɔn ɲɛ udu wá nnɔ ni.»

⁴ Nen saan ne u fii' Kalde yaab ya du ni, ki tí kɔn' Haraan ya du ni. U te wun ni ne haali u'baa tí kpo', ne Uwien cère' u baa' ki kɔn' udu wá ni kɔ u'ni fɛnfɛnnɔ nɔ.

⁵ Uwien ɲa de' wɔ tink kiba udu wuu ni, wa de' wɔ tink kí kpɛ nin kutɛpenku ya piɛn mɔnɔn, ama u pùon' ki ye u li taa udu wuu kí de wɔn nin u'yaabii ne, wú n li yé bi'yu uyo ke. Uyo wá Uwien pùon' lipuonl liɛ nnɔ, ki laa' *Abraham ɲa laan ɲmɔbe buk.

⁶ Ne Uwien tɔke' wɔ ki ye: «A'yaabii lá li tien bicɛnb udutɔ ni, ne u'nib ní taa bɛ kí tien iyonbe, kí jɛnde bɛ ibin kobiinan.

⁷ Ama min Uwien ne li dɛre bi li yé udu wá ya nib ya yonbe nnɔ ya tub. Ni ya puoli bó ne a'yaabii li ɲɛ udu nnɔ ni, kí baa kí lá li pukeh nni niɛ saan.»

⁸ Ne Uwien cuo' nin *Abraham kujɔtieku ki tɔke' wɔ ki ye upunjie ne yé kudíeku kùa wɔngɛh bi'jɔtieku nnɔ. Nen bo ne *Abraham maa' *Isaak, ne ki jie' u'punl wiennin daali. *Isaak mɔ maa' Sakɔb, kí mɔ jie' u'punl. Sakɔk mɔ tien' nnɔ u'bijieɛ. Bɛn ne yé ti'yaajɛb piik nin bile nnɔ.

⁹ «Ti'yaajɛb nnɔ taa' iponponbe bi'waake Yosef bo, ne ki kuɔre' wɔ binib bo wɔ ní tí ní li yé uyonb Esipt bó. Ama Uwien là te nin wɔ,

¹⁰ ne ki ɲɛn' wɔ u'jend ke ni, ki juoke' wɔ, ki de' wɔ miyɛnfuom, ki cère' Esipt ya bɛrcien Farahɔn yíe u'gɛr; ne ki taa' wɔ ki tien' udu nnɔ nin u'den ke ya cien.

¹¹ Tɔ, mikɔnm miba ya bol lu' Esipt nin Kanaan ya du ni ni'ke saan. Ni là yé micɛckɛciennm ne binib bo. Ti'yaajɛb ɲa ji là ɲmɔbe bi li ji bà.

¹² Sakɔb cii' tijier te Esipt ni, ne u cère' u'bijieɛ jon' miba ki tí dɛ'.

¹³ Bi jon' nle ma nnɔ, ne Yosef cère' u'ninjieɛ bɛnde' wɔ, ne Farahɔn mɔ bɛnde' Yosef ya bol si là.

¹⁴ Nen saan ne Yosef sɔn' bɛ ní tí taa u'baa Sakɔb nin u'den yaab ke ní Esipt ni. Bi là te binib pilole nin biɲun ne.

¹⁵ Sakɔb nin u'den yaab ke jon' ki tí kɔ Esipt ni, ne u tí kpo'. Ní tete ne u'bijieɛ, ti'yaajɛb mɔ tí kpo',

¹⁶ ne bi taa' bɛ ki tí sube' ufele uba ni Sikɛm ya du ni. *Abraham ne là taa' ilike ki de' ufele nnɔ Sikɛm ni, Hemɔr yaab saan.

¹⁷ «Uyo wá Uwien li tien u là pùon' lipuonl là ki de' *Abraham nnɔ ɛkn' ní. U ya yo ne ti'bol ya nib pàre' ki yɛbre' Esipt ni,

¹⁸ kí tí baa' uyo wá ubɛrtɔ teke' libel Esipt ni. Wɔn ɲa tu' Yosef.

19 U là lere' ti'bol ya nib, ki jènde' ti'yaajeb, ki wəbn' be be ri taa bi'cənfəndmu ki ti wiε mù ri kpo.

20 U ya yo ne bi maa' Moyis, u là yé kibuk kà mən Uwien ya nun bó ne. Bi wube' kè ki'baa den inmaale ita ne.

21 Bi taa' kè ki ti wiε' uyo wà nnə, ne Farahən ya biεe leke' ki'bo, ki yuure' kè, ki wube' kè ten u'tiema buk.

22 Bi wəkn' Moyis Esipt yaab ya yənfuom ke. U là yé unil wà ηməbe mituəm u'lenm ni nin u'tuon ni ne.

23 «Tə, uyo wà u laa' ibin pinan nnə, ne u taa' iyənmaale ki jon' wə ri ti fuonde u'yaab Israyel yaab.

24 U ti baa' ki laa' Esipt ya nil uba ηməbe Israyel yə uba ki jèndeh, ne u teke' Israyel yə bo, ki ni' ki ku' Esipt yə nnə.

25 U tien' nnə ki maaleh ki teh u'yaab li bende kí ye Uwien li cère wən ne ri nən be bi'nennəndb ya nuə ni, ama ba bende'.

26 Kutaaku faa' sə u laa' Israyel yaab bile kənh. U yie wə ri paa be, ne ki təkə' be ki ye: «Ni'ninjiel ne, be tien' ni ηməbe təb ki jèndeh?»

27 Ama wà ηməbe u'tə ki jèndeh nnə pe' Moyis ki jende', ki təkə' wə ki ye: «Njme ne kàan' ηe ti'ber ηə a li buh te tibuur-i?»

28 A yie á ku nni ten a wun ku' Esipt yə ma nnə ne-a!»

29 U len' nnə ma nnə ne Moyis sən' ki jon' Madiyan ya du ni, ki ti kə, ne ki maa' mubujebumu mule ni'bo.

30 «Ibin pinan gəbre', ne Uwien ya tond uba baa' Moyis saan kupenpelku ni, Sinayi ya juəl saan, ki te kufətuku kuba ni kù teknh umu ka wih.

31 Moyis laa' nè ma nnə, ne ni cuo' wə miyək. Uyo wà u nekndeh wə ri liike nnə, ne ki cii' Yonbdaan len' ki ye:

32 «Min ne yé a'yaajeb ya Wien, ki yé *Abraham nin *Isaak nin Sakəb ya Wien.» Bujəwaanbu cuo' Moyis, u'gbenənt ηəh, ne wa ji kaabe' ki liike'.

33 Nən saan ne Yonbdaan təkə' wə ki ye: «Cekre a'tacaan, kime a se nà saan nə n te ni'saan ne.

34 Iməh, n laa' n'nib Israyel yaab ya cεcεkm kpe ma bo Esipt ni, ki cii' bi'kpiende bó, ne ki jire' ni ri ηmien be. Fənfənnə li jəh, n sən' ηe Esipt bó, á ti nən be len ne.»

35 «Moyis wà Israyel yaab là yie' wə, ki təkə' ki ye ηme kàan' wə ubεr wə ri li buh be tibuur nnə, Uwien tien' wən ne ubεr nin Uηmienl, ki sən' wə, ki cère' u'tond wà là baa' u'saan kufətuku kuba ni nnə toreh wə.

36 Wən ne nən' be Esipt ni. U tien' miyək. Ya bont udu nnə ni nin miñunciən mómnm saan nin kupenpelku ni ibin pinan.

37 Wən Moyis ne təkə' Israyel yaab ki ye: «Uwien li cère ni'ni uba ri nē uñəbnsəknl ni'bo ten min.»

38 Israyel yaab là taan' kupenpelku ni uyo wà nnə, wən ne là te ti'yaajeb nin Uwien ya tond wà lienh nin wə nnə ya siik ni. Utond nnə là təkə' wə tigber tà dienh limiel Sinayi ya juəl bo wə ri lá təkə te ne.

39 Nin nən ke ti'yaajeb ηa tuo' ki bon' wə. Bi yie' u'nəbu bó, ne ki yie be ri liebe Esipt ni,

40 ne ki təkə' Arən ki ye: «Mε te ibule yi ri li le te usen, kime Moyis wà nən' te Esipt ni nnə, ta bən nà tu' wə.»

41 U ya yo ne bi mən' ubul uba u naan kinabuk, ki tūre' lituərl ki de' wə, ne ki jele' kunacenu ki pokn' bi mən' ubul wà nnə bo ki gbien'.

42 Nən ne cère' Uwien búle' be ibuən, ki seln' be bi pukeh tiwenwent tà te kutaaku bo nnə, ten *Uwien ya nəbnsəknb kele' ma *Uwien ya gbənku ni. Bi kele' ki ye:

«Israyel yaabe, ni là kóre' tiwənt ki tien' ituəre ya

nin ni tien' ituorto yà kupenpelku ni ibin pinan nnə,
ni là tien' ki de' min nɛ-ɛɛ?

⁴³ Na là tien' ki de' min,

ama ni là yuure' ubul Molok ya ninbonl nɛ ki tuke',

ki yuure' ubul wà naan linmaabil bi yih wə Erefann nnə mə.

Ni là mən' ibule nnə ki ye ni li gbaandeh ki pukeh yin nɛ.

Nɛn bo nɛ n li cère bɛ rí cuo nɛ tiyonbt

ki jon nà bó fəke ki cɛn' nin *Babilonn.

⁴⁴ «Ti'yaajɛb là te kupenpelku ni ma nnə bi là n̄məbe bɛn nin Uwien cendeh lininbonl là ni nɛ. Kujotiekɛ ya gbənkɛ mə là te lɛn ni nɛ. Uwien nɛ là təkɛ' Moyis ki ye wə rí tien lininbonl nnə. Nɛ Moyis tien' lè Uwien wuən' wə ki ye lè rí li naan ma bo nnə.

⁴⁵ Ti'yaajɛb là taa' lininbonl nnə ki de' bi'yaabii. Nɛ bi teke' lè ki n̄uuke ki t̄i baa' uyo wà Sosuwe yé bi'sɛnlierl nnə. Bɛn nin Sosuwe là joh bɛ rí t̄i teke udu wà, bɛn bo Uwien là n̄ore' inibol u'ni nnə ma nnə, bi là tuke lè nɛ. Lininbonl nnə là te nɛn saan nɛ, ki t̄i baa' ubɛr *Dafid ya yo.

⁴⁶ Uwien ya yɛnm sɔnge *Dafid bo, nɛ *Dafid miɛ' wə usɛn wə rí mɛ kuduku ki de' wən Uwien wà yé u'yaajɛ Sakəb ya Wien nnə*.

⁴⁷ U'bijɛ Salomən nɛ mɛn' Uwien kuduku.

⁴⁸ «Ama Uwien wà n̄a n̄məbe Nacento n̄a kəh nib mɛn' tidur t̄a ni tɛn *Uwien ya n̄bonsəknl là len' ma ki ye Uwien ye:

⁴⁹ «Kutaaku nɛ yé n'berbiek,

kitink yé n'taan taanh nà bo nɛ,

ni li mɛ bɛ ya dubol nɛ k̄i de nni,

n̄ə rí li kəh ku'ni ki fuoreh?

⁵⁰ Na yé min nɛ n̄ɛn' tibont kɛ-ɛɛ?»

⁵¹ Etienn t̄i len' ki ye: «Ni'yul faa, nɛ ni'fɛl bo te tɛn binib b̄a n̄a pɛ Wien bo, ka cengeh u'gbɛr, ki yienh *Mifuoŋaanm uyo kɛ. Ni te tɛn ni'yaajɛb nɛ.

⁵² Ni'yaajɛb là jɛnde' *Uwien ya n̄bonsəknb kɛ, ki ku' binib b̄a təkɛh ki teh Uwien ya Gbɛmɔndaan li baa ní nnə. Fɛnfɛnnə, u baa' ní, nɛ ni kuərə' wə, ki ku' wə.

⁵³ Uwien là sən' u'tondb bi lá de' ninbi nɛ u'yiko, nɛ na bon' wə.»

Bi yèke' Etienn iten ki ku' wə

⁵⁴ Etienn len' nnə ma nnə nɛ bi'benku ni ben' ki t̄i kɛnde', nɛ bi gbienh u'bo inəbii.

⁵⁵ Ama *Mifuoŋaanm te Etienn bo ma nnə, nɛ u yaare' ki liike' kutaaku bo, ki laa' Uwien ya wenwenku windeh, ki laa' *Yesu se Uwien ya jie bó.

⁵⁶ Nɛ u ye: «Liike mɛn, n laa' kutaaku ye, nɛ ki laa' Unil ya Bijɛ† se Uwien ya jie bó.»

⁵⁷ U len' nnə ma nnə nɛ bi wuure' ufaa bo, ki pipi' bi'tub, nɛ ki taan' ki bere' ki t̄i cuo' wə,

⁵⁸ ki n̄ɛn' wə udu nnə ni, bɛ rí t̄i yèke wə iten k̄i ku wə, nɛ ki gore' bi'liercenciɛn ki ble' ki guun' unacɛnfaan uba bi yih wə Səl.

⁵⁹ Bi yèkreh wə iten uyo wà nnə, nɛ u k̄aareh ki teh: «Yonbdaan Yesu, teke n'naank.»

⁶⁰ Nɛ ki gbaan', ki wuure' ufaa bo ki ye: «Yonbdaan, la tɔnge bi'biere yii nə.» U len' nnə ki gben', nɛ ki kpo'.

* **7:46** Bi kp̄ie' ki kele' tigbont t̄a nnə ya tuba ni, n̄i kele' ki ye *kl mɛ kuduku k̄i de Sakəb nɛ*. † **7:56** Bi liebe' ki yih Yesu nɛ *Unil ya Bijɛ*.

8

1 Sól mǎ se bà ku' Etienn nnǎ ya ciék bó nɛ.

Sól jèndeh Kristo ya taanl yaab

Kí ñɛ nɛn daali nɛ bi cin' ki jèndeh *Kristo ya taanl yaab bà te Yerusalem ni nnǎ ki gbiekeh. Nɛn bo nɛ bi'kɛ yere', ki jon' Sude nin Samari ya tinfɛnm ni. *Yesu ya tondb baba nɛ ji là sɛn' Yerusalem ni.

2 Binib bà pɛ Uwien bo mǎnmǎnm nnǎ nɛ sube' Etienn, ki muǎ' u'kuum ki gbien'.

3 Sól wǎn là ñikndeh wǎ ní bere *Kristo ya taanl nɛ. U joh iden nɛ kí tí coh bijeb nin bipiib ufaa bo kí tí pekndeh.

Filip tǎkeh Uwien ya gbɛmǎnmǎnt Samari ni

4 *Kristo ya taanl yaab yere' ma nnǎ, nɛ ki cuonh ni'kɛ saan ki tǎkeh binib u'gbɛmǎnmǎnt.

5 Filip jon' Samari ya tinfɛnm ya du uba ni ki tí tǎkeh binib Uwien ya Nigendkɛ Kristo ya gber.

6 Udu nnǎ ya nib cengeh Filip bó, ki lɛnh u teh miyǎkm ya bont tà nnǎ mǎ, nɛn nɛ cère' bi pɛ u'gber bo mǎnmǎnm.

7 Isenpol ñaake binib bi yebe nɛ u ñuoh yè bi'saan, í siereh ki wuureh ufaa bo. U cèreh iwǎb nin idiɛn mǎ faakreh ki yebe.

8 Nɛn bo nɛ udu nnǎ ya nib ya yɛnm songe' ki gbien'.

9 Ujɛ uba mǎ là te udu nnǎ ni, bi yih wǎ Simǎn, u teh iñǎke ní coh Samari ya tinfɛnm ya nib miyǎkm. U là yih uba unikpɛkpiɛk nɛ.

10 Nɛ binib kɛ tuo' u'ñǎbu bó, ka tiuke wǎ yé wǎ, ki lienh u'bo kí teh: «Uwien ya tuom nɛ kpɛnde' unil wuǎ. Bi yih nɛn nɛ mitǎciɛnm.»

11 Bi tuonh u'ñǎbu bó, kime u ñɛn' uyo nɛ ki teh iñǎke ní coh bɛ miyǎkm.

12 Ama Filip baa' ki lá tǎke' bɛ Uwien ya bel ya gbɛmǎnmǎnt, ki liɛbe' ki tǎke' bɛ *Yesu Kristo yé udaan wǎ, bi teke' ki jin' nɛ u sɛi' bijeb nin bipiib kɛ Uwien ya ñunm.

13 Simǎn, uñǎkdaan nnǎ mǎnǎn teke' ki jin', nɛ Filip sɛi' u'mǎ Uwien ya ñunm. Wa ji siereh Filip saan, ki lɛnh u teh miyǎkciɛnm ya bont, nɛ ní coh wǎ miyǎkm cɛɛn.

14 *Yesu ya tondb bà te Yerusalem ni nnǎ cii' Samari ya tinfɛnm ya nib mǎ teke' Uwien ya gber ki jin', nɛ bi sǎn' Pier nin San ni' bó.

15 Bi tí baa', nɛ ki kǎare' ki de' Samari ya nib bà teke' ki jin' nnǎ, ñǎ Uwien ní de bɛ *Mifuoñaanm.

16 Kime *Mifuoñaanm ña laan là jiiɛɛ' ní bi'ni uba mǎnǎn bo. Bi là sɛi' bɛ Uwien ya ñunm baba nɛ, Yonbdaan *Yesu ya yel bo.

17 Nɛn saan nɛ Pier nin San taa' bi'nuǎ ki paan' bi'bo, ki kǎare' ki de' bɛ, nɛ *Mifuoñaanm jiiɛɛ' ní bi'bo.

18 Simǎn uñǎkdaan nnǎ, laa' *Yesu ya tondb taa' bi'nuǎ ki paan' binib bo, *Mifuoñaanm jiiɛɛ' ní bi'bo ma nnǎ, nɛ u ye u li de bɛ ilike,

19 bɛ ní de wǎ mituǎm nnǎ, ñǎ u'mǎ taa' u'nuǎ ki paan' unil wǎ bo la, *Mifuoñaanm ní jiiɛɛ' ní udaan bo.

20 Nɛ Pier tǎke' wǎ kí ye: «Sin nin a'like kɛ ní juore fɛnm, kime a maale' ki ye a li fre kí taa ilike kí de Uwien ya paabu nɛ.

21 A'niba ña li te tigber tuu ni, kime a'yɛnmaale ña cuube Uwien ya nun bó.

22 Lɛbre a'tetem, kí wɛɛ a'biɛrm miɛ nǎ, kí kǎare Yonbdaan, nba la, u li fère ñɛ a'yɛnmaalbiere yii nǎ.

23 Kime n laa' a ñmǎbe iponponbe ki gbien', nɛ ibiɛre lùo ñɛ inɛmi yaam.»

24 Ne Simon urɔkdaan nnɔ, tɔke' Pier nin San ki ye: «Ni bugben kaaare men Yonbdaan kɔ de nni, nɔ ni len' nà nɔ nɔiba la tu nni.»

25 Pier nin San kun' Yonbdaan bo imɔn, ki tɔke' binib u'gber ki tɔ gben' ne ki liebeh Yerusalem. Bi joh ma nnɔ ne ki tɔkeh tɔgbemɔnmɔnt Samari ya tinfem ya du ya yebe ni.

Etiyopi ya keracicien uba teke' Yesu ki jin'

26 Lidaali liba ne Yonbdaan ya tond uba tɔke' Filip ki ye: «Fii, kɔ taa unɔgen bɔ, kɔ tɔ kpɛn usen wà ñeh Yerusalem ki joh Gasà ya du bó nnɔ. Nib nja ji kpiendeh usen bugben.»

27 Filip fii' ki bure'. U joh ma nnɔ ne ki laa' ujefaarkɛ uba, u yé Etiyopi ya keracicien uba ne. Wɔn ne likeh Etiyopi ya piiber Kandasi ya faal ke. U là baa' Yerusalem ni ki puke' Uwien ne.

28 U liebe' ki kunh ki kaa kutenlolku ni, ne ki káanh *Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi là kele' kugbɔnku kúa nnɔ.

29 Ne Mifuɔñaanm tɔke' Filip ki ye: «Cuon kɔ nekn kutenlolku kuu nɔ.»

30 Filip sen' ki nekn' kù, ne ki cii' u káanh *Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi là kele' kugbɔnku kúa nnɔ. Ne Filip niire' wɔ ki ye: «A káanh kugbɔnku kúa nɔ, a ciih ku'tingi-ii?»

31 Ne u ye: «Nil nja wuɔn' nni ku'tingi la, n li tien mila kɔ cii?» Ne ki tɔke' Filip ki ye wɔ n kɔ nɔ kɔ kele' u'saan.

32 U káanh *Uwien ya gbɔnku ni nà saan nnɔ, nɔ kele' ki ye:

«Bi tuke wɔ ten bi tuke upe ne ki joh be n tɔ kòre.

U te ten bi gureh kipebuk ya kobr ne ka muɔh.

Nnɔ ne u'mɔ nja len' tuba.

33 Bi yuɔn' wɔ, ne ki mun' wɔ imɔn,

nme ji li len u'yaabii bó?

Kime bi gben' u'miel unɛndun wuu ni nɔ.»

34 Ne uje nnɔ tɔke' Filip ki ye: «N faare' ne ne, laan tɔke nni, *Uwien ya ñɔbonsɔknl nnɔ len' nme ya gber ne? Wɔn bugben ya gber ne bii u len' uba yaar ne?»

35 Nen saan ne Filip nɔ' mikɛlm nnɔ bo ki tɔke' wɔ *Yesu ya gbemɔnmɔnt.

36 Bi jojoh ki tɔ baa' libuol liba miɔunm te ni'saan, ne uje nnɔ tɔke' Filip ki ye: «Liike-a, miɔunm sɔ-a! A li tuo kɔ sɔi nni Uwien ya ñunm-ii?»

37 [Ne Filip ye: «A teke' *Yesu ki jin' mɔnmɔnm la, usen te.» Ne u ye: «N teke' ki jin' ki ye *Yesu Kristo yé Uwien ya Bijɛ ne.]]*

38 Nen saan ne u cère' bi sien' kutenlolku nnɔ, ne wɔn nin Filip ke bile jiire', ki kɔn' miɔunm ni, ne Filip sɔi' wɔ Uwien ya ñunm.

39 Bi ñen' miɔunm ni uyo wà nnɔ, ne Yonbdaan ya Fuoñaanm taa' Filip ki bure'. Uje nnɔ nja ji laa' wɔ ne ki liebe' ki kɔn' u'tenlolku ni, ki joh nin uyensonge.

40 Filip wɔn, bi tɔ laa' wɔ Asɔt ya du ni ne. U ñeh idu ya ke ni nnɔ, u tɔkeh binib tɔgbemɔnmɔnt ne, ki tɔ baa' Sesare ya du ni.

9

Sɔl pekre' ki paan' Yesu bo

1 U ya yo ki laa' Sɔl laan biɛ ki nɔmɔbe limutuol binib bà teke' Yonbdaan ki jin' nnɔ bo ne, ki nuunh wɔ nɔ ku be. U jon' bitɔuɔrcienb ya cien saan,

* 8:37 Bi kpie' ki kele' tɔgbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 37 nja te tu'ni.

² Wò ní kẹ̀lẹ kughònkú kí de wò usen wò ní jo *Sufmbẹ ya táan ya dur tà te Damas ya du ní nnò. U tí laa' ní' b'ó binib bà pẹ *Yesu ya sen bo, ní yé bijẹb bii bipiib la, wò ní cuo bẹ kí l'òlẹ, kí taa bẹ ní Yerusalem ní.

³ Sòl joh kí tí nẹke Damas ya du ma nnò, nẹ kuwenwenku kuba ñen' paaki bó ní i ya táan bo, kí wende' kí yile' u'bo.

⁴ U lu' tingi ní, nẹ kí cii' unieke uba bó u teh: «Sòl, Sòl, bẹ tien' a jèndeh nni?»

⁵ Nẹ Sòl niire' kí ye: «Yonbdaan, a yé u lẹ daan nẹ?» Nẹ u t'òkẹ' wò kí ye: «Min *Yesu nẹ, a jèndeh min nẹ.

⁶ Ama fii, kí kò udu ní, bi lí t'òkẹ nẹ a lí tien ma bo.»

⁷ Sòl nin bijẹb bà t'òkẹ nnò jeke kí se, ka jí lí fre kí len, kímẹ bi cii' unieke bó nẹ, ama ba laa' wà lienh.

⁸ Sòl fii', u'nunbii kẹ, ama wa jí lenh. Nẹ bi cuo' u'nuò, kí d'èrẹ' wò kí k'òn' Damas ya du ní.

⁹ U tien' iwien ita ka lenh, ka jinh, ka ñuh mò.

¹⁰ Tò, unil uba là te Damas ya du ní, kí teke' Yonbdaan kí jin', bi yih wò Ananiyas. Yonbdaan yin' wò tídeknt yaam kí ye: «Ananiyas.» Nẹ u ye: «Min sò, Yonbdaan.»

¹¹ Nẹ Yonbdaan t'òkẹ' wò kí ye: «Fii, kí tí kp'ien usen wà bi yih wù usen wà cuube nnò, kí lí joh Sudas den, kí tí niire uje uba bó, u te kí k'áareh, bi yih wò Sòl. U yé Tars ya du ya nil nẹ.

¹² U laa' uje uba tídeknt yaam, bi yih wò Ananiyas, u k'òn' ní u'saan, kí lá taa' u'nuò kí paan' u'bo, wò ní líkre.»

¹³ Nẹ Ananiyas jii' kí ye: «Yonbdaan, n cii' binib len' uje bugben ya gber kí yẹbe. Bi ye u jèndé' a' n'ib kí gbien' Yerusalem ní.

¹⁴ Bitòtuarcienb de' wò usen u baa' nié saan mò wò ní cuo binib bà taakeh a' yel bo nnò nẹ.»

¹⁵ Nin nèn kẹ Yonbdaan t'òkẹ' wò kí ye: «Lí joh u'saan, kímẹ min nẹ gènde' wò, wò ní c'èrẹ bà nà yé Israyel yaab nin bi'berb nin Israyel yaab ní bende n yé udaan wà.

¹⁶ Min bugben nẹ lí wuòn wò u lí jí ijend yà kẹ n' yel bo.»

¹⁷ Nèn saan nẹ Ananiyas fii' kí jon' Sudas den, kí tí k'òn' Sòl saan, kí taa' u'nuò kí paan' u'bo, nẹ kí ye: «N' ninjẹ Sòl, Yonbdaan *Yesu wà c'èrẹ' a laa' wò usen ní, uyo wà a wẹ ní nnò nẹ s'òn' nni ní, ní baa kí c'èrẹ á líkre, kí c'èrẹ *Mifufuòaanm ní jiiire ní a'bo.»

¹⁸ Nẹ nibonn niba ñen' Sòl ya nun ní i ya táan bo kí lu' kí naan tijenpòkr. U ya yo nẹ u líkre', kí fii', bi s'ii' wò Uwien ya ñunm,

¹⁹ Nẹ u jin' tijier kí laa' mituòm.

Sòl kpaande' Uwien ya gber Damas ya du ní

Sòl tien' Damas ya du ní iwenk'áankẹ binib bà teke' Yonbdaan kí jin' nnò saan.

²⁰ Nẹ kí cin' i ya táan bo kí k'òh *Sufmbẹ ya táan ya dur ní, kí t'òkẹh binib kí teh *Yesu yé Uwien ya Bijẹ nẹ.

²¹ Miyòkm cuo' binib bà kẹ ciih u t'òkẹh tigber tà nnò, nẹ bi niireh t'òb kí teh: «Bo, na yé w'òn nẹ là jèndeh binib bà taakeh *Yesu ya yel bo Yerusalem ní nnò-òò? Wa baa' wò ní lá cuo bà mò te nié saan nò nẹ, kí l'òlẹ bẹ, kí taa bẹ kí jo Yerusalem, kí tí ñukn bitòtuarcienb-ii?»

²² Sòl w'òn t'òrèh kí faakreh nẹ, kí lienh kí jinh *Sufmbẹ bà te Damas ya du ní ni, kí w'òngèh bẹ kí teh *Yesu m'ònbẹ kí yé Uwien ya Nigendkẹ Kristo nẹ.

²³ Iwien ya y'èbẹ g'èbrẹ', nẹ *Sufmbẹ nnò gbierẹ' kí kpaan' bẹ ní ku Sòl.

²⁴ Idaan kẹ, ñ'ònkú nin wien ní, bi kẹ kí gu udu nnò ya guon ya na'f'ùon nẹ, Sòl lá ñen' ní la, bẹ ní ku wò. Nẹ u cii' bi kpaan' u'bo iyẹ ma bo.

²⁵ Nε kuŋɔnku kuba, wɔn nin binib bà te nnɔ yuure' wɔ kukendɛncɛncienku kuba ni, ki n̄ɛn' liguonl.

Sɔl liɛbe' Yerusalem bɔ

²⁶ Nε Sɔl bure' ki t̄i baa' Yerusalem, ki ȳie wɔ r̄i taan nin binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ; nε bi'kε fɛnge' wɔ, ka teke' ki jin' ki ye u'mɔ ji yé unil wà teke' *Yesu ki jin' nε.

²⁷ N̄ɛn saan nε Banabas taa' wɔ ki jon' *Yesu ya tondb saan, ki t̄i tɔke' bε Sɔl là laa' Yonbdaan usɛn ni ma bo nin Yonbdaan len' nin wɔ ma bo nin u laa' lifɛl ki tɔke' binib *Yesu ya gbɛr Damas ya du ni ma bo.

²⁸ Banabas tɔke' bε ma nnɔ nε bi tuo' ki cère' Sɔl nin bɛn te. U tɔkeh nin bε ki cuonh Yerusalem ni ni'kε saan, ki tɔkeh binib Yonbdaan ya gbɛr nin lifɛl.

²⁹ U là tɔke' *Sufmbɛ bà lienh Grɛkmbɛ ya lenm nnɔ mɔ tigbɛr nnɔ, nε bi finde' nin wɔ, ki nuunh bε r̄i ku wɔ.

³⁰ Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ cii' bi nuunh bε r̄i ku Sɔl ma nnɔ, nε bi taa' wɔ ki jon' Sesare ya du ni, ki cère' u bure' Tars ya du bɔ.

³¹ *Kristo ya taanl yaab bà te Sude ya tinfɛnm ni nin Galile ya tinfɛnm ni nin Samari ya tinfɛnm ni nnɔ kε là te uyɛnduɔn ni nε, ki faakreh mitekjim ni, ki boh Yonbdaan bi'fuobm ni nε, *Mifuoŋaanm saakreh bi'gbɛnɛnt ki cèreh bi yɛbreh ki pukndeh.

Pier cère' Ene faake'

³² Tɔ, Pier joh ni'kε saan ma nnɔ, nε ki jon' Lida ya du ya nib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ mɔ saan.

³³ U laa' uje uba ni'saan u'gbɛnɛnt faan' bi yih wɔ Ene. U dɔ kukaagbɔnku bo haali ibin iniin ka freh ki fih.

³⁴ N̄ɛn saan nε Pier tɔke' wɔ ki ye: «Ene, *Yesu Kristo de' n̄ɛ laanfɛ n̄ɔ. Fii, ki gbɔgbɔbe a'kaagbɔnku.» Nε u pɔk ki fii' i ya t̄aan bo.

³⁵ Binib bà kε te Lida ya du ni nin Sarɔnn ya du ni nnɔ laa' wɔ, nε ki lèbre' bi'tetem, ki paan' Yonbdaan ya sɛn bo.

Pier cère' upii uba mɛkre' Yope ya du ni

³⁶ Upii uba là te Yope ya du ni ki teke' *Yesu ki jin', bi yih wɔ Tabita, ki liɛbe' ki yih u'yel bugbɛn Grɛkmbɛ ya lenm ni ki teh Dorkas, ni'tingi si: «upieɛɛl». U là sɔnh ituonmɔnmɔn i yɛbe, nε ki punh bijiinb mipum.

³⁷ Uwien uba sɔ u là bunge', ki kpo'. Bi sii' wɔ, nε ki taa' wɔ ki t̄i ble' lidutɔual ya duku kuba ni paaki.

³⁸ Yope ya du ya nib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ cii' Pier te Lida ya du ni. Idu nnɔ n̄a fɔke nin i'tɔ ma nnɔ, nε bi sɔn' bijeb bile, bε r̄i t̄i yin Pier wɔ r̄i n̄ikn ki baa bi'saan tonm.

³⁹ Bi t̄i baa' ki tɔke' Pier nε u fii' ki paan' bi'bo ki bure'. U t̄i baa' ni'saan, nε bi taa' wɔ ki don' paaki ya duku nnɔ ni. Bikpopiib bà kε taan' ni'saan nnɔ te Pier ya nun bɔ ki muɔh, ki wɔngɛh wɔ tikpɛlcɛr t̄a Dorkas là n̄ɛle' t̄u uyo wà u là fuobe nnɔ.

⁴⁰ Pier n̄ɔre' bi'kε ki n̄ɛn, nε ki gbaan', ki kàare', ki pekre' utenkp̄ii nnɔ bɔ ki len' ki ye: «Tabita, fii.» Nε u likre', ki laa' Pier, nε ki fii' ki kèle'.

⁴¹ Pier cuo' u'n̄uɔ ki fin' wɔ, nε ki yin' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ nin bikpopiib nnɔ, ki taa' wɔ ki wuɔn' bε u fuobe.

⁴² Binib bà kε te Yope ya du ni nnɔ cii' tigbɛr nnɔ. N̄ɛn bo nε binib teke' Yonbdaan ki jin' ki yɛbe.

⁴³ Pier tien' Yope ya du ni ki wuɔke'. U là te uje u'ba den nε, bi yih wɔ Simɔn u yé ugbɔnjɛbl.

10

Kòrneyi laa' Yonbdaan ya tond uba tideknt yaam

¹ Uje uba là te Sesare ya du ni, bi yih wò Kòrneyi. U yé Sojambe kobk ya cien ne. Bi yih Sojacekl nnò «Itali ya Sojambe ne.»

² Kòrneyi nin u'den yaab ke pe Uwien bo mòmòmòm ne, ki boh wò. U punh bijiinb mipum ki gbiekeh, ki kàareh idaan ke.

³ Lidaali liba ya tajuoku tikur tuta ya yo, ne u cinbe ki laa' Uwien ya tond uba tideknt yaam, u kòn' ní u'saan ki yin' wò ki ye: «Kòrneyi.»

⁴ U liike' Uwien ya tond nnò, ne bujewaambu cuo' wò, ne u ye: «Yonbdaan, a ye ba?» Ne Uwien ya tond nnò tòke' wò ki ye: «A'kaare nin a punh bijiinb mipum ma nnò ne cère' Uwien tiere' a'bó.

⁵ Fenfennò, sòn binib be ní jo Yope ya du ni, kí tí yin uje uba ní, bi yih wò Simòn, ki baanh wò Pier.

⁶ U te ugbònjèbl uba den ne, bi yih u'mò Simòn. Iden nnò te miñunciennm ya gbaal ne.»

⁷ Uwien ya tond wà len' nin Kòrneyi nnò bure', ne Kòrneyi pòk ki yin' u'tonsònb ní bile nin u'sojambe bà te u'saan idaan ke, ki sòn wò itùon nnò ni ya uba, wà pe Uwien bo mòmòmòm nnò,

⁸ ki tòke' be u laa' nà nnò ke, ne ki sòn' be Yope ya du bó.

Uwien wuòn' Pier nibonn niba tideknt yaam

⁹ Kutaaku faa' ki laa' bi te usen ni ki neke Yope ya du. Kuwensiiku ya yo, ne Pier don' u te kudulekaaku kùà ni nnò ya paaki wò ní kàare.

¹⁰ Mikòm cuo' wò, ne u yé wò ní ji. Bi teh tijier be ní de wò uyo wà nnò, ne u laa' tideknt yaam,

¹¹ kutaaku ye, ki laa' nibonn niba, ní naan bukpelbu ki pie, bi co ní'nògben inan ní jiih ní tingi.

¹² Itàan inan ya went ke ya bol nin tiwent tà fuunh kubenku bo ke ya bol nin inuòn ke ya bol te nibonn nnò bo.

¹³ Ne u cii' unièke uba bó u ye: «Pier, fii kí ku kí ñmòn.»

¹⁴ Ne Pier ye: «Kayi, Yonbdaan, n tí fii' ma, ma ñmòn' nibonn nà yé likuòl, ki yé tijòknt ya bonn fiebu.»

¹⁵ Ne unièke nnò tí ye: «Uwien mòngè' nà la, la ye ní yé jòknt.»

¹⁶ Unièke nnò ye nnò bolm mita, ne nibonn nnò pòk ki lièbe' ki don' kutaaku.

¹⁷ Uyo wà Pier te ki maaleh wò ní bende u laa' nibonn nà tideknt yaam nnò ya tingi nnò, ne binib bà Kòrneyi sòn' be, bi te ki niireh be ní bende Simòn den nnò baa' ní'saan, ki lá sere' bunañòbu ní,

¹⁸ ne ki yin' ki niire' ki ye: «Uje wà bi yih wò Simòn, ki baanh wò Pier nnò te iden yà sò-ò?»

¹⁹ Pier laan biè ki te ki maaleh u laa' nibonn nà tideknt yaam nnò ya tingi, ne *Mifuoñaanm tòke' wò ki ye: «Liike, bijeb bita biba nuunh ñe.

²⁰ Fii kí jiiire, kí paan bi'bo, ki la jie, kime min ne sòn' be ní.»

²¹ Ne Pier jiiire', kí tòke' bijeb nnò ki ye: «Min ne yé unil wà ní nuunh wò nnò. Ní nuunh nni be bo?»

²² Ne bi tòke' wò ki ye: «Kòrneyi ne sòn' te ní. U yé Sojambe kobk ya cien ne, ki yé ugbòmòndaan, ki boh Uwien. *Sufmbe ke pèkeh wò ki gbiekeh ne. Uwien ya tond uba tòke' wò ki ye wò ní yin ñe, á baa u'den wò ní cenge a'gber.»

²³ Pier taa' be ki kòn', kí cère' bi gòn'.

Ní faa' ne u fii' ki paan' bi'bo. Yope ya du ya nib bà teke' *Yesu kí jin' nnò ya biba piere' wò.

24 Ní tí liébe' ki faa' nɛ Píer baa' Sesare ya du ni. U baa' ki laa' Kórneyi yin' u'den yaab nin u'jɔtiemɔnb bi taan' nɔ, ki kɛ ki gu wɔ.

25 Píer baa' uyo wà nnɔ, nɛ Kórneyi tuobe' wɔ, ki lá gbaan' u'nintuɔli, ki puke' wɔ.

26 Nɛ Píer tɔke' wɔ ki ye: «Fii», nɛ ki cuo' wɔ ki fin' ki ye: «N'mɔ yé unisaal nɛ.»

27 U lienh nin wɔ ki tí kɔn', nɛ ki laa' binib taan' ki yɛbe.

28 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ninbi, ni bɛn ki ye unil wà kɛ yé Suf nɔ nɔmɔbe sɛn wɔ ní kɔ wà nɔ yé Suf den bii wɔ ní taan nin udaan. Ama min wɔn Uwien wuɔn' nni ki ye n la ye uba yé jɔknt ka kpe ní nekn wɔ.

29 Nɛn bo nɛ ni yin' nni ma nnɔ, n baa', ka yíe'. N ji niireh nɛ nɛ, ni cinbe ki yin' nni bɛ bo?»

30 Nɛ Kórneyi tɔke' wɔ ki ye: «Dɛtɔlbó ya tajuaku tikur tuta ya yo, tɛn wu ya yo, n lá te n'den ki káareh, nɛ ki laa' uje uba i ya táan bo, u se n'nun bó ki guo tikpɛlɛɛr tù windeh teen.

31 Nɛ u tɔke' nni ki ye: «Kórneyi, Uwien teke' a'kaare, ki tiere' a punh bijiinb mipum ma nnɔ bó.

32 Nɛn bo, sɔn binib bɛ ní jo Yope ya du ni, kí tí yin uje wà te ni'ból, bi yih wɔ Simɔn, ki baanh wɔ Píer nnɔ ní. U te ugbɔnjɛbl uba den nɛ, bi yih u'mɔ Simɔn, u'den te miñunciem ya gbaal.»

33 U tɔke' nni ma nnɔ, u ya táan bo, nɛ n sɔn' bɛ ní tí yin nɛ ní. A baa' ma nɔ, ní mɔn. Fɛnfɛnnɔ, tí'kɛ te niɛ saan Uwien ya nun bó nɛ, ki yíe tí cii tigber tá kɛ u tɔke' nɛ á lá tɔke tɛ nnɔ.»

Píer tɔke' Uwien ya gber Kórneyi den

34 Nɛ Píer len' ki ye: «Imɔn nɛ, fɛnfɛnnɔ n bɛnde' ki ye Uwien nɔ yíe uba ki cɛn' uto.

35 Inibol kɛ ni, unil te ki boh Uwien, ki teh ná cuube la, Uwien ya yɛnm sɔnge u'bo nɛ.

36 Ni bɛn tigbermɔnmɔnt tà Uwien cère' Israyel yaab cii' tù nnɔ. Tù yé tigber tà cère' Uwien nin binib taan' buñɔbu kí nɛ *Yesu Kristo wà yé unil kɛ ya Yonbdaan nnɔ bo nɛ.

37 Ki bɛn San lá kpaandeh uyo wà ki teh binib ní lèbre bi'tetem wɔ ní sii bɛ Uwien ya ñunm nnɔ gèbre' ma nnɔ, nibonn ná tien', ki cin' Galile ya tinfɛnm ní ki tí baa' Sude ya tinfɛnm kɛ ni.

38 Ki bɛn mɔ ki ye Uwien cère' *Mifuoñaanm te Nasaret ya *Yesu bo, ki de' wɔ mituom. U lá cuonh ní'kɛ saan nɛ ki teh ná mɔn, ki cèreh binib bá kɛ usɛnpol jèndeh bɛ nnɔ faakreh, kime Uwien lá te nin wɔ.

39 U tien' tibont tá kɛ *Sufmbɛ ya du ni nin Yerusalem ni nnɔ, tinbi nɛ yé tu'mɔnkunb. U ya *Yesu nɛ bi kpe' wɔ udɔpɔnpɔn bo, ki ku' wɔ.

40 Ama wɔn nɛ, Uwien mɛkre' wɔ wienta daali bitenkpiib ni, ki cère' binib laa' wɔ.

41 Wa cère' udu ya nib kɛ laa' wɔ, ama Uwien gènde' tinbi bá uyoyo ti yé bimɔnkunb nnɔ, u cère' tinbi nɛ laa' wɔ. U mɛkre' bitenkpiib ni ma nnɔ, tinbi nin wɔn nɛ taan' kí jin', kí ñun'.

42 U tɔke' tinbi nɛ ki ye tí li kpaandeh ki tɔkeh udu ya nib u'gber, kí li yé u'mɔnkunb ki ye Uwien gènde' wɔn nɛ, wɔ ní bu binifuob nin bitenkpiib kɛ tibuur.

43 *Uwien ya ñɔbonsɔknb kɛ lá kun' wɔn *Yesu bo imɔn ki ye wà kɛ teke' wɔ kí jin' la, Uwien li fère udaan u'biere u'yel bo.»

Mifuoñaanm jiiere' ní bá nɔ yé Sufmbɛ bo

44 Pìer laan bié ki lienh, nɛ *Mifuoñaanm jiiire' ní binib bà kɛ cengeh u lienh tigber tà nnɔ bo.

45 Nɛ *Sufmbɛ bà teke' *Yesu ki jin' ki pìere' Pìer nnɔ, laa' Uwien de' bà ña yé *Sufmbɛ nnɔ mɔ *Mifuoñaanm nɛ ní cuo' bɛ miyɔkm.

46 Bi cii' bi lienh ilenbol ki pèkɛh Uwien. Nɛn saan nɛ Pìer len' ki ye:

47 «Uwien de' binib bié mɔ *Mifuoñaanm tɛn tinbi ma nɔ, ñmɛ ji li fre kí ye bi la sii bɛ Uwien ya ñunm-i?»

48 Nɛ ki de' usɛn bi slii' bi'kɛ Uwien ya ñunm, *Yesu Kristo ya yel bo. Nɛn saan nɛ bi gbáan' Pìer ki ye wɔ ní tien bi'saan iwenkáankɛ kí pukn.

11

Pìer liebe' ní Yerusalem ki tɔke' Kristo ya taanl yaab u tien' nà

1 *Yesu ya tondb nin Sude ya tinfɛnm yaab bà kɛ teke' *Yesu ki jin' nnɔ cii' bà ña yé *Sufmbɛ mɔ teke' Uwien ya gber ki jin'.

2 Pìer liebe' ní Yerusalem u yo wà nnɔ nɛ *Sufmbɛ bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ findeh nin wɔ

3 ki teh: «Bɛ tien' a kɔn' bà ña yé *Sufmbɛ den, ki jin' nin bɛ tijier-i?»

4 Nɛn saan nɛ Pìer taa' tigber cin' ma bo, ki tɔke' bɛ tù tentien' ma bo ki ye:

5 «Nà la te Yope ya du ní ki kàareh, nɛ ki laa' nibonn niba tidɛknt yaam, ní ñɛn' ní kutaaku bo, ki naan bukpɛlbu ki piɛ, bi co ní'ñgben inan, ní jiih ní ki lá nɛkn' nni.

6 N liike' nɛ mɔnmɔnm, nɛ ki laa' itàan inan ya wɛnt kɛ ya bol nin kumuɔku ní ya wɛnt kɛ ya bol nin tiwɛnt tà fuunh kubɛnku bo kɛ ya bol nin inuɔn kɛ ya bol te nibonn nnɔ bo.

7 Nɛ n cii' unieke uba bó u tɔke' nni ki ye: «Pìer, fií kí ku kí ñmɔn.»

8 Nɛ n ye: «Kayi, Yonbdaan, n tí fií' ma, nibonn nà yé likuɔl kí yé tijɔknt ya bonn ña laan kɔn' n'ñɔbu ni fiebu.»

9 Nɛ unieke nnɔ tí len' kutaaku bo ki ye: «Uwien mɔnge' nà la, la ye ní yé jɔknt.»

10 Unieke nnɔ ye nnɔ bolm mita, nɛ ní'kɛ liebe' ki don' kutaaku.

11 Nɛ i ya tàan bo, bijɛb bita baa' ní tí tɛ' idɛn yà nnɔ ya nañɔbu saan. Bi sɔn' bɛ Sesare ya du bó ní nɛ bɛ rí lá yin nni.

12 Nɛ *Mifuoñaanm tɔke' nni ki ye rí paan bi'bo, ki la ñmɔbe gɛngɛnde. Nɛ tí'ñinjieb biluob bié nɔ pìere' nni, tí tí baa' kí kɔn' uje nnɔ den,

13 nɛ u tɔke' tɛ u laa' Uwien ya tond uba baa' u'den ma bo, kí tɔke' wɔ kí ye wɔ ní sɔn binib bɛ rí jo Yope ya du ní, kí tí yin uje wà bi yih wɔ Simɔn, kí baanh wɔ Pìer nnɔ ní.

14 U lí tɔke wɔ tigber tà lí cère wɔn nin u'den yaab kɛ rí ñmɛre.

15 N cin' n lí lienh, nɛ *Mifuoñaanm pɔk kí jiiire' ní bi'bo tɛn mí lá jiiire' ní tí'bo micincinm ma nnɔ.

16 Nɛn saan nɛ n tiere' Yonbdaan lá tɔke' tɛ líñɔbonl lá nnɔ. U lá ye: «San lá taa' miñunm nɛ kí slii' binib Uwien ya ñunm, ama ninbi wɔn, n lí cère *Mifuoñaanm nɛ rí jiiire ní ní'bo.»

17 Uwien de' tinbi bà teke' Yonbdaan *Yesu Kristo kí jin' bupaabu bùa nnɔ, u de' bi'mɔ bu ya paabaabu nɛ. Min yé ñmɛ nɛ kí fre kí pien Uwien u la tien u yie ma?»

18 *Sufmbɛ nnɔ cii' Pìer len' nnɔ ma nnɔ, nɛ ba jí finde' nin wɔ. Bi pèke' Uwien, nɛ kí tɔke' kí ye: «Imɔn, Uwien nɛ mɔnbe kí cère' bà ña yé *Sufmbɛ nnɔ mɔ lèbre' bi'tetem kí laa' límiel.»

* 11:11 Bi kpíe' kí kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ní, ní kele' kí ye n tɛ nɛ.

Antiyok yaab teke' Yesu ki jin'

¹⁹ Tɔ, bi ku' Etienn uyo wà nnɔ, nɛ bi cin' ki jɛndeh binib bà teke' *Yesu ki jin', nɛ bi yere' ni'kɛ saan, ki tɪ baa' Fenisi ya tinfɛnm nin Ciip nin Antiyok ya du ni, ki tɔkeh *Sufmbɛ baba *Yesu ya gbɛr.

²⁰ Ama bi'ni bà yé Ciip nin Sirenn yaab nnɔ baa' Antiyok ya du ni, nɛ ki cin' ki tɔkeh bà ɲa yé *Sufmbɛ nnɔ mɔ Yonbdaan *Yesu ya gbɛmɔnmɔnt.

²¹ Bi là ɲmɔbe Yonbdaan ya tuɔm nɛ. Nɛn bo nɛ binib teke' Yonbdaan ki jin', ki lèbre' bi'tetem, ki paan' u'sɛn bo ki yebe.

²² Tigbɛr nnɔ lu' *Kristo ya taanl yaab bà te Yerusalem ni nnɔ ya tubl ni, nɛ bi sɔn' Banabas Antiyok ya du bó.

²³ U tɪ baa' ki laa' Uwien tien' bɛ tinimɔnt ma nnɔ nɛ u'yɛnm sɔngɛ' ki gbien'. Nɛ u baak' bi'kɛ ya gbɛnɛnt ki ye bɛ rɪ li pɛ Yonbdaan ya sɛn bo nin inunmɔn.

²⁴ Banabas là yé unimɔn nɛ, ki teke' *Yesu ki jin', nɛ *Mifuoŋaanm te u'bo. Nɛn bo nɛ binib là teke' Yonbdaan ki jin' ki yebe ki pukn' u'bó.

²⁵ Ni ya puoli bó nɛ Banabas bure' Tars ya du bó wɔ rɪ tɪ nuun Sɔl.

²⁶ U tɪ laa' wɔ, nɛ ki taa' wɔ ki baa' Antiyok ya du ni. Banabas nin Sɔl tien' len libinɲɛnɛnɛ nɛ ki te Kristo ya taanl yaab ni ki wɔkn' linigol Uwien ya gbɛr. Bi cin' ki yin' binib bà teke' Yesu ki jin' «Kristo yaab» Antiyok ya du ni nɛ.

²⁷ U ya yo nɛ *Uwien ya ɲɔbonsɔknɛn biba ɲɛn' Yerusalem, ki baa' Antiyok ya du ni.

²⁸ Bi yih uba Agabus. U fii' ki sere', nɛ *Mifuoŋaanm cère' u len' ki ye mikɔncienm miba li lu utingbɛn kɛ bo. (Mikɔncienm nnɔ mɔnbe ki lu' ubɛrcien Klod ya yo nɛ.)

²⁹ Agabus len' nnɔ ma nnɔ nɛ bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ ye unil kɛ rɪ de u li fre ki de nà, bɛ rɪ taa kɪ tɪ tore bi ya tɔb bà te Sude ya tinfɛnm ni nnɔ.

³⁰ Bi'kɛ de', nɛ bi taa' ki sɔn' Banabas nin Sɔl bɛ rɪ tɪ de *Kristo ya taanl ya cienb bà te Sude ni nnɔ.

12*Uɛr Herod jɛnde' bà teke' Yesu ki jin'*

¹ U ya yo nɛ ubɛr Herod cin' ki jɛndeh *Kristo ya taanl yaab biba.

² U cère' bi ku' San ya ninjɛ Saak nin kijusiek.

³ U tien' nnɔ, ki laa' nɪ ɲmaake' Sufmbɛ, nɛ u cère' bi tɪ cuo' Pɛr mɔ. Ni là yé uyo wà *Sufmbɛ jɛleh kunacɛnku kùà bi ɲmɔnh kpɔnɔ wà ɲa ɲmɔbe ɲɔke nnɔ nɛ.

⁴ Bi cuo' wɔ ma nnɔ nɛ ki taa' wɔ ki tɪ pɛkn'. Nɛ ki cère' Sojambɛ icɛk inan gu wɔ. Cɛkl kɛ cɛkl ɲmɔbe sojambɛ binan nɛ. Herod yíe *Sufmbɛ ya Pak rɪ gbɛre ɲɔ nɛ wɔ rɪ ɲɛn Pɛr kɪ bu wɔ tibuur udu ya nib ya nun bó.

⁵ Pɛr te lipɛkl ni ma nnɔ nɛ *Kristo ya taanl yaab mɔ te ki kàareh Uwien nin inunmɔn, ki dienh wɔ.

Uwien ya tond uba ɲɛn' Pɛr lipekl ni

⁶ Tɔ, kutaaku kùà li faa ɲɔ Herod rɪ ɲɛn Pɛr kɪ bu wɔ tibuur nnɔ ya ɲɔnku ki laa' Pɛr dɔ sojambɛ bile ya siik ni nɛ ki gɔh, ki lùò tikudɔkr tule. Biguguurb mɔ se bunafɔbu saan ki gu.

⁷ Nɛ Yonbdaan Uwien ya tond uba pɔk ki puo' nɛ u'wenwenku wende' kuduku nnɔ ni. U ɲi' Pɛr ya kele ni ki finde' wɔ, nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Fii tonm», nɛ tikudɔkr nnɔ lore' u'nuɔ ni ki lu'.

⁸ Nɛ utond nnɔ tɪ tɔke' wɔ ki ye: «Gbin a'ningbenl, kɪ cɛke a'tacaan.» Pɛr tien' nnɔ, nɛ u tɪ ye: «Gole a'liergbenku kɪ paan n'bo ní.»

⁹ Nε Pιer paan' u'bo ki ñeh, ki maaleh ki teh nı yé tideknt nε. Wa maaleh ki teh utond nnə tien' nà nnə mənbe ki yé imən nε.

¹⁰ Bi ñeh ma nnə nε ki gèbre' uguguurl uba, ki tí gèbre' ulie, ki tí baa' tikur ya nagenku kùba pi saali ya nañòbu nnə. Kunagenku nnə piire' ku'ba, nε bi ñen', ki kpjen' usen uba ki cuon' waamu, nε utond nnə pək ki bure' ki daan' wə.

¹¹ Nεn saan nε Pιer ya nun bó wende', nε u ye: «Fεnfεnnə nε n bende' ki ye nı yé tigbεmònt. Yonbdaan nε mənbe ki sən' u'tond nı u lá fie' nni Herod ya nuə nı, ki ñen' nni *Sufmbε yíe bε nı tien nni nà nnə nı.»

¹² Pιer cii' nà tien' wə nnə ya tingi, nε ki bure' San wà bi baanh wə Mark nnə ya naa Mari donbó. Binib taan' nı saan ki kàareh ki yεbe.

¹³ U tí baa', ki ñi' saali ya nagenku, nε upiitonsənl uba baa' ki lá liike' udaan wà ñih. Bi yih upii nnə Loda.

¹⁴ U bende' Pιer ya nieke, u'yεnm sange ki gbien' nε wa piire, ki sən' ki liebe' u'təb saan, ki tí təkε' bε ki ye Pιer nε se bunañòbu saan saali.

¹⁵ U len' nnə ma nnə, nε bi təkε' wə ki ye u waare' nε. Nin nεn kε u ñiikeh ki teh nı yé imən nε. Nε bi təkε' wə ki ye nı lii yé Uwien ya tond wə gu wə nε.

¹⁶ Pιer biε ki se ki ñih kunagenku, bi piire' ki laa' wən nε, nε nı beke' bε cεen.

¹⁷ Nεn saan nε u yuon' u'nuə ki wuən' bε ki ye bε nı ñmile. Bi ñmile' nε u təkε' bε Yonbdaan tien' ma ki ñen' wə lipekl nı, nε ki len' ki pukn' ki ye bε nı jo ki tí təkε Saak nin bi ya təb tigber nnə. Nε ki ñen' ki bure' nıba bó.

¹⁸ Nı faa' uyo wà nnə, nε sojamε nnə ya yεnm saa' ki gbien', nε bi niireh təb ki teh Pιer wuə nın tien' mila?

¹⁹ Nεn saan nε Herod cère' bi nuun' wə. Bi nuun' wə, ka laa', nε u yin' biguguurb nnə, ki niire' bε tigber nnə, nε ki cère' bi ku' bε, nε ki siere' Sude ya tinfεnm ni, ki bure' Sesare ya du bó, ki tí tien' nı' bó iden ile.

Uber Herod ya kuum

²⁰ Herod ya benku ni piebe' Tir nin Sidən ya nib bo ki gbien'. Nε bi'ke kpaan' buñòbu bε nı jo kί lε wə. Bi kpíε' ki laa' uje uba nε bi yih wə Blatus, wən nε gu Herod ya dugəkaaku. Wən nin ben kpaan' tū ñə wə nı cuo ubεr ya dunl tigber nnə nı gben nε, kime tijier ñeh Herod ya du ni nε ki bàareh bi' du nı.

²¹ Bi sien' lidaali là bε nı cende təb nnə baa', nε Herod gole' u'berlierl, ki kèle' u'berbiek bo, nε ki cin' ki lienh binib kε ya nun bó.

²² U lienh ma nnə, nε bi'ke wuureh ki teh: «Nı yé Uwien ya nieke nε, na yé nisaal yu.»

²³ Nε Yonbdaan ya tond uba pebe' wə i ya taan bo, ki cère' iwíen iba ya bol lu' u'bo, nε ininbieb ñmənñ wə u tí kpo', kime wa kpíεke' Uwien.

²⁴ U ya yo nε Uwien ya gber tūare' ki yere' ki gbe ni'ke saan.

²⁵ Banabas nin Səl ben wən, bi là taa' mipum ki tí de' *Kristo ya taanl ya cienb Yerusalem ni ma nnə, nε ki taa' San wà bi baanh wə Mark nnə, ki liebe' ki jon' Antiyək ya du bó.

13

Mifuoñaanm cère' bi gènde' Banabas nin Səl ki sən' bε

¹ *Kristo ya taanl yaab bà te Antiyək ya du ni nnə, *Uwien ya ñbonsəknb nin *Yesu ya gber ya wənwəknb te bi'ni. Ben si: Banabas nin Simeyən, bi baanh wə unibən nin Lusiyus, u yé Sirenn ya du ya nil nin Manayεnn, bi taan' ki wube' wən nin Herod Antipas nε. Utə si Səl.

² Lidaali liba nε bi lòle' buñòbu ki taan' buol liba ki dondeh Yonbdaan, nε *Mifuoñaanm təkε' bε ki ye: «Bore nni men Banabas nin Səl bi'ba, bε nı sən n yin' bε lituonl là bo nnə.»

³ Bi lòle' buñòbu ki kàare' ki tí gben' ma nnò, ñe ki taa' bi'nuò ki paan' Banabas nin Sòl bo, ki cèbe' bε bi bure'.

Banabas nin Sòl jon' Ciip ya dekl bó

⁴ Tò, *Mifuoñaanm sòn' Banabas nin Sòl ma nnò, ñe bi bure' ki tí baa' Selusi ya du ni, ki kòn' buñercienbu, ki bure' Ciip ya dekl bó.

⁵ Bi tí baa' lidekl nnò ya du uba ni bi yih wù Salaminn, ñe ki kòh *Sufmbε ya táan ya dur ni ki tókeh binib Uwien ya gber. San Mark mò là tóke nin bε ki toreh bε.

⁶ Bi cuon' ki càare' lidekl nnò kε, ñe ki tí baa' ligbaatòl ya du uba ni, bi yih wù Pafos, ki cende' uje uba, u yé uñòkdaan, ki yé utonnenñòbonsòknl. U yé Suf ñe, bi yih wò Bar Yesu.

⁷ Uñòkdaan nnò là te lidekl nnò ya gobina saan ñe, u yé ununwiendaan, u'yel si Sègiyus Pòlus. U ciεke wò ñ cii Uwien ya gber, ñe ki cère' bi yin' Banabas nin Sòl ní.

⁸ Bar *Yesu nnò ya yetòl si Elimas ñe. Grεkmbε ya lenm ni Elimas ya tingi si uñòkdaan ñe. U jeh Banabas nin Sòl ya gber, ñe ki ñikndeh wò ñ pien gobina nnò u la teke *Yesu kí ji.

⁹ Ñe *Mifuoñaanm cère' Sòl, wà bi liebe' ki yih wò Pòl nnò caan' Elimas bo inun,

¹⁰ ki tóke' wò ki ye: «Utonnendaan sin, a'biere ñe yebre' nin ñe, a yé useñpòl ya bije ñe, ki ñen nà kε mòn. A nuunh á saa Yonbdaan ya gbemònt kí tí kpaan mila ñe?»

¹¹ Fεñfennò, sin nin Yonbdaan ñe kòle'. U li cère á juon teteli, ka ji li lenh bònbonl mònòon kí tí baa uyo wà u yie.» I ya táan bo, ñi tien' ten ligunl yaam ki bíike' u'nun bó, ñe u yekn' ki juon', ki tulnh ki nuunh wà li cuo u'nuò kí die wò.

¹² Gobina nnò laa' ñi tien' nnò ma nnò, ñe u teke' Yonbdaan ki jin', kime Yonbdaan ya gber tà bi wòkn' wò nnò jin' wò cεen.

Pòl nin Banabas jon' Pisidi ya tinfenm ya du uba ni bi yih wù Antiyòk

¹³ Pòl nin u'tòntòknlieb kòn' buñercienbu Pafos ya du ni, ki bure' ki tí baa' Peje ya du ni, u te Panfli ya tinfenm ni. Ñen saan ñe San Mark dàan' bε ki liebe' Yerusalem.

¹⁴ Pòl nin Banabas ben siere' Peje ya du ni, ki bure' ki tí baa' Antiyòk ya du ni, u te Pisidi ya tinfenm ni. *Saba ya daali, ñe bi kòn' ki kèle' bi'taanl ya duku ni.

¹⁵ Bi kaan' Moyis là kele' *yiko ya gbònkù kùà nnò ni nin *Uwien ya ñòbonsòknb là kele' nà nnò ki gben', ñe litaanl ya duku nnò ya cienb sòn' bε ñ tí tóke bε kí ye bi ñmòbe tigber bε ñ tóke kí saake binib ya gbèñent la, bε ñ tóke.

¹⁶ Ñen saan ñe Pòl fi' ki sere' ki yuon' unuò ki len' ki ye: «Israyel yaab nin ninbi bà kε boh Uwien nnò, li cengeh mèn.

¹⁷ Tinbi Israyel ya bol ya Wien ñe là gènde' ti'yaajeb, ki cère' bi pòre' uyo wà bi là te Esipt ni nnò. Ñe Uwien taa' u'tuòm ki ñen' bε u'ni.

¹⁸ U jènde' nin bε kupenpelku ni ibin pinan ñe,

¹⁹ ki yaan ki gben' inibol ilole yà là kò Kanaan ya tink bo nnò, ki taa' bi'tink nnò ki de' tε, kí kpènde' ti'yaak.

²⁰ «Kí ñe uyo wà Israyel yaab là kò Esipt ni nnò kí tí baa uyo wà Uwien de' bε Kanaan ya tink nnò, ñi tien' ten ibin kobiinan nin pinun ñe. Ni ya puoli bó ñe Uwien gèndeh bi'ni biba ki teh bi'senlierb, ki ñmòñmòbe ki tí baa' u'ñòbonsòknl Samiel ya yo.

21 U ya yo ne bi ye bi yie be ri li nmabe uber, ne Uwien gènde' Kis ya bije Sawul, u yé Bensamen* ya baamul ya nil ki tien' bi'ber. U yé bi'ber ki ti baa' ibin pinan,

22 ne Uwien nen' wò libel ni, ki taa' *Dafid ki tien' bi'ber. Uwien len' wòn *Dafid bo ne ki ye: «N laa' Yese ya bije *Dafid, u yé unil wà n'yenn songe u'bo ne. U li tien n yie nà ke.»

23 Uwien nen' wòn *Dafid ya yaabii ni ne *Yesu ki tien' Israyel yaab ya Nmiel ki ne u là pùon' lipuonl là nno bo.

24 San liere' *Yesu usen ki baa' ki là take' Israyel yaab ki ye be ri lèbre bi'tetem nò wò ri sii be Uwien ya nunm.

25 San là benh wò ri gben u'tuonl ma nno, ne ki niire' be ki ye: «Ni ben n yé ni maaleh ki teh n yé wà nno ne-ee? Na te nno, wòn pe ni n'puoli bó ne, ama ma nin kpe ri lore u'taceningben mənən.» »

26 Tò, ne Pòl ti take' be ki ye: «N'yaab *Abraham ya yaabii nin bà nà yé *Sufmbé ki boh Uwien nno, Uwien là cère' tinbi ne cii' tigber tà li cère ti nmere nno.»

27 Nin nen ke Yerusalem ya nib nin bi'berb nà bende' *Yesu yé udaan wà, ka cii' *Uwien ya nòbonsoknb là len' nà, bi kàanh nè *Saba ke Saba ya daali nno ya tingi. Nen bo ne bi bun' *Yesu tibuur. *Uwien ya nòbonsoknb là len' ki ye bi li tien nno ne.

28 Ba laa' bi li dule nà bo kiyé u kpe mikuum. Nin nen ke bi mie' Pilat usen be ri ku wò.

29 Bi tien' wò ni kele' *Uwien ya gbònkun ni ki ye bi li tien wò ma bo ki gben' ma nno ne ki jii' wò udòpòpò bo, ki taa' wò ki ti sube'.

30 Ama Uwien cère' u mekre' bitenkpiib ni.

31 *Yesu cère' binib bà là pe u'bo ki nen' Galile ki là baa' Yerusalem nno laa' wò iwien yà yebe. Fefennò ben ne yé u'mònkunb udu ya nib ya nun bó.

32 Tinbi mənən takeh ne tu ya gbəmənəmōnt ne ki teh Uwien là pùon' lipuonl ki de' ti'yaajeb ne.

33 U tien' lipuonl nno ki de' tinbi bà yé bi'yaabii ne; ki mekre' *Yesu ten ni kele' ma Uwien ya yuon ya gbònkun ni, iyul ile, ki ye:

«Sin ne yé n'Biye.

Dinnò ne n wòn' ki ye n yé a'Baa.»

34 Uwien cère' *Yesu mekre' bitenkpiib ni, ka ji li liebe len, ki niireh nin wò ri bère. U là len' nen ne ki ye:

«N li de ne tibont tà n là pùon' ki ye n li de tù *Dafid nno, tù nen' ní n ya bùol ne, ki kpe be ri li du tu'bo.»

35 Nen bo ne ni ti kele' kugbònkun nno ni niba saan ki ye:

«Nà ri cère a'nirnaan ri bère.»

36 *Dafid là fuobe uyo wà nno, u là yé Uwien ya tonsònl ne, ki teh Uwien yie ma. U ti kpo', ne bi sube' wò u'yaajeb saan, u bère'.

37 *Yesu wòn, Uwien mekre' wò ne, wa bère'.

38-39 N'yaabe, Moyis ya yiko nà là fre' ki bù' ne gbəmòndənb ama wa ke teke' *Yesu ki jin' la, Uwien li bù wò ugbəmòndaan ne. Ni li ben kiyé wòn bo ne bi takeh ne ki teh Uwien li fère ne ni'biere.

40 Tò, liike mən ni'yul bo ki là cère *Uwien ya nòbonsoknb là len' nà nno ri tu ne. Bi là len' ki ye:

«Ninbi bà yih bitəb fənm nno, liike mən,

kí cère nè ri ji ne ní juore fənm,

kime n li tien miyòkm ya bonn niba,

* 13:21 Bensamen yé Sakòb ya buforkaak ne, ki yé Israyel yaab ya baamul piik nin ile nno ya liba ya yaaje.

uyo wà ni laan fuobe,
unil tãke' nɛ lituonl nno bó la,
na ní teke kí jí.»

42 Pól nin Banabas ñeh litaanl ya duku nno ni uyo wà nno, nɛ bi gbáan' bɛ kí ye *Saba wà wé ní nno ya daali, bɛ ní tí ní liɛbe ní, kí lá tãke bɛ tu ya gber.

43 Litaanl nno yaare' uyo wà nno, nɛ *Sufmbɛ ligol nin binib bà yé Sufkpenkpend kí pukeh Uwien nno paan' Pól nin Banabas bo. Nɛ Pól nin Banabas tãkeh bɛ kí teh Uwien juoke' bɛ ma nno, bɛ ní li tuu kí pɛ u'sen bo mɔnmɔnm.

44 Tò, *Saba wà tuon' nno ya daali, udu nno ya nib bà yebe taan' bɛ ní cenge Yonbdaan ya gber.

45 *Sufmbɛ ya ciɛnb laa' linigol nno taan' ma nno, nɛ bi ponbe' nin bɛ kí gbien', kí sukreh Pól, kí saah u tãkeh tigber tà nno.

46 Nin nɛn kɛ Pól nin Banabas laa' lifɛl kí tãke' bɛ kí ye: «Ní bi kpe tí kpiɛ kí tãke ninbi nɛ Uwien ya gber. Nɛ ní yíe', ka teke' tù, kí maale' kí ye na kpe ní lɛ limiel lá ña ñmɔbe gbenm. Nɛn bo nɛ tí li pekre bà ña yé *Sufmbɛ bó.

47 Yonbdaan tãke' tɛ ná sò. U ye:
«N tien' sin nɛ kuwenwenku á li wende inibol kɛ,
kí cère binib bà kɛ te utingben bo ní ñmɛre.»

48 Binib bà ña yé *Sufmbɛ nno cii' bi len' nno ma nno, nɛ bi'yɛnm songe' kí gbien', nɛ bi pɛkeh Yonbdaan ya gber cɛɛn. Nɛ binib bà kɛ Uwien sien' kí ye bɛ ní lɛ limiel lá ña ñmɔbe gbenm nno, teke' kí jin'.

49 Nɛn saan nɛ Yonbdaan ya gber yereh mitinfɛnm nno kɛ ni.

50 *Sufmbɛ bɛn wɔn, bi cère' bipiikpɛkpiɛkb bà te udu nno ni, kí pukeh Uwien nno nin udu nno ya ciɛnb kpre' Pól nin Banabas bo, kí jɛnde' bɛ, nɛ kí ñɔre' bɛ kí ñen' bi' du ni.

51 Pól nin Banabas kpakpaare' bi'taan ya tɛngunku kí wiɛ' nɛ†, nɛ kí bure' Ikoniyɔm ya du bó.

52 Binib bà teke' *Yesu kí jin' Antiyɔk ya du ni nno wɔn *Mifuoñaanm te bi'bo nɛ bi ñmɔbe uyɛnsonge kí gbien'.

14

Pól nin Banabas te Ikoniyɔm ya du ni

1 Pól nin Banabas tí baa' Ikoniyɔm ya du ni, nɛ kí tien' bi bi tien' mà Antiyɔk ní nno. Bi kɔn' *Sufmbɛ ya taanl ya duku ní kí tãke' binib Uwien ya gber. Nɛn bo nɛ *Sufmbɛ nin Grekmbɛ teke' kí jin' kí yebe.

2 Ama *Sufmbɛ biba tien' uyufaa, ka teke' kí jin', kí sure' bà ña yé *Sufmbɛ nno bi kpre' binib bà teke' *Yesu kí jin' nno bo, kí maaleh bi'bo ná bre.

3 Nin nɛn kɛ Pól nin Banabas tien' udu nno ní kí wuɔke'. Bi lá ñmɔbe lifɛl kí lienh kí du Yonbdaan bo nɛ, nɛ u cèreh bi teh miyɔkm ya bont ñɔ wɔ ní wuɔn kí ye bi tãkeh u'juokm ya gber tà nno yé imɔn nɛ.

4 Ama udu nno ya nib ña len' kí cii' tɔb bó, nɛ kí gbiire' icɛk ile. Biba se *Sufmbɛ ya ciɛk bó, nɛ bitɔb mɔ se *Yesu ya tondb ya ciɛk bó.

5 *Sufmbɛ nin bi'ciɛnb nin bà ña yé *Sufmbɛ nno ya biba bonde' bi li tien' *Yesu ya tondb ma, kí ye bi li jɛnde bɛ nɛ, kí yéke bɛ iten kí ku bɛ.

6 Pól nin Banabas cii' bi nuunh bɛ ní tien bɛ ma, nɛ kí sɛn' kí jon' Likawoni ya tinfɛnm ya du Lista nin Dɛbe nin idu nno ya tengbaan ni.

7 Nɛ kí tãkeh ní'mɔ bó yaab tigbɛmɔnmɔnt nno.

† 13:51 Sufmbɛ bo kí kpakpaare itaan ya tɛngunku ya tingi si: ná kɛ jí tu unil la, ní yé u'yaar nɛ, na jí yé uba yaar.

Pɔl nin Banabas te Lista ya du ni

8 Ujɛ uba là te Lista ya du ni, u'taan faan wà ní fre kí fii kí sere. Bi maa' wɔ uwɔb nɛ, wa cuon' fiebu.

9 Lidaali liba Pɔl lienh nɛ u cengeh. Pɔl caan' u'bo inun, ki bɛnde' ki ye u'tekjim li cɛre wɔ ní faake.

10 Nɛ ki len' ufaa bo ki ye: «Fii kí sere.» Nɛ ujɛ nnɔ fii' ki maabe' ki ci', ki cin' ki cuonh.

11 Linigol laa' Pɔl tien' ná nnɔ, nɛ ki wuure' Likawoni yaab ya lenm ni ki ye: «Ho! Ibule nɛ kpɛnde' binib ki baa' ti'saan-a!»

12 Nɛ bi yin' Banabas *Seyus, ki yin' Pɔl Hɛrmɛs*, kime Pɔl nɛ sɔbe ki lienh.

13 Ubul *Seyus nnɔ ya duku te udu nnɔ ya guon ya nañɔbu saan nɛ saali. Seyus ya tɔtuɔrke tuke' ní inaje nin misipuum mà u tien' mɛ uyukpɛkpiɛ yaam ki baa' iguon nnɔ ya nañɔbu saan, ki yíe wɔn nin linigol nnɔ ní tuɔre lituɔrl kí de Banabas nin Pɔl.

14 Ama *Yesu ya tondb Banabas nin Pɔl cii' nnɔ ma nnɔ, bi'yɛnm saa' ki gbien', nɛ bi cuo' bi'lier ki kɛre'†, ki sen' ki kɔn' linigol nnɔ ya siik ni, nɛ ki wuureh

15 ki teh: «Ti'jɔtiebɛ, bɛ bo nɛ ni teh niɛ ya bonn-i? Ti'mɔ yé binib tɛn ninbi nɛ. Ti baa' ki tɔkeh nɛ tigbɛmɔnmɔnt nɛ ki teh ni' bule yii yé fɛnm nɛ, ní wiɛ yí ki paan' Uwien wà fuobe bo. Wɔn nɛ ñɛn' kutaaku nin kitink nin miñunciɛnm nin tibont kɛ.

16 Uyo bo, u là cɛre' inibol kɛ pɛ l yíe ná bo nɛ.

17 Nin nɛn kɛ wà daan' mimɔnm ya tienm nɔ wɔ ní wuɔn binib u yé udaan wà. U cɛreh utaa niih, tijier teh, ni jinh ki gbuokeh, ki te liwiɛl ni.»

18 Nin *Yesu ya tondb len' ná kɛ nnɔ bi ñikn' nɛ ki tí pien' linigol nnɔ lí la tuɔre tuɔrl kí de bɛ.

19 Nɛn saan nɛ *Sufmbɛ biba ñɛn' Antiyɔk nin Ikoniyɔm ya du bó ki baa' ní, ki lá sure' linigol nnɔ, ki cɛre' lí kpɛ' Pɔl nin Banabas bo, ki yèkɛ' Pɔl iten, ki fuun' wɔ ki ñɛn' udu ni, ki maaleh ki teh u kpo' nɛ.

20 Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ baa' ki lá sere' ki guon' wɔ, nɛ u fii', ki liebe' ki kɔn' udu nnɔ ni.

Pɔl nin Banabas liebe' ki jon' Antiyɔk ya du ni

Kutaaku faa' nɛ Pɔl nin Banabas siere' ki jon' Dɛbe ya du bó,

21 ki tí tɔkeh ni' bó yaab tigbɛmɔnmɔnt nnɔ. Nɛ binib teke' tú ki paan' *Yesu ya sen bo ki yɛbe. Bi siere' ki liebe' Lista ya du nin Ikoniyɔm ya du nin Antiyɔk ya du wà te Písidi ya tinfɛnm ni nnɔ ni.

22 Bi gɛbreh idu nnɔ ní ma nnɔ, nɛ ki saakreh bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ ya gbɛnɛnt, ki gbierɛh bɛ ki teh bɛ ní li tuu ki n̄mɔbe mitekjim, ki tɔkeh bɛ ki teh tí lí jɛnde kí gbien nɛ kí yaan kí kɔ Uwien ya bɛl ni.

23 Nɛn saan nɛ bi gɛnde' *Kristo ya táan kɛ ni biciɛnb, nɛ ki lòle' buñɔbu, ki káare' kí de' bɛ, ki taa' bɛ ki n̄ukn' Yonbdaan wà bi teke' wɔ ki jin' nnɔ.

24 Pɔl nin Banabas ñɛn' Písidi ya tinfɛnm ni, nɛ ki jon' Panfili ya tinfɛnm ni.

25 Bi tí baa' Pɛje ya du ni ki tɔke' udu nnɔ ya nib Uwien ya gbɛr, nɛ ki bure' Atali ya du bó.

26 Bi tí baa', nɛ ki kɔn' buñɛrciɛnbu, ki puore' miñunciɛnm ki liebe' Antiyɔk ya du bó. U ya du ni nɛ *Kristo ya taanl yaab káare' ki ye Uwien ní juoke bɛ bi sɔn' lituonl lá nnɔ bo.

27 Bi tí baa', nɛ ki taan' *Kristo ya taanl yaab, ki tɔke' bɛ Uwien cɛre' bi tien' tibont tà kɛ nnɔ nin u wuɔn' bà n̄a yé *Sufmbɛ mitekjim ya sen ma bo.

* 14:12 Grekmbɛ ya du ni bi yih ibule ya ciɛn nɛ Seyus, nɛ ki yih i'tond Hɛrmɛs. † 14:14 Liike Mattie 26:65.

28 Pɔl nin Banabas tien' binib bà teke' *Yesu ki jin' nno saan ki wuɔke'.

15

Bi finde' upunjie bo Antiyok ya du ni

1 Tɔ, binib biba ñen' Sude ya tinfenm bó ní ki baa' Antiyok ya du ni, ki lá wɔknh binib bà teke' *Yesu ki jin' nno ki teh: «Na jie' ni'pun Moyis ya yiko ye ma bo la, Uwien ña ní ñmien ne.»

2 Pɔl nin Banabas ña tuo', ne ki finde' nin be tigber nno bo ki gbien'. Nen bo ne bi'ke tuo' ki ye Pɔl nin Banabas nin binitɔb biba ní jo Yerusalem, kí tí lé *Yesu ya tondb nin u'taanl ya cienb ifinfinde nno bo.

3 Ne *Kristo ya taanl yaab bà te Antiyok ni nno plere' be *. Bi joh ma nno ne ki ñeh binib bà teke' *Yesu ki jin', ki te Fenisi nin Samari ya tinfenm ni nno saan, ki tɔkeh be ki teh bà ña yé *Sufmbɛ mɔ lèbre' bi'tetem ki teke' *Yesu ki jin'. Ne ní sɔngreh bi'ke ya yenm ki gbiekeh.

Bi taan' litaanl Yerusalem ni

4 Bi tí baa' Yerusalem ni, ne *Kristo ya taanl yaab nin bi'cienb nin *Yesu ya tondb teke' be kucɛnku. Ne Pɔl nin Banabas tɔke' be Uwien cère' bi tien' tibont tà ke nno.

5 *Fari sienmbe ya cekl yaab bà lèbre' bi'tetem ki teke' *Yesu ki jin' nno ya biba, fii' ki sere', ki len' ki ye bà ña yé *Sufmbɛ ki teke' *Yesu ki jin' nno, ní kpe be ní jie bi'pun ne, kí li boh Moyis ya yiko.

6 Nen saan ne *Yesu ya tondb nin u'taanl ya cienb taan' be ní liike bi li tien ma tigber nno.

7 Bi finde' ki gbien' ma nno, ne Pier fii' ki sere', ki tɔke' be ki ye: «N'yaabe, ni ben ki ye Uwien gènde' nni ni'ni ní wuɔke' ñɔ bà ña yé *Sufmbɛ ní cii u'gbemɔnmɔnt n'ñabu ni, kí teke' *Yesu kí ji ne.

8 Uwien ben binib ya fèl ni te ma bo, ne ki de' be *Mifuoñaanm ten u là de' tí mɔ ma bo ñɔ wɔ ní wuɔn be, kí ye u gènde' be ne.

9 Wa bore' tinbi nin ben, kime mitekjim bo ne u sɔkre' bi'fèl bo ya jɔknt.

10 Ní te nno la, be tien' fɛnfennɔ ni delkeh Uwien, ki wɔbndeh be, be ní tuke litukl là tinbi nin ti'yaajɛb ña fre' ki tuke' lè?

11 Ama tinbi wɔn, Yonbdaan *Yesu ya juokm bo ne ti teke' wɔ ki jin' ki ñmere'. Ní te nno ne bà ña yé *Sufmbɛ mɔ ya bùol.»

12 Pier len' ki gben', ne linigol nno ñmile', ki cengeh Banabas nin Pɔl li len kí ye bà. Ne bi cin' kí tɔkeh be Uwien cère' bi tien' miyɔkm ya bont tà bà ña yé *Sufmbɛ ni nno ma bo.

13 Banabas nin Pɔl len' ki gben' ma nno ne Saak mɔ ye: «N'yaabe, cenge mɛn.

14 Simɔn tɔke' te Uwien cin' ki tien' ma bo. U gènde' bà ña yé *Sufmbɛ mɔ ni binib kí tien' u'yaab.

15 Ní tien' tɛn *Uwien ya ñɔbonsɔknb là len' ma bo ne, kime ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

16 Yonbdaan là len' ki ye:

*Dafid ya den lu'†, n li liebe ní kí me yí,

N li liebe ní kí fin lilɛngbenl nno kí cère iden nno ní li se.

17 Nen bo ne binib bà sien' ke li nuun min Yonbdaan.

Inibol yá ke n yin' yé, yé ní li yé n'ye nno li nuun nni.

Yonbdaan ne len' nno,

ne ki tien' tibont nno ke.

* 15:3 Bi li fre kí lèbre ki plere' kí ye ki tore' mɔ. † 15:16 Migbiirm mie ya ciim te bolm mile bo ne. Dafid ya den lu' bii Dafid ya bel lu'.

18 U cère' binib bende' tibont nno haali uyo bo ne.» »

19 Saak tí len' ki ye: «Nen bo ne n maale' ki ye ní mən ti la li wəbndeh bā ɲa yé *Sufmbɛ, ki lèbre' bi'tetem ki paan' Uwien bo nno nin ti'yaajɛtentiennm.

20 Ama cère men ti kɛle kugbɔnku kí tɔke bɛ kí ye: bi la li jinh bule ya jier, kime tú yé tɔkɔnt nɛ, ki la teh nanmaal, ki la ɲmɔnh wɛnkpil, ki la ji sɛm.

21 Kime haali ti'yaajɛb ya yo kí lá baa dinnɔ, Moyis ɲmɔbe binib bā wɔknh u'yiko nɛ idu kɛ ni. Bi tuu ki káanh wɔ nɛ *Saba kɛ *Saba ya daali *Sufmbɛ ya táan ya dur ni.»

Bi kɛle' kugbɔnku ki de' bā ɲa yé Sufmbɛ

22 Nen saan nɛ *Yesu ya tondb nin u'taanl yaab kɛ nin bi'ciɛnb gbierɛ' ki kpaan' ki gɛnde' bijɛb biba bi'ni ki pukn' Pɔl nin Banabas bó bɛ ní sɔn bɛ Antiyɔk ya du bó. Bi gɛnde' Sudas wá bi baanh wɔ Basabas nin Silas nɛ. Bi yé binib bā bi boh bɛ *Kristo ya taanl yaab ni nɛ.

23 Bi de' bɛ kugbɔnku kúa nno bi kɛle' ku'ni ki ye ma sɔ: «Tinbi *Yesu ya tondb nin *Kristo ya taanl ya ciɛnb, fuondeh ti'yaab bā ɲa yé Sufmbɛ ki te Antiyɔk ya du ni nin Siri ya tinfɛnm ni nin Silisi ya tinfɛnm ni nno.

24 Ti cii' ti'yaab biba jon' ni'saan, ki tí tɔke' nɛ tigbɛr tá ɲaabɛh ni'yɛnm ki diɛnh nɛ iyɛnmaale. Ta sɔn' bɛ bɛ ní tí tɔke nɛ gbɛr.

25 Nen bo nɛ ti taan' ki kpaan' buɔɔbu, ki gɛnde' ti'ni binib, tí sɔn bɛ ni'saan, bɛn nin Banabas nin Pɔl, ti'yaab bā ti yíe bɛ nno.

26 Bi yé binib bā ɲa tɔnge' bi'miɛl Yonbdaan *Yesu Kristo ya tuonl bo nɛ.

27 Ti sɔn' Sudas nin Silas, bɛ ní lá tɔke nɛ buɔɔbu ni tigbɛr tá ti kɛle' tú kugbɔnku kuu ni nno nɛ.

28 *Mifuoŋaannm tore' te ti kpaan' buɔɔbu, ti la wəbn nɛ kí de nɛ *yiko uba wɔ ní li yé ni'bo litukl kí pukn tibont tá yé ni'bo tibonmɔnt nno bó. Tun si:

29 ni la ɲmɔnh tɔtuɔrnɔnt, ki la jinh sɛm, ki la ɲmɔnh wɛnkpil, ki la teh nanmaal. Ni cuo' ni'ba tu ya bont bo la, nen nɛ mɔn. Ni'yaam ní li ɲmɛ.»

30 Tɔ, bi cɛbe' bi sɔn' binib bā nno bi bure' Antiyɔk ya du bó. Bi tí baa' ni'bó, nɛ ki taan' *Kristo ya taanl yaab kɛ, ki taa' kugbɔnku nno kí ɲukn' bɛ.

31 Bi kaan' kú ma nno, nɛ bi'kɛ ya yɛnm sɔnge', kime kú saake' bi'gbɛnɛnt.

32 Sudas nin Silas yé *Uwien ya ɲɔbɔnsɔknɔ ma nno, nɛ kí tɔke' bɛ tigbɛr tú yɛbe ki saake' bi'gbɛnɛnt bɛ ní lí pɛ Uwien ya sɛn bo mɔnmɔnm.

33 Bi wuɔke' ni'saan waamu nɛ ki yaan binib bā teke' *Yesu ki jin' nno cɛbe' bɛ bɛ ní liɛbe bā sɔn' bɛ nno saan nin uyɛnduɔn.

34 [Silas wɔn juore' ki te Antiyɔk ya du ni nɛ.]‡

35 Pɔl nin Banabas mɔ juore' Antiyɔk ya du ni, ki tɔkeh nin binib bi yɛbe ki tí wɔknh binib, ki tɔkeh bɛ Yonbdaan ya gbɛr.

Pɔl nin Banabas pàare' tɔb

36 Iwenkáankɛ gɛbre', nɛ Pɔl tɔke' Banabas ki ye: «Cère tí liɛbe idu yá kɛ ni, tí lá tɔke' binib Yonbdaan ya gbɛr nno, kí tí fuonde binib bā teke' *Yesu ki jin' nno kí liike bi ɲuuke u'gbɛr ma bo.»

37 Banabas lá yíe wɔ ní tuke San wá bi liɛbe' ki yih wɔ Mark nno nɛ.

38 Ama Pɔl ɲa tuo' wɔ ní liɛbe ki tɔke nin San Mark, kime u lá siere' ki daan' bɛ Panfili ya tinfɛnm ni, nɛ ka tore' bɛ bi'tuon ni.

39 Pɔl nin Banabas finde' nin tɔb ní tí ben' ki fiire', nɛ wá kɛ taa' u ya bó. Nen saan nɛ Banabas taa' San Mark ki kɔn' buɛrciɛnbu, ki bure' Ciip ya dekl bó.

40 Nɛ Pɔl gɛnde' Silas wɔ ní pɛre wɔ. Binib bā teke' *Yesu ki jin' nno káare' Yonbdaan ki ye wɔ ní juoke bɛ, nɛ bi bure',

‡ 15:34 Bi kpie' ki kɛle' tigbɔnt tá nno ya tuba ni migbiirm 34 ɲa te tu'ni.

41 ki ñeh *Kристо ya táan yà te Siri nin Silisi ya tinfenm ni nnò saan, ki cèreh i'ñib faakreh mitekjim ni.

16

Timote pìere' Pòl nin Silas

1 Pòl nin Silas tì baa' Dèbe nin Lista ya du ni, ki laa' uje uba teke' *Yesu ki jin' ki te mifenm nnò, bi yih wò Timote. U'naa yé Suf ne, ki teke' *Yesu ki jin', ne u'baa yé Grèk.

2 Binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te Lista nin Ikoniyòm ya du ni nnò ke pèkeh Timote ne.

3 Pòl yíe Timote ní pìere wò. *Sufmbè bà te ni'saan nnò bo ne u jìe' Timote ya punl, kímè *Sufmbè nnò ke bèn ki ye Timote ya baa yé Grèk ne.

4 Bi cuonh ki ñeh idu ni ma nnò, ne ki tókeh binib bà teke' ki jin' ki te i'ni nnò, *Yesu ya tondb nin u'taanl yaab ya ciénb bà te Yerusalem ni ñen' isen ya nnò, ne ki sureh be be ní li pè i'bo.

5 Nèn bo ne *Kристо ya táan yaab faakreh mitekjim ni, ne binitòb teknh wò ki jinh ki pukndeh bi' bó daan ke daan.

Uwien yie Pòl ní jo Maseduonn ya tinfenm bó

6 *Mifuoñaanm pien' Pòl nin u'tòntòknlieb bi la tóke Uwien ya gber Asi ya tinfenm ni. Nèn bo ne bi gèbre' Friji nin Galasi ya tinfenm,

7 ki tì baa' Misi ya tinbién, ki maaleh be ní jo Bitini ya tinfenm ni, ne *Yesu ya Fuoñaanm ña de' be sen.

8 Nèn saan ne bi gèbre' Misi ya tinfenm, ki tì baa' Trowas ya du ni.

9 Kuñonku ne Pòl laa' Maseduonn ya tinfenm ya je uba tidèknt yaam, u se u'saan ki gbáanh wò ki teh wò ní baa ní Maseduonn kí lá tore be.

10 Pòl laa' Maseduonn ya je nnò tidèknt yaam ma nnò, ne ti * pòk ki bonde' i ya táan bo, tí jo Maseduonn ya tinfenm bó, kímè ti bende' ki ye Uwien ne yin' te ni' bó tí tí tóke u'gbemònmònt.

Upii uba teke' Yesu ki jin' Filip ya du ni

11 Nèn saan ne ti kòn' buñerçiémbu Trowas ya du ni, ki cubn' Samotras ya dekl bó. Kutaaku faa' ne ti bure' Neyapoli ya du bó.

12 Ne ki ñen' nèn saan, ki jon' Filip ya du bó; u yé Maseduonn ya tinfenm ya ducencién ne. Erom yaab ne ñjuuke udu nnò. Ti tien' u'ni iwenkáanke ne.

13 *Saba ya daali, ne ti ñen' udu nnò ni, ki jon' ukpen uba ya gbaal. Ti maale' ki ye *Sufmbè taakeh ná saan ki kàareh lii te nè ne. Ti laa' bipiib biba taan' ní'saan, ne ti kèle' ki tóke' be Uwien ya gber.

14 Upii uba là te bi'ni, bi yih wò Lidi. U yé Tiyatiir ya du ya pii ne, ki pukeh Uwien, ki kuoreh ikpèlde í mòn ki yé imònmón. Yonbdaan cìbre' u'yènm ki cère' u cenge' mòmòmnm, ki tuo' Pòl len' ná nnò.

15 Ti slii' wòn nin u'den yaab ke Uwien ya ñunm ma nnò, ne u tóke' te ki ye: «Ní tuo' ki ye n mònbe ki teke' Yonbdaan ki jin' la, den mèn, kí li te n'den.» Ne ki cékn' te tí tuo'.

Bi pekn' Pòl nin Silas Filip ya du ni

16 Lidaali liba ne ti tí lá joh bi taakeh ná saan ki kàareh nnò. Ne uje faan uba cende' te usen ni, ki yé uyonb; ki ñmòbe ipol iba, ki tókeh binib ná li wun ní tien. U teh nnò ne ki lenh lifaal lí yébe ki diénh u'cénbaambe.

* 16:10 Wà kele' kugbònkú kuu nnò ya *tinbi* ma nnò, ní wuon' ki ye u'mò tóke nin Pòl ne.

17 U paan' tinbi nin Pòl bo ki wuureh ki teh: «Binib bié nò yé Uwien wà ña ñmàbe Nacentò ya tonsònb né. Bi tòkeh né ni li kp̄ien usen wà kí ñmère né.»

18 U teh nnò né idaan ké, Pòl ya benku ni tí piebe', né u jìebe' ki tòke' ipol nnò ki ye: «Yesu Kristo ya yel bo, siere men u'saan.» Né í siere' u'saan i ya tãan bo.

19 Tò, ujefaan nnò ya cènbaambe laa' ba ji li fre kí lé faal u'bo, né bi cuo' Pòl nin Silas, ki tuke' be ufaa bo ki jon' udu nnò ya nib taakeh nà saan nnò, ñò u'ciénb ñ bu be tibuur.

20 Né ki taa' be ki wuon' Erom yaab ya buur ya ciénb ki ye: «Binib bié nò yé *Sufmbe né, ki tuke' fénfénm ki baa' tí du ni,

21 ki wòknh mitetem mà ña kp̄e tinbi Erom yaab ní tuo m̄è, ki niireh nin tí paan mi'bo.»

22 Bi len' nnò ma nnò né linigol kp̄re' bi'bo. Tibuur yaab nnò d̄ere' ki gore' Pòl nin Silas ya w̄ent, né ki ye be ní ñi be ilenben.

23 Bi ñi' be c̄een, né ki taa' be ki tí p̄ekn', ki tòke' wà gu lip̄ekl nnò ki ye wò ní li gu be m̄onm̄onm.

24 Bi tòke' wò ma nnò né u kuon' be lip̄ekl ya dubenku ni, ki taa' bi'taan ki sekn' idò ya ñmàbe ibon ni, ki lòle' ki m̄òkn' yí.

25 Ní tí tuo kuyòku, né Pòl nin Silas te ki kàareh, ki ḡeh iyuoñ ki p̄èkeh Uwien, né lip̄ekl ya nitòb cengeh bi'bó.

26 Né kitink j̄enge' i ya tãan bo ki gbien', ki c̄ere' lip̄ekl ya duku ya tenpuul m̄ò j̄enge', né lí nagent ke p̄ipiire'. Tikudòkr tà lùò lip̄ekl ya nib nnò ké cecere'.

27 Wà gu lip̄ekl nnò finde', ki laa' tinagent yeyé ma nnò, né u nè're' u'jusiek wò ní ku u'ba, ki maaleh ki teh lip̄ekl ya nib nnò ké ñen' ki sensen' né.

28 Né Pòl tien' u'bo ki ye: «La tien a'ba nà bre, tí ke te ní'saan.»

29 Wà gu lip̄ekl nnò ye be ní taa umu ní, né ki tò're' kí kòn' lip̄ekl ya du ni, ki gbaan' Pòl nin Silas ya nun bó, u'gb̄enent ke ñòh.

30 Ni ya puoli bó né u taa' be ki ñen' saali, ki niire' be ki ye: «Biciénbe, n li tien mila kí ñmère?»

31 Né bi jiin' wò ki ye: «Teke Yonbdaan *Yesu kí ji, sin nin a'den yaab ké li ñmère.»

32 N̄en saan né bi tòke' wòn nin u'den yaab ké Yonbdaan ya gb̄er.

33 Né u taa' be u ya yo kuñonku nnò ké ki tí s̄akre' bi wun ñiñi' be ma nnò ya gb̄ien. Né Pòl nin Silas s̄ii' wòn nin u'den yaab ké Uwien ya ñunm i ya tãan bo.

34 Né u taa' Pòl nin Silas ki jon' u'den, ki tí de' be tijier. U teke' Uwien ki jin' ma nnò né wòn nin u'den yaab te uyensonge ni.

35 Kutaaku faa' né Erom ya buur yaab nnò sòn' bi'sojambe be ní jo kí tí tòke wà gu lip̄ekl nnò wò ní taa bijeb nnò kí w̄ie.

36 Wà gu lip̄ekl nnò tòke' Pòl ki ye tibuur yaab sòn' ki tòke' nni ki ye ní taa né kí w̄ie. N̄en bo, ñe m̄en kí li joh nin uyenduon.

37 Né Pòl ye: «Tibuur yaab c̄ere' bi ñiñi' tinbi Erom yaab binib ya nun bó ka bun' te buur, né ki p̄ekn' te. Fénfénno bi ji yie be ní b̄òle kí w̄ie te ma nò, ta ní tuo. C̄ere tibuur yaab buḡben ní baa kí ñen te.»

38 Sojambé nnò liébe' ki tí tòke' tibuur yaab nnò Pòl len' nà nnò. Bi cii' Pòl nin Silas yé Erom yaab ma nnò né bujewanbu cuo' be.

39 Né bi baa' Pòl nin Silas saan ki tien' be kafala, né ki ñen' be lip̄ekl ni, ki gb̄aan' be be ní siere udu nnò ni.

40 Pòl nin Silas ñen' kup̄enpekndu nnò ni, né ki jon' Lidi den, ki laa' binib b̄a teke' *Yesu ki jin' nnò, kí saake' bi'gb̄enent, né ki bure'.

17

1 Pól nin Silas siere' Filip ya du ni, ne ki gèbre' Anfipolis nin Apoloni ya du ni, ki tí baa' Tesalonik ya du ni. *Sufmbɛ ya taanl ya duku kuba te len.

2 Pól kòn' litaanl ya duku nnò ni tɛn u tí rí teh ma bo. Nɛ ki taa' *Saba uta ki tɔkeh bɛ *Uwien ya gbɔnku ya gber.

3 U tɔkeh tighɛr nnò ya tingi ki teh Uwien ya Nigendkɛ Kristo li jɛnde, kí kpo kí mɛkre bitɛnkpiib ní nɛ. Nɛ ki teh n tɔkeh nɛ *Yesu wà ya gber nò, wɔn nɛ yé Uwien ya Nigendkɛ Kristo.

4 *Sufmbɛ biba nin Grɛkmbɛ bà pukeh Uwien nnò ligol nin bipiikpɛkpiɛkb mò ligol ya yɛnm sɔnge' Pól len' ná nnò bo, nɛ bi kpɔbn' wɔn nin Silas bó.

5 *Sufmbɛ bà ya yɛnm n̄a sɔnge' Pól len' ná nnò bo nnò, taa' u'bo iponponbe, nɛ ki taa' idukond isɛnjɛ ní, ki kpɔbn' bi'ba bó, ki cɛrɛ' udu nnò ya nib taan' ki yɛbe ki kpre' Pól nin Silas bo, ki teh fɛnfɛnm udu ní. Bi jon' uje uba den, bi yih wɔ Sasɔn ki tí kòn' nin mituɔm, ki nuunh bɛ rí taa Pól nin Silas kí jo udu nnò ya nib taan' ná saan nnò,

6 nɛ ka laa' bɛ. Ba laa' bɛ ma nnò nɛ ki cuo' Sasɔn nin binib bà teke' *Yesu kí jin' nnò ya biba ufaa bo, ki taa' bɛ kí jon' udu nnò ya ciɛnb saan, nɛ ki wuureh kí teh: «Binib bà cuon' kí saa' uɲɛndun kɛ nnò, baa' niɛ saan mò,

7 nɛ Sasɔn teke' bɛ u'den. Bi kɛnde' ubɛrciɛn Sesa ya yiko bo, nɛ ki lienh kí teh ubɛrtɔ te, bi yih wɔ Yesu.»

8 Tigbɛr nnò cɔke' linigol nin udu nnò ya ciɛnb kɛ,

9 nɛ bi teke' Sasɔn nin bi'tɔb nnò ilike, ki yaan kí wiɛ' bɛ.

Pól nin Silas te Bere ya du ni

10 Ní biire' nɛ binib bà teke' *Yesu kí jin' nnò cɛrɛ' Pól nin Silas bure' i ya tãan bo Bere ya du bó. Bi tí baa' nɛ kí jon' *Sufmbɛ ya taanl ya duku bó.

11 *Sufmbɛ bà kɔ Bere ya du ni nnò teknh tighɛr kí cɛn' Tesalonik yaab. Nɛn bo nɛ bi teke' Pól tɔke' bɛ tighɛr tà nnò mɔnmɔnm, nɛ kí fiinh *Uwien ya gbɔnku daan kɛ daan bɛ rí liike tú te bíi ta te.

12 Bi'ni binib teke' *Yesu kí jin' kí yɛbe. Nɛ Grɛkmbɛ ya piikpɛkpiɛkb nin binib mò teke' wɔ kí jin' ka dindin.

13 Ama uyo wà *Sufmbɛ bà te Tesalonik ya du ni nnò cii' Pól te Bere ya du mò ní kí tɔkeh binib Uwien ya gber nnò, nɛ bi jon' ní' mò bó kí tí tí cɛrɛ' linigol kpre'.

14 Nɛn saan nɛ binib bà teke' *Yesu kí jin' nnò cɛrɛ' Pól siere' i ya tãan bo kí kpɛn' usɛn wà joh miɲunciɛnm bó nnò. Silas nin Timote bɛn juore' Bere ya du ní nɛ.

15 Bà piɛrɛh Pól nnò, piɛrɛ' wɔ kí tí baa' Atɛnn ya du ní nɛ. Nɛ Pól tɔke' bɛ kí ye bi tí baa' la, bɛ rí tɔke Silas nin Timote kí ye bɛ rí baa ní u'saan tonm.

Pól tɔkeh Uwien ya gber Atɛnn ya du ni

16 Pól gu Silas nin Timote Atɛnn ya du ní uyo wà nnò, nɛ kí laa' ibule gbe udu nnò ní, nɛ u'yɛnm saa' kí gbien'.

17 U te *Sufmbɛ ya taanl ya duku ní, nɛ wɔn nin *Sufmbɛ nin binib bà pukeh Uwien nnò tɔkeh tighɛr. Idaan kɛ u joh binib taakeh ná saan nɛ kí tɔkeh binib bà b̄aareh ní'saan nnò *Yesu ya gber.

18 Binib biba mò là te ní'saan kí bɛnge' miyɛnfuom, bɛn nin Pól lienh. Biba yé *Epikuryɛnmbe, nɛ bitɔb yé *Stoyisiɛnmbe. Biba lienh kí teh «Uje wɔ n̄aɲableh kí teh ba nɛ?» Nɛ bitɔb lienh kí teh: «U líi lienh niba bó ya bula ya gber nɛ.» Bi len' nnò, kime Pól tɔkeh *Yesu ya gbɛmɔnmɔnt nin mimɛkrɛm ya gber nɛ.

19 Bɛn nin wɔn jon' udu nnɔ ya buur ya bɔ̀ol, bi yih nà saan Ayeropaji* nnɔ, nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A li fre kí tɔke tɛ a wɔ̀knh binib miwɔ̀knfɛnm mà nɔ-ɔɔ?»

20 Kimɛ a kpaakeh ti'tub nɛ nin a'gbɛcɛnt tuu, nɛ ti yíe tí cii tu'tingi.

21 Tɔ, Atɛnn ya du ya nib kɛ nin bicɛnb bà te udu nnɔ ni nnɔ fɛ tigbɛcɛnt ya tɔkm nɛ. Nɛn bo nɛ bi taakeh ki kaah uyo kɛ ki tɔkeh tù.

22 Pɔl fii' ki sere' Ayeropaji ya nib nnɔ ya siik ni, nɛ ki ye: «Atɛnn yaabɛ, n sekn' ki laa' ni pɛ ibule bo cɛɛn nɛ.

23 N cuonh ni'du ni uyo wà nnɔ nɛ ki likeh ni'ponpob, ki tí laa' liba bi kɛle' li'bo ki ye: «Ta bɛn wà nnɔ mɔ yaal sɔ.» Ni pukeh wà, ka bɛn wɔ nnɔ min baa' ní tɔke nɛ u ya gbɛr nɛ.

24 Wɔn nɛ yé Uwien, ki ñɛn' uɛndun nin tibont tà kɛ te u'ni nɔ. Wɔn wà yé kutaaku nin kitink ya Yonbdaan nnɔ, ɲa kɔ nib mɛn' tidur tà nnɔ ni.

25 Wa nuunh nil ya torm, niba ɲa pɔ̀re' wɔ, kimɛ wɔn nɛ dienh binib limiel nin mitafaam mà bi fuoreh mɛ nɔ nin tibont kɛ.

26 U ñɛn' unibaab nɛ, ki cɛ̀re' u pɔ̀re' inibol yà te utingbɛn kɛ bo nɔ. Wɔn Uwien nɛ sien' iyo kɛ, ki bobore' inibol kɛ nin i'kɔ̀nkuɔn.

27 U là tien' nnɔ ɲɔ binib ní li nuunh wɔ nɛ. Nba la, bi ɲanɲaanh kí nuunh wɔ la, bi li tí lɛ wɔ. Imɔn wa lí jɛndɛ' tí'ni uba mɔnɔn saan.

28 Wɔn bo nɛ ti te, ki fuobe, ki cuonh. Ni'yonyuonb biba mɔ là len' nnɔ nɛ. Bi là len' ki ye: «Tí'mɔ yé Uwien ya bumu nɛ.»

29 Tí yé Uwien ya bumu ma nnɔ, ta bi lí maaleh ki teh Uwien naan ten ibule nɛ. Unisaal nɛ taa' u'yɛnmaale nin u'bɛnm ki kpen' itɛn, ki duore' miɲɔ̀km nin ilike ya kurku ki tien' yí.

30 Uwien ɲa tɔnge binib ɲa laan là bɛn wɔ ki teh tibont tà nnɔ. Ama fɛnfɛnno u jí tɔkeh uɛndun ya nib kɛ nɛ ki teh bɛ ní lɛbre bi'tetem.

31 Kimɛ u sien' lidaali là u lí bu uɛndun ya nib kɛ tibuur tù ní li cuube. U gɛndɛ' unil wà lí bu binib tibuur nnɔ. U cɛ̀re' udaan mɛkre' bitɛnkpiib ní ɲɔ wɔ ní wuɔn binib kí ye u mɔnbɛ ki gɛndɛ' wɔn nɛ.»

32 Binib nnɔ cii' Pɔl len' ki ye binib lí mɛkre bitɛnkpiib ní ma nnɔ, nɛ biba lɛ' wɔ, bitɔb mɔ len' ki ye: «Tí là lí cenge a'gbɛr tuu uyo uba nɛ.»

33 Nɛ Pɔl siere' bi'saan ki bure'.

34 Nin nɛn kɛ binib biba teke' *Yesu ki jin', ki kpɔ̀bn' Pɔl bó. Bi'ni bi yih uba Denis u yé Ayeropaji ya nil, utɔ mɔ yé upii, bi yih wɔ Damaris nin binitɔb mɔ.

18

Pɔl te Korɛnt ya du ni

1 Pɔl siere' Atɛnn ni, nɛ ki jon' Korɛnt ya du bó.

2 U tí cɛndɛ' Suf uba bi yih wɔ Akilas nin u'po. Bi maa' wɔ Pɔnt ya tinfɛnm ní nɛ, ki yih u'po Prisil. Bì ñɛn' Itali ya duciɛn Erom bó nɛ ki baa' na wuɔke'. Kimɛ ubɛrciɛn Klod nɛ là ble' liwɔ̀bl ki ye *Sufmbɛ kɛ ní nɛ Erom ya du ni. Pɔl nin bɛn cuo' kujɔ̀tiɛku.

3 Bɛn nin Pɔl ya tuonl kɛ là tɛ nɛ, bi là pɔh ininbon* nɛ. Nɛn bo nɛ Pɔl jon' ki tí te bi'dɛn, bi tɛ ki sɔnh.

4 *Saba kɛ *Saba ya daali Pɔl joh *Sufmbɛ ya taanl ya duku ní nɛ bi tɔkeh tigbɛr, nɛ u ñikndɛh *Sufmbɛ nin Grɛkmbɛ ní teke *Yesu kí jí.

5 Silas nin Timote ñɛn' Maseduɔnn ya du bó, ki baa' ní uyo wà nnɔ, nɛ Pɔl taa' u'ba kí de' Uwien ya gbɛr ya tɔkm baba, ki tùɔreh kí tɔkeh *Sufmbɛ kí teh *Yesu nɛ yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo.

* 17:19 Ayeropaji yé ligbɛngbɛn liba ya yel nɛ Grɛkmbɛ ya lenm ní. Bi là liebe' kí yih binib bà taakeh lí'bo nnɔ mɔ kí teh Ayeropaji yaab nɛ. * 18:3 Bi là nukɛh tigbont nɛ kí pɔh ininbon nnɔ, mitɔm la, bi taah tikpɛlɛɛr nɛ kí pɔh yè.

⁶ Ba tuo' Pól ya ñòbu bó, ki sukreh wò ma nnò, nε u gbεgbε' u'wengolkaar ya tεngunku ki tòke' bε ki ye: «Na ñmεre' la, ni'yaar bo, na ñen' min. Fεnfennò n li pekre bà ña yé *Sufmbε bó nε.»

⁷ Pól siere' ni'saan, ki jon' uje uba den, bi yih wò Titiyus Yustus, u yé unil wà pukeh Uwien nε. U'den nin litaan' ya duku nnò buòke nε.

⁸ Litaan' ya duku nnò ya ciεn Krispus nin u'den yaab kε teke' Yonbdaan ki jin'. Korεnt yaab mò cii' Pól tòkeh *Yésu ya gbεr tà nnò, ki teke' ki jin' ki yebe, nε bi sii' bε Uwien ya ñunm.

⁹ Kuñonku kuba nε Yonbdaan tòke' Pól tideknt yaam, ki ye: «La li fεnge, li tòkeh binib tigbεmònmònt nnò, ki la li ñmin.

¹⁰ N te nin ñε, uba ña ñi fre ki tien ñε nà bre, kime n'yaab yebe udu wuu ni.»

¹¹ Pól tien' ni'saan libinl liba nin ñmaale iluob nε, ki wòknh binib Uwien ya gbεr.

Bi tuke' Pól ki jon' Galiyon saan tibuur

¹² Tò, uyo wà Galiyon là yé Akayi ya tinfεnm ya gobina nnò nε *Sufmbε ya ciεnb kpaan' Pól bo iye, nε ki cuo' wò, ki jon' tibuur,

¹³ ki tì tòke' ki ye: «Uje wuò sureh binib bε ñi li pukeh Uwien yiko ña ye ma bo nε.»

¹⁴ Pól yàare' wò ñi len, nε Galiyon tòke' *Sufmbε nnò ki ye: «U bi bii' libiil liba nε, bii u bi tien' kinunbònk kiba nε la, ninbi Sufmbε, n bi li duòn n'yεnm kí cenge ni'bo.

¹⁵ Ama ni findeh nin tób ñòbon bo nin binib ya yel bo nin ni'yiko bo wòn la, ni yé ni'yaar nε. Min ña yíe n li yé wà li bu tuu ya gbεr.»

¹⁶ Nε ki ñòre' bε ki ñen' tibuur ya duku ni.

¹⁷ Nε binib bà kε te ni'saan nnò cuo' litaan' ya duku ya ciεn, Sòstenn, ki ñih wò tibuur ya duku ya nun bó, ama Galiyon ña li tange' tù.

Pól liebe' Antiyòk ya du bó

¹⁸ Pól biε ki tien' Korεnt ya du ni ki wuòke'. U cèbe' binib bà teke' *Yésu ki jin' nnò, nε wòn nin Prisil nin Akilas bure' bε ñi tì kò buñεrciεnbu Sankre ya du ni. U kuo' u'yur wun ni nε u là pùon' lipuonl là nnò bo. Bi kòn' buñεrciεnbu u ya du ni nε ki cubn' Siri ya tinfεnm bó.

¹⁹ Bi tì baa' Efes ya du ni nε Pól dàan' u'tòntòknlieb, ki jon' *Sufmbε ya taanl ya duku ni bi tì tòkeh tigbεr.

²⁰ Bi gbàan' wò wò ñi tien bi'saan iwenkàanke, nε wa tuo',

²¹ ki cèbe' bε, ki tòke' bε ki ye Uwien tuo' la, u tì li liebe ñi bi'saan uyo uba. Nε ki kòn' buñεrciεnbu ki siere' Efes ya du ni, ki bure'

²² ki tì baa Sesare ya du ni. U tì baa' ma nnò nε ki don' Yerusalεm bó, ki fuonde' *Kriso ya taanl yaab, nε ki ñen' ni'bo ki còñ' Antiyòk ya du bó.

²³ U tien' iwenkàanke Antiyòk ya du ni, nε ki tì bure'. U joh ma nnò nε ki ñen' Galasi nin Friji ya tinfεnm ni, ki faake' binib bà teke' *Yésu ki jin' nnò ya tekjim.

Apolos jon' Efes nin Korεnt ya du ni

²⁴ Uje uba baa' Efes ya du ni, ki yé Suf, bi yih wò Apolos. Bi maa' wò Aleksandri ya du ni nε. U yé unil wà freh ki lienh nε, ki ben tigbεr tà kele' *Uwien ya gbònk ni nnò mòmòmnm.

²⁵ Bi là wòkn' wò u li paan ma bo Yonbdaan ya sεn bo. U'yεnm pε *Yésu ya gbεr bo cεen, nε u tòkeh tù binib, ki wòknh bε tù te ma bo mòmòmnm. Ama u ben San là siih binib Uwien ya ñunm ma bo nnò baba nε.

²⁶ Apolos kòn' *Sufmbε ya taanl ya duku ni, ki cin' ki tōkeh binib *Yesu ya gbēr nin lifēl. Prisil nin Akilas cenge' u'gbēr ki gben', nε ki taa' wō ki jon' bi'den, ki tī tūore' ki tōke' wō Uwien ya sēn ya gbēr mōnmōnm.

²⁷ Apolos yīe wō n̄ jo Akayi ya tinfēnm bō ma nnō nε binib bā teke' *Yesu ki jin' nnō saake' u'gbēnēt, ki kēle' kugbōnku ki de' wō wō n̄ tī de bi'tōb bā te ni'bō nnō bε n̄ teke' wō kucēnku mōnmōnm. U tī baa' ni'bō nε ki tore' binib bā teke' *Yesu ki jin' Uwien ya juokm bo nnō n̄ yebe.

²⁸ Kimε u lienh ki jinh *Sufmbε binib kε ya nun bō nε, nε ki n̄iikeh nā kēle' *Uwien ya gbōnku ni nnō bo, ki wōngēh ki teh *Yesu yé Uwien ya Nigēndkε Kristo nε.

19

Pōl tī te Efes ya du ni

¹ Apolos laan biε ki te Korēnt ya du ni u yo wā nnō, nε Pōl n̄ēn' ijuōn ya du bō, ki baa' Efes ya du ni, nε ki laa' binib bā teke' *Yesu ki jin' nnō ya biba len,

² ki niire' bε ki ye: «Nī tī teke' *Yesu ki jin' ma nō, *Mifuoñaanm jīire' ni'bō n̄jō-ō?» Nε bi ye: «Tinbi n̄a laan lī cii' nil len' ki ye *Mifuoñaanm te mōnōn.»

³ Nε Pōl niire' bε ki ye: «Bi sīi' nε Uwien ya n̄unsii u lε ba?» Nε bi jīin' wō ki ye: «Bi sīi' tε San lā sīih binib Uwien ya n̄unsii wā nnō nε.»

⁴ Nε Pōl tōke' bε ki ye: «San lā sīih binib Uwien ya n̄unm mitetem ya lēbrm bo nε, nε ki tōkeh bε ki teh bε n̄ teke' wā li paan u'puoli bō n̄i nnō kī jī. Nī'tingi si: bε n̄ teke' *Yesu kī jī.»

⁵ Bi cii' Pōl len' nā nnō, nε ki cēre' u sīi' bε Uwien ya n̄unm Yonbdaan *Yesu ya yel bo.

⁶ Pōl taa' u'nūō ki paan' bi'bo, nε *Mifuoñaanm jīire' nī bi'bo, nε bi lienh milēncēnm, ki sōkndeh Uwien ya n̄ōbon.

⁷ Binib nnō kε lā li baa piik nin bile.

⁸ Pōl lā joh *Sufmbε ya taanl ya duku ni, ki tī baa' iñmaale ita nε, ki lienh nin binib ka fēnge, ki tōkeh bε Uwien ya bel ya gbēr, ki n̄ikndeh ki sureh bε bε n̄i tuo u tōkeh tīgēr tā nnō.

⁹ Ama bi'nī biba ya yul faa, ba tuo' ki teke' tīgēr nnō, nε ki séreh binib bā teke' *Yesu ki jin' ki pε u'sēn bo nnō linigol ya nun bō. Nēn bo nε Pōl siere' ki dāan' bε, ki taa' bā teke' Yesu ki jin' nnō, ki jon' Tiranus ya kēraduku bō ki tī wōknh bε idaan kε.

¹⁰ U tien' nnō ki tī dukn' ibin ile nε. Nēn bo nε Asi ya tinfēnm ya nib, bā yé *Sufmbε nin bā n̄a yé *Sufmbε kε cii' Yonbdaan ya gbēr.

Sikefa ya bijieb ya gbēr

¹¹ Uwien cēre' Pōl teh miyōkm ya bonciēt cēēn,

¹² haali bi tī taah mupapaajemu nin tikpēlcer tā kε mε' Pōl nnō mōnōn ki tī paakeh bi'wiēnb bo nin isēnpol n̄aake binib bā bo, nε bi faakreh i ya tāan bo.

¹³ *Sufmbε biba mō lā te ki cuonh ni'kε saan ki n̄uōh isēnpol binib saan. Bi yīe bε n̄i taa Yonbdaan *Yesu ya yel, kī li n̄uōh isēnpol binib saan, nε ki lienh ki teh: «*Yesu wā Pōl tōkeh binib u'gbēr nnō ya yel bo, siere mēn.»

¹⁴ Bitōtūarciēnb ya ciēn uba nε lā te ki n̄mōbe bijieb bilole, ki yé Suf, bi yih wō Sikefa. Bēn nε lā cuonh ki teh nnō.

¹⁵ Nε usēnpol cēre' uje wā u n̄aake wō nnō tōke' bε ki ye: «N bēn Yesu, ki bēn Pōl yé udaan wā. Ninbi le? Nī'mō yé n̄mēmbe nε?»

¹⁶ Nε ki fii' ki ciin' bε, ki faake' nin bi'kε ki jēnde' bε ki gbien', ki bunbunge' bε. Nε bi'kε sēn' ki n̄ēn' u'den iñil.

¹⁷ Efes ya nib, bā yé *Sufmbε nin bā n̄a yé *Sufmbε kε cii' tīgēr nnō, bujewanbu cuo' bi'kε; nε bi kpieke' Yonbdaan Yesu.

18 Linigol là teke' *Yesu ki jin' nno ya biba baareh ki là tãkeh binib ya nun bó bi là teh nã na mãn nin bi là teh inãke ma bo.

19 Bã là teh inãke nno ya biba tukeh bi' nãk gbont ní ki là taakeh ki cokndeh, ki sienh binib ke ya nun bó. Bi bu' tigbont nno ya daaku, ki laa' ní te tilikur itur pijun ne.

20 Nno ne Yonbdaan ya tuom bo, u' gber yere' ni' ke saan ki nmobe mituom.

Kukpiinku kpi' Efes ya du ni

21 Ni ya puoli bó ne Pól maale' ki ye u li ñe Maseduonn nin Akayi ya tinfenm bó ne ki jo Yerusalem. Ne ki ye: «N ti baa' ni' bó la, n li jo Erom ya du bó m.»

22 Nen saan ne u gende' bà toreh wõ nno ya bile, bi yih uba Timote, ki yih utõ Erat, ki sãn' be Maseduonn ya tinfenm bó. Ne wõn juore' Asi ya tinfenm ni ki tien' iwenkaanke.

23 U ya yo ne kukpiinku kpi' Efes ya du ni Yonbdaan ya sen bo ki bre ceeñ.

24 Ujẽ uba là te udu nno ni, bi yih wõ Demetriyus. U taah ilike ya kur ne ki teh muduwawaamu mùa naan ten ubul *Atemis ya duku, ki kuõreh binib bo. Lituonl nno bo bitonsõnb lenh kpele ceeñ ne.

25 Demetriyus taan' binib bà ke sõnh lituonl nno nin binib bà mõ sõnh li ya tuonbol, ne ki tãke' be ki ye: «N' jõtibe, ni ben ki ye ti fuobe lituonl là bo sõ-a!

26 Ama Pól wõn lienh ki teh, ibule ña yé bonn, binib ne meh yí. U sure' binib bà bi tuo' u' nãbu bó yebe. Na yé niẽ saan Efes ni baba, Asi ya tinfenm ke ni ne. Ninbi mãnõn cii', ki sekn' ki laa' mõ.

27 U teh nno la, na yé ti' tuonl baba ne li saa. Ubucien *Atemis mõ ya duku li juore fẽnm ne. Atemis wã, Asi ya tinfenm ya nib nin uñendun ya nib ke pukeh wõ nno, mõ ña ji li nmobe kpieke.»

28 Binib nno cii nno ma nno ne bi' benku ni ben' ki gbien' ne bi wuureh ki teh: «Efes yaab ya bul *Atemis yé ubucien ne.»

29 Nen saan ne udu nno ya nib ke kpre', ki tãke ligol ki joh udu nno ya nib taakeh nã saan nno, ne ki cuo' Pól ya tãntãknlieb bile usen ni. Bi yih uba Gayus, ki yih utõ Aristak. Bi yé Maseduonn ya tinfenm ya nib ne.

30 Pól yíe wõ ní jo linigol nno saan, ne binib bà teke' *Yesu ki jin' nno pien' wõ.

31 Mitinfenm nno ya cienb bà yé Pól ya jõtieb nno mõ sãn' ki tãke' wõ ki ye u la jo linigol nno taan' nã saan nno.

32 U ya yo ne linigol nno nmobe kuwaaku ki gbien', ka ji ben nã bó si nã bó. Biba wuureh ki lienh tuba, bi' tãb mõ wuureh ki lienh tutõr. Bi' ni biba ña ji là ben nã cère' bi taan' ni' saan mãnõn.

33 *Sufmbẽ bà te ni' saan nno gende' uje uba ki lien' usen, bi yih wõ Aleksand. Linigol nno ni biba tãke' wõ tigber nno ya tingi, ne u yuon' unuõ ki wuõn' ki ye u yíe wõ ní tãke linigol nno tigber nno ya tingi ne.

34 Ama linigol nno bende' ki ye u yé Suf ma nno, ne bi taakeh ki wuureh ki ti baa' ten tikur tule ki teh: «Efes yaab ya bul Atemis yé ubucien ne.»

35 Udu nno ya keraci cère' linigol nno nmile', ne u len' ki ye: «Efes yaabe, unil ke ben ki ye ninbi Efes yaab ne gu ubucien Atemis ya duku, ki ben ki ye u' nennẽnku ñen' kutaaku bo ne ki jiire' ní.

36 Uba ña ní fre kí niẽ kí ye ta te. Nen bo, ni bi li duõn ni' yẽnm ne, ki la tien niba ka maale'.

37 Kimẽ ninbi ne tuke' bijeb biẽ nõ ki baa' niẽ saan. Ba saa' niba ubul ya duku ni, ka suke' ti' bule mõ.

38 Demetriyus nin u' tonsõnb nmobe tigber nin unil la, tibuur ya buõl te, bà buh tibuur mõ te, be ní jo nen bó kí ti len.

³⁹ Ni tí ñmábe tìgbet̄ar ki pukn' la, bi li t̄ùre t̄u udu ya taanciɛnl là ñɛndeh *yiko nn̄o ni nɛ.

⁴⁰ Ta bɛn la, dinn̄o ya taanl liɛ bo, ti'du ya ciɛnb li biin tɛ kɪ ye ti nuunh tí kpiin udu nɛ; kime ta ñmábe ti li ñi ná bo kɪ t̄ake ná c̄ere' ti taan'.» U len' nn̄o ki gben', nɛ ki c̄ere' bi'kɛ siere'.

20

Pɔl jon' Maseduɔnn nin Gres ya du ni

¹ Kukpiinku nn̄o ya waaku tí ñmile' ma nn̄o, nɛ Pɔl c̄ere' binib bà teke' *Yesu ki jin' nn̄o taan' u'saan, nɛ u saake' bi'gbenɛnt, ki c̄ebe' bɛ ki bure' Maseduɔnn ya tinfɛnm bó.

² U ñeh idu ya tɛ mitinfɛnm nn̄o ni, ki t̄akeh binib bà teke' *Yesu ki jin' nn̄o tìgber t̄u yɛbe ki saakreh bi'gbenɛnt, ki tí baa' Gres ya du ni,

³ ki tien' len in̄maale ita. U là behn w̄o ñ k̄o buñɛrciɛnbu uyo wà kɪ jo Siri ya tinfɛnm bó nn̄o nɛ ki cii' *Sufimbe kpaan' u'bo iyɛ bɛ ñ tien w̄o ná bre, nɛ u ye u li liebe' kɪ ñɛ Maseduɔnn ya tinfɛnm bó nɛ.

⁴ Nɛ binib biba p̄iere' w̄o. Bà p̄iere' w̄o nn̄o ya yel si: Sopatɛr, u yé Bere ya du ya nil nɛ, ki yé Pirus ya bije nin Aristak nin Sekundus, bi yé Tesalonik ya du ya nib nɛ nin Gayus, u yé Dɛbe ya du ya nil nɛ nin Ticik nin Trofim, bi yé Asi ya tinfɛnm ya nib nɛ nin Timote.

⁵ Binib bugbɛn liere' usɛn ki jon' Trowas ya du ni ki tí gu tɛ*.

⁶ Tinbi w̄on, kp̄on̄o wà ña ñmábe ñake ya *nacɛnku ḡɛbre' nɛ ki yaan tí k̄on' buñɛrciɛnbu Filip ya du ni. Ti tí tu' bɛ Trowas ya du ni wien̄jun daali nɛ, ki tien' len iwien ilole.

Pɔl te Trowas ya du ni

⁷ *Saba ya daali ya tajuoku nɛ ti taan' tí ji Yonbdaan ya jier, nɛ Pɔl cin' ki t̄akeh binib Uwien ya gber. Ní faa' la, u li bure ma nn̄o nɛ u t̄ake' bɛ t̄u ki tí baa' kuyoku ya siik.

⁸ Ti taan' lidut̄at̄uɔl liba ya paaki ya duku ni nɛ. Ifr yɛbe kuduku nn̄o ni.

⁹ Unacɛnfaan uba kɛ lidut̄at̄uɔl nn̄o ya dutaaku ya dubonl bo, bi yih w̄o Etikus. Pɔl t̄ake' tìgber ki wuake' ma nn̄o nɛ miḡuɔnm ñ̄nde' unacɛnfaan nn̄o u ḡuɔn' ki gb̄okre', nɛ ki cere' ki lu' tingi. Bi jiiere' bɛ ñ fin w̄o ki laa' u kpo'-a!

¹⁰ Nɛn saan nɛ Pɔl jiiere' ki b̄uɔn' ki yuure' w̄o, nɛ ki t̄ake' bɛ ki ye: «Cuo mɛn ni'ba, wa kpo'.»

¹¹ Pɔl liebe' ki don' kuduku nn̄o ya paaki nɛ ki ḡbiire' Yonbdaan ya jier bi jin', nɛ u tí t̄ake' bɛ tìgber ki wuake'. Ní tí tuo mifaam, nɛ u bure'.

¹² Bi tuke' unacɛnfaan nn̄o ní u fuobe nɛ unil kɛ ya yɛnm duɔn'.

Pɔl ñɛn' Trowas ki jon' Mile

¹³ Tinbi k̄on' buñɛrciɛnbu, ki liere' usɛn ki bure' Asos ya du bó. Pɔl ye ti li taa w̄o buñɛrciɛnbu ni nɛn bó nɛ, kime u là yíe w̄o ñ cuon nɛ kɪ jo ni'bo.

¹⁴ U tí tu' tɛ Asos ni, nɛ ti taa' w̄o buñɛrciɛnbu nn̄o ni ti bure' Mitilenn ya du bó.

¹⁵ Ti siere' ni'saan ki bure', ní ñm̄oñm̄obe ki tí faa' ki laa' ti gaake Kiyu ya dekl nɛ. Kutaaku faa' nɛ ti baa' lidekt̄al saan, bi yih lɛ Sam̄os, kutaaku tí liebe' ki faa' nɛ ti baa' Mile ya du ni.

¹⁶ Kime Pɔl ña yíe w̄o ñ wuake Asi ya tinfɛnm ni nɛ ki l̄oke' Efes ya du. U là behn w̄o ñ baa Yerusalem tonm nɛ, ki maaleh ní tuo' la, w̄o ñ baa len *Pantekot ya nacɛnku ya daali.

* 20:5 Liike 16:10.

Pɔl cɛ̀be' Kristo ya taanl là te Efes ni nnɔ ya ciɛnb

17 Pɔl te Milɛ ya du ni, nɛ ki sɔn' ki yin' *Kristo ya taanl ya ciɛnb bà te Efes ya du ni nnɔ.

18 Bi baa' u'saan uyo wà nnɔ, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Kí n̄ɛ lidaali là n'taal tɛ Asi ya tinfɛnm ni nnɔ, ninbi nɛ bɛn n là fuobe nin nɛ idaan kɛ ma bo.

19 N jiin' n'ba tingi nɛ ki sɔn' Yonbdaan ya tuonl nin tinunsiir, ki jin' ijɛnd, kimɛ *Sufmbɛ biba là kpaan' iyɛ bɛ rí li tɛh nni ná bre nɛ.

20 N tɔke' nɛ *Yesu ya gbɛr binib taakeh ná saan nin ni'den ka bɔle' nɛ tigbɛr tà kɛ li tore nɛ.

21 N tɔke' *Sufmbɛ nin bà n̄a yé *Sufmbɛ ki ye bɛ rí lɛbre bi'tetem kí paan Uwien ya sɛn bo, kí teke Yonbdaan *Yesu kí jì.

22 Fɛnfɛnnɔ min nɛ te usɛn ní joh Yerusalem nɔ. *Uwien ya Fuoñaanm nɛ wɔbn' nni rí jo. Ma bɛn ná li tí tu nni ni'bó.

23 Ama n n̄in bɛn ki ye *Mifuoñaanm tɔkeh nni idu kɛ ni ki tɛh bi li tí lɔle nni ni'bó, kí jènde nni ma.

24 Ama min n̄a n̄in tɔngɛh n'miɛl tɛn lɛn nɛ yé n'bo nibonmònn. N yíe rí sɔn kí tí baa' n'tuonl ya biɛn nɛ. N yíe rí tien Yonbdaan *Yesu ye rí tien ná nnɔ nɛ. Nɛn si: rí tɔke binib Uwien ya juokm ya gbɛmɔnmɔnt.

25 «N là cuonh ki tɔkeh ninbi bà kɛ Uwien ya bel ya gbɛr nnɔ, n bɛn ki ye na jí li lɛ nni.

26 Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ dinnɔ wuɔ kí tɛh ni'ni wà kɛ kpo' kí juore' fɛnfɛnm la, na n̄ɛn' min,

27 kime n tɔke' nɛ Uwien yíe ná kɛ, ka bɔle' nɛ niba.

28 Li n̄uuke mɛn ni'ba mɔnmɔnm, kí li n̄uuke binib bà *Mifuoñaanm guun' nɛ bɛ nnɔ mɔ mɔnmɔnm. Li likeh bɛ mɛn. Bi yé Uwien ya taanl nɛ. U taa' u'Bijɛ ya sɛm nɛ kí dɛ' lè.

29 N bɛn ki ye n bure' la, binib li kɔ ni'ni, kí li bre tɛn ikɛr, kí li nuunh bɛ rí bere litaanl nnɔ, kí tien li'nib ná bre ka rí lɔkre uba mɔnɔn.

30 Bitonnɛndɛnb li n̄ɛ ninbi mɔnɔn ni kí lɛre binib bà teke' *Yesu kí jin' nnɔ bɛ rí wiɛ u'sɛn kí paan bɛn bo.

31 Nɛn bo, la gɔh mɛn, kí li tien kí ye ibin ita sɔ n gbiereh ni'ni wà kɛ nin tinunsiir nɛ n̄ɔnku nin wien ni.

32 «Fɛnfɛnnɔ n taa' nɛ kí n̄ukn' Uwien; kí tɔkeh nɛ kí tɛh ní tiere Uwien ya juokm ya gbɛr bó. Tigbɛr nnɔ n̄mɔbe mituɔm, kí li cɛre ní li faa mitekjim ni, kí li de nɛ lifaal là u bonde' lè kí ble' binib bà kɛ yé u'yaab nnɔ.

33 N là te ni'saan ma nnɔ, ma binbe' uba ya likbu kí niireh nin u'wɛngolkaar.

34 Ninbi mɔnɔn bɛn ki ye n ya nɔje bo nɛ min nin n'tɔntɔknlieb là fuobe.

35 N tuu kí sɔnh kí wɔngɛh nɛ kí tɛh ni'mɔ rí li sɔnh nin inunmón n̄ɔ kí li toreh bijiinb, kí li tien Yonbdaan *Yesu mɔnɔn là len' liñɔbonl là ki ye: «Wà dienh ya yɛnm sɔnge kí cɛn' wà teknh nnɔ.» »

36 Pɔl len' kí tí gben', nɛ wɔn nin bɛn kɛ gbaan' nɛ u kàare'.

37 Nɛn saan nɛ bi'kɛ cin' kí muɔh kí joh kí tí lɔkndeh Pɔl.

38 Bi'yɛnm tũɔre' kí saa' u len' liñɔbonl là ki ye ba jí li lɛ wɔ nnɔ bo nɛ, nɛ kí p̄ire' wɔ, wɔ rí tí kɔ buñɛrcienbu.

21*Pɔl doh Yerusalem bó*

1 Ti cɛ̀be' bɛ ma nnɔ nɛ kí kɔn' buñɛrcienbu, kí bure' kí cubn' kí tí baa' Kɔs ya dekl; wienle daali nɛ tí baa' Lod ya dekl, kí n̄ɛn' nɛn saan kí bure' Patara ya du bó.

² Ti laa' ni'saan buñercienbu buba bù fih bù ní bure Fenisi ya tinfenm bó, ne ti kón' bù ki bure'.

³ Ti jojoh ki tí likeh Ciip ya dekl tí'nun bó, ne ki ñmieke' lè unógen bó, ki cubn' Siri ya tinfenm bó, ki tí baa' Tir ya du ni. Bi li ñen ituk buñercienbu nnó ni ñen saan ne.

⁴ Ti laa' binib bà teke' *Yesu ki jin' udu nnó ni, ne ki tien' bi'saan iwien ilole. *Mifuoñaanm cère' bi tóke' Pól ki ye u la dùo Yerusalem bó.

⁵ Iwien ilole nnó gèbre' ma nnó, ne ti lièbe' ki bure'. Ti joh tí kó buñercienbu, ne ñen nin bi'puob nin bi'bumu ke pìere' te ki ñen' udu nnó ni. Ti'ke gbaan' miñuncienm nnó ya gbaal, ki kàare',

⁶ ne ti cèbe' tób, ti kón' buñerbu nnó, ne ñen lièbe' ki kun'.

⁷ Ti kón' buñercienbu miñerkaam Tir ya du ni ne ki tí baa' Tolemays ya du ni. Ti jon' ki fuonde' binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te ni'saan nnó, ne ki tien' bi'saan uwien uba.

⁸ Kutaaku faa' ne ti tí lièbe' ki bure' ki tí baa' Sesare ya du ni, ki jon' ki tí te Filip wà tókeh *Yesu ya gbemónmònt nnó den. U yé bi là gènde' jeb bilole* bà nnó ya uba ne.

⁹ U là ñmóbe bisieb binan ne ba ñen jeb, ki sòkndeh Uwien ya ñóon.

¹⁰ Ti tien' ni'saan iwenkàanke, ne *Uwien ya ñóbonsòknl uba ñen' Sude ya tinfenm bó ki baa' ní bi yih wó Agabus.

¹¹ U tu' te ni'saan ne ki teke' Pól ya ningbenl, ki lòle' wón Agabus ya taan nin u'nuó, ki len' ki ye *Mifuoñaanm ye ma sò: «Udaan wà si liningbenl lie nnó *Sufmbé li tí lòle wó nnó ne Yerusalem ni, kí taa wó kí ñukn bà ña yé *Sufmbé.»

¹² Ti cii' nnó ma nnó ne tinbi nin binib bà te ni'saan nnó gbáan' Pól ki ye u la dùo Yerusalem bó.

¹³ Ne Pól ye: «Ni teh be nò, ki mómúòh ki saah n'yenm-i? Min bonde' ki gben' ne. Bi li tí lòle nni bii bi li tí ku nni Yerusalem ni Yonbdaan *Yesu bo mánon la, n li li jo ne.»

¹⁴ Wa tuo' tí yaam ma nnó ne ti dàan' wó, ki ye: «Yonbdaan ní tien u yíe ma.»

¹⁵ Ti tien' ni'saan iwenkàanke ya nnó gèbre', ne ti bonde' ki tí gben' ki don' Yerusalem bó.

¹⁶ Binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te Sesare ya du ni nnó ya biba mó pìere' te. Bi tuke' te ki jon' uje uba den ti tí gón', bi yih wó Minasón, u yé Ciip ya nil ne, ki pe Yesu ya sen bó ní wuàke'.

Pól baa' Yerusalem ni ki jon' Saak den

¹⁷ Tó, ti baa' Yerusalem ni ma nnó ne binib bà teke' *Yesu ki jin' nnó teke' te nin uyensonge.

¹⁸ Kutaaku faa' ne tinbi nin Pól jon' Saak den ki tí fuonde' wó. *Kristo ya taanl ya cienb ke mó là taan' ni'saan.

¹⁹ Pól fuonde' be ki tí gben', ne ki tóke' be ni'ke dokdoki kí ñe u'tuonl bo Uwien tien' ná bà ña yé *Sufmbé ya siik ni.

²⁰ Bi cii' Pól len' ná nnó, ne bi pèke' Uwien, ki tóke' wó ki ye: «Ti'ninje, a laa'-aa! *Sufmbé itur itur ne teke' *Yesu ki jin', ne bi'ke ya nun mán be ní li boh Moyis ya yiko ne.»

²¹ Bi cii' bi ye a wòknh *Sufmbé bà ke te inibotó ya du ni nnó ki teh bi la ji ní li pe Moyis ya yiko bo, ki la ji ní li jeh bi'bumu ya pun, ki la ji ní li pe bi'yaajebok bo.

²² Ti li tien mila? Bi li li cii a'baam bó ne.

²³ Tó, á tien ti li tóke ñe ná nò. Bijeb binan biba te ti'ni, ki là pùon' lipuonl;

* 21:8 Liike 6:5.

24 taa be ni jo Uwien ya duku ni, ki ti tien tijoknt ya ñenm ya tuorl, á pè bi li ti taa tibont tà ki tien lituorl nno bo, ño be ni kuo bi' yur. A tien' nno la, binib ke li bende ki ye bi lienh tà a'bo nno ta te, ki bende ki ye a'mo pe Moyis ya yiko bo ne.

25 Binib bà ña yé *Sufmbé ki teke' *Yesu ki jin' nno, ben wón, ti là maale' ki ye ni mán tí kele kugbónku ne ki tóke be ki ye bi la ñmónh tótúarnónt, ki la ñmónh wenkpil, ki la jin h sém, ki la teh nanmaal.»

26 Kutaaku tí faa' ne Pól taa' bijeb nno, wón nin ben tí taan' ki cin' ki teh tijoknt ya ñenm ya tuorl nno. Ne u kón' Uwien ya duku ya luo bo, ki tóke' utótúarke lidaali là bi li tien lituorl nno ki gben ño wà ke ní de Uwien u'pum.

Bi cuo' Pól Uwien ya duku ya luo bo

27 Tó, bi li tien lituorl nno ki tí dukn iwien ilole ne. Iwien nno tí benh yí ní gben, ne *Sufmbé bà ñen' Asi ya tinfenm bó ní nno laa' Pól Uwien ya duku ya luo bo, ki cère' linigol kpre' Pól bo, ne ki cuo' wó,

28 ki wuureh ki teh: «Israyel yaabe, la tuo men, uje wà sò cuonh ni'ke saan, ki wòknh binib ke miwòknm mà saah tinbi *Sufmbé nin Moyis ya yiko nin Uwien ya duku. U tuke' binib bà ña yé *Sufmbé mánón, ki kón' Uwien ya duku ni, ki kuón' kù tijoknt.»

29 Kime bi là laa' Pól nin Trofim, wà yé Efes ya du ya nil nno tóke udu ni ma nno ne bi maale' ki ye Pól taa' wó ki kón' Uwien ya duku ni ne.

30 Kukpiinku kpi' udu ni ni'ke saan, ne udu nno ya nib sen' ki taan' ní, ki cuo' Pól, ki dère' wó ki ñen' Uwien ya duku ni, ne ki pòk ki plín' inañuón.

31 Uyo wà bi nuunh be ní ku Pól nno, ne Erom ya Sojambé ya cien cii' bi ye: «Yerusalem ke kpi' ño.»

32 I ya táan bo, ne ucien nno taa' Sojambé nin sojambé kobk ya cienb biba, ki tiinh ki joh linigol nno saan. Bi laa' Sojambé nno nin bi'cien ma nno, ne bi dään' ka ji ñih Pól.

33 Nen saan ne sojambé ya cien nno cuon' ki nekn' Pól, ki cuo' wó, ki tóke' u'sojambé ki ye be ní taa tikudòkr tule kí lòle wó, ne ki niire' Pól yé udaan wà nin u tien' bà.

34 Ama linigol nno ni, biba wuureh ki lienh tuba, ne bitòb mò wuureh ki lienh tutor. Kuwaaku nno bo ne sojambé ya cien nno ña fre' ki bende' ná tien', ne ki tóke' u'sojambé ki ye be ní taa Pól kí jó bi' tonsònduku saan.

35 Bi tuke wó ki joh ki tí baa' kuduku nno ya nañòkòkòl saan, ne sojambé tí gben' ki yuure' wó paaki, kime linigol nno ñmòbe kinunbònk ne.

36 Udu nno ya nib ke pe puoli ne ki wuureh ki teh: «Ku wó men! Ku wó men!»

Pól len' wó ní fie u'ba Sufmbé saan

37 Bi ye be ní kuón Pól kuduku nno ni uyo wà nno ne u niire' sojambé ya cien nno Grékmbé ya lenm ni ki ye: «A li tuo kí cèbe nni ní tóke ñe línòbònl liba-aa?» Ne ucien nno niire' wó ki ye: «A ciih Grékmbé ya lenm ne-ee?»

38 Nen men la, sin ña ní Esipt ya je wà cère' linigol yie' tí' du ya cienb ya ñòbu bó iden yie nò ki tuke' binikub itur inan ki jon' kupenpelku ni nno-a?»

39 Ne Pól ye: «Min yé Suf ne, ki maa' Tars ya du wà te Silisi ya tinfenm ni, u'yel kpère' nno ni, kí yé len ya nil. A tuo' la, á cèbe nni ní len nin linigol lié nno.»

40 U cèbe' Pól ki ye wó ní len, ne Pól sere' linañòkòkòl nno bo, ki yuon' unuo ki ye be ní ñmile, bi ñmile' cim, ne u len' be *Sufmbé ya lenm ni ki ye:

22

1 «N'baambé nin n' ninjiebe, cenge men fenfenno n li tóke ne tigber tà kí fie n'ba nò.»

² Bi cii' u lienh bi ya lenm ma nnò, ne bi tùore' ki ñmile' cim.

Neñ saan ne Pòl ye:

³ «N yé Suf ne, ki maa' Tars ya du wà te Silisi ya tinfenn ni nnò ni. Ama bi wube' nni udu wà ni sò. Gamaliel ne là wòkn' nni ti'yaajeb ya yiko ya bom mòmòm. Ne n' nun là món Uwien ya tuonl bo, ten ni' ke ya nun món ma li'bo fenfennò wuò nò.

⁴ N là jèndeh binib bà pe *Yesu ya sen bo ne haali bi ti kpuokeh, ki coh bijeb nin bipiib, ki lùoh be tikudàkr, ki ti pekndeh.

⁵ Bitòtuarcienb ya cien nin *Sufmbè ya buur ya cekl yaab li fre kí tòke ne kí ye n len' nà nò ni yé imòñ ne. Bi là kele' tigbònt mòmòm ki de' nni rí ti de *Sufmbè bà te Damas ya du ni nnò, be ñ cèbe nni rí cuo binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te ni' bó nnò, kí lóle be tikudàkr kí taa be kí baa Yerusalem ni, kí lá dère bi'tub.»

*Pòl tòke' be u teke' Yesu ki jin' ma bo
(Itùon 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ «N là joh ki ti ñekn' Damas ya du, kuwensiiku ya yo, ne kuwenwencienu kuba ci' ki ñen' paaki bó ní, ki wende' ki yile' n'bo.

⁷ N lu' tingi ní, ne kí cii' unieke uba bó u teh: «Sòl, Sòl, be tien' a jèndeh nni?»

⁸ Ne n niire' ki ye: «Yonbdaan, a yé u le daan ne?» Ne u jiin' nni ki ye: «Min Nasaret ya *Yesu ne, a jèndeh min ne.»

⁹ Min nin bà là te nnò laa' kuwenwenku nnò ama ba cii' wà lienh nni nnò ya ñieke bó.

¹⁰ Ne n ti niire' ki ye: «Yonbdaan, n li tien mila?» Ne u jiin' nni ki ye: «Fii kí jo Damas ya du ní, bi lí ti tòke ñe a li tien nà ke.»

¹¹ Kuwenwenku nnò wende' n' nun ni ma nnò, ma ji lenh, ne min nin bà tòke nnò cuo' n' nuò ki dèh n ti baa' Damas ya du ní.

¹² «Uje uba là te len, bi yih wò Ananiyas. U pe Uwien ya sen bo mòmòm, ki boh Moyis ya yiko ne *Sufmbè bà ke kò Damas ni nnò pèkeh wò.

¹³ U baa' ki sere' n' saan ne ki tòke' nni ki ye: «N' ninje Sòl, likre.» Ne n pòk ki likre' i ya taan bo ki laa' wò.

¹⁴ Ne u tòke' nni ki ye: «Ti'yaajeb ya Wien juo' ki gènde' ñe, á bende u'yíem, kí le *Yesu ugbemòndaan, kí cii' u'nieke bó.

¹⁵ Kimè a li yé u' mòmunkunl ne binib ke ya nun bó, kí tòke be a laa' nà nin a cii' nà.

¹⁶ Ji la taande, fii kí cère be ñ sii ñe Uwien ya ñunm, á te u'yel wò ñ fère ñe a'biere.»

¹⁷ «Ni ya puoli bó ne n liebe' Yerusalem. Lidaali liba ne n te Uwien ya duku ni ki kàareh ne ní tien' nni tideknt yaam,

¹⁸ n laa' Yonbdaan ne u tòke' nni ki ye: «Fii kí ñe Yerusalem ni tonm, kime len ya nib ña ñ teke a li tòke be n'gber tà nnò.»

¹⁹ Ne n jiin' wò ki ye: «Yonbdaan, bi ben ki ye min ne là joh *Sufmbè ya taan ya dur ní, ki coh binib bà teke' ñe ki jin' nnò, kí ti pekndeh, kí jèndeh be kí gbiekeh.

²⁰ Bi là kuuleh a' mòmunkunl Etienn uyo wà nnò, min mòmòm là te ni' saan, ki tuo' ki ye ní mòm, ne ki gu binib bà kuuleh wò nnò ya wengolkaar.»

²¹ Ne u tòke' nni ki ye: «Li joh, kime n li sòn ñe nà bó fòke, bà ña yé *Sufmbè nnò saan.» »

Ba kaabe' ki ñi' Pòl kimè u yé Erom yò ne

²² Linigol nnò cenge' Pòl bó kí ti baa' uyo wà u ye Yonbdaan ye wò ñ jo bà ña yé *Sufmbè saan nnò, ne ki cin' ki wuureh ki teh: «Gben men unil wuò ya gber kitink bo, kime na kpe wò ñ li fuobe.»

²³ Nε ki tũ̀reh ki wuureh, ki goreh bi'liergbenkt ki wiēnh, ki yiih titent ki plēh paaki ki teh kutengunku.

²⁴ Nε Sojambε ya cien nno tōke' u'sojambε ki ye bε rí taa Pōl ki kuon bi'duku ni, kí nĩ wō inalēbe, kí wōbn wō wō rí tōke u tien' bā nō bi wuureh u'bo nō nno.

²⁵ Bi lōle' Pōl, bε rí nĩ wō inalēbe uyo wā nno, nε u tōke' Sojambε kobk ya cien wā se u'saan nno ki ye: «Ni n̄mōbe usen ní nĩ Erom yo, ka kp̄iε' ki bun' wō tibuur ki laa' u'biil-ii?»

²⁶ Sojambε kobk ya cien nno cii' nno ma nno nε ki jon' bi'cien nno saan, ki tĩ tōke' wō ki ye: «A bi ye á tien bε sō! Ujε nno yé Erom yo nε.»

²⁷ Nε bi'cien nno jon' Pōl saan, ki tĩ niire' wō ki ye: «A yé Erom yo nε-εε?» Pōl tuo'.

²⁸ Nε ucien nno ye: «Min p̄en' ilike i yebe nε ki yaan ki kp̄ende' Erom ya nil.» Nε Pōl ye: «Bi maa' min n yé Erom ya nil nε.»

²⁹ Pōl len' nno ma nno nε bā bi li nĩ wō kí wōbn wō wō rí len nno sule' ki sere' i ya taan bo. Ucien nno bende' ki ye u lōle' unil wā nno yé Erom yo ma nno nε bujεwaanbu cuo' wō.

Sufmbε ya buur ya cekl yaab bun' Pōl tibuur

³⁰ Tō, sojambε ya cien nno yíe wō rí tũ̀re kí bende *Sufmbε biindeh Pōl nibonn ná bo ma nno, kutaaku faa' nε u lore' Pōl, ki cère' bitōtuorcienb nin *Sufmbε ya buur ya cekl yaab kε taan', nε u cère' Pōl baa' kí lá sere' bi'nun bó.

23

¹ Pōl caan' tibuur ya cien nno bo inun nε ki ye: «N'yaabε, n ben n'yεnm ni ki ye ma n̄mōbe biil Uwien ya nun bó haali nin fenfennō.»

² U len' nno ma nno, nε bitōtuorcienb ya cien Ananiyas tōke' bā se ki nεke Pōl nno ki ye bε rí nĩ u'n̄ōbu bó nε bi nĩ'.

³ Nεn saan nε Pōl tōke' wō ki ye: «A yíe a li mōn binib ya nun ni nε, Uwien nε li nĩ sin. A kε niε saan ki ye a buh nni tibuur ti'yiko ye ma bo nε, nε ki kende' *yiko bugben bo ki ye bε rí nĩ nni.»

⁴ Nε binib bā te ni'saan nno tōke' Pōl ki ye: «A sukreh bitōtuorcienb ya cien sō-ō?»

⁵ Nε Pōl ye: «Weee! N'yaabε, ma ben ki ye u yé bitōtuorcienb ya cien. N bi ben la, ma bi li len nno, kime ni kele' *Uwien ya gbōnku ni ki ye: «N̄a rí len a' du ya cien fenfenn.» »

⁶ Tō, Pōl ben ki ye bi'ni biba yé Saduseyεnmbε nε, bitōb mō yé Farisienmbε. Nε u wuure' tibuur ya cekl yaab nno ya siik ni ki ye: «N'yaabε, n yé Farisien nε, nε n'baa mō yé Farisien. N n̄mōbe lidēndēn ki ye bitenkpiib li mεkre. Lidēndēn nno bo nε, bi buh nni tibuur.»

⁷ U len' nno u'n̄ōbu n̄a lu', nε Farisienmbε nin Saduseyεnmbε cin' ki findeh nin tōb, nε linigol nno bore' mile.

⁸ Saduseyεnmbε ben, maaleh ki teh tēnkpiib n̄a rí mεkre, Wien ya tondb n̄a te, ciiku mō n̄a te, ama *Farisienmbε ben teh ni'kε te nε.

⁹ Bi biε findeh nin tōb, ki n̄mōbe kuwaaku ki gbien', nε *Yiko ya wōnwōknb ni bā yé *Farisienmbε nno ya biba fii' ki sere' ki len' ufaa bo ki ye: «Ta laa' uje wuō ya biil. Nba la, Uwien ya tond bii niba nε len' nin wō.»

¹⁰ Ifinfinde nno brikreh ki joh ma nno, Sojambε ya cien nno fenge bi la lá dεre kí tōnde Pōl nε kí tōke' u'sojambε ki ye bε rí jũ̀re kí jo kí tĩ n̄en Pōl bi'ni, kí jũ̀in bi'duku ni.

¹¹ Ni'daali ya n̄ōnku nε Yonbdaan baa' Pōl saan, ki tōke' wō ki ye: «Cuo a'ba. A tōke' binib n'gber Yerusalem ni ma bo nno, a li tĩ tōke tũ̀ nno nε Erom ya du ni mō.»

Sufmbe kpaan' iyε be ri ku Pɔl

¹² Kutaaku faa' ne *Sufmbe biba taan' ki kpaan' iyε ki pole' ki ye ba ku' Pɔl la, ba ri ji ka ri nu ma.

¹³ Binib ba kpaan' iyε nno gɛbre' pinan.

¹⁴ Bi jon' bitɔtuɔrcienb nin *Sufmbe ya cienb saan, ki ti take' be ki ye: «Ti pole' ki ye ta ku' Pɔl la, ta ri ji bonn.

¹⁵ Fɛnfɛnno ninbi nin *Sufmbe ya buur ya cekl yaab tuo' la, ni sɔn unil wɔ ri jo Sojambɛ ya cien saan ki ti take wɔ ki ye wɔ ri cɛre Pɔl ri baa ni'saan, ni tɔɔre ki fin u'gber. Tinbi bonde' nɔ ti ku wɔ, wa ri baa niε saan.»

¹⁶ Pɔl ya ninse ya bije cii' bi bonde' ma bo, ne ki jon' Sojambɛ ya tonsɔnduku bɔ, ki ti kɔn' ki take' Pɔl.

¹⁷ Nɛn saan ne Pɔl yin' Sojambɛ kobk ya cien uba, ki take' wɔ ki ye: «Piere unacien wuɔ ni'cien saan, kime u nɔmɔbe tigber tuba wɔ ri take wɔ.»

¹⁸ Nɛ sojambɛ kobk ya cien nno taa' wɔ ki jon' bi'cien nno saan, ki ti take' wɔ ki ye: «Lipekl ya nil Pɔl ne yin' nni ki take' nni ki ye ri piere unacien wuɔ a'saan, u nɔmɔbe tigber tuba wɔ ri take nɛ.»

¹⁹ Sojambɛ ya cien nno cuo' unacien nno ya nuɔ bi jende', ne u niire' wɔ ki ye: «A yie á take nni be ya gber-i?»

²⁰ Nɛ u ye: «*Sufmbe biba bonde', ki ye bi li take nɛ ki ye á wun taa Pɔl ni tibuur ya cienb saan, nɔ be ri tɔɔre ki fin u'gber.

²¹ Bi take' nɛ la, a la tuo, kime bijeb ba nuunh be ri gubn usen bɔ ki ku Pɔl nno gɛbre' pinan. Bi pole' ki ye ba ku' Pɔl la, ba ri ji ka ri nu ma. Fɛnfɛnno bi bonde' ki ghen'-a, bi ji cengeh sin bɔ nɛ.»

²² Nɛ Sojambɛ ya cien nno take' unacien nno ki ye: «La take nil ki ye a take' nni tigber tɔ nɔ», ne ki cɛre' u bure'.

Bi taa' Pɔl ki jon' gobina Feliks saan

²³ Sojambɛ ya cien nno yin' sojambɛ kobk ya cienb ni bile ki take' be ki ye be ri taa Sojambɛ kobiile nin bitɛnjɛkb pilole nin sojambɛ ba bukeh ikpaan nno kobiile, be ri bonde ki lá bure kuɔnku tikur tuwε ya yo Sesare ya du bɔ.

²⁴ Ni bonde itaan mɔ ki taa Pɔl ki jo gobina Feliks saan, wɔ ri nɛ caabu, niba la tien wɔ.

²⁵ Sojambɛ ya cien nno kele' kugbɔnku be ri ti de gobina Feliks. U kele' ki ye:

²⁶ «Min Klod Lisiyas ne fuondeh sin ucien, gobina Feliks.

²⁷ *Sufmbe lá cuo' uje wuɔ ki benh be ri ku wɔ nɛ. N cii' u yé Erom yɔ ma nno nɛ n taa' Sojambɛ ki ti fie' wɔ bi'saan.

²⁸ N lá yie ri bende bi biindeh wɔ ba bo ma nno, ne ki taa' wɔ ki jon' *Sufmbe ya buur ya cekl yaab saan.

²⁹ Bi bun' wɔ tibuur, ne n bende' ki ye bi biindeh wɔ bi'yiko bo nɛ. Ma laa' u tien' ná, ni kpe be ri ku wɔ bii be ri pɛkn wɔ.

³⁰ N cii' bi ye *Sufmbe kpaan' iyε be ri bɔle ki ku wɔ ma nno nɛ n cɛre' bi taa' wɔ i ya taan bo ki baa' a'saan, ki take' binib ba biindeh wɔ nno ki ye bi'mɔ ri jo a'saan, ki ti take nɛ bi biindeh wɔ ba bo.»

³¹ Tɔ, Sojambɛ nno paan' bi'cien take' be ná nno bo, ne ki taa' Pɔl kuɔnku ki jon' Antipatis ya du bɔ.

³² Kutaaku faa' ne Sojambɛ ba cuonh tingi ni nno liebe' bi'duku bɔ, ne bitɛnjɛkb nno gɛbre' nin Pɔl ki joh Sesare ya du bɔ.

³³ Bi ti baa' ki taa' kugbɔnku nno ki de' gobina Feliks, ne ki taa' Pɔl mɔ ki nɔkn' wɔ.

³⁴ Gobina nno kaan' kugbɔnku nno ki ghen', ne ki niire' Pɔl ki ye «A yé mi le tinfɛnm be yɔ nɛ?» Nɛ Pɔl ye: «N yé Silisi yɔ nɛ.» U cii' u yé Silisi yɔ ma nno,

³⁵ Nε u tǎke' wǎ ki ye: «Binib bǎ biindeh ηε nnǎ mǎ baa' nǎ la, n li cenge a'gbεr.» Ki cεre' u te ubεr Herod lǎ mεn' kubεrduku kǔa nnǎ ni, nε bi gu wǎ.

24

Sufmbε biin' Pǎl

¹ Iwien injun gεbre', nε bitǔwǎrcienb ya cien Ananiyas baa' Sesare ya du ni nin *Sufmbε ya cienb biba nin lǎya uba bi yih wǎ Tetulus. Nε bi biin' Pǎl gobina Feliks ya nun bǎ.

² Bi yin' Pǎl u baa' nε Tetulus cin' ki biindeh wǎ ki teh: «Ucien Feliks, sin bo nε ti ηmǎbe uǎǎkpaan ki tǐ gben' kǐ nε a laa' miyenfuom mǎ ki tuke' milèbrm ki baa' tǐ du wuu ni nnǎ.

³ Ti lenh a teh mimǎnm mǎ uyo kε ni'ke saan, nε ki faareh ηε.

⁴ Ma yǐe rǐ len kǐ wuǎke kǐ ηaabe a'yεnm. Nεn bo, n gbǎanh ηε a'nimǎnt bo, á cenge tǐ'bo waamu.

⁵ Ti sekn' ki laa' uje wuǎ yé unibierǎ nε. U kpǐindeh *Sufmbε bǎ kε te uηendun wuu ni nε, kǐ cεreh bi teh fεnfεnm. Wǎn nε yé licεkl lǎ pε Nasaret ya *Yesu ya sεn bo nnǎ ya cien.

⁶ U lǎ bikn' wǎ rǐ kuǎn Uwien ya duku tijǎknt mǎnǎn nε ti cuo' wǎ. [Ti lǎ yǐe tǐ bu wǎ tibuur tǐ'yiko ye ma bo nε.

⁷ Nε Sojambε ya cien Lisiyas baa' ki lǎ taa' ufaa ki fie' wǎ tǐ'saan,

⁸ ki tǎke' binib bǎ biindeh wǎ nnǎ ki ye bε rǐ jo a'saan.]^{*} Sin mǎnǎn bun' wǎ tibuur la, a li bende ti biindeh wǎ bǎ bo.»

⁹ Sufmbε taan' Tetulus buǎǎbu ki ye u len' tǎ nǎ tǔ te nε.

Pǎl lienh Feliks ya nun bǎ wǎ rǐ fie u'ba

¹⁰ Nεn saan nε Feliks yuon' unuǎ ki de' Pǎl usen wǎ rǐ len. Nε Pǎl ye: «N bεn ki ye a ηuuke udu wuu nǐ tien' ibin yǎ yebe, nεn bo, n li tǎke ηε n'gbεmǎnt nin midum.

¹¹ N don' Yerusalem bǎ ki tǐ puke' Uwien ma na gεbre' iwien piik nin ile. A li fre kǐ niire binib kǐ liike tǔ te bii ta te.

¹² Nil ηa laa' n te Uwien ya duku ni bii *Sufmbε ya tǎan ya dur ni bii udu ni niba saan ki findeh nin uba bii ki sureh binib bε rǐ kpre.

¹³ Ba rǐ fre kǐ wuǎn ηε fεnfεnnǎ wuǎ nǎ bi biin' nni bǎ bo.

¹⁴ N bεn nǎ sǎ rǐ tǎke ηε: n pε *Yesu ya sεn bo ηǎ rǐ li pukeh tǐ'yaajεb ya Wien mǎnmǎnm nε, nε bεn *Sufmbε lienh kǐ teh usen nnǎ ηa yé sεnmǎn. N boh nǎ kε kele' *yiko ya gbǎnku ni nin *Uwien ya rǎbonsǎknb kele' nǎ kε nnǎ mǎ nε.

¹⁵ N ηmǎbe lidendenl lǎ nnǎ, bεn mǎnǎn ηmǎbe li ya dεndenbaabl nε, ki ye Uwien li mεkre bitenkpiib, bǎ mǎn nin bǎ bre kε.

¹⁶ Nεn bo nε n tuu ki nǐkndeh n la li ηmǎbe biil Uwien nin binib saan.

¹⁷ «N tien' ibin yǎ yebe ka te Yerusalem ni, nε ki liebe' nǐ rǐ lǎ pu n' du ya jiiinb bupaabu, kǐ tǔǎre lituǎrl kǐ de Uwien.

¹⁸ Nεn saan nε bi laa' nni n te uyo wǎ Uwien ya duku ya luo bo ki teh tijǎknt ya nεnm ya tuǎrl nnǎ. Ba laa' nni nin nigol, ka laa' n cεre' nib mǎ kpre' ma.

¹⁹ Ama *Sufmbε bǎ nεn' nǐ Asi ya tinfεnm bǎ nǐ nnǎ, nε lǎ laa' nni. Bi bi ηmǎbe n'bo tigber la, bεn nε bi li baa a'saan kǐ lǎ biin nni,

²⁰ bii bεn bǎ biindeh nni nǎ, bε rǐ tǎke ηε *Sufmbε ya buur ya cεkl yaab bun' nni tibuur Yerusalem ni ma nnǎ bi laa' n'biil li la?

²¹ Nba la, n lǎ sere' bi'nun bǎ ma ki wuure' kǐ len' liǎǎbnl lǎ baba ki ye: «N teke' kǐ jin' ki ye Uwien li mεkre bitenkpiib nnǎ bo nε ni buh nni tibuur dinnǎ.»

»

* 24:8 Bi kpǐe' kǐ kele' tigbǎnt tǎ nnǎ ya tuba ni migbiirm 6b-8a ηa te tu'ni.

²² Feliks bɛn *Yesu ya sɛn ya paanm bo ya gbɛr mɔnmɔnm. Nɛn bo nɛ u tɔkɛ' bɛ ki ye: «Liɛbe nɛ mɛn lidaali liba. Sojamɛ ya ciɛn Lisiyas lá baa' nɛ la, n li liike ni'gbɛr ya tingi.»

²³ Nɛ ki tɔkɛ' Sojamɛ kobk ya ciɛn ki ye wɔ́ rɛ́ li gu Pɔl, ki la li wɔ́bndɛh wɔ́ isɛn iba ni. U'yaab yɛ bɛ rɛ́ tore wɔ́ la, u la piɛndɛh bɛ.

²⁴ Iwenkáankɛ gɛ̀brɛ', nɛ Feliks tɔkɛ nin u'po Drusil ki baa' tibuur ni. U'po nnɔ́ yé Suf nɛ. Feliks sɔn' bɛ rɛ́ tɛ́ yin Pɔl nɛ́ wɔ́ rɛ́ lá tɔkɛ bɛ tigbɛr tà li cɛrɛ bɛ rɛ́ teke *Yesu Kristo kɛ́ ji nɔ́ bɛ rɛ́ cɛngɛ.

²⁵ Pɔl tɛ ki liɛnh ki wɔ́ngɛh unil li tɛh ma kɛ́ li cuubɛ nin u li coh u'ba ma bo, kime Uwien li bu binib tibuur ma nnɔ́, nɛ bujɛwaanbu cuo' Feliks, nɛ u ye: «Fɛnfɛnnɔ́ á li frɛ kɛ́ li joh, n lá laa' mifɛnm la, n li liɛbɛ kɛ́ yin nɛ.»

²⁶ Feliks daan ki tɛh nba la Pɔl li de wɔ́ ilikɛ nɛ. Nɛn bo nɛ u sɔnh ki yih wɔ́ uyo kɛ́ bi tɔkɛh tigbɛr.

²⁷ Ibinɛmɛn ile gɛ̀brɛ', nɛ gobina wà bi yih wɔ́ Pɔsiyus Fɛstus nnɔ́ baa' ki lá lɛrɛ' Feliks ya lɛnl. Feliks yíe wɔ́ rɛ́ sɔngɛ *Sufmbɛ ya yɛnm ma nnɔ́ nɛ ki dáan' Pɔl juorɛ' ki paakɛ.

25

Pɔl yɛ ubɛrciɛn Sɛsa nɛ li bu u'buur

¹ Gobina Fɛstus baa' Sɛsarɛ ya du ni, ki tien' len iwien ita nɛ ki don' Yerusalɛm bó.

² U tɛ́ baa' nɛ bitɔtuɔrciɛnb nin *Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab nnɔ́ ya sɛnliɛrb baa' u'saan, ki lá biin' Pɔl, ki gbáan' Fɛstus cɛɛn,

³ ki ye u la yíe, wɔ́ rɛ́ nɛ́kn kɛ́ cɛrɛ bɛ rɛ́ taa Pɔl kɛ́ baa Yerusalɛm ni. Kimɛ bi kpaan' iyɛ u wɛ́ ní la, bɛ rɛ́ ku wɔ́ usɛn ni nɛ.

⁴ Nɛ Fɛstus tɔkɛ' bɛ ki ye: «Pɔl laan biɛ ki tɛ lipɛkl ni nɛ Sɛsarɛ ya du ni. Nɛ min mɔnɔn li liɛbɛ kɛ́ kun i taaɛn yíe bo nɛ.

⁵ U nɛmɔbɛ libiil la, cɛrɛ mɛn ni'ciɛnb rɛ́ paan n'bo kɛ́ tɛ́ biin wɔ́ nɛn bó.»

⁶ Fɛstus lii tien' Yerusalɛm ni iwien iniin bii iwien piik nɛ ki yaan ki liɛbɛ' Sɛsarɛ ya du bó. Kutaaku faa' nɛ u kɔn' ki kɛ̀lɛ' tibuur ya duku ni ki sɔn' bɛ rɛ́ tɛ́ taa Pɔl ní.

⁷ Pɔl baa' ma nnɔ́ nɛ *Sufmbɛ bà nɛn' ní Yerusalɛm nnɔ́ guɔn' wɔ́, ki biɛndɛh wɔ́ nɛ́ brɛ isɛn yà yɛbɛ ni, ka rɛ́ frɛ kɛ́ wuɔn kɛ́ ye bi liɛnh tà nnɔ́ tɛ́ tɛ.

⁸ Pɔl yíe wɔ́ rɛ́ fie u'ba nɛ ki len' ki ye: «Ma saa' *Sufmbɛ ya yiko, ka saa' Uwien ya duku, ka bii' ubɛrciɛn Sɛsa mɔ.»

⁹ Fɛstus yíe wɔ́ rɛ́ sɔngɛ *Sufmbɛ ya yɛnm, nɛ ki niirɛ' Pɔl ki ye: «A yíe á dùo Yerusalɛm bó bɛ rɛ́ tɛ́ bú nɛ́ tibuur tigbɛr tuu bo n'nun bó-oo?»

¹⁰ Nɛ Pɔl jiin' wɔ́ ki ye: «N li sɛrɛ ubɛrciɛn Sɛsa ya nun bó u'buur ya duku ni nɛ. Bi li bu nni tibuur nɛn saan nɛ. Sin mɔnɔn bɛn mɔnmɔnm ki ye ma bii' *Sufmbɛ niiba.

¹¹ N bi bii' bii n bi tien' nibonn ná kpɛ mikuum la, ma bi li nuunh rɛ́ nɛmɛrɛ. Ama bi biɛndɛh nni ná bo nɔ́ yé gbɛmɔnt la, uba nɔ́ rɛ́ frɛ kɛ́ taa nni kɛ́ nɔ́kn bɛ. Ubɛrciɛn Sɛsa nɛ li bu u'buur.»

¹² Nɛn saan nɛ Fɛstus nin u'gbɛgbierkaab taan' ki liikɛ' tigbɛr nnɔ́ nɛ u tɔkɛ' Pɔl ki ye: «A n yɛ ubɛrciɛn Sɛsa nɛ li bu a'buur ma nɔ́ a li jo wɔ́n saan nɛ.»

Ubr Agripa yíe wɔ́ rɛ́ cɛngɛ Pɔl ya gbɛr

¹³ Iwenkáankɛ gɛ̀brɛ', nɛ ubɛr Agripa nin u'ninɛ Berenis tɔkɛ ki baa' Sɛsarɛ ya du ni, bɛ rɛ́ fuondɛ Fɛstus.

¹⁴ Bi tien' len idɛn ile ma nnɔ́ nɛ Fɛstus tɔkɛ' ubɛr Agripa Pɔl ya gbɛr ki ye: «Ujɛ uba tɛ libuol liɛ nɔ́, Feliks nɛ lá pɛkn' wɔ́, u juorɛ' ki tɛ lipɛkl ni.

15 N là jon' Yerusalem uyo wà nnò nɛ bitɔtuɔrciɛnb nin *Sufmbɛ ya ciɛnb baa' ki lá biin' uje bugben ki ye u kpɛ mikuum nɛ.

16 Nɛ n jiin' bɛ ki ye tinbi Erom yaab ya tentienm ni, bi biin' unil la, ti tí rí kòlɛ' wɔn nin binib bà biindeh wɔ nnò nɛ, wɔ rí cii bi biindeh wɔ bà bo, kí cɛrɛ u'mò rí len u li len ma kí fie u'ba. Ta rí ðere nil ya tubl ka kpiɛ' ki bun' wɔ buur.

17 N tɔkɛ' bɛ nnò, nɛ bi baa' ní. Kutaaku faa' ma, ma taande', n kɔn' ki kɛlɛ' tibuur ya duku ni nɛ, ki sɔn' bi tí taa' uje nnò ní.

18 Nɛ binib bà biindeh wɔ nnò fii' ki sere' ki guɔn' wɔ ki biindeh wɔ. Min maaleh ki teh bi li biin wɔ nibonn ná bo nnò li bre ki tí kɛnde' nɛ, ama na te nnò.

19 N laa' bi findeh nin wɔ ná bo nnò, yé bi' Wien bo ya paanm ya gbɛr nɛ nin uje wà bi yih wɔ *Yesu u kpɔ' ηɔ Pɔl lienh ki teh u fuobe nnò ya gbɛr nɛ.

20 Ma là bɛn n li tien ma tigbɛr nnò. Nɛ n niire' Pɔl ki ye u yíe wɔ rí jo Yerusalem bɛ rí ti bu wɔ tibuur tigbɛr nnò bo nɛn bó-oo?

21 Ama u ye ubɛrciɛn Sesa nɛ li bu u'buur. Nɛn bo nɛ n cɛrɛ' u te lipɛkl ni, kí tí baa lidaali là n li cɛrɛ bɛ rí taa wɔ kí jo ubɛrciɛn saan.»

22 Nɛ ubɛr Agripa tɔkɛ' Festus ki ye: «Min mɔnɔn bi yíe rí cenge uje bugbɛn bó.» Nɛ Festus tɔkɛ' wɔ ki ye: «Wenli a li wun cenge u'bó.»

23 Kutaaku faa' nɛ ubɛr Agripa nin Berenis baa' binikpɛkpiɛkb ya baam, ki tɔkɛ nin sojambe ya ciɛnb nin udu nnò ni ya ciɛnb, ki lá kɔn' kuducienku kùa ubɛr teknh binib ku'ni nnò ni. Nɛ Festus sɔn' bi taa' Pɔl ní.

24 Nɛ ki len' ki ye: «Uɛr Agripa nin ninbi bà kɛ te nin tɛ niɛ saan nɔ, ni likɛh uje wà nɔ, *Sufmbɛ kɛ là baa' n'saan Yerusalem ni, ki tí baa' niɛ saan mɔ, kí là wuureh ki teh na kpɛ wɔ rí ji li fuobe.

25 Min ya búol ma laa' u tien' ná ní kpɛ kuum; ama wɔn nin u'yul ye ubɛrciɛn nɛ li bu u'buur ma nnò, nɛ n ye ní mɔn rí jon wɔ nɛn bó nɛ.

26 N yíe rí kɛlɛ kugbɔnku kí de ubɛrciɛn kí tɔkɛ wɔ Pɔl ya gbɛr nɛ, ka bɛn n li cinbe kí kɛlɛ kí kun ná bó, nɛn bo nɛ n taa' wɔ kí sien' ní'nun bó. N cinbe kí sien' wɔ sin ubɛr Agripa ya nun bó nɛ, á niire wɔ u'gbɛr nnò te ma bo, ηɔ n bɛnde' n li kɛlɛ kí kun ná bó.

27 Kime n maale' ki ye ná mɔn rí cɛrɛ bɛ rí taa' lipɛkl ya nil kí jo Ubɛrciɛn saan ka tɔkɛ' bi biin' udaan ná bo.»

26

Pɔl len' wɔ rí fie u'ba Agripa ya nun bó

1 Tɔ, ubɛr Agripa tɔkɛ' Pɔl ki ye: «A ηmɔbe usɛn á len kí fie a'ba.»

Nɛ Pɔl yuon' unuɔ kí cin' kí tɔkɛh kí teh:

2 «Uɛr Agripa, n'yɛnm songɛ cɛɛn nin n laa' usɛn dinnɔ wuɔ ma rí len a'nun bó kí fie n'ba *Sufmbɛ biin' nni mibiinm má kɛ nnò ni.

3 N bɛn kí ye a bɛn *Sufmbɛ ya tentienm kɛ, kí bɛn bi findeh nin tɔb ná bo. Nɛn bo nɛ n gbáanh ηɛ á duɔn a'yɛnm kí li cengeh n li len kí ye bà.

4 «*Sufmbɛ kɛ bɛn n là te ma n'nacɛnfɛnm ni. Bi bɛn haali micincinm n là fuobe ma bo n'du ya nib ni nin Yerusalem ni.

5 Bi bɛn nni ní wuɔkɛ' ki ye n yé Farisienmbɛ ya cɛkl yɔ nɛ. Li ya cɛkl nɛ boh Moyis ya yiko mɔnmɔnm kí cɛn' icɛktɔ. Bi yíe la, bi li fre kí kun imɔn.

6 N ηmɔbe lidɛndɛnl Uwien là pùon' lipuonl là kí de' tí'yaajɛb nnò bo nɛ. Nɛn bo nɛ bi buh nni tibuur dinnɔ.

7 Tinbi *Sufmbɛ ya baamul piik nin ile nnò kɛ pukeh Uwien nɔnku nin wien ni, nɛ kí daan kí ye Uwien li tien u'puonl nnò. Uɛr Agripa, li ya dɛndɛnl bo nɛ *Sufmbɛ biindeh nni.

8 Ninbi Sufmbɛ, bɛ bo nɛ na teke' kí jin' kí maaleh kí teh Uwien ηa rí mɛkre tɛnkpiib-i?

⁹ Min mənən là maaleh ki teh nī kpe, nī tuo' la, nī n̄e isen ke kī saa Nasarēt ya *Yesu ya yel n̄e.

¹⁰ N là teh nn̄o n̄e Yerusalem ni. Min nin n'yul là coh Uwien ya nib n̄e ki tī pekndeh, kī n̄e bitətuərɔrcienb de' nni usen wā nn̄o bo. Bi là ye bi li ku b̄e la, n' m̄o se bi' ciək b̄o n̄e.

¹¹ Uyo k̄e n là joh *Sufmb̄e ya t̄aan ya dur ni n̄e ki tī j̄endeh Uwien ya nib, ki w̄obndeh b̄e b̄e n̄i suke w̄o. N'benku ni là piebe' bi'bo ki gbien', n̄e n joh idu ya ŋa te *Sufmb̄e ya tinf̄enm ni b̄o, ki tī j̄endeh b̄e.»

Pəl t̄ake' u teke' Yesu ki jin' ma bo

(Itùon 9:1-19; 22:6-16)

¹² «Nn̄o n̄e lidaali liba bitətuərɔrcienb de' nni usen n̄i jo kī tī cuo binib b̄a teke' *Yesu ki jin' ki te Damas ya du ni nn̄o.

¹³ Uber Agripa, n là te usen ni ki joh Damas b̄o ma nn̄o, kuwensiiku ya yo n̄e n laa' kuwenwenku kuba n̄en' paaki b̄o n̄i ki windeh ki c̄en' uwien, ki wende' ki yile' min nin n'təntəknlieb bo.

¹⁴ Tī'k̄e lu' tingi ni, n̄e n cii' uniek̄e uba b̄o u len' *Sufmb̄e ya lenm ni ki ye: «S̄ol, S̄ol, b̄e tien' a j̄endeh nni? Nī bre a'bo nin á m̄ò nin Uwien.»

¹⁵ N̄e n niire' w̄o ki ye: «Yonbdaan, a yé u l̄e daan n̄e?» N̄e u t̄ake' nni ki ye: «Min *Yesu n̄e, a j̄endeh min n̄e.

¹⁶ Fii kī sere, kime n baa' a saan, ki ḡende' n̄e á s̄on n'tuonl n̄e, kī li yé n c̄ere' a laa' tibont t̄a n̄o nin n lá li c̄ere á l̄e t̄a nn̄o ya m̄onkunl.

¹⁷ N s̄onh n̄e *Sufmb̄e nin b̄a ŋa yé *Sufmb̄e nn̄o saan n̄e. N li c̄ere bi la fre kī tien n̄e niba.

¹⁸ Tī wende bi'nun b̄o, kī n̄en b̄e licin̄unl ni, kī c̄ere b̄e n̄i li te kuwenwenku ni, kī fie b̄e *Satan ya nūo ni, kī taa b̄e kī n̄ukn Uwien, ŋo Uwien n̄i f̄ere b̄e bi'biere, kī de de lifaal là Uwien li de l̄e binib b̄a teke' min *Yesu ki jin' ki yé u'yaab nn̄o.»

Pəl t̄ake' u teke' Yesu ki jin' ki s̄on' itùon yà

¹⁹ «T̄o, uber Agripa, kī n̄e n̄en daali ma, ma yīe' udaan wā len' nni paaki b̄o t̄ideknt yaam nn̄o ya n̄abu b̄o.

²⁰ N kpīe' kī t̄ake' Damas ya du ya nib n̄e Uwien ya gb̄er, ki tūon' Yerusalem yaab nin Sude ya tinf̄enm k̄e yaab nin b̄a ŋa yé Sufmb̄e. N t̄ake' b̄e ki ye b̄e n̄i l̄ebre bi'tetem kī paan Uwien ya s̄en bo kī s̄on itùon yà w̄ongeh kī teh bi m̄onbe kī l̄ebre' bi'tetem.

²¹ N̄en bo n̄e *Sufmb̄e cuo' nni Uwien ya duku ya luo bo, ki nuunh b̄e n̄i ku nni.

²² Ama Uwien pi n'bo haali nin dinn̄o, n̄e ki c̄ere' n yé u m̄onkunl mubumu nin bicienb k̄e ya nun b̄o. Ma t̄ok̄e tuba kī k̄ende' *Uwien ya n̄obons̄oknb nin Moyis là len' kī ye t̄a li tien nn̄o.

²³ N t̄ok̄e ki teh Uwien ya Nigendk̄e Kristo li bi li ji ijend n̄e, kī li yé unil wā li kpīe kī m̄ekre bitenkpiib ni, kī li w̄ongeh *Sufmb̄e nin b̄a ŋa yé *Sufmb̄e Uwien ya wenwenku.»

²⁴ Pəl lienh w̄o n̄i fie u'ba ma nn̄o, n̄e F̄estus len' ufaa bo ki ye: «Pəl, a yé uwaar n̄e. A'ben̄cīenm n̄e c̄ere' a waare'.»

²⁵ N̄e Pəl j̄iin' w̄o ki ye: «Ucīen F̄estus, ma yé waar. N lienh tigb̄em̄ant n̄e, na yé waarlenm.

²⁶ Uber Agripa b̄en tigb̄er nn̄o. N̄en bo n̄e n laa' lif̄el kī lienh u'nun b̄o. N b̄en ki ye tigb̄er nn̄o tuba ŋa lūon' w̄o, kime tigb̄er nn̄o ŋa là tien' b̄olm ni.

²⁷ Uber Agripa, a teke' *Uwien ya n̄obons̄oknb là len' n̄a nn̄o kī jin'-ii? N b̄en ki ye a teke' kī jin'.»

²⁸ N̄e Agripa niire' Pəl ki ye: «Nī s̄ien' waamu n̄e á sure nni n̄i tien Kristo ȳo.»

29 Ne Pól ye: «N kàareh Uwien tuo' la, ní yé fɛnfɛnnɔ bii uyo uba ne la, sin nin binib bà ke cengeh n'ból nno, ní tien *Kristo yaab ten min ne. Ama ma yíe be ní lóle ne tikudókr ten min».

30 Ne uber Agripa nin gobina Festus nin Berenis nin binib bà ke te kuducɛncienku kúa uber teknh binib ku'ni nno fii',

31 ki ñeh ne ki tókeh tób ki teh: «Uje wuɔ ña tien' ná kpe kuum bii pekl.»

32 Ne Agripa tóke' Festus ki ye: «Uje bugben ña bi ye ubercien Sesa ne li bu u'buur la, ti bi li fre kí wié wɔ.»

27

Bi taa' Pól ki bure' Erom ya du bó

1 Tó, bi tóke' ki ye ti li jo Itali bó ma nno, ne bi taa' Pól nin lipekl ya nitób ki de' Sojambé kobk ya cien uba bi yih wɔ Julyus. U te sojacekl lá ni nno ya yel si «Ubercien ya Sojambé ne.»

2 Buñercienbu buba là te ki yé Adramiti ya du ya ñerbu, ki joh Asi ya tinfenm bó, ne ti kón' bù ki bure'. Tinbi nin uje uba ne là tóke bi yih wɔ Aristak. U yé Maseduann ya tinfenm ya nil ne, ki kɔ Tesalonik ya du ni.

3 Kutaaku faa' ne ti baa' Sidón ni. Sojambé ya cien Julyus ñuuke Pól nin tinimònt ma nno ne ki cèbe' wɔ, wɔ ní jo u'jotieb saan be ní ti teke wɔ kucɛnku.

4 Ti siere' ni'saan ki joh, kutafaaku tobreh te ma nno, ne ti likn' Ciip ya dekl ki nuon lè,

5 ki tí puore' miñuncienm mà nuon Silisi nin Panfli ya tinfenm nno, ne ki tí baa' Lisi ya tinfenm ya du uba ni bi yih wɔ Mira.

6 Nɛn saan ne Sojambé ya cien nno laa' Aleksandri ya du ya ñercienbu buba, bù joh Itali ya du bó, ne u cère' ti kón' bun.

7 Ti là tien' iwenkàanke ne ki jèn'jèndeh ki tí nekn' Kinid ya du. Ti'ñerbu là joh sosuo ne, kime kutafaaku là tobreh te ne, ne ti wié' ti bi cuube ná bó nno, ki cubn' Salomone ki tí linde' Kret ya dekl, ki nuon lè.

8 Ti kpáakeh miñuncienm nno nin ijend ne, ki ñmɔñmɔbe ki tí baa' libùol liba saan bi yih lè «ñersienbòmòmònl», ni'saan ña fòke nin Lase ya du.

9 Ti wuáke' usen ni ne *Sufmbé ya ñólóle ya yo tí gèbre'. U ya yo gèbre' la, uñerkure ji ñmɔbe kinunbònk ne. Nɛn bo ne Pól gbiere' be ki ye:

10 «N'jotiebɛ, n likeh ma nɔ, ti bié ki joh nin buñerbu buu la, kinunbònk li tu te, ne ná yé buñerbu baba ne li saa ituk ní ñende, tinbi binib mòmòn te len.»

11 Ama Sojambé ya cien nno du uñerdaan nin uñerkurl bo ki cɛn' Pól len' ná nno.

12 Ne ñersienbùol nno mɔ ña mɔn nil ní li te ni'saan tiwɔrcient ya yo ma nno, bà yebe ye ní mɔn be ní bure ne, ní tuo' la, be ní baa Kret ya ñersienbùol bi yih ni'saan Feniks. Nersienbùol nno ñmɔbe kókòbùon ile ne. Liba te nintuáli bó ugen bó, litál te nintuáli bó ujie bó. Bi yíe tiwɔrcient nno ya yo kí lè bi te nɛn saan ne.

Kutafaabiiku fii' miñuncienm bo

13 Kutafaaku kuba ñen' ugen bó ní, ka faa ne bi ye bi bi maale' ná nno li tuo, ne ki lore' buñercienbu nno ki bure', ki kpáakeh Kret ya dekl.

14 Ama bi bure' ma, na taandé' ne kutafaabiiku kuba fii' lidekl nno bó ní ki yile' bi'bo bi yih kù «Lenpuoli ya jie bó ya tafaaku».

15 Kutafaaku nno yile' buñerbu nno bo ma nno bua ji li fre kí tuobe kù. Kù pe' te ki cɔn', ne ti cère' buñerbu nno paan' ku'bo.

16 Ti jójoh ki tí likn' lidekl liba, bi yih lè Koda, ne ki ñikn' ki yuure' tí'ñercienbu ñeh buñerwawaabu bùa nno

17 ki kp̄ien' bucienu ni. Ne biñerkurb taa' iñmi ki lòle' ki p̄n̄p̄n̄' ki cuo' bucienu n̄n̄o ya tingi. Bi là fenge nba la, buñerbu n̄n̄o li tí yèke litengbil là bi yih lè Sirt * n̄n̄o n̄e. N̄en bo n̄e bi taa' n̄a co buñercienbu bù la joh tontonm n̄n̄o ki j̄on' bu'bo ki cùn' miñunm ni, ki cèrè' bù paan' kutafaaku bo.

18 Kutaaku tí faa' ki laa' kutafaaku biè ki joh ki faa, ki jengeh buñercienbu, n̄e bi ñen' ituk iba ki wiè' miñunm ni.

19 Wienta daali n̄e biñerkurb ñen' buñercienbu bugben ya went tuba m̄o ki wiè' miñunm ni.

20 Ti tien' iden ya yèbe ka laa' wien, ka laa' ñmaabii m̄o. Kutafaaku n̄n̄o li biè ki faa n̄e. Ta ji daan ki ye ti li ñm̄ere.

21 T̄o, n̄i wuòke' binib bà te buñercienbu ni n̄n̄o ña jin' niba. N̄en saan n̄e P̄l fii' ki sere' bi'nun bó ki t̄ake' b̄e ki ye: «N'j̄otieb̄e, ni bi là tuo' n'ñ̄obu bó, ka siere' K̄r̄et ya dekl ni la, kinunb̄onk kie ña bi li tu te, tibont m̄o ña bi li ñende.»

22 F̄en̄f̄enn̄o wuò n̄ gb̄aanh n̄e n̄e, cuo men ni'ba kime ni'ni uba ña kí kro, buñerbu baba n̄e li saa.

23 N̄ yé Uwien ya nil n̄e, n̄e ki pukeh w̄o. Kuñonku kuu n̄o u s̄on' u'tond uba n'saan,

24 u lá t̄ake' nni ki ye: «P̄l, la s̄en j̄ewaanbu. A li li sere ubercien Sesa ya nun bó n̄e. Uwien li juoke ñe kí cèrè binib bà k̄e te nin ñe buñercienbu ni n̄n̄o ní ñm̄ere.»

25 N̄en bo, n'j̄otieb̄e, cuo men ni'ba. N teke' Uwien ki jin' ki du ki ye u li tien u t̄ake' nni n̄a n̄n̄o.

26 Ama kutafaaku li tuke te kí tí gb̄en lidekl liba.»

27 T̄o, piik nin ñonkunan s̄o, kutafaaku tuke te ti te Adriyatik ya ñuncienm bo. Ni tí tuo kuȳoku n̄e biñerkurb maale' ki ye ti nekn' liw̄el liba n̄e.

28 Bi yie b̄e ní bikn' kí liike miñunm n̄n̄o ñ̄o ki kp̄e ma bo, n̄e ki taa' uñmi ki lòle' likuluonl liba ki wiè' miñunm ni ki bikn' ki laa' ní kp̄e meta pita nin ulole n̄e. Ti j̄ende' ki pukn', n̄e bi tí bikn' ki laa' meta pile nin uniin.

29 Bi fenge nba la, buñercienbu n̄n̄o la tí yèke iten n̄e. N̄en bo n̄e bi lòle' ikuluon inan ki j̄on' buñerbu n̄n̄o ya puoli ki cuo' bù ki sien', ki tureh kutaaku ní faa kí tu b̄e.

30 Biñerkurb n̄n̄o nuunh b̄e ní lòkre kí ñe buñercienbu n̄n̄o ni ma n̄n̄o n̄e ki j̄iin' buñerwawaabu n̄n̄o ki pukn' miñunm bo, ki nen' ki ye bi joh b̄e ní tí lòle' ikuluon n̄e kí j̄on' buñercienbu n̄n̄o ya nun bó.

31 N̄e P̄l t̄ake' sojamb̄e nin bi'cièn ki ye: «Binib biè ñen' buñerbu buu ni la, na ní ñm̄ere»

32 N̄en saan n̄e sojamb̄e cere' iñmi ya l̄uo buñerwawaabu n̄n̄o, ki cèrè' bù bure'.

33 N̄i wendeh p̄ipi n̄e P̄l gb̄aanh' bi'ke b̄e ní ñikn' kí ji tijier, n̄e ki ye: «Dinno wuò n̄o ní tien' iwien piik nin inan s̄o, ni te iyenben ní ka jinh niba.»

34 N̄en bo ñikn' m̄en kí ji tijier, kime ní li tore n̄e ní ñm̄ere. Ni'ni uba m̄on̄on ya yul ña ní ḡaare»

35 P̄l len' ki gben', n̄e ki taa' kp̄on̄o, ki faare' Uwien bi'ke ya nun bó, ki kuò' ki cin' ki ñm̄onh.

36 N̄en saan n̄e bi'ke cuo' bi'ba ki m̄o jin' tijier.

37 Ti là te binib kobiile nin pilole nin biluob n̄e buñercienbu n̄n̄o ni.

38 Bi'ke jin' ki gbo', n̄e ki ñen' tijier tà te buñerbu ni n̄n̄o ki wiè' miñunm ni ñ̄o bù ní yuòke.

* 27:17 Litengbil là bi yih lè Sirt n̄n̄o te Libi ya ñuncienm ni n̄e, ka f̄ake nin ñungbaal.

³⁹ Uwien puo' uyo wà nnò, biñerkurb ña bende' bi te nà saan, ama bi laa' lijaal liba miñuncienm ya gbaal. Ne bi ye nì tuo' la, bi li cère buñercienbu nnò n' tì ñe nen saan ne.

⁴⁰ Ne ki cere' ikuluon nnò ya ñmi, ki cère' i juore' miñunm ni. Ne ki lore' tiñekurlenbent ya ñmi, ki taa' kukpelcieku kuba ki jon' buñerbu ya nun bó paaki, ki cère' kutafaaku tureh be ki cuube miñunm nnò ya gbaal.

⁴¹ Bi tì lèke' litengbil liba bo miñunm linde' lè. Buñerbu don' li'bo, ne liñeryul buben', bua ji li fre kí jo. Ne inungbegbel fih ki yèkreh ufaa bo ki wieleh buñerbu nnò ya juul bó.

⁴² Sojambè nnò maale' ki ye bi li ku lipèkl ya nib nnò ne ñò uba la wo kí ñe kí sen kí ñmere.

⁴³ Ama sojambè ya cien nnò yíe wò ní ñmien Pòl, ne ka tuo' be ní tien bi maale' nà nnò, ne ki ye bà freh ki woh nnò ní kpíe kí maabe kí lu miñunm ni, kí wo kí puore.

⁴⁴ Bà sien' nnò mò ní cuo idəyək bii ineryəyəl kí puore. Bi tien' nnò ne bi'ke puore' caabu.

28

Pòl te Malt ya dekl bo

¹ Ti ñen' miñunm nnò ni ma nnò ne bi təkè' tɛ ki ye bi yih lidekl nnò Malt ne.

² Lidekl nnò ya nib tien' tɛ tinimònt cɛen. Utaa cin' ki niih, tiwɔr te ma nnò, ne bi sère' umu ki cère' t'kè jebe' wù.

³ Pòl wore' tidəbikuont, ki lá kpíen' umu ni. Umu nnò ya wəl cère' uwe ñen' tidəbri nnò ni, ki kère' Pòl ya nuò ki juore' ki juon.

⁴ Lidekl nnò ya nib laa' uwe juon Pòl ya nuò bo ma nnò, ne ki təkèh táb ki teh: «Uje wuò lí yé unikul ne. U ñmere' ka kpo' miñuncienm ni, ama t'bul wà cuube nnò ña ní cère wò ní li fuobe.»

⁵ Nèn saan ne Pòl gbè' uwe nnò, u lu' umu ni ka cii' u'luol bó.

⁶ Bi maaleh ki teh ni li duun ne, bii Pòl li kpo' i ya tàan bo ne. Bi lilikeh ní tì wuòke', bi laa' bonn ña tien' wò, ne bi liebe' kí maale' ki ye u yé ubul ne.

⁷ Tò, lidekl nnò ya cien uba là te bi yih wò Publiiyus. U'kpàabu ña fəke nin ti te nà saan nnò. Ne u teke' tɛ iwien ita, ki cènde' tɛ tɛn ti yé u'jotieb ne.

⁸ Publiiyus ya baa dɔ ki bun, u'gbenent ton, u juh misəm. Pòl jon' u dɔ nà saan nnò, ki tì taa' u'nuò ki paan' u'bo ki kàare' ki de' wò, ne u faake'.

⁹ Pòl tien' nnò ma nnò, ne biwientáb bà te lidekl nnò bo nnò baa' u'saan, ne u cère' bi'mò faake'.

¹⁰ Binib nnò seln' te cɛen. Ti ye tì siere uyo wà nnò, ne bi pun' tɛ nà kɛ ciekɛ tɛ.

Pòl baa' Erom ya du ni

¹¹ Ti là tien' ni'saan inmaale ita ne, ki yaan ki kən' Aleksandri ya ñercienbu buba ki bure' bù ñmabe ibuleb* ya nennənku. Buñercienbu nnò là juore' ni'saan tiwərcient ya yo ne.

¹² Ti tì baa' Sirakus ya du ni, ki tien' len iwien ita,

¹³ Ne ki ñen' len' ki nən' miñuncienm, ki tì baa' Lejiyo ya du ni. Kutaaku faa', kutafaaku kuba fii' ugɛn bó ní, ne tì taa' iwien ile ki baa' Pusəl ya du ni.

¹⁴ Ti laa' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò ya biba len, ne bi gbàan' tɛ tì tien' bi'saan iwien ilole. Ti tentien' nnò ne ki tì baa' Erom ya du ni.

* **28:11** *Ibuleb* nnò yé Grekmbɛ ya bule ya yel ne. Bi là maaleh ki teh yin ne gu biñerkurb miñuncienm bo. Bi yih ibuleb nnò ya liba Kastɔr, ki yih li'tò mò Polus.

15 Binib bà teke' ki jin' ki te Erom ya du ni nnò cii' ti we ní nɛ ki tuobe' tɛ usɛn bó. Biba tí tuobe' tɛ Apiyus ya daak saan nɛ, bitɔb mɔ tí tuobe' tɛ Ticɛndur tuta saan. Pɔl laa' bɛ ma nnò, nɛ ki faare' Uwien, nɛ u'gbɛnɛnt saake'.

16 Tí tí baa' Erom ya du ni ma nnò, nɛ bi de' Pɔl u'duku u'ba, ki cɛrɛ' soja uba gu wɔ.

Pɔl tɔke' Erom yaab Uwien ya gbɛr

17 Iwien ita gɛbre', nɛ Pɔl yin' *Sufmbɛ ya cɛnɔ, bi taan', nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N'yaabɛ, ma tien' tí du ya nib bonn, ka saa' tí yaajɛbok liba. Ama bi cuo' nni Yerusalem ni nɛ, ki taa' nni ki ŋukn' Erom yaab.

18 Bi bun' nni tibuur ki laa' ma ŋmɔbe biil, nɛ bi yíe bɛ ní taa nni kí wíe, kime ba laa' n tien' ná ní kpɛ bɛ ní ku nni.

19 Ama *Sufmbɛ ŋa tuo' bɛ ní wíe nni ma nnò nɛ cɛrɛ' n len' ki ye ubɛrcien Sesa nɛ li bu n'buur. Na yé n yíe ní biin n'bol ya nib nɛ.

20 N yin' nɛ ní lá wuɔn nɛ tu ya gbɛr nɛ. Tinbi Israyɛl yaab lá ŋmɔbe lidɛndɛn lá nnò bo nɛ bi lɔlɛ' nni tikudɔkr.»

21 Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Sude ya tinfɛnm ya nib ŋa ke'le' a'gbɛr gbɔnku ni ki de' tɛ. Tí yɔ uba mɔ ŋa řɛn' ní bó ní, ki lá tɔke' tɛ a'gbɛr bi ki len' tigbɛbiert tuba a'bo.

22 Ama tí yíe tí cii' a'řɔbu ni nɛ sin bugbɛn maaleh ki teh bà, kime tí bɛn ki ye idu kɛ ni, binib ŋa tuonh a'cɛkl ya gbɛr.»

23 Nɛ bi sien' lidaali lá bi li liebe ní Pɔl saan. Ní daali, nɛ bi baa' u te ná saan nnò, ki yebe cɛɛn. Pɔl cin' kutɛnŋaaku nɛ ki tɔkeh Uwien ya bɛl ya gbɛr ki tí baa' kutaajuaku. U řiikɛh Moyis nin *Uwien ya řɔbɔnsɔknɔ lá ke'le' ná *Uwien ya gbɔnku ni nnò bo nɛ, ki tɔkeh bɛ *Yesu ya gbɛr ki řikndɛh bɛ ní tuo tú.

24 Bi'ni biba tuo' tú, nɛ bitɔb yíe' ka teke' tú ki jin'.

25 Bi tí sierɛh ka cii' tɔb bó ma nnò, nɛ Pɔl len' liřɔbonl liba ki ye: «*Mí-fuořaanm lá cɛrɛ' *Uwien ya řɔbɔnsɔknl Esayi tɔke' ní yaajɛb tigbɛr tá nnò yé tigbɛmɔnt nɛ.

26 Mí lá ye: «Li joh ki tí tɔke Israyɛl yaab kí ye:

Ni li túɔrɛ kí cenge ama na ní cii ní'tingi,

ni li túɔrɛ kí liike ama na ní lɛ,

27 kime binib nnò ya yul faa nɛ,

bi kpɛ' bí tub nɛ,

ki pí' bí nun,

ka yíe bí nun ní lɛ,

ka yíe bí tub ní cii,

ka yíe bɛ ní bɛnde ní'tingi bí'yɛnm ni,

ka yíe bɛ ní lɛbre bí tetem ŋɔ ní buu bɛ.» »

28 Nɛ Pɔl tí tɔke' bɛ ki ye: «Bɛnde mɛn kí ye Uwien sɔn' nni bà ŋa yé *Sufmbɛ saan nɛ ní tí tɔke bɛ miŋmɛnm ya gbɛr. Bɛn li cengeh tú.»

29 [Pɔl len' nnò ma nnò, nɛ *Sufmbɛ nnò siere' ki findeh nin tɔb ki gbiekeh.]†

30 Pɔl tien' ibinŋmɛn ile nɛ ki te kuduku kùa u paanh ku'bo nnò ni, ki teknh bà kɛ bàareh u'saan nnò.

31 U tɔkeh binib Uwien ya bɛl ya gbɛr nin Yonbdaan *Yesu Kristo ya gbɛr, ki ŋmɔbe lifɛl ki lienh, nɛ uba ŋa piendeh wɔ.

† 28:29 Bi kpíe' ki ke'le' tigbɔnt tá nnò ya tuba ni migbiirm 29 ŋa te tu'ni.

Kugbɔnku kùà Pɔl kɛle' ki de' **Erom** **yaab nnɔ** **Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo**

Yesu ya tond Pɔl nɛ kɛle' kugbɔnku kuu nɔ. U yé Suf nɛ, ki maa' Tars ya du ni. U là bɛn Kujɔtiɛkpaaku ya gbɔnku ya gbɛr mɔnmɔnm nɛ, ki yé Farisiɛn, ka sɛ yiko ya gbɛr bo. U là jɛndɛh Kristo yaab cɛɛn nɛ. Nɛ ki tí lá joh Damas bó wɔ́ ní tí jɛndɛh ní' mɔ́ bó yaab. Kristo jɛ' wɔ́ usɛn, ki tien' wɔ́ u'yo, nɛ u jí tɔkeh binib wɔ́n Kristo ya gbɛr.

Pɔl ya sɛn ya jom nta bo nɛ u kɛle' kugbɔnku kuu ki de' Erom yaab. Bi'ni biba là teke' Kristo ki jin' ka yé Sufmbɛ. Ama Sufmbɛ bà teke' Kristo ki jin' ki juore' ki pɛ yiko bo ya biba lienh ki teh bà nɔ yé sufmbɛ nnɔ mɔ́ li boh yiko nnɔ nɛ. Nɛn bo nɛ Pɔl kɛle' kugbɔnku kuu nɔ.

Kí cin liyul 1 kí tí baa iyul 8, Pɔl ye unisaal kɛ yé ubierdaan nɛ. Nɛ yiko nɔ ní fre kí nɛn nil biere ni. Ama unil kɛ li nɛmɛre kí nɛ mitekjim nin Mifuoñanm ya torm bo nɛ.

Kí cin iyul 9 kí tí baa 11, Pɔl kɛle' Uwien ya nib Israyel yaab nin Kristo yaab ya gbɛr nɛ. Kristo yaab ya tekjim te ten busubu nɛ. Bu'ñaan cin' Sufmbɛ ya bùol nɛ. Ama na yé Sufmbɛ kɛ nɛ teke' Kristo ki jin'. Nin nɛn kɛ nɔ Uwien biɛ ki yíe bɛ nɛ ki yih bɛ u'yaab.

Kí cin iyul 12 kí tí baa 15, Pɔl wuɔ́n' binib li pukeh Uwien ma bo nin bi li nɛmɛ nin tɔb ma bo, ki sure' bà ya tekjim faa bɛ ní li cih ki dienh bà ya tekjim nɔ faa nnɔ. U tí fɔre' nin ifuonde nɛ (liyul 16).

Ifuonde

¹ Min Pɔl nɛ kieh nɛ kugbɔnku kuu. N yé *Yesu Kristo ya tonsɔnl nɛ. Uwien nɛ yin' nni ní li yé Yesu Kristo ya tond, ki gɛ́ndɛ' nni ní li kpaandɛh wɔ́n Uwien ya gbɛmɔnmɔnt.

² Uwien là pùon' tɛ ti ya gbɛmɔnmɔnt nɛ haali uyoyo, ki cɛ̀re' u'ñɔbonsɔknɔ kɛle' tù u'gbɔnku ni.

³ Tù lienh u' Bijɛ bo nɛ. U tien' u'ba unisaal nɛ bi maa' wɔ́ *Dafid ya lontunku ni.

⁴ Ama *Mifuoñaanm bo nɛ Uwien wuɔ́n' ki ye u yé u' Bijɛ ki cɛ̀re' u nɛmɛ mituɔm kí nɛ u' mɛkrm bitenkpiib ni bo. Wɔ́n nɛ yé *Yesu Kristo tí Yonbdaan.

⁵ Wɔ́n bo nɛ n laa' mijuokm kí yé u' tond, nɔ u' yel bo ní li tɔkeh inibol kɛ ki teh bɛ ní teke wɔ́ kí jí, kí li boh wɔ́.

⁶ Ní' mɔ́ te inibol nnɔ ni nɛ, kime *Yesu Kristo yin' ní' mɔ́ nɛ.

⁷ N kieh kugbɔnku kuu ní de ninbi bà kɛ te Erom ya du ni Uwien yíe nɛ, ki yin' nɛ ki tien' u' yaab nnɔ nɛ. Tí' Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl nuunh wɔ́ n jo kí tí fuonde Kristo yaab bà te Erom ni nnɔ

⁸ Micincinm n li kpɛ kí faare n' Wien nɛ. *Yesu Kristo bo nɛ n li faareh wɔ́ ní' kɛ bo, kime bi lienh uyɛndun ni ní' kɛ saan ní' tekjim bó.

⁹ Wɔ́n Uwien wá n sɔnh nin n' fɛl kɛ ki dienh wɔ́ u' Bijɛ ya gbɛmɔnmɔnt ya tɔkm ní nnɔ nɛ yé n' mɔ́nkunl kí ye n tuu kí tien ní' bó n' kaare ní.

¹⁰ N káareh kí miɛh wɔ́ uyo kɛ ki teh u tuo' la, wɔ́ ní de nni usɛn ní baa ní' saan nɛ.

11 Kime n'nun mɔ́n ní lɛ nɛ kɪ cɛ̀rɛ ní lɛ *Mifuoŋaanm ya paabu ŋɔ kɪ tũ̀rɛ kɪ li faa mitekjim ni nɛ.

12 N len' nà nɔ ya tingi si: n baa' ni'saan la, min nin ninbi, wà kɛ ní saake u'tɔ ya gbɛnɛnt kɪ ñɛ ti ŋmɔ̀bɛ mitekjim ma nnɔ bo nɛ. N ya tekjim ní saake ni'gbɛnɛnt, ni'mɔ̀ yaam ní saake n'yaar.

13 N'yaabɛ, n yíe ní li bɛn kɪ ye n tuu ki bobndeh ní baa ni'saan nɛ, ka laan laa' bɔ̀nl. N yíe n'tuonl ní cuon ni'mɔ̀ saan tɛn lí cuon' ma inibotɔ saan nnɔ nɛ.

14 Ní yé liwɔ̀bl nɛ n'bo ní tɔ̀kɛ binib kɛ tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt, bà ya nun wende' nin bà ya nun ŋa wende', bà bɛn niba nin bà ŋa bɛn niba mɔ̀.

15 Nɛn bo nɛ n'nun mɔ́n ní tɔ̀kɛ ninbi bà te Erom ni mɔ̀ tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt nnɔ.

Tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt yé Uwien ya tuɔm nɛ

16 Fɛ ŋa ŋmɔ̀bɛ nni tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt ya tɔ̀km bo. Tù yé Uwien ya tuɔm nɛ, kɪ li ŋmíɛn binib bà kɛ teke' tũ̀ kɪ jin': bà yé *Sufmbɛ mikpiɛkm nin bà ŋa yé *Sufmbɛ mɔ̀.

17 Kime tun nɛ wɔ̀ngɛh Uwien ñíikɛh nà bo kɪ bùh binib bigbɛmɔ̀ndɛnb. U ñíikɛh mitekjim baba bo nɛ kɪ bùh binib bigbɛmɔ̀ndɛnb tɛn ní kɛlɛ' ma u'gbɔ̀nku ni kɪ ye: «Ugbɛmɔ̀ndaan lí fuobɛ u'tekjim bo nɛ.»

Binib kɛ bre nɛ

18 Uwien wɔ̀ngɛh haali paaki bó nɛ kɪ tɛh u'mutuol fii' binib bo. Kime bi sɔ̀nh itũ̀onbiɛrɛ nɛ ka pɛ u'bo, kɪ piɛndɛh tigbɛmɔ̀nt ya sɛn bi'tũ̀onbiɛrɛ nnɔ bo.

19 Kime bi bɛn unisaal lí frɛ kɪ bɛndɛ nà kɛ Uwien bo. Wɔ̀n Uwien nɛ wuɔ̀n' bɛ nɛ.

20 Imɔ̀n, haali uŋɛndun ya cincinyo kɪ lá baa fɛnfɛnnɔ nɔ, nib ŋa kpele kɪ laa' Wien nin bi'nunbu, ama bi lɛnh u'ñɛn' tibont tà nɛ kɪ bɛndɛh kɪ tɛh u mɔ̀nbɛ kɪ yé Uwien, kɪ ŋmɔ̀bɛ mituɔ̀m mà ŋa ŋmɔ̀bɛ gbɛnm. Nɛn bo nɛ ba jɪ lí frɛ kɪ ye bà bɛn wɔ̀.

21 Nin bi bɛn wɔ̀ ma kɛ nnɔ, ba kpiɛkreh wɔ̀ kɪ ye u yé Uwien, ka faareh wɔ̀ mɔ̀. Ama bi juore' nin bi'yɛnmaalkuon nɛ, ka ŋmɔ̀bɛ yɛnm, kɪ te libɔ̀nbɔ̀nl ní.

22 Bi yih bi'ba biyɛnfodɛnb nɛ, kɪ nín jɪ yé ijɔ̀r.

23 Bi dāan' Uwien wà ŋa ní kpo ya kpiɛkm, nɛ kɪ lɛbɛ' kɪ kpiɛkreh unisaal wà lí kpo ya nɛnnɛnku nin inuɔ̀n nin itāan inan ya wɛnt nin tiwɛnbɛlnkaar ya nɛnnɛnt.

24 Nɛn bo nɛ Uwien sɛln' bɛ, bi pɛ bi'yɛnm yíe nà bo, kɪ sɔ̀nh tijɔ̀knt ya tũ̀on, kɪ jɛndɛh bi'ba ifɛ.

25 Bi taa' kutonɛnku nɛ kɪ lɛbɛ' Uwien ya gbɛmɔ̀nt, kɪ pukeh tibont tà Uwien ñɛn' tũ̀, kɪ sɔ̀nh itũ̀on kɪ diɛnh tũ̀, kɪ dāan' wɔ̀n Uwien wà ñɛn' tibont nnɔ kɛ kɪ kpe kupɛnpɛku uyo wà ŋa ŋmɔ̀bɛ gbɛnm nnɔ. Ami.

26 Nɛn bo nɛ Uwien sɛln' bɛ, bɛ ní lí sɔ̀nh ifɛ ya tũ̀on bi'yɛnm yíe ma bo. Nɛ bi'puob tɛh nà ŋa kpe tiɛnm, kɪ dāan' miduɔ̀nm nin bijɛb, kɪ duɔ̀ndɛh nin bi'piitɔ̀b.

27 Bijɛb mɔ̀ dāan' miduɔ̀nm nin bipiib, bi'mɛnku kɔ̀h bijɛtɔ̀b ní kɪ gbɛkɛh, nɛ bi tɛh nà ŋa kpe tiɛnm, kɪ yé ifɛ nín bi'jɛtɔ̀b. Nɛn bo nɛ bi lɛnh bi'yul bo ya tudɛrɛ wà kpe bi'tũ̀onbiɛrɛ nnɔ.

28 Ba tɔ̀ngɛ' Uwien ma nnɔ, nɛ u sɛln' bɛ, bɛ ní lí ŋmɔ̀bɛ yɛnmaalfɛnm, kɪ lí tɛh nà ŋa kpe tiɛnm.

29 Bi cɛ̀rɛ' mitɛtɛm mà kɛ ŋa mɔ̀n ya bol nin mibiɛrm nin ununfɔ̀kɛ nin iponponbɛ nin linikul nin ikɔ̀nkɔ̀n nin mɛlɛrkjim nin iyɛnmaalbiɛrɛ nɛ yɛbrɛ' nin bɛ. Bi yé bitonnɛndɛnb nɛ,

³⁰ ki yé bitenfuonb, ki yé Uwien ya nennendb, ki yé bikɛlnbaandɛnb, ki yíe tígbenɔt nin tinacenkpekuont, ki yé idukond, ka boh bi'naambe nin bi'baambe,

³¹ ki yé iɔr, ki yé binib bà ba du bi'bo, ki yé binunkuondɛnb, ka muoh nil cɛcɛkm.

³² Bi bɛn Uwien sien' ki ye binib teh nnɔ la, bi kpɛ mikuum nɛ. Nin nɛn kɛ bi tuu ki teh nnɔ nɛ, ka juore' nɛn baba bo, ki liɛbɛ' ki saakreh binitɔb bà mɔ teh nnɔ ya gbɛnɛnt.

2

Uwien li bu unil kɛ tibuur

¹ Tɔ, sin unil wà biindeh a'tɔ nnɔ, a yíe la, á li yé wà kɛ, a'mɔ te libiil ni nɛ Uwien saan. A biindeh a'tɔ ma nnɔ a biindeh a'ba nɛ. Kimɛ a biindeh wɔ ná bo nnɔ, a'mɔ teh nɛn nɛ.

² Ti bɛn ki ye Uwien diɛh binib bà teh tu ya bont ya tub la, u ɲmɔbe imɔn nɛ.

³ Sin unil wà biindeh binitɔb bà teh tu ya bont, ki mɔ teh tù nnɔ, a maaleh ki teh a li ɲɛ tibuur ni Uwien saan nɛ-ɛɛ?

⁴ Uwien tien' ɲɛ tinimɔnt ki gbien', ki ɲmɔbe a'bo lifɛsɔngl nin kuminku, nɛ a yin' nɛn kɛ fɛnm-ii? ɲa bɛn ki ye Uwien tien' ɲɛ tinimɔnt ɲɔ á lèbre a'tetem nɛ-ɛɛ?

⁵ A'yul faa, ɲa yíe á lèbre a'tetem ma nnɔ, a bondeh a'ba bo Uwien ya benpiebcien nɛ, ki gu lidaali là u'mutuol li fii binib bo wɔ rí bu bɛ tibuur ni'donbɔ nnɔ.

⁶ Nɛn daali nɛ u li jiin unil kɛ u'tuon kpɛ ma bo.

⁷ Binib bà mɛndeh ki sɔnh ituon yá mɔn, ki nuunh ukpɛke nin lisel nin limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm Uwien saan nnɔ, Uwien li cɛrɛ bɛn nɛ rí li tuu ki fuobe nin wɔ.

⁸ Ama binib bà pɛ bi'yɛnm yíe ná bo, ki wie' tígɛmɔnt ya sɛn, ki pɛ tibonbiert ya sɛn bo nnɔ, Uwien ya mutuol li fii, u'benku ni rí piebe bi'bo ki gbien.

⁹ Binib bà kɛ teh ná bre nnɔ, ijend nin micɛcɛkm li lu bi'bo. Ní li lu bà yé *Sufmbɛ nin bà ɲa yé *Sufmbɛ kɛ bo nɛ.

¹⁰ Ama bà kɛ teh ná mɔn li lɛ ukpɛke nin lisel nin uyɛnduɔn. Bà yé *Sufmbɛ nin bà ɲa yé *Sufmbɛ kɛ li lɛ nɛ,

¹¹ kimɛ Uwien ɲa ɲmɔbe gɛngɛnde.

¹² Binib bà kɛ ɲa bɛn *yiko ki teh ná bre la, bi li kpo, ama Uwien ɲa rí ní *yiko bo kí bu bɛ buur. Ama binib bà kɛ bɛn *yiko ki teh ná bre nnɔ Uwien li ní *yiko nnɔ bo nɛ kí bu bɛ tibuur.

¹³ Kimɛ na yé bà bɛn *yiko nɛ yé bigɛmɔndɛnb Uwien saan, ama Uwien buh bà teh *yiko nnɔ ye ma bo nɛ bigɛmɔndɛnb.

¹⁴ Bà ɲa yé *Sufmbɛ, ka bɛn *yiko ɲɔ ki teh *yiko nnɔ ye ma nnɔ, ba bɛn ma ki teh nnɔ, bi'yɛnmaale nɛ yé bi'yiko.

¹⁵ Bi teh nnɔ ma nnɔ, nɛn nɛ wɔngɛh ki teh yiko ye ná nnɔ te bi'yɛnm ni nɛ. Bi'yɛnm ni bi bɛn ná mɔn nin ná bre. Nɛn bo nɛ bi'yɛnmaale biindeh bɛ uyo uba, ki teknh bɛ uyotɔ mɔ.

¹⁶ N tɔkeh binib tígɛmɔnmɔnt tà nnɔ wɔngɛh ki teh ní lá li te nnɔ nɛ lidaali là Uwien li cɛrɛ *Yesu Kristo rí bu binib tibuur, kí cɛrɛ bɛ rí ɲɛn ná kɛ buɔ bi'fɛl ní upaan bo nnɔ.

Sufmbɛ nin yiko ya gɛr

¹⁷ Tɔ, sin Suf wà lienh ki teh a yé Suf, ki du *yiko bo baba, ki jɛbnh a'ba ki teh a bɛn Uwien,

18 ki ben u yie na, ki ben na mon nin na na mon, ki ne *yiko bo,

19 ki maaleh ki teh a ye ununyaan ne ki dieh ijun, ki ye ba te licinunl ni ya wenwenku,

20 ki wakhn ijor mibenm, ki wakhn mubumu, kime a ben *Uwien ya yiko ma na no, a maaleh ki teh a ben tibont ke ne, ki maaleh ki teh a lienh na ke no ye tigbemant ne.

21 To, sin wa wakhn bitob no no, be tien' na wakhn a'ba? Sin wa tokeh binib ki teh bi la suh no, be tien' a suh?

22 Sin wa lienh ki teh nib la teh nanmaal no, be tien' a teh le? Sin wa na yie a cii bule ya nu no, be tien' a suh tibudur ya bont-i?

23 A jebnh a'ba *yiko bo, ki liebe' ki saah wo ma no, a yuondeh Uwien ne.

24 Kime ni kele' *Uwien ya gbunku ni ki ye: «Ninbi ne cereh iniboto sukreh Uwien.»

25 To, a jie' a'punl ki boh yiko la, upunjie nmobe kpele ne. Ama a jie' a'punl ki saah yiko la, ni te ten na jie' ne.

26 Wa na jie' punl, boh *yiko la, Uwien ya buol ni te ten u jie' u'punl ne.

27 Sin wa ye Suf ki nmobe yiko, u kele' kugbunku ni, ki liebe' ki jie' a'punl mo no, na boh *yiko no ma no, wa na jie' punl, ki boh wo no ne li bu ne tibuur.

28 Na ye unil wa ye Suf upaan bo baba ne ye Sufmon. Na ye wa jie' u'punl bi'ke laa' u jie' ne ye upunjemon.

29 Suf ya yenn ne wongeh ki teh u ye Sufmon. Upunjemon ne lifel ni ne. U ya punjie nen' *Mifuoñaanm saan ne, wa nen' *yiko wa bi kele' wo kugbunku ni no. Na ye binib ne li peke wa ye Sufmon, Uwien ne li peke wo.

3

Uba na te ki ye gbemandaan Uwien saan

1 *Sufmbe ya kpele nin si ba? Bii bi'punjie nmobe kpele-ee?

2 Ni'ke nmobe kpele wa yebe ne isen ke ni, kime Uwien kpie' ki taa' u'gber ki nukn' ben ne.

3 Ni ye ne ri wuon ki ye ba? Ni ye ne ri wuon ki ye bi'ni biba na paan' Uwien ye ma bo la, ni li pien Uwien u la tien u ye ma bo ne-ee?

4 Na ri tien no fiebu. Binib ke ye bitonnennden mon la, Uwien won tuu ki ye ugbemandaan ne ten ni kele' ma u'gbunku ni ki ye:

«A'lenm ni ne bi li bende ki ye a ye ugbemandaan.

Bi bun' nin ne tibuur la,

a li faake nin be.»

5 To, ni ye ti teh na na cuube ni wongeh ki teh Uwien ye ugbemandaan la, ti nin ji li len ki ye ba? Ti li ye Uwien dieh ti'tub la, u teh na na cuube ne-ee? (N lienh binib lienh ma bo ne.)

6 Na te no fiebu. U teh na na cuube la, u li tien mila ki bu unendun ya nib tibuur-i?

7 To, ni ye n'tonnenku wongeh Uwien ya gbemant ki cereh binib kpiekreh wo la, be tien' u dieh n'tub ki teh n ye ubierdaan-i?

8 Ti li teh na bre na ne ri kpende na mon-ii? Binib biba sukreh te ki teh ti lienh ki teh no ne. Bidend bi le utudere wa bi kpe wu ne.

9 Ni ye ne ri wuon ki ye ba? Ni ye ne ri wuon ki ye tinbi Sufmbe, ti cen' binitob ne-ee? Na te no fiebu. N la wakhn ne ki ye *Sufmbe nin ba na ye *Sufmbe ke te ibiere ya yonbt ni ne.

10 Nen ne kele' *Uwien ya gbunku ni. Ni kele' ki ye:

«Uba mon na te ki ye gbemandaan,

11 uba ŋa te ki ŋmɔbe yɛnfuom,
uba ŋa te ki nuunh Uwien,

12 bi'ke dāan' u'sen ne,
ki taan' ki juore' fɛnm.

Uba mɔnɔn ŋa te ki teh nā mɔn.

13 Bi'nieke yɛ ten itɛnkpiifɛle ne,
bi'len ya tūon si miɛrm baba ne,
Bi'ŋuon ŋmɔbe tilɔbr ten iwaaleb ne.

14 Inɔbonbil nin miŋuom baba ne gbe bi'ŋuon ni.

15 Bi'taan ton linikul bo ne.

16 Bi'nen' nā ke saan la, bi saah ne,
ki kuɔndeh binitɔb micɛcɛkm ni.

17 Ba ben yɛnduon ya sen.

18 Ba fenge Wien.»

19 Tɔ, ti ben ki ye *yiko len' nā ke nnɔ, u len' ki de' binib bā li boh wɔ nnɔ ne, ŋɔ uba la dule niba bo kɪ ye wa bii'. Nnɔ ne uŋɛndun ya nib ke li bende kɪ ye bi ŋmɔbe libiil Uwien saan.

20 Nɛn bo ne unil teh *yiko ye ma bo la, na rɪ cɛre Uwien rɪ bɔ wɔ gbɛmɔndaan. Yiko cɛreh binib bɛndeh nā yé ibiere baba ne.

Uwien bɔh binib bigbɛmɔndɛnb mitekjim bo ne

21 Fɛnfennɔ wuɔ Uwien ji wuɔn' u ŋɛh usɛn wā ki bɔh binib bigbɛmɔndɛnb, na yé u tukndeh *yiko ye ma bo ne. Yiko nin Uwien ya ŋɔbonsɔknɔb lā juɔ' ki len' nɛn ne u'gbɔnku ni.

22 U bɔh binib bigbɛmɔndɛnb bi'tekm *Yesu Kristo kɪ ji bo ne. Bā ke teke' *Yesu Kristo ki jin' la, u bɔh bɛ bigbɛmɔndɛnb ne. Kimɛ bi'ke te miba ne.

23 Bi'ke tien' ibiere ne ki luɔ' Uwien ya kpɛke.

24 Ama Uwien ya juokm bo ne u bɔ' bɛ bigbɛmɔndɛnb *Yesu Kristo ya tuɔrl lā dɛ' bɛ ki wiɛ' nnɔ bo. Na yé bi'nimɔnt bo ne.

25 Uwien taa' wɔn ne ki tien' lituɔrl u'sɛm bo, ki dɛ' bā ke teke' wɔ ki jin' ki wiɛ', ki wuɔn' wɔn Uwien ya gbɛmɔnt, ka dere' binib ya tub bi'biere bo uyo bo,

26 u lā duɔn' u'yɛnm uyo wā nnɔ. Fɛnfennɔ wuɔ u wuɔn' u'gbɛmɔnt ki ye wā ke teke' *Yesu ki jin' ne yé ugbɛmɔndaan. U tien' nnɔ ŋɔ binib rɪ bende kɪ ye wɔn Uwien ne yé ugbɛmɔndaan.

27 Nɪ te nnɔ la, uba biɛ ki ŋmɔbe u li jɛbn u'ba nā bo-oo? Nɪ yé fɛnm. Na yé binib ya tūon bo ne Uwien bɔh bɛ bigbɛmɔndɛnb, u bɔh bɛ bigbɛmɔndɛnb bi'tekjim bo ne.

28 Kimɛ ti ben ki ye Uwien bɔh unil ugbɛmɔndaan u'tekjim bo ne, na yé u teh *yiko ye ma bo ne u bɔh wɔ ugbɛmɔndaan.

29 Uwien yé *Sufmɛ baba ya Wien ne, ka yé bā ŋa yé *Sufmɛ ya Wien-ii? U yé bi'mɔ ya Wien ne.

30 Kimɛ Uwien te uba ne. Wɔn ne bɔh bā yé *Sufmɛ nin bā ŋa yé *Sufmɛ bigbɛmɔndɛnb mitekjibaabm bo.

31 Ti lienh nā nnɔ, nɪ ye ne rɪ ye mitekjim bo *yiko ŋa ji yé bonn ne-ɛɛ? Nnɔ ŋa nɪ! Ti wɔngɛh *yiko cinbe kɪ te ma bo ne.

4

Uwien bɔ' Abraham ugbɛmɔndaan u'tekjim bo ne

1 Tɔ, ti li ye ba kɪ taa kɪ jo ti'yaaje *Abraham ya gbɛr bo? Wɔn nin u'yul lā laa' bā?

2 Nɪ bi yé u'tūonmɔnmɔn ne cɛre' Uwien bɔ' wɔ ugbɛmɔndaan la, u bi ŋmɔbe u li jɛbn u'ba nā bo. Ama Uwien ya bɔul na te nnɔ.

3 Kimε nī kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «*Abraham teke' Uwien ki jin', nɛn bo nε Uwien bù' wɔ ugbɛmɔndaan.»

4 Unil sɔn' lituonl ki teke' nibonn la, na yé paabu, nī ye u'paaku nε.

5 Unil wá n̄a nuunh Uwien r̄ juoke wɔ u'tuon bo, ama ki teke' wɔn Uwien wá juokeh bibiɛɛɛn n̄nɔ ki jin' la, u'tekjim bo nε Uwien li bù wɔ ugbɛmɔndaan.

6 Nnɔ nε *Dafid mɔ lá pokn' binib bá Uwien bù' bε bigbɛmɔndɛnb, ka tukn' bi'tuon n̄nɔ ya mɔnm bo. *Dafid lá ye:

7 «Binib bá Uwien fère' bε bi'biil, ki subn' bi'biere bo n̄nɔ, u'mɔnm te bi'bo.

8 Unil wá Yonbdaan n̄a r̄ tɔnge u'biere n̄nɔ u'mɔnm te udaan bo.»

9 Mimɔnm n̄nɔ te ki de' bá jie' ipun baba nε bii mī te ki de' bá mɔ n̄a jie' nε? Tí liebe nī *Abraham ya gber bo. Tí ye u teke' Uwien ki jin' ma n̄nɔ nε cère' Uwien bù' wɔ ugbɛmɔndaan.

10 U lε yo ba nε u bù' wɔ ugbɛmɔndaan-i? Uyo wá u jie' u'punl n̄nɔ bii uyo wá wa laan lá jie' nε? Uyo wá wa laan lá jie' n̄nɔ nε.

11 Nī ya puoli bó nε Uwien cère' *Abraham jie' u'punl. Upunjie n̄nɔ nε yé kudíeku kúa wɔngɛh ki teh *Abraham ya tekjim bo nε Uwien bù' wɔ ugbɛmɔndaan ki laa' wa laan jie' punl. Nɛn nε cère' *Abraham yé binib bá kε teke' Uwien ki jin' ka jie' pun ya yaaje n̄nɔ Uwien r̄ bù bi'mɔ bigbɛmɔndɛnb.

12 Binib bá jie' ipun, ka pε upunjie baba bo, ama ki tekn' *Abraham ya taal nī, ki teke' Uwien ki jin' tɛn *Abraham lá teke' Uwien ki jin' ma, ki laa' wá laan jie' punl n̄nɔ, u yé bi'mɔ ya yaaje nε.

Uwien p̄on' binib bá teke' wɔ ki jin' n̄nɔ mimɔnm

13 Na yé *Abraham lá bon' *yiko nε Uwien p̄on' ki ye uɛɛndun li yé wɔn nin u'yaabii ya faal, kime mitekjim bo nε Uwien bù' wɔ ugbɛmɔndaan.

14 Nī yé Uwien bi p̄on' ki ye uɛɛndun li yé bá boh *yiko n̄nɔ ya faal nε la, mitekjim n̄a ji bi li n̄mɔbe kpele, lipuonl n̄nɔ mɔ bi li juore fɛnm nε.

15 Kimε *yiko ya saam nε cèreh Uwien ya mutuol fih binib bo. Yiko n̄a te la, unil li saa wɔ-ɔɔ?

16 Nɛn bo nε Uwien p̄on' lipuonl mitekjim bo, n̄nɔ l̄ r̄ li yé bupaabu, kī li kpe *Abraham ya yaabii kε bo. Na yé li li te kī de bá pε *yiko bo baba nε, li li te kī de' bá mɔ teke' Uwien ki jin' tɛn *Abraham n̄nɔ nε. Kime *Abraham yé tinbi bá kε teke' Uwien ki jin' n̄nɔ ya yaaje nε.

17 Tɛn nī kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «N tien' n̄e inibol ligol ya yaaje.» *Abraham nε yé ti'kε ya yaaje Uwien ya nun bó. Wɔn Uwien nε mɛkreh bitenkpiib, nε kī naanh tibont nin u'ñɔbon.

18 Nī lá naan lipuonl n̄nɔ n̄a r̄ tien nε. Nin nɛn kε *Abraham tuu kī daan nε. U teke' Uwien ki jin' nε Uwien tien' wɔ inibol ligol ya yaaje. Tɛn nī kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «A'yaabii li yebe ka n̄mɔbe fuul.»

19 Nī lá s̄ien' waamu nε wɔ r̄ lε ibin kobk, kī bende' kī ye u nεke mikuum, nε u'po Sara mɔ tonde' kī yé uɛɛl. Ama nin nɛn kε *Abraham ya dum n̄a kùore' waamu mɔnm.

20 *Abraham n̄a maale milele lipuonl n̄nɔ bo, u'dum mɔ n̄a kùore', ama u t̄ùreh kī faakreh mitekjim ni nε, kī kpiɛkreh Uwien,

21 kī cinbe kī bɛn kī ye Uwien p̄on' nà n̄nɔ, u n̄mɔbe mituɔm mà u li fre kī tien n̄ɛ.

22 Nɛn bo nε Uwien bù' wɔ ugbɛmɔndaan.

23 Nī kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien bù' *Abraham ugbɛmɔndaan.» Na yé *Abraham baba bo nε nī kele' n̄nɔ.

24 Nī kele' ti'mɔ bo nε. Tí teke' Uwien wá cère' Yonbdaan *Yesu mɛkre' bitenkpiib ni n̄nɔ kī jin', nε wɔn Uwien bù' ti'mɔ bigbɛmɔndɛnb.

²⁵ Uwien cère' wòn *Yesu ne kpo' ti'biere bo, ki cère' u mækre' bitenkpiib ni, ηᵛ wòn bo wò ní bù tɛ bigbɛmòndɛnb.

5

Uwien cère' binib nin wòn taan' buñɔbu

¹ Tò, ti'tekjim bo ne Uwien bù' tɛ bigbɛmòndɛnb, ki cère' ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo, tinbi nin wòn taan' buñɔbu.

² Wòn *Yesu Kristo ne cère' ti laa' mijuokm Uwien saan, kime ti teke' wò ki jin'. Ti fuobe mi ya juokm ni ne ki ηmòbe lidɛndɛnl ki jɛbnh ti'ba ki teh ti li lɛ ukpieke Uwien saan.

³ Na yé nen baba bo ne ti jɛbnh, ti jɛbnh ijend mɔ ni ne. Kime ti ben ti ye ijend ni ne ti lenh lifɛl,

⁴ ne lifɛl cèreh ti ηmòbe kuminku, kuminku mɔ dienh tɛ lidɛndɛnl.

⁵ Lidɛndɛnl nnò ηa ní yuon tɛ. Kime Uwien de' tɛ *Mifuoñaanm ma nnò, mɛn ne cèreh ti bɛndeh ti'fɛl ni u yíe tɛ ki gbien' ma bo.

⁶ Imòn, uyo wà ta là ηmòbe tuom nnò, ne *Kristo teke' tinbi bibiɛrdɛnb ya kuum ki kpo'. Uwien ne sien' u ya yo.

⁷ Ní faa nin unil ní teke ugbɛmòndaan ya kuum kí kpo. Nba la, uba li kaabe kí kpo unimòn bo.

⁸ Ama Uwien wuon' ki ye u yíe tɛ, ki cère' *Kristo teke' ti'kuum ki kpo' uyo wà ti laan là biɛ ki yé bibiɛrdɛnb nnò.

⁹ Fɛnfɛnnò, *Kristo ya sɛm bo ne Uwien bù' tɛ bigbɛmòndɛnb ma nnò, bɛ li tien ηᵛ wà ji li ñɛn tɛ Uwien ya bɛnpiebe wà we ní nnò ni?

¹⁰ Uyo wà ti là yé Uwien ya nɛnnɛndb nnò ne u cère' tinbi nin wòn taan' buñɔbu kí ñɛ u'Bije ya kuum bo. Tinbi nin wòn taan' buñɔbu ma nnò, bɛ li tien ηᵛ ta ji li ηmɛre u'Bije ya fuobm bo?

¹¹ Na yé nen baba bo ne ti jɛbnh ti'ba, ti jɛbnh Uwien bo mɔ ne. Yonbdaan *Yesu Kristo taan' tinbi nin Uwien buñɔbu fɛnfɛnnò ma nnò, ne cère' ti jɛbnh.

Adam nin Kristo ya gber

¹² Unibaab bo ne ibiere cin' uñɛndun ni. Ibiere nnò ne tuke' mikuum ki baa', ne binib ke kpuokeh kime bi'ke teh ibiere ne.

¹³ Kí yaan Uwien ní de Moyis *yiko nnò ki laa' ibiere te ne uñɛndun ni. Yiko ηa laan là te ma nnò, ba là tɔngɛh binib ya biere.

¹⁴ Ama kí ñɛ Adam ya yo kí ti baa Moyis ya yo mikuum jinh binib ne. Nin ba tien' biere tɛn Adam là kɛnde' Uwien ya ñɔbu bó kí bií' ma ke nnò mikuum jinh bɛ ne. Adam là yé unil wà we ní nnò ya nɛnnenku ne.

¹⁵ Ama Uwien ya paabu nin Adam ya biil ηa tɛ, ka kpɛ mɔ. Unibaab ya biil bo ne mikuum jin' binib bi yebe ma nnò, bɛ li tien ηᵛ unibaab *Yesu Kristo mɔ bo Uwien ηa ní juoke binib bi yebe, kí de bɛ bupaabu bù ní li yebe ka ηmòbe bù kpɛ nin bà ni?

¹⁶ Uwien ya paabu tien' nà nin unibaab nnò ya biere tien' nà ηa tɛ. Wòn unibaab ya biere bo ne Uwien ye binib ke kpɛ utudere. Ama Uwien ya juokm bo ne u bùh binib bigbɛmòndɛnb nin bi'biere yebe ma ke nnò.

¹⁷ Unibaab ya biil bo ne mikuum ηmòbe mituom binib ke bo kí ñɛ wòn unibaab nnò. Ní te nnò la, bɛ li tien ηᵛ binib bà laa' Uwien ya nimòncient tà cère' Uwien bù' tɛ bigbɛmòndɛnb nnò ηa ji li lɛ Uwien ya fuobm, kí ji libɛl unibaab *Yesu Kristo bo?

¹⁸ Unibaab ya biil ne tuke' utudere ki baa' binib ke bo. Nnò ne unibaab ya tuonmònmònl mɔ bo, Uwien bùh binib ke bigbɛmòndɛnb ki cèreh bi fuobe.

¹⁹ Unibaab ɲa bon' Uwien ma nnɔ nɛ cɛrɛ' binib kɛ yɛ bibiɛrdɛnb Uwien saan. Nnɔ nɛ unibaab mɔ bon' Uwien ma nnɔ cɛrɛ' binib kɛ yɛ bigbɛmɔndɛnb Uwien saan.

²⁰ Uwien lá taa' *yiko ki baa' nɛ binib ya biil yɛbre' ki gbien'. Ama ibiɛrɛ yɛbe ná saan la, Uwien ya nimɔnt mɔ yɛbe ni'saan cɛɛn nɛ.

²¹ Ibiɛrɛ lá ɲmɔbe mituɔm nɛ ki tukeh mikuum ki báareh. Nnɔ nɛ Uwien ya nimɔnt mɔ ɲmɔbe mituɔm ki cɛrɛh binib yɛ bigbɛmɔndɛnb u'saan, ki li le limiel lá ɲa ɲmɔbe gbenm kí ñɛ Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

6

Ti kpo' nin Kristo ma nnɔ, ti li fuobe nin wɔ mɔ nɛ

¹ Tɔ, ní te nnɔ ma nnɔ, ní ye nè rí ye ba? Ní ye nè rí ye tí li tuu ki teh ibiɛrɛ ɲa Uwien ya nimɔnt rí li yɛbreh nɛ-ɛɛ?

² Na te nnɔ fiebu. Ti ñɛn' ibiɛrɛ ya wɔbl ni ɲɔ, ti li tien mila kí liebe kí li fuobe ibiɛrɛ ni?

³ Bii na bɛn ki ye bi sii' tinbi bá kɛ Uwien ya ñunm ti taan' nin *Yesu Kristo nnɔ ti taan' u'kuum mɔ nɛ-ɛɛ?

⁴ Bi sii' tɛ Uwien ya ñunm ti taan' Kristo ya kuum ma nnɔ, bi taan' ki sube' tinbi nin wɔn nɛ. Nɛ u'Baa Uwien ya kpiekɛ bo, u cɛrɛ' u mɛkre' bitɛnkpiib ni ɲɔ tí mɔ rí li te mifuobfɛnm ni.

⁵ Nɛ tinbi nin wɔn taan' u'kuum ma nnɔ, ti li taan u'mɛkrm mɔ nɛ.

⁶ Tùrɛ mɛn kí li bɛn kí ye bi kpe' wɔ udɔpɔnpɔn bo ma nnɔ, bi kpe' tí tetekpaam mɔ nin wɔ nɛ. Mítetekpaam nnɔ la jí rí li ɲmɔbe tuɔm ɲɔ tí la jí li yɛ ibiɛrɛ ya yonbe.

⁷ Imɔn, unil kpo' la, u ñɛn' ibiɛrɛ ya yonbt ni nɛ.

⁸ Ti kpo' nin Kristo ma nnɔ, ti teke' ki jin' ki ye tí li fuobe nin wɔ mɔ nɛ.

⁹ Ti bɛn ki ye u mɛkre' bitɛnkpiib ni ma nnɔ, wa jí li kpo, kuum ɲa jí ɲmɔbe tuɔm u'bo.

¹⁰ U kpo' bolm miba kpein nɛ ki gbɛn' ibiɛrɛ ya tuɔm. Fɛnfɛnnɔ u fuobe, nɛ u'fuobm nnɔ yɛ Uwien yaam nɛ.

¹¹ Nnɔ nɛ ní'mɔ li bùh ní'ba tɛn ní'mɔ kpo' ki ñɛn' ibiɛrɛ ya tuɔm ni, nɛ ki fuobe ki de' Uwien *Yesu Kristo bo.

¹² Nɛn bo, ni la jí rí cɛrɛ ibiɛrɛ rí li ɲmɔbe tuɔm ní'gbɛnɛnt tà li kpo nnɔ bo, ki la jí rí li teh tù yíe ná.

¹³ Ni la taah ní'gbɛnɛnbɛl ki teh ibiɛrɛ tɛn í yɛ itùonbiɛrɛ ya jɛwɛnt nɛ. Ama ni te tɛn binib bá mɛkre' ki liebe' ki fuobe ma nnɔ, taa mɛn ní'ba kí de Uwien, kí taa ní'gbɛnɛnbɛl kí de wɔ tɛn í yɛ itùonmɔnmɔn ya jɛwɛnt nɛ.

¹⁴ Na jí li te biɛrɛ ya yonbt ni, kime yiko ɲa jí ɲuuke nɛ, Uwien ya nimɔnt nɛ jí ɲuuke nɛ.

Ti ñɛ ibiɛrɛ ni kí li teh ná mɔn Uwien ya nun bó

¹⁵ Ní tingi si ba? Tí li teh ibiɛrɛ kí ye *yiko ɲa jí ɲuuke tɛ, Uwien ya nimɔnt nɛ jí ɲuuke tɛ-ɛɛ? Na te nnɔ fiebu!

¹⁶ Na bɛn ki ye a taa' a'ba kí de' unil, ki boh wɔ tɛn a yɛ u'yonb la, a mɔnbe kí yɛ udaan ya yonb nɛ-ɛɛ? A taa' a'ba kí de' ibiɛrɛ la, a yɛ ibiɛrɛ ya yonb nɛ, nɛ ibiɛrɛ báareh nin mikuum nɛ. Ní yɛ a tí taa' a'ba kí de' Uwien, kí boh wɔ la, u li bù ɲɛ ugbɛmɔndaan nɛ.

¹⁷ Tí faare mɛn Uwien. Ninbi bá lá yɛ ibiɛrɛ ya yonbe uyo uba nnɔ, fɛnfɛnnɔ ní jí boh bi wɔkn' nɛ miwɔknm má Uwien ya sɛn bo nnɔ nin ní'fɛl kɛ nɛ.

¹⁸ Uwien ñɛn' nɛ ibiɛrɛ ya yonbt ni, nɛ kí tien' nɛ tigbɛmɔnt ya yonbe.

¹⁹ Ní'jiint bo nɛ n taa' minisaaltetem kí tien' kunɛnnɛnku ɲɔ ní fre kí cii. Uyo uba ni lá taa' ní'ba kí tien' tijnkt nin fɛnfɛnm ya yonbe nɛ, kí teh ná ɲa kpe

sen Uwien ya nun bó ma nnó, fenfennó ní jì ní taa ní'ba kí tien tìgbemònt ya yonbe, kí lí yé Uwien ya nib imànmàn.

²⁰ Nì là yé ibièrè ya yonbe ma nnó, nìba ñà là wòbndeh nè ní lí teh ná cuube Uwien ya nun bó.

²¹ Nì là teh tibont tà uyo uba nnó, tù jì coh nè ifè nè fenfennó, nè tu'fòrm là bàareh nin mikuum nè.

²² Ama fenfennó Uwien ñen' nè ibièrè ya yonbt ní, kí tien' nè u ya yonbe, nè ní jì teh tibont tà mòn u'nun bó. Nè mifòrm, ní lí le limiel là ñà ñmòbe ghenm.

²³ Ibièrè ya paaku sí mikuum nè, nè Uwien ya paabu sí limiel là ñà ñmòbe ghenm, Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

7

Yiko nin Kristo yaab ya gber

¹ N'yaabe, n lienh nin ninbi bà nnó, ní yé binib bà ben *yiko mòmòmnm nè. Nì ben kí ye unil te *yiko ya wòbl ní uyo wà u laan fuobe nè.

² Nnó nè *yiko bo uje laan fuobe la, u'po ñà ñmòbe sen wò ní fii u'saan, ama u'ce kpo' la, u ñmòbe usen wò ní liebe kí kun ticèr.

³ Upii nèbre' kí kun' ticèr uyo wà u'ce laan fuobe la, bí lí yin wò upiinanmaa nè. Ama u'ce kpo' la, wa jì te yiko ya wòbl ní. U liebe' kí kun' ujetò là, ba ní yin wò piinanmaa.

⁴ N'yaabe, ní' m̀o yaam te nnó nè. Kristo là kpo' ma nnó, ní' m̀o là kpo' nin wò nè, ka te yiko ya wòbl ní, ní jì yé uba yaab nè. Nì'tingi sí: ní jì yé Kristo wà mèkre' bitenkpiib ní nnó yaab nè, ñò tí lí sònh itùon wà mòn kí dienh Uwien.

⁵ Imàn, uyo wà tí là pè minisaaltetem bo nnó, *yiko nè là cèreh tí lenh iyenmaalbièrè, kí teh tibont tà bàareh nin mikuum.

⁶ Fenfennó tí te ten tí kpo' nè kí ñen' nà là co te nnó ní, ka jì te yiko ya wòbl ní. Tí jì pè Mifuoŋaanm wògeh te usenfaan wà nnó bo nè, kí sònh Uwien ya tuonl; ta jì pè Moyis kele' yiko wà nnó là wògeh te usenkpaan wà nnó bo.

Yiko nè cèreh unil bendeh ibièrè

⁷ Tò, ní ye nè ní ye ba? Nì ye nè ní ye yiko yé ibièrè ya bonn nè-èè? Na te nnó fiebu! Kime *yiko ñà bí te la, ma bí lí bende nà yé ibièrè ya bonn. Nà bí kele' *yiko ya gbònkú ní kí ye: «La ñmòbe nunfòke la,» ma bí lí bende kí ye ununfòke yé bièrè.

⁸ Yiko ya wòbl bo nè ibièrè laa' usen kí cèrè' n ñmòbe ununfòke ke ya bol. Yiko ñà bí te la, bièrè ñà bí ñmòbe tuòm.

⁹ Uyo wà ma là ben yiko nnó, n là fuobe nè. Ama n tí bende' *yiko nnó ya wòbl ma nnó, nè ibièrè laa' mituòm n'bo,

¹⁰ nè n kpo'. Yiko ya wòbl là bí lí de nni limiel nnó, baa' nin mikuum nè min bo.

¹¹ Kime *yiko ya wòbl bo nè, ibièrè laa' usen, kí lèrè' nni, kí cèrè' n kpo'.

¹² Imàn, *yiko nin u'wòbl ñen' Uwien saan nè kí mòn, kí cuube.

¹³ Tò, nà yé nibonmòmòmnm nè kpènde' n'bo mikuum-ii? Na te nnó fiebu! Ibièrè nè cèrè' n kpo'. Nibonmòmòmnm nnó bo nè ibièrè laa' usen kí ku' nni, ñò yí ní tuòrè kí wuòn' í yé bà. Yiko nnó ya wòbl nè wuòn' te ibièrè bre kí gbien' ma bo.

Ibièrè coh binib tiyonbt ma bo

¹⁴ Imàn, tí ben kí ye *yiko ñen' Uwien saan nè. Min wòn, n yé unisaal nè, nè ibièrè cuo' nni tiyonbt.

¹⁵ Ma ben n teh nà, kime n yíe ní tien nà la, ma teh nen. Ama n nen nà nnó n teh nen nè.

16 N teh ma yíe ní tien ná la, nɛn nɛ wuɔn' ki ye n tuo' ki ye *yiko yé nibonmɔnmɔnn nɛ.

17 Ní te nnɔ la, na yé min nɛ teh nnɔ, ibiere yá te nni nnɔ nɛ teh nnɔ.

18 N bɛn ki ye bonmɔnmɔnn ɲa te nni, n niireh n yé unisaal ma nnɔ nɛ. N yíe ní tien ná mɔn, ama ma ní fre kí tien nɛ.

19 Kimɛ n yíe ní tien mimɔnm mà nnɔ, ma teh mɛ. Ná bre, ma yíe ní tien nɛ nnɔ, n teh nɛn nɛ.

20 N teh ma yíe ná la, na yé min nɛ teh, ibiere yá te nni nnɔ nɛ teh.

21 Nɛn bo, n laa' n te mitetem mà ni sɔ: min wá yíe ní tien ná mɔn nnɔ, n lɛnh n freh kí teh ná bre baba nɛ.

22 N fɛ *Uwien ya yiko n'yɛnm ni cɛɛn nɛ,

23 ama n laa' mituɔm miba mɔ te nni, ki mɔh nin n'yɛnmaalmɔnmɔn, ki cɛrɛ' ibiere yá te nni nnɔ cuo' nni tiyonbt, n te i'wɔbl ni.

24 Min wuɔ ya cɛɛkdaan! Njɛ li fie nni ibiere yá te nni, ki li baa nin nni mikuum nnɔ saan-i?

25 N faareh Uwien, kimɛ wɔn nɛ li fie nni kí nɛ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

Min wɔn n'yɛnmaale ni, n te *Uwien ya yiko ya yonbt ni nɛ, ama minisaal-tetem ya sɛn ni wɔn, n yé ibiere ya yonb nɛ ki te i'yiko ni.

8

Mifuoŋaanm nɛ dienh limiɛl

1 Fɛnfennɔ Uwien ɲa ji li dɛrɛ bà yé *Yesu Kristo yaab ya tub.

2 Kimɛ unil yé *Yesu Kristo yɔ la, *Mifuoŋaanm ya tuɔm mà dienh limiɛl nnɔ, nɛ nɛn' udaan ibiere nin mikuum ya tuɔm ni.

3 Uwien tien' *yiko ɲa ní fre kí tien ná. Kí nɛ unisaal ya jiiint bo nɛ *yiko ɲa là ɲmɔbe tuɔm. Nɛn bo nɛ ibiere bo, Uwien sɔn' ní u'tiema Bijɛ uɲɛndun wuu ni nin tigbɛnɛnt, tù naan tinbi bibiɛrdɛnb yaar. Uwien taa' wɔn nɛ ki tien' lituɔrl ki gbɛn' ibiere ya gbɛr.

4 U tien' nnɔ ɲɔ tinbi bà dâan' minisaaltetem ki pɛ *Mifuoŋaanm yíe ná bo nɛ ní fre kí tien' *yiko ye ná kɛ mɔnmɔnm.

5 Binib bà pɛ minisaaltetem bo nnɔ teh unisaal yíe ná nɛ. Ama bà pɛ *Mifuoŋaanm bo nnɔ, bɛn teh mí yíe ná nɛ.

6 Unisaal yíe ná nnɔ bàareh nin mikuum nɛ. Ama *Mifuoŋaanm yíe ná nnɔ nɛn dienh limiɛl nin uyɛnduɔn nɛ.

7 Kimɛ binib bà teh unisaal yíe ná nnɔ yé Uwien ya nɛnnɛndb nɛ. Ba boh *Uwien ya yiko, ka lí li fre kí bo wɔ mɔ.

8 Bà pɛ minisaaltetem bo nnɔ ɲa ní fre kí sɔnge Uwien ya yɛnm.

9 Ninbi bɛn wɔn, na pɛ nisaaltetem bo, ni pɛ *Uwien ya Fuoŋaanm bo nɛ, kimɛ Uwien ya Fuoŋaanm te ni'ni. Kristo ya Fuoŋaanm ɲa te unil wá ni la, udaan ɲa yé u'yɔ.

10 Kristo te ninbi ni ma nnɔ, ibiere cɛrɛ' ni'gbɛnɛnt li kpo mɔnɔn la, *Mifuoŋaanm nɛ yé ni'miɛl kí nɛ Uwien bù' nɛ bigbɛmɔndɛnb ma nnɔ bo.

11 Uwien wá cɛrɛ' *Yesu mɛkre' bitɛnkpiib ni nnɔ ya Fuoŋaanm te ni'ni ma nnɔ, wɔn wá cɛrɛ' Kristo mɛkre' bitɛnkpiib ni nnɔ lí de ni'gbɛnɛnt tà lá li kpo nnɔ mifuoɔm kí nɛ *u'Fuoŋaanm mà te ni'ni nnɔ bo.

12 N'yaabɛ, nɛn bo nɛ ti ɲmɔbe lifɛnl. Ama ta ɲmɔbe fɛnl nin unisaal ya tetem ɲɔ tí li teh unisaal yíe ná.

13 Kimɛ ni pɛ minisaaltetem bo la, ni li kpo nɛ, ama kí nɛ *Uwien ya Fuoŋaanm bo, ni wiɛ' unisaal yíe ná la, ni li fuobe nɛ.

14 *Uwien ya Fuoŋaanm pekreh binib bà kɛ nnɔ nɛ yé Uwien ya bumu.

15 Uwien de' ne *u'Fuoñaanm mà nnò ña co ne yonbt ño ní liebe kí sen bujéwaanbu, ama *u'Fuoñaanm ne tien' ne u'bumu, ne ki cère' ti yih wò ti'Baa.*

16 *Uwien ya Fuoñaanm nin mi'yul ne kundes imòn ti'yenm ni ki teh ti yé Uwien ya bumu.

17 Ti yé Uwien ya bumu ma nnò, ti yé u'faajib mò ne. Ti yé Uwien ya faajib ne tinbi nin Kristo ke. Ti taan' ki jèndeh nin Kristo ma nnò, tinbi nin wòn li taan kí le ukpieke mò ne.

Uwien lá li kpieke u'nib

18 N ben ki ye fefennò ya jend ña ñmòbe be ní taa yé kí kpaan nin ukpieke wà Uwien lá li ñen wù upaan bo kí de te nnò.

19 Kime Uwien ñen' tibont tà ke nnò gu nin inunmón ne lidaali là Uwien li wuòn bà yé u'bumu.

20 Uwien ñen' tibont tà ke nnò juore' fennm. Na yé tù yé ne ki juore' fennm, wòn Uwien ne cère' tù juore' fennm. Ama tù ñmòbe lidendenl ki ye

21 lidaali liba tu'mò li ñe mituòm mà kuuleh tù, ki cèreh tù te tiyonbt ni nnò ni, kí mò ní le Uwien ya bumu ya kpieke, ki li te liwiél ni.

22 Ti ben ki ye haali nin fefennò Uwien ñen' tibont tà ke nnò jèndeh ne ki kpíendeh ten upii ne behn nin imerwien.

23 Na yé tibont nnò baba, tinbi bà Uwien de' te *u'Fuoñaanm, mí yé u'paacindkaabu nnò, ti'mò kpíendeh ti'fél ni ne, ki gu lidaali là Uwien li wuòn kí ye ti mònbe kí yé u'bumu, u de' te ki wíe' nnò.

24 Ti ñmere' ama ní laan yé lidendenl ne. Unil ñmòbe lidendenl nibonn bo la, wa laan laa' nè ne. U laa' nè la, na ji yé dendenl u'bo.

25 Ti ñmòbe lidendenl nibonn bo, ka laan laa' nè la, ti li mìnde ne kí li gu.

26 Nnò ne *Uwien ya Fuoñaanm toreh te ti'jiint ni, kime ta ben u yé tí li kàareh wò ma bo. Ne *u'Fuoñaanm kàareh wò kí dienh te, ki dunh haali nil ña ní fre kí le u li taa iñòbon yà kí tekn mí lienh ná nnò.

27 Uwien, wà ben binib ya fél ni te ma bo, ben *u'Fuoñaanm ya yenmaale. Men ne kàareh wò u yé ma bo kí dienh u'yaab.

28 Ti ben ki ye Uwien teh tibont tà ke nnò u teh tù binib bà yé wò ya mòm bo ne. Bi yé binib bà u yin' be u là bobn' ma bo ne.

29 Kime u là ben be kí laa' ba laan maa' be, ne ki sien' ki ye be ní li naan u'Bije, ño u'Bije ní li yé kibukpiek libugol ni.

30 Uwien yin' bà nnò, u là juò' kí gènde' ben ne. U yin' bà nnò, u cère' ben ne yé bigbemòndenb. U cère' ben bà yé bigbemòndenb nnò, u de' ben ne ukpieke.

Niba ña ní fre kí bore tinbi nin Uwien ya yiem

31 Ti li len tu le ba kí pukn-i? Uwien se ti'ciek bó la, ñme ji li fre kí tien te niba?

32 Wa yíe' u'tiema Bije mònòn bo, ama u taa' wò kí cèbe' wò ní tí kpo ti'ke ya biere bo ne. U de' te u'Bije ma nnò, be li tien u la juoke te kí de te tibont ke?

33 Ñme li fre kí biin Uwien gènde' binib bà? Uwien mònòn ye bi yé bigbemòndenb ne.

34 Nen bo, ñme li fre kí ye bi kpe utudere? Yesu Kristo kpo'. Na yé u kpo' baba, u mекре' bitenkpiib ni mò ne, ki te Uwien ya jie bó, kí kàareh wò kí dienh te.

35 Be li fre kí bore tinbi nin Kristo u la li yé te? Ijend bii uyensaa bii bi jèndeh te ma nnò bii mikònm bii micεckm bii kinunbònk bii mikuum-i?

* 8:15 Grekmbé ya lenm ni bi kele' ki ye: Aba ne. Liñòbonl nnò ñen' *Sufmbé ya lenm ni ne, ne li'tingi si: Baa.

36 Nĩ te tɛn nĩ kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni nɛ. Nĩ kele' ki ye:
«Sin bo nɛ bi kuuleh tɛ idaan kɛ,
ki likeh tɛ tɛn ti yé ipe nɛ bi tuke ki joh bɛ rí ti kòre.»

37 Ama *Yesu Kristo wà yíe tɛ nnɔ ya tuɔm bo nɛ, ti faa ki cɛn' wà kɛ m̀n' ki faake'.

38 Im̀n, n bɛn ki ye niba ɲa te kí fre kí bore tinbi nin Uwien u la yíe tɛ. Mikuum, limiɛl, Uwien ya tondb, paaki bó ya tuɔm kɛ ya bol, fɛnfɛnnɔ ya gbɛr, uyo wà we ní ya gbɛr, mituɔm má kɛ te ya bol,

39 ná kɛ te paaki bó, ná kɛ te dɛntingi, Uwien ɲɛn' ná kɛ nnɔ, niba ɲa te kí fre kí bore tinbi nin Uwien u la yíe tɛ. U wuɔn' tɛ u'yíem nnɔ kí ɲɛ Yonbdaan *Yesu Kristo bo nɛ.

9

Uwien nin u'nib Israyel yaab ya gber

1 Tɔ, n yé Kristo yɔ nɛ ki tɔkeh tigbɛm̀nt, ma nɛndeh. N'yɛnm nin *Mifuoŋaanm nɛ yé bim̀nkunb ki ye

2 n te uyɛnsaacɛn ni, nɛ nĩ wi n'fɛl ni ki gbiekeh uyo kɛ.

3 Im̀n, n bi yíe Uwien rí wiɛ nni miɲ̀uɔm kí bore min nin Kristo, n'yaab bá yé 'bol ya nib nnɔ bo.

4 Ben nɛ yé Israyel yaab. Uwien tien' bɛn nɛ u'bumu, ki de' bɛ u'kpɛke, ki cuo' nin bɛ kujɔtiɛku mibolm má yɛbe, ki de' bɛ *yiko, ki wuɔn' bɛ bi li pukeh wɔ ma bo, nɛ ki p̀on' bɛ ipuon.

5 Israyel ya bol cin' nin bi ya yaajɛb nɛ. Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo tien' u'ba unisaal kí ɲɛn' bi ya bol ni nɛ. Wɔn nɛ yé Uwien kí ɲm̀ɔbe mituɔm tibont kɛ bo. Wɔn si kupɛnɛku uyo wà ɲa ɲm̀ɔbe gbenm. Amí.

6 Na yé Uwien ɲa fre' ki tien' u lá p̀on' lipuonl lá nnɔ nɛ. Ama Israyel ya yaabii kɛ ɲa cinbe kí yé Israyel ya bol ya nib.

7 *Abraham ya yaabii mɔ kɛ ɲa cinbe kí yé Uwien ya puonl ya bumu. Kimɛ Uwien lá p̀on' *Abraham kí ye u'bije *Isaak ya bumu baba nɛ li yé u'yaabiim̀n.

8 Ni'tingi si: na yé unisaal maa' mubumu mùa nɛ yé Uwien ya bumu. Uwien ya puonl ya bumu baba nɛ yé u'bumu, kí yé *Abraham ya yaabii.

9 Uwien lá p̀on' *Abraham kí ye ma sɔ: «Ní lá ɲm̀ɛn nɔ la, n li liebe ní kí lɛ a'po Sara ɲuuke kibujɛbuk nɛ.»

10 Na yé nɛn baba: tiere mɛn Lebeka mɔ ya gbɛr. Wɔn nin ti'yaaje *Isaak lá maa' ileb nɛ, mù yé mujɛmu.

11-12 Ama ba laan la maa' mubumu nnɔ, kí niireh nin mù rí tien ná m̀n bii ná bre, nɛ Uwien juɔ' kí tɔke' Lebeka kí ye ucɛn lá li tien uwaal ya yonb nɛ. Uwien len' nnɔ ɲɔ wɔ rí wuɔn kí ye wa tukndeh nil ya tuonl bo kí g̀ndeh wɔ, ama u'yíem bo nɛ u g̀ndeh unil, nɛ miyíem nnɔ ɲa ɲm̀ɔbe lèbrm.

13 Nĩ te tɛn nĩ kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni nɛ. Nĩ kele' ki ye: «N yíe Sakɔb, nɛ kí nɛn Esawu.»

14 Nĩ te nnɔ la, ti nín li len kí ye ba? Ti li ye Uwien teh ná ɲa cuube nɛ-ɛɛ? Na te nnɔ fiebu!

15 Uwien lá tɔke' Moyis kí ye: «N yíe rí muɔ unil wà micɛɛckm la, n muɔh wɔn nɛ. N tí yíe rí tien wà tinim̀nt lá, n teh wɔn nɛ.»

16 Nɛn bo, na yé unil ya yíem bo, ka yé u'niknm bo nɛ Uwien muɔh wɔ micɛɛckm. Uwien ya nim̀nt bo nɛ u muɔh unil micɛɛckm.

17 Nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni kí ye Uwien tɔke' Farahɔn kí ye: «N káan' ɲɛ ubɛr ɲɔ sin bo rí wuɔn binib n ɲm̀ɔbe mituɔm ma bo nɛ, ɲɔ binib kɛ rí cii n'yel bó utingbɛn kɛ bo.»

18 Nnɔ nɛ Uwien yíe wɔ́ rí muɔ́ wà micɛɛckm la, u muɔ́h wɔ́n nɛ, nɛ u yíe wà ya yul rí li faa la, u cèreh li faa nɛ.

Uwien ya benpiebe nin u muɔ́h binib micɛɛckm ma bo

19 Nɛn bo, uba li niire nni kí ye: ní te nnɔ la, bɛ bo nɛ Uwien kɔ́nh nin binib kí teh ba teh ní'donbó? Bii u li fre kí ye: ηmɛ li fre kí pien Uwien u la tien u yíe ma?

20 Tɔ, sin unisaalɔ, a tɛn kí yé ηmɛ nɛ kí nieh nin Uwien-i? Timaar li fre kí niire, wà mɛn' tù kí ye «Bɛ tien' a mɛn' tɛ nɔ nnɔ-ɔɔ?»

21 Umaar ηa ηmɔbe sɛn wɔ́ rí tien u'ɔkr u yíe ma-aa? U li fre kí bore tuba kí mɛ lisenl là ηmɔbe kuɔ́uɔrku, kí taa tutar kí mɛ là ηa ηmɔbe ŋuɔrku.

22 Uwien là yíe wɔ́ rí wuɔ́n biba kí ye u'mutuol fii' bi'bo, kí yíe bɛ rí bɛnde kí ye u ηmɔbe mituɔm nɛ. Nin nɛn kɛ bà fin' u'mutuol kí bi kɛ mikuum nnɔ, u taa' lifɛsɔngl cɛɛn nɛ kí ηmɔbe bɛ.

23 U là yíe wɔ́ rí wuɔ́n bitɔ́b mɔ́ kí ye u muɔ́' bɛ micɛɛckm nɛ, kí yíe bɛ rí bɛnde u'kpiɛke yebe kí kɛ ma bo nɛ. U là bonde' bɛn nɛ wɔ́ rí de bɛ ukpiɛke nnɔ.

24 Tinbi nɛ yé u bonde' bà nnɔ. Na yé u yin' tɛ *Sufmbɛ ya bol ni baba nɛ, bà ηa yé *Sufmbɛ mɔ́ te len nɛ.

25 Ní te tɛn ní kɛle' ma Ose ya gbɔ́nku ni nnɔ nɛ. Ní kɛle' kí ye:
«Linibol là ya nib ηa là yé n'yaab nnɔ,
n li yin bɛ n'yaab,
linibol là ma là yíe lɛ nnɔ,
n li yíe lɛ.

26 Bi là tɔke' bɛ ná saan kí ye ba yé n'nib la,
bi li yin bɛ ní'saan min Uwien wà fuobe ya bumu.»

27 Israyel yaab bɛn wɔ́n, *Uwien ya ŋɔ́bonsɔ́knl Esayi mɔ́ là len' bi'gbɛr kí ye:
«Israyel yaab yebe tɛn likpentɛngbil mɔ́nɔn la, bi'ni binikáankaab nɛ li ηmɛre.

28 Kímɛ Yonbdaan li sɔ́n u'tuonl kitink bo u là len' ma bo nnɔ kí tɛ gben ka rí taande.»

29 Ní liɛbe' kí te tɛn Esayi tí là len' ma kí ye:
«Yonbdaan mituɔm kɛ ya daan
ηa bi cère' ti'bol sɛn' waamu la,
ti bi kunde' tɛn Sodɔ́m nin Gomɔ́r yaab nɛ.»

Israyel yaab nin mitekjim ya gbɛr

30 Ti len ná nnɔ ya tingi sí ba? Ní'tingi sí: bà ηa yé *Sufmbɛ ka là nuunh Uwien rí bù bɛ bigbɛmɔ́ndɛnb nnɔ, fɛnfɛnnɔ Uwien bù' bɛ bigbɛmɔ́ndɛnb bi'tekjim bo nɛ.

31 Ama Israyel yaab bɛn là nuunh Uwien rí bù bɛ bigbɛmɔ́ndɛnb *yiko ya bom bo nɛ ka laa'.

32 Bɛ bo nɛ ba laa'? Kímɛ ba teke' Uwien kí jin', kí maaleh kí teh bi'tuon bo nɛ Uwien li bù bɛ bigbɛmɔ́ndɛnb. Nnɔ nɛ bi gbɛɛre' milum ya tɛnl,

33 tɛn ní kɛle' ma *Uwien ya gbɔ́nku ni kí ye: «Liike mɛn, n taa' milum ya tɛnl kí ble' Siyɔ́n ya du ni. Lí yé lítɛnl là binib lekeh lí'bo kí luh nɛ. Ama wà du lí'bo la, fɛ ηa rí ji wɔ́.»

10

1 N'yaabɛ, n'nun mɔ́n ná bo n káareh Uwien sí: Israyel yaab rí ηmɛre nɛ.

2 N li fre kí kun bi'bo imɔ́n kí ye bi'nun mɔ́n Uwien ya tuonl bo, ama ba bɛn bi li sɔ́n ma bo nɛ.

³ Ba ben Uwien buh binib bigbemòndenb isen ya ni, ne ki nuunh bi'tiema sen, be ri li ye bigbemòndenb, ki ye' ka paan' isen ya bo Uwien buh binib bigbemòndenb nno bo.

⁴ Kimε Kristo baa' ma yiko na ji nmobe tuonl. Wa ke teke' wo ki jin' la, Uwien li bu udaan ugbemòndaan ne.

Wa ke teke' Kristo ki jin' li nmere

⁵ Ba nuunh be ri li ye bigbemòndenb *yiko bo nno, Moyis la kele' bi'gber ki ye: «Unil wa teh *yiko ye ma la, *yiko nno bo ne u li fuobe.»

⁶ Ama ba nuunh be ri li ye bigbemòndenb mitekjim bo nno ya gber won, ni kele' *Uwien ya gbunku ni ki ye bi la li maaleh bi'ym ni ki teh: «nmε li duò paaki bó?» Ni'tingi si: nmε li jii Kristo ni?

⁷ Ki la li maaleh mo ki teh: «nmε li jii dendingi?» Ni'tingi si: nmε li mεkre Kristo ni?

⁸ Ni kele' *Uwien ya gbunku ni ki ye ba? Ni kele' ki ye:

«Uwien ya gber neke a'saan,

ki te a'nbu nin a'fel ni.»

Tigber nno ye mitekjim ya gber ta ti takeh tu binib nno ne.

⁹ A yaare' ki len' binib ke ya nun bó ki ye *Yesu ne ye Yonbdaan, ki nmobe midum a'fel ni ki ye Uwien mεkre' wo bitenkpiib ni la, Uwien li nmien ne.

¹⁰ Kimε a nmobe midum a'fel ni la, Uwien bu' ne ugbemòndaan ne. Ne a yaare' ki len' binib ke ya nun bó ki ye *Yesu ye a'Yonbdaan la, Uwien li nmien ne.

¹¹ Imò, ni kele' *Uwien ya gbunku ni ki ye: «Wa ke du u'bo la, fe na ri ji udaan.»

¹² Nen bo, *Sufmbε nin ba na ye *Sufmbε ke te miba ne. Bi'ke ya Yonbdaan te uba ne ki teh ba ke muoh ki yih wo mimonm.

¹³ Imò: «Wa ke li muò ki yin Yonbdaan ya yel nno, won ne li nmere.»

¹⁴ To, binib na teke' wo ki jin' la, bi li tien mila ki muò ki yin wo? Ba cii' u'gber la, bi li tien mila ki teke wo ki ji? Unil na kpaande' tu la, bi li tien mila ki cii tu?

¹⁵ Ba son' nil wo ri ti kpaande tu la, nmε li kpaande tu? Ni te ten ni kele' ma *Uwien ya gbunku ni ki ye: «Binib ba tuke tigbemòmònt ki we ni nno ya cènl mon cèen ne.»

¹⁶ Nin nen ke na ye binib ke ne tuo' tigbemòmònt nno. Nen bo ne Esayi la len' ki ye: «Yonbdaan, nmε tuo' ki teke' ti len' na nno ki jin'-i?»

¹⁷ Nen bo, mitekjim neh tigber ya ciim ni ne, ne tigber nno ye Kristo ya gber ne.

¹⁸ To, n niireh ne-a, Israyel yaab na la cii' ne-εε? Ben ne la cii'-a!

Ni te ten ni kele' ma *Uwien ya gbunku ni ki ye:

«Bi cii' bi'nfafaam bó utingben ke bo,
bi'nbon jon' utingben bo ni'ke saan.»

¹⁹ To, n ti niireh ne-a, Israyel yaab na la cii' ni'tingi ne-εε? Ben ne la cii' ni'tingi-a! Moyis la len' na ki ye Uwien ye:

«N li cère ni li ponbe linibol la na ye niba nno,
ki cère ba na ben niba ya bol ri fin ni'mutuol.»

²⁰ Esayi mo la mεnge' lifel ki len' ki ye Uwien ye:

«Binib ba na nuunh nni nno, n cère' ben ne laa' nni.
Binib ba na la niireh n'bo nno, n taa' n'ba ki wuon' ben ne.»

²¹ Israyel yaab ben won, u len' bi'gber ki ye: «N tun' liwentunmεnl, ne ki kenbeh ki yih linibol la na boh nni ka ciih n'nbu bó nno.»

11

Uwien ŋa wiɛ' Israyel yaab

1 Nɛn bo, n niireh nɛ-a, Uwien wiɛ' u'nib Israyel yaab nɛ-ɛɛ? Wa wiɛ' bɛ fiebu. Kime min Pɔl mɔnɔn yɛ Israyel yɔ nɛ, ki yɛ *Abraham ya yaabil, ki yɛ Bensamen ya lontunku yɔ.

2 Uwien ŋa wiɛ' u'nib bɔ uyo bo u lɔ juɔ' ki gɛnde' bɛ nnɔ. Na bɛn nɔ keɛle' *Uwien ya gbɔnku ni Eli bo nɛ-ɛɛ? Nɛ keɛle' ki ye Eli biin' Israyel yaab Uwien saan ki ye:

3 «Yɔnbdaan, bi kuku' a'nɔbonsɔknɔ, ki wewe' a'ponpob. Min baba nɛ sɛn', nɛ bi nuunh bɛ rɛ ku n'mɔ.»

4 Ama Uwien jɛn' wɔ ki ye: «N sɛn' n'ba bijɛb bɔ ŋa gbaan' ki pɛke' ubul Baal nnɔ itur ilole nɛ.»

5 Nɛ te nnɔ nɛ haali nin dinnɔ, Israyel yaab ni nɛ sɛn' binikɔankaab bɔ Uwien gɛnde' bɛ u'nimɔnt bo nnɔ nɛ.

6 U lɔ gɛnde' bɛ u'nimɔnt bo nɛ na yɛ bi'tuon bo. Nɛ bi yɛ bi'tuon bo nɛ la, Uwien ya nimɔnt ŋa ji bi li yɛ nimɔnt.

7 Nnɔ la, ti nɛn li ye ba? Israyel yaab nuun' nɔ nnɔ, ba laa' nɛ, Uwien gɛnde' bɔ nnɔ nɛ laa' nɛ. Bitɔb nnɔ wɔn, Uwien cɛre' bi'yul faa nɛ.

8 Nɛ te tɛn nɛ keɛle' ma *Uwien ya gbɔnku ni nɛ. Nɛ keɛle' ki ye:

«Uwien fɔɔre' bi'yɛnm,
nɛ ki cɛre' bi'nun ŋa lɛnh,
bi'tub ŋa ciɛh kɛ lɔ baa fɛnfɛnnɔ wuɔ.»

9 *Dafid mɔ lɔ len' bi'bo ki ye:

«Bi'jier rɛ li yɛ bi'bo kudiɛku,
kɛ li yɛ bi'bo ticuɔr,
kɛ li yɛ bi li lɛke nɔ bo kɛ lu,
kɛ li yɛ bi'bo utudɛre wɔ bi kpɛ wu.»

10 Cɛre bi'nun rɛ bɔnde bi ji la lɛnh,
kɛ cɛre bɛ rɛ li tuu ki niibeh ibuɔn.»

11 Nɛn bo, n niireh nɛ-a, Israyel yaab lu' ŋɔ bi la ji rɛ fii kpɛlɛkpɛl nɛ-ɛɛ? Na te nnɔ fiebu! Bi'lum nnɔ bo nɛ bɔ ŋa yɛ Israyel yaab mɔ li ŋmɛre. Nɛn nɛ li fin bi'ponponbe.

12 Nɛ yɛ *Sufmbɛ ya biil cɛre' uŋɛndun laa' mimɔnm Uwien saan, nɛ bi'lum cɛre' bɔ ŋa yɛ *Sufmbɛ mɔ laa' lifaal Uwien saan la, bi lɔ li lɛ miŋmɛrm kɛ tɛ gben ma nnɔ, nɛ ji li te mila bo?

Bɔ ŋa yɛ Sufmbɛ ya ŋmɛrm ya gber

13 Tɔ, n ji cinbe ki lienh ninbi bɔ ŋa yɛ *Sufmbɛ nnɔ nɛ. *Yesu sɔn' nni rɛ tɔke nɛ u'gber ma nnɔ, n poknh n'tuonl bugbɛn bo nɛ,

14 ki daan ki ye nɛ tuo' la, rɛ fin n'bol ya nib ya mutuol ŋɔ kɛ ŋmiɛn bi'ni bi'ba nɛ.

15 Nɛ yɛ Uwien wiɛ' *Sufmbɛ ki cɛre' wɔn nin inibotɔ yɛ te uŋɛndun ni taan' buŋɔbu la, u lɔ li lɛbe kɛ teke bɛ ma nnɔ, nɛ ji li te mila bo? Na li yɛ bitɛnkpiib ya mɛkrm-ii?

16 Tɔ, Uwien si kpɔnɔ ya niba bɔ la, nɛ wuɔn' ki ye wɔn si kpɔnɔ nnɔ kɛkɛ nɛ. Uwien si busubu ya ŋaan la, nɛ wuɔn' ki yɛ wɔn si bu'sigben mɔ nɛ.

17 Israyel yaab te tɛn olifi ya sucaankaabu bɔ bi cɔre' bu'sigben iba nɛ, ki taa' bɔ ŋa yɛ Israyel yaab ki te tɛn olifi ya subu bɔ pɛn' kumuɔku ni nnɔ ya sigben ki nɛbn' kɛ kpɔbn' yɛ sɛn' nnɔ bo nɛ. Fɛnfɛnnɔ sin nin yɛ sɛn' nnɔ kɛ ji jondeh busubu nnɔ ya ŋaan yɛ jindeh bɔ nnɔ bo nɛ.

18 Nɛn bo, la jɛbnh a'ba bi cɔre' isigben yɛ nnɔ bo. A li tien mila kɛ jɛbn a'ba, kime na yɛ sin nɛ tuke isiŋaan, isiŋaan nɛ tuke ŋɛ.

19 Nba la, a li ye: «Bi còre' isigben nno ɲo be ní taa min ne kí nebn i'buòl.»

20 Imò, isigben nno ɲa teke' Uwien ki jin', ne bi còre' yí, sin teke' Uwien ki jin' ne bi taa' ɲe ki nebn' i'buòl. Ama a la nín li jebnh a'ba, á li fenge.

21 Kimé Uwien còre' busubu ya sigbenmò la, a ben ki ye u li daan sin wà yé usigbennebnké nno ne-ee?

22 Sekn kí bende Uwien ya nimònt nin u'biem. U bre binib bà ɲa ji pè u'bo nno bo, ne ki teh sin wà pè u'bo nno tinimònt. A tuu ki pè u'bo la, u li tuu ki teh ɲe tinimònt ne. Nno ɲa ní la, u li wie a'mò ne.

23 Ní te nno ne Israyel yaab mò bo: bi wie' bi'yufaa la, Uwien li jiiin be kí nebn bi lá còre' be ná saan nno ne. U ɲmòbe mituòm wò ní jiiin be kí nebn.

24 Sin wà yé olifi ya subu búa pèn' kumuoku ni ya sigben bi taa' ɲe ki nebn' olifi ya sucaankaabu bo nno, a yé usigbencaan ne, ɲa yé busubu nno ya sigbenmò. Nno ne Uwien ye wò ní jiiin kí nebn busucaankaabu nno ya sigbenmò bu'bo la, na ní li faa.

Israyel ke li ɲmere ne

25 N'yaabe, n yíe ní tòke ne tigbeòlkaar tuba ne, ɲo ni la li maaleh ki teh ni yé biyenfodenb. Israyel yaab bíba li li ɲmòbe uyufaa ne haali nin uyo wà bà ɲa yé Israyel yaab ke li paan Uwien ya sen bo.

26 Nno ne Israyel yaab ke li ɲmere, ten ní kele' ma *Uwien ya gbònkú ni. Ní kele' ki ye:

«Uɲmiènl li ɲe Siyòn ya du ni ne,
kí gben Sakòb ya yaabii ya biil.

27 N li gben bi'biere,
n li cuo nin be kujotieku kúa nno nín.»

28 Tò, bi yíe' tigbemònmònt ma nno, ne ki kpènde' Uwien ya nennendb ɲo ninbi ne ní jonde. Ama Uwien bié ki yíe be ne kí ɲe bi'yaajeb bo, kime wòn ne lá gènde' be ki tien' u'yaab.

29 Kimé Uwien pun' unil bupaabu búa la, wa liebeh ki teknh bù, u tí yin' unil la, u yin' wò ne, wa lèbreh u'yennaale.

30 Imò, uyo bo ní mò ɲa là boh Wien. Ama fènfènnò *Sufmbé ɲa bon' Uwien ma nno ne u muò' ne micècèkm.

31 Fènfènnò ba bon' Uwien ma nno ne Uwien muò' ne micècèkm. Nèn ne li cère Uwien ní muò' bi'mò micècèkm.

32 Kimé Uwien kuòn' binib ke uyufaa ni, ɲo wò ní muò' bi'ke micècèkm ne.

Uwien ya yeɲn ɲa ɲmòbe kpaanm

33 Bo! Uwien ya faal mò laan yebe-a!

U'yenfuom nin u'benm yebe cèen ne!

Nil ɲa ní fre kí bende u'yennaale,

ka ní fre kí bende u teh ma bo mò.

34 «ɲme ben Yonbdaan ya yennaale?

ɲme li fre kí gbiere wò?

35 Bii ɲme kpíe' ki de' wò nibonn,

ɲo wò ní jiiin kí pè wò?»

36 Nibonn ke ɲen' wòn saan ne. Wòn ne cère' ni'ke te, ne wòn si ni'ke mò. Wòn si ukpíeke uyo wà ɲa ɲmòbe gbenm. Ami.

1 Nɛn bo, n'yaabe, Uwien ya nimɔnt bo nɛ n gbiereh nɛ ní taa ni'ba kí de Uwien tɛn kitɔtuɔrwɛnk ká fuobe, ki mɔn, ki sɔnge Uwien ya yɛnm. Nɛn nɛ yé mipum ma sɔnge Uwien ya yɛnm.

2 Ní la lí te tɛn uɛndun wuu ya nib. Ama cère mɛn Uwien rí lèbre ní'yɛnmaale kí de nɛ iyɛnmaalfaan nɔ ní lí sekndeh kí bɛnde Uwien yíe ná: ná mɔn, ka pɔre' nibe, kí sɔnge u'yɛnm.

3 Tɔ, Uwien de' nni bupaabu bùa nno bo, nɛ n tɔkeh ni'ke kí teh ní la lí bùh ni'ba kí gèbreh ní kpɛ ma bo. Unil ke rí tùɔre kí bɛnde u yé wà, kí lí bùh u'ba kí kpàandeh Uwien cère' u teke' Kristo kí jin' ma bo.

4 Unisaal ya gbɛnɛnt te tuba nɛ, kí nɔmɔbe igbɛnɛnbɛl í yebe. Ama í'ke nja te tɔn.

5 Tí'mɔ yaam te nno nɛ. Nin tí yebe ma ke nno tí taan' nin Kristo ma nno, tí jí te tigbɛnɛnt tuba nɛ, nɛ wà ke yé tigbɛnɛnt nno ya gbɛnɛnbɛl kí tuuke í'tɔ bo.

6 Uwien ya juokm bo nɛ u de' tí'ke bupaabu jeje. Nɛn bo, Uwien de' wà uɔbɔnsɔkn ya paabu la, udaan rí lí sɔkndeh kí kpàandeh Uwien de' wà mitekjim ma bo.

7 Uwien de' wà bupaabu wɔ rí lí toreh binib la, wɔ rí lí toreh. Uwien de' wà bupaabu wɔ rí lí wɔknh la, wɔ rí lí wɔknh.

8 Uwien de' wà bupaabu wɔ rí lí saakreh binib ya gbɛnɛnt la, wɔ rí lí saakreh binib ya gbɛnɛnt. Uwien de' wà bupaabu wɔ rí lí punh binib tibont la, wɔ rí lí punh kí la cuɔleh. Uwien de' wà ticiɛnt wɔ rí lí likeh binib la, wɔ rí lí sɔnh u'tuonl mɔnmɔnm. Uwien de' wà bupaabu wɔ rí lí muɔh binib micɛcɛkm la, wɔ rí lí muɔh bɛ nin lifɛsɔngl.

9 Ní lí yíe binib imɔnmɔn. Cère mɛn ní'nun rí lí mɔn ná mɔn ya tienm bo, kí lí nɛn ná bre.

10 Ní lí yíe tɔb tɛn ninjieɔ yíe tɔb ma bo. Ní lí níkndeh kí boh tɔb, ama ní cère mibom rí lí kpíereh kí ñɛh ninbi.

11 Lí yíe mɛn lituonl kí la tiinh gbɛnɛnbien. Cère mɛn ní'nun rí lí mɔn Yonbdaan ya tuonl bo.

12 Ní nɔmɔbe lidɛndɛn lá u'saan nno cère mɛn ní'yɛnm rí lí sɔnge lí'bo. Ní lí nɔmɔbe kuminku ijɛnd ní, kí lí kàareh uyo ke.

13 Ní lí toreh Uwien ya nib bà ní pɔre' bɛ, kí cère ní'nun rí lí mɔn bicɛnb ya tekɔ bo.

14 Ní lí kàareh Uwien wɔ rí tien binib bà jèndeh nɛ nno u'mɔnm. Ní lí teh wɔ rí tien bɛ u'mɔnm, ní la teh wɔ rí wíe bɛ nɔnm.

15 Lí poknh mɛn nin bà poknh, kí lí muɔh nin bà muɔh.

16 Lí lienh mɛn kí ciɛh tɔb bó. La lí wɔngɛh mɛn ni'ba, lí jiiɛndeh mɛn ni'ba tingi binib ya nun bó, kí la maaleh kí teh ní yé biyɛnfɔdɛnb.

17 Unil tien' nɛ ná bre la, la jiiɛn wɔ ná bre. Lí nuunh mɛn ní lí teh ná mɔn binib ke ya nun bó.

18 Ní yé ní lí fre, nɛ ní lí ñɛ ninbi nɛ la, lí níkndeh mɛn kí lí nɔmɛ nin unil ke.

19 N'jɔtieɛ, unil tien' nɛ ná bre la, ninbi nin ní'yul la nuunh ní tu wɔ fɛnl, ama cère mɛn Uwien ya mutuol rí fii wɔ rí tien u lí tien ma. Kímɛ ní kele' *Uwien ya gbɔnku ní kí ye Yonbdaan ye: «Min nɛ lí tu lifɛnl, min nɛ lí jiiɛn unil ke u'tuonl kpɛ ma bo.»

20 Ní líeɛ' kí kele' kí ye: «Mikɔnm nɔmɔbe a'nɛnnɛnd la, de wɔ wɔ rí jí, uɔtuɔn nɔmɔbe wɔ la, de wɔ mifunm. A teh nno la, ní naan tɛn a wɔreɛ imukuɔn nɛ kí cokndeh u'yul bo.»

21 La cère mibiɛrm rí faake nin nɛ. Lí faa nin mibiɛrm a'mɔnm bo.

13

Li boh mɛn udu ya ciɛnb

¹ Unil kɛ rí li boh biciɛnb bà likeh udu nnɔ. Kimɛ nil ɲa yé ciɛn ɲɔ Uwien ɲa tien' wɔ ciɛn. Bà kɛ yé udu ya ciɛnb nnɔ, Uwien nɛ tien' bɛ biciɛnb.

² Nɛn bo, wà kɛ yíe' udu ya ciɛn ya ɲɔbu bó la, u yíe' Uwien sien' kí ye nɛn li te ma bo nɛ. Unil teh nnɔ la, u nuunh u'ba bo utudɛre nɛ.

³ Nnɔ nɛ binib bà teh ná mɔn ɲa fɛnge udu ya ciɛnb, bà teh ná bre nɛ fɛnge bɛ. Nɛn bo, ɲa yíe á li fɛnge bɛ la, li teh ná mɔn, ɲɔ bɛ rí li pèkeh ɲɛ.

⁴ Kimɛ udu ya ciɛnb sɔnh Uwien ya tuonl là li pukn ɲɛ a li te mɔnmɔnm nɛ. Ama a teh ná bre la, li fɛnge. Kimɛ na yé fɛnm nɛ udu ya ciɛnb ɲmɔbe usɛn bɛ rí dɛre a'tub. Bi diɛh binib ya tub la, bi sɔnh Uwien ya tuonl nɛ bɛ rí wuɔn kí ye Uwien ya mutuol fih bà teh ná bre bo.

⁵ Nɛn bo, na yé ni boh udu ya ciɛnb kí fɛnge utudɛre baba nɛ. Ama ni boh bɛ kimɛ ni'yɛnm ni, ni bɛn kí ye nɛn nɛ mɔn.

⁶ Nɛn bo nɛ ni pèh lɛnpɔ. Kimɛ lɛnpotekb nnɔ, Uwien nɛ sien' bi'mɔ bɛ rí li sɔnh li ya tuonl nin inunmɔn.

⁷ Li teh mɛn unil kɛ u kpɛ ní li teh wɔ ná. Li pèh mɛn lɛnpɔ kí diɛnh bilɛnpotekb, kí li pèh tikre kí diɛnh tikrtek, kí li boh bà kpɛ ní lí boh bɛ, kí li selndeh bà kpɛ ní li selndeh bɛ.

Li yíe mɛn tɔb

⁸ La ɲmɔbe mɛn uba fɛnl. Lifɛnbaabl là ni li ɲmɔbe lè si: ní li yíe tɔb nɛ, kimɛ unil wá yíe u'tɔ la, udaan bon' *yiko ye ná kɛ nnɔ nɛ.

⁹ Imɔn, *yiko wà ye: «La teh naɲmaal, kí la ku nil, kí la suh, kí la ɲmɔbe nunfɔke utɔ ya bonn bo» nin wà kɛ sien' nnɔ taan' kí te yikobaab wà ye: «Li yíe a'tɔ tɛn a yíe a'ba ma bo» nnɔ ni nɛ.

¹⁰ Unil wà ɲmɔbe miyíem ɲa teh u'tɔ ná bre. Nɛn si unil ɲmɔbe miyíem la, u boh *yiko ye ná kɛ nnɔ nɛ.

Bonde mɛn kí li gu Kristo ya baam

¹¹ Tɔ, n lienh nnɔ kimɛ ni bɛn tí te uyo wà. Ní yé uyo wà ni li finde migùnm bo nɛ. Kimɛ lidaali là ti li ɲmɛre nnɔ ɲa jí fɔke tɛn lidaali là ti teke' Kristo kí jin' nnɔ.

¹² Kuyɔku gèbre'-a! Kutaaku ya wendm ɲa jí fɔke. Nɛn bo, cère mɛn tí daan licinɲunl ya tuonl, kí bèle kuwenwenku ní ya jɛwent.

¹³ Cère mɛn tí li te mɔnmɔnm tɛn binib te ma uwien ni. Cère mɛn tí la li yíe uninɛnjɛn, kí la ɲuh kí yibeh, kí la teh sɔnsɔndl, kí la teh fɛnfɛnm, kí la kɔnh jɛr, kí la ɲmɔbe nɛnk.

¹⁴ Taa mɛn Yonbdaan *Yesu Kristo kí tien ní li'liɛr, kí la jí rí de ní gbɛnɛnt sɛn tũ rí tien tũ yíe ná.

14

La biindeh mɛn tɔb jier ya jim bo

¹ Tɔ, teke mɛn wà ɲa faa tekjim ni, kí la niɛh nin wɔ u maaleh ma bo.

² Nba la, uba li fre kí maale kí ye tijier tuba ɲa kùɔ u'tekjim bo, kí lɛ wà ɲa faa tekjim ni nnɔ kùɔ tinɔnt, nɛ kí jinh tikpinfer baba.

³ Wà jinh ní'kɛ nnɔ, la li séreh wà jinh tijier tubambɛ nnɔ. Wà mɔ ɲa jinh tijier tubambɛ nnɔ, la biindeh wà jinh ní'kɛ nnɔ. Kimɛ Uwien teke' u'mɔ nɛ.

⁴ A yé ɲmɛ kí biindeh u'tɔ ya tonsɔnl-i? U teh ní mɔn bii u teh na mɔn la, ní likeh u'cɛnbaa nɛ. Nɛ u li tien nè rí li mɔn nɛ, kimɛ Yonbdaan li fre kí sere u'ciɛk bó.

⁵ Nĩ te nnɔ nɛ iwentun mɔ bo. Uba maaleh ki teh iwentun iba cɛn' i'tɔ nɛ, utɔ mɔ maaleh ki teh i'ke te miba nɛ. Unil kɛ rĩ li teh u maaleh ma bo.

⁶ Unil wɔ boh liwentun liba ki cɛn' i'tɔ la, u boh lɛ ki selndeh Yonbdaan nɛ. Unil wɔ jinh ni'kɛ la, u jinh ki selndeh Yonbdaan nɛ, kimɛ u faareh Uwien nɛ kɪ yaan kɪ ji. Wɔ mɔ nɔ jinh tijier tubambɛ nnɔ, wɔ jinh tɔ ki selndeh Yonbdaan nɛ, kimɛ u mɔ nɔ jinh tɔ ki faareh Uwien nɛ.

⁷ Ti'ni uba nɔ fuobe ki de' u'ba. Uba mɔ nɔ kpuokeh ki dienh u'ba.

⁸ Ti fuobe la, ti fuobe ki de' Yonbdaan nɛ. Ti tɪ kpo' la, ti kpo' ki de' Yonbdaan nɛ. Nɛn bo nɛ ti fuobe bii ti kpo' la, ti yɛ Yonbdaan yaab nɛ.

⁹ Kimɛ Kristo kpo' ki mɛkre' bitenkpiib ni, nɔ wɔ rĩ li yɛ bitenkpiib nin binifuob kɛ ya Yonbdaan nɛ.

¹⁰ Nɛ sin, nĩ te nnɔ la, bɛ tien' a biindeh a'tɔ? A'mɔ, bɛ tien' a sɛreh a'ninjɛ? Ti'kɛ li jo kɪ sere Uwien ya nun bɔ, nɛ wɔ rĩ bu tɛ tibuur.

¹¹ Kimɛ nĩ kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Min Yonbdaan wɔ fuobe nɛ len' ki ye:

nisaal kɛ nisaal li gbaan n'nintuɔli,
kɪ yɔare u'fɔbu kɪ ye min nɛ yɛ Uwien.»

¹² Nɛn saan nɛ unil kɛ li tɔke [Uwien] u tien' ma bo.

Uba la cɛre u'tɔ rĩ tɔre Uwien ya sɛn ni

¹³ Nɛn bo, cɛre mɛn ti daan' tɔb ya biinm. Ni li cɛ nɔ bo si: ni la tien' niba nɛ rĩ tuln ni'ɔ Uwien ya sɛn ni, kɪ cɛre wɔ rĩ kɔ libiil ni.

¹⁴ Yonbdaan *Yesu bo, n mɔnbe ki bɛn ki ye jier tuba nɔ yɛ jɔknt. Unil ye tijier tuba yɛ tijɔknt la, tɔ yɛ tijɔknt wɔn baba bo nɛ.

¹⁵ A jinh tijier ki bɛn ki ye nĩ li saa a'tɔ ya yɛnm la, nɔ ji kpe yɛm ya sɛn. La cɛre Kristo kpo' unil wɔ bo nnɔ rĩ juore fɛnm a jinh tijier tɔ nnɔ bo.

¹⁶ La cɛre mɛn nibonn nɔ mɔn ki de' nɛ nnɔ rĩ li yɛ nibonn nɔ bi'tɔb li suke nɛ ni'bo.

¹⁷ Kimɛ Uwien ya bɛl nɔ yɛ jim nin nɔnm ya gbɛr. Li yɛ tibont tɔ *Mifuoŋaanm dienh tɛ tɔ nnɔ ya gbɛr nɛ. Tun si: tigbɛmɔnt nin uyɛnduɔn nin uyɛnsonge.

¹⁸ Unil nɔmɔbe mi ya tetem, ki sɔnh ki dienh Kristo la, Uwien ya yɛnm songe u'bo nɛ, nɛ binib pɛkeh wɔ.

¹⁹ Nɛn bo, cɛre mɛn tɪ li nuunh nɔ li cɛre tɪ li kpe bufɔbu, ki li cɛre ti'ni wɔ kɛ rĩ li faakreh mitekjim ni.

²⁰ La saah Uwien ya tuonl tijier bo. Imɔn, jier tuba nɔ yɛ jɔknt, ama nɔ bre si: unil li ji tijier tɔ nɛ rĩ tuln u'tɔ Uwien ya sɛn ni nɛ.

²¹ Nɔ mɔn si: ɔ daan tinɔnt nin midaam nin tijier tɔ kɛ li tuln a'ɔ Uwien ya sɛn ni nɛ.

²² A'tekjim bo a nɔmɔbe iyɛnmaale kɛ tu ya bont bo la, cɛre nɛ rĩ li te a'fɛl ni Uwien ya nun bɔ. Unil wɔ jɛke' wɔ rĩ tien nibonn u'yɛnmaale nɔ biindeh wɔ la, Uwien ya mɔnm te u'bo nɛ.

²³ Ama unil jinh tijier ki jieh la, u biindeh u'ba nɛ Uwien ya nun bɔ. Udaan jieh ma nnɔ, wɔ teh mitekjim ye ma bo, kimɛ nɔ kɛ nɔ yɛ tekjim yaann yɛ ibiere nɛ.

15

Li toreh mɛn tɔb bɛ rĩ faake mitekjim ni

¹ Tinbi bɔ faa mitekjim ni nnɔ, nĩ mɔn tɪ li toreh bɔ nɔ faa tekjim ni nnɔ nɛ bi'jiint ni, ki la li nuunh tɪ li teh ti'yɛnm yɛ ma.

² Cɛre mɛn ti'ni wɔ kɛ rĩ li teh nɔ songe u'tɔ ya yɛnm, ki mɔn ki de' wɔ, kɪ li toreh wɔ wɔ rĩ faake mitekjim ni.

³ Kimε Kristo ɲa là nuunh wɔ́ rí li teh u'yenm yíe ma. Ten nǐ kele' ma *Uwien ya gbɔ́nku ni ki ye: «Bà sukreh ɲe nno, ya suk juore' min bo ne.»

⁴ Nà ke là kele' *Uwien ya gbɔ́nku ni uyo bo nno, nǐ là kele' nè rí wɔ́kn te ne. Nǐ là kele' nè rí de te kuminku nin uyenduɔ́n ɲɔ́ tí li ɲmɔ́be lidɛndɛnl ne.

⁵ Uwien wà yé kuminku nin uyenduɔ́n ya daan nno, rí cère ní li lienh ki ciih tɔ́b bó *Yesu Kristo yíe ma bo,

⁶ ɲɔ́ nǐ'ke rí taa iyenmaale iba kí kpaan buɲɔ́bu, kí pèke Uwien, tí Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa.

Kristo baa' unil ke bo ne

⁷ Nen bo, li teknh men tɔ́b ten Kristo teke' ne ma ɲɔ́ nè rí de Uwien ukpíeke.

⁸ N tɔ́keh ne ne, Kristo là tien' *Sufmbε ya tonsɔ́nl, ɲɔ́ Uwien là pùon' bí'yaajeb nà nno nè rí tien ne. Nen ne wɔ́ngeh ki teh Uwien yé uemɛmɔ́ndaan.

⁹ Kristo baa' ɲɔ́ bà ɲa yé *Sufmbε mɔ́ rí kpíeke Uwien kí ɲe u muɔ́h binib micεckm ma nno bo ne ten nǐ kele' ma *Uwien ya gbɔ́nku ni ki ye:

«Nen bo ne n li pèke ɲe inibol ke ni,
kí gè iyuon kí donde ɲe.»

¹⁰ Nǐ tí kele' ki ye:

«Ninbi inibotɔ́ nno,
li poknh men nin Uwien ya nib.»

¹¹ Nǐ tí liébe' kí kele' ki ye:

«Ninbi inibotɔ́ ke,
li pèkeh men Yonbdaan,
inibol ke rí li dondeh wɔ́.»

¹² Esayi mɔ́ là len' ki ye:

«Unil uba li ɲe Yese ya bol ni,
wɔ́n ne li fii kí li ɲmɔ́be mituɔ́m inibol ke bo,
inibol ke li ɲmɔ́be lidɛndɛnl wɔ́n bo ne.»

¹³ Uwien wà yé lidɛndɛnl ya daan, rí de ne uyensonge nin uyenduɔ́n kí gbien isen ke ni, kí ɲe nǐ'tekjim bo, ɲɔ́ *Mifuoɲaam ya tuɔ́m rí cère nǐ'dɛndɛnl nno rí li yebreh kí gbiekeh.

Pɔ́l lienh u'tuonl bo

¹⁴ N'yaabe, ninbi ya bùol wɔ́n, min nin n'yul ben n'yenm ni ki ye nǐ'nimɔ́nt yebe kí gbien', nǐ ɲmɔ́be mibɛnm isen ke ni, kí li fre kí li gbiereh tɔ́b.

¹⁵ Nin nen ke n mɛnge' lifɛl kí kele' kugbɔ́nku kuu ni nibɛmbε saan, ɲɔ́ rí tiere ne tigber tǎ ní kpíe' kí cii' tǔ ɲɔ́ ne. N kele' nno kí ɲe Uwien là de' nni bupaabu bùa

¹⁶ kí tien' nni *Yesu Kristo ya tonsɔ́nl bà ɲa yé *Sufmbε saan nno ne. N sɔ́nh lituonl nno ten utɔ́tuɔ́rke ne, kí tɔ́keh bà ɲa yé *Sufmbε nno Uwien ya gbɛmɔ́nmɔ́nt, ɲɔ́ be rí li yé lituɔ́rl là *Mifuoɲaam cère' lí yé Uwien yaal, u'yenm sɔ́nge lí'bo.

¹⁷ *Yesu Kristo bo ne n li fre kí jɛbn n'ba n sɔ́nh lituonl là kí dienh Uwien nno bo.

¹⁸ Kimε ma rí fre kí mɛnge fɛl kí len niba bo, kí kɛnde Kristo taa' nni n sɔ́n' lituonl là kí cère' bà ɲa yé *Sufmbε boh Uwien nno bo. N'lenm nin n'tùon ni ne u tien' nè,

¹⁹ kí ɲe miyɔ́km ya bont nin Uwien ya Fuoɲaam ya tuɔ́m bo. Nno ne n fre' kí tɔ́ke' Kristo ya gbɛmɔ́nmɔ́nt nǐ'ke saan, kí ɲen' Yerusalem kí tí baa' Iliri ya tinfɛnm ni.

²⁰ N'nun là mɔ́n rí tɔ́ke tigbɛmɔ́nmɔ́nt nno nib ɲa laan là cii' Kristo ya yel nà saan nno ne, kime ma là yíe rí ɲuɔ́n uba ya tenpuul bo.

²¹ N là yíe rí tien ten nǐ kele' ma *Uwien ya gbɔ́nku ni nno ne. Nǐ kele' ki ye:

«Ba là tóke' binib bà u'gber nnò li lɛ wɔ,
ba ɲa là cii' u'gber nnò li cii tù.»

Pɔlyɛ wɔ ɲi jo Erom bó

²² Nɛn nɛ là tuu ki piendeh nni ki cèrɛ' ma frɛ' ki baa' ni'saan.

²³ Fɛnfɛnnɔ ma ʒi ɲmɔbe tuonl iten nnò ni. N ɲɛn' ibin ibin ki nuunh ɲi baa ni'saan, nɛ ka laa' bónl.

²⁴ Ama n yíe ɲi jo España. N daan n joh nɛ la, ɲi ɲɛ kí lɛ nɛ, kí jonde ni'tontɔkn bo waamu ɲɔ ní tore nni ɲi baa ni'bó.

²⁵ Ama fɛnfɛnnɔ, n laan joh Yerusalem nɛ Uwien ya nib ya torm bo.

²⁶ Kime Kristo yaab bà te Maseduɔnn nin Akayi ya tinfɛnm ni nnò cèkre' bi'yɛnm bɛ ɲi tore Kristo yaab bà yé bijiinb ki te Yerusalem ni nnò.

²⁷ Imàn, bi là cèkre' bi'yɛnm nɛ, nɛ ní li bi kpɛ bɛ ɲi tore bɛ nɛ. Kime *Sufmbɛ laa' Uwien ya mɔnm mà nnò, bi gbiire' mè nin bà ɲa yé *Sufmbɛ nɛ. Nɛn bo nɛ ní kpɛ bà ɲa yé *Sufmbɛ mɔ ɲi gbiire bi'bont nin Sufmbɛ.

²⁸ N taan' mipum nnò ki gben', ki taa' ki jon' Yerusalem ki tí de' bɛ la, n li ɲɛ ni'saan nɛ kí yaan kí jo España ya du bó.

²⁹ Nɛ n bɛn ki ye n we ní ni'saan la, n li baa nin Kristo ya mɔnm mà yɛbe nɛ.

³⁰ N'yaabɛ, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nin *Mifuoɲaanm ya yíem bo, nɛ n gbáanh nɛ, ní tore nni kí li kàareh Uwien ki dienh nni,

³¹ ɲɔ wɔ ɲi ɲɛn nni Sude ya tugbɛndɛnb ya nuɔ ni, kí li kàareh wɔ mɔ ki teh wɔ ɲi cèrɛ mipum mà n tuke mè ki joh Yerusalem bó nnò, Uwien ya nib ɲi tí teke mè mɔnmɔnm.

³² Nnò nɛ Uwien tuo' la, n li baa ni'saan nin uyɛnsɔnge, kí fuore waamu.

³³ Uwien wá yé uyɛnduɔn ya daan ɲi li te nin ni'kɛ. Ami.

16

Ifuonde

¹ Tɔ, n yíe ní teke ti'ninɛ Febe nɛ. U yé wá sɔnh Kristo ya taanl là te Sankre ya du ni nnò ni nɛ.

² Yonbdaan ya yel bo, teke mɛn wɔ tɛn ní kpɛ bɛ ɲi li teknh Uwien ya nib ma bo. Uyo wá kɛ u lá cɛke ní tore wɔ la, ní tore wɔ. Kime wɔn mɔnɔn là tore' binib bi'yɛbe. U là tore' min mɔnɔn.

³ Ní fuonde Prisil nin Akilas kí de nni. Bi yé n'tonsɔnlieb nɛ *Yesu Kristo ya tuonl ni.

⁴ Bi là nuunh bɛ ɲi ɲmɛn min nɛ ki tí benh bɛ ɲi kpo. Nɛn bo nɛ n faareh bɛ. Na yé min baba nɛ faareh bɛ, Kristo ya táan yaab bà ɲa yé *Sufmbɛ nnò mɔ kɛ faareh bɛ nɛ.

⁵ Ní fuonde Kristo yaab bà taakeh bi'den ki kàareh nnò mɔ kí de nni. Ní fuonde n'ʒɔ Epayinɛt kí de nni. Wɔn nɛ kpɛ' ki teke' Kristo ki jin' Asi ya tinfɛnm ni.

⁶ Ní fuonde Mari kí de nni. U'gbɛnɛnt ben' ni'bo cɛɛn nɛ.

⁷ Ní fuonde n'ninjɛb Andronikus nin Yuniyas. Min nin bɛn nɛ là te lipɛkl ni. Bi ɲmɔbe liyel *Yesu ya tondb saan. Bi kpɛ' ki teke' Kristo ki jin' nin nni mɔnɔn.

⁸ Ní fuonde n'ʒɔ Ampliyatus kí de nni. N yíe wɔ ki gbien' Yonbdaan bo nɛ.

⁹ Ní fuonde n'ʒɔ Urbɛn. U yé ti'tonsɔnlie nɛ Kristo ya tuonl ni. Ní fuonde n'ʒɔ Stakis mɔ kí de nni.

¹⁰ Ní fuonde Apɛlɛs wá wuɔn' ki ye u mɔnbe ki yé Kristo yɔ nnò kí de nni. Ní fuonde Aristobul nin u'den yaab.

11 Ní fuonde n'den yɔ Herodiyɔn, kí fuonde Narsis nin u'den yaab bà pe Yonbdaan bo nnɔ.

12 Ní fuonde Trifenn nin Trifos bà ya gbɛnɛnt ben' Yonbdaan ya tuonl ni nnɔ, kí fuonde ti'jɔ Pɛrsid wà mɔ ya gbɛnɛnt ben' Yonbdaan ya tuonl ni nnɔ.

13 Ní fuonde Yonbdaan ya tonsɔnmɔn Lufus nin u'naa wà yé n'mɔ ya naa nnɔ.

14 Ní fuonde Aɛnkirt nin Flegon nin Hɛrmɛs, kí fuonde Patrobas nin Hɛrmas nin ti'ninjɛb bà te bi'saan nnɔ.

15 Ní fuonde Filolɔg nin Yuli, kí fuonde Nere nin u'ninsɛ nin Olimpás nin Uwien ya nib bà kɛ te bi'saan nnɔ.

16 Ní fuonde ni'tɔb mɔnmɔnm. Kristo ya táan yaab kɛ fuondeh nɛ.

Igbierfɔrke

17 N'yaabɛ, n gbáanh nɛ nɛ, liike mɛn ni'yul bo nin binib bà boreh nɛ kí cɛrɛh ní túrɛh nnɔ. Ben nɛ nieh nin bi là tɔkɛ' nɛ Uwien ya gber tá nnɔ. Ní la nekndeh bi ya nib,

18 kime ba yé ti'Yonbdaan Kristo ya tonsɔnb. Bi sɔnh bi'pɔr bo nɛ, nɛ kí ηmɔbe uŋɔŋmaa, kí lɛrɛh binib bà ya bɛnm ŋa yɛbe.

19 Ninbi bɛn wɔn, unil kɛ bɛn ni ηmɔbe mibom ma bo. Nɛn nɛ cɛrɛ' n'yɛnm sɔngɛ ni'bo. N yie ní li ηmɔbe miyɛnfuom kí gbien, kí li teh ná mɔn nɛ, kí li ceke kí lɔkeh ná bre.

20 Na ní wuɔke Uwien, uyɛnduɔn ya daan, li cɛrɛ ni tɛ kí mɛrɛ *Satan. Ti'Yonbdaan *Yesu ní juoke nɛ.

21 N'tonsɔnlie Timote fuondeh nɛ. N'den yaab Lusiyus nin Sasɔn nin Sosipatɛr mɔ fuondeh nɛ.

22 Min Tɛtiyus wà Pɔl cɛrɛ' n kele' kugbɔnku kuu nnɔ mɔ fuondeh nɛ Yonbdaan ya yel bo.*

23 Gayus wà teke' min Pɔl nin Kristo ya taanl yaab kɛ ya cɛnku nnɔ mɔ fuondeh nɛ. Erat wà ηuuke udu wuu ya like nnɔ mɔ fuondeh nɛ. Ti'ninjɛ Katus mɔ fuondeh nɛ.

[24 Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nɛ. Ami.]†

25 Cɛrɛ mɛn tí kpiɛke Uwien. U ηmɔbe mituɔm mà li cɛrɛ tí li faa mitekjim ni. N tɔkeh *Yesu Kristo ya gbɛmɔnmɔnt tá nnɔ nɛ ye nnɔ. Tú là buɔ nɛ haali uyo bo nɛ Uwien kpiire' tú,

26 kí cɛrɛ' fɛnfɛnnɔ tú te upaan bo. *Uwien ya nɔbɔnsɔknb là kele' tú bi'gbɔnt ni ma nnɔ nɛ cɛrɛ' tú jí te kuwenwenku ni. Uwien wà tuu kí te nnɔ, nɛ là sien' kí ye inibol kɛ ní cii tú, ηɔ kí li ηmɔbe mibɛnm kí teke wɔ kí jí kí li boh wɔ.

27 Uwien baba nɛ yé uyɛnfodaan, kí kpɛ ukpiɛke uyo wà ŋa ηmɔbe gbenm *Yesu Kristo bo. Ami.

* 16:22 Pɔl nin u'yul ŋa cinbe kí kele' kugbɔnku bugben. U lienh nɛ uje uba cengeh kí kieh bi yih wɔ Tɛtiyus. † 16:24 Bi kpiɛ' kí kele' tigbɔnt tá nnɔ ya tuba ni migbiirm 24 ŋa te tu'ni.

Kugbɔnkpiɛku kùà Pɔl kɛle' ki de' Korɛnt yaab nnɔ

Nà wɔngh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl ya sɛn ya jom nle bo nɛ u caan' Kristo ya taanl là te Korɛnt ni nnɔ. Korɛnt yé Grɛkmbɛ ya ducencien ya uba nɛ. Udu nnɔ ya ñɛrsienbùon bo nɛ cèrè' u là ñmɔbe lifaal ki gbien'. Binib bà yɛbe là fuobe fɛnfɛnm nɛ udu nnɔ ni, ki pɛ ibule bo.

Pɔl cii' bi ye Kristo yaab ni biba mɔ fuobe fɛnfɛnm nɛ (1:11; 7:11). Udu nnɔ ya nib ya tetem bo nin bi là lienh Kristo yaab bo tigber tà nnɔ, nɛ cèrè' bi kɛle' kugbɔnku ki niire' Pɔl bi li te ma bo. Nɛ Pɔl kɛle' kugbɔnku kuu ki jiin' bɛ bi'niire nnɔ.

Kí cin liyul 1 kí tí baa iyul 4, Pɔl ye binib bà kɛ tɔkeh Kristo ya gɛmɔnmɔnt nnɔ, kɛ sɔnh lituonbaabl nɛ. Nɛn bo nɛ nà kpɛ bɛ rí li findeh nin tɔb.

Kí cin iyul 5 kí tí baa iyul 11:16, Pɔl ye Kristo yaab ña ji yé yonbe. U ye unil yé Kristo yɔ ki biɛ ki teh fɛnfɛnm la, bɛ rí pien wɔ (iyul 5–6). U wuɔn' bɛ bi li te ma bo upiikuɔn ya sɛn ni (iyul 7) nin bi li fuobe ma bo nin bà ña yé Kristo yaab (iyul 8–10). U sureh bɛ bɛ rí li nuunh tɔb ya mɔnm, kí li boh tɔb nɛ, kí li yíe tɔb, kí la ñmɔbe pàpàare (iyul 13).

Iyul 15 ni, Pɔl ye Uwien mɛkre' Kristo ma nnɔ, u li mɛkre bitenkpiib mɔ. Pɔl sureh Korɛnt yaab bɛ rí taan mipum kí tí tore Kristo yaab bà yé bijiinb Yerusalem bó. U tí fɔrè' nin ifuonde nɛ (16).

Ifuonde

¹Uwien ya yíem bo nɛ u yin' min Pɔl, rí li yé *Yesu Kristo ya tond. Min nin tí'ninje Sɔstenn nɛ kih kugbɔnku kuu

²tí de Uwien ya taanl yaab bà te Korɛnt ya du ni nnɔ. U gènde' bɛ kí ñɛ *Yesu Kristo bo nɛ ki tien' u'yaab. U gènde' bɛ bɛ rí li ñmɔbe mitetem mà dɛkre' u'bo nin binib bà kɛ muɔh ki yih Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel ni'kɛ saan nnɔ nɛ. U yé tinbi nin bɛn kɛ ya Yonbdaan nɛ.

³Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rí juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl faareh Uwien u tien' Korɛnt yaab mimɔnm mà nnɔ bo

⁴N tuu ki faareh n'Wien ni'bo kí ñɛ u tien' nɛ mimɔnm ni yé *Yesu Kristo yaab ma nnɔ bo nɛ.

⁵Kimɛ ni yé u'yaab ma nnɔ nɛ Uwien tien' nɛ mimɔnm ki gbien' isɛn kɛ ni, milenm nin mibɛnm kɛ ni,

⁶kí ñɛ bi tɔkɛ' nɛ tigber tà Kristo bo, ni teke' tù, ki cèrè' tù kpɛ' inaan ni'ni nnɔ bo.

⁷Nɛn bo, ninbi bà gu nin inunmón lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu Kristo li ñɛn u'ba upaan bo nnɔ Uwien ya paabu buba mɔnon ña ji pɔrɛ' nɛ.

⁸Wɔn nɛ li cèrè ní li faa kí tí fɔrɛ ñɔ lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu [Kristo] li baa ní nnɔ bi la lɛ bi li biin nɛ nà bo.

⁹Uwien yé umɛmɔndaan nɛ. Wɔn nɛ yin' nɛ ní taan nin u'Bije ti'Yonbdaan *Yesu Kristo.

Miborm mà te Kristo ya taanl yaab ni

¹⁰N'yaabɛ, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo nɛ n sureh nɛ ní li lienh ki ciuh tɔb bó, kí la cèrè borm rí li te ni'ni. Ama ní li kpɛ buñɔbu mɔnmɔnm, kí li ñmɔbe iyɛnmaale iba, kí li kpe usɛn uba.

11 Tɔ, n'yaabe, Kolowe* den yaab tɔke' nni ki ye ifinfinde te ni'ni.

12 N ye ɔ len nà si: ni'ni biba lienh ki teh ben pe Pɔl bo ne, bitɔb teh ben pe Apolos bo ne, bitɔb teh ben pe Pier† bo ne, bitɔb mɔ teh ben pe Kristo bo ne.

13 Kristo bobore' ne-εε? Bi kpe' Pɔl ne udɔpɔnpɔn bo ni'bo-oo? Pɔl ya yel bo ne bi sli' ne Uwien ya ɔnum-ii?

14 N faareh Uwien, Kripus nin Gayus baba ɔa ɔi la, ma sli' uba ni'ni Wien ya ɔnum.

15 Nɛn bo, uba ɔa ɔi fre kɔ ye bi sli' ne Uwien ya ɔnum n ya yel bo ne.

16 Oo! N sli' Sitefanis nin u'den yaab mɔ. Ma teke' ki jin' ki ye n liebe' ki sli' uba Uwien ya ɔnum ki pukn'.

17 Kimε Kristo ɔa sɔn' nni ɔi li siih binib Uwien ya ɔnum. U sɔn' nni ɔi li tɔkeh binib u'gbemɔnmɔnt ne, ki la tuuke unisaal ya yenfɔgber ɔo *Yesu ya kuum udɔpɔnpɔn bo la juore fɛnm.

Yesu Kristo ne ye Uwien ya tuɔm nin u'yɛnfuom

18 Imɔn, Kristo ya kuum udɔpɔnpɔn bo ye tiwaargber ne bɔ pe fɛnm ya sɛn bo, ama tinbi bɔ Uwien ɔmiɛndeh te nno, tinbi bo ni ye Uwien ya tuɔm ne.

19 Kimε ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye Uwien ye:

«N li gben biyɛnfodɛnb ya yɛnfuom,
kɔ cɛre bibɛnbɛnb ya bɛnm ɔi juore fɛnm.»

20 Tɔ, u'yɛnfodaan ji te la? Yiko ya wɔnwɔknl ji te la? Miniεm ya nil ji te la uyo wuu nɔ? Uwien wuɔn' ki ye uɔɛndun ya yɛnfuom ye liwaarl ne.

21 Kimε uɔɛndun wuu ya nib nin bi'yɛnfuom ke ba fre' ki bende' Uwien u'yɛnfuom ni. Nɛn bo ne Uwien cɛkre' u'yɛnm wɔ ɔi cɛre binib bɔ teke' Kristo ki jin' nno ɔi ɔmɛre kɔ ɔi tiwaargber tɔ ki kpaandeh tɔ ki tɔkeh binib nno bo.

22 *Sufmbε nuunh be ɔi le miyɔkm ya bont ne, ne Grekmbe nuunh miyɛnfuom.

23 Ama tinbi tɔkeh binib bi kpe' Kristo udɔpɔnpɔn bo ma nno ya gber ne. Tɔ ye tigber tɔ cɔkreh *Sufmbε ne, ki ye tiwaargber bɔ ɔa ye *Sufmbε bo.

24 Ama Kristo ye Uwien ya tuɔm nin u'yɛnfuom ne binib bɔ Uwien yin' be nno bo; *Sufmbε nin bɔ ɔa ye *Sufmbε ke.

25 Kimε binib yih Uwien ya tuonl lɔ liwaartuonl nno cɛn' unisaal ya yɛnfotuonl, ne u'jiint mɔ ɔmɔbe mituɔm ki cɛn' unisaal ya tuɔm.

26 N'yaabe, tiere mɛn Uwien yin' ne ki laa' ni ye bidenb bɔ. Unisaal bo ni'ni biyɛnfodɛnb nin inigbengbeng ɔa yebe, ne ba ye iden ya ɔmɔbe mituɔm yaab mɔ ɔa yebe.

27 Ama binib likeh bɔ ki teh ba ben niba nno, Uwien gɛnde' ben ne wɔ ɔi jin bi yih bɔ biyɛnfodɛnb nno ife, ki gɛnde' bi yih bɔ ijiin nno wɔ ɔi jin bi yih bɔ bifɛfaab nno ife.

28 Binib likeh bɔ ki teh ba ɔmɔbe pukm uɔɛndun ni ki yindeh be, ki yih be fɛnm nno, Uwien gɛnde' ben ne, ki tien' binib likeh bɔ ki teh bi ɔmɔbe mipukm nno fɛnm.

29 U tien' nno ɔo uba la li jɛbnh u'ba wɔn Uwien ya nun bɔ ne.

30 Wɔn ne taan' ninbi nin *Yesu Kristo, ki cɛre' Kristo ye ti'bo miyɛnfuom. Wɔn Kristo bo ne u bu' te bigbemɔndɛnb, ki gɛnde' te ti li ye u'yaab, ki de' te ki wie'.

31 Nɛn bo, ni te ten nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nno ne. Ni kele' ki ye: «Unil ye wɔ ɔi wuɔn u'ba la, wɔ ɔi wuɔn u'ba Yonbdaan bo.»

* 1:11 Kolowe ye upii ne. † 1:12 Ni kele' migbiirm mie ni ki ye Kefasi ne. Bi liebe' ki yih wɔn ne Pier. Liike San 1:42.

2

Pəl təkheh binib bi kpɛ' Kristo udəpənən bo ma nnə ya gber

¹ N'yaabɛ, min mənən lā baa' ni'saan ma nnə, ma baa' nin inəbon yā ya ciim faa, ka baa' nin binib ya yənfuom rí lā təkheh nɛ Uwien ya bonbɔlkaar ya gber,

² kime ma lā jekɛ' rí təkheh nɛ gber tuba ki kəndɛ' *Yesu Kristo ya gber, wən wā bi kpɛ' wə udəpənən bo nnə ya gber.

³ N lā te ni'saan ma nnə n lā yé ujijin nɛ, ki fenge, nɛ n'gbɛnɛnt nɔh pepebu.

⁴ N lā te ni'saan ma nnə, na yé n lā bɛn milenn nɛ bii n lā taa' miyɛnfuom nɛ ki wəkn' nɛ bii ki təkheh' nɛ tigbɛmənɛnt nnə. Ama *Mifuoñaanm nɛ wəngɛh mi'tuəm n tɛh nā kɛ nnə ni,

⁵ nɔh ni'tekjim la li pɛ binib ya yənfuom bo ama mɛ rí li pɛ Uwien ya tuəm bo.

Uwien ya yənfuom

⁶ Tə, ti nín wəknh Kristo yaab bā tien' binicekrkaab mitekjim ni nnə miyɛnfuom nɛ. Na yé unjendun wuu ya yənfuom, ka yé bā nɔmɔbɛ mituəm unjendun bo ya yənfuom nɔ, kime bi gben' bi'gber.

⁷ Tinbi təkheh Uwien ya yənfuom ya gber nɛ. Tù yé tigbɛbɔlkaar tà lā juore' ki buə nɛ. Kí yaan Uwien rí nɛn unjendun wuu nnə u lā juə' ki bonde' miyɛnfuom bugbɛn wə rí de te ukpikɛ nɛ.

⁸ Bā nɔmɔbɛ mituəm unjendun wuu bo ya uba mənən nɔ bɛndɛ' miyɛnfuom nnə. Kime bi bi bɛndɛ' mɛ la, ba bi kpɛ' Yonbdaan ukpikɛ ya daan udəpənən bo.

⁹ Ama nɛ te tɛn nā kele' *Uwien ya gbənkɛ ni nɛ. Nɛ kele' ki ye:

«Uwien bonde' nā ki ble' bā yíe wə nnə,

niɛ ya nunbu nɔ tuun' ni'bo,

u'tubl nɔ cii' ni'bó,

wa li maale' ni'bó mənən.»

¹⁰ U cɛrɛ Mifuoñaanm kpiire' nɛn nɛ ki wuən' tinbi. Kime mɛ likɛh ki lɛnh nibonn kɛ nɛ, haali tigbɛr tà te Uwien ya fɛl bo mənən.

¹¹ Na yé unisaal baba nɔ rí la, nɔmɛ li fre kí bɛndɛ nā te u'fɛl bo? Nnə nɛ *Uwien ya Fuoñaanm baba nɔ rí la, uba nɔ bɛn nā te Uwien ya fɛl bo.

¹² Tinbi wən, ta maaleh tɛn unjendun ya nib maaleh ma bo, ama Uwien nɛ de' tɛ *u'Fuoñaanm nɔ tí fre kí bɛndɛ u punh tɛ bupaabu bā nnə.

¹³ Ti lienh nibonn nā bo nɔ, ta taah nisaal ya yənfuom ya nɔbon ki lienh. Ama ti lienh *Uwien ya Fuoñaanm ye tí len inəbon yā nɛ. Ti tɛh nnə ma nnə ti taah inəbon yā nɛh ní *Uwien ya Fuoñaanm saan nɛ ki wəknh binib bā *Uwien ya Fuoñaanm te bi'ni'.

¹⁴ Unil wā nɔmɔbɛ inisaalyɛnmaale baba nɔ rí fre kí teke *Uwien ya Fuoñaanm ya gber. Wən bo tù yé tiwaargber nɛ, nɛ wa rí fre kí cii tu'tingi, kime *Uwien ya Fuoñaanm nɛ cɛrɛh binib bɛndɛh tù.

¹⁵ Ama wā nɔmɔbɛ *Uwien ya Fuoñaanm wən li fre kí bɛndɛ tibont kɛ ya tingi, nɛ uba nɔ rí fre kí bɛndɛ udaan ya yɛnmaale.

¹⁶ Nɛ te tɛn nā kele' *Uwien ya gbənkɛ ni nɛ. Nɛ kele' ki ye:

«Nɔmɛ bɛn Yonbdaan ya yɛnmaale?

Nɔmɛ li fre kí gbierɛ wə?»

Ama tinbi wən, ti nɔmɔbɛ Kristo ya yɛnmaale nɛ.

* **2:13** Migbiirm miɛ ya form ya ciim te bolm mile bo nɛ: *ki wəknh binib bā Uwien ya Fuoñaanm te bi'ni* bii ki təkheh binib Mifuoñaanm ya gber.

3

Uwien ya tonsɔnl ya tuonl

¹ N'yaabe, ma fre' ki len* nin ne ten n bi li len ma nin bà ηmɔbe *Mi-fuoŋaanm nno. Ama n len' nin ne ten ni yé binib bà pɛ minisaaltetem bo ne, ki yé mucɛnfɛndmu Kristo ya sen ni.

² N là de' ne mibiim ne, ma là de' ne jier tà kpɛke, kime na là li fre kí jí tù. Fɛnfɛnnɔ mɔnɔn na li li biɛ kí fre kí jí tù,

³ kime ni laan lí biɛ ki pɛ minisaaltetem bo ne. Iponponbe nin ikɔnkɔn yá te ni'ni nno ne wɔngɛh ki teh ni biɛ ki ηmɔbe minisaaltetem ne, ki ŋaake ki teh unisaal teh ná baba.

⁴ Ni'ni biba lienh ki teh bɛn pɛ Pɔl bo ne, bitɔb lienh ki teh bɛn pɛ Apolos bo ma nno, na pɛ nisaaltetem bo nínɔ-ɔɔ?

⁵ Apolos yé bɛ ne? Bii min Pɔl yé bɛ ne? Ti yé Uwien ya tonsɔnb ne. Ne kí ñɛ tinbi bo Uwien cɛre' ni teke' *Yesu Kristo ki jin'. Ti'ni wà kɛ sɔn' Yonbdaan de' wɔ lituonl là ne.

⁶ Min Pɔl caan' busubu ne, ne Apolos jɔke' bù miñunm, ama Uwien ne cɛreh bù kpɛnh.

⁷ Nɛn bo, wà caakeh nin wà jɔknh miñunm kɛ ŋa yé niba, ama Uwien wà cɛreh ní kpɛnh nno ne yé niba.

⁸ Wà caakeh nin wà jɔknh kɛ te miba ne, ne wà kɛ li le u'suul u'tiema tuonl bo ne.

⁹ Kime ti tɛ ki sɔnh Uwien ya tuonl ne†. Ni te ten Uwien ya kpáabu ne, ki te ten Uwien ya duku mɔ.

¹⁰ Uwien ne de' nni bupaabu ki cɛre' n yé udumɛciɛn wà ηmɔbe miyɛnfuom, ki pu' kuduku ya tenpuul, ne uba ji ηwɔndeh. Ama unil kɛ ní liike u'yul bo nin u ηwɔndeh ma bo.

¹¹ Kime uba ŋa ji li fre kí pu tenputɔl ki kɛnde' là te nno bo; len si: *Yesu Kristo.

¹² Uba li fre kí taa miñɔkm bii ilike ya kur bii itɛn yá mɔn ki ηmɔbe kudaaku kí ηwɔn litɛnpuul nno bo. Utɔ mɔ li fre kí taa idɔ bii timuar bii ikɛk kí caan litɛnpuul nno bo.

¹³ Unil kɛ ya tuonl lá li ñɛ upaan bo Uwien li bu binib tibuur lidaali là nno ne. Kime ní daali li baa nin umu ne. Umu nno ne li bikn wà kɛ ya tuonl kí wɔn li yé là ba.

¹⁴ Wà kɛ mu ŋa wɔn' u ηwɔn' ná litɛnpuul nno bo la, u li le u'tuonl ya suul.

¹⁵ Wà kɛ umu wɔn' u ηwɔn' ná la, u'tuonl juore' fɛnm ne. Wɔn bugbɛn nín li ηmɛre ama u li te ten unil wà càare' umu ni ne ki ηmɛre'.

¹⁶ Na bɛn ki ye ni yé Uwien ya duku ne, ne *u'Fuoŋaanm te ni'ni-ii?

¹⁷ Unil bere' Uwien ya duku la, Uwien li gben udaan ya gber ne, kime kù yé wɔn Uwien ya tiɛma duku ne‡, ne ninbi ne yé kuduku bugbɛn.

¹⁸ Uba la lɛreh u'ba. Unil te ni'ni ki yih u'ba uyɛnfodaan ten uñɛndun wuu ni ya nib maaleh ma bo la, wɔ ní kpɛ kí tien u'ba uwaar ηɔ kí mɔnbe kí li yé uyɛnfodaan.

¹⁹ Kime uñɛndun wuu ya yɛnfuom yé liwaarl ne Uwien bo. Ní te ten ná kele' *Uwien ya gbɔnku ni ne. Ní kele' ki ye:

«U taah biyɛnfodɛnb ya cekn ne ki coh bɛ.»

²⁰ Ní tí liebe' ki kele' ki ye:

«Yonbdaan bɛn biyɛnfodɛnb ya yɛnmaale.

* 3:1 Liike Itɔn 18:1-17. † 3:9 Bi li fre lebre ti te ki sɔnh Uwien ya tuonl kí ye tinbi nin Uwien tɛ ki sɔnh u'tuonl mɔ. ‡ 3:17 Bi li fre kí lebre kù yé wɔn Uwien ya tiɛma duku ne kí ye kù yé kuñaanku mɔ.

U bɛn ki ye ya yé bonn.»

²¹ Nɛn bo, uba ji la ηmɔbe gbengt kí ye wɔn pɛ wuɔ bo bii wuɔ bo, kime nibonn kɛ yé u'yaann nɛ.

²² Min Pɔl bii Apolos bii Pier^S bii uηɛndun wuu bii limiɛl bii mikuum nin tibont tà te fɛnfɛnnɔ nɔ, haali nin tà we ní nnɔ, ninbi si ni'kɛ.

²³ Ama ni'mɔ yé Kristo yaab nɛ, nɛ Kristo mɔ yé Uwien yɔ.

4

Pɔl nin Korɛnt yaab ya gber

¹ Nɛn bo, unil kɛ ní li bɛn kí ye ti yé Kristo ya tonsɔnb nɛ, ki yé binib bà Uwien taa' u'gbɛɔlkaar kɛ ya bol kí ηukn' tɛ ti taa tù kí tɔke binib.

² Tɔ, ni bɛn ki ye bi de' unil lituonl la, ní kpɛ wɔ ní sɔn lɛ ni'donbó nɛ.

³ Min wɔn, ninbi nɛ li biin nni bii tibuur ya nib mɔnɔn nɛ li biin nni la, n'baka ηa kpe len. Min nin n'yul ηa biindeh n'ba.

⁴ Imɔn, n'yɛnmaale ηa jɛndeh nni niba bo, ama na yé nɛn nɛ wɔngɛh ki teh n cuube Uwien ya nun bó. Yonbdaan nɛ yé wá buh nni tibuur.

⁵ Nɛn bo, la ci mɛn kí bu buur tu'daali ηa laan baa. Guure mɛn Yonbdaan ní baa kí bu tibuur. Wɔn nɛ li nɛn tibont tà buɔ licinñunl ni upaan bo, kí kpiire iyɛnmaale yà te unil kɛ ya fɛl bo kí wuɔn. Nɛn saan nɛ unil kɛ li lɛ u kpɛ kupɛnpekú kúa Uwien saan.

⁶ N'yaabɛ, n len' ná nɔ, n taa' min nin Apolos ya gber nɛ kunɛnnenku ní gbiere nɛ, ní tɛkn ti ya taal ni ηɔ ki la teh niba kí ti gɛbreh ná kɛle'. Ni la li ηmɔbe gbengt ki teh ni pɛ uba bo nɛ, ki nɛn utɔ.

⁷ Bɛ wuɔn' ki ye a cɛn' bitɔb-i? A ηmɔbe ba ηɔ Uwien ηa de' ηɛ nɛ? Uwien nɛ de' ηɛ nɛ la, bɛ tien' a ji ηmɔbe tigbengt tɛn uba ηa de' ηɛ nɛ?

⁸ Ni laa' ni yíe ná kɛ ηɔ-a! Ni ji yé bifaaɛnb nɛ-a, kí kpɛnde' bi'berb nɛ tinbi juore' fɛm-a! Imɔn, n bi yíe ní mɔnbe kí li yé biberb nɛ, ηɔ ti'mɔ ní tɛbn nɛ kí li yé biberb.

⁹ Kime, min bo, ní naan Uwien tien' tinbi Yesu ya tondb, binigbaarkaab nɛ. Ti te tɛn binib bà bi bun' bɛ tibuur kí ye bi kpɛ mikuum nɛ. Imɔn, ti yé tilaar ya bonn nɛ uηɛndun wuu ni. Uwien ya tondb nin binib kɛ lɛh tɛ nɛ.

¹⁰ Kristo bo, tinbi te tɛn iwaar nɛ, nɛ ninbi yé biyɛnfodɛnb kí nɛ ni yé Kristo yaab ma nnɔ bo-a! Tinbi yé ijiin nɛ, nɛ ninbi yé bifɛfaab. Bi kpiɛkreh ninbi nɛ kí yuɔndeh tinbi.

¹¹ Mikɔnm nin uñuñun ηmɔbe tɛ, haali nin fɛnfɛnnɔ wuɔ. Ta ηmɔbe wɛngolkaar. Binib nñh tɛ, ta ηmɔbe ti kɔ ná.

¹² Ti jɛndeh kí sɔnh ituɔn nɛ kí jinh ti'nɔje bo. Bi sukreh tɛ, nɛ ti teh «Uwien ní tien bɛ u'mɔnm.» Bi jɛndeh tɛ, nɛ ti tuonh ijɛnd nno.

¹³ Bi lienh kí saah tɛ, nɛ ti duɔndeh bi'yɛnm. Bi likeh tɛ tɛn ti yé tinag-bokmuɔr nɛ uηɛndun wuu ni, kí likeh tɛ tɛn ti yé tijɔknt ya bonn nɛ unil kɛ bo haali nin fɛnfɛnnɔ.

¹⁴ Ma kɛle' tigber bugben ní jin nɛ ifɛ, ama n nuunh ní pekre nɛ ní kpɛn usɛn nɛ, kime ni te tɛn n'tiɛma bumu nɛ, nɛ n yíe nɛ.

¹⁵ Kime ni ηmɔbe biwɔnwɔknb itur piik mɔnɔn Kristo ya sɛn ni la, ni'baa te uba nɛ. Min nɛ yé ni'baa, kime min nɛ tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt nɛ ni teke' *Yesu Kristo kí jin'.

¹⁶ Nɛn bo nɛ n gbáanh nɛ, ní tɛkn n'taal ni Kristo ya sɛn ni.

¹⁷ Nɛn bo nɛ n sɔn' Timote ni'saan. U sɔnh Yonbdaan ya tuonl ni'donbó nɛ. N yíe wɔ tɛn n'tiɛma buk nɛ. U li tiɛre nɛ n fuobe ma bo Kristo ya sɛn ni. N wɔknh nɛn nɛ ni'kɛ saan Kristo ya táan kɛ ni.

18 Ni'ni biba là maaleh ki teh ma ji li baa ni'saan ne. Nen ne cère' bi gbengreh bi'ba.

19 Ama Yonbdaan tuo' la, n li baa ni'saan na rí taande. Binib bà gbengreh bi'ba nno n lá baa' la, na yé n li tukn bi'lenm baba bo ne, n li tukn kí liike bi'tuom mɔ kpɛ ma bo ne.

20 Kimɛ Uwien ya bel ɲa yé lenm ya gber, li yé mituom ya gber ne.

21 Tɔ, ni cinbe ki yíe ba? Ni yíe rí baa ni'saan nin iningben ne bii rí baa kí li ɲmɔbe miyiem nin uyenduon ne?

5

Pɔl kɔnh nin Korent yaab lisɔnsɔndl bo

1 Tɔ, bi lienh ni'ke saan ki teh uba te ni'ni ki teh lisɔnsɔndl liba ya bol. Bi lienh ki teh udaan diere' u'baa ya po ne. Haali binib bà ɲa pɛ Uwien ya sen bo mɔnɔn ɲa teh li ya sɔnsɔndl.

2 Nin nen ke ne ni biɛ ki ɲmɔbe tigbengt-a! Ni bi li te ten ni ke mikuum ne, kí ɲen udaan wá tien' ni ya bonn ni'ni.

3 Min ɲa te nin ne. Nin ne ke n likeh ki lenh ná ke teh ni'ni. Nen bo, n bun' udaan wá tien' ni ya bonn tibuur n bi te nin ne la, n li bu wɔ ma bo ɲɔ.

4 Ni taan litaanl Yonbdaan *Yesu ya yel bo. Ni taan' la, n'yenmaale li te nin ne, Yonbdaan *Yesu ya tuom mɔ te nin ne,

5 ní taa udaan kí cèbe *Satan* wɔ rí ji ijend u'gben ni ɲɔ u'naank rí ɲmɛre lidaali là Yonbdaan li bu binib tibuur nno.

6 Ni gbengreh ni'ba ná bo nno ɲa mɔn. Na ben ki ye bi bun' kpɔnɔyom, ki taa' kpɔnɔ ya ɲɔke waamu ki tien' len la, kpɔnɔ nno ke nuuleh ne-ɛɛ?

7 Nen men ibiere yá te ni'ni kí wíe ten bi wíen ma kpɔnɔ ya ɲɔke wá saa', ki la li ɲmɔbe jɔknt, kí li te ten kpɔnɔyom má bi bun' mɛ mifɛnfɛnm ka tien' ɲɔke mi'ni. Ni mɔnbe ki te ten kpɔnɔ wá ɲa ɲmɔbe ɲɔke ne. Kimɛ Kristo wá yé ti'Pak ya Pebuk nno lá taa' u'ba kí tien' lituɔrl kí de' Uwien, ti'tuonbiere bo ne.

8 Nen bo, ti'tetem ke ni, cère men tí li jeleh kunacenku, kí la li ɲmɔbe biere iba nin ito. Lisɔnsɔndl nin ibiere ke ya bol te ten kpɔnɔ ya ɲɔke ne. Ama tí li jeleh nin iyenmaalmɔnmɔn nin tigbemɔnt. Nen ne te ten kpɔnɔ wá ɲa ɲmɔbe ɲɔke.

9 Tɔ, n lá kele' n'gbɔnku ni ki ye ni la li ɲmɔbe kánkàan nin isɔnsɔnd.

10 Ma niireh kutataaku ni unɛndun ya nib bà yé isɔnsɔnd nin binunfɔkdenb nin binasub nin bà pɛ ibule bo nno. Ni bi yé ben la, ni bi li ɲe unɛndun wuu ni ne.

11 N lá kele' ná nno ya tingi si: ni la ɲmɔbe kánkàan nin wá yih u'ba Kristo yɔ, kí biɛ kí yé usɔnsɔnd bii ununfɔkdaan bii wá pɛ ubul bo bii utenfuon bii uɛyíbl bii unasu ne. Ni la taan nin ni ya nitunbu kí ji tijier mɔnɔn.

12-13 Na yé min ne li bu kí biin bà ɲa yé Kristo yaab, Uwien ne li bu kí biin be. Bà yé Kristo yaab ben wɔn, ninbi ne li bu kí biin ben, kime ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Nen men unibiɛɔ ni'ni.»

6

La taah men tɔb ki joh buur

1 U ɛ sen bo ne, ni'ni wá ke nin u'tɔ laa' tigber la, u taah tú ki joh tibuur ya denb bà ɲa cuube Uwien saan, be rí tí bu tú, ka rí cère Uwien ya nib rí tuɔre tú?

* 5:5 Pɔl ye be rí taa udaan kí cèbe Satan ma nno u ye wɔ rí ye be rí ɲɔre udaan bi'cekl ni ne.

² Na bɛn ki ye Uwien ya nib nɛ li bu uɛndun yaab tibuur-ii? Nɪ yé ninbi nɛ li bu uɛndun yaab tibuur la, bɛ tien' na ji li fre kí tùɔre ni'gbɛwawaar-i?

³ Na bɛn ki ye ti li bu Uwien ya tondb tibuur, ki ji niireh nin fɛnfɛnnɔ wuɔ ya gbɛr-ii?

⁴ Ni laa' tu ya gbɛr ya bol ni'ni la, ni taah binib bà Kristo ya taanl ɲa yé bi'gbɛr nɛ ki teh ni'buur ya nib.

⁵ N len' ná nɔ yé ni'fɛ nɛ. Yɛnfodaan uba mɔnɔn ɲa te ninbi Kristo yaab ni kí li freh ki tùɔreh tigbɛr ni'ni-ii?

⁶ Bɛ tien' ni'ni wà nin u'tɔ laa' tigbɛr la, u taah tù ki joh tibuur ya dɛnb bà ɲa teke' Kristo ki jin' saan ki tí buh tù?

⁷ Imɔn, ni taah tɔb ki joh tibuur ma nɔnɔ, nɪ wuɔn' ki ye na kpɛn' sɛn nɛ. Na bi kpɛ unil tien' nɛ ná bre la, ní tuo-oo? Bii u jin' ni'bonn la, ní daan wɔ-ɔɔ?

⁸ Ama ninbi nɛ teh binitɔb ná bre, ki jinh ki pendeh bɛ, nɛ bi yé ni'yaab nɛ.

⁹ Na bɛn ki ye binib bà ya tetem ɲa cuube ɲa ní kɔ Uwien ya bɛl ni-ii? La lɛrɛh mɛn ni'ba. Isɔnsɔnd nin bà pɛ íbule bo nin binanɲa maab nin bijɛb bà taah bi'tɔb ki teh bipiib ki duɔndeh nin bɛ

¹⁰ nin binasub nin binunfɔkdɛnb nin bidɛyib nin bitɛnfuonb nin bà fiɛnh bi'tɔb ya bont nɔnɔ ɲa ní kɔ Uwien ya bɛl ni.

¹¹ Ni lá te nɔnɔ nɛ, ni'kɛ ɲa ní mɔnɔn la, ama Uwien sɪi' ki lùɔre' nɛ ki bore' nɛ ki tien' u'yaab ki bù' nɛ bigbɛmɔndɛnb, Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo nin wɔn ti'Wien ya Fuoñaanm bo.

Li teh mɛn ná li kpiɛkreh Uwien

¹² «Niba ɲa yé n'bo kuɔl*.» Nɪ yé imɔn nɛ, ama na yé ni'kɛ nɛ yé n'bo nibonmɔnmɔnn. «Niba ɲa yé n'bo kuɔl». Nɪ yé imɔn nɛ, ama min ɲa ní taa n'ba kí tien niba ya yonb.

¹³ «Tijier bo nɛ kupuoku te, kupuoku bo nɛ tijier mɔ te.» Tɔ, Uwien li cère ni'kɛ nɪlɛ ní gben. Ama tigbɛnɛnt tun ɲa te ki de' sɔnsɔndl, tù te ki de' Yonbdaan nɛ, nɛ Yonbdaan mɔ te ki de' tigbɛnɛnt.

¹⁴ Nɛ Uwien wà cère' Yonbdaan mɛkre' bitɛnkpiib ni nɔnɔ li cère u'tuɔm bo ti'mɔ ní mɛkre.

¹⁵ Na bɛn ki ye ni'gbɛnɛnt yé Kristo ya gbɛnɛnbɛl nɛ-ɛɛ? N taa n'gbɛnɛnt tà yé Kristo ya gbɛnɛnbɛl nɔnɔ kí tien ujenkpend ya gbɛnɛnbɛl-ii? Ma ní tien nɔnɔ fiebu.

¹⁶ Na bɛn ki ye wà kɛ mɔkn' ujenkpend la, wɔn nin ujenkpend nɔnɔ taan' ki tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ-ɛɛ? Kime ní kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye uje nin upii taan' la, «bɛn bile nɔnɔ taan' ki tien' unibaab nɛ.»

¹⁷ Ama wà kɛ taan' nin Yonbdaan la, wɔn nin Yonbdaan ya yɛnm taan' ki tien' miyɛnm miba nɛ.

¹⁸ Wiɛ mɛn lisɔnsɔndl. Unil teh ibiɛrtɔ la, na likeh u'gbɛnɛnt. Ama u teh lisɔnsɔndl la, u teh u'tiɛma gbɛnɛnt nɛ ibiɛre.

¹⁹ Na bɛn ki ye ni'gbɛnɛnt yé *Mifuoñaanm ya duku nɛ-ɛɛ? Uwien nɛ de' nɛ mɛ, nɛ mɪ te ní ni. Nɛn bo na ji si niba.

²⁰ Kime Uwien nɛ pɛn' ki ɲɛn' nɛ ti'yonbt ni. Nɛn bo, ní li taah ni'gbɛnɛnt ki sɔnh itùon yà kpiɛkreh wɔn Uwien.

7

Upii nin yiko ya gbɛr

* **6:12** Niba ɲa yé n'bo kuɔl yé mikpenjenm nɛ Korént yaab là pɔh mè.

1 Tə, tí jí ní líike mən ni kəle' nni kugbənku tigber tà bo nno. Ní mən uje ní li coh u'ba upii bo ne*.

2 Ama linaŋmaál ya pīenm bo, je ke je ní li ŋmabe u'po, pii ke pii mō ní li ŋmabe u'ce.

3 Uje ya mənku kən' u'po ni la, na kpe u'po ní yie. Upii mō ya mənku kən' u'ce ni la, na kpe u'ce mō ní yie.

4 Upii ŋa si u'tiema gbenent, u'ce ne si tù. Uje mō ŋa si u'tiema gbenent, u'po ne si tù.

5 Uba la yie kí ye wa ní duon nin u'to. Ní yé ní lá yie ní le libònl kí kàare ne la, ní kpíe kí len kí cii tób bó, kí laan daan waamu. Ama ní liebe kí tükre kí li fuobe upii nin u'ce fuobe nin tób ma bo. Nno ŋa ní la, *Satan li biike ne, kí ñe na ní fre kí cuo ni'ba ma nno bo.

6 N len' ná nō ŋa yé wobl. N de' ne usen ni yie la, ní li teh nno ne.

7 N bi yie unil ke ní li te ten min ne†, ama Uwien de' unil ke u'tiema paabu ne. U de' uba buu ya paabu ne, ki de' utō mō buu ya paabu.

8 N təkhe ijekpək nin ipiikpək nin bikropiib ne ki teh ní mən be ní juore kí li te ten min ne.

9 Ama ba ní fre kí cuo bi'ba la, bijeb ní kuon bipiib, bipiib mō ní kun ticer. Kime bijeb kuon' bipiib, bipiib mō kun' ticer la, nen tu nin upii ya mənku ní li ŋmabe uje u wòlnh bii uje ya mənku ní li ŋmabe upii u'mō wòlnh.

10 Piicieb nin bipiib bà ŋmabe ciebe, n li take ne ná nō yé ni'bo liwobl ne. Ná ñen' min saan, Yonbdaan ne ye nno: Upii la fii u'ce saan.

11 Upii fii' u'ce saan la, u la liebe kí kun cer bii wō ní liebe kí taan u'ce buñbu. Uje mō la ŋore u'po.

12 Bà sien' nno, na yé Yonbdaan ne təkhe be, min nin n'yul ne təkhe be. Ní yé uje yé Kristo yō ŋō u'po ŋa yé Kristo yō ki tuo' ki ye u li te nin wō la, u la ŋore upii nno.

13 Upii mō yé Kristo yō ŋō u'ce ŋa yé Kristo yō ki tuo' ki ye u li te nin wō la, u la fii u'ce nno saan.

14 Kime uje ŋa yé Kristo yō ŋō u'po yé Kristo yō la, u'po nno bo Uwien li tien wō ten u yé u'yō ne. Upii mō ŋa yé Kristo yō ŋō u'ce yé Kristo yō la, u'ce nno bo Uwien li tien wō ten u yé u'yō ne. Na bi te nno la, bi'bumu bi li yé bà yé tìjəkt Uwien ya nun bó ya bumu ne, ama mù ji yé bà ŋa yé jəkt Uwien ya nun bó yaamu ne.

15 Ama uje wà ŋa yé Kristo yō yie wō ní wíe u'po bii upii wà ŋa yé Kristo yō yie wō ní fii u'ce saan la, u li fre kí tien u yie ma. U ya yo wà yé Kristo yō nin wà ŋa yé Kristo yō nno ŋa ji te gber. Uwien ŋa yin' ne ní li ŋmabe uyenduon ne-ee?

16 Upii, sin bo a'ce bi li ŋmere la, a ben-ii? Uje, sin bo a'po bi li ŋmere la, a ben-ii?

Uba la nuunh wō ní lèbre Uwien sien' wō ma bo

17 Nən ñen' len la, Yonbdaan sien' unil ke ma bo la, wō ní li fuobe nno. Uwien yin' unil ke ki laa' u se usensien wà la, wō ní juore kí li se wun ni. N təkhe nən ne Kristo ya tán ke ni.

18 Uwien yin' unil ki laa' u jie' u'punl ŋō la, u la li buoh binib la bende kí ye u jie'. U yin' wà mō ki laa' wa jie' u'punl la, u la ji ní jie.

19 Unil jie' u'punl bii wa jie' la, ná yé nən ne yé nibonmònn. Ama Uwien ya wòb ya bom ne yé nibonmònn.

20 Uwien yin' unil ke ki laa' u se usensien wà la, wō ní juore kí li se wun ni.

* 7:1 Ní mən uje ní li coh u'ba upii bo ne. Biba maaleh ki teh Korent yaab ne len' i ya ñobon. † 7:7 Pòl ye u bi yie unil ke ní li te ten wón ma nno u ye wō ní ye u bi yie unil ke ní juore kí li yé lijekpəkt ten wón ne.

²¹ Uwien yin' ηε ki laa' a yé uyonb la, la cère ne ní li wi ηε. Ama a laa' usen á fre kí ñe tiyonbt nno ni la, la cère nè ní ηmere ηε.

²² Kime Yonbdaan yin' unil ki laa' u te tiyonbt ni la, u ñen' udaan ibiere ya yonbt ni ne, u ji yé u'yo ne. Nno ne Yonbdaan tí yin' wà mō ki laa' wa te yonbt ni la, u ji yé Kristo ya yonb ne.

²³ Uwien ne pèn' ki ñen' ni'ke ti'yonbt ni. Nen bo, la ji ní li yé men nib ya yonbe.

²⁴ Tō, n'yaabe, Uwien yin' wà ke ki laa' u se usensien wà la, wō ní juore kí li se wun wōn Uwien ya nun bó.

Bà ηa kuon' piib nin bà ηa kun' cer ya gber

²⁵ Bà ηa kuon' piib nin bà ηa kun' cer ben wōn, ma ηmōbe Yonbdaan ya mesen ní wuon be. Ama n li tōke be n maaleh ma bo ne, kime n yé unil wà Yonbdaan muo' nni ki cère' n kpe be ní li du n'bo ne.

²⁶ Ti jinh ijend yá fenfenno nō bo, n maale' ki ye ní mōn wà ke ní juore kí li te ten u te ma bo ne.

²⁷ A ηmōbe upii la, la li nuunh sin nin wōn ní gbiire. Nη laan ηmōbe pii la, ji la li nuunh á kuon.

²⁸ Ama a ye á kuon upii la, na yé biere. Kijefenbuk mō ye kè ní kun ticer la, na yé biere. Bà kuon' bipiib nin bà kun' ticer li le ijend bi'fuobm ni. Ma yie ijend nno ní tu be ne cère n'len' nno.

²⁹ N'yaabe, n yie ní len nà so: uyo wà sien' nno ηa ji yebe. Nen bo, kí ñe fenfenno kí li joh wà ηmōbe upii la, wō ní tien ten wa ηmōbe,

³⁰ wà muoh la, wō ní tien ten wa muoh, wà poknh la, wō ní tien ten wa poknh, wà daanh tibont la, wō ní tien ten wōn ηa si tibont nno,

³¹ wà jondeh uñendun ni ya bont bo la, wō ní tien ten wa cinbe ki jondeh tu'bo, kime uñendun wuu nō ji te ma bo nno wa ji li wuake.

³² Ma yie niba ní li wiebe ne. Wà ηa ηmōbe pii ya nun mōn Yonbdaan ya tūon bo ne. U'nun mōn u li tien ma bo ηō Yonbdaan ya yenm ní li sōnge u'bo ne.

³³ Ama wà ηmōbe upii ya nun mōn u li fuobe ma bo uñendun wuu ni ne. U'nun mōn u li tien ma bo ηō u'po ya yenm ní li sōnge u'bo ne,

³⁴ ne u'yenmaale gbiire' mile. Upii wà ηa ηmōbe ce nin kijefenbuk ya nun mōn Yonbdaan ya tūon bo ne, ki nuunh bi'yenmaale nin bi'fel ke ní li te ki de' Yonbdaan. Ama upii wà ηmōbe ce ya nun mōn u li fuobe uñendun wuu ni ma bo ne, ne u'nun mōn u li tien ma bo ηō u'ce ya yenm ní li sōnge u'bo.

³⁵ N len' nno ki nuunh ni'tiema mōnm ne, ma nuunh ní de ne wōbl. Ama n nuunh ní li teh nà mōn ki dēkre' ne, kí taa ni'ba kí de Yonbdaan kí li te ki de' wōn baba.

³⁶ † Ní yé unil ηmōbe kijekpeng u'menku te ki'ni ní tí kende', wà yie wō ní saa kè kí jin kè fe, kí yie nibonn ke ní li te ni'donbó la, wō ní tien nà mōn u'bo. Be ní kuon tōb. Na yé biere.

³⁷ Ama unil cēkre' u'yenm, uba ηa wōbn' wō, kí yie ne kí gēnde' kí ye wōn nin u'jekpeng ní li te, wa ní me kē fiebu la, u tien' ní mōn ne.

³⁸ Tō, wà kuon' u'jekpeng la, u tien' ní mōn ne, ama wa juore' lijekpōkl la, u tien' ní mōn ki cen' u bi kuon' la.

³⁹ Uyo wà upii ya ce laan fuobe la, u yé u'ce ne. Uje nno tí kpo' la, u li fre kí kun u yie uje wà, ama ní kpe uje nno ní li yé Kristo yo ne.

⁴⁰ N ya buol, min maale' kí ye u juore' ka liebe' kí kun' je la, u li ηmōbe uyensōge ki gbien'. Na yé *Uwien ya Fuoñaanm ne pekreh n'mō bi?

† 7:36 Migbiirm 36 kí tí baa 38 ya gber ya ciim te bolm mile bo ne. Biba maaleh kí teh migbiirm bugben lienh wà ηmōbe kijekpeng ya gber ne. Bitōb maaleh kí teh mí lienh bibaa wà ηmōbe bise ka yie wō ní gēbre cer ya kunm bo ne.

8

Titatuarnont ya gber

¹ Tɔ, tɔ ji ri liike nɛn titatuarnont ya gber. Tun bo wɔn la, ti ben ki ye «ti'ke nɛmɔbe mibɛnm nɛ.» Ama mibɛnm cɛreh unil gbengreh u'ba nɛ, nɛ miyiem cɛreh unil kpient mitekjim ya sɛn ni.

² Unil maaleh ki teh u ben niba la, wa laan bɛnde' ki kpaan' u bi li bɛnde ma bo.

³ Ama wà yíe Uwien la, Uwien bɛn udaan nɛ.

⁴ Tɔ, titatuarnont ya nɛmɔnm wɔn la, ti bɛn ki ye ibule yà kɛ te unɛndun wuu ni nɔ nɔ ya yé bonn, ki bɛn ki ye niba nɔ te ki kɛnde' Uwien bo.

⁵ Imɔn, tibont te kutaaku nin kitink bo binib taah tɔ ki teh bi'wien. Imɔn, bɛn bo iwien te ligol nɛ, nɛ yonbɛnb mɔ ligol.

⁶ Ama tinbi bo Uwien te uba nɛ ki yé ti'Baa. Wɔn nɛ nɛn' tibont kɛ, nɛ wɔn bo nɛ ti fuobe. Yonbdaan mɔ te uba nɛ. Wɔn si *Yesu Kristo. Kí nɛ wɔn bo nɛ tibont kɛ te, nɛ ti' mɔ te kí nɛ wɔn bo nɛ.

⁷ Ama na yé binib kɛ nɛ nɛmɔbe mi ya bɛnm. Biba paan' ibule bo ki mɛn' nɛ ki daan' yi na laan wuɔke'. Nɛn bo nɛ bi biɛ ki nɛmɔnh titatuarnont la, bi maaleh ki teh tɔ yé titatuarnont nɛ. Bi'fɛl nɔ co ma nɔ nɛ bi'yɛnmaale jɛndeh bɛ, nɛ bi maaleh ki teh tɔ kuɛndeh bɛ tɔjɔnkt.

⁸ Na yé tijier nɛ li cɛre ti li yé binib bɔ cuube Uwien ya nun bó. Ti jin' la, na ri pukn tɛ niba, ta ti jin' mɔ la, na ri kɔore tɛ niba.

⁹ Ama ní liike ni'yul bo, ki la cɛre wà ya tekjim nɔ faa ri lu Uwien ya sɛn ni, kí nɛ ni nɛmɔbe usɛn ní li teh tibont tɔ nɔ bo.

¹⁰ Kimɛ unil wà ya tekjim nɔ faa laa', sin wà nɛmɔbe mibɛnm, jinh tijier ibule ya duku ni la, u'mɔ ya fɛl li cúun nɛ wɔ ri li nɛmɔnh titatuarnont ki ciibe.

¹¹ Nnɔ nɛ a'bɛnm nɔ bo a'tɔ wà ya tekjim nɔ faa li bole. Nɛ Kristo kpo' u'mɔ bo nɛ.

¹² Ni teh u'yaab i ya biere ya bol, ki saah bi'yɛnm bi'fɛl nɔ co ma nɔ bo la, ni teh Kristo nɛ ibiere.

¹³ Nɛn bo, n jinh ná li cɛre n'tɔ ri lu Uwien ya sɛn ni la, ma ji li ji nè fiebu nɔ ki la cɛre n'tɔ ri lu Uwien ya sɛn ni.

9

Yesu ya tondb nɛmɔbe usɛn wà

¹ Ma si n'ba bi? Ma yé *Yesu ya tond bi? Ma laa' Yonbdaan *Yesu bi? Na yé n sɔn' Yonbdaan ya tɔn ma nɔ nɛ cɛre' ni yé u'yaab-ii?

² Ma yé *Yesu ya tond binitɔb bo mɔnɔn la, ninbi bo wɔn n yé wɔ nɛ. Kimɛ ni yé Yonbdaan yaab ma nɔ nɛ yé kudiekɔ kɔa wuɔn' ki ye n yé u'tond.

³ Binib bɔ biindeh nni nɔ n li jiin bɛ ná sɔ:

⁴ Ta nɛmɔbe sɛn tɔ ji kí nɔ ti'tɔn bo bi?

⁵ Ta nɛmɔbe sɛn wà kɛ ri li nɛmɔbe upii wà yé Kristo yɔ, kí li tɔke nin wɔ bi?

Yonbdaan ya tondtɔb nin u'ninjieɔb nin Pier* nɔ teh nɔ nɛ-ɛɛ?

⁶ Bii min nin Banabas baba nɛ nɔ sɔn' tuontɔl la, ta ri ji?

⁷ U lɛ soja ba nɛ sɔnh sojatunl ka teknh paaku fiebu? Bii nɛmɛ nɛ li caan busubu ka ri mɔ bu'bii? Bii nɛmɛ nɛ kpaah tiwɛnt ka ri nɔ tu'biim-i?

⁸ N len' ná nɔ yé unisaal ya yɛnmaale baba nɛ-ɛɛ? Yiko ya gbɔnt ni mɔnɔn ná te nɔ-ɔɔ?

⁹ Kimɛ Moyis kele' yiko ya gbɔnt nɔ ni ki ye: «A taa unɛ u taanh iji la, nɔ ri lɔle u'nɔbu†.» Uwien tuukeh inɛ ya gber nɛ-ɛɛ?

* 9:5 Liike 1:12. † 9:9 Israyel yaab lá yé bɛ ri gu tibont la, bi taah inɛ nɛ i taanh ki nɛndeh tibont nɔ ya bim.

10 Na yé tinbi bo ne Uwien cinbe ki len' nno-oo? Imàn, tinbi bo ne ní kele' nno. Ní kpe wá kòn' bukpaabu nin wa gun' bu'ji ke rí li daan ki ye wá ke li le u ya bó ne.

11 Ti cèrè' ni laa' *Mifuoñaanm ya mɔnm ma nno, ni de' te ni'faal ya niba bó la, ní bre ne-ee?

12 Binitab ηmabe usen be rí teke tibont ni'saan la, ta ηmabe usen ki cen' be-ee?

Ama tinbi ηa tange' nen ke, kime ta yie niba rí pien Kristo ya gbemɔnmɔnt ma nno ne cèrè' ta yie ti li yé uba bo tukl, ne ki ηmabe sukile nibonn ke bo.

13 Na ben ki ye binib bà sɔnh ituon Uwien ya duku ya luo bo nno bi'jier ñeh kuduku nno ya luo bo ne-ee? Ne bà mɔ sɔnh ituon Uwien ya ponpuol saan nno, mɔ ηmabe bí ya bó ne binib tukeh tibont tà ki lá dienh Uwien u'ponpuol bo nno ní.

14 Nno ne Yonbdaan là de' usen ki ye binib bà kpaandeh tigbemɔnmɔnt nno, rí li fuobe tun bo.

15 Ama min ηa tange' i ya sen ke. Ne n kieh kugbɔnku kuu ma nɔ, na yé n nuunh ní de nni n kpe ní de nni ná nno ne. N kpó' la, ní tu nin uba rí cèrè rí líu n jebnh n'ba ná bo nno.

16 Kí tɔke binib tigbemɔnmɔnt tun wɔn la, na yé rí li jebnh n'ba, kime ní yé n'bo liwɔbl ne. Ma tɔke' tũ la, ní bre n'bo ne.

17 Min nin n'yul ne bi cèkre' n'yenm ki sɔnh lituonl bugben la, n bi li nuunh lisuul ne. Na yé n yie ne ki sɔnh lè. Bi niin' nni ne n sɔnh lè, n bi li sɔnh lè ma bo.

18 Nen bo, n'suul si ba? N'suul si rí li tɔkeh binib tigbemɔnmɔnt tuu ki la nuunh niba ne, ki la tuuke n tɔke' binib tigbemɔnmɔnt bugben la, n kpe be rí de nni tibont tà nno.

19 Ma yé uba ya yonb, ama n taa' n'ba ki tien' binib ke ya yonb ηɔ rí le binib bà yebe kí de Kristo ne.

20 *Sufmbe saan, n teh bi teh ma bo ne ηɔ rí le be kí de Kristo. Imàn, ma ji te Moyis ya yiko ya wɔbl ni, ama n lá te nin be la, n pe bi teh ma bo ne ηɔ rí le be kí de Kristo.

21 Bà ηa ben Moyis ya yiko nno saan mɔ n teh ten ben ne ηɔ rí le bi'mɔ kí de Kristo. Na yé n kende' *Uwien ya yiko bo ne, kime n boh Kristo ya yiko ne.

22 Bà ya tekjim ηa faa' mɔ saan la, n te ten ben ne ηɔ rí le bi'mɔ kí de Kristo. Nen bo, binib ke saan n te ten ben ne ηɔ rí ñikn kí cèrè bi'ni biba rí ηmere.

23 Tigbemɔnmɔnt bo ne n teh nen ke, ηɔ n'mɔ rí le n ya bó tu'mɔnm ni.

24 Na ben ki ye binib te minɔnsenniem bo la, bi'ke tiinh ne, ama unibaab wá li sen kí faake nno ne li le lisuul-ii? Nen bo, ni'ke rí li tiinh ki nuunh ní le lisuul.

25 Wá ke nuunh wɔ rí nie kí sen la, u coh u'ba tibont tà yebe ni ne. U teh nno ηɔ wɔ rí le lisuul là nno ηa wuakreh. Tinbi wɔn, ti mɔh ki nuunh lisuul là li tuu ki te ne.

26 Nen bo, min tiinh la, ma ηaake ki tiinh ka ben n joh ná bó, ka te ten unɔkuñil wá ñih ka ηmabe u ñih wá.

27 N biendeh n'gbenent ki gbiekeh, ki teh n'ba ten uyonb ηɔ min wá tɔkeh bitab tigbemɔnmɔnt tuu nno, min bugben la lá líu n ya bó ne.

10

La li ηmabe men Israyel yaab là ηmabe mitetem mà kupenpelku ni nno

1 N'yaabe, n yie ní li ben ná là tu' ti'yaajeb ne. Kutewɔlgbɔnku kuba ne là jii're' ní ki wɔnghe bi'ke usen, ne bi'ke puore' miñuncienm.

2 Kutewɔlgbɔnku nin miñuncienm nno yé bi'ke bo Uwien ya ñunsii ne ki tien' be Moyis ya panpaankaab.

3 Bi'ke là taan' ki jin' tijiebaabt tà ñen' Uwien saan ne,

4 ki taan' ki ñun' miñunbaabm mà ñen' Uwien saan. Imòñ, bi'ke là ñuh miñunm mà nnò Uwien ne là cère' mĩ tòh ki ñeh kujɔtenku kuba ni. Kutenku nnò yé Uwien yaaku ne, ne bi là te nà ke saan la, kú te ne. Kutenku nnò là yé Kristo ne.

5 Nin nen ke Uwien ya yennm ña songe' bi'ni bà yebe bo. Nen bo ne bi là kpokpo' kupenpelku ni.

6 Tibont tuu là tu' ti'yaajeb ñò nè rí de te ucekn ñò ti la tien nà bre ten ben ne.

7 Ni'mò la li pe ibule bo ten bi'ni biba là tien' ma. Ni kele' *Uwien ya gbõnku ni ki ye: «Binib nnò là kele' ki jin' ki ñun', ne ki fii' ki caan' kujelku.»

8 Ti la li teh men sansondl ten bi'ni biba là tien' ma, ki cère' binib itur pile nin ita kpo' uwien uba nnò.

9 Ti la biike men Yonbdaan* ten bi'ni biba là tien' ma ki cère' iwe kèkère' ki ku' be nnò.

10 La li ñulnh men ten bi'ni biba là ñulnh ma ki cère' Uwien ya tond wà kuuleh baa' ki kuku' be nnò.

11 Tibont tuu nnò ke là tu' ti'yaajeb ñò nè rí de binitòb ucekn ne. Bi kele' tù ñò tù rí gbiere tinbi bà ña ji fòke nin ugbengbenyo nnò ne.

12 Nen bo, wà maale' ki ye u se mòmòm mitekjim ya sen ni la, wò rí li ben ki la lu.

13 Mibiikm mà tu' ne nò, yé mibiikm mà li fre kí tu unisaal ke ne. Uwien yé umemàndaan ma nnò, wà rí cère mibiikm mà li faake nin ne rí tu ne. Ama mibiikm lá tu ne la, u li de ne mituam ní juun kí teke, kí wuon ne ni li kp̄ien isen yà kí ñe len.

La li tuuke men ibule nin ituwɛ ya gber

14 Nen bo, n'jotieɛ, wɛ men ibule nin ituwɛ ya gber.

15 N lienh nin ninbi bà nnò, ni yé biyɛnfodɛnb ne. Ninbi mòmòn rí maale kí liike n len' nà nò ya tingi.

16 Ti jinh Yonbdaan ya jier la, ti ñuh midaam mà, ki faareh Uwien mi'bo nnò ña taakeh te nin Kristo ya sɛm-ii? Ti kòh kp̄onò wà ki gbiinh ki ñmònñ nnò ña taakeh te nin Kristo ya gbenent-ii?

17 Kp̄onò nnò te kp̄onò uba ma nnò, nin tí yebe ma ke nnò ti taan' ki tien' tighenɛnt tuba ne. Kime ti'ke taakeh kí gbiinh u ya kp̄onabaab ne.

18 Liike men Israyel yaab teh ma bo. Binib bà jinh bi taah tiwent tà ki teh ituwɛ liponpuol bo ki dienh Uwien nnò, ben nin wòn taakeh ne kí ñe liponpuol nnò bo.

19 N len' nà nò ya tingi si ba? N ye rí ye ibule yé niba ne-ɛɛ? Bii n ye rí ye bi taah tiwent tà ki punh yí nnò ya nont ne yé niba?

20 Na te nnò. N ye rí ye bi tùɔreh ituwɛ yà nnò, ba tùɔreh ki dienh Wien, bi tùɔreh ki dienh isenpol ne. Ne ma yíe ninbi nin isenpol rí li te gber.

21 Na rí fre kí ñu Yonbdaan ya deyiék, kí liebe kí ñu isenpol yaak mò. Na rí fre kí ji Yonbdaan ya jier, kí liebe kí ji isenpol yaar mò.

22 Bii ti yíe tí fin Yonbdaan ya mutuol ne? Ti ñmòbe mituam ki cɛn' wò-ɔɔ?

Cère men ni teh nà ke rí li kpiɛkreh Uwien

23 Tò, «Niba ña yé kuol†» ama na yé ni'ke ne yé nibonmòmòm. «Niba ña yé kuol.» Ama na yé ni'ke ne li tore unil wò rí kp̄ere mitekjim ya sen ni.

24 Uba la nuunh u'tiema mòm, ama wò rí li nuunh bitòb yaam.

25 Ni lɛke' tinònt tà ke bo kidaak ni la, de men kí ñmòn, ki la cère' ni'yennaale rí li jèndeh ne, ní li niireh tù yé bà yaar,

26 kime «Yonbdaan si kitink nin tibont tà ke te ki'bo.»

* 10:9 Bi kpiɛ' ki kele' tighònt tà nnò ya tuba ni ní kele' ki ye Kristo ne. † 10:23 Liike 6:12.

²⁷ Wà ña yé Kristo yò yin' nɛ tijier ya jim, ni tuo' ki jon' la, u de' nɛ nà kɛ la, ji mɛn, ki la cɛrɛ' nɛ yɛnmaale ní li jɛndeh nɛ, ní li niireh tù yé bà yaar.

²⁸ Ama unil tɔkɛ' nɛ ki ye ní yé titɔtuornɔnt la, ni la ji. Wà tɔkɛ' nɛ ki ye ní yé titɔtuornɔnt nno bo nɛ na ní ji ño udaan ya yɛnmaale la jɛndeh wɔ.

²⁹ N niireh u ya daan ya yɛnmaale nɛ la jɛndeh wɔ, ma niireh ninbi yi.

Tɔ, nba la, uba li fre kí maale u' yɛnm ni kí ye: «Bɛ bo nɛ wa ní fre kí tien u bi ñmɔbe usɛn wɔ ní tien nà kí ñɛ utɔ ya yɛnmaale bo?»

³⁰ N faareh Uwien ki jinh tijier la, bɛ bo nɛ bi li liɛbe kí biin nni n faareh Uwien tijier tà bo nno bo?»

³¹ Nɛn bo, ni jinh bii ni ñuh bii ni teh nà kɛ la, ní li teh ní'kɛ ki kpiɛkreh Uwien.

³² Ní yé Suf bii wà ña Suf bii Uwien ya taanl yò nɛ la, ni la cɛrɛ ni'tentiem ní tuln bi'ni uba mɔnɔn.

³³ Ní li teh tɛn n teh ma bo. N sɔngreh binib kɛ ya yɛnm tibont kɛ ni nɛ, ka nuunh n'yul bo ya mɔnm, ki nuunh linigol ya mɔnm ño bɛ ní ñmɛrɛ nɛ.

11

¹ Tekn mɛn n'taal ni tɛn n tɛkn' Kristo ya taal ni ma.

Ujɛ nin upii li te ma bo ikaare ni

² N pɛkeh nɛ nin ni tien n'bó tibont kɛ ni ma, ki pɛ Kristo ya nikipiɛb ya wɔknm mà n là wɔkn' nɛ mɛ nno bo mɔnmɔnm nno.

³ Ama n yɛ ní bɛnde kí ye jɛ kɛ jɛ ya cɛn si Kristo nɛ. Pii kɛ pii mɔ ya cɛn si uje nɛ, nɛ Kristo mɔ ya cɛn si Uwien.

⁴ Ujɛ wà kɛ kàareh bii u sɔkndeh Uwien ya ñobon ki cùube nibonn la, u jindeh u'cɛn nɛ ifɛ.

⁵ Ama upii wà mɔ kɛ kàareh bii u sɔkndeh Uwien ya ñobon, bonn ña ñaake u'yul bo la, u mɔ jindeh u'cɛn nɛ ifɛ, kime ní te tɛn u kuo' u'yur* nɛ.

⁶ Upii laa' wa ní taa niba kí ñɛkn u'yul bo la, wɔ ní tu kí ce u'yur-a! Ama upii cen' u'yur bii u kuo' tù la, ní yé u'bo ifɛ nɛ. Nɛn bo, wɔ ní li taah niba kí ñɛkndeh u'yul bo.

⁷ Ujɛ kàareh la, wa kɛ wɔ ní li cùube bonn, kime u yé Uwien ya nɛnɛnku nɛ, kí wɔngɛh Uwien ya kpiɛke. Ama upii wɔn wɔngɛh uje ya kpiɛke nɛ.

⁸ Na yé Uwien là taa' upii ya gbɛnɛnt bo nɛ kí tien' uje, u là taa' uje ya gbɛnɛnt bo nɛ kí tien' upii,

⁹ nɛ na yé upii bo nɛ Uwien là ñɛn' uje ama uje bo nɛ Uwien là ñɛn' upii.

¹⁰ Nɛn bo nɛ Uwien ya tondb bo, ní kɛ upii ní taa niba kí ñɛkn u'yul bo kí wuɔn kí ye u ñmɔbe usɛn wɔ ní tien u teh nà.

¹¹ Tɔ, nin nɛn kɛ Yonbdaan ya sɛn ni wɔn, pii ña te la, jɛ ña te. Jɛ mɔ ña te la, pii ña te.

¹² Kime ní yé imɔn nɛ, Uwien là taa' uje ya gbɛnɛnt bo nɛ kí tien' upii, nɛ upii mɔ nɛ maah uje. Nɛ nɛn kɛ ñɛn' Uwien saan nɛ.

¹³ Ninbi mɔnɔn maale mɛn kí liike, upii kàareh niba ña ñaake u'yul bo la, ní cuube-ee?

¹⁴ Uwien ñɛn' tibont ma bo mɔnɔn wuɔn' kí ye uje tuke tiyufɔfɔkrt la, ní yé ifɛ nɛ.

¹⁵ Upii wɔn bo, tiyufɔfɔkrt yé ukpiɛke nɛ. Kime Uwien de' wɔ tiyufɔfɔkrt tù ní li piibe u'yul bo nɛ.

¹⁶ Unil nuunh wɔ ní li niɛh isɛn kɛ ni la, udaan ní li bɛn kí ye tinbi ña ñmɔbe mi ya tetem, Uwien ya táan yaab mɔ ña ñmɔbe mɛ.

* 11:5 Pɔl ya yo upii là kuo' u'yur bii u cen' tù la, ní yé u'bo ifɛ nɛ.

*Yonbdaan ya jier**(Matie 26:26-29; Mark 14:22-25; Luk 22:14-20)*

¹⁷ Tɔ, n gbiereh nɛ ma nɔ n li tɔke nɛ usɛn wà bo ma n rì pèke nɛ, kimɛ ni taakeh ni'taan la, na teh nà li tore nɛ, ni teh nà li saa nɛ nɛ.

¹⁸ Mikpiɛkm n cii' bi ye ni taakeh itaan la, ni nɔmɔbe ipàpàare nɛ. Nɛ n teke' ki jin' ki ye bi tɔke' nni tigber tà nnɔ, tuba yé tigbermònt nɛ.

¹⁹ Imòn, uyo uba la, nì kpɛ miborm nì li te nì'nì nɔ be rì bɛnde bà cinbe ki yé bigbermòndɛnb nɛ.

²⁰ Ni lá taan' la, na yé ni cinbe ki jinh Yonbdaan ya jier nɛ,

²¹ kimɛ wà kɛ kpɛleh wɔ nì ji u'tiema jier nɛ. Mikònm nɔmɔbe uba, utɔ mɔ ñun' ki yibe' nɔ.

²² Na nɔmɔbe den nì ji kí ñu nɛn bó-oo? Bii ni yindeh Uwien ya taanl yaab nɛ, ki jindeh bijiinb ife? N li len kí ye ba? N li pèke nɛ nɛ-ɛɛ? Ma nì pèke nɛ u ya sɛn bo.

²³ Tɔ, min cii' miwòknm mà sɔ Yonbdaan saan nɛ ki taa' mè ki wòkn' nɛ. Kuñonku kùà bi là li kuore Yonbdaan *Yesu nnɔ, nɛ u taa' kpɔnɔ

²⁴ ki faare' Uwien, ki kòkuɔ, nɛ ki ye: «Nà sɔ yé n'gbɛnɛnt n taa' ki de' nɛ. Li teh mɛn nnɔ kí li tiɛn n'ból.»

²⁵ Bi jin' ki tì gben', nɛ u taa' midaam mɔ, ki faare' Uwien, nɛ ki ye: «Midaam miɛ yé n'sɛm nɛ, ki wongeh ki teh Uwien cuo' nin binib kujotiefɛnku. Uyo wà kɛ ni ñuh mè la, nì li teh nnɔ kí li tiɛn n'ból.»

²⁶ Kimɛ uyo wà kɛ ni nɔmɔnh kpɔnɔ wuɔ, ki ñuh midaam miɛ la, ni tɔkeh binib Yonbdaan ya kuum ya gber nɛ, kí tì baa lidaali là u li baa nì.

²⁷ Nɛn bo nɛ wà kɛ nɔmɔnh Yonbdaan ya kpɔnɔ, kí ñuh u'daam, ka boh tijier bugben la, u biindeh u'ba nɛ Yonbdaan ya gbɛnɛnt nin u'sɛm bo.

²⁸ Nɛn bo, unil kɛ rì tùɔre kí maale kí liike u'tetem te ma bo kí yaan kí nɔmɔnh kpɔnɔ nnɔ, kí ñu midaam nnɔ.

²⁹ Kimɛ unil nɔmɔn' kpɔnɔ nnɔ, ki ñun' midaam nnɔ, ka bùh ki teh nì yé Yonbdaan ya gbɛnɛnt là, u nɔmɔnh, ki ñuh ma nnɔ, u nuunh u'tiema yul bo ya tudere nɛ.

³⁰ Nɛn nɛ cèrɛ' nì'nì bà yɛbe yé biwiɛnb, bitɔb yé ijiin, bà yɛbe mɔ kpo'.

³¹ Ti tùɔre' ki maale' ki liike' tì'tetem te ma bo la, Yonbdaan nɔ rì dɛre tì'tub nnɔ.

³² Ama u dieh tì'tub la, u cekndeh tɛ nɔ u la lá bu kí biin unɛndun ya nib kí yekn tɛ nɛ.

³³ N'yaabe, nɛn bo, ni tì taan' nì ji la, nì li guureh tɔb.

³⁴ Mikònm nɔmɔbe wà la, wɔ nì ji u'den, nɔ ni la lá taan kí li nuunh nì'tiema tudere.

Tigber tà sɛn' nnɔ, n lá baa' la, n li tùɔre tu'mɔ.

12*Mifuoñaanm ya paabu*

¹ Tɔ, tì ji n liike mɛn *Mifuoñaanm ya paabu ya gber. N'yaabe, ma yíe nì li te ka bɛn Mifuoñaanm dienh bupaabu bùà kɛ ya bol nnɔ ya gber.

² Ni bɛn ki ye na laan là pɛ Uwien ya sɛn bo ma nnɔ, ibule nɛ là co nɛ ticuɔr nɛ na nì fre kí nɔmɛre i'saan, ki bɛn mɔ ki ye ibule nnɔ nɔ lienh.

³ Nɛn bo nɛ n yíe nì tùɔre kí bɛnde kí ye *Uwien ya Fuoñaanm cèreh unil tɔkeh tigber la, wa nì fre kí len kí ye: *Yesu nì juore fɛnm. *Mifuoñaanm nɔ ñi la, nìl mɔ nɔ nì fre kí len kí ye: *Yesu yé Yonbdaan.

⁴ *Mifuoñaanm ya paabu te ibol ibol nɛ, ama mi ya Fuoñaanbaabm nɛ dienh nì'kɛ.

5 Itùon te ibol ibol ne, ama wà ke sònɔh ki dienh Yonbdaan uba ne.

6 Itùon ya sònɔm te ibol ibol ne, ama Uwien uba ne cèreh unil ke sònɔh itùon.

7 *Mifuoñaanm dienh wà ke bupaabu nê ní li toreh unil ke ne.

8 *Mifuoñaanm ne dienh uba miyɛnfoleɔnm. Mi ya Fuoñaanbaabm ne dienh utò mɔ mibɛnm.

9 Mɛn ne dienh uba mitekjim mà yɛbe, ki dienh utò mɔ bupaabu bùa cèreh u buuh biwiɛnb.

10 Mí dienh uba mituɔm wɔ ní li teh miyɔkm ya bont, ki cèreh utò mɔ sɔkndeh Uwien ya ñɔbon, ki cèreh utò mɔ sekndeh ki bɛndeh nà yé *Mifuoñaanm yaann nin nà ña yé Fuoñaanm yaann, ki cèreh uba lien milencɛnm ibol ibol, ki cèreh utò mɔ sɔkndeh milencɛnm nnɔ.

11 Mí ya Fuoñaanbaabm ne cèreh tibont nnɔ ke teh. Mí dienh unil ke bupaabu jɛɛ mí yíe ma bo ne.

Tigbɛnɛnt te tuba ne, ama tu'gbɛnɛnbɛl te ligol ne

12 Tɔ, liike mɛn unisaal ya gbɛnɛnt te ma bo. Tù ñmɔbe igbɛnɛnbɛl ligol ne. Nin í te ligol ma ke nnɔ, í taan' ki tien' tigbɛnɛnbaabt ne. Kristo yaam mɔ te nnɔ ne.

13 Kimɛ ti'ni bà yé *Sufmbɛ nin bà ña yé Sufmbɛ, bà yé iyonbe nin bà ña yé yonbe, Mifuoñaanbaabm ne jiiɛ' ní ti'ke bo kí yé ti'bo Uwien ya ñunsii, kí tien' te unibaab. Ti'ke ñun' mí ya Fuoñaanbaabm ne ten miñunm.

14 Tɔ, tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl ña te liba, í te ligol ne.

15 Litaal tɔke' kí ye: «Ma yé nuɔ ma nnɔ, ma yé gbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl» la, lí li fre kí bore lí'ba kí la tuuke gbɛnɛnt bo-oo?

16 Litubl mɔ tɔke' kí ye: «Ma yé nunbu ma nnɔ, ma yé gbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl» la, lí li fre kí bore lí'ba kí la tuuke gbɛnɛnt bo-oo?

17 Tigbɛnɛnt ke bi yé bununbu ne la, unil bi li teh mila kí ciɛh? Tù tí bi yé litubl ne la, u bi li teh mila kí ciɛh unu?

18 Ama Uwien tien' tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl ke gbɛnɛnbɛl lí'buol u yíe ma bo ne.

19 Tigbɛnɛnt ke bi yé ligbɛnɛnbɛl liba la, ní bi lí yé tigbɛnɛnt-ii?

20 Nɛn bo, igbɛnɛnbɛl te ligol ne kí taan' kí tien' tigbɛnɛnbaabt.

21 Nɛn ne cèrɛ' bununbu ña ní fre kí tɔke unuɔ kí ye: «Ma ciɛke ñɛ.» Liyul mɔ ña ní fre kí tɔke itáan kí ye: «Ma ciɛke ne.»

22 Na te nnɔ. Tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl yà bi likeh yɛ ten ya yé bonn nnɔ mɔnɔn ñmɔbe lituonl ne.

23 Igbɛnɛnbɛl yà ña ñmɔbe sel nnɔ, tí dienh yɛn ne lisel kí cɛn' i'tò. Ne tigbɛnɛnt ya nà'saan yé ifɛ ya bonn nnɔ, tí tùɔrɛh nɛn saan ne mɔnmɔnm.

24 Ama tigbɛnɛnt ya nà'saan ña yé fɛ ya bonn nnɔ ña nuunh mí ya tùɔrm ke. Uwien ne tien' tigbɛnɛnt ne kí de' tigbɛnɛnt ya nà'saan ña ñmɔbe sel nnɔ, lisel kí gbien',

25 ña tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl la boreh i'tò, ama yè ní lí kpɛ buñɔbu kí lí toreh i'tò.

26 Tigbɛnɛnt ya niba saan wi la, ní'ke saan wi ne. Niba saan laa' lisel la, ní'ke saan lí ñmɔbe uyɛnsonge ne.

27 Ninbi ne yé Kristo ya gbɛnɛnt, ne unil ke yé tigbɛnɛnt nnɔ ya gbɛnɛnbɛl.

28 Uwien cèrɛ' binib bà sònɔh u'taanl ní si: mikpiɛkm, *Yesu ya tondb, nle bo *Uwien ya ñɔbonsɔknb, nta bo biwɔnwɔknb. Ní ya puoli bó ne u de' bà bupaabu bɛ ní lí teh miyɔkm ya bont nin u de' bà bupaabu bɛ ní lí buuh biwiɛnb nin u de' bà bupaabu bɛ ní lí muɔh binib nin u de' bà bupaabu bɛ ní lí likeh binitɔb nin u de' bà bupaabu bɛ ní lí lien milencɛnm ibol ibol nnɔ.

29 Bi'ke yé *Yesu ya tondb ne-εε? Bi'ke yé *Uwien ya ñobonsoknb ne-εε? Bi'ke yé biwɔnwɔknb ne-εε? Bi'ke teh miyɔkm ya bont ne-εε?

30 Bi'ke ηmɔbe bupaabu be ri li buuh biwiɛnb ne-εε? Bi'ke lienh milencɛnm ibol ibol ne-εε? Bi'ke sɔkndeh milencɛnm ibol ibol nnɔ ne-εε?

31 Tɔ, cɛre mɛn ni'nun ri li mɔn bupaabu bua mɔn ki cɛn' bupaabu ke ya bol bo.

Ama fɛnfɛnnɔ n li wuɔn ne usɛn wà mɔn ki cɛn' isɛntɔ.

13

Miyɛm ne cɛn' nibonn ke

1 N lienh binib ya lenm nin Uwien ya tondb ya lenm ke, ka nín ji yíe nib la, n te ten lisɛnbuɔl bii ligangaal là muɔh ki ηmɔbe kuwaaku ne.

2 Ní yé n ηmɔbe bupaabu ki sɔkndeh Uwien ya ñobon, ki ben tigber tà ke buɔ, ki ηmɔbe mibɛnm ke ya bol, ki ηmɔbe mitekjim ki tí gben', mǐ li fre kí cɛre ijuɔn ri nɛbre i'buɔl ηɔ ka yíe nib la, ma yé bonn.

3 Ní yé n taa' n'faal ke ki gbighiire' binib, ki tuo' bi wín' nni ηɔ ka yíe nib la, ma ηmɔbe kpɛle uba nin utɔ.

4 Unil ηmɔbe miyɛm la, u ηmɔbe lifɛsɔngl ne, ki ηmɔbe tinimɔnt, ka ηmɔbe nunfɔke, ka wɔngɛh u'ba, ka ηmɔbe gbengt,

5 ka teh fɛ ya bonn, ka nuunh u'tiɛma mɔnm, ka yé benpiebdaan, ka ηuuh nib bo.

6 U'yɛnm ηa sɔnge nà ηa cuube bo, ama u'yɛnm pɛ tigbɛmɔnt bo ne.

7 Unil ηmɔbe miyɛm la, u ηmɔbe sukɛ tibont ke ni ne, ki du Uwien bo isɛn ke ni, ki ηmɔbe lidɛndɛnl isɛn ke ni, ki ηmɔbe kuminku nà ke li tu wɔ bo.

8 Miyɛm ηa ri gben fiebu. Uwien ya ñobon ya sɔknm mɛn li gben ne. Milencɛnm mà binib lienh mè nnɔ mɔ li gben. Mibɛnm mɔ li gben.

9 Fɛnfɛnnɔ wuɔ ti ben jenjenku ne, ne ki sɔkndeh Uwien ya ñobon mɔ jenjenku.

10 Ama nà mɔn ki tí gben' lá baa' uyo wà la, ti ben nà nin ti teh nà jenjenku nnɔ ke li gben ne.

11 N là yé kibuk ma nnɔ, n là lienh mibuwaalenm ne, ki ben tibont ya tingi kibuk ben ma bo, ki maaleh kibuk maaleh ma bo. N tí tien' uciɛn, ne kí dàan' ibuwaatùn.

12 Fɛnfɛnnɔ, ti lenh tibont dɔmudɔmu ne, nǐ te ten ti likeh kinunliik kà ηa lenh mɔnmɔnm ni ne, ne ki lenh tijinjint. Ama uyo we ní tí lɛ tù nin ti'nunbu. Fɛnfɛnnɔ ma laan ben tibont ki tí gben'. Ama uyo we ní ri bende tù kí tí gben ten Uwien ben nni ma bo.

13 Tɔ, mitekjim nin lidɛndɛnl nin miyɛm tuu ki te ne, ama tibont tuta nnɔ ni miyɛm ne cɛn' tu'ke.

14

Mifuoñaanm ya paabu li toreh Kristo ya taanl yaab ke ne

1 Li nuunh mɛn ní li yíe binib, kí cɛre ni'nun ri li mɔn *Mifuoñaanm ya paabu bo; ni'ke tu nin bupaabu bua li cɛre ní li sɔkndeh Uwien ya ñobon.

2 Kimɛ unil lienh milencɛnm la, wa lienh nin nib, u lienh nin Uwien ne. Uba ηa ciuh u lienh ki teh bà. *Mifuoñaanm ne cɛreh u lienh tigber tà buɔ.

3 Ama unil sɔkndeh Uwien ya ñobon la, u lienh nin binib ne, ki toreh be bi kpiɛnh mitekjim ya sɛn ni, ki saakreh bi'gbenɛnt, ki sɔngreh bi'yɛnm.

4 Wà lienh milencɛnm la, u kpiɛndeh u'ba ne mitekjim ya sɛn ni. Ama wà sɔkndeh Uwien ya ñobon toreh Kristo ya taanl yaab ne be ri kpɛre mitekjim ya sɛn ni.

5 N yé ni'ke ní li lienh milencenm, ama n tũre' ki fe ní li sòkndeh Uwien ya ñabon ne. Wà sòkndeh Uwien ya ñabon cen' wà lienh milencenm. Ama ní yé unil te kí sòkn milencenm nnò la, ni'mò li fre kí tore Kristo ya taanl yaab be ní kpére mitekjim ya sen ni.

6 N'yaabe, ní yé n baa' ni'saan ki lá lienh milencenm baba, ka cèreh ni bēndeh Uwien ya gbēbòlkaar, ka cèreh ni bēndeh gbēmànt, ka sòkndeh ne Uwien ya ñabon, ka wòknh ne wòknm miba nin mitòm la, n toreh ne nínò-ò?

7 Tò, maale mēn kí liike bi taah tibont tà ki jeleh kujelku nnò te ma bo. Ní yé liwol bii kubieku ne tu'muò ña bore' la, bi lí tien mila kí bēnde nà ke muòh ma bo?

8 Unil piebe' butòbu ya natunl ka piebe' mōnmōnm la, ñmē li bonde butòbu?

9 Ni'mò yaam te nnò ne. Ni lienh inñabon ñeh ni'ñuon ni nib ña ciih i'tingi la, bi lí tien mila kí bēnde ni ye ní ye bà? Ni lienh ki wienh fēnm ne.

10 Ma bēn ilenbol ya ñòbu uñendun wuu ni, ama lenm miba ña te ka ñmòbe mi'tingi.

11 Ma ciih nil ya lenm la, u yé ucaan ne n'bo, ne n'mò yé ucaan u'bo.

12 Ni'mò yaam te nnò ne. Ni'nun mōn *Mifuoñaanm ya paabu bo ma nò, tũre mēn kí li nuunh bù, ama ní li nuunh bupaabu bùa lí tore Kristo ya taanl yaab be ní kpére mitekjim ya sen ni.

13 Nēn bo, unil lienh milencenm la, wò ní li kàareh, Uwien ní de wò bupaabu bùa lí cère wò ní fre kí sòkn milencenm nnò.

14 Kime n kàareh milencenm ni la, *Mifuoñaanm ne cère' n kàareh, n'bugben ña bēn n teh bà.

15 Nēn bo, n lí tien mila? *Mifuoñaanm cèreh n kàareh milencenm ni la, n lí kàareh n bēn milenm mà mō ni ne. Mí cèreh n gēh iyuon milencenm ni la, n lí gēh n bēn milenm mà mō ni ne.

16 Kime *Mifuoñaanm cèreh a faareh Uwien milencenm ni baba ñò unil te ni'ni, ka bēn niba Uwien ya sen ni la, u lí tien mila kí ye «Ami»? Kime wa ciih a lienh ki teh bà.

17 Imàn, a faareh Uwien ní mōn cēen ne, ama na toreh bitòb be ní kpére mitekjim ya sen ni.

18 N faareh Uwien nin n lienh milencenm ki cen' ni'ke ma nnò.

19 Ama n te Kristo ya taanl yaab ni, ki tu ki len' inñabon injun Ì wien ki wòkn' be la, ní tu nin ní len inñabon itur piik milencenm ni.

20 N'yaabe, la te mēn ten mubumu ni'yēnmaale ni. Nà bre ya tienm wōn, lí te mēn ten mucēnfēndmu, ama iyēnmaale ni wōn, lí maaleh mēn biciēnb maaleh ma bo.

21 Ní kēle' *Uwien ya gbōnku ni ki ye Yonbdaan ye:

«N lí cère linibotòl ya nib ne ní len nin n'nib biē milencenm, nin nēn ke ñò, ba ní cenge n'bó.»

22 Nēn bo, milencenm ña yé ñieku binib bà teke' Uwien ki jin' nnò bo, ama mí yé kudieku bà ña teke' wò ki jin' nnò bo ne. Uwien ya ñabon ya sòknm mēn yé kudieku bà teke' wò ki jin' nnò bo ne, ma yé ñieku bà ña teke' wò ki jin' nnò bo.

23 Ní yé Kristo ya taanl yaab ke taan' ñò bi'ke lienh milencenm la, binib bà ña bēn niba Uwien ya sen ni bii binib bà ña teke' wò ki jin', kōn' ní la, ba ní ye ní ye iwaar-ii?

24 Ama unil ke sòkndeh Uwien ya ñabon, wà ña teke' wò ki jin', bii wà ña bēn niba u'sen ni kōn' ní la, binib ke lienh nà nnò ne lí cère wò ní bēnde kí ye u yé ubierdaan, ne u'yēnm ní saa u'biere bo.

25 U'fɛl bo ya gber ke li nɛ upaan bo. Nnɔ nɛ u li gbaan, kɪ puke Uwien, kɪ ye nɪ yé imɔn nɛ, Uwien mɔnbe ki te ni'ni.

Kristo yaab taan' la, bi la teh tibont ηmerkηmerki

26 N'yaabɛ, ti li tien mila? Ni lá taan' la, wá ηmɔbe iyuon la, wá rí gè. Wá mɔ ηmɔbe miwɔknm la, wá rí wɔkn. Uwien cère' wá bende' u'gbɛɔlkaar la, wá rí tɔke tù bitɔb. Wá mɔ ηmɔbe bupaabu wá rí len milencɛnm la, wá rí len bii wá rí sɔkn mè. Wá teh ná ke la, wá rí cère nɛ rí li toreh Kristo yaab bɛ rí kpère mitekjim ya sen ni.

27 Binib ye bɛ rí len milencɛnm la, nɛ li yé bile bii bita. Ní la gèbre' binib bita. Bɛ rí li lienh uba uba. Uba mɔ rí li sɔkndeh bi lienh ki teh bà.

28 Nil ηa te litaanl nnɔ ni kɪ sɔkn la, bɛ rí li ηmin, kɪ li lienh bi'yɛnm ni nin Uwien.

29 Ní yé Uwien ya nɔbon ya sɔknm mɔ la, bile bii bita rí sɔkn, bitɔb rí fiin kɪ liike bi sɔkndeh ná nnɔ ya tɔngi.

30 Uwien cère' unitɔ bende' u'gbɛɔlkaar litaanl nnɔ ni, ki ye wá rí sɔkn tù la, wá bi lienh nnɔ rí ηmile.

31 Imɔn, ni'ke li fre kɪ li sɔkndeh Uwien ya nɔbon ama ní li sɔkndeh uba uba. Ni teh nnɔ la, unil ke li bende Uwien ya gber, nɛ ní li saake unil ke ya gbɛnɛnt.

32 Unil sɔkndeh Uwien ya nɔbon la, u li fre kɪ li coh u'ba.

33 Kime Uwien ηa yé fɛnfɛnm, u yé nibonn ke rí li te ni'donbó nɛ.

Ni te ma Kristo yaab ya táan ke ni si:

34 Bipiib li ηmin nɛ itáan ni. Ba ηmɔbe sen bɛ rí len, bɛ rí li blinh bi'yul, kime ní kele' nnɔ nɛ Moyis ya gbɔnt ni.

35 Bi yé bɛ rí tɔrɛ kɪ cii niba ya tɔngi la, bɛ rí tɪ niire bi'ciɛb idonbó; kime na kpɛ pii rí li lienh Kristo ya taanl ni.

36 Bii Uwien ya gber nɛn' ninbi saan nɛ-ɛɛ? Ninbi baba nɛ cii' tù-uu?

37 Unil maaleh ki teh u yé *Uwien ya nɔbonsɔknl bii u maaleh ki teh *Mifuoñaanm te u'ni la, wá rí bende kɪ ye n kele' ná nɔ yé Yonbdaan ya wɔbl nɛ.

38 Unil wá ηa tɔnge' nɛ la, Uwien mɔ ηa rí tɔnge wɔ.

39 N'yaabɛ, nɛn bo, cère mɛn ni'nun rí li mɔn ní li sɔkndeh Uwien ya nɔbon, ki la pien nil u la len lencɛnm.

40 Ama ní li teh nibonn ke ni'donbó, ki la teh ηmerkηmerki.

15

Kristo ya mekrm bitenkpiib ni

1 N'yaabɛ, n yé rí tiere nɛ n lá tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tà, ni teke' tù, ki ηuuke tù mɔnmɔnm nnɔ nɛ.

2 Ni ηuuke tù n lá tɔke' nɛ tù ma bo la, tun bo nɛ ni li ηmɛre. Nnɔ ηa ní la, ni teke' kɪ jin' fɛnm nɛ.

3 N lá cii' ná nnɔ n cinde' kɪ tɔke' nɛ nɛn nɛ. Nɛn si: Tí'biere bo nɛ Kristo kpo'. Ní lá kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ní lá li tien nnɔ nɛ.

4 Bi sube' wɔ, nɛ wienta daali u mekre' bitenkpiib ni. Ní lá kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ní lá li tien nnɔ nɛ.

5 U cère' Píɛr* laa' wɔ, ni ya puoli bó nɛ u cère' bitondb piik nin bile nnɔ ke laa' wɔ.

6 Nɛ ki liebe' ki cère' u'panpaankaab mɔ taan' ki laa' wɔ ki gèbre' binib kobijun. Bi'ni bà yebe biɛ kɪ fuobe, nɛ biba mɔ kpo'-a!

7 U liebe' ki cère' Saak laa' wɔ, nɛ ki cère' bitondb ke mɔ laa' wɔ.

* 15:5 Liike 1:12.

⁸ Bi'ke yaam ti gèbre', ne u cère' min wà te ten kibuk kà bi lòre' kè nnò mɔ fòre' ki laa' wɔ.

⁹ Imòn, min ne yé *Yesu ya tondb ke ya gbaarkε. Ma kpe be ri yin nni *Yesu ya tond mɔnɔn, kimε n lá jendeh Uwien ya taanl yaab ne.

¹⁰ Ama Uwien ya juokm bo ne n ji te ten n te ma fenfennɔ wuɔ nɔ. U juoke' nni mijuokm ma nnɔ ɲa juore' fenm. Ma juore' fenm, kimε n'gbenent ben' lituonl ni ki cen' bi'ke. Na yé n taa' n'tiema tuɔm ne ki sɔn' lituonl nnɔ, n laa' Uwien ya juokm mà nnɔ ne cère' n sɔn'.

¹¹ Tɔ, nɪ yé min ne bii ben ne tɔke' ne tighemɔnmɔnt la, ti'ke tɔke' ne tighɛbaabt ne, ne ni teke' tun ne ki jin'.

Uwien li mɛkre bitenkpiib

¹² Tɔ, ti tɔkeh ki teh Kristo mɛkre' bitenkpiib ni ne. Nɪ tien' mila ni'ni biba lienh ki teh bitenkpiib ɲa ri mɛkre'?

¹³ Nɪ yé bitenkpiib ɲa ri mɛkre la, Kristo mɔ ɲa mɛkre' ne-a!

¹⁴ Kristo ɲa mɛkre' la, ti tɔkeh tighemɔnmɔnt tà nnɔ yé fenm ne, ne ni'tekjim mɔ yé fenm ne.

¹⁵ Bitenkpiib ɲa ri mɔnbe kí mɛkre la, nɪ wɔngɛh ki teh ti nendeh Uwien bo ne-a! Kimε ti lienh ki teh u mɛkre' Kristo ne, ne wa mɛkre' wɔ-a!

¹⁶ Tɔ, bitenkpiib ɲa ri mɛkre la, Kristo mɔ ɲa mɛkre' ne-a!

¹⁷ Ne Kristo ɲa mɛkre' la, ni'tekjim yé fenm ne, ne ni juore' ki te ni'biere ni ne.

¹⁸ Nnɔ la, Kristo yaab bà kpo' nnɔ mɔ juore' fenm ne.

¹⁹ Nɪ yé ti ɲmɔbe lidendɛnl Kristo bo unɛndun wuu ni ya fuobm baba bo ne la, ti yé bicɛɛkɛnb ki cen' binib ke.

²⁰ Ama imòn ne, Uwien mɔnbe ki mɛkre' Kristo. Wɔn ne yé unil wà kpiε' ki mɛkre' bitenkpiib ni, ki wuɔn' ki ye bitenkpiib mɔ lá li mɛkre.

²¹ Kimε unibaab bo ne mikuum baa', ne unibaab mɔ bo ne bitenkpiib li mɛkre.

²² Adam bo ne binib ke kpukɔkeh, ne Kristo mɔ bo ne binib ke li mɛkre.

²³ Ama wà ke nin u'sensien ne. Kristo ne yé unil wà kpiε' ki mɛkre'. U lá baa' la, binib bà yé u'yaab nnɔ mɔ li mɛkre.

²⁴ Ni ya puoli bó ne Kristo li gben nà ɲmɔbe ufaa ke ya bol nin nà ɲmɔbe mituɔm ke ya bol, kí taa libel kí jiin kí de u'Baa Uwien. Ugbengbenyo nɪnɔ.

²⁵ Kimε u li yé ubɛr ne kí ti baa uyo wà Uwien li cère wɔ ri te u'nennɛndb ke bo litaal.

²⁶ Mikuum ne yé unennɛndfɔrke wà u li gben u'gber.

²⁷ Imòn, Uwien cère' u te' nibonn ke bo litaal ɲɔ. Ama bi ye: «U te' nibonn ke bo litaal la», nà yé u te' Uwien mɔ bo ne, kimε Uwien ne cère' u te' nibonn ke bo litaal.

²⁸ Uyo wà Kristo li yé ucien nibonn ke bo nnɔ, u ya yo ne wɔn Kristo wà yé Uwien ya Bijε nnɔ mɔ li jiin ticiɛnt kí de Uwien wà de' wɔ ticiɛnt nibonn ke bo nnɔ. Nnɔ ne Uwien li tũɔre kí li yé ubɛr nibonn ke bo.

²⁹ Tɔ, maale mɛn kí liike binib bà cèreh bi siih be Uwien ya ɲunm bitenkpiib ya taal ni nnɔ ya gber. Nɪ yé bitenkpiib ɲa ri mɛkre la, nɪ li tore be ba? Bitenkpiib ɲa ri mɛkre la, be bo ne bi cèreh bi siih be Uwien ya ɲunm bi'taal ni?

³⁰ Nɪ yé bitenkpiib ɲa ri mɛkre la, be bo ne tinbi sɔnh ituɔn yà cèreh kinunbɔnk tuu ki bàareh te?

³¹ N'yaabe, nɪ yé imòn ne, idaan ke mikuum kpáakeh nni ne. Nɪ liebe' ki ye imòn mɔ ne ki ye ninbi ne yé n'bo ijenjɛbn Yonbdaan *Yesu Kristo ya sɛn ni.

32 Ní yé n m̀n' nin muwɛnbiimu Efɛs ya du bó inisaalyɛnmaale baba bo nɛ la, n kpɛle si ba? Ní yé bitɛnkpiib ɲa rí mɛkre la, c̀ere mɛn tí li jinh kí ɲuh-a, kimɛ wenli tí li wun kpo-a!

33 La c̀ere mɛn uba rí lere nɛ. «A t̀okeh nin unibiɛrɔ la, a'm̀o li tí gben kí saa nɛ.»

34 Cuo mɛn ni'ba ki la teh mɛn biɛre, kime ni'ni biba ɲa ben Wien. N len' ná nɔ yé ni'fɛ nɛ.

Bà li mɛkre ya gbenɛnt li te ma bo

35 Ama uba li fre kí niire kí ye: «Bitɛnkpiib li mɛkre mila bo? Bi mɛkre' la, bi'gbenɛnt li te mila bo?»

36 Ujər sin, a bule' nibonbuonn ná kpo' la, na rí pɛ.

37 Nibonbuonn ná a bule' nɛ nnɔ ɲa yé ní pɛn' ná nnɔ, ní yé ní lá li l̀uon ná nnɔ nɛ. Nba la, a bule' iji nɛ, mitɔm la, tibontɔr.

38 Nɛ Uwien c̀ereh mibim kɛ pɛh mipiɛm u yé ma bo. Nɛ bim kɛ bim nin mipiɛm nɛ.

39 Bonn kɛ bonn nin ni'gbenɛnt nɛ. Binib ya gbenɛnt te tu'ba nɛ, tiwent mɔ yaar tu'ba, inuɔn mɔ yaar tu'ba, ijɛn mɔ yaar tu'ba.

40 Kutaaku bo ya bont te tu'ba, nɛ kitink bo yaar mɔ te tu'ba. Kutaaku bo yaar ya m̀nbe nin kitink bo yaar ya m̀nbe ɲa tɛ.

41 Uwien ya wien te u'ba nɛ, uɲmaal mɔ yu u'ba, iɲmaabii mɔ yu u'ba. Iɲmaabii m̀nɔn kɛ ya wien ɲa kpɛ.

42 Bitɛnkpiib lá mɛkre' la, ní li te nnɔ nɛ. Bi sube' bɛ nin tigbenɛnt tà nnɔ li b̀ure nɛ, ama bi li mɛkre nin tà nnɔ tun ɲa rí b̀ure.

43 Bi subeh nin tigbenɛnt tà nnɔ ɲa ɲmɔbe sel, bi li mɛkre nin tà nnɔ, tun ɲmɔbe ukpieke nɛ. Bi subeh nin tigbenɛnt tà nnɔ ɲa ɲmɔbe tuɔm, bi li mɛkre nin tà nnɔ, tun ɲmɔbe mituɔm nɛ.

44 Bi subeh nin tigbenɛnt tà nnɔ, t̀u yé tinisaalgbenɛnt nɛ. Bi li mɛkre nin tà nnɔ yé *Mifuoɲaanm li de tà nɛ. Tinisaalgbenɛnt te la, *Mifuoɲaanm dienh tà mɔ te nɛ.

45 Nɛn bo nɛ ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Adamkpiek lá yé unisaal nɛ,» ama Adamfɔrke† wɔn yé *Mifuoɲaanm ya daan nɛ ki dienh limiel.

46 Ná yé tí li kpie kí li ɲmɔbe *Mifuoɲaanm dienh tigbenɛnt tà nnɔ nɛ. Tí li ɲmɔbe tinisaalgbenɛnt nɛ kí yaan kí lá lɛ *Mifuoɲaanm dienh tà nnɔ.

47 Uwien lá taa' titent nɛ ki tien' unikpiek. U yé titent nɛ. Unilie wɔn, wɔn ɲɛn' paaki bó nɛ ki jiire' ní.

48 Bi taa' titent ki tien' unikpiek wà nnɔ te ma bo nnɔ, bà yé kitink bo yaab mɔ te nnɔ nɛ. Wà ɲɛn' paaki bó ki jiire' ní te ma bo nnɔ, bà li yé paaki bó yaab nnɔ mɔ li te nnɔ nɛ.

49 Tí naan unil wà bi taa' titent ki tien' wɔ ma nnɔ, nnɔ nɛ tí lá li naan wà ɲɛn' paaki bó ki jiire' ní nnɔ mɔ.

50 N'yaabɛ, n ye rí t̀oke ná sɔ: ná ɲmɔbe tigbenɛnt nin misɛm ɲa rí fre kí kɔ Uwien ya bɛl ni. Na li b̀ure nin ná ɲa rí b̀ure ɲa rí fre kí taan.

51 Cenge mɛn rí t̀oke nɛ tigbɛbɔlkaar tuba. Tí'kɛ ɲa rí kpo kí gben ama tí'kɛ ya gbenɛnt li l̀ɛbre nɛ.

52 Tigbenɛnt ya l̀ɛbrm nnɔ ɲa rí taande ní li tien tɛn bununbu ya kenbm nɛ uyo wà bi li piebe linatunfɔrkaarl nnɔ. Bi piebe' linatunfɔrkaarl nnɔ uyo wà la, bitɛnkpiib li mɛkre kí li ɲmɔbe tigbenɛnt tà ɲa rí b̀ure, nɛ Uwien rí l̀ɛbre tí'mɔ ya gbenɛnt.

† 15:45 Bi ye Adamfɔrke la, bi niireh Kristo.

53 Kime ní kpe tigenent tà li bùre nnó ní kpende tà ña ji li bùre ne, ne tà li kpo nnó mọ́ ní kpende tà ña ji li kpo.

54 Tigbenent tà li bùre nnó lá kpende' tà ña ní bùre ño tigenent tà li kpo mọ́ kpende' tà ña ji kpo la, nen daali ne ná kele' *Uwien ya gbänku ni nnó li tien. Ni kele' ki ye:

«Uwien faake' nin mikuum, ki gben' mi'gber.

55 Mikuumε, a'faa ji te la?

Mikuumε, a'lobpien ji te la?»

56 Ibiere ne yé mikuum ya lobpien, ne yiko bo ne ibiere ñmabe ti'bo mituom.

57 Nin nen ke tí faare men Uwien, kime wón ne dienh te ufaa kí ñe Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

58 Nen bo, n'yaab bà n yíe be, tùre men kí cuo kenken, kí cère ni'nun ní li món Yonbdaan ya tuonl bo, ní li tuu kí sònh lè ki joh inun bó, kí li ben ki ye ni sònh ki dienh ti'Yonbdaan la, ni'tòntònkú ña ní juore fenn.

16

Bi li taan ilike ma bo kí tore Kristo yaab bà te Yerusalem bó

1 Tò, mipum mà ni li taan mè kí tore Uwien ya nib nnó ya gber wón, tien men ten n lá tóke' Kristo ya táan yaab bà te Galasi ki ye be ní tien ma bo nnó.

2 Nawucu ke nawucu ya wenkpíeke ya daali*, ní'ni wà ke ní li boreh u laa' ná bo ki blinh u'den niba saan u tuom kpe ma bo. Ni la li gu ní baa ño kí yaan ní taan mipum nnó.

3 Ní gènde ní'ni biba, n lá baa' la, ní de be tighont, kí sòn be, be ní taa ni taan' mipum mà nnó kí tí de Kristo yaab bà te Yerusalem ni nnó.

4 Ní kpe n'mọ́ ní jo ní'bó la, n li tóke nin be.

Pál bondeh isen ya jom

5 N maaleh ní ñe Maseduonn ne kí baa ni'saan, kime n li cuon kí càare mi ya tinfenn ne.

6 Nba la, n li tien ni'saan iwenkàanke bii n li tien ni'saan kí tí gben tiwòrcient ya yo ne, ño ní tore nni n fre kí baa n joh ná bó.

7 Ma yíe miε bo n baa' ni'saan la, ní sere itaan bo ki gèbre', kime Yonbdaan tuo' la, n yíe ní tien ni'saan iwien ile ne.

8 Ama n li juore Efes ya du ni, kí tí baa Pantekot ya nacenku ya yo ne,

9 kime Uwien pekre' usen ki de' nni ní sòn lituoncienl udu nnó ni nin binennendb yebe ma ke nnó.

10 Timote baa' ni'saan la, ní ñikn kí teke wò mòmòm, kí cère u'yenn ní li do, kime u'mọ́ sònh Yonbdaan ya tuonl ten min ne.

11 Nen bo, uba la liike wò fenn. Ní tore wò, ño wò ní liebe ní n'saan nin uyenduon, kime n gu wón nin ti'ninjieβ bitòb ya liebm ní ne.

12 Ti'ninje Apolos wón, n tùre' ki sure' wò wò ní piere ti'ninjieβ ni'saan, ama wa yie wò ní baa ni'saan fennwò wuò fiebu. U lá laa' usen la, u li baa ní.

Igbierfòrke nin ifuonde

13 La gòh men, kí li faa mitekjim ni, kí li ñmabe lifèl, kí li faa.

14 Li teh men tibont ke nin miyiem.

15 N'yaabe, n li liebe kí gbriere ne usen uba mọ́ ni. Ni ben ki ye Sitefanis nin u'den yaab ne kpíe' ki teke' Kristo ki jin' nin Akayi ya tinfenn ya nib ke, ne ki taa' bi'ba ki de' Uwien ya nib ya torm.

* 16:2 Nawucu ya wenkpíeke ne ji yé Kristo yaab ya fofuordaali.

¹⁶ Nɛn bo, li boh mɛn bi ya nib nin b̄a kɛ taakeh nin bɛ ki s̄onh it̄uon nin inunm̄on nn̄o.

¹⁷ Sitefanas nin Fotunatus nin Akayikus ya baam l̄a s̄onge' n'yɛnm. Na l̄a te n'saan ma nn̄o, bɛn nɛ la l̄ɛrɛ' ni'l̄ɛnl.

¹⁸ Kimɛ bi l̄a dūon' n'yɛnm ki dūon' ni'm̄o yaam. Li p̄ɛkeh mɛn bi ya nib.

¹⁹ Kristo ya t̄aan yaab b̄a te niɛ saan Asi ya tinfɛnm ni nn̄o fuondeh nɛ. Akilas nin Prsil nin Kristo ya taanl ya nib b̄a taakeh bi'den nn̄o m̄o fuondeh nɛ m̄onm̄onm̄on Yonbdaan ya yel bo.

²⁰ Ti'yaab kɛ fuondeh nɛ. Ni'm̄o r̄i li fuondeh t̄ob m̄onm̄onm̄on.

²¹ Min P̄ol nin n'yul nɛ keɛle' ifuonde yii n̄o.[†]

²² Unil w̄a ŋa ȳie Yonbdaan la, Uwien r̄i wiɛ w̄o miŋūum. Maranata! Ni'tingi si: Yonbdaan, dɛn!

²³ Yonbdaan *Yesu r̄i juoke nɛ.

²⁴ *Yesu Kristo bo nɛ n ȳie ni'kɛ.

[†] **16:21** Ki n̄ɛ Kugb̄onku kuu ya cinm ki l̄a baa 16:20 P̄ol lienh nɛ uba kieh, ama w̄on nin u'yul nɛ keɛle' migbiirm 21 ki t̄i baa' 24.

Kugbɔnlieku kua Pɔl kɛle' ki de'

Korɛnt yaab nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kɛle' kugbɔnkpisku kua ki de' Korɛnt yaab nnɔ ya puoli bó nɛ wɔn nin u'yul jon' ni'bo. U tɪ baa' nɛ bi'yɛnm ɲa ɲmaake' u'bo. Bi'ni biba mɔnɔn yɛ ki ye wa yé Yesu ya tond. Pɔl mɔ ya yɛnm ɲa ɲmaake' bi'bo. Nɛn bo nɛ wa wuɔke' bi'saan, ki liebe' Efɛs ya du bó. U tɪ baa' nɛ ki kɛle' kugbɔntɔku nin tinunsiir ki de' Tit wɔ rɪ tɪ de bɛ. Ku ya gbɔnku bole' nɛ, nil ɲa bɛn nɪ tien' ma. Tit tuke kugbɔnku nnɔ uyo wà ki joh Korɛnt nnɔ, Pɔl ya yɛnm ɲa dɔ. Tit liebe' nɪ ki lá cende' Pɔl Maseduɔnn ya du ni nɛ, ki tɔke' wɔ ki ye Korɛnt yaab tuo' u'gber ki lèbre' bi'tetem, nɛ u'yɛnm ji duɔn' nɛ u kɛle' kugbɔnku kuu ki de bɛ.

Kí cin liyul 1 kí tɪ baa iyul 7 Pɔl len' ki fie' u'ba, ki ye u yé Kristo ya tond nɛ, nɛ nɪ yé u'bo lituonl nɛ. Ijend nin kinunbɔnk tu' wɔ u'tuonl ni ki yɛbe, ama u juun' ki teke' nɛn kɛ.

Kí cin iyul 8 kí tɪ baa 9 Pɔl sureh Kristo yaab bà te Korɛnt ya du ni nnɔ bɛ rɪ pu Kristo yaab bà te Yerusalem ni, ka ɲmɔbe niba nnɔ mipum nin tinimɔnt.

Kí cin iyul 10 kí tɪ baa 13 Pɔl wuɔn' unil li ɲmɔbe mitetem mà, kí li yé Kristo ya tond nɛ. U ya buol Kristo ya tond yé unil wà jiiɛndɛh u'ba tingi ki kpiɛndɛh bitɔb nɛ.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo. Min nin ti'ninje Timote nɛ kɛɪh kugbɔnku kuu tɪ de Uwien ya taanl yaab bà te Korɛnt ya du ni nnɔ nin bà mɔ kɛ yé u'yaab ki te Akayi ya tinfɛnm kɛ ni nnɔ.

² Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rɪ juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Ni'mɔ rɪ li duɔndɛh ni'tɔb ya yɛnm

³ Tɪ pɛke mɛn Uwien ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. U yé ti'Baa wà muɔh binib micɛɛckm ki gbiekeh nɛ, ki yé Uwien wà duɔndɛh binib ya yɛnm isɛn kɛ ni.

⁴ U duɔndɛh ti'yɛnm ijend kɛ ni ɲɔ ti'mɔ rɪ li frɛh ki duɔndɛh binib bà lenh ijend kɛ ya bol ya yɛnm kí ɲɛ tinbi mɔnɔn lenh uyɛnduɔn wà u'saan nnɔ bo nɛ.

⁵ Nnɔ nɛ Kristo bo, ti lenh ijend ki gbiekeh ma nnɔ wɔn Kristo bo nɛ Uwien duɔndɛh ti'yɛnm mɔ ki gbiekeh.

⁶ Ti te uyɛnsaa ni la, ti nuunh ninbi ya yɛnduɔn nin ni'ɲmɛrm nɛ. Uwien duɔn' ti'yɛnm ɲɔ ti'mɔ rɪ duɔn ni'yaam nɪ juun kí tuo ti jinh ijend ya nnɔ nɛ.

⁷ Nɛn bo, ti cinbe ki du ni'bo ki gbien', kime ti bɛn ki ye tinbi nin ninbi taakeh ki jinh ijend ma nnɔ, ti li taan kí li ɲmɔbe uyɛnduɔn mɔ nɛ.

⁸ Ti'yaabɛ, ta yíe nɪ li te ka bɛn ki ye ijend là tu' tɛ Asi ya tinfɛnm ni. Ijend nnɔ ɲa là ɲmɔbe fuul. I là faake' nin tɛ cɛɛn nɛ, nɛ ta ji là daan ki ye ti li lɛ limiel mɔnɔn.

⁹ Imɔn, tinbi mɔnɔn là maale' ki ye ti'kuum ya yo baa' nɛ. Nɪ là tien' nnɔ ɲɔ ti la ji rɪ li du ti'ba bo, ama ti li du Uwien wà mɛkreh bitɛnkpiib nnɔ bo nɛ.

¹⁰ Wɔn nɛ ɲɛn' tɛ mi ya kubierm ni, kí tɪ li ɲɛn tɛ mi'ni mɔ. Imɔn, ti du wɔn bo nɛ ki ye u li ɲɛn tɛ len.

¹¹ Ni'mɔ toreh tɛ len nɛ nin ni'kaare. Nnɔ nɛ Uwien diɛnh tɛ mimɔnm kí ɲɛ linigol ya kaare bo. Nɛ tinbi bo binib bà yɛbe mɔ li faare Uwien.

Nà cɛre' Pɔl pien' u'sɛn ya jom

¹² Ti jɛbnh t'i'ba nà bo si: ti ben t'i'yenm ni, ki ye ti ηmɔbe mitetem mà nno ñen' Uwien saan ne. Mi wien ne, ki cuube uɛndun wuu ni, ni'ke tu nin ninbi bo. Uwien ya juokn ne cèrè' ti te nno, na yé nisaalyenfuom.

¹³ Ti kele' ne tigger tà ti'gbont ni nno, gber tuba ηa te len ηo ní kàan ka rí fre kí bende tu'tingi. Ne n teke' ki jin' ki ye ni li fre kí bende tu'ke ya tingi

¹⁴ Ten ni cin' ki bende ma ki teh tinbi ne yé ni'jenjebn, ne ni'mo lí yé t'ye lidaali là Yonbdaan *Yesu li baa ní nno.

¹⁵ N là ηmɔbe mi ya dum ya bol ne ki cèkre' n'yenm rí kpíe kí baa ni'saan ηo ní t'í lé mimɔnm kí pukn.

¹⁶ N ñen' ni'saan la, n li jo Maseduɔnm ya tinfenm bó ne, kí t'í rí liebe ní ni'saan ηo ní de nni ná ke cieke nni rí fre kí jo Sude ya tinfenm bó.

¹⁷ N cèkre' n'yenm rí tien nno ma nno, ma tũore' ki maale' ne-εε? Bii n cèkre' n'yenm rí tien ná nno yé unisaal ya yenmaale ne, ηo rí ye nen ne, kí liebe kí ye nen ηa ñí?

¹⁸ Uwien yé umemɔndaan ne. U ben ki ye ta tókeh ne ki teh nen ne, ki liebeh ki teh nen ηa ñí.

¹⁹ Kimε *Yesu Kristo Uwien ya Bijε wà min nin Silfen* nin Timote là tóke' ne u'gber nno ηa teh nen ne, kí liebe kí ye nen ηa ñí. Ama u tuu ki ce ki teh nen ne.

²⁰ Wɔn bo ne Uwien là pũon' kí ye u li tien ná ke nno tien'. Wɔn bo mo ne ti teh «Ami» kí kpíekreh Uwien.

²¹ Wɔn Uwien ne cèrè' tinbi nin ninbi faa mitekjim ni kí ñe Kristo bo. Wɔn ne gènde' tε kí tien' u'yaab,

²² kí tien' u'díeku t'i'bo, kí cèrè' *Mifuoñaanm te t'ifèl bo. Nen ne wuɔn' kí ye ta rí lúo mimɔnm mà u bonde' mè kí ble' tε nno.

²³ Min wɔn, n taa' Uwien ne kí tien' n'mònkunl, n nen la, u là dàan nni. Ma là yíe rí len tuba, tũ rí saa ni'yenm ne. Nen ne cèrè' ma liebe' ní Korent ni.

²⁴ Na yé ti nuunh t'í wɔbn ne kí wuɔn ne ni li teke Uwien kí ji ma bo ne, kime ni co mitekjim kenken ne. Ama ti nuunh tinbi nin ninbi rí taan kí sɔn ηo ní li ηmɔbe uyensonge ne.

2

¹ Min cèkre' nà sɔ n'yenm ni: ní yé n li liebe ní ni'saan, ni'yenm rí saa la, ma we ní.

² Kimε min nin yul saa' ni'yenm la, rí ji li lé ηme wɔ rí de nni uyensonge? Na yé n saa' ninbi bà ya yenm nno-ɔɔ?

³ Nen bo ne n t'í là kele' ne kugbɔnku kuba, kime ma là yíe rí baa n'yenm rí saa ninbi bà bi li de nni uyensonge nno bo. N ben ni'ke ya tetem. Ná li songe n'yenm nno li songe ni'ke mo yaam ne.

⁴ N là kieh ne kugbɔnku nno ma nno, n'yenm ηa là ηme fiimu nɔ, ní wi nni kí t'í kende' ne n muɔh bríbrí. Nin nen ke ηo ma là kele' kugbɔnku bugben rí saa ni'yenm, n là yíe ní bende n yíe ne kí t'í kpε ma bo ne.

Wà bii' nno, ni fère wɔ

⁵ Unil tien' uyensaa ya bonn la, na yé u saa' min baba ya yenm ne, u saa' ni'ke yaam ne. Ma yíe rí len kí t'í kende. Na li yé ni'ke mɔnɔn la, u saa' ni'ni baba yaam.

⁶ U ya daan wɔn, ni'ni bà yebe kɔn' nin wɔ ma, ní dèkre ne.

⁷ Nen bo, ni ji bi li fère wɔ u'biil ne, kí duɔn u'yenm. Nno ηa ñí la, u'yenm ji li saa kí t'í kende ne.

⁸ Nen bo ne n sureh ne ní wuɔn wɔ kí ye ni yíe wɔ.

* **1:19** Bi liebe' ki yih *Silfen* ne Silas. Liike Itũon 15:22, 40.

⁹ Kime n kieh ne kugbɔnku kuu ma nɔ, n yie ri diire ki liike ni boh tibont isen ke ni bii na boh ne.

¹⁰ Ni fere' unil wa u'biil la, n'mo fere wo ninɔ. N fere' wo u'biil ma nno, na bi cieke min ri fere wo, ninbi bo ne n fere' udaan Kristo ya nun bo,

¹¹ ɲo ki la de *Satan usen wo ri lere ki tuln te, kime ti ben u maaleh ti'bo ya.

Pɔl ya yenm saa' Trowas ya du ni

¹² N la jon' Trowas ya du bo ri ti toke Kristo ya gbemɔnmɔnt ne. Nin Yonbdaan de' nni usen ri sɔn lituonl bugben ma ke nno,

¹³ n'yenm ɲa la do, kime ma la laa' n'ninje Tit. Nen bo ne n la cɛbe' udu nno yaab ki bure' Maseduonn ya tinfenm bo.

Yesu Kristo ne mɔn' ki faake'

¹⁴ To, ti faare men Uwien. Uyo ke u cɛreh ti te binib ba wɔngeh ki teh u mɔn' ki faake' ya cekl ni ne ki ne Kristo bo. Ki ne tinbi bo ne u cɛreh binib bendeh Kristo ya gber ni'ke saan. U'gber ya bendm nno te ten lefina wa ya nu ɲme ki joh ni'ke saan ne.

¹⁵ Imɔn, Uwien bo, ti ye Kristo ya lefina ne ki nu ki ɲme. Ba pe miɲmɛm ya sen bo nin ba pe usen wa li cɛre be ri juore fenm ke ciuh lefina nno ya nu ne.

¹⁶ Lefina nno ye biba bo mikuum ya nu ne, ki tukeh mikuum ki baareh be, ki ye bitɔb bo limiel ya nu, ki cɛreh bi lenh limiel. ɲme li fre ki sɔn li ya tuonl-i?

¹⁷ Tinbi ɲa taah Uwien ya gber ya tokm ki teh ukpenkpende ten binib ba yebe teh ma bo. Uwien ne sɔn' te. Kristo bo ne ti tokeh wɔn Uwien ya gber u'nun bo, jɔknt ɲa te ti'fel bo.

3

Kujotiefenku ya tuonl

¹ Ni maaleh ti bie ki taa ti'ba ki wuɔn ne ne? Bii ni maaleh ti de ne tigbɔnt ki wuɔn ki ye ti ye *Yesu ya tondb ne? Bii ni maaleh ninbi ne ri de te tigbɔnt ki wuɔn ki ye ti ye be, ten binib biba teh ma bo?

² Ninbi nin ni'yul ne ye ti'bo kugbɔnku. Kugbɔnku nno kele' ti'fel ni ne, ne unil ke ben ku, ki kaan' ku mo.

³ Imɔn, ni mɔnbe ki ye Kristo bo kugbɔnku ne ki ne ti'tuonl bo. Kua kele' nin siem, ku kele' nin Uwien wa fuobe ya Fuoɲaanm ne. Kua kele' tenpenpen bo, ku kele' binib ya fel ni ne.

⁴ Kristo bo, ti ɲmɔbe mi ya dum ne Uwien ya nun bo.

⁵ Ta maale' ki ye ti li fre ki tien niba ti'tiema tuom bo, ama Uwien ne cɛreh ti freh ki teh, ti teh na.

⁶ Wɔn ne de' te mituam ki cɛre' ti ye kujotiefenku ya tonsɔnb. Kujotieku nno ɲa ɲen' Moysis kele' *yiko wa nno, ku ɲen' *Mifuoɲaanm ne. Kime *yiko baareh nin mikuum ne, ne *Mifuoɲaanm dienh limiel.

⁷ Yiko nno la kele' itenpenpen bo ne, ki ɲmɔbe Uwien ya kpieke, ki cɛre' Moysis ya nun bo windeh. Israyel yaab ɲa la li fre ki liike u'nun bo ki ne ukpieke nno bo. Ama ukpieke nno ɲa wuɔkreh. Ni ye *yiko wa baareh nin mikuum ya tuonl la ɲmɔbe u ya kpieke la,

⁸ be li tien *Mifuoɲaanm ya tuonl ya kpieke ɲa ri cen nno?

⁹ Lituonl la bo Uwien li bu ki biin binib ɲmɔbe ukpieke la, be li tien lituonl la li cɛre wo ri bu binib bigbemɔndenb ɲa ri li ɲmɔbe ki cen nno?

¹⁰ Nen bo ne ukpieke wa la windeh uyo bo nno ɲa ye bonn fenfenno ya kpieke wa ɲa ɲmɔbe u ya to no bo.

11 Ní yé ná ña wuɔkreh ñmɔbe ukpɛke la, be li tien ná tuu ki te ña ní li ñmɔbe ukpɛke kí cɛn nɛn-i?

12 Ti du li ya dɛndɛnl bo nɛ ki ñmɔbe lifɛl.

13 Ta teh tɛn Moyis lá teh ma bo. U lá pibndeh u'nun bó ño Israyel yaab la le ukpɛke wá windeh ka ní wuɔke nnɔ ya gbenm nɛ.

14 Ama bi'yɛnm juore' ki liibe nɛ. Haali nin dinnɔ bi káanh Kujɔtiɛkpaaku ya gbɔnku la, ná lá lieke bi'nun bó nnɔ biɛ ki te nɛ, na lèkre'. Kristo ña ní la, uba ña ní fre kí lèkre nɛ.

15 Imɔn, haali nin dinnɔ bi káanh Moyis ya gbɔnt la, ní te tɛn niba nɛ cùube bi'yɛnm bo.

16 Ama unil pekre' ki paan' Yonbdaan bo nɛ la, u'yɛnm li cibre.

17 Kimɛ Yonbdaan yé *Mifuoñaanm nɛ. Nɛ Yonbdaan ya Fuoñaanm te ná saan la, liwiel nɛ te ní'saan.

18 Tinbi bà kɛ niba ña jí lieke ti'nun bó nnɔ, ti te tɛn kinunliik nɛ bi likeh ki lenh Yonbdaan ya kpɛke windeh ma bo. Nɛ wɔn wá yé *Mifuoñaanm nnɔ lèbreh tɛ kí cèreh ti nɛngreh wɔ, kí lenh ukpɛke u yɛbreh kí joh.

4

Uwien taa' u'faal ki ñukn' tinbi bà yé isɛncɛb nnɔ nɛ

1 Uwien ya nimɔnt bo nɛ u taa' u'tuonl kí ñukn' tɛ. Nɛn bo nɛ ti'gbɛnɛnt ña ñɛndeh.

2 Ama ti wíɛ' itùon yá yé libɔnbɔnl ní ya tùon kí ñmɔbe ifɛ nnɔ. Ta taah cekn kí lɛreh nib, ka lèbreh Uwien ya gbɛr ye ma. Ama tinbi tɔkeh tigbɛmɔnt baba nɛ ní wien. Nnɔ nɛ unil kɛ li du tí'bo Uwien ya nun bó.

3 Nɛ ní yé tí tɔkeh tigbɛmɔnmɔnt tà nnɔ ya tingi biɛ kí buɔ la, tu'tingi buɔ bà juonh fɛnm nnɔ bo nɛ.

4 Bi yé binib bà ña teke' Kristo kí jin' nɛ. *Satan wá yé uɛɛndun wuu ya wien nnɔ nɛ libe' bi'yɛnm kí cèrɛ' ba lenh tigbɛmɔnmɔnt ya wenwenku. Kuwenwenku nnɔ wɔngɛh Kristo wá yé Uwien ya nɛnnɛnku nnɔ ya kpɛke nɛ.

5 Tɔ, tí tɔkeh nɛ tigbɛr tà nnɔ ña lienh tinbi bo, tù lienh *Yesu Kristo bo nɛ kí teh wɔn nɛ yé Yonbdaan. Tinbi bɛn wɔn, tí tɔkeh nɛ kí teh tí yé ní'tonsɔnb nɛ wɔn *Yesu bo.

6 Kimɛ Uwien wá lá ye: «Kuwenwenku ní wende licinñunl ní nnɔ», wɔn nɛ wende' tí'fɛl ní ño tí bɛnde u'kpɛke wá windeh [Yesu] Kristo ya nun bó nnɔ.

7 Tinbi bà yé isɛncɛb nnɔ, Uwien taa' u'gbɛmɔnmɔnt tà yé lifaaciɛnl nnɔ kí ñukn' tinbi nɛ. Nɛn nɛ wuɔn' kí ye mituɔm má ña ñmɔbe mí kpɛ nin bà nnɔ ñɛn' Uwien saan nɛ, ma ñɛn' tinbi saan.

8 Bi pɛbeh tɛ isɛn kɛ ní nɛ, ama ba freh kí mɛreh tɛ. Tí te iyɛnben ní, ama tí tuu kí ñmɔbe lidɛndɛnl nɛ.

9 Bi búuh tɛ, ama ba nɛndeh tɛ. Bi gbɔbreh tɛ, ama ba freh kí gbɛndeh tí'gbɛr.

10 Uyo kɛ tí jinh *Yesu lá jin' ijɛnd yá u'kuum ní nnɔ nɛ tí'gbɛn ní, ño nɛ ní wuɔn kí ye u'fuobm mɔ te tí'ni.

11 Imɔn, *Yesu bo, mikuum tuu kí kpáakeh tɛ nɛ tí'fuobm ní uyo kɛ ño nɛ ní wuɔn kí ye u'fuobm te tí'gbɛnɛnt tà lí kpo nnɔ ní.

12 Nnɔ nɛ mikuum bɛnh nin tinbi, nɛ ninbi lenh mifuobm.

13 Tɔ, ná kɛle' *Uwien ya gbɔnku ní nnɔ tí'mɔ teke' nɛn nɛ kí jin'. Ní kɛle' kí ye: «Ní teke' kí jin' ma nnɔ, nɛ kí len'.» Tí'mɔ teke' kí jin' ma nnɔ, nɛ kí lienh.

14 Imɔn, tí bɛn kí ye Uwien wá mɛkre' Yonbdaan *Yesu nnɔ lí mɛkre' tí'mɔ tí lí te nin *Yesu wɔ ní taa tinbi nin ninbi kí jo u'ba saan.

15 Ninbi bo ne i ya jend ke tu' te, ηo Uwien ya mənəm rí li yεbreh ki joh, kí cère binib bà yebe rí li tùreħ ki faareħ wə, ki kpiεkreh wə.

Kí li fuobe mitekjim bo

16 Nən bo ne ti'gbenent ηa ηendeh. Ti'gbenent jiih ki joh mənən la, ti'yenm ni wən, ti fēndeh ne daan ke daan.

17 Kime fenfennə ya jend ηa yé bonn ná kpieke ti'bo, ka wuəkreh mə. Ama í bondeħ te tí le ukpieke wə yebe ka tí ηməbe u kpe nin bà, ki li tuu ki te mə ne.

18 Tinbi ηa tənge bi lenh tibont tà, ama ti tənge ba lenh tà ne. Kime bi lenh tà nnə ηa wuəkreh, ne ba lenh tà nnə, tun tuu ki te ne.

5

1 Tə, ti ben ki ye ti fuobe nin tigbenent tà kitink kie bo nə te ten lininbonl ne. Lininbonl nnə lá bere' la, ti ηməbe iden yá li tuu ki te Uwien bonde' yí ki ble' te paaki bó. Wən Uwien ne men' iden bugben, na yé nil ne men' yí.

2 Ti laan te kitink kie bo ma nə, ti jēndeh ne kí dunh, ti'nun món tí le iden yá te paaki bó nnə kí kə. Iden nnə te ten lilierl ne tí taa kí gole.

3 Ti gole' lilierl nnə la, ta ji li te nil.

4 Ti'gbenent laan te ten lininbonl kitink kie bo ma nə, ti dunh ten ti tuke litukl ne lí kpieke nin te. Na yé ti yíe tí daan tí ηməbe tigbenent tà kitink kie bo nə ne, ama ti nuunh ti li le tigbenent tà paaki bó nnə ne rí pibn tu'bo ηo mifuobm rí fuobe kí nēn ná li kpo tu'ni nnə.

5 Uwien nin u'yul ne bonde' te nen ke. U de' te *Mifuoŋaanm ma nnə ne wuən' ki ye ta rí lúo mimənm mə u bonde' mə ki ble' te nnə.

6 Nən bo ne ti ηməbe lifəl uyo ke. Ama ti ben ki ye ti laan ηməbe ti'gbenent tà kitink kie bo nə, ti te kucənku ne, ka neke Yonbdaan den.

7 Kime mitekjim ne pekreh te, ná yé ti lenh ná ne pekreh te.

8 Imən, ti ηməbe lifəl, ki bi yíe tí daan tuu ya gbenent ne kí jo kí li te Yonbdaan saan.

9 Ama ti juore' ki ηməbe tigbenent tuu nə bii tí daan' tū la, ti'nun món ná bo si: tí songe Yonbdaan ya yenm ne.

10 Kime ní kpe ti'ke rí sere Kristo ya nun bó ne, wə rí bu te tibuur kí cère unil ke rí le u kpe ná kí nē u tien' ná kitink kie bo. Ní yé ná mən bii ná bre ne la.

Kristo ne taan' binib nin Uwien buñəbu

11 Ti ben Yonbdaan ya bom yé nibonn ná. Nən bo ne ti sureh binib be rí tuo u'ñəbu bó. Uwien ben te mənəmən; n du ki ye ni'mə ben te mənəmən ni'fəl ni.

12 Ta nuunh tí liebe kí taa ti'ba kí wuən ne, ama ti yíe ní le ni li nī ná bo, kí li jēbnh ni'ba kí nē tinbi bo ne. Nən bo, ni li fre kí jiin binib bà jēbnh bi'ba upaan bo ya bont bo, ki daandeh ná te lifəl ni nnə bo.

13 Ní yé tí sənħ liwaartuonl ne la, ti sənħ ki dienħ Uwien ne. Ti tí sənħ liyenfotuonl ne la, ti sənħ ki dienħ ninbi ne.

14 Kristo ya yiem ne sureh te kí cère' ti ηməbe yii ya yenmaale. Yin si: unibaab ne teke' binib ke ya kuum ki kpo'. Nən bo, unil ke taan' ki kpo' nin wə ne.

15 U teke' bi'ke ya kuum ki kpo' ηə nē rí wuən kí ye bà fuobe ηa ji fuobe ki de' bi'ba, ama bi fuobe ki de' wən wə teke' bi'ke ya kuum ki kpo', ki mεkre' bitenkpiib ni nnə ne.

16 Nnə ne, nē fenfennə kí li joh ta ji li bñh nib unisaal bñh binib ma bo. Ní yé uyo uba ti lá bñh Kristo unisaal bñh binib ma bo mənən la, ta ji bñh wə nnə.

¹⁷ Nɛn bo nɛ unil yɛ Kristo yɔ la, udaan ji yɛ unifaan nɛ. Nibonkpaann gben'-a! Nibonfɛnn nɛ ji tɛ.

¹⁸ Nɛn kɛ nɛn' Uwien saan nɛ. Wɔn nɛ cɛrɛ' tinbi nin wɔn taan' buɲɔbu kɪ nɛ Kristo bo, ki de' tɛ lituonl ki ye tɪ tɔke binitɔb bi'mɔ rɪ taan wɔ buɲɔbu.

¹⁹ Imɔn, Kristo bo Uwien cɛrɛ' uɲɛndun ya nib nin wɔn taan' buɲɔbu. Wa ji tuuke binib ya biil. U de' tɛ lituonl ki ye tɪ tɔke binitɔb bi'mɔ rɪ taan wɔ buɲɔbu nɛ.

²⁰ Ti se Kristo ya taal ni nɛ ki tɔkeh nɛ tigbɛr tuu, nɛ kɪ nɛ tinbi bo Uwien nin u'yul nɛ lienh nɛ. Ti gbáanh nɛ nɛ, Kristo ya yel bo, taan mɛn nin Uwien buɲɔbu.

²¹ Kristo nɛ lá tien' biɛrɛ iba nin itɔ. Uwien lá tun' wɔ ti ya biɛrɛ nɛ, nɔ kɪ nɛ wɔn bo, Uwien rɪ bù tɛ bigbɛmɔndɛnb.

6

¹ Ti tɛ ki sɔnh Uwien ya tuonl ma nnɔ bo nɛ ti sureh nɛ, ni la cɛrɛ ni laa' bupaabu bùa u'saan nnɔ rɪ juore fɛnm.

² Kimɛ nɪ kɛlɛ' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Uyo wà nɪ kpe nnɔ

nɛ n teke' a'kaare.

Mɪɲmɛrm ya daali,

nɛ n tore' nɛ.»

Tɔ, nɪ ji kpaan' uyo sɔ, mɪɲmɛrm ya daali sɔ.

³ Ta yɛ ti teh nà rɪ tuln uba Uwien ya sɛn ni nɔ uba rɪ len ti'tuonl bo fɛnfɛnm nɛ.

⁴ Ama tibont kɛ nɪ, ti wɔngɛh ki teh ti yɛ Uwien ya tonsɔnb nɛ, ki nɲɔbe kuminku ki gbien' ijɛnd nin liwɔbl nin iyɛnbɛn ni.

⁵ Ti tuo' tipuɔr nin lipɛkl nin binib kpreh ti'bo ma nin kujiinku kɛ ya bol, ki pɛrɛ' migùnnm, ki wɔln' mikònm.

⁶ Nin nɛn kɛ nɔ ti'tetem wien nɛ. Ti nɲɔbe mibɛnm Uwien ya sɛn bo, ki nɲɔbe liyɛnguol, ki teh tinimɔnt. *Mifuoŋaanm te nin tɛ, ti yɛ binib imɔnmɔn,

⁷ ki kpaandɛh tigbɛr tà yɛ tigbɛmɔnt, Uwien ya tuom te nin tɛ. Ti taah tigbɛmɔnt nɛ ki teh tijɛkɔnwɛnt, ki nɪh ki guɔnh.

⁸ Biba kpiɛkreh tɛ, nɛ bitɔb yuɔndɛh tɛ. Biba sukreh tɛ, nɛ bitɔb pɛkeh tɛ. Bi yih tɛ bitonnɛndɛnb ama ti yɛ bigbɛmɔndɛnb nɛ.

⁹ Bi teh tɛn ba bɛn tɛ nɛ, ama kɪ nɪn bɛn tɛ kɛin. Bi likɛh tɛ tɛn ti kpo' nɔ, ama ti nɪn fuobe nɛ. Bi nɪh tɛ, ama ba kuuleh tɛ.

¹⁰ Nɪ saah ti'yɛnm, ama ti'yɛnm tuu ki sɔngɛ nɛ. Bi maaleh ki teh ti yɛ bijiinb nɛ, ama tinbi nɛ cɛrɛh bà yɛbe lɛnh lifaal. Bi maaleh ki teh ta nɲɔbe niba nɛ, ama ti nɪn nɲɔbe ni'kɛ.

¹¹ Ninbi Korɛnt yaabɛ, ta nɲiɛrɛ' nɛ gbɛr tuba, ti yɛ nɛ nin ti'fɛl kɛ nɛ.

¹² Ti ya yɛnm pɛ ni'bo cɛɛn nɛ, ni ya yɛnm nɛ nɔ pɛ ti'bo.

¹³ Ni'mɔ rɪ tien nnɔ kɪ jiin tɛ. Ni'mɔ rɪ cɛrɛ ni'yɛnm rɪ li pɛ ti'bo. Ni te tɛn n'tiɛma bumu ma nnɔ nɛ cɛrɛ' n len' nɛ nnɔ.

La teh mɛn tɛn bà nɔ pɛ Wien bo

¹⁴ La taa mɛn ni'yul kɪ kpele bà nɔ teke' Uwien ki jin', kime ninbi nin bɛn nɔ rɪ frɛ kɪ li tɛ gbɛr. Nà cuube nin nà nɔ cuube li frɛ kɪ taan-ii? Kuwenwenku nin licinɲunl li frɛ kɪ taan-ii?

¹⁵ Kristo nin *Satan li frɛ kɪ kpaan buɲɔbu-uu? Wà teke' Kristo ki jin' nin wà nɔ teke' wɔ ki jin' tɛ tigbɛr-ii?

16 Uwien ya duku nin ibule te-ee? Ne tinbi ne yé Uwien wà fuobe ya duku. Wòn Uwien ne len' ki ye:

«N li te bi'siik ni ne ki cuonh nin be,
ki li yé bi'Wien,
ne be ní li yé n'nib.»

17 Nèn bo ne Yonbdaan liebe' ki len' ki ye:

«Ñe men bi'ni kí jende be.
La me men jòknt ya bont,
ɲo ní teke ne.»

18 Wòn Yonbdaan mituom ke ya daan tí len' ki ye:

«N li yé ní Baa,
ne ní li yé n'bijiɛb nin n'bisieɛb.»

7

1 N'jotiebe, Uwien là pùon' tinbi ne tu ya bont ke. Nèn bo cère men tí ñen nà ke yé tijòknt ti'gbenent nin ti'fèl ni, kí cère Uwien ní tien te u'yaab kí tí gben, tí li boh wò.

Pól ya yenn songe Kristo yaab bà te Korént ni nnò bo

2 Li ñikndeh men ni'yenn ní li pè ti'bo. Ta bii' uba, ka tuln' uba, ka lere' ki jin' uba ya bonn.

3 Na yé n nuunh ní biin ne, ne ki lienh nò. Kime n kpie' ki len' ɲo ki ye ti fuobe-ee, ti kpo'-oo; ti'yenn pè ni'bo ne.

4 N du ni'bo ki gbien'. Ninbi ne yé n'bo ijenjebn. N'yenn dò cèen ne. Ti'jend ke ni n'yenn songe cèen ne.

5 Tò, ti tí baa' Maseduonn ya tinfenn ni ma, ta laa' fuorl, ama ti jin' ijend ke ya bol ne len. Ikànkòn là jebe' te ni'ke saan ne, ne bujewanbu mò coh te.

6 Ama Uwien wà dienh binib bà ya yenn saa' uyenduon nnò cère' Tit baa', ne ti'yenn duon'.

7 Na yé Tit ya baam baba ne duon' ti'yenn. U tòke' te ki ye u laa' uyenduon wà ni'saan nnò mò duon' ti'yenn ne. U tòke' te ki ye ni'nun mòn ní tí ní lè nni, ne ni ke tinunsiir bo, ki ye ni'nun mòn ní sere n'cièk bó. Nèn ke ne cère' n'yenn tùre' ki songe' ki gbien'.

8 Ní yé n là kele' ne kugbònkù kùà nnò saa' ni'yenn mònòn la, ma là gbiende' ku'kelm bo. Ama n là gbiende' kù saa' ni'yenn ma nnò bo ne. Imòn, n là gbiende', kime n là laa' kù saa' ni'yenn ama ni'yensaa nnò ɲa wuòke'.

9 Ama fènfennò n'yenn songe'. Na yé n'yenn songe' kù cère' ni'yenn saa' ma nnò bo ne. Ama n'yenn songe' ni'yensaa nnò cère' ni lèbre' mitetem ma nnò bo ne. Uwien ne cère' ni'yenn saa'. Nèn ne wuon' ki ye ta tien' ne nà bre.

10 Kime uyensaa wà songe Uwien ya yenn cèreh unil lèbreh mitetem ne ki lenh limiel. U ya yensaa ɲa kpe wù ní li wi nil. Ama uyensaa wà ɲa cèreh nil lèbreh mitetem bàareh nin mikuum ne.

11 Ní'yensaa nnò songe' Uwien ya yenn ma nnò, na laa' ní tí fore' ma bo-oo! Na laa' ni ji teh ni bi li tien nà tonm-ii! Na laa' ni'yenn ji saah ni'tuonbiere bo, ni gbiendehe-ee! Na laa' ni ji fenge ibiere ya tienn-ii? Na laa' ni'nun mòn ní tí ní lè nni-ii? Na laa' ni'nun mòn ní sere n'cièk bó-oo? Na laa' ni ji nuunh unil sòn' ituonbiere la, ní dère u'tub-ii? Ni teh nnò ma nnò, ni wuon' ki ye na te tigber nnò ni ne.

12 N là kele' ne kugbònkù ma nnò, na yé wà bii nnò bo, ka yé u bii' wà nnò mò bo ne n kele' kù. Ama n là yíe ní wuon ninbi bugben Uwien ya nun bó, kí ye ni'nun mòn ní li se ti'cièk bó ne.

13 Nèn ne duon' ti'yenn.

Na yé nɛn baba nɛ duɔn' ti'yɛnm. Ni là cère' Tit ya yɛnm dɔ, u ɲmɔbe uyɛnsɔnge ma nɔɔ nɛ cère' ti'yɛnm ti liebe' ki sɔnge' ki pukn'.

¹⁴ Ni yé ninbi bo n jɛbn' n'ba u'saan waamu la, na cuo' nni fɛ. Ti tuu ki tɔkeh nɛ tigbɛmɔnt ma nɔɔ, nɛn nɛ wuɔn' ki ye ninbi bo, ti jɛbn' ti'ba Tit saan ma nɔɔ ti ɲmɔbe imɔn nɛ.

¹⁵ U lá tiere' ni'kɛ là boh wɔ ma bo, ki teke' wɔ kucɛnku mɔnmɔnm, ki seln' wɔ ma bo la, u tɔɔreh ki yíe nɛ ki pukndeh nɛ.

¹⁶ N'yɛnm sɔnge' ki gbien', kimɛ n du ni'bo isɛn kɛ ni nɛ.

8

Pol sureh Kristo ya táan yaab bɛ rí tore bi'tɔb bà te Yerusalem bó nɔɔ

¹ Ti'yaabɛ, ti yíe ní bɛnde Uwien tien' Kristo ya táan yaab bà te Maseduɔnn ya tinfɛnm ni mimɔnm mà nɔɔ nɛ.

² Ijɛnd tu' bɛ na ɲmɔbe fuul ama bi juore' ki te uyɛnsɔngciɛn ni nɛ. Nin bi'jiint yɛbe ma kɛ nɔɔ, bi de' mipum nin tinimɔnt nì yɛbe.

³ Bi de' bi'tuɔm kɛ ma bo nɛ. N li fre kí kun imɔn kí ye bi de' ki gèbre' bi'tuɔm ya biɛn mɔnɔn. Bi cèkre' bi'yɛnm nɛ ki de',

⁴ ki tuu ki cɛ ki teh tí cère bi'mɔ ya pum rí li te mipum mà li tore Uwien ya nib bà te Yerusalem bó nɔɔ ni.

⁵ Bi tien' nì tí gèbre' ti là daan bɛ ma bo mɔnɔn. Bi kpiɛ' ki taa' bi'ba ki de' Yonbdaan nɛ, ki yaan ki taa' bi'ba ki de' ti'mɔ Uwien yíe ma bo.

⁶ Nɛn bo nɛ ti gbáan' Tit wɔ rí tukre u là cin' mipum ya tuonl là ni'saan nɔɔ kí tí gben lɛ.

⁷ Niba ɲa pɔre' nɛ isɛn kɛ ni, kimɛ ni ɲmɔbe mitekjim, ki bɛn ki lienh, ki ɲmɔbe miɛɛnm, ki teh ni bi li tien nà kɛ ya bol tonm, ki ɲmɔbe miyíem mà ti là wɔkn' nɛ mè nɔɔ. Mipum ya sɛn ni mɔ, wuɔn mɛn kí ye ni ɲmɔbe tinimɔnt.

⁸ N lienh ma nɔ, na yé n wɔbndeh nɛ nɛ, ama n yíe ní bɛnde Uwien ya nitɔb ya nun mɔn bɛ rí de mipum ma bo nɛ. N tien' nɔɔ ɲɔ rí liike ni'mɔ ɲmɔbe miyíem imɔnmɔn bii na ɲmɔbe nɛ.

⁹ Kimɛ ni bɛn ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya nimɔnt kɛ ma bo. U là yé ufáadaan nɛ. Ninbi bo nɛ u tien' u'ba ujiin, ɲɔ u'jiint nɔɔ rí cère ní tien bifaadɛnb.

¹⁰ N ɲmɔbe iyɛnmaale yà sɔ tigber tuu bo. Iyɛnmaale nɔɔ yé ni ya kɛle nɛ. Yin si: na yé ní là kpiɛ' ki de' mipum baba nɛ, ninbi nɛ là kpiɛ' ki caan' mipum nɔɔ ya gber libinl là gèbre' nɔ.

¹¹ Tɔ, fɛnfɛnɔ, nìkn mɛn kí sɔn lituonl nɔɔ kí tí gben lɛ ni'tuɔm kɛ ma bo. Ni là caan' uyo wà ki ye ni li sɔn lɛ nɔɔ, ni là cèkre' ni'yɛnm nɛ. Nɛn bo, li ɲmɔbe mɛn i ya yɛnmaalbaabe kí sɔn lɛ kí tí gben.

¹² Kimɛ unil ɲmɔbe iyɛnmaalɔnmɔnm wɔ rí pu la, Uwien li teke u'pum nɔɔ u'yɛnmaalɔnmɔnm nɔɔ bo nɛ, wa rí tɔnge mì yɛbe bii ma yɛbe.

¹³ Na yé ní pipre ni'bonn kɛ kí de bitɔb ɲɔ kí li cɛknh nɛ. Nì mɔn ni'kɛ yaam rí li kɛ nɛ.

¹⁴ Kimɛ fɛnfɛnɔ ni ɲmɔbe ki gbien' ma nɔɔ, nì mɔn ní tore bà ɲa ɲmɔbe nɛ. Nì mɔ lá luɔ' la, bi'mɔ ɲmɔbe ki gbien' la, bɛ rí tore nɛ. Nɔɔ nɛ ni'kɛ yaam li kɛ.

¹⁵ Tɛn nì kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Wà là laa' nì yɛbe

ɲa là jin' ki gbele'.

Wà mɔ là laa' waamu

mɔ ɲa là jin' nì pɔre' wɔ.»

Bi sɔn' Tit nin u'tɔntɔknlieb Korɛnt ya du bó

16 Tò, tí faare men Uwien nin u cèrè' Tit mɔ ya nun mɔn ni'gber bo ma nno bo.

17 Ti tɔke' Tit wɔ rí jo ni'saan ne u tuo'. Na yé u tuo' baba ne, u'nun là mɔn wɔ rí jo ni'saan ne, ne u cèkre' u'yenm wɔ rí jo.

18 Ti li cèrè ti'ninje uba mɔ rí tɔke nin wɔ kí jo ni'saan. Kristo ya táan yaab ke pèkeh ti'ninje nno ne kí ríe u sɔn' lituonl là tìgbemɔnmɔnt ya tɔkm bo nno.

19 Na yé nen baba bo, Kristo ya táan yaab mɔnɔn gènde' wɔn ne wɔ rí tɔke nin te tí ta bi taan' mipum mà nno kí jon Yerusalem. Ti li sɔn lituonl bugben kí kpíeke Yonbdaan ne, kí wɔn kí ye ti ñmɔbe miyiem tí tore binib.

20 Bi taan' mipum mà ki ñukn' te nno yé ilikcencien ne. Ta yíe uba rí là suke te ilike nno ya sen ni.

21 Kime na yé ti nuunh tí li teh nà mɔn Yonbdaan ya nun bó baba ne, ti nuunh tí li teh nà mɔn binib ya nun bó mɔ ne.

22 Ti sɔn' ti'ninje utò mɔ wɔ rí tɔke nin bà joh ni'saan nno. Isen ke ni nin itùon ke ni, ti laa' u'nun mɔn binib ya torm bo. Fɛnfennò u du ni'bo ki gbien' ma nno ne u'nun ji tùrè' kí mɔn wɔ rí jo ni'saan.

23 Tit wɔn yé n'tɔntɔknlie ne, kí yé n'tonsɔntò ni'saan. Ti'ninjieb ben yé Kristo ya táan ya tondb ne. Bi sɔnh be rí kpíeke Kristo ne.

24 Nen bo, wɔn be men kí ye ni yíe be, ñò Kristo ya táan yaab ke rí bende kí ye ti jebnh ni'bo usen wà bo nno yé imòn ne.

9

Uwien yie unil wà punh nin iyenmaalmɔnmɔn ne

1 Mitorm mà ni li tore Uwien ya nib nno wɔn, na ji cieke rí kele ne gbɔnku.

2 Kime n ben ni'nun mɔn binib ya torm bo. N là jebn' n'ba ni'bo Maseduɔnn ya tinfenm yaab saan u ya sen ni ne, kí tɔke' be kí ye Kristo yaab bà te Akayi ya tinfenm ni nno là bonde' ñò be rí de mipum haali libinl là gèbre' nò. Ni'nun là mɔn binib ya torm bo ma nno ne saake' bà yebe ya gbenent.

3 Nen bo ne n sɔn' ti'ninjieb bié ni'saan ñò n jebn' ni'bo usen wà bo nno la juore' fenn. Li yé men binib bà mɔnbe kí bonde' kí gben' ten n là len' ma bo.

4 Na tien' nno, kí cèrè' Maseduɔnn ya tinfenm yaab tɔke nin nni kí baa' ni'saan kí laa' na bonde' kí gben' la, ti du ni'bo usen wà bo nno li yé ti'bo ife ne, ma yíe rí ye í li yé ni'yi ne.

5 Nen bo ne n maale' kí ye ní kpe rí cèbe ti'ninjieb be rí liere te kí baa ni'saan kí tore ne, ní taan mipum mà ninbi nin ni'yul là pùon' kí ye ni li de mè nin tinimònt nno. Nno ne bi li bende kí ye ni cèkre' ni'yenm ne kí de', na yé fiem.

6 Bende men kí ye: wà bule' waamu la, u lá li ce waamu ne. Wà bule' ni yebe la, u lá li ce ni yebe ne.

7 Wà ke rí de u cèkre' u'yenm wɔ rí de ma bo. U la de nin uyensaa, kí la cèrè nè rí li yé u'bo liwòbl mɔ. Kime Uwien yíe wà dienh nin lifèsɔngl ne.

8 Ne u ñmɔbe mituɔm wɔ rí de ne mimɔnm ke ya bol kí gbien, ñò ní tien nà ke cieke ne uyo ke isen ke ni, kí li bié kí ñmɔbe kí gbien', kí fre kí tien tinimònt ke ya bol.

9 Ten ní kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni kí ye:

«U punh bijiinb nin tinimònt ne,
ne u'nimònt ña ñmɔbe gbenm».

10 Uwien wà dienh ukpaal tìbonbuor, kí dienh wɔ tijier nno, wɔn ne li de ni' mɔ tìbonbuor kí cèrè tù rí pòre, kí cèrè ni'nimòntuon rí yebre kí gbien.

11 Uwien li cèrè ní li ñmɔbe kí gbien' isen ke ni, kí li teh tinimònt ke ya bol. Nno ne ti taah ni'pum kí tí dienh binib bà nno li faare Uwien.

12 Kime ni sɔnh mitorm ya tuonl là nnɔ ɲa cèreh Uwien ya nib lenh nà pɔre' bɛ baba, li cèreh binib faareh Uwien mɔ ki yebe nɛ.

13 Ni'tuonl nnɔ wuɔn' ki ye ni boh Kristo ya gbɛmɔnmɔnt tà ni tɔkeh tù binib kɛ ya nun bó nnɔ, ki taakeh ni ɲmɔbe tibont tà nin tinimɔnt ki toreh ben nin binitɔb kɛ. Nɛn bo nɛ bi bɛnde' ki ye ni sɔnh lituonl là nnɔ ɲmɔbe kpele nɛ ki kpiɛkreh Uwien.

14 Bi kàareh ki dienh nɛ, ki wɔngɛh ki teh bi yie nɛ ki gbien' kí ñɛ Uwien juoke' nɛ ki gbien' ma nnɔ bo.

15 Tí faare mɛn Uwien u'paabu bùa ɲa ɲmɔbe bù kpe nin bà nnɔ bo.

10

Pɔl kɔnh u'ba bo

1 Min Pɔl, n ye ní niire nɛ nɛ: ni'ni biba lienh ki teh n te ni'saan uyo wà la, ma kaabe, nɛ ma lá neke nɛ la, n ji yé ukaaje-a! Kristo ya yenguol nin u'nimɔnt bo nɛ n tɔkeh nɛ ki teh:

2 N faare' nɛ nɛ, la cère mɛn n lá baa ni'saan la, ní wuɔn nɛ kí ye n yé ukaaje. Ama binib bà maaleh ki teh ti ɲmɔbe minisaaltetem nɛ ki sɔnh nnɔ, n li wuɔn ben kí ye n yé ukaaje.

3 Imɔn, ti yé binib nɛ ama ta mɔh nin nisaaltuɔm.

4 Kime ti ɲmɔbe tijekɔnwɛnt tà nnɔ ɲa ñɛn' nisaal saan, tù ñɛn' Uwien saan nɛ ki ɲmɔbe mituɔm. Ti taah tu ya tuɔm nɛ ki gbendeh nà kɛ ɲmɔbe mituɔm ya gber, ki cèreh bitonnendɛnb ya yɛnmaale juonh fɛnm,

5 ki gbendeh nà kɛ yé tigbengt ya bonn ki piendeh binib bi la bɛnde Uwien nnɔ ya gber, ki lèbreh unil kɛ ya yɛnmaale wɔ ní li boh Kristo.

6 Ní tí laa' uyo wà ni boh Kristo ki tí gben' la, ti li dɛre wà kɛ ɲa boh wɔ ya tub.

7 Li likeh mɛn tibont tu'donbó. Unil du u'ba bo ki ye u yé Kristo yɔ la, wɔ ní taa kí ble u'yul ni kí ye u yé Kristo yɔ la, tí mɔ yé Kristo yaab nɛ.

8 Yonbdaan de' tɛ ticiɛnt tí cère ní'cɛkl ní kpére nɛ, wa ye tí bere lè. Ní yé n pèkeh n'ba ticiɛnt nnɔ bo ní tí kɛnde' waamu mɔnɔn la, na coh nni fɛ.

9 Ma yie nè ní li naan ten n nuunh ní fɛnde nɛ nɛ kí ñɛ tigbɔnt tà n kieh nɛ tù nnɔ bo.

10 Kime biba lienh ki teh n kieh mimaam mà tigbɔnt ni nnɔ faa nɛ ki cɔkreh binib, ama n ji lá te bi'ni la, n yé ujiin nɛ, ki lienh gbɛfɛnm.

11 Wà kɛ lienh nnɔ ní li ben kí ye ta neke ni'saan ki kele' tigbɔnt ni ki ye ma la, ti tí lá baa' mɔ la, ti li tien nnɔ nɛ.

12 Ta tuo' tí taa ti'ba kí nenge binib bà wɔngɛh bi'ba nnɔ, ki niireh nin tí gèkn nin bɛ. Ba ɲmɔbe yɛnm. Bi taah bi'ba nɛ ki teh kunɛnɛnku, ki liebe' ki taah bi'ba ki kpáandeh kú.

13 Tinbi ben wɔn, ta ní li jɛbnh ti'ba kí tí kɛnde. Ti li jɛbn ti'ba ki tí kpaan' Uwien sien' tɛ tí sɔn kí kpaan nà saan nnɔ nɛ. Wɔn nɛ cère' ti baa' ni'mɔ saan.

14 Tí lá baa' ni'saan ma nnɔ ta gèbre' ti'biɛn. Tí lá kpaan' Uwien sien' tɛ nà saan nɛ. Tinbi nɛ cinbe ki kpiɛ' ki baa' ni'saan kí tɔke' nɛ Kristo ya gbɛmɔnmɔnt.

15 Ta ní gèbre ti'tuonl ya bien kí tí ní li jɛbnh ti'ba bitɔb yaal bo. Ama ti daan ki ye ni li kpére mitekjim ní. Nnɔ nɛ ti lí sɔn ituon ni'ni yé ní li yebe. Ama ta ní gèbre Uwien sien' ki ye tí sɔn kí kpaan nà saan.

16 Tí li joh idu yà tɔ ni'yu bo ní, ki tɔkeh binib tigbɛmɔnmɔnt, ta ní jo bitɔb sɔn' nà saan, kí li jɛbnh ti'ba bi'tuon bo.

17 Ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Unil ye wɔ ní wuɔn u'ba la, wɔ ní wuɔn u'ba Yonbdaan bo.»

18 Na yé Yonbdaan ya yɛnm sɔnge unil wà pèkeh u'ba bo nɛ, wɔn Yonbdaan pèkeh wà la, u'yɛnm sɔnge wɔn bo nɛ.

11

Pɔl nin bà taah bi'ba ki teh Yesu ya tondb nnɔ ya gber

1 Tɔ, ni bi tuo' la, ní cèbe nni ní len nin nɛ mijɔrlenm waamu. Nikn mɛn kí tuo.

2 N yíe nɛ cɛɛn nɛ, ka sè ní'bo tɛn Uwien ɲa sè ní'bo ma. Kime ni te tɛn ujɛfaan nɛ ní taa nɛ kí pun ujɛ uba kpein, wɔn si Kristo. Wɔ ní teke nɛ tɛn ujɛfaan wà ɲa bɛn jɛ fiebu.

3 Ama n fɛnge nibonn niba nɛ. Nɛn si: uwe là taa' ucekn ki lɛrɛ' Efa ma nnɔ, bi la là taa gbɛfɛnfɛnm uba kí lèbre ní'yɛnmaale kí saa ní'tetem mà cuube ni la jí ní lɛ pɛ Kristo bo ní'donbó nɛ.

4 Bɛ tien' unitɔ baa' kí lá tɔke' nɛ *Yesu uba ya gber wa yé ti là tɔke' nɛ wà ya gber bii u tí wuɔn' nɛ ná ɲa tɛ nin ni là laa' *Mifuoŋaanm ma nnɔ bii u tí tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tà ɲa tɛ nin ti là tɔke' nɛ tà nnɔ la, ni tuonh-i?

5 Ma laa' bà yih bi'ba *Yesu ya tondmɔnb nnɔ cɛn' nni ná.

6 Nba la, milɛnm ni nɛ ma fɛh ki lienh mɔnmɔnm ama mibɛnm mɛn ni, na te nuɔ. Tí wuɔn' nɛ isɛn kɛ ni nin ti teh ná kɛ ni, kí ye ti bɛn.

7 N là jiiin' n'ba tingi, kí kpɛin' nɛ, kí tɔke' nɛ Uwien ya gbɛmɔnmɔnt ka teke' ní'saan bonn ma nnɔ, n bii' nɛ-ɛɛ?

8 N là pendɛ' Kristo ya táantɔ yaab nɛ kí frɛ' kí sɔn' kí tore' nɛ, kime bɛn nɛ là pɛh nni kupaaku.

9 Uyo wà n là te ní'saan nnɔ, n là cieke tibont ama ma là miɛh uba niba. Kime tí'ninjɛb bà nɛn' ní Maseduɔnn ya tinfɛnm bó ní nnɔ de' nni ná kɛ là cieke nni. Ma là yíe ní li yé ní'ni uba bo tukl isɛn kɛ ni, ka lí li tien uba bo tukl mɔ.

10 Kí nɛ Kristo ya gbɛmɔnt tà n ɲmɔbe tú nnɔ bo nil ɲa te Akayi ya tinfɛnm ní kí piɛn nni n la jɛbn n'ba ni ya bonn bo.

11 Bɛ bo nɛ n len' nnɔ? Ma yíe nɛ nɛ-ɛɛ? Uwien wɔn bɛn kí ye n yíe nɛ.

12 N teh ná nɔ, n lí li teh nɛn nɛ, ɲɔ binib bà nuunh bi lí dule ná bo kí wuɔn bi'ba kí ye tinbi nin bɛn kpɛ nnɔ, la lɛ bi lí dule ná bo.

13 Bi ya nib nɛndɛh nɛ kí teh bi yé Kristo ya tondb. Bi yé bitonsɔnb bà lɛreh binib nɛ, kí bɔndɛh bi'nun bó kí teh bi yé Kristo ya tondb.

14 Bi teh ná nnɔ ɲa yé bonn ná coh yɔkm, kime *Satan mɔnɔn bɔndɛh binib ya nun bó nɛ kí teh u yé Uwien ya tond wà yé kuwenwenku.

15 Nɛ u'tonsɔnb mɔ bɔndɛh binib ya nun bó kí teh bi teh ná cuube la, ní'mɔ ɲa yé bonn ná coh yɔkm. Bi tí lí fɔrɛ kí lɛ utudɛrɛ wà bi'tuon kpɛ wú nɛ.

Pɔl jɛndɛ' Yesu Kristo bo

16 N tí ye ní len nɛ kí lɛrɛ nɛ. Ni la maaleh kí teh n yé ujɔr nɛ. Bii ni tí maale' kí ye n yé ujɔr nɛ la, ní tien sukɛ n'bo ɲɔ n'mɔ ní frɛ kí jɛbn n'ba waamu.

17 N lienh ná nɔ ɲa yé Yonbdaan yíe ní len ma bo. N lienh tɛn ujɔr nɛ, kime n ɲmɔbe n lí ní ná bo kí jɛbn n'ba.

18 Binib bà yɛbe jɛbnh bi'ba minisaaltetem bo ma nnɔ, n'mɔ lí frɛ kí jɛbn n'ba-a!

19 Ni yih ní'ba biyɛnfodɛnb nɛ. Bɛ tien' ní toh kí cengeh ijɔr ya gber kí tuonh i'ɲuɔn bó?

20 Kime ní tuonh bi teh nɛ iyonbe, kí jinɲh kí pendɛh nɛ, kí fiɛnh ní ɲmɔbe ná kɛ, kí yindɛh nɛ, kí kpɔbreh nɛ.

21 N len' ná nɔ, ní yé ifɛ nɛ. Tí gbɛle' tí'ba cɛɛn nɛ kí te nnɔ.

Unil mænge' lifël ki jebn' u'ba nibonn bo la, n'mo li mænge lifël kî jebn n'ba ne, haali n li lienh mijôrlenm mænôn la.

²² Binib bugben yé Ebrembe ne-ee? N'mo yé wôn ne. Bi yé Israyel yaab ne-ee? N'mo yé wôn ne. Bi yé *Abraham ya yaabii ne-ee? N'mo yé len ne.

²³ N ji ye ní tûere kí len mijârm sô. Bi yé Kristo ya tonsôn ne-ee? N yé Kristo ya tonsôn kí cen' be, kí sôn' kí cen' be, bi pek'n' nni kí cen' be, kí nî' nni kí cen' be. N tuu kí lenh kinunbônk kâ li fre kí baa nin nni mikuum.

²⁴ Bolm mijun, *Sufmbe nî' nni inalêbe nînm pita nin miwê.

²⁵ Bolm mita, Erom yaab mo nî' nni ilenben. Miba, bi yêke' nni iten. Bolm mita, buñerbu lin' nin nni. Miba mo n tien' miñunciem bo liwentunjeml nin kuñônjmenku.

²⁶ Uyo wâ ke n joh isen la, n lenh kinunbônk ke ya bol ne. N laa' kinunbônk ikpen bo, kí laa' kinunbônk idukond saan, kí laa' kinunbônk n'yaab *Sufmbe saan, kí laa' kinunbônk bâ ña yé *Sufmbe saan, kí laa' kinunbônk iducencien ni, kí laa' kinunbônk nib ña kô ná saan, kí laa' kinunbônk miñunciem bo, kí laa' kinunbônk bâ nendeh kí teh bi yé Kristo yaab nno saan.

²⁷ N'gbenent ben' itûon ni, kujiinku kôn' nni. N sôbe kí pêreh migûonm. Mikôn m nin uñuñun ke cuo' nni, n gôh kí tekreh ka jinh. N ñuh tiwôr ka ñmôbe niba ní ñekn n'ba bo.

²⁸ Ma kaan' kí gben' ná ke tu' nni. Ama n'nun món ná bo si: Kristo ya táan ke yaab ya gber ne cieke nni daan ke daan.

²⁹ Nme yé ujiin ño ma tien' n'ba ten ujiin-i? Nme tûre' Uwien ya sen ño na wire' nni kí gbien'-i?

³⁰ Nî kpe ní jebn n'ba la, n li jebn n'ba n'jiint bo ne.

³¹ Yonbdaan *Yesu ya Baa Uwien wâ si kupenpeku uyo wâ ña ñmôbe gbenm nno ben kí ye ma nendeh.

³² N lá te Damas ya du ni uber Aletas ya yo ne. Udu nno ya cien lá nuunh wô ní cuo nni, ne kí cêre' u'sojambê se udu nno ya guon ya nañôbu saan kí gu.

³³ Ama bi ñen' nni likendencencienl ni ne udu nno ya guonl lá guon' wû nno ya dubonl liba, ne n ñmere' u'nuo ni.

12

Uwien kpiire' tibont tà ki wuon' Pôl

¹ Nî kpe ní li jebnh n'ba-aa? Na ñmôbe kpele. Ama n li len tibont tà ke Yonbdaan kpiire' tû kí wuon' nni nno bo.

² N ben uje uba u yé Kristo yô. * Ibin piik nin inan sô, Uwien taa' wô kí don' paaki ya paaki ya paaki bó. U don' nin u'gbenent ne-ee! Ma ben. Wa tí don' nin u'gbenent-ii! Ma ben. Uwien ne ben.

³ Udaan don' nin u'gbenent bii wa don' nin u'gbenent-ii! Ma ben. Uwien ne ben. Ama n ben

⁴ kí ye Uwien taa' wô kí don' paaki kí tí baa' wôn Uwien den. Nen saan ne u cii' tigber tà nisaal ña ní le u li taa iñôbon yâ kí len kí tek'n tû, ka ñmôbe sen wô ní len tû mô.

⁵ U ya daan bo n li jebn n'ba. Ama min bugben bo wôn n li jebn n'ba n'jiint bo ne.

⁶ N bi yé ní jebn n'ba la, n bi li fre kí jebn, ne na bi yé n'bo jôrm, kime n bi li lienh tighemânt baba ne. Ama ma jebnh n'ba, kime ma yé uba ní li ñmôbe n'bo iyenmaale yâ cen' u lenh n teh ná nin u ciih n lienh ná.

* **12:2** Pôl ye *uje uba* ma nno, u niireh wôn bugben ne.

⁷ Kimε Uwien kpiire' tibunmɔnmɔnt ki wuɔn' nni. Uwien ɲa yíe ní li jɛbnh n'ba tibont bugbɛn bo ma nnɔ, nε ki cɛrɛ' *Satan sɔn' nibonn níba, ní lá kɔn' n'gbɛnɛnt ni, ki cɔkreh nni tɛn ukonkon nɛ́ n' pien nni n la li jɛbnh n'ba.

⁸ N gbáan' Yonbdaan bol mita nε ki ye wɔ́ n' nɛn nɛ́ n'gbɛnɛnt ni,

⁹ ama u tɔke' nni ki ye: «N'juokm li dɛ́kre ɲε. Kimε a yé ujiin uyo wá la, u ya yo nε n wɔ́ngɛh n'tuɔm.» Nɛn bo, n li tuo kɪ́ li jɛbnh n'ba n'jiin bo. Nnɔ nε Kristo ya tuɔm li te nni.

¹⁰ Nɛn bo, n lá te tijiint ni bii tisukr ni bii micɛɛkm ni bii liwɔbl ni bii iyɛnbɛn ni Kristo bo la, n'yɛnm sɔngɛ nε. Kimε uyo wá mituɔm lá pɔrɛ' nni la, u ya yo nε n tɔrɛh ki lɛnh mituɔm.

Pɔl jieh Kristo yaab bà te Korént ni nnɔ

¹¹ Ni laa'-aa! Ninbi nε cɛrɛ' n lienh mijɔrm. Ninbi nε bi li wuɔn binib n yé udaan wá. Nin ma yé níba ma kε nnɔ, bà yih bi'ba *Yesu ya tondmɔnb nnɔ ɲa cɛn' nni níba.

¹² N lá te ni'saan ma nnɔ n là ɲmɔbe kuminku ki gbien', ki teh miyɔkm ya bont kε ya bol. Nɛn nε wɔ́ngɛh ki teh n yé *Yesu ya tond.

¹³ Kristo ya táantɔ yaab laa' bà ki cɛn' ninbi? Ma lá yé ni'bo tukl ma nnɔ nε tien' n'biil-ii? Ní yé nɛn bo la, fɛrɛ nni mɛn.

¹⁴ N bonde' ki gbien' n' baa ni'saan bolmta sɔ. N baa' la, ma tí li li yé ni'bo tukl, kimε n báareh ninbi bo nε, ma báareh ni'faal bo. Na yé mubumu nε nuunh lifaal ki blinh mu'baambε, bibaambε nε nuunh lifaal ki blinh bi'bumu.

¹⁵ Min li tuo kɪ́ taa n ɲmɔbe ná kε, kɪ́ sɔn lituonl kɪ́ tore nε, kɪ́ li tuo kɪ́ taa min bugbɛn mɔnɔn kɪ́ cɛbe nε. N yíe nε ki gbien' la, ninbi yíe nni ma bo nnɔ li kùore nε-εε?

¹⁶ Imɔn, ma lá yé ni'bo tukl. Ama biba maaleh ki teh n là ɲmɔbe ununwien nε, ki taah ucekn kɪ́ lɛreh ki jinh nε.

¹⁷ Liike mɛn binib bà kε n sɔn' bέ ni'saan nnɔ, n'ni' uba bo ki lɛrɛ' ki jin' nε-εε?

¹⁸ N lá sɔn' Tit ni'saan ma ki cɛrɛ' ti'ninjɛ uba tɔke nin wɔ́ nnɔ, u la lɛrɛ' ki jin' nε-εε? Min nin wɔ́n kε ɲa lá ɲmɔbe iyɛnmaale iba nε ki kpe usɛn uba-aa?

¹⁹ Ni nɛn' uyo kɪ́ maaleh ki teh ti lienh ki nuunh tí lɛ imɔn nε ni'saan-a! Na te nnɔ. Tí yé Kristo yaab nε, ki te Uwien ya nun bó ki lienh. Tí'jɔtiebe, tí teh nɛn kε ki nuunh ni'tekjim nε n' kɔpɛrɛ Uwien ya sɛn ni.

²⁰ Kimε n fɛngɛ n la lá baa' ni'saan kɪ́ lɛ ni te ma bi yíe ní li te ma bo, ni'mɔ́ n' lɛ n te na bi yíe n li te ma bo nε. N fɛngɛ n la lá baa' kɪ́ lɛ ifinfinde nin iponponbe nin ubenpiebe nin kuanierku nin itɛnfuon nin kuɔkpɔbku nin tigbengt nin fɛnfɛnm nε te ni'ni nε.

²¹ N liɛbe' ki fɛngɛ n la lá baa' ni'saan Uwien cɛrɛ' n' jɪ́ ifɛ́ ni'bo, kɪ́ muɔ́ binib bà yebe, ki tien' ibiɛrɛ ka lɛbrɛ' bi'tetem, ki juore' ki teh tijɔknt ya bont, ki pɛ́ lissɔndl bo, ki teh fɛnfɛnm kε ya bol nnɔ bo nε.

13

Igbierfɔrke nin micɛbm

¹ N ji we ní ni'saan bolmta sɔ. Ní kɛlɛ' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi ye bέ n' gben tigbɛr tá kε la, bi li cenge bimɔnkunb bile bii bita bó nε kɪ́ yaan kɪ́ gben tɔ.»

² N lá baa' ni'saan miliem ma nnɔ n là tɔke' binib bà kε lá tien' ibiɛrɛ nnɔ nin bitɔb kε ɲɔ. Fɛnfɛnno ma te ni'saan, n tí juo' kɪ́ tɔkeh bɛn nε kɪ́ teh n lá baa' la, ma n' dɔ́an bi'ni uba kpein mɔnɔn.

³ Tɔ́, ni nuunh kudɛ́ku kùa wɔ́ngɛh ki teh Kristo nε cɛrɛh n lienh-a! Wɔ́n ɲa yé jiin ni'bo, u yé utɔ́daan nε ni'ni.

⁴ Imòñ, u là tien' u'ba ujiin ne bi kpe' wò udòpònpòñ bo, ama fɛnfɛnnò Uwien ya tuòm bo ne u fuobe. Tinbi bà yé u'yaab nnò mò yé bijiinb ne. Ama ninbi bo ne ti' mò li fuobe nin wò kí ñe Uwien ya tuòm bo.

⁵ Liike mɛn ni'tetem te ma bo, kí fiin ni'ba kí liike ni'fuobm kpe mitekjim ya sɛn-ii? Na bɛn ki ye *Yesu Kristo te ni'ni-ii? Nba la, ní fiin ni'ba kí lɛ na te nnò ña ñí la.

⁶ N ñmòbe lidɛndɛnl ki ye ni fiin' la, ni li bɛnde kí ye ti ya tuonl ña juore' fɛnm.

⁷ Ti miɛh Uwien wò ñ cère ni la li teh nà bre ne. Na yé ti nuunh tí wuòn ne kí ye ti ñmòbe imòñ ne; ti nuunh ní li teh nà mòn ne. Ní ye nè ñ wuòn kí ye ta ñmòbe mòn mòn la, na bre.

⁸ Kimɛ ta ñmòbe tuòm tí pien tigbɛmònt ama ti ñmòbe mituòm tí sòn ñò tù ñ li joh inun bó ne.

⁹ Ninbi faa ñò tinbi yé bijiinb la, ti'yɛnm sɔnge ne. Ti miɛh nà ti'kaare ni si: ní tien binicekrkaab mitekjim ni ne.

¹⁰ Nɛn ne cère' ma laan baa' ni'saan ma nnò n kɛle' kugbònkku kuu ki de' ne. Ma yíe n lá baa' la, ñ lɛ ní kpe ñ wuòn ne kí ye n bre kí ñe Yonbdaan de' nni ticiɛnt tà nnò bo. U de' nni tú ki ye ñ cère ni'cɛkl ñ kpére ne, wa ye ñ bere lɛ.

¹¹ Tò, n'yaabɛ, li te mɛn uyɛnsɔnge ni, kí li nuunh ní li yé binicekrkaab mitekjim ni. Li duòndeh mɛn tɔb ya yɛnm, kí li te iyɛnmaale, kí li ñmɛ nin tɔb ñò Uwien miyíem nin uyɛnduòn ya daan ñ li te nin ne.

¹² Li fuondɛh mɛn tɔb mònmm. Uwien ya nib kɛ fuondɛh ne.

¹³ Yonbdaan *Yesu Kristo ya juokm nin Uwien ya yíem nin Mifuoñaanm ya taanm ñ li te nin ni'kɛ.

Kugbɔnku kùà Pɔl kele' ki de'

Galasi yaab nnɔ

Nà wɔngh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnku kuu ki de' Kristo ya táan yà te Galasi ya tinfeɓm ni nnɔ ne. Udu nnɔ ya nib bà yé Sufmbɛ nin bà ɗa yé Sufmbɛ ke teke' Kristo ki jin' ne.

Sufmbɛ biba wɔkn' Kristo ya táan nnɔ ni, ki caan' ki ye bà ɗa yé Sufmbɛ ki teke' Kristo ki jin' nnɔ ní paan yiko bo, kí li teh Sufmbɛ teh ma bo.

Nɛn bo ne Pɔl kele' ki ye na yé yiko bo ne Uwien bɔh binib bigbɛmɔndɛnb, u bɔh be bigbɛmɔndɛnb mitekjim bo ne.

Kí cin liyul 1 kí tí baa iyul 2, Pɔl lienh wɔn bugben ya gber ne. U ye u yé Suf ne, ki yé Yesu Kristo ya tond bà ɗa yé Sufmbɛ saan (2:11-21).

Kí cin iyul 3 kí tí baa iyul 4, Pɔl ɗiikɛh Kujɔtiɛkpaaku ya gbɔnku bo ne ki wɔngh kí teh Kristo ne sɔn' Uwien ya puonl ya tuonl. U liebe' ki ye binib yé Kristo yaab la, bɛn nin Uwien taan' buɗabu ne (3:28). Ki ye Kristo yaab ɗa ji ɗmɔbe wuɔ yé Suf, wuɔ ɗa yé Suf, wuɔ yé uyɔnb, wuɔ ɗa yé yɔnb, wuɔ yé uje, wuɔ yé upii.

Kí cin iyul 5 kí tí baa iyul 6, Pɔl ye Kristo yaab ɗa ji yé yɔnbe.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond ne. Na yé nib ne gɛnde' nni, ka yé nisaal ne cère' n yé u'tond. Ti'Baa Uwien wà mekre' wɔ bitɛnkpiib ni nin *Yesu Kristo bugben ne cère' n yé u'tond.

² Min ne kieh kugbɔnku kuu ní de Kristo ya táan yà te Galasi ya tinfeɓm ni nnɔ. Min nin n'yaab bà ke te n'saan nnɔ fuondeh ne.

³ Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke ne, kí de ne uyɛnduɔn.

⁴ Ti'Baa Uwien ya yiem bo ne *Yesu Kristo tuo' ki kpo' ti'biere bo ɗɔ wɔ ní ɗen te idɛn yà bre ti te i'ni nɔ ni.

⁵ Wɔn Uwien ne si ukpieke uyo wà ɗa ɗmɔbe gbenm. Ami.

Galasi yaab wie' tigbɛmɔnmɔnt

⁶ Ní jin' nni ne nin ni wiɛnh Uwien wà yin' ne Kristo ya juokm bo ya gber tontonm ma ki sikreh ki paakeh tigbɛtɔr bo nnɔ.

⁷ Na yé gbɛmɔnmɔntɔr te ne. Binib biba ne te, ki saah ni'yɛnm, ki nuunh be ní lɛbre Kristo ya gbɛmɔnmɔnt.

⁸ Ama, ní yé tinbi bii Uwien ya tond mɔnɔn ne ɗɛn' paaki bó ní ki lá tɔke' ne tigber tà bore' nin ti lá tɔke' ne tigbɛmɔnmɔnt tà nnɔ la, Uwien ní wie wɔ minjɔum.

⁹ Ti lá tɔke' ne ɗɔ, ne n tí liebe' ki tɔkeh ne fenfennɔ wuɔ ki teh: unil tɔke' ne tigber, tù bore' nin ni lá cii' tigbɛmɔnmɔnt tà tí'saan nnɔ la, Uwien ní wie wɔ minjɔum.

¹⁰ Fenfennɔ n nuunh binib ne ní li pɛkeh nni bii Uwien-i? N nuunh binib ya yɛnm ne ní li sɔnge n'bo-oo? N bi biɛ ki nuunh binib ya yɛnm ne ní li sɔnge n'bo la, ma bi li yé Kristo ya tonsɔnl.

Ní tien' ma Pɔl tí yé Yesu Kristo ya tonsɔnl

¹¹ N'yaabe, n yie ní bende kí ye n lá tɔke' ne tigbɛmɔnmɔnt tà nnɔ ɗa ɗɛn' nil saan ne.

¹² Kimε ma là cii' tù nil saan, nil ηa wəkn' nni tù, ama *Yesu Kristo ne kpiire' tù, ki cère' n bende' tù.

¹³ Ninbi mənən cii' n'tetem là te ma uyo wà n là pε Uwien bo *Sufmbε yaam nno. N là jèndeh Uwien ya taanl yaab ní tí kende', ne n'nun món rí gben bε.

¹⁴ Tinbi *Sufmbε pε Uwien bo ma bo wən la, n là cən' n'gbonku yaab bi yebe, ne n'nun mō là mōn ti'yaajεbok bo ki cən' bε.

¹⁵ Ama Uwien gènde' nni ki laa' ba laan maa' nni. U'nimònt bo ne u yin' nni. U'yiem bo ne

¹⁶ u cère' n bende' u'Bijε yé udaan wà ηo rí jo kí tí tōke bà ηa yé *Sufmbε nno u'gber. I ya taan bo ma gbien' uba bo,

¹⁷ ka don' Yerusalem bó rí tí lε bà kpie' ki yé nin nni *Yesu ya tondb nno. Ama n bure' Arabi ya tinfεnm bó ne, ki ñen' ni' bó ki liebe' ní Damas ya du ni.

¹⁸ Tō, ibin ita gèbre', ne n don' Yerusalem bó rí tí lε Pier* , ki tien' u'saan iwien piik nin injun.

¹⁹ Saak wà yé Yonbdaan ya ninjε nno baba ηa ní la, ma là laa' *Yesu ya tond uba ki pukn'.

²⁰ N kieh ná rí de ne nō, Uwien bεn ki ye ma nendeh.

²¹ Tō, n ñen' nen bó ma nno n jon' Siri nin Silisi ya tinfεnm bó ne.

²² U ya yo ki laa' Kristo ya taan yaab bà te Sude ya tinfεnm ni nno ηa laan bεn nni.

²³ Ama bi là cii' ná baba si: «Ujε wà là jèndeh tε nno, ji cuonh ki tōkeh binib mitekjim ya gbemənmənt tà u'nun là mōn wə rí gben tù nno ne.»

²⁴ Nεn bo ne bi pèkeh Uwien n'bo.

2

Pəl nin Yesu ya tondb taan' ki kèle'

¹ Ibin piik nin inan gèbre', ne n liebe' ki don' Yerusalem bó nin Banabas. N là tōke nin Tit mō ne.

² Uwien ne là ye rí liebe ni' bó, ne n jon'. Min nin Kristo yaab ya cienb taan' ki kèle' ti'ba, ne n tūəre' ki tōke' bε tigbεmənəmōnt tà n kpaandéh tù bà ηa yé *Sufmbε saan nno. Kimε ma là yé n sən' ná bii n sən' ná nno rí juore fεnm ne.

³ Tō, Tit wà n là tōke nin wə nno là yé Grεk ne. Ama Kristo yaab ya cienb nno ηa là wəbn' wə wə rí jje u'punl.

⁴ Ama binib bà yih bi'ba *Kristo yaab, ka yé bε nno ne là yé wə rí jje. Bi taa' miyenfuom ne ki kən' ti'cekl ni bε rí pingε kí liike *Yesu Kristo cère' ti teke' ti' yul ma nno, ti bie ki pε yiko bo bii ta pε. Bi là maaleh bε rí liebe kí tien tε yiko ya yonbe ne.

⁵ Ama ta tuo' bi'ñabu bó fiebu, ηo tigbεmənəmōnt ya gbemənt rí juore kí li tε tū tε ma bo ni'buol ne.

⁶ Kristo yaab ya cienb bεn wən, bi yé bicienb bii ba yé la, na teh nni bonn, kimε Uwien ηa ηməbe gèngènde. Bicienb nno mənən ηa là wəbn' nni rí tien bontənn kí pukn.

⁷ Ama bi bende' ki ye Uwien gènde' min ne rí li tōkeh bà ηa yé *Sufmbε *Yesu ya gbemənmənt tən u gènde' Pier mō ma wə rí li tōkeh tù Sufmbε.

⁸ Kimε wà de' Pier mituəm wə rí li tōkeh *Sufmbε tigbεmənəmōnt nno, wən ne de' n'mō mituəm rí li tōkeh tù bà ηa yé Sufmbε nno.

⁹ Ne Saak nin Pier* nin San, bà bi bεn ki ye bi yé Kristo ya taan yaab ya senlierb nno bende' ki ye Uwien de' nni bupaabu, ne ki yoke' min nin Banabas

* 1:18 Liike Itùn 9:26. * 2:9 Liike 1:18.

ya nuo ki wuon' ki ye ti kpaan' buñobu, tinbi ri jo ba ña ye *Sufmbε bó, bi'mo ri jo *Sufmbε bó.

¹⁰ Bi ye ti li tien bijiinb bó baba ne. N'mo ya nun lá món nen bo ne.

Pól nin Pier finde' nin tób Antiyók ya du ni

¹¹ Ama Pier lá baa' Antiyók ya du ni uyo wá nnó, ne n kóle' ki len' nin wó, kimε wa lá kpíen' sen ne.

¹² Kí yaan binib ri ñe Saak saan kí baa ní nnó, ki laa' u taakeh ki jinh nin bá ña ye *Sufmbε ne. Ama binib nnó lá baa' uyo wá nnó, ne u dekre' ki tí sere u'ba, kimε u lá fenge' bá ce upunjie bo nnó ne†

¹³ Ne Sufbób mó kpíen' iñuon ilele ya sen ten Pier, ki cère' Banabas mó tùre' ki paan' bi'bo.

¹⁴ Ama n laa' ba pe tigbemònmònt ya gbemònt bo ni'donbó ma nnó, ne n tóke' Pier bi'ke ya nun bó ki ye: «Sin a yé Suf ne, ki teh ten wá ña ye Suf, ña teh ten Suf. Be tien' a ji wòbndeh bá ña ye *Sufmbε be ri li teh ten Sufmbε?»

Mitekjim ne li cère Uwien ri bù binib bigbemòndenb

¹⁵ Bi maa' tinbi ti yé *Sufmbε ne. Ta te ten bá ña ye Sufmbε,

¹⁶ ne ti ben ki ye na yé unil teh yiko ye ma bo ne la, Uwien li bù wó ugbemòndaan, ama wá teke' *Yesu Kristo ki jin' la, Uwien bùh wón ne ugbemòndaan. Ti'mo teke' *Yesu Kristo ki jin' ño Uwien ri bù te bigbemòndenb ne. Ti teke' *Yesu Kristo ki jin' ma nnó ne cère' Uwien bù' te bigbemòndenb. Na yé ti teh yiko ye ma bo ne la, Uwien li bù te bigbemòndenb, kimε Uwien ña bù nil gbemòndaan kí ye u teh yiko ye ma bo.

¹⁷ Ni yé ti nuunh Kristo bo, Uwien ri bù te bigbemòndenb, ne bi ye ti'mo yé bibierdenb la, ní ye ñe ní ye Kristo sònh ki dienh ibiere ne-εε? Na te nnó fiebu!

¹⁸ Kimε n lá wiε' yiko wá nnó n liebe' ki paan' u'bo la, n wuon' ki ye min nin n'yul ña teh ni'donbó ne.

¹⁹ Min wón *yiko bo, n te ten utenkpii ne. Wón ne cère' n te ten utenkpii; wa ji ñmòbe tuóm n'bo. Ni te nnó ño ri fre kí li fuobe Uwien yie ma bo ne. Bi taan' ki kpe' min nin Kristo udòpònpòn bo ne.

²⁰ Nen bo, n fuobe la, na ji yé min ne fuobe, Kristo ne fuobe nni. Kimε n fuobe fεnfεnnó wuó ma nò, Uwien ya Bijε wá yie nni ki teke' n'kuum ki kpo' nnó, n teke' wón ne ki jin', ki fuobe.

²¹ Nà yé n ye ri tien Uwien ya paabu fεnm ne, kimε ní yé kí ñe *yiko bo ne Uwien bùh binib bigbemòndenb la, Kristo kpo' fεnm ne.

3

Yiko nin mitekjim ya gber

¹ Galasi yaabe, ni jòre' ne-εε? Be ne fùore' ni'yεnm-i? N tùore' ki tóke' ne bi kpe' *Yesu Kristo udòpònpòn bo ma bo ño!

² N yie ní jiiin nni iniire yá sò baba. Ni teh yiko ye ma bo ne cère' Uwien de' ne Mifuoñanm bii ni cenge' tigbemònmònt ki teke' tù ki jin' ma nnó bo ne?

³ Ni tien' mila ni'yεnm ghen' ki tí kpe' nò! Ni lá cin' nin *Mifuoñanm ya tuóm ne, be tien' ni ji nuunh ní tí fòre nin minisaaltuóm-i?

⁴ Ni laa' nà ke ni'fuobm ni nnó juore' fεnm ne-εε? Na ri tuo kí juore fεnm.

† 2:12 Pól ye bá ce upunjie bo ma nnó u niireh Sufmbε bá teke' Yesu Kristo ki jin' ño ki ce ki ye bá ke teke' Yesu Kristo ki jin' nnó n li jeh ipun ki li pe ben Sufmbε ya yaajebok bo nnó ne.

5 Uwien dienh ne *Mifuoñaanm ki teh miyɔkm ya bont ni'siik ni ma nno, ni teh yiko ye ma bo ne cère' u teh nno bii ni cenge' tigeḡmɔnmɔnt ki teke' tū ki jin' ma nno bo ne?

Uwien bù' Abraham ugbemɔndaan u'tekjim bo ne

6 Kimɛ nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «*Abraham teke' Uwien ki jin', nen bo ne Uwien bù' wɔ ugbemɔndaan.»

7 Nen bo, bende men kí ye binib bà teke' Uwien ki jin' nno, ben ne yé *Abraham ya yaabii.

8 Uwien là juɔ' ki len' u'gbɔnku ni ki ye u li bù bà ḡa yé *Sufmbɛ nno bigbemɔndɛnb bi'tekjim bo ne. Nen bo ne u là juɔ' kí tɔke' *Abraham tigeḡmɔnmɔnt tuu ki ye: «Sin bo ne n li tien inibol ke mimɔnm.»

9 *Abraham là teke' Uwien ki jin' ne u tien' wɔ mimɔnm. Nno ne bà mɔ teke' Uwien ki jin' nno, u tien' bi'mɔ mimɔnm ten *Abraham.

10 Tɔ, binib bà ke teh yiko ye ma bo, ki du nen bo nno, bi te Uwien ya ḡuum ni ne. Kimɛ nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Wà ke ḡa boh nà ke kele' *yiko ya gbɔnku ni nno la, u te Uwien ya ḡuum ni ne.»

11 Nĩ yé imɔn ne, Uwien ḡa rí bù nil gbeḡmɔndaan wɔn Uwien ya nun bó kí rí u teh yiko ye ma nno bo. Kimɛ nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Ugbemɔndaan li fuobe mitekjim bo ne.»

12 Ama *yiko ya bom nin mitekjim ḡa te. Nĩ yé unil teh *yiko ye ma la, yiko nno bo ne u li fuobe.

13 Kristo de' te ki wiɛ', ki ñen' te *yiko ya ḡuum ni, ki teke' ti'sensien ki cère' mĩ lu' wɔn bo ne. Kimɛ nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi ku' wà ke ki lek'n' udɔ bo la, nĩ yé miḡuum ne u'bo».

14 Nĩ tien' nno ḡo kí ñe *Yesu Kristo bo, bà ḡa yé *Sufmbɛ mɔ rí le Uwien là tien' *Abraham u'mɔnm mà nno ne. Nno ne mitekjim bo, ti'mɔ li le Uwien là pùon' ki ye u li sɔn ní *Mifuoñaanm mà nno.

Yiko ḡa rí pien Uwien ya puonl

15 N'yaabe, cère men rí taa kunɛnɛnku kuba binib ya fuobm ni kí wɔn ne. Unil pole' ki kele' u'ñɔbonfɔrkaal la, uba ḡa rí fre kí lèbre lè, ka rí fre kí pukn niba mɔ li'bo.

16 Tɔ, Uwien là pùon' lipuonl ki de' *Abraham nin u'yaabil ne. Na kele' ki ye u'yaabii ten u niireh ligol ne, nĩ kele' ki ye u'yaabil ne. Lĩ te liba ne, len si: Kristo.

17 N ye rí ye nà sɔ: Uwien là cuo' nin *Abraham kujɔtieku ne ki pùon' ki ye kua rí saa. Nĩ tien' ibin kobiinan nin ibin pita ne ki yaan u de' Moyis *yiko. Yiko nno ḡa rí gben kujɔtieku nno kí cère Uwien ya puonl rí juore fɛnm.

18 Kimɛ nĩ yé yiko bo ne binib li le mimɔnm Uwien saan la, na ji yé puonl bo ne bi li le mɛ. Ama lipuonl bo nín ne Uwien là juoke' *Abraham.

19 Nĩ te nno la, be bo ne Uwien de' *yiko bugben-i? U là de' wɔ ki pukn' ḡo binib rí li bendeḡ bi'tuɔnbieɛ ne, kí tí baa uyo wà *Abraham ya yaabil là u là pùon' lipuonl ki de' lè nno rí baa ní. Uwien là cère' u'tondb ne taa' *yiko nno ki de' ucɛndɛnduol*, ne u taa' ki de' binib.

20 Binib bile ya siik ni ne ucɛndɛnduol te. Ama Uwien bugben ne là pùon' lipuonl nno kí de' *Abraham, nil ḡa là te bi'siik ni.

21 Nĩ te nno la, yiko nieh nin Uwien là pùon' ipuon yà nno ne-ɛɛ? Na te nno fiebu' Yiko nno bi lí fre kí cère unisaal rí le limiel la, Uwien bi lí ní wɔn bo ne kí bù binib bigbemɔndɛnb.

* 3:19 Bi ye ucɛndɛnduol wà nno, bi niireh Moyis ne.

22 Ama *Uwien ya gbɔnku ye ibiere ya tuom co uɲɛndun ya nib ke tiyonbt ne. Nɛn bo, Uwien li tien u pɔon' ki ye ma nno kɪ de binib bɑ teke' *Yesu Kristo ki jin' nno bi'tekjim bo nɛ.

23 Kɪ yaan Kristo ɾi baa binib ɾi teke wɔ kɪ ji nno, yiko lɑ co tɛ tiyonbt nɛ, ki gu uyo wɑ Uwien li wuon tɛ mitekjim ya sɛn.

24 Nno nɛ *yiko nno lɑ likeh tɛ kɪ tɪ baa' uyo wɑ Kristo baa' nɪ, ɲɔ Uwien bu' tɛ bigbɛmɔndɛnb ti'tekjim bo nno.

25 Ama Kristo tɪ baa' ma, ti teke' wɔ ki jin' nno yiko ɲa ji likeh tɛ.

26 Ninbi bɑ kɛ teke' *Yesu Kristo ki jin' nno, ni yɛ Uwien ya bumu nɛ kɪ ɲɛ ni'tekjim bo.

27 Ninbi bɑ kɛ bi sɪi' nɛ Uwien ya ɲunm Kristo ya yel bo nno, ni teke' Kristo ya tetem nɛ.

28 Ni yɛ *Yesu Kristo yaab ma nno, borm ɲa ji te ni' ni. Ninbi *Sufmbɛ nin bɑ ɲa yɛ Sufmbɛ, ninbi iyonbe nin bɑ ɲa yɛ yonbe, ninbi bijɛb nin bipiib, ni'ke yɛ unibaab nɛ.

29 Ni yɛ Kristo yaab ma nno, ni yɛ *Abraham ya yaabii nɛ, ki li lɛ mimɔnm mɑ Uwien lɑ pɔon' mɛ *Abraham nno.

4

Kristo yaab ɲa ji yɛ yonbe

1 Tɔ, n ye ɾi ye nɑ si: kibuk kɑ li ji lifaal laan yɛ kibuwawaak uyo wɑ la, ka cɛn' yonb nin kɛn si lifaal ma kɛ nno.

2 Ama kɪ laan yɛ kibuk ma nno, kɪ li boh binib bɑ likeh kɛ nin bɑ likeh ki'faal nno nɛ, kɪ tɪ baa uyo wɑ ki'baa sien' ki ye kɪ ji yɛ ucien nno.

3 Ti'mɔ yaam te nno nɛ. Uyo wɑ ta laan lɑ teke' Kristo ki jin' nno, ti lɑ yɛ iyaajɛbok yɑ te uɲɛndun ni ya yonbe nɛ.*

4 Ama ni lɑ kpaan' uyo wɑ Uwien sien' nno, nɛ u sɔn' nɪ u'Bijɛ, ki cɛrɛ' upii maa' wɔ, yiko ɲuuke wɔ,

5 ɲɔ wɔ ɾi de binib bɑ yiko ɲuuke bɛ nno kɪ wiɛ. Nno nɛ u tien' tɛ Uwien ya bumu.

6 Ni mɔnbe ki yɛ u'bumu nɛ. Nɛn bo nɛ u sɔn' nɪ u'Bijɛ ya Fuoɲaanm ti'fɛl ni, mɪ cɛrɛh ti yih Uwien ti'Baa.

7 Nɛn bo, ɲa ji yɛ yonb, a ji yɛ u'buk nɛ. A yɛ u'buk ma nno, a'mɔ li lɛ u'mɔnm nɛ. Uwien nɛ cɛrɛ' ni te nno.

Pɔl ya yɛnm saa' Galasi yaab bo

8 Na laan lɑ bɛn Uwien ma nno, ni lɑ pɛ ibule bo nɛ i co nɛ tiyonbt. Ibule nno ɲa yɛ Wien.

9 Ama fɛnfɛnno, ni bɛnde' Uwien, wɔn Uwien nɛ cɛrɛ' ni bɛnde wɔ. Bɛ tien' ni nuunh nɪ liebe kɪ paan iyaajɛbok bo? Ya ɲmɔbe tuom, ka yɛ niba mɔ? Bɛ tien' ni yɛ nɪ liebe kɪ li yɛ i'yonbe?

10 Ni ɲmɔbe ibok nɛ kɪ tɔrɛh ki boh yɛ ibin iba ni nin iɲmaale iba ni nin iwien iba nin uyo uba.

11 N'yɛnm saa' ni'bo, kime n likeh n sɔn' lituonl lɑ nin inunmɔn ki de' nɛ nno lɑ juore fɛnm nɛ.

12 N'yaabɛ, n gbɑanh nɛ nɛ, li te mɛn tɛn min, kime n tien' n'ba tɛn ninbi bɑ yɛ *Sufmbɛ nɛ. Na bii' nni niba.

13 Ni bɛn ki ye iwien yɑ lɑ ɲmɔbe nni nno bo nɛ n laa' usɛn ki tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt mikpɛkm.

* 4:3 Bi lebre' iɲɔbon yɑ ki ye: *ta laan lɑ teke' Kristo ki jin' uyo wɑ nno*; l kele' Grekmbe ya lenm ni ki ye: «Ti laan lɑ yɛ mubumu uyo wɑ nno nɛ.»

14 Nin iwíen nnó là cèrè' n'gbenent ña ñmábe liikm ma ke nnó, na là senge' nni, ka liike' nni fennm. Ama ni là teke' nni ten n yé Uwien ya tond bii n yé *Yesu Kristo nin u'yul ne.

15 Ni là ñmábe uyensonge wá nnó ji te la? Kime n li fre kí kun ne imàn kí ye ni bi là li fre kí lòkre ni'nunbii mánón kí de nni la, ni bi là lòkre' yé kí de' nni ne.

16 Fennfennó, n tókeh ne tigbemánt ma nnó ne cèrè' n kpende' ni'nennend-ii?

17 Binib biba te bi'nun mán be ní li yíe ni'gber ama bi ñmábe iyennaale yá nnó ña mán. Bi nuunh be ní bore min nin ninbi ne kí taa ne kí mákn bi'ba.

18 Ní mán, ni'nun ní li mán ní li tuu ki teh ná mán uyo ke ne, na yé n lá te ni'saan uyo wá baba ne la.

19 N'bumu, ní liebe' ki wi nni ni'bo ten imerwien ne. Ní li li wi nni nnó ne kí tí baa uyo wá ni li ñmábe Kristo ya tetem.

20 N bi yíe ní li te ni'saan fennfennó wuu ne, kí bende n li len ne ma bo, kime n'yennm ne ñen' ni'ni.

Sara nin Ajaar ya gber

21 Tóke nni men, ninbi bá yíe yiko ní li ñuuke ne nnó, na ciuh u teh bá ne-ee?

22 Ní kele' *Uwien ya gbónku ni ki ye: «*Abraham là ñmábe bijieb bile ne. Upiiyonb là maa' uba, ne u'po umán maa' utó.

23 Upiiyonb nnó maa' wá nnó u maa' wá unisaal yíe ma bo ne. Ama u'po umán maa' wá nnó, Uwien ne là pùon' ki ye u li maa' wó.

24 Tigber tuu ya tingi ñmábe imesen ile ne; kime bipiib bile bié te ten Uwien là cuo' nin binib kujotieku kua bolm mile nnó ya nennenkun ne. Kuba si: Uwien là cuo' kua nin u'nib Sinayi ya juál bo nnó ne. Ajaar ne yé ku ya jotieku ya nennenkun, ne u maa' mubumu maa' ke nnó yé iyonbe.

25 Bi ye Ajaar la, bi niireh Sinayi ya juál là te Arabi ya du ni nnó ne. Fennfennó ya Yerusalem te ten upiyyonb nnó ne, kime u'nib yé iyonbe ne.

26 Ama Yerusalem wá te paaki nnó, wun ña te ten piyyonb. Wun ne yé tí'du ki te ten tí'naa.

27 Kime ní kele' *Uwien ya gbónku ni ki ye:

«Upiiñóló, li poknh,
sin wá ña ben merwien nnó,
li yiknh nin uyensonge,
kime upii wá bi wie' wá ya bumu li yebe,
ki cen' wá ñmábe ce yaamu.»

28 N'yaabe, ninbi ben wón, Uwien là pùon' lipuonl là nnó bo ne ni yé u'bumu ten *Isaak.

29 Bi là maa' kibuk ká unisaal yíe ma bo nnó là jende' uyo bo bi là maa' ká *Mifuoñaanm ya tuóm bo nnó. Fennfennó maa' ní bié ki te nnó ne.

30 Tó, ní kele' *Uwien ya gbónku ki ye ba? Ní kele' ki ye: «Ñore upiyyonb nnó nin u'bié, kime upiyyonb nnó ya buk ña ñmábe sen ken nin upiimán ya buk ní taan kí ji bi'baa ya faal»

31 Nén bo, n'yaabe, ta yé piyyonb ya bumu ama ti yé upiimán yaamu ne.

5

La liebe men ki káyonbt ni

1 *Kristo teke' te ki wie', ñó ti la ji ní li te yonbt ni ne. Nén bo, gore men ki la cèrè niba ní liebe ki cuo ne yonbt.

2 Cenge men, min Pól ne tókeh ne ki teh: «Ni tuo' bi jié' ni'pun la, Kristo ña ji yé niba ni'bo.»

³ N liebe' ki tãkeh unil wã ke tuo' bi jie' u'punl ne ki teh ni yé liwãbl ne ki de' udaan, wã rí li boh yiko nnã ke kí tí gben.

⁴ Ninbi bà nuunh Uwien rí bù ne bigbemòndenb yiko bo nnã, ni bore' ni'ba Kristo saan nã, ne ki mun' ni'ba Uwien ya paabu.

⁵ Tinbi ben wãn, ti'dendenl si: Uwien li bù te bigbemòndenb ti'tekjim bo ne. *Mifuoñaanm ne cère' ti gu lidendenl nnã rí tien.

⁶ Kimé a yé *Yesu Kristo yã la, a jie' a'punl bii nã jie' la, na cieke. Nã cieke si: á teke Kristo kí ji nã a'tekjim rí cère á li yíe binitãb ne.

⁷ Ni là cin' mòmòmnm ne, nme ne pien' ne, ni la ji rí li boh gbemònt-i?

⁸ Mi ya plènm nã ñen' Uwien wã yih ne saan.

⁹ Kpãã ya ñãke waamu mãmãm cèreh kpãã ke nuuleh ne.

¹⁰ Min wãn, Yonbdaan cère' n nãmbe midum ni'bo ki ye ni'yenmaale nã bore' nin n'yi. Ama wã taah fènfènm ki bàareh ni'ni nnã yíe la, wã rí li yé udaan wã ke, u li é utudere ne.

¹¹ N'yaabe, n bi bié ki tãkeh binib ki teh be rí li jeh ipun la, ba ji bi jèndeh nni. Kristo ya dãpãmãm ya gber nã ji bi li cère uba ya yènm rí saa.

¹² Cère men binib bà taah fènfènm ki bàareh ni'ni nnã rí li jeh bi'pun haali kí tí fãare bi'ba mãmãm!

Li toreh men tãb, ki cère Mifuoñaanm rí li pekreh ne

¹³ N'yaabe, ninbi wãn, Uwien ne yin' ne ki de' ne ki wie'. Ni la dule nen bo kí li teh ni'yènm yíe nã. Ama ní li yíe tãb, kí li toreh tãb.

¹⁴ Kimé yiko ke taan' ki te yiko uba ni ne, wãn si: «Li yíe a'tõ ten a yíe a'ba ma bo.»

¹⁵ Liike men ni'yul bo! Ni te ten muwènniimu, ki coh tãb la, ni joh migbenm ne.

¹⁶ N tãkeh ne ne, cère men Mifuoñaanm rí li pekreh ne. Nnã ne na ji li teh ni'yènm yíe nã.

¹⁷ Kimé unisaal yíe nã bore' nin *Mifuoñaanm yíe nã, ne *Mifuoñaanm yíe nã mã bore' nin unisaal yíe nã. Unisaal yíe nã nã cendeh nin *Mifuoñaanm yíe nã. Nen bo ne na rí fre kí li teh ni'yènm yíe nã.

¹⁸ *Mifuoñaanm pekreh ne la, yiko nã ji nãmbe tuãm ni'bo.

¹⁹ Tã, unisaal ya yíem cèreh u sãnh itũonbiere yã nnã, ti ben yè. Yèn si: tijãknt ya tũon nin linañmaal nin lisãnsãndl,

²⁰ nin ibule bo ya paanm nin liñãkijil nin kinenk nin likãnkãnl nin iponponbe nin ubenpiebe nin kunanierku nin ifinfinde nin umaapãare

²¹ nin ununfãke nin tidèyibr nin unifenjin nin itũontã yã bre ten yíe. N là tãke' ne itũonbiere nnã bó nã, ki liebe' ki tãkeh ne, binib bá ke teh tuu ya bont nã rí kã Uwien ya bel ni.

²² Ama *Mifuoñaanm cère' binib yíe tãb, ki nãmbe uyensãnge nin uyenduãm nin kuminku, ki nãmbe tinimònt, ki muãh binib micècèkm, ki nãmbe midum,

²³ ki nme nin tãb, ki coh bi'ba. Yiko nã te kí biin binib bà teh tuu ya bont.

²⁴ Binib bá yé Kristo yaab nnã, wie' bi'nisaaltetem ten bi kpe' mè Kristo ya dãpãmãm bo ne.

²⁵ *Mifuoñaanm ne cère' ti fuobe ma nnã, cère men mè rí li pekreh te.

²⁶ Cère men ti la li nãmbe nacenkpekuont, ki la li ðelkeh tãb, ki la li nãmbe ponponbe tãb bo.

6

¹ N'yaabɛ, nɪ yɛ bi pɪln' unil u teh nà bre la, ninbi bà *Mifuoŋaanm pekreh nɛ nnɔ, nɪ tien suoo, kɪ tore wɔ wɔ rɪ liebe kɪ kpɪen usɛn wà mɔn. Nɪ'nɪ wà ke rɪ liike u'yul bo ki mɔ la kɔ biikm nɪ.

² Li toreh mɛn tɔb ijɛnd ni. Nnɔ nɛ ni li boh Kristo ya yiko.

³ Unil maaleh ki teh u yɛ niba nɛ, ka yɛ la, u lɛreh u'ba nɛ.

⁴ Wà ke rɪ fiin kɪ liike u'tuonl. U laa' li mɔn la, wɔ rɪ li pɛkeh u'ba u'tuonl nnɔ bo ki la taa' lɛ ki kpàandeh bi'tɔb yɛ.

⁵ Kimɛ wà ke teh nà la, nɪ likeh wɔn nɛ.

⁶ Bi wɔknh wà Uwien ya gɛr rɪ li nɛndeh u ηmɔbe tibont tà ke nnɔ ya niba bɔ ki dienh wà wɔknh wɔ.

⁷ La lɛreh mɛn ni'ba, ba leh Wien. Kimɛ unil bule' nà la, u li ce nɛn nɛ.

⁸ Unil teh u'yɛnm yɛ nà la, u li lɛ u'yɛnm yɛ nà ya suul nɛ. Nɪ'tingi si: mikuum. Ama unil teh *Mifuoŋaanm yɛ nà la, u li lɛ *Mifuoŋaanm ya suul nɛ. Nɪ'tingi si: limiel là ηa ηmɔbe gbenm.

⁹ Cɛre mɛn tɪ li teh mimɔnm ki la ye ti jii'. Kimɛ ti tuu ki teh mimɔnm la, uyo we nɪ tɪ lɛ lisuul.

¹⁰ Nɛn bo, ti ηmɔbe libɔnl ma nɔ, cɛre mɛn tɪ li sɔnh ki nuunh binib ke ya mɔnm, nɪ'ke tu nin ti'yaab bà mɔ teke' Kristo ki jin' nnɔ.

Tigbɛfɔrkaar

¹¹ Liike mɛn, min nin n'yul nɛ kele' nɪ gbenge ki de' nɛ.

¹² Binib bà wɔbndeh nɛ nɪ li jɛh ipun nnɔ nuunh bɛ rɪ li teh tibont binib rɪ li lɛnh bi'yɛnm rɪ li songe bi'bo, ηɔ bi la jɛnde bɛ Kristo ya dɔpɔnpɔn ya gɛr bo baba nɛ.

¹³ Kimɛ bɛn bà jɛh ipun nnɔ bugbɛn ηa boh yiko. Bi yɛ nɪ li jɛh ipun ηɔ bɛ rɪ li jɛbnh bi'ba ki teh bɛn nɛ wɔbn' nɛ ni jɛ' ipun nɛ.

¹⁴ Mɪn wɔn, ma li li jɛbn n'ba niba bo ki kɛnde' ti Yonbdaan *Yesu Kristo ya dɔpɔnpɔn bo. Udɔpɔnpɔn nnɔ bo nɛ uηɛndun wuu ya bont te tɛn tikpir n'bo, nɛ n'yɛnm ηa ji pɛ tu'bo.

¹⁵ Kimɛ unil jɛ' lipunl bii wa jɛ' la, na ciɛke. Nà ciɛke si: Uwien rɪ tien te binifɛnb nɛ.

¹⁶ Uwien rɪ de binib bà ke kpe u ya sɛn uyɛnduɔn, kɪ muɔ bɛ micɛɛɛkm. Wɔ rɪ tien nnɔ u'nib ke*.

¹⁷ Tɔ, kɪ nɛ dinnɔ kɪ li joh uba la ji ηmɔbe nni yɛnŋaabe, kimɛ n jɛnde' *Yesu bo ma nnɔ ya gbɪɛn juore' ki te n'bo nɛ.

¹⁸ N'yaabɛ, ti Yonbdaan *Yesu Kristo rɪ juoke nɛ. Ami.

* **6:16** Migbiirm mie ni bi lɛbre' liŋɔbonl là ki ye u'nib ke nnɔ nɪ kele' Grɛkmbɛ ya lenm ni ki ye: Uwien ya nib Israyel yaab nɛ.

Kugbɔnku kùà Pɔl kɛle' ki de'

Efes yaab nnɔ

Nà wɔngeh Kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kɛle' kugbɔnku kuu ki de' Kristo ya táan yà te Efes ya du ni nin i'tɔ yà te Asi ya tinfenm ni nnɔ nɛ. U là te lipɛkl ni nɛ ki kɛle' kugbɔnku nnɔ (3:1; 4:1). Pɔl taan' u wɔkn' itáan nnɔ miwɔknm mà kɛ nnɔ mijenjem bo nɛ ki kɛle' kugbɔnku kuu ni. U kɛle' kù ki de' Kristo yaab bà ɲa yé Sufmbɛ nnɔ nɛ. Kugbɔnku kuu ya mɛɛnkpiɛke si: Efes yaab rí bɛnde Uwien bonde' wɔ rí sɔn itùon yà nɛ. Ní yé tibont tá là buɔ, Yesu cère' binib bɛnde' tù nɛ. Uwien bonde' haali uyoyo ɲɔ wɔ rí taan ná kɛ te kitink bo nin kutaaku bo nɛ kí taá kí ɲukn Yesu Kristo.

Kí cin liyul 1 kí tí baa 3, Pɔl tɔke' bɛ ki ye: Yesu Kristo nɛ baa' ki kpɔ' udɔpɔnpɔn bo ki cère' bɛn nin Uwien taan' buñɔbu, ki gben' kinɛnk kà lá te bà yé Sufmbɛ nin bà ɲa yé Sufmbɛ nnɔ ya sɛsieke. Nɛn bo, borm ɲa ji te bi'siik ni.

Kí cin iyul 4 kí tí baa 6, Pɔl tɔkeh Kristo yaab ki teh bɛ rí li ɲmɔbe mitekjim nin uyɛnduɔn wà Uwien de' bɛ wù nnɔ, kí li fuobe mifuobfɛnm. Wà kɛle' kugbɔnku kuu nnɔ tɔkeh piicɛb ki teh bɛ rí bɛ rí li yíe bi'puob tɛn Kristo yíe u'táan yaab ma bo, ki kpɔ' bi'biere bo nnɔ nɛ.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo. N kieh kugbɔnku kuu rí de bà yé Uwien yaab kí ñɛ *Yesu Kristo bo, ki du u'bo ki te [Efes ya du ni] nnɔ nɛ.

² Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rí juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Uwien tien' te mimɔnm mà Yesu Kristo bo

³ Tí pɛke mɛn Uwien ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. Ti yé wɔn Kristo yaab ma nnɔ nɛ Uwien tien' te u'mɔnm kɛ ya bol. Mimɔnm nnɔ yé paaki bó yaam nɛ, ki yé *Mifuoñaanm yaam.

⁴ Tɔ, u là cère' ti yé Kristo yaab nɛ ki gɛnde' te ki laa' wa laan ñɛn' uɲɛndun ɲɔ tí li yé u'yaab, kí la li ɲmɔbe biil u'nun bó. U yíe tɛ nɛ,

⁵ kí juɔ' kí gɛnde' tɛ ki tien' tɛ u'bumu *Yesu Kristo bo. U yíe nɛ kí cɛkre' u'yɛnm kí tien' nnɔ,

⁶ ɲɔ tí li pɛkeh wɔ u ɲmɔbe ukpiɛke wà nnɔ bo nin u tien' tɛ tinimɔnt tá kí ñɛ u'Bijɛ wà u yíe wɔ nnɔ bo.

⁷ Wɔn u'Bijɛ ya sɛm bo nɛ u de' tɛ ki wie', kí fère' tɛ ti'biere, kí wuɔn' tɛ u ɲmɔbe tinimɔnt tù yɛbe kí tí kpɛ ma bo.

⁸ U tien' tɛ tinimɔnt nnɔ kí gbien', kí de' tɛ miyɛnfuom nin mibenm isɛn kɛ ni.

⁹ U cère' ti bɛnde' tibonbɔlkaar tá u'yíem bo, u là cɛkre u'yɛnm wɔ rí tien tù Kristo bo nnɔ.

¹⁰ Ní lá kpaan' uyo la, u li tien tibonbɔlkaar tá nnɔ si: u li taan ná kɛ te kutaaku bo nin ná kɛ te kitink bo nnɔ Kristo rí li yé ni'kɛ ya bɛr.

¹¹ Uwien cère' ti yé wɔn Kristo yaab ma nnɔ nɛ kí lá juɔ' kí gɛnde' tɛ tí li yé u'yaab. Uwien tɛh tibont kɛ u jɛke' ma bo nin u yíe ma bo,

¹² ɲɔ tinbi bà kpíe' kí ɲmɔbe lidɛndɛnl Kristo bo nnɔ tí li pɛkeh wɔn Uwien, u ɲmɔbe ukpiɛke wà nnɔ bo nɛ.

13 Wɔn Kristo bo ne ni'mɔ̀ lã cii' Uwien ya gber. Tù yé tigbɛm̀ant ne, ki yé tigbɛm̀onm̀ont tà cère' ni ñm̀ere'. Ni teke' wɔ̀ ki jin', ne Uwien dieke' nɛ. *Mifuoñaanm̀ mà u là p̀uon' ki ye u li de ne mè nnɔ̀ ne yé kudíeku nnɔ̀.

14 *Mifuoñaanm̀ nnɔ̀ bo, ti ben kein ki ye ti li le Uwien bonde' lifaal là ki ble' u dɛ' bà ki wiɛ' bi yé yaab nnɔ̀. Nɛn bo, cère men tí li p̀ekɛh wɔ̀ u ñm̀obe ukpíeke wà nnɔ̀ bo.

Pɔ̀l kàareh ki dienh Efes yaab

15 Nɛn bo ne n cii' ni t̀uore' ki teke' Yonbdaan *Yesu ki jin', ki t̀uore' ki yíe Uwien ya nib kɛ ma nnɔ̀,

16 ne n tuu ki faareh Uwien ni'bo, ki tiɛn ni'bo' n'kaare ni,

17 ki miɛh ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Wien wà yé ti' Baa ki ñm̀obe ukpíeke nnɔ̀ wɔ̀ ní cère *Mifuoñaanm̀ ní de ne miyɛnfuom kí wuɔn ne wɔ̀, ní t̀uore kí bɛnde wɔ̀.

18 N miɛh wɔ̀ wɔ̀ ní wende ni'nun bó, ní bɛnde lidɛndɛnl là bo u yih ne nnɔ̀; kí bɛnde u'faal là m̀on ki ñm̀obe lisel, u li taa lè kí de binib bà yé u'yaab nnɔ̀;

19 kí bɛnde kí ye u'tuom yebe ka tí ñm̀obe mí kpɛ nin bà. U taah mè ki toreh tinbi bà teke' wɔ̀ ki jin' nnɔ̀. U wuɔn' mituom bugbɛn yebe ki kpɛ ma bo,

20 uyo wà u taa' mè ki m̀ekre' Kristo bitɛnkpiib ni, ki taa' wɔ̀ ki kàan' u'nojie bó paaki bó nnɔ̀ nɛ.

21 Kristo te nɛn saan ne ki ñm̀obe mituom ki cɛn' nà kɛ te kutaaku bo ki ñm̀obe mituom kɛ ya bol nin nà kɛ ñm̀obe ticiɛnt kɛ ya bol. U'yel cɛn' iyel yà kɛ te. Na yé fɛnfɛnnɔ̀ ya yel baba, lí cɛn' uyo wà we ní nnɔ̀ m̀ɔ̀ ye nɛ.

22 Uwien cère' Kristo nɛ tɛ' tibont kɛ bo litaal, kí tien' wɔ̀ tibont kɛ ya ciɛn. Wɔn nɛ yé u'taanl ya yul,

23 nɛ u'taanl yé u'gbɛnɛnt. U te lí'ni kí tí gben', nɛ Uwien m̀ɔ̀ te u'ni kí tí gben'.

2

Mifuoɓfɛnm̀ nin Kristo

1 Uyo uba ni là teh ibiere ne ki biih Uwien, ki te tɛn bitɛnkpiib u'nun bó;

2 kí teh tɛn uñɛndun yaab, kí boh wà yé isɛnpol ya ciɛn kí te kutaaku nin kitink ya sɛsiɛke nnɔ̀. Fɛnfɛnnɔ̀ u ya ciɛn ne ñuuke uñɛndun ya nib bà ña tuo' Uwien ya ñɔ̀bu bó nnɔ̀; kí cèreh bí teh u yíe nà.

3 Uyo uba tí'kɛ m̀ò là te tɛn bí ya nib nɛ, kí pɛ minisaaltetem bo, kí teh tí'yɛnm̀ yíe nà. Tí'nisaaltetem nnɔ̀ bo, tí là kpɛ Uwien ní dɛre tí'tub tɛn binitɔ̀b nɛ.

4 Ama Uwien nín muɔh binib micɛɛɛkm̀ ní tí kɛnde', kí yíe tɛ kí gbien'. Nɛn bo,

5 tinbi bà là te tɛn bitɛnkpiib Uwien ya nun bó, ka boh wɔ̀ nnɔ̀, u cère' tí liɛbe' kí fuobe nin Kristo. U'juokm̀ bo nɛ ni ñm̀ere'.

6 Tí yé *Yesu Kristo yaab ma nnɔ̀ nɛ Uwien taan' kí m̀ekre' tinbi nin wɔn, kí cère' tí kèlɛ' wɔn Kristo saan paaki bó.

7 Uwien tien' tɛ nnɔ̀ u'juokm̀ bo nɛ kí ñɛ *Yesu Kristo bo, ñɔ̀ kí ñɛ dinnɔ̀ kí lí joh wɔ̀ ní wuon kí ye u'nim̀ant yebe ka tí ñm̀obe tú kpɛ nin bà nɛ.

8 Ni teke' *Yesu kí jin' ma nnɔ̀, nɛ cère' ni ñm̀ere' Uwien ya juokm̀ bo. Na yé ni'tuom bo nɛ ni ñm̀ere', Uwien ya paabu bo nɛ ni ñm̀ere'.

9 Na yé ni'tuon bo nɛ ni ñm̀ere'. Nɛn bo, uba la lí jɛbnh u'ba.

10 Kimɛ Uwien nɛ cère' tí jí yé tí yé bidɛnb bà nɔ̀. Tí yé *Yesu Kristo yaab ma nnɔ̀ nɛ Uwien tien' tɛ binifɛnb ñɔ̀ tí lí sɔnh it̀uonm̀onm̀on yà u là juɔ' kí bonde' yé kí ble' tɛ nnɔ̀.

Yesu Kristo bo nɛ tí'kɛ taan' kí tien' unibaab

11 Nɛn bo, tiere mɛn kɪ ye bi maa' nɛ ma na yɛ Sufmbɛ. U yo uba *Sufmbɛ lɑ yih nɛ bɑ ɲa jɛ' pun nɛ, ki yih bi'ba bɑ jɛ' ipun. Unisaal nɛ jɛ' bi'pun nɛ upunjɛ ya dɛku te bi'bo.

12 Tiere mɛn kɪ ye uyo nno, na lɑ bɛn Kristo, ka lɑ ɲmɔbɛ sɛn nɪ li yɛ Israyɛl yaab, ka lɑ te kujɔtieku kua Uwien cuo' kù nin u' nib mibolm mà yɛbɛ, ki pùon' lipuonl ki de' bɛ nno ni. Na lɑ ɲmɔbɛ dɛndɛnl, ka bɛn Wien ni'fuobm ni kitink kɛ bo.

13 Ama ninbi bɑ lɑ jɛnde' Uwien nno, fɛnfɛnno ni yɛ *Yesu Kristo yaab ma nno, Uwien cɛrɛ' ni nɛkn' wɔ kɪ ɲɛ wɔn Kristo ya sɛm bo nɛ.

14 Kimɛ wɔn Kristo nɛ cɛrɛ' ti ɲmɔbɛ uɲɔkpaan. U taan' *Sufmbɛ nin bɑ ɲa yɛ *Sufmbɛ ki tien' linibol liba. U kpo' udɔpɔnɔn bo, ki gben' kinɛnk kɑ lɑ te tɛn liguonl ki bore' bɛ nno.

15 U cɛrɛ' *Sufmbɛ ya yiko nin u'wɔb nin u'tentienm ɲa ji ɲmɔbɛ tuɔm. U taan' *Sufmbɛ nin bɑ ɲa yɛ *Sufmbɛ ki tien' linibofɛnl bi tɛ nin wɔ. U tien' nno nɛ ki cɛrɛ' bi ɲmɔbɛ uɲɔkpaan.

16 U kpo' udɔpɔnɔn bo nɛ ki taan' bɑ yɛ Sufmbɛ nin bɑ ɲa yɛ Sufmbɛ ki tien' unibaab ki cɛrɛ' bɛn nin Uwien taan' buɲɔbu. U tien' nno nɛ ki gben' kinɛnk kɑ lɑ bore' bɛ nno.

17 Kristo baa' ki lɑ tɔke' ninbi bɑ lɑ jɛnde' Uwien nin bɑ lɑ nɛke wɔ nno uyenduɔn ya gber nɛ.

18 Kristo bo nɛ Mifuoɲaanbaabm cɛrɛ' ti'kɛ laa' usɛn tɪ nɛkn Baa Uwien.

19 Nɛn bo, ninbi bɑ ɲa yɛ *Sufmbɛ nno, na ji yɛ cɛnb bii binib bɑ ɲɛn' niba bó ní, ama ni ji yɛ Uwien ya nib ya biba nɛ, ki yɛ u'den yaab mɔ.

20 Ni te tɛn kuduku kua bi mɛh kù ya bont nɛ. *Yesu ya tondb nin *Uwien ya ɲɔbonsɔknɔ nɛ yɛ kuduku nno ya tɛnpuul, nɛ *Yesu Kristo bugbɛn yɛ litɛnl lɑ co litɛnpuul nno.

21 Wɔn bo nɛ kuduku nno ya bont kɛ tɔ tu'tɔr bo ki kpɛnh, ki tɪ tien' kuduku kua yɛ Yonbdaan yaaku.

22 Ni yɛ wɔn Kristo yaab ma nno, ni'mɔ yɛ kuduku nno ya bont ya tuba nɛ, ki taan' ki tien' libuol lɑ Uwien te kɪ ɲɛ *Mifuoɲaanm bo.

3

Pɔl tɔke' bɑ ɲa yɛ Sufmbɛ tigbɛmɔnmɔnt

1 *Yesu Kristo ya tuonl bo nɛ min Pɔl te lipɛkl ni ninbi bɑ ɲa yɛ *Sufmbɛ nno bo.

2 Ni cii' Uwien ya nimɔnt bo, u de' nni lituonl lɑ rɪ sɔn kɪ de nɛ nno bó.

3 U lɑ cɪbrɛ' n'nun bó ki cɛrɛ' n bɛnde' u'gbɛbɔlkaar nɛ ki kɛle' tù mikpiɛkm kugbɔnku kuu ni waamu.

4 Ni kaan' tù la, ni li frɛ kɪ bɛnde kɪ ye n ɲmɔbɛ mibɛnm tigbɛbɔlkaar nno bo. Tù wongeh Uwien lɑ li tien nɑ kɪ ɲɛ Kristo bo nɛ.

5 Uwien ɲa lɑ cɛrɛ' uyo bo yaab bɛnde' tigbɛbɔlkaar nno, ama fɛnfɛnno wuu Mifuoɲaanm cɛrɛ' u'yaab *Yesu ya tondb nin u'ɲɔbonsɔknɔ bɛnde' tù.

6 Tigbɛbɔlkaar nno si: kɪ ɲɛ u'gbɛmɔnmɔnt bo, bɑ ɲa yɛ *Sufmbɛ li taan nin *Sufmbɛ kɪ ji Uwien ya faal, kɪ taan kɪ tien unibaab, kɪ taan kɪ li te Uwien lɑ pùon' lipuonl lɑ nno ni, kɪmɛ bi'kɛ yɛ *Yesu Kristo yaab nɛ.

7 Uwien ya nimɔnt nin u'paabu bo nɛ u cɛrɛ' n yɛ u'tonsɔnl, ki tɔkeh binib u'gbɛmɔnmɔnt nno.

8 Min wɑ yɛ Uwien ya nib ya gbaarkɛ nno, Uwien tien' nni tinimɔnt ki ye rɪ tɔke bɑ ɲa yɛ *Sufmbɛ nno kɪ ye Kristo yɛ lifaal lɑ mɔn kɪ tɪ kɛnde' nɛ;

9 kɪ wuɔn binib kɛ bɛ rɪ tʊrɛ kɪ bɛndɛ Uwien tɛh ma bo nibonn nà u là bobn' nɛ lididikl bo nnɔ. Wɔn Uwien wà n̄ɛn' tibont kɛ nnɔ nɛ là bɔlɛ' nɛ u'ba saan haali uyo bo.

10 U tien' nnɔ ŋɔ kɪ n̄ɛ u'taanl bo, nà ŋmɔbɛ mituɔm kɛ ya bol nin nà ŋmɔbɛ ticiɛnt kɛ ya bol ki tɛ paaki bó nnɔ rɪ bɛndɛ Uwien ŋmɔbɛ miyɛnfuom isɛn kɛ ni ma bo nɛ.

11 Nnɔ nɛ Uwien là bobn' wɔ rɪ tien nà haali uyo bo nnɔ, u ji tien' nɛn nɛ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

12 Ti teke' Kristo ki jin' ma ki yé u'yaab nnɔ bo nɛ ti ŋmɔbɛ usɛn tí nɛkn Uwien nin midum.

13 Nɛn bo nɛ n gbaanh nɛ, ni la cère ni'gbɛnɛnt rɪ yère n jinh ijɛnd yà ni'bo nnɔ bo. Ama cère mɛn n'jɛnd nnɔ rɪ li yé ni'bo ukpiɛkɛ.

Kristo yɛ tɛ

14 Nɛn bo nɛ n gbaandɛh Baa Uwien ya nun bó.

15 Wɔn nɛ yé kutaaku bo yaab nin kitink bo yaab kɛ ya Baa.

16 N miɛh wɔ u'kpiɛkɛ yɛbɛ ki tí kɛndɛ' ma nnɔ bo wɔ rɪ cère *u'Fuoŋaanm rɪ dɛ nɛ mituɔm, nɪ li yé binib bà ya fɛl co nɛ.

17 N liɛbɛ' ki miɛh wɔ, wɔ rɪ cère Kristo rɪ li tɛ ni'fɛl ni kɪ tí gben nɛ. Ni teke' wɔ ki jin' ma nnɔ bo, n miɛh wɔ wɔ rɪ cère nɪ li faa miyɛm ni, kɪ li sɛ mɔnmɔnm,

18 ŋɔ ninbi nin u'nitɔb kɛ rɪ frɛ kɪ bɛndɛ Kristo ya yɛm yɛbɛ ka ŋmɔbɛ biɛn isɛn kɛ ni ma bo;

19 kɪ bɛndɛ kɪ yɛ u'yɛm yɛbɛ ki tí gɛbrɛ' unisaal ya bɛnm; kɪ li ŋmɔbɛ Uwien ya tetem kɛ ki tí gben'.

20 Uwien nɛ li frɛ kɪ tien tɛ nɛ rɪ li yɛbɛ kɪ cɛn ti maalɛh nà nin ti miɛh wɔ nà, kɪ n̄ɛ u'tuɔm mà tɛ ti'ni kɪ sɔnh itʊon nnɔ bo.

21 Wɔn si ukpiɛkɛ u'taanl yaab ni *Yesu Kristo bo yo kɛ yo haali nin uyo wà ŋmɔbɛ gbɛnm. Ami.

4

Uwien cère' Kristo yaab kɛ taan' kɪ tien unibaab

1 Tɔ, min Pɔl wà tɛ lipɛkl ni Yonbdaan bo nnɔ sɛrɛh nɛ; nɪ cère ni'tetɛm rɪ li sɛlndɛh Uwien wà yin' nɛ nnɔ;

2 kɪ li jiindɛh ni'ba tingi isɛn kɛ ni, kɪ li ŋmɛ nin unil kɛ, kɪ li ŋmɔbɛ liyɛnguol, kɪ li yɛ tɔb, kɪ li ŋmɔbɛ sukɛ tɔb bo.

3 *Mifuoŋaanm taan' nɛ ki tien' unibaab ma nnɔ, n̄ikn mɛn kɪ li tɛ kɪ n̄ɛ un̄ɔkpaan bo.

4 Uwien cère' ti'kɛ taan' ki tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ. *Mifuoŋaanm mɔ tɛ miba nɛ. Nɛ Uwien yin' tɛ lidɛndɛnl là bo nnɔ mɔ tɛ liba nɛ.

5 Yonbdaan tɛ uba nɛ. Mitekjim mɔ tɛ miba nɛ. Uwien ya n̄unsii mɔ tɛ uba nɛ.

6 Uwien tɛ uba nɛ, ki yé unil kɛ ya Baa. Wɔn nɛ cɛn' nà kɛ tɛ, ki tɛ unil kɛ ya fɛl ni, ki taah unil kɛ u sɔnh u'tʊon.

7 Ama ti'ni wà kɛ laa' bupaabu Kristo dɛ' wɔ ki kpaan' ma bo nɛ.

8 Nɛn bo nɛ n̄i kɛlɛ' *Uwien ya gbɔnku ni ki yɛ:

«U doh paaki uyo wà nnɔ,
u tuke u cuo' bà tiyonbt nnɔ nɛ,
ki dɛ' binib bupaabu.»

9 Tɔ, u don' paaki ya tingi si ba? Ni yé nɛ rɪ wuɔn kɪ yɛ u kpiɛ' ki jiiɛrɛ' dɛntingi nɛ.

10 Wà jiiɛrɛ' dɛntingi nnɔ, wɔn nɛ don' paaki mɔ ki gɛbrɛ' kutaaku ŋɔ wɔ rɪ li tɛ ni'kɛ saan.

11 Wɔn ne de' unil ke bupaabu. U cère' biba yé bitondb, bitəb yé u'nəbɔnsəknb, bitəb mə kpaandeh tigbɛmənəm, bitəb yé bə likeh u'taan yaab*, bitəb mə yé Uwien ya gber ya wɔnwəknb.

12 U de' bupaabu nnə ɲə wə rí bonde Uwien ya nib bɛ rí li sɔnh u'tuonl, kí cère u'taan lá yé u'gbɛnɛnt nnə rí kpére mitekjim ya sɛn ni nɛ.

13 Nnə nɛ ti'kɛ li ɲməɲməbe kí tí tien unibaab mitekjim ya sɛn ni, kí bɛnde wɔn Uwien ya Bijɛ mənəm, kí li yé binib bə kpére' mitekjim ya sɛn ni, kí li te tɛn Kristo kí tí gben.

14 Nnə nɛ ta ji li te tɛn bumu. Ta ji li te tɛn buɛrɛbu búa iɲungbɛbel tureh bə kí joh ikɛle kɛ. Binib ya wəknb mə tulndeh binib ɲa ji ɲməbe tɛ ki pekreh tɛn kutafaaku nɛ tuke tɛ. Nib ɲa ji li lɛrɛ kí tuln tɛ nin bi'tonnenku.

15 Ama tí li yíe tɔb, kí li təkɛh tɔb tigbɛmɛnt. Nnə nɛ tí li kpére isɛn kɛ ni, kí li te tɛn Kristo. Wɔn nɛ yé u'taan ya yul.

16 Wɔn nɛ taan' u'nib kɛ ki cère' bi'tien' unibaab tɛn tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl tutuuke i'tɔ bo kí túrɛ' kí co ma bo. Tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl kɛ sɔnh i'tuon mənəm la, tigbɛnɛnt nnə kɛ kpɛnh nɛ. Kristo ya taan yaab mə yaam te nnə nɛ. Bi yíe tɔb la, litaanl nnə kpɛnh mənəm nɛ mitekjim ya sɛn ni.

Mitetepaam nin mitetefɛnm ya gber

17 Nɛn bo nɛ n n̄iikɛh kí təkɛh nɛ tigbɛr tuu nɔ Yonbdaan ya yel bo kí teh: Ni la ji rí li fuobe tɛn binib bə ɲa pɛ Wien bo. Bi'yɛnmaale kɛ pɛ bonfɛnm bo nɛ.

18 Bi'nun ɲa wien. Bi'yufaa nɛ cère' ba bɛn niba. Nɛn bo nɛ ba rí lɛ Uwien de' u'nib mifuobfɛnm mə nnə.

19 Ba ji bɛn nà mən, ka bɛn nà bre, nɛ kí taa' bi'ba kí de' lisənsəndl, kí ɲaake kí teh t̄jɔknt ya bonn kɛ ya bol.

20 Ninbi wɔn, na yé ni bɛngɛ' nɛn nɛ Kristo bo.

21 Ni lá cii' Kristo ya gber nɛ, nɛ bi lá wəknb' nɛ tun nɛ kí n̄ɛ wɔn *Yesu Kristo ɲməbe tigbɛmɛnt tà nnə bo, bii ba?

22 Nɛn bo, dāan mɛn ni'tetepaam, m̄i yé minisaaltetɛm mə lá saah nɛ kí cèreh ni'nun fəke tibont tà lɛrɛh binib nnə bo nɛ.

23 Cère mɛn Uwien rí lɛbre ni'tetɛm nin ni'yɛnm,

24 ɲə ní li ɲməbe mitetefɛnm mə Uwien tien' m̄ɛ u yíe ma bo nnə. Tigbɛmɛnt nɛ cère' mitetɛm nnə mən, kí cuube.

25 Nɛn bo, dāan mɛn kutonnenku. Wà kɛ rí li təkɛh u'tɔ tigbɛmɛnt, kime tí taan' kí tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ.

26 Ni'benku ni ben' la, ní cuo ni'ba kí la tien biɛrɛ, kí la cère ni'benpiebe nnə rí lu uwien.

27 La de mɛn sɛnpol sɛn uba nin utɔ.

28 Wà suh la, wə rí dāan bunasubu, kí li yé unimən, kí li sɔnh ituon nin inunmɔn, kí lɛ u yíe nà u'nɔjɛ bo, ɲə kí pu bijinb mə.

29 Ni la cère iɲəbɔnbil rí li n̄ɛh ni'ɲuən ni. Ama ni ye ní li len la, ní cère n̄ɛ rí li yé iɲəbɔn yà mən, kí frɛ kí tore binib n̄i wiebe bɛ ma bo bɛ rí kpére mitekjim ya sɛn ni, kí cère bə cɛngɛ ni'bó nnə rí lɛ miməm.

30 La cère mɛn *Uwien ya Fuɔñaanm ya yɛnm rí saa, kime Uwien taa' mɛn nɛ kí diɛkɛ' nɛ, kí gu lidaali lá u li de nɛ kí wie.

31 Ni la cère ni'benku ni rí li tɔ tɔb bo, kí la ɲuuh tɔb bo, kí la li ɲməbe benpiebe, kí la kɔnh nin tɔb jɛr, kí la sukreh tɔb, kí la cère biɛrm miba nin mitəm rí ji rí li te ni'ni.

32 Li yé mɛn binimənb, kí li muəh tɔb micɛɛkɛm, kí li fɛrɛh tɔb tɛn Uwien fɛrɛ' nɛ Kristo bo ma bo.

* 4:11 Bi lɛbre' iɲəbɔn yà kí ye bitəb yé bə likeh u'taan yaab nnə; 1 kɛlɛ' Grɛkɛmbe ya lenm ni kí ye biwenkpaab nɛ.

5

1 Ni yé Uwien ya bumu u yíe ne ma nno, li te men ten won.

2 Li nmabe men miyiem ni'fuobm ni, ten Kristo yíe te ma ki taa' u'ba ki tien' bupaabu nin kitatuorwenk nno. Lituorl nno te ten lefina ne ki nu ki nme, ki songe Uwien ya yenn.

3 Ni yé Uwien ya nib ma nno, na ji kpe be ri li taakeh lisonsondl nin tijoknt ya toun ke ya bol nin ununfoke ya yel ni'ni monon.

4 Na ji kpe ni li lienh nbonbil nin jorlenm, ki la lienh tibont ta nmabe tijoknt bo. Na kpe ni li teh ne si: ni li faareh Uwien ne.

5 Tuore men ki bende ki ye wa ke teh lisonsondl nin wa ke sonh tijoknt ya toun nin wa ke nmabe ununfoke lifaacienn na nmabe gbiin Kristo nin Uwien ya bel ni. Wa ke nmabe ununfoke lifaacienn bo la, lifaacienn ye u'bo ibule ne.

6 La cere men uba ri taa gbenm uba ki lere ne. Uwien ya benku ni beh bi ya nib bo ne, kime ba cihi u'nbu bo.

7 Ni la cere ninbi nin ni ya nibol ri li te gber.

8 Uyo uba ni'mo la te licinfunl ni ne. Fenennn, ni ye Yonbdaan yaab ma nno, ni ji te kuwenwenku ni ne. Nen bo, li fuobe men ten kuwenwenku ni yaab.

9 Kime kuwenwenku cereh ti teh tinimont ke ya bol ne, ki teh na cuube, ki pe tigbemont ya sen bo.

10 Sekn men ki bende na songe Yonbdaan ya yenn.

11 La taa men ni'ba ki kuon binib ba te licinfunl ni ya tounfenenn ni. Ama li nendeh men bi'gber upaan bo.

12 A ye a take bi buoh ki sanh toun ya nno ya gber monon la, ni nmabe ife ne.

13 Ama bi buoh ki teh na ke nno nen' upaan bo la, na ji buo, ni ji te kuwenwenku ni ne.

14 Kime na ke nen' upaan bo la, ni ji ye kuwenwenku ni yaann ne. Nen bo ne bi ye:

«Sin wa gah la, a finde,
fii ki ne bitenkpiib ni,
Kristo li wende ne.»

15 Nen bo, li ben men, ni li fuobe ma bo, ki la ji ri li te ten ijar, ama wuon men ki ye ni nmabe miyenuom.

16 Uyo wa ni laa' libonl ni tien na mon la, tien ne men, kime ti te iden ya no bre ne.

17 Nen bo, ji la ye men jar, ama bende men Yonbdaan yie na.

18 La nuh men daam ki yibeh, kime tideyibr cereh binib teh fenenn ne. Ama cere men *Mifuoñaanm ri li te ni'ni ki ti gben.

19 Li dondeh men Yonbdaan, ki li geh iyuon ke ya bol ki nengeh wo nin ni'fel ke, ki li saakreh tob ya gbenent,

20 ki li faareh Baa Uwien uyo ke nibonn ke bo ti Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo.

Upii nin u'ce li fuobe ma bi'dencenn ni

21 Ni boh Kristo ma nno, li blinh men ni'yul ni'tob ya nun bo.

22 Bipiibe, li blinh men ni'yul ni'cieb ya nun bo ten ni blinh ma ni'yul Yonbdaan ya nun bo nno;

23 kime uje ye u'po ya cien ten Kristo ye u'taanl yaab ya cien ma ne. Kristo ya taanl ye u'gbenent ne, ne u ye u'taanl nno ya Nmienl.

24 Nen bo, bipiib ri li blinh bi'yul bi'cieb ya nun bo isen ke ni ten Kristo ya taanl yaab blinh bi'yul u'nun bo ma bo.

²⁵ Bijêbe, wà ke rí li yíe u'po ten Kristo yíe u'taanl ma, ki teke' li'kuum ki kpo' nno.

²⁶ U tien' nno ño lè rí li yé Uwien yaal ne, ne ki taa' miñunm nin u'gber ki lùore' li'nib.

²⁷ U yíe be rí baa u'saan, kí li mən ki windeh, kí la ñmobe jəktnt, kí la ñmobe miin, kí la gbè niba saan, ama be rí li yé biñaanb, kí la ñmobe biil ne.

²⁸ Nno ne ni kpɛ uje rí li yíe u'po ten u yíe u'ba ma bo. Uje wà ke yíe u'po la, u yíe u'ba ne.

²⁹ Kimɛ nil ña kpele ki senge' u'ba. U jinh ne, ki likeh u'ba mənəmən ten Kristo jindeh u'taanl yaab ma, ki likeh be mənəmən nno.

³⁰ Tinbi Kristo yaab yé u'gbenent ne.

³¹ Ni kɛle' *Uwien ya gbənkɔ ni ki ye: «Nen ne cère' uje kuon' upii la, u li daan u'naa nin u'baa, wən nin u'po rí taan, ne bən bile nno rí taan ki tien unibaab.»

³² Nibonbɔlkaann nno yé niboncienn ne. Min bo, ni likeh Kristo nin u'taanl ne.

³³ Ama tigber bugben likeh ni'mo ne. Uje ke rí li yíe u'po ten u yíe u'ba ma bo. Upii ke mo rí li boh u'ce.

6

Mubumu li fuobe ma bo lidencɛnɛ ni

¹ Mubumu, ni yé Yonbdaan yaamu ne, li boh mən ni'naambe nin ni'baambe, kime ni kpɛ ni li teh nen ne.

² «Li boh a'naa nin a'baa» yé liwəbkiɛkl lə Uwien de' lè ki pole' lipol ki kpəbn' lè ne.

³ A pɛ li'bo la, «A li te liwiɛl ni ne, kí li ñmobe limɛfəkl uɛndun wuu ni.»

⁴ Bibaambe, la cère mən ni'bumu ya yɛnm rí li ñɛh ni'ni. Ama ní li wubeh mù, kí li pekreh mù, kí li gbierɛh mù Yonbdaan yíe ma bo.

Iyonbe nin i'cɛnbaambe li te ma bo

⁵ Iyonbe, li boh mən ni'cɛnbaambe uɛndun wuu ni, kí li fɛnge be imənmən, kí li sənɔh bi'tuon nin ni'fɛl ke ten ni te ma bo nin Kristo.

⁶ Ni la li boh be bi'nun ni baba ten ni nuunh binib ne rí li pɛkeh ne, ama ní li teh ten ni yé Kristo ya yonbe ne, ki nuunh ní li teh Uwien yíe ná nin ni'fɛl ke.

⁷ Li sənɔh mən ituon nin uyɛnɛmaa, ten ni sənɔh ki diɛnh Yonbdaan ne, na sənɔh ki diɛnh nib.

⁸ Ní li bən kí ye wà ke teh ná mən, yé uyonb bii wa yé yonb la, mimənm nno bo ne Yonbdaan li suu wə.

⁹ Iyonbe ya cɛnbaambe, ni'mo rí li teh ni'yonbe mənəmən, kí daan liwəbl, kí li bən kí ye ninbi nin bən ke te Cɛnbaa uba ne paaki bó. Wən ña yíe uba ki cɛn' utə.

Uwien de' Kristo yaab tijekənwɛnt tɔ

¹⁰ N li len ná kí fɔre si: li nuunh mən ni'tuəm Yonbdaan saan ño u'tocienn rí cère ní li faa.

¹¹ Taa mən Uwien diɛnh tijekənwɛnt tɔ ke nno ño kí li faa kí fre kí tuobe usɛnpol nin u'cekn ya sɛn ke.

¹² Na yé ti li tɔ nin unisaal ne lituəl. Ama ti li tɔ lituəl nin ná ñmobe ufaa ke ya bol nin ná ñmobe ticiɛnt ke ya bol nin ná ñmobe mituəm ke ya bol ki ñuuke licinñunl ya ɛndun wuu nɔ nin isɛnpol yá te paaki bó nno ne.

¹³ Nen bo, taa mən Uwien diɛnh tijekənwɛnt tɔ ke nno, ño uwenbiere ya daali ní fre kí tɔ mənəmən kí ñɛ len, kí juore kí li se kí faa.

¹⁴ Nɛn bo, bonde mɛn kɪ sere, kɪ li pɛ tigbɛmɔnt bo. Tù yé ni'bo liningbɛnl nɛ kɪ co ni'ciɛk ni, kɪ li pɛ imɔn bo. I yé ni'bo tijekɔnwɛnt tà lèkndeh ni'fɛl bo nɛ.

¹⁵ Taa mɛn tigbɛmɔnmɔnt ya tɔkm kɪ tien tɛn ni'tacaan, kɪ cère ni'gbɛnɛnt rɪ li ɲaanh tu'tɔkm bo. Tun nɛ cèreh unil ya yɛnm dɔ.

¹⁶ Li taah mɛn mitekjim kɪ teh tɛn lipikl uyo kɛ. Ni li taa lɛn nɛ kɪ fre kɪ kpiin usɛnpol ubierɔ ya pien yà teknh umu nnɔ,

¹⁷ kɪ cère ni'ɲmɛrm rɪ li yé ni'bo tikur ya kɛnpinl, kɪ li ɲuuke *Mifuoŋaanm ya jusiek, ni'tingi si: Uwien ya gbɛr.

¹⁸ Li kàareh mɛn uyo kɛ, kɪ cère *Mifuoŋaanm rɪ li toreh nɛ ni'kaare nin ni'miɛbu ni isɛn kɛ ni. Nɛn bo, la gɔh mɛn, kɪ li tuu kɪ kàareh kɪ dienh Uwien ya nib kɛ.

¹⁹ Li kàareh wɔ mɛn kɪ dienh n'mɔ, ɲɔ wɔ rɪ cère rɪ lá yàare n'ɲɔbu la, rɪ bɛnde n li len ma bo, kɪ de nni lifɛl rɪ tɔke binib tigbɛmɔnmɔnt tuu ya bonbɔlkaar kɪ la bɔle tù.

²⁰ N tɔkeh tun nɛ kɪ te lipɛkl ni. Nɛn bo, ní li kàareh, Uwien rɪ de nni lifɛl, rɪ tɔke binib tigbɛmɔnmɔnt nnɔ ya bonbɔlkaar, n bi li tɔke bɛ tù ma bo kɪ la bɔle tù.

Ifuondfɔrke

²¹ N yíe ni'mɔ rɪ bɛnde n te ma bo nin n teh ná nɛ. Ti'ninje Ticik wà n yíe wɔ u sɔnh Yonbdaan ya tuonl mɔnmɔnm nnɔ li tɔke nɛ n'gbɛr kɛ.

²² N sɔnh wɔ ni'saan ná bo si: wɔ rɪ lá tɔke nɛ ti'gbɛr, kɪ saake ni'gbɛnɛnt nɛ.

²³ Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rɪ de ninbi ti'yaab uyɛnduɔn, kɪ cère ní li yíe tɔb, kɪ li ɲmɔbe mitekjim.

²⁴ Uwien rɪ juoke binib bà kɛ yíe ti'Yonbdaan *Yesu Kristo miyíem mà ɲa ɲmɔbe bien nnɔ.

Kugbɔnku kùà Pɔl kɛle' ki de'

Filip yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Filip yé Maseduɔnn ya tinfenm ya du nɛ. Pɔl joh u'sɛn nle bo nɛ ki tɔke' Filip yaab tigbɛmɔnmɔnt.

Pɔl kɛle' kugbɔnku kuu ki wuɔn' ki wɔn nin Filip yaab yíe tɔb ki gbien'. Ní tete nɛ bi lá cuo' Pɔl ki pɛkn' Yonbdaan ya tuonl bo. U te lipɛkl ni ka ní fre kí tore Filip yaab ma nnɔ nɛ ní wi wɔ cɛɛn, kime u cii' binib biba nuunh bɛ ní tuln bɛ nɛ (1:15-17; 2:21; 3:2, 18). Pɔl sɔn' uba ni' bó wɔ ní tí tore bɛ kí cenge tighɛr nnɔ (2:19-30).

Pɔl faare' Filip yaab bi' pum bo, ki sure' bɛ, bɛ ní li njuuke tigbɛmɔnmɔnt nnɔ tinɔjer tule, ki lá cère uba ní tuln bɛ.

Yesu dàan' u là n̄mɔbe ná kɛ, nɛ Uwien taa' tibont kɛ ki n̄ukn' wɔ. Nnɔ nɛ Pɔl mɔ dàan' ná kɛ lá yé u'bo lifaal nnɔ (3:3-10), ki tuo' ki jèndeh Yesu Kristo bo, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye bi' mɔ ní tɛkn u'taal ní (3:17; 4:9), kí li n̄mɔbe uyɛnsonge uyo kɛ, kí li kpe buñɔbu.

Ifuonde

¹ Min Pɔl nin Timote yé *Yesu Kristo ya tonsɔnb nɛ. Ti kieh kugbɔnku kuu tí de bà kɛ yé Uwien ya nib kí n̄ɛ *Yesu Kristo bo, ki te Filip ya du ni nnɔ nin bà likeh Kristo ya taanl nin bi'totorb nɛ.

² Tí'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl kàareh ki dienh Filip yaab

³ Uyo wà kɛ n tiere' ni' bó la, n faareh n'Wien ni'bo nɛ.

⁴ N kàareh ki dienh ni'ke uyo wà kɛ la, n kàareh nin uyɛnsonge nɛ.

⁵ Kime kí n̄ɛ lidaali là n baa' ni'saan kí lá tu dinnɔ, ni toreh nni nɛ n tɔkeh binib tigbɛmɔnmɔnt.

⁶ N du ki ye Uwien cin' lituonmɔnmɔnl là ni'ni nnɔ u li sɔn kí tí gben lɛ lidaali là *Yesu Kristo li baa ní nnɔ nɛ.

⁷ Ní kpe ní li n̄mɔbe i ya yɛnmaale ni'ke bo, kime n'yɛnm pɛ ni'bo nɛ. Uwien juoke' min nin ninbi kɛ ma nnɔ nɛ cère' ni tore' nni fɛnfɛnnɔ wà n te lipɛkl ni nɔ nin uyo wà n là m̄h tigbɛmɔnmɔnt bo, ki nuunh binib ní t̄wɔre kí teke tú kí ji nnɔ.

⁸ Im̄n, Uwien nɛ yé um̄nkunl ki ye n yíe ni'ke nin n'fɛl kɛ. Kime n yíe nɛ ten *Yesu Kristo yíe nɛ ma bo nɛ.

⁹ N kàareh ná bo si: Uwien ní cère ni'yíem ní li yɛbreh ki joh n̄ɔ ni'nun bó ní li wendeh ní li bɛndeh tibont kɛ ya tingi mɔnmɔnm,

¹⁰ n̄ɔ kí sekn kí gènde ná m̄n. Nnɔ nɛ ná ní li n̄mɔbe jɔknt, ka ní li n̄mɔbe biil m̄ɔ lidaali là Kristo li baa ní nnɔ.

¹¹ *Yesu Kristo li cère ní li tuu ki teh ná cuube n̄ɔ Uwien ní li n̄mɔbe ukpiɛke nin kupɛnpeku.

Pɔl m̄h tigbɛmɔnmɔnt bo

¹² N'yaabɛ, n yíe ní bɛnde kí ye ná tu' nni nɔ bo binib cii' tigbɛmɔnmɔnt ki yɛbe nɛ.

¹³ Nɛn bo, sojamɛ bà gu ubɛrciɛn den nin binitɔb kɛ bɛn ki ye Kristo bo nɛ n te lipɛkl ni.

14 N te lipɛkl ni ma nnɔ cɛrɛ' Kristo yaab bɑ yɛbe du Yonbdaan bo ki gbien', ki laa' lifɛl cɛɛn, ki tɔkeh binib Uwien ya gber ka fenge.

15 Imɔn, bi'ni biba ηmɔbe n'bo iponponbe nɛ ki tɔkeh Kristo ya gber, ki nuunh bɛ rɪ li nieh nin nni. Ama bitɔb mɔ tɔkeh Kristo ya gber nin iyenmaalnmɔn nɛ.

16 Bɛn wɔn, bi ηmɔbe miyiem nɛ ki teh nnɔ, kimɛ bi bɛn ki ye n te lipɛkl ni rɪ mɔ tigbɛmɔnmɔnt bo nɛ.

17 Bitɔb nnɔ bɛn wɔn, bi nuunh bɛ rɪ wuɔn kɪ ye bi cɛn' nni nɛ ki tɔkeh Kristo ya gber. Bi yɛnmaale ηa mɔn. Bi teh nnɔ ki nuunh n'jend nɛ rɪ yɛbre lipɛkl ni.

18 Bi tɔkeh Kristo ya gber nin iyenmaalbiere bii bi tɔkeh tɔn nin iyenmaalnmɔn nɛ la, n'baka ηa kpe len. Nin nɛn kɛ ηɔ bi'kɛ tɔkeh Kristo ya gber nɛ. Nɛn nɛ cɛrɛ' n poknh, ki li tuu ki poknh.

19 Kimɛ n bɛn ki ye nɛn nɛ li cɛrɛ rɪ nɛ len kɪ nɛ ni kɑareh ki dienh nni ma nnɔ nin *Yesu Kristo ya Fuoŋaanm bo.

20 N gu nɛn nɛ nin inunmɔn, ki daan nɛ rɪ li rɪ tien. N li tien nɑ kpe rɪ tien nɛ nɛ, kɪ li ηmɔbe lifɛl uyo wuu nɔ ten n lɑ ηmɔbe lɛ ma bo uyo kɛ, kɪ cɛrɛ n li kpo bii n li fuobe la, binib rɪ li kpiɛkreh Kristo n'bo.

21 Kimɛ min wɔn, n fuobe la, Kristo nɛ yɛ nibonmɔnn, n tɪ kpo' la, nɪ yɛ kpele nɛ n'bo.

22 Ama n li biɛ ki fuobe nɛ kɪ sɔn Uwien ya tuonl lɛ rɪ tore binib la, ma ji bɛn n li gɛnde nɑ.

23 Nɪ fike' nni nɛ. N bi yɛ rɪ kpo kɪ li te nin Kristo nɛ. Nɛn nɛ tu.

24 Ama ninbi bo, n juore' ki fuobe nɛ la, nɪ mɔn.

25 Nɛn bo, n bɛn ki ye ma rɪ kpo, nɪ yɛ imɔn nɛ. N li juore kɪ li te nin ni'kɛ nɛ, kɪ li toreh nɛ ni'tekjim rɪ li joh inun bɔ, nɪ li ηmɔbe uyɛnsɔnge,

26 ηɔ n tɪ liebe' nɪ ni'saan la, nɪ li jɛbnh ni'ba kɪ nɛ *Yesu Kristo cɛrɛ' n sɔn' ituon yɑ ki de' nɛ nnɔ bo.

Li tuu ki cɛ mɛn limuɔl Kristo ya gbɛmɔnmɔnt bo

27 Nɪ te ma kɛ la, li fuobe mɛn binib ni Kristo ya gbɛmɔnmɔnt wɔkn' nɛ ma bo. Nɪ yɛ n fre' la, n li baa ni'saan. Ma tɪ baa la, rɪ cii ni'gber kɪ ye ni pɛ mitekjim ya sɛn bo mɔnmɔn, ki kpe buŋɔbu, ki ηmɔbe iyenmaale iba, ki mɔh limuɔl liba mitekjim mɑ kpe tigbɛmɔnmɔnt ya sɛn nnɔ bo.

28 La sɛn mɛn ni'nɛnɛndb jɛwaanbu. Nɛn nɛ li wuɔn bɛ kɪ ye bi joh mibolm nɛ, kɪ wuɔn ni'mɔ kɪ ye ni li ηmɛrɛ. Nɪ yɛ Uwien yaam nɛ.

29 Kimɛ Uwien ηa juoke' nɛ nɪ teke Kristo kɪ ji baba nɛ, ama u juoke' nɛ nɪ jɛnde u'bo mɔ nɛ,

30 kɪ li mɔh limuɔl lɑ ni lɑ laa' n mɔn' lɛ u'bo, ki cii' n biɛ ki mɔh lɛ fɛnfɛnno nnɔ.

2

Li jiindeh mɛn ni'ba tingi tɛn Kristo

1 Kristo bo, ni ηmɔbe ugbenɛnsaake, u'yiem cɛrɛh ni faakreh, *u'Fuoŋaanm cɛrɛh ni kpe buŋɔbu, ki ηmɔbe tinimɔnt, ki muɔh tɔb micɛcɛkm ma nnɔ,

2 nɪ li kpe buŋɔbu, kɪ li yɛ tɔb, kɪ li tɛ iyenmaale, kɪ li pɛ usɛn uba bo ηɔ rɪ li ηmɔbe uyɛnsɔnge kɪ tɪ gben.

3 La li ηmɔbe mɛn naniɛrku tɔb bo, ki la li wɔngɛh ni'ba. Na ηmɔbe kpele. Ama nɪ li jiindeh ni'ba tingi, kɪ li buh binitɔb tɛn bɛn nɛ cɛn' nɛ.

4 Uba la li nuunh u'tiɛma mɔnm, ama wɔ rɪ li nuunh bitɔb yaam.

5 Li ηmɔbe mɛn mi ya tetem nin ni'tɔb tɛn *Yesu Kristo.

⁶ Wɔn wà nin Uwien kɛ te miba nnɔ,
wa ɛ ki ye wɔn nin Uwien ní li kpɛ.

⁷ Ama u'yɛnm ní nɛ u daan' tibont kɛ,
ki ɲmɔbe utons�nl ya tetem,
ki tien' u'ba unisaal,
unil kɛ laa' u yé unisaal.

⁸ U jiin' u'ba tingi,
ki tuo' Uwien ya ɲɔbu bó,
haali ki tí kpo'.

U kpo' udɔpɔnpɔn bo nɛ.
⁹ Nɛn bo nɛ Uwien kprien' wɔ ki tí gbien',
ki de' wɔ liyel lá cɛn' iyel kɛ,

¹⁰ ɲɔ bà te paaki bó nin bà te kitink bo nin bà te dentingi nnɔ kɛ cii' *Yesu ya
yel la,
bɛ ní gbaan kí kpíeke wɔ,

¹¹ ɲɔ inibol kɛ ní len kí ye *Yesu Kristo
nɛ yé tibont kɛ ya Yonbdaan,
kí kpíeke tí Baa Uwien.

Li yé mɛn kuwenwenku uɲɛndun wuu ní

¹² Nɛn bo, n'jɔtiebɛ, ní yé binib bà tuu ki ɲmɔbe mibom nɛ. Ní la ɲmɔbe bom
uyo wà n te ní'saan baba, ama fɛnfennɔ ma te ní'saan ma nɔ, lí ɲmɔbe mɛn
mibom kí cɛn' uyo wà n te ní'saan. Tùɔre mɛn kí lí boh Uwien, kí lí sɔnh itùon
yá wɔngɛh kí teh ní ɲmɛrɛ' nnɔ kí tí gbɛn.

¹³ Kímɛ wɔn Uwien nɛ sɔnh ní'ni, kí cɛrɛh ní yíe u yíe ná, kí liɛbe' kí cɛrɛh
ní teh nè mɔ.

¹⁴ Lí teh mɛn tibont kɛ kí la ɲulnh, kí la findeh nin tɔb mɔ,

¹⁵ ɲɔ kí lí yé binib bà ɲa ɲmɔbe biil, ka ɲmɔbe jɔknt, kí lí yé Uwien ya bumu
mùa mɔn kí tí gben' binib bà ɲa cuube, ka kpe sɛn ya siik ní, kí lí te tɛn
kuwenwenku kí wendeh uɲɛndun,

¹⁶ kí lí tɔkeh bɛ tigbɛr tà dienh limiɛl. Nnɔ nɛ ninbi bo n lí jɛbn n'ba lidaali
lá Kristo lí baa ní nnɔ, kímɛ n sɔn' lituonl lá nin inunmón nnɔ ɲa juore' fɛnm.

¹⁷ Ní'tekjim yé lituɔrl nɛ kí de' Uwien. Nba la, bí lí ku nni. Bí ku' nni la,
n'sɛm mɔ lí tien lituɔrl nɛ kí pukn ní'yaal bó. Ní te nnɔ la, n ɲmɔbe uyɛnsɔngɛ
nɛ kí poknh nin ní'kɛ.

¹⁸ Nɛn bo, ní'mɔ ní lí ɲmɔbe uyɛnsɔngɛ kí lí poknh nin nni.

Pɔlyíe wɔ ní sɔn Timote nin Epafrodit

¹⁹ N daan kí ye Yonbdaan *Yesu de' usɛn la, n lí sɔn Timote ní'saan itáan yíɛ
bo, wɔ ní tí cɛngɛ ní'gbɛr, kí lá tɔkɛ nni ɲɔ n'yɛnm ní duɔn.

²⁰ Kímɛ wɔn ɲa ní la, ma ɲmɔbe min nin wà maaleh ní'bó. Nil ɲa te kí cinbe
kí tɔngɛ ní'gbɛr.

²¹ Bitɔb kɛ nuunh bí'tiɛma mɔnm nɛ, ba tɔngɛ *Yesu Kristo ya tuonl.

²² Ama Timote wɔn, ní bɛn wɔ, kí laa' u sɔn' ma bo. U sɔnh nin nni
tigbɛmɔnmɔnt ya sɛn ní tɛn kibuk sɔnh nin kí'baa ma bo nɛ.

²³ Nɛn bo, n tí laa' n'gbɛr ya donbó la, n daan ní pɔk kí sɔn wɔn nɛ ní'saan.

²⁴ N du Yonbdaan bo kí ye min nin n'yul lí baa ní'saan na ní taande.

²⁵ Ama n maale' kí ye ní kpɛ ní cɛrɛ tí'ninje Epafrodit ní liɛbe ní'saan nɛ. U
yé min nin wà te kí sɔnh, kí te kí mɔh limuɔl líba nɛ, kí yé unil wà ní sɔn' wɔ,
wɔ ní lá de nni ná pore' nni.

²⁶ U'nun mɔn wɔ ní tí ní lɛ ní'kɛ ama u'yɛnm saa' ní tí kɛnde', kímɛ ní cii'
u'wien bó.

²⁷ Imòn, u bunge' ki tí behn wò ní kpo nè, ama Uwien muò' wò micεεεkm. Na yé u muò' wòn baba nè micεεεkm, u muò' n'mò nè ò n'yensaa la yεbre kí pukn.

²⁸ Nèn bo nè n teh tontonm ní cère wò ní liεbe ni'saan, ní tí ní tí lé wò ni'yεnm ní sange ò n'bugben ya yεnm ní duòn waamu.

²⁹ Nèn bo, teke wò mèn nin uyεnsangciεn, kime u yé Yonbdaan yò nè. Li selndeh mèn binib bà ke te tèn wòn.

³⁰ Kimε Kristo ya tuonl bo nè u là s'ien' waamu wò ní kpo. Wa là jie u'miel, nè ki sòn' nni lituonl là ninbi nin ni'yul òa bi li fre kí sòn nni lè nnò.

3

Nà li cère unil ní li cuube Uwien ya nun bó

¹ Tò, n'yaabe, li poknh mèn Yonbdaan bo. Ní yé ní liεbe kí kele nè n là kpιε' kí kele' nè nà nnò nè la, na òaabe n'yεnm, kime nèn nè li cère ní ñε kinunbònk ni.

² Liike mèn ni'yul bo nin bitonsònbierb; i ya sengbele jeh kí bungreh i'ba nè kí yih nè upunjε.

³ Tinbi ya punjie nè yé upunjie mòn, kime *Uwien ya Fuoñaanm nè cèreh tí pukeh wò, kí jεbnh tí'ba *Yesu Kristo bo, ka du tí'tiema tuòm bo.

⁴ Nin nèn ke ò min òmòbe usen ní li du n'tiema tuòm bo. Unil ye u òmòbe usen wò ní li du u'tiema tuòm bo la, n òmòbe usen kí cèn' wò.

⁵ Bi maa' nni, wienniin daali nè bi jie' n'punl. N yé Israyel ya bol ya nil nè, kí yé Bensamen ya yaabil. N'baambe ke yé Ebrembε nè. Yiko ya sèn ni wòn, n yé *Fari sienmbe ya cekl yò nè kí pε u'bo mòmòmnm.

⁶ N'tuon ya sònm ni, n'nun là món ní jènde Kristo ya taanl yaab nè. Yiko ya sèn ni mò là, ma là òmòbe biil yiko uba bo.

⁷ N là maaleh kí teh nèn ke yé n'bo kpele nè. Ama Kristo bo n laa' ní yé fεnm nè.

⁸ Imòn nè, n yin' nibonn ke fεnm kime n bènde' *Yesu Kristo n'Yonbdaan ma nnò, nèn nè cèn' nibonn ke. Wòn bo nè n dàan' nibonn ke, kí ye ní'ke yé tibint òa ní li yé wòn Kristo yò nè,

⁹ kí li tε nin wò kí tí ghen. Na yé n pε *yiko bo ma nnò nè kí yé ugbemòndaan. N teke' Kristo kí jin' ma nnò, nè kí yé ugbemòndaan. Uwien bùh binib bigbemòndenb kí ñε mitekjim bo nè.

¹⁰ N yie nibonbaabn nà si: ní li bèn Kristo nè, kí li bèn u mεkrm ya tuòm, kí taan nin wò u'jend ní, kí tí kpo tèn wòn,

¹¹ òa kí li daan kí ye n'mò li mεkre bitenkpiib ni.

Pòl tiinh kí cuube lisuul ya bùol

¹² Na yé n ye n baa' lisuul nnò ya bùol òa nè, ka yé n ye n yé wà niba òa jí pòre' wò nè. Ama n mònndeh kí tiinh ní nènnde lè nè, kime *Yesu Kristo nè cuo' nni kí tien' u'yò.

¹³ N'yaabe, ma ye min nènnde' lisuul nnò òa nè. N'nun món nibonn nà bo si: ní sunde nà tien' n'puoli bó nè, kí li bò minòmnm bo kí joh inun bó.

¹⁴ N tiinh kí cuube lisuul ya bùol nè, òa *Yesu Kristo bo ní lé Uwien yin' tε wò ní de tε lisuul là paaki bó nnò.

¹⁵ Tinbi bà ke tien' binicekrkaab mitekjim ya sèn ni nnò, cère mèn tí li maaleh nnò. Ní tí òmòbe iyεnmaale i'ba í bore' nin yii la, Uwien li wuòn nè i'tingl.

¹⁶ Ní te ma ke la, cère mèn tí li tuu kí kpe usen wà tí li là kpe wù kí lá baa' fεfεnnò nò.

17 N'yaabe, ni'ke ri tekn n'taal ni, ki li tuoreh ki sekndeh binib ba teh ti la wuon' ne ki ye ni li teh ma bo nno.

18 Kime n la kpie' ki take' ne no, ki ti takeh ne fenfennu wuon nin tinunsiir ki teh binib ba yebe ne nmabe mitetem ma cere' bi yih Kristo ya kuum udoponpon bo fenn.

19 Bi li ti fore ki juore fenn ne. Bi'bent ne ye bi'Wien. Bi jebnh bi'ba bi'fe ya tuon bo ne. Bi'yennaale ke pe unendun ya bont bo ne.

20 Tinbi won, ti ye paaki bo yaab ne. Nen bo ne ti gu nin inunmon lidaali la Yonbdaan *Yesu Kristo ti'Nmienn li ne ni'bo ki baa ni,

21 ki lebre ti'gbenent ta na nmabe sel nno ki nenge u'yaar ta nmabe ukpieke nno, kime u nmabe mituom wo ri cere tibont ke ri tuo u'no bo.

4

1 Nen bo, n'yaabe, n ye ne ne, ki dokn' ne cenn. Ninbi ne ye n'bo n'yensonge, ki ye n'bo lisuul la bi dienh le wa mon' ki faake'. Tuore men ki li pe Yonbdaan ya sen bo nno.

Igbiere

2 Efodi nin Sentik, n sureh ne nibonn na bo si: Yonbdaan bo ni li lienh ki ciih tob bo.

3 Sin n'tonsontu, umemondaan, n gbáanh ne ne, a tore be kime bi ye bipiib ba nin Klawan nin n'tonsontob la monde' ki fore' nni tigbemomont ya tokm ni ne. Uwien kele' bi'yel limiel ya gbokni ni no.

4 Yonbdaan bo, li poknh men uyo ke. N liebe' ki takeh ne ne, li poknh men.

5 Li nme men nin binib ke. Yonbdaan ya babaadaali nek' ni no.

6 La cere men iyennaale ri li wiebe ne niba bo, ama ni li kaareh isen ke ni, ki li gbáanh Uwien, ki li faareh wo, ki li mieh wo na pore' ne.

7 Nno ne Uwien ya yenduon wa cen' unisaal ya benn ke nno, li de ne lifesngl, ki cere ni'yenn ri li do ki ne *Yesu Kristo bo.

8 Tu, n'yaabe, cere men ni'nun ri li mon na ke ye nibonmonnin na ke kpe be ri li boh ne nin na ke cuube nin na ke na nmabe jokn' nin na ke kpe be ri li ye ne nin na ke nmabe lisel nin na mon ki ti gben' ki nmabe kupenpeku bo.

9 Li teh men ni benge' na n'saan, ki cii' ne, ki teke' ne, ki laa' n teh ne nno, no Uwien yenduon ya daan ri li te nin ne.

Pal faareh Filip yaab bi'pum bo

10 N nmabe uyensonge Yonbdaan bo ki gbien', kime ni ji fre' ki wuon' ki ye ni tien n'bo. Ni li la tien n'bo ne, ama na la laa' sen ne ni wuon ki ye ni tien n'bo.

11 Na ye n te tijiint ni ne cere' n lienh nno, kime n benge' n li fuobe ma bo isen ke ni.

12 N ben n li fuobe ma bo tijiint ni bii ligbel ni. N benge' uyo ke, n li fuobe ma bo isen ke ni. N jih ki gbuokeh bii n te mikonn la, n nmabe ki gbien' bii n nmabe waamu la, n ben ri li tien ma.

13 Ki ne Kristo wa dienh nni mituom nno bo ne n li fre ki tien ni'ke.

14 Nin nen ke, ni tore' nni n'jend ni ma nno, ni tien' ni mon ne.

15 Ninbi Filip yaab monon ben ki ye uyo wa n la siereh Maseduon ya tinfenn ni nno, ninbi baba na ri la, Kristo ya taan liba monon na la nen' ni'ba ki tore' nni. N la cin' u ya yo ne ki takeh binib Kristo ya gbemomont mitinfenn nno ni.

16 N la te Tesalonik ya du ni uyo wa nno, ni la nek' nni na pore' nni ni gebre' bolm miba.

17 Na ye n nuunh mipum baba ne; ama n nuunh ni'pum nno bo, Uwien ri cere ni le mimonn ki gbien ne.

¹⁸ Ni de' nni nà nnɔ, ni'ke kɔn' n'nuɔ ni. Nɪ yebe ki cɛn' n là cieke nà mɔnɔn. Ni sɔn' Epafrodit wɔ n lá de nni nà nnɔ, n laa' nɛ, nɛ ki ji n̄mɔbe ki gbien'. Ni'pum nnɔ tɛ tɛn lituɔrl là mɔn li'nu n̄mɛ, Uwien teke' lɛ, u'yɛnm sɔnge li'bo nɛ.

¹⁹ N'Wien n̄mɔbe ukpieke, ki n̄mɔbe lifaal ki gbien' ma nnɔ, *Yesu Kristo bo, u li de nɛ nà ke pɔre' nɛ.

²⁰ Cɛre mɛn tí kpieke ti'Baa Uwien uyo wà n̄a n̄mɔbe gbenm. Ami.

Ifuondfɔrke

²¹ Ni fuonde binib bà ke yé Uwien yaab kí n̄ɛ *Yesu Kristo bo nnɔ jeje kí de nni. Kristo yaab bà te n'saan nnɔ mɔ fuondeh nɛ.

²² Uwien ya nib ke fuondeh nɛ. Uɔercien Sesa ya tonsɔnb bà yé Uwien ya nib nnɔ tɔɔreh kí fuondeh nɛ.

²³ Yonbdaan *Yesu Kristo n̄ juoke nɛ.

Kugbɔnku kùà Pɔl kɛle' ki de'

Kolós yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Kolós yé Asi ya tinfɛnm ya ducien uba nɛ. Ni naan Pɔl nin u'yul ŋa jon' ni' bó. U'tonsɔntɔ Epafas nɛ cin' ki tɔke' ni' bó Yesu ya gbɛr (1:7; 4:12).

Pɔl cii' bitonnɛndɛnb biba wɔknh Kolós yaab miwɔknm mà ŋa kpe sɛn ki tɔkeh bɛ ki teh bi li paan iyaaɛbok bo nɛ kí ŋmɛrɛ. U te lipekl ni ka ní fre kí jo ni' bó ma nnɔ nɛ ki kɛle' kugbɔnku kuu nɔ ki de' bɛ.

Kí cin liyul 1:1 kí tí baa 2:5 Pɔl wuɔn' kí ye Yesu Kristo nɛ ŋmɔbe mituɔm tibont kɛ bo, kí yé u'taanl ya yul. Wɔn nɛ kpe bɛ ní li pukeh wɔ.

Kí cin iyul 2:6 kí tí baa iyul 2:23 Pɔl tɔkeh Kolós yaab kí teh bɛ ní liike bi'yul bo, kí la li cengeh binib bá wɔknh miwɔknm mà ŋa kpe sɛn nnɔ ya gbɛr, ama bɛ ní li co bi ŋmɔbe mitekjim mà nnɔ kenken.

Kí cin iyul 3 kí tí baa 4:6 Pɔl tɔkeh bɛ bi li fuobe ma bo itáan ni nin idencɛn ni nin binitɔb nɛ. U tí fɔrɛ' kugbɔnku kuu nɔ nin ifuonde nɛ (4:7-18).

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo. Min nin ti'ninje Timote nɛ kieh kugbɔnku kuu tí de

² ninbi ti'yaab bá te Kolós ya du ni kí yé Uwien yaab kí du Kristo bo nnɔ. Ti'Baa Uwien ní juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl faareh Uwien Kolós yaab bo

³ Uyo wà kɛ ti káareh ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa Uwien kí dienh nɛ la, ti tuu kí faareh wɔ ni'bo nɛ;

⁴ kímɛ tí cii' ní túrɛ' kí teke' *Yesu Kristo kí jin', kí túrɛ' kí yíe Uwien ya ní b kɛ

⁵ kí nɛ lidɛndɛnl là Uwien ble' lè paaki bó kí gu nɛ nnɔ bo. Ni cii' lidɛndɛnl nnɔ bó lidaali là bi cinde' kí tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tà yé tigbɛmɔnt nnɔ nɛ.

⁶ Bi tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt nnɔ ma bo nnɔ, bi tɔke' tú nnɔ nɛ uyɛndun ni ní'kɛ saan, tú cɛrɛh binib teknh *Yesu kí jinh kí yɛbreh kí joh, kí teh ná mɔn. Tú là tien' ní' mɔ nnɔ nɛ, lidaali là ní cinde' kí cii' Uwien ya juokm ya gbɛr kí bɛndɛ' tú mɔnmɔnm nnɔ.

⁷ Ti'jɔ nin ti'tonsɔntɔ Epafa nɛ wɔkn' nɛ. U yé ni'bo Kristo ya tonsɔnl wà tí du u'bo nɛ.

⁸ U tɔke' tɛ *Mifuoŋaanm cɛrɛh ní yíe tɔb ma bo.

⁹ Nɛn bo nɛ haali nin lidaali là tí tí cii' ní'gbɛr nnɔ, tí káareh kí dienh nɛ ka pieh, kí gbáanh Uwien wɔ ní cɛrɛ u'Fuoŋaanm ní de nɛ miyɛnfuom nin mibɛnm isɛn kɛ ní, ŋɔ ní bɛndɛ u yíe ná kí tí gben.

¹⁰ Nnɔ nɛ ní li ŋmɔbe mitetem mà selndeh Yonbdaan, kí li teh ná kɛ songe u'yɛnm, kí li sɔnh itúonmɔnmɔn kɛ ya bol, kí li túrɛh kí bɛndɛh Uwien mɔ kí pukndeh.

¹¹ Ti gbáanh wɔ kí teh u'tuɔm mà ŋmɔbe ukpieke nnɔ ní cɛrɛ ní' mɔ ní lɛ mituɔm kí li faa isɛn kɛ ní, kí li níknɛh, kí li ŋmɔbe kuminku mibiikm mà kɛ li tu nɛ ní.

¹² Li faareh mɛn Baa Uwien nin uyɛnsonge, kímɛ u tien' nɛ binib bá kpe bɛ ní lɛ bi ya bó u bonde' mimɔnm mà u'bel là yé kuwenwenku ní kí ble' bá yé u'yaab nnɔ.

¹³ Wɔn nɛ fie' tɛ licinɗunl ya tuɔm saan, ki nɛbre' tɛ ki jon' u' Bijɛ wà u yíe wɔ ya bɛl ni.

¹⁴ U' Bijɛ nnɔ nɛ dɛ' tɛ ki wiɛ', ki cɛrɛ' u fɛrɛ' tɛ ti' biere.

Iyoon yà dondeh Kristo

¹⁵ U yé Uwien wà ba lenh wɔ ya nɛnnɛnku nɛ, ki te ki laa' uɛɛndun ɲa laan te,

¹⁶ Uwien cɛrɛ' wɔn nɛ ɲɛn' tibont kɛ, kutaaku bo yaar nin kitink bo yaar,

bi lenh tà nin ba lenh tà, Tibont tà kɛ te kutaaku bo ki ɲmɔbe mituɔm kɛ ya bol, nin tà kɛ ɲmɔbe ticiɛnt kɛ ya bol, Uwien cɛrɛ' wɔn nɛ ɲɛn' tu' kɛ, nɛ tu' kɛ mɔ yé u' yaar nɛ.

¹⁷ U te ki laa' tibont kɛ ɲa laan te, wɔn nɛ cɛrɛ' tibont kɛ te tu' buol.

¹⁸ Wɔn nɛ yé u' taanl ya yul, nɛ u' taanl yé u' gbɛnɛnt, Wɔn nɛ yé micincinm, ki yé wà kpiɛ' ki mɛkre' bitenkpiib ni, ɲɔ wɔ ní li yé usɛnlier isɛn kɛ ni.

¹⁹ Kimɛ Uwien ya yiem bo nɛ wɔn nin u' yul te u' Bijɛ ni ki ti' gben',

²⁰ ki cɛrɛ' u' Bijɛ bugbɛn bo, wɔn nin uɛɛndun taan' buɲɔbu, ɲɔ ni' kɛ ní li yé u' Bijɛ yann, u' Bijɛ ya sɛm mà ɲɛn' ki wule' udɔɔpɔpɔn bo nnɔ bo nɛ, u' cɛrɛ' uɲɔkpaan te kitink nin kutaaku bo.

²¹ Uyo uba ni' mɔ là yé binib bà jɛnde' Uwien nɛ, ki yé u' nɛnnɛndb kí ɲɛ ni là ɲmɔbe iyɛnmaale yá ì cɛrɛh ni teh ná bre nnɔ bo.

²² Ama fɛnfɛnnɔ Uwien cɛrɛ' ninbi nin wɔn taan' buɲɔbu kí ɲɛ u' Bijɛ tien' u' ba unisaal ma ki tuo' ki kpo' nnɔ bo. Uwien tien' nnɔ ɲɔ ní fre kí sere u' nun bó, kí li yé u' yaab, ki la ɲmɔbe jɔknt, ki la li ɲmɔbe biil mɔ nɛ.

²³ Ama ní li faa mitekjim ni, kí li co kenken. Ni là cii' tigbɛmɔnmɔnt ma nnɔ, tù cɛrɛ' ni ɲmɔbe lidɛndɛn nɛ. Ni la wiɛ lidɛndɛn nnɔ. Bi kpaande' tù utingbɛn bo ya nib kɛ saan nɛ. Nɛ min Pɔl ya tuonl si: ní kpaande tu ya gbɛmɔnmɔnt nɛ.

Pɔl mɔh ki toreh Kristo ya taanl

²⁴ Fɛnfɛnnɔ n jinh ijɛnd yà ni' bo nɔ n' yɛnm sɔnge nɛ; kimɛ Kristo là jin' ijɛnd yà nnɔ, n' mɔ tɔkre' i ya jɛnd nɛ ki jɛndɛh u' taanl là yé u' gbɛnɛnt nnɔ bo.

²⁵ N yé litaanl nnɔ ya tonsɔn ɲɔ ninbi bo, Uwien de' nni lituonl là nnɔ ní sɔn lɛ nɛ. Len si: ní tɔke nɛ Uwien ya gbɛr kí ti' fɔrɛ.

²⁶ Tù yé tigbɛbɔlkaar tà Uwien là bɔlɛ' tù uyo bo yaab nɛ. Nɛ fɛnfɛnnɔ u kpiire' tù ki tɔke' u' yaab.

²⁷ U yíe bɛ ní bɛnde tigbɛbɔlkaar nnɔ yé lifaal ki ti' kɛ ma bo nɛ, ki ɲmɔbe ukpiɛke bà ɲa yé *Sufmɛ ni. Ni' tingi si: Kristo te ni' siik ni ma nnɔ, ni ɲmɔbe lidɛndɛn ki ye ni li lɛ Uwien ya kpiɛke.

²⁸ Ti tɔkeh wɔn Kristo ya gbɛr nɛ, ki gbierɛh unil kɛ, ki taah miyɛnfuom kɛ ya bol ki wɔknh unil kɛ ɲɔ unil kɛ ní li mɔn Kristo ya sɛn ni kí ti' gben.

²⁹ Nɛn bo nɛ n sɔnh lituonl. Kristo ya tuɔm mà te n' gbɛn ni ki ɲaanh nnɔ nɛ cɛrɛh n mɔh lituonl bugbɛn bo nin inunmɔn.

2

1 Imòn, n yé ní bende n mäh limuäl lä ya tunbu nin inunmón ninbi nin Lawodise yaab nin binitób bà ke ña laan laa' nni nin bi'nunbu bo ñe.

2 N teh nnò ñò bi'fèl ní li co, be ní li kpe buñòbu, kí li yé táb, kí li ñmàbe mibenm kí t' ghen ñe. Mibenm nnò ñe li cèrè be ní bende Uwien ya bonbálkaann. Nën si: Kristo bugben.

3 Miyenfuom nin mibenm ñmàbe lifaal là ke nnò buò wòn saan ñe.

4 N tókeh ñe nèn ñò uba la taa ñòrmaagber tuba kí lere ñe ñe.

5 Kimé nin ma te ni'ni ma ke nnò, n tuu ki maaleh ni'bó ñe. N'yenn songe ni'bo, kime n laa' tibont ke te tu'donbó ñe ni'bùol, kí laa' ni du Kristo bo nin ni'fèl ke.

Kristo ñe dienh limiel

6 Ni teke' ki ye *Yesu Kristo ñe yé Yonbdaan ma nnò, li pe men u'sen bo.

7 Tùòrè men kí tēbn wò, kí cèrè ni'miel ní li juon u'bo. Li faa men mitekjim ni ten bi là wòkn' ñe ma bo, kí li faareh Uwien yo ke yo.

8 Li ben men, kí la cèrè uba ní ðele kí cuo ñe nin tinisaalyenfogber. Tù yé gbefenm ñe, kí yé kutonnenku mò, kí ñen' unisaal ya yaaɛbok nin isenpol ya ñuuke uñendun wuu nò saan, ta ñen' Kristo saan.

9 Kimé Uwien nin u'yul te wòn Kristo ni ñe kí t' ghen'.

10 Ninbi nin wòn Kristo taan' ki tien' unibaab ma nnò ñe ni laa' mimòmnm ke kí t' ghen'. Wòn ñe cèn' ná ke ñmàbe mituòm nin ticiēt ke ya bol.

11 Ninbi nin wòn taan' ki tien' unibaab ma nnò, ní te ten ni jìe' ni'pun ñe. Upunjié nnò ña yé nisaal jeh ipun ma bo, ama u ñen' Kristo saan ñe kí gbendeh minisaaltetem mà cèreh unil teh ibièrè nnò ya gber.

12 Bi sii' ñe Uwien ya ñunm ma nnò ní wuon' ki ye bi taan' ki sube' ninbi nin Kristo ñe, ñe ninbi nin wòn taan' ki mekre' mò, kime ni teke' Uwien ya tuom mà cèrè u mekre' bitenkpiib ni nnò kí jin'.

13 Ni là te ten bitenkpiib ñe Uwien ya nun bó, kime ni là teh ibièrè ñe, ka ye u'nib* mò. Ama u cèrè' ni liebe' ki fuobe nin Kristo, kí fèrè' te ti'bièrè ke.

14 U ñmire' tigber tà bi là keke' tù kugbònkú ni tù biindeh te, ka cendeh nin ti'fuobm kí ñe tù ble' iwòb ya nnò bo; kí ghen' kugbònkú nnò ya gber Kristo ya dɔpɔnpɔn bo.

15 Kristo fie' ná ke ñmàbe mituòm nin ticiēt ke ya bol ya jekɔnwent, kí jin' nè ife binib ke ya nun bó, kí tuke ni'ke kí lindeh wò ní wuon' kí ye udɔpɔnpɔn ñe cèrè' u mòn' kí faake'.

16 Nèn bo, la cèrè men uba ní kùon ñe kí ye ni la ji nie, kí la ñu nie, kí la cèrè uba ní wòbn ñe libinl ya nacent nin uñmaafaan ya nacentu nin *Saba ya daali ya gber bo.

17 Tu ya bont yé ná li baa ní ya jinjinku ñe, ama Kristo bugben ñe yé nibonmòn.

18 La cèrè men bà bɔndeh binib ya nun bó kí teh bi yé binib bà dinge, kí pukeh Uwien ya tondb nnò ní juon ñe puoli. Bi lienh kí teh bi lenh tibont tideknt yaam, ñe kí ñmàbe inisaalyenmaale, kí teh tinacenkpenkuont.

19 Ba tuuke Kristo bo. Ama u'mò ñe yé liyul. Liyul ñe jindeh tigbenent ke, kí cèreh tigbenent ya bont tuuke tu'tor bó ijire coco tù, ñe Uwien cèreh tù kpienh u yé ma bo.

20 Ni taan' kí kpo' nin Kristo ñe kí ñen' isenpol ya ñuuke uñendun wuu ya nuò ní. Nèn bo, be tien' ni bie' kí cèreh bi wòbndeh kí dienh ñe i ya kùon ten uñendun ñe cèrè' ni fuobe?

* 2:13 Bi lebre' liñòbonl là kí ye ka ye u'nib nnò; li keke' Grekmbe ya lenm ni kí ye: Ni là yé binib bà ña jìe' pun ñe.

21 Bɛ tien' ni cɛrɛh bi kùɔndɛh nɛ ki tɛh: la taa mɛn niɛ, ki la lɛn niɛ, ki la mɛ niɛ.

22 Nɛn kɛ yɛ iwɔb yà tɛ ki dɛ' tibont tà binib jin' tù ki tì gben' la, ta ji ɛmɔbɛ kpɛlɛ nɛ. Unisaal nɛ ɛnɛn' i ya wɔb ki wɔknɛ yɛ binib.

23 Iwɔb bugbɛn ya gɛɛr tɛ tɛn miyɛnfuom nɛ ka ji yɛ yɛnfuom. I tɔkɛh unil ya yɛnm yíe wɔ rí li pukeh ná ya gɛɛr nɛ, ki cɛrɛh binib tɛh tɛn bi jiindɛh bi'ba tingi, ki jɛndɛh bi'ba. Iwɔb nnɔ ɛa yɛ bonn, i toreh unisaal wɔ rí li tɛh u'yɛnm yíe ná baba nɛ.

3

Li nuunh mɛn tibont tà yɛ Uwien yaar

1 Ni taan' ki mɛkrɛ' nin Kristo ma nnɔ, li nuunh mɛn paaki bó ya bont Kristo kɛ ná saan Uwien ya jie bó nnɔ.

2 Cɛrɛ mɛn ni'yɛnmaale rí li pɛ tibont tà tɛ paaki bó bo, ki la tɔngɛ tingi ni yaar.

3 Kimɛ ni kpo' nɛ ni'miɛl buɔ Kristo saan, nɛ Kristo mɔ buɔ Uwien saan.

4 Kristo nɛ yɛ ni'miɛl. U lá li ɛnɛn u'ba upaan bo uyo wà nnɔ ni'mɔ li taan nin wɔ kí ɛnɛ upaan bo, kí lɛ u'kpɛkɛ.

Mitetekpaam nin mitetɛfɛnm ya gɛɛr

5 Sii ki subn mɛn tibont tà tɛ ni'fuobm ni ki yɛ kitink bo yaar nnɔ. Tun si: lisɔsɔndl nin linanmaal nin ujɛnniɛkɛ nin iyɛnmaalbiɛrɛ nin ununfɔkɛ lifaaciɛnl bo. Lifaaciɛnl yɛ unil bo ibulɛ nɛ.

6 Nɛn nɛ cɛrɛh Uwien ya benku ni beh bà ɛa ciɛh u'ɛɔbu bó nnɔ bo.

7 Uyo wà ni là tɛh i ya biɛrɛ nnɔ, ni'mɔ là ɛmɔbɛ mi ya tetem nɛ.

8 Ama fɛnfɛnnɔ, ni'mɔ rí wiɛ tibont tuu kɛ. Tun si: ubɛnpiɛbɛ nin tijɛr nin mibiɛrm nin isuk nin iɛɔbonbil yà ɛnɛh ni'ɛuɔn ni nnɔ.

9 La tɔkɛh mɛn tɔb tonnɛngɛɛr. Ni gben' ni'tetekpaam nin mí là cɛrɛh ni tɛh tibont tà kɛ nnɔ ya gɛɛr,

10 nɛ ki taa' mitetɛfɛnm, ki ji yɛ binifɛnb. Uwien nɛ cɛrɛh ni tuu ki fɛndɛh ki joh, ki nɛngrɛh wɔn wà ɛnɛn' nɛ nnɔ. Nnɔ nɛ ni li tùɛrɛ kí bɛndɛ wɔ.

11 Nɛn bo, na ji ɛmɔbɛ wuɔ yɛ Suf nɛ wuɔ ɛa yɛ Suf, ka ji ɛmɔbɛ wuɔ yɛ wà jie' u'punl nɛ wuɔ yɛ wà ɛa jie' u'punl, ka ji ɛmɔbɛ wuɔ yɛ ucaan nɛ wuɔ yɛ wà ya nun ɛa wien, ka ji ɛmɔbɛ wuɔ yɛ uyɔnb nɛ wuɔ ɛa yɛ yɔnb. Ama Kristo nɛ yɛ ni'bo nibonn kɛ ki tɛ unil kɛ ni.

12 Uwien nɛ gɛndɛ' nɛ ki tien' nɛ u'yaab, ki yíe nɛ. Nɛn bo, cɛrɛ mɛn ni'nun rí li mɔn tinimɔnt bo, kí li muɔh tɔb micɛɛkɛm, kí li jiindɛh ni'ba tingi, kí li ɛmɛ nin tɔb, kí li ɛmɔbɛ liyɛnguol,

13 kí li ɛmɔbɛ sukɛ tɔb bo. Uba kɔnh nin u'tɔ nibonn niba bo la, bɛ rí li fɛrɛh tɔb. Yɔnbdaan fɛrɛ' nɛ ma nnɔ ni'mɔ rí li fɛrɛh tɔb.

14 Ni li tùɛrɛh ki tɛh ná si: ní li yíe tɔb nɛ, kimɛ miyíem nɛ cɛrɛh binib tùɛrɛh ki tɛ uɛɔkpaan ni.

15 Kristo ya yɛnduɔn rí li tɛ ni'fɛl ni ki pekɛrɛh nɛ. U ya yɛnduɔn bo nɛ Uwien yin' nɛ ní taan kí li yɛ unibaab. Nɛn bo, li tuu ki faarɛh wɔ mɛn.

16 Cɛrɛ mɛn Kristo ya gɛɛr rí tùɛrɛ kí kpɛ iɛnaan ni'fɛl ni. Li wɔknɛ mɛn tɔb, kí li taah miyɛnfuom kɛ ya bol ki gbierɛh tɔb. Li dondɛh mɛn Uwien, kí li gɛh iyuon kɛ ya bol nin ni'fɛl kɛ ki faarɛh wɔ.

17 Ni lienh ná kɛ bii ni tɛh ná kɛ la, cɛrɛ mɛn ni'kɛ rí li yɛ Yɔnbdaan *Yesu ya yɛl bo, kí li faarɛh Baa Uwien wɔn bo.

Kristo yaab li fuobɛ ma bo bi'dɛncɛn ni

18 Bipiibe, li blinh men ni'yul ni'cieb ya nun bó. Ni kpe bipiib bà pe Yonbdaan bo ní li teh nno ne.

19 Bijebe, wà ke ní li yíe u'po, ki la cère u'benku ni ní li pendeh u'bo.

20 Mubumu, li boh men ni'naambe nin ni'baambe isen ke ni, kime nen ne songe Yonbdaan ya yenn.

21 Bibaambe, la cèreh men ni'bumu ya yenn ní li ñeh ni'ni. Ni teh nno la, mu'yenn li saa ne.

22 Iyonbe, li boh men ni'cenbaambe uɲendun wuu ni isen ke ni. Ni la li boh be bi'nun ni baba ten ni nuunh binib ne ní li pèkeh ne, ama ní li boh be nin ni'fél ke kí ñe ni boh Yonbdaan ma nno bo.

23 Ni teh ná ke la, ní li teh nè nin ni'fél ke ten ni teh ki dienh Yonbdaan ne, na teh ki dienh nib,

24 kí li ben ki ye Yonbdaan Uwien li su ne nin u bonde' mimonm mà ki ble' bà yé u'yaab nno. Ni teh ki dienh Kristo ne, wón ne cinbe ki yé ni'cenbaa.

25 Wà teh ná bre la, Uwien li dere udaan ya tub u teh ná nno bo ne, kime Uwien ɲa ɲmabe gèngènde.

4

1 Iyonbe ya cenbaambe, li teh men ni'yonbe ná cuube, ki la li yíe uba ki cen' u'to; kí li ben kí ye ni'mo ɲmabe Cenbaa paaki bó.

Igbiere

2 Li kàareh men ki la pieh. Ni'kaare ní cère ní la goh kí li faareh Uwien.

3 Ní yekn kí li kàareh ki dienh ti'mo ɲo Uwien ní de te usen tí wòkn binib u'gber, kí tóke be Kristo ya gbeɓɓalkaar tà bo n te lipekl ni nò.

4 Ní kàare wò ɲo ní tùre kí ñen tigbeɓɓalkaar nno upaan bo kí tóke tù, n bi li tóke tù ma bo.

5 Li ɲmabe men miyɛnfuom, kí li te mɔnmɔnm nin bà ɲa yé Kristo yaab. Uyo wà ni laa' libònl ní tien ná mɔn la, tien nè men.

6 Cère men ni'gber ní li tuu ki ɲme kí suòke, ní li jiiindeh wà ke ní kpe ní jiiin wò ma bo.

Ifuondfòrke

7 Ti'ninje Ticik wà n yíe wò, u yé n'tonsontɔ Yonbdaan ya tuonl ni, ki sɔnh lè mɔnmɔnm nno, li tóke ne n'gber ke.

8 N sɔnh wò ni'saan ná bo si: wò ní tí tóke ne ti'gber, kí saake ni'gbenent ne.

9 N li cère wón nin Onesim ne ní tóke. Onesim yé ti'ninje wà kpe ti li du u'bo ne, ne n yíe wò. U yé ni'yò ne. Bi baa' ni'saan la, bi li tóke ne tigber tà ke te ti'buol.

10 Min nin Aristak wà te lipekl ni nno fuondeh ne. Banabas ya ninje Mark mɔ fuondeh ne. N là tóke' ne u'bó ɲo, u lá baa ni'saan la, ní teke wò tinɔjer tule.

11 *Yesu wà bi baan' wò Yustus nno mɔ fuondeh ne. *Sufmbè bà yé Kristo yaab nno ni, ben baba ne sɔnh nin nni Uwien ya bel ya tuonl. Bi yé binib bà saake' n'gbenent ne.

12 Ni'yò Epefa mɔ fuondeh ne. U yé [Yesu] Kristo ya tonsɔnl ne, ki kàareh uyo ke nin inunmón ki dienh ne ɲo ní li ɲuuke mitekjim mɔnmɔnm, kí kpére mi'ni kí ti'gben, kí li yé binib bà bonde' be ní li teh Uwien yíe ná ke.

13 Imòn, n yé u'mònkunl ki ye u'nun món ninbi nin Lawodise yaab nin Herapolis yaab bo cɛen ne.

14 Ti'jo Luk wà yé daktie nno nin Demas mɔ fuondeh ne.

15 Ní fuonde Kristo yaab bà te Lawodise ya du ni nno, kí fuonde Ninfa nin Kristo yaab bà taakeh u'den nno mɔ.

¹⁶ Ni kaan' kugbɔnku kuu la, nɪ cɛrɛ bɛ rɪ kaaan kù Kristo ya taanl là te Lawodise ya du ni nnɔ mɔ ni. Ni'mɔ rɪ kaaan kùà li nɛ Lawodise ya du ni kɪ baa ni'saan nnɔ.

¹⁷ Nɪ tɔke Akip kɪ ye wɔ rɪ tùɔre kɪ liike Yonbdaan de' wɔ lituonl là nnɔ, kɪ li sɔnh lɛ mɔnmɔnm.

¹⁸ Inɔbonfɔrke yiɛ nɔ, min Pɔl nin n'yul nɛ ji kieh yɛ kɪ fuondeh nɛ*. La sunde mɛn n jɛndeh ijɛnd yà lipɛkl ni nnɔ bó.

Uwien rɪ juoke nɛ.

* **4:18** Kɪ nɛ kugbɔnku kuu ya cinm kɪ lá baa 4:17 Pɔl lienh nɛ uba kieh, ama wɔn nin u'yul nɛ kele' migbiirm 18.

Kugbɔnkpiɛku kùà Pɔl kɛle' ki de' Tesalonik yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Tesalonik yé Maseduɔnn ya tinfɛnm ya ducɛnciɛn nɛ. Pɔl là joh usɛn nle bo ma nnɔ nɛ ki tɔke' ni' bɔ' yaab Kristo ya gbɛr. Wɔn nin Silfɛn nin Timote nɛ là tɔke. Tesalonik yaab bà yɛbe ɲa là yé Sufmbe.

Sufmbe bà là te udu nnɔ ni nnɔ ya biba ɲa tuo' Pɔl ya gbɛr, ki sure' bɛ bi kpre' ni' kɛ saan Pɔl nin u' tɔb bo.

Ki cin liyul 1 ki tɛ baa iyul 3, Pɔl tɔkeh ki teh wɔn nin Tesalonik yaab ya yɛnm sɔnge tɔb bo. Bi du Kristo bo, ki yíe tɔb ma nnɔ nɛ u faare' Uwien bi' bɔ, ki tiere' bɛ wɔn nin u' tɔb là te bi' saan uyo wà nnɔ bi là ɲmɔbe mitetem mà.

Ki cin iyul 4 ki tɛ baa iyul 5, Pɔl laa' Tesalonik yaab biba ɲa bɛn Yesu ya baam ya gbɛr mɔnmɔnm; nɛ u tũrɛ' ki tɔke' bɛ tũ ni' donbɔ. Biba laa' bi' yaab biba kpuokeh Kristo ɲa laan biɛ ki baa'. Bi maaleh bà kpuokeh nnɔ li fɔre ma bo ma nnɔ, nɛ Pɔl tɔke' bɛ ki ye bà kpo' nin bà fuobe kɛ te nin Yesu Kristo nɛ, ki là li mɛkre lidaali liba.

Ifuonde

1 Min Pɔl nin Silfɛn* nin Timote nɛ kieh kugbɔnku kuu tɛ de Kristo ya taanl là te Tesalonik ya du ni, ki yé Baa Uwien nin Yɔnbdaan *Yesu Kristo yaal nnɔ. Uwien ɲ juoke nɛ, ki de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl faareh Uwien Tesalonik yaab ya tekjim bo

2 Ti tuu ki faareh Uwien ni' kɛ bo nɛ, ki tien ni' bɔ' ti' kaare ni.

3 Ti tuu ki tien ni' bɔ' ti' Baa Uwien ya nun bɔ ki ɲɛ ni' tekjim cèreh ni sɔnh itũon yà nin ni ɲmɔbe miyiem ki sɔnh yà nnɔ nin ni ɲmɔbe lidɛndɛn ti' Yɔnbdaan *Yesu Kristo bo ni tɛ kende' ma nnɔ bo nɛ.

4 Ti' yaab bà Uwien yíe bɛ, ti bɛn ki ye Uwien nɛ gènde' nɛ ni li yé u' yaab.

5 Kime ti là tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tã nnɔ ɲa là yé ɲɔbon baba, *Mifuoɲaanm nɛ là cèrɛ' tũ ɲmɔbe mituɔm, ki cèrɛ' ti du ki ye tũ yé tigbɛmɔnt. Nɛ ni bɛn ti là te ni' saan uyo wà nnɔ, ti' tetem là te ma bo. Ti là te nnɔ ɲɔ nɛ ɲ li mɔn ni' bɔ nɛ.

6 Ninbi tekɲ' tinbi nin Yɔnbdaan ya taal ni nɛ. Nin ni teke' u' gbɛr ijɛndɛiɛn ni ma kɛ nnɔ, ni ɲmɔbe uyɛnsɔnge wà *Mifuoɲaanm dienh wũ nnɔ.

7 Nnɔ nɛ Maseduɔnn ya tinfɛnm ya dutɔ yaab nin Akayi yaab bà kɛ teke' *Yesu ki jin' nnɔ mɔ li tekɲ ni ya taal ni.

8 Kime Yɔnbdaan ya gbɛr ɲɛn' ni ya bùol nɛ ki yere' Maseduɔnn ya tinfɛnm ya dutɔ nin Akayi ya tinfɛnm ya du kɛ ni. Na yé i ya du ni baba, binib cii' ni' kɛ saan ni teke' Uwien ki jin' ma bo. Nɛn bo, ta ji ɲmɔbe tuba tɛ tɔke.

9 Kime ni' bɔ' ya nib lienh ti là baa' ni' bùol ni teke' tɛ ma bo ya gbɛr nin ni wiɛ' ibule, ki pɛkre' ki paan' Uwien limiel ya daan, wà tuu ki te nnɔ bo ma bo,

10 ki gu u' Bijɛ *Yesu ɲ ɲɛ paaki bɔ ki baa ni. U là cèrɛ' wɔn nɛ mɛkre' bitɛnkpiib ni. Wɔn nɛ ɲmiɛndeh tɛ Uwien ya benpiebe ni, ki li ɲmiɛn tɛ lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ.

2

Pɔl lienh u sɔn' itũon Tesalonik ya du ni ma bo

* 1:1 Liike Itũon 17:4, 5.

¹ Ti 'yaabe, ninbi mənən bən ki ye ti là baa' ni'buòl ni teke' te ma nno ɲa juore' fɛnm.

² Ni bən ki ye bi là jènde' te, ki suke' te Filip ya du ni. Ama nin binib là fɛn' ti'bo kinunbɔnk ma kɛ nno, ti'Wien de' te lifɛl ti tɔke' nɛ u'gbəmɔnmɔnt.

³ Ti là sureh nɛ ní cenge Uwien ya gber ma nno ta là nuunh tí tuln nil, ka ɲmɔbe yɛnmaalbiere, ka nuunh tí lere kí jí mɔ.

⁴ Ama Uwien bikn' te ki laa' ti kpe tí tɔke binib u'gbəmɔnmɔnt nɛ ki taa' tú ki ɲukn' te. Nɛn bo nɛ ta nuunh tí tɔkeh tú la, binib ya yɛnm ní li sɔnge tí'bo, ti nuunh Uwien wà bən tí'fɛl ni te ma bo nno ya yɛnm nɛ ní li sɔnge tí'bo.

⁵ Ni bən ki ye ta kpele ki len' fɔɲmaagber tí lere nil, ka kpele ki nuun' tí ñi nil bo kí lɛ like. Uwien nɛ yé tí'mɔnkunl.

⁶ Ta kpele kí nuun' ninbi bii nitɔb ní pɛke te, kime ta nuunh penpeku nisaal saan.

⁷ Ti yé *Kristo ya tondb ma nno, ti bi li fre kí wuɔn nɛ kí ye ti ɲmɔbe ukpieke, ama ta tien' nno. Ti là te ní'saan ma nno, ti là duon' tí'yɛnm ní'bo tɛn upii ɲaandeh ma u'bumu, u'yɛnm sɔnge mu'bo u likeh mú nɛ.

⁸ Ti yie nɛ ní tí kende' ma nno, na yé tí'nun mɔn tí tɔke nɛ Uwien ya gbəmɔnmɔnt baba nɛ. Ninbi bo, ti li tuo kí kpo mənən, kime ni yé binib bà ta gɔh ní'bo nɛ.

⁹ Ti'yaabe, ni tien' ti'tuon nin tí'jiinku bó. Ti là tɔkeh nɛ Uwien ya gbəmɔnmɔnt ma nno, ti là sɔnh ituon nin inunmɔn nɛ fɔnku nin wien ni ɲo ti là li yé uba bo tukl.

¹⁰ Ninbi bà teke' *Yesu ki jin' nno nin Uwien nɛ yé bimɔnkunb ki ye ti là te ní'saan ma nno tí'tetem là cuube nɛ ka ɲmɔbe jɔknt. Ta là ɲmɔbe bí li biin te ná bo.

¹¹ Ni bən kein ki ye ti là teh ní'ni wà kɛ tɛn bibaa teh u'bumu ma bo nɛ,

¹² ki sureh nɛ, ki saakreh ní'gbɛnt, ki ñiikeh ki tɔkeh nɛ ki teh ní li ɲmɔbe mitetem mà selndeh Uwien. Wɔn nɛ yin' nɛ ní kɔ u'bel ni kí lɛ u'kpieke.

Pɔl pɛkeh Tesalonik yaab bí'tekjim bo

¹³ Ti tuu ki faareh Uwien ní'bo uyo kɛ nibonn ná bo nno si: ti là tɔke' nɛ Uwien ya gber, nɛ ni teke' tú, ki tuo' kí ye ta yé nib yaar tú mənbe kí yé Uwien yaar nɛ, kí cɛreh ninbi bà teke' Uwien kí jin' nno teh Uwien yie ná.

¹⁴ Ti'yaabe, ni tɛkn' Uwien ya táan yaab bà te Sude ya tinfɛnm ni, kí liebe' kí yé *Yesu Kristo yaab nno ya taal ní nɛ. Kime ní'du yaab jènde' nɛ ijend yà nno *Sufmbɛ mɔ là jènde' bɛ i ya jend nɛ.

¹⁵ Bɛn *Sufmbɛ nno nɛ là ku' *Uwien ya fɔbonsɔknb, kí ku' Yonbdaan Yesu, kí jènde' tí'mɔ cɛɛn. Uwien ya yɛnm ɲa sɔnge bí'bo. Bi yé binib kɛ ya nennɛndb nɛ.

¹⁶ Bi piendeh te ti là tɔke bà ɲa yé *Sufmbɛ tigber tà li cɛre bɛ ní ɲmɛre nɛ. Bi teh nno nɛ bí'biere yɛbreh kí joh, nɛ Uwien ya benku ni tí'gben' kí ben' bí'bo.

Pɔlyie wɔ ní tí'ɲɛ Tesalonik yaab

¹⁷ Ti'yaabe, tinbi nin ninbi dàan' tɔb ní tien' idɛn ile ma nno, tí dɔkn' nɛ cɛɛn nɛ. Ti jende' tɔb nɛ, ama ti tien' ní'bó tí'yɛnmaale ni. Nɛn nɛ cɛre' tí'ñikn' tí tí ní lɛ nɛ.

¹⁸ Nɛn bo nɛ tí yie tí liebe kí baa ní'saan. Min Pɔl mənən bikn' nlen, kí bikn' nle, nɛ *Satan pien' te.

¹⁹ Imɔn, ninbi bo nɛ tí ɲmɔbe lidɛndɛnl nin uyɛnsɔnge. Yonbdaan *Yesu lí baa lidaali là nno, ninbi nɛ lí yé tí'bo lisuul, nɛ tí'yɛnm lí sɔnge ní'bo u'nun bó.

²⁰ Imɔn, ninbi nɛ yé tí'kpieke nin tí'yɛnsɔnge.

3

1 Nɛn bo ta ɔ́ fre kí cuo ti'ba. Nɛn nɛ cɛrɛ' ti bobn' ki ye tinbi baba ɔ́ juore Atɛnn ya du ni,

2 nɛ ki sɔ́n' ti'ninje Timote ni'saan. Timote yé ti'tonsɔ́nlie nɛ Uwien ya tuonl ni, kí tɔ́keh binib *Kristo ya gbɛmɔ́nmɔ́nt. Ti sɔ́n' wɔ́ ni'saan wɔ́ ɔ́ saake ni'gbɛnɛnt nɛ, kí cɛrɛ ni'tekjim ɔ́ faake

3 ɔ́, idɛn yíe ya jɛnd la cɛrɛ uba ɔ́ lu mitekjim ya sɛn ni. Kime ninbi mɔ́nɔ́n bɛn ki ye Uwien sien' tɛ nnɔ́ nɛ.

4 Ti lá tɛ ni'saan uyo wá nnɔ́, ti lá juɔ́' ki tɔ́ke' nɛ ki ye ti li ji ijɛnd. Nɛn nɛ tien' nɔ́, ninbi mɔ́nɔ́n bɛn.

5 Ma lá li fre kí cuo n'ba ma nnɔ́, nɛn bo nɛ n sɔ́n' Timote ni'saan, wɔ́ ɔ́ liike ni biɛ ki pɛ mitekjim ya sɛn bo bii na ji pɛ, kime n lá fɛnge nba la *usɛnpol unibiikl la tuln' nɛ kí cɛrɛ' ti'tuonl juore' fɛnm nɛ.

6 Fɛnfɛnnɔ́ nɛ Timote ɔ́n' ni'donbó ki liebe' ní kí lá tɔ́ke' tɛ tigbɛmɔ́nmɔ́nt, ki ye ni biɛ ki pɛ mitekjim ya sɛn bo, kí ɔ́mɔ́be miyíem. U tɔ́ke' tɛ ki ye ni'yɛnm tuu ki pɛ ti'bo nɛ, nɛ ni cɛke ní lɛ tɛ ten ti'mɔ́ cɛke tí lɛ nɛ ma.

7 Ti'yaabɛ, nnɔ́ nɛ ni'tekjim cɛrɛ' ti ɔ́mɔ́be ugbɛnɛnsaake ti'yɛnsaacien nin ti'jɛnd ni.

8 Fɛnfɛnnɔ́, ti ji fuore' ki jiin', kime ni pɛ Yonbdaan bo mɔ́nmɔ́nm.

9 Nɛn bo, ta bɛn ti li faare Uwien ni'bo kí tí kpaan ma bo. Kí ɔ́nɛ ninbi bo nɛ ti ɔ́mɔ́be uyɛnsɔ́ngcien kí poknh ti'Wien ya nun bó.

10 Ti miɛh wɔ́ ɔ́nku nin wien ni nin inunmɔ́n kí teh wɔ́ ɔ́ cɛrɛ tí tí ɔ́ lɛ nɛ, kí wɔ́kn nɛ kí tonde ná pɔ́rɛ' nɛ ni'tekjim ni.

11 Ti'Baa Uwien nin u'yul nin Yonbdaan *Yesu ɔ́ ɔ́rɛ tɛ usɛn tí fre kí baa ni'saan.

12 Yonbdaan ɔ́ cɛrɛ ni ɔ́mɔ́be miyíem má nnɔ́ ɔ́ yɛbre kí gbien; ní li yíe tɔ́b nin binib kɛ ten ti yíe nɛ ma bo.

13 Nnɔ́ nɛ u li de nɛ mituɔ́m, ní li yé u'yaab, kí la li ɔ́mɔ́be biil ti'Baa Uwien ya nun bó, lidaali lá ti'Yonbdaan *Yesu lí baa ní nin u'nib kɛ nnɔ́.

4

Mitetem má sɔ́nge Uwien ya yɛnm

1 Tɔ́, ti'yaabɛ, ti lá wɔ́kn' nɛ ní li fuobe ma bo ɔ́ Uwien ya yɛnm ɔ́ lí sɔ́nge ni'bo. Nɛ ní fuobe nnɔ́ nɛ. Ti gbierɛh nɛ, kí sureh nɛ Yonbdaan *Yesu bo, ní li túrɛh kí teh nnɔ́ kí joh inun bó.

2 Kime ni bɛn ti lá wɔ́kn' nɛ Yonbdaan *Yesu ya wɔ́knm ma nnɔ́.

3 Uwien yíe ná si: ní li ɔ́mɔ́be mitetem má mɔ́n nɛ, kí la li teh sɔ́nsɔ́ndl.

4 Ni'ni wá kɛ ɔ́ bɛnde u li tien ma kí li coh u'ba, kí la li kuɔ́ndɛh u'ba jɔ́knt, kí li yé unil wá bi boh wɔ́,

5 kí la li ɔ́mɔ́be sɔ́nsɔ́ndyɛnmaale ten binib bá ɔ́a bɛn Wien.

6 Uba lá lí ɔ́ bii u'tɔ́, kí lá lɛrɛ wɔ́ tu ya gbɛr bo, kime Yonbdaan diɛh binib ya tub i ya biɛrɛ kɛ bo nɛ. Ti lá tɔ́ke' nɛ ɔ́, kí liebe' kí lɛrɛ'.

7 Kime Uwien ɔ́a yin' tɛ, tí li teh ná kuɔ́ndɛh tɛ jɔ́knt, u yin' tɛ tí li ɔ́mɔ́be mitetem má mɔ́n nɛ.

8 Nɛn bo, wá kɛ yíe' tigbɛr tuu lá, na yé u yíe' binib ya gbɛr nɛ, u yíe' Uwien wá diɛnh nɛ *Mifuoɔ́aanm nnɔ́ ya gbɛr nɛ.

9 Ni li yíe tɔ́b Kristo bo ma bo wɔ́n, na ji cɛke nil ɔ́ keke kugbɔ́nku kí tɔ́ke nɛ ní li teh ma bo, kime Uwien cɛrɛ' ninbi nin ni'yul bɛnde' ní li yíe tɔ́b ma bo ɔ́.

10 Ti'yaabɛ, ni teh nnɔ́ nɛ nin ti'yaab bá kɛ tɛ Maseduɔ́nn ya tinfɛnm ni nnɔ́. Ti'yaabɛ, ti sureh nɛ ní li túrɛh kí teh nnɔ́ kí joh inun bó nɛ.

11 Cère mɛn ni'nun rí li mɔ́n ní li te suoo. Ni'ke rí li likeh ni'yul bo ya gber, kí li jinh ni'nɔ́ɛ bo tɛn ti là tɔ́kɛ' nɛ ma bo,

12 ɲɔ̀ bà ɲa yé Kristo yaab rí li boh nɛ; nɛ na ji li jinh itɔ́nuɔ̀ bo.

Yonbdaan ya baam ya gber

13 Ti'yaabɛ, ti yíe ní bende binib bà kpo' ya gber ɲɔ̀ ki la li te uyɛnsaa ni tɛn binitɔ̀b nɛ, kímɛ bɛn ɲa ɲmɔ̀be dɛndɛnl.

14 Ti teke' ki jin' ki ye *Yesu kpo', ki mɛkre' bitɛnkpiib ni ma nɔ̀, nɔ̀ nɛ bà teke' wɔ̀ ki jin' ki yaan ki kpo' nɔ̀, Uwien li mɛkre bi'mɔ̀ kí taan bɛn nin wɔ̀n Yesu.

15 Imɔ̀n, ti tɔ́keh nɛ tigber tà nɔ̀ yé Yonbdaan ya ɲɔ̀bon iba nɛ. Yɛn si: Yonbdaan li baa lidaali là nɔ̀, tinbi bà li biɛ ki fuobe nɔ̀ ɲa li li liere bà kpo' usɛn.

16 Kímɛ Uwien lá de usɛn la, ti li cii Uwien ya tondb ya ciɛn ya nieke bó nin Uwien ya natunl ya muɔ̀ bó. U ya yo nɛ Yonbdaan nin u'yul li ríɛ paaki bó kí li jiinh ní. Nɛn saan nɛ Kristo yaab bà kpo' nɔ̀ li kpiɛ kí mɛkre.

17 Ni ya puoli bó nɛ Uwien li yuure tinbi bà biɛ ki fuobe nɔ̀ nin bɛn tí tuobe Yonbdaan titɛwɔ̀gbɔ̀nt ni paaki bó. Nɔ̀ nɛ ti li tuu ki te nin Yonbdaan uyo kɛ.

18 Nɛn bo, li taah mɛn tigber tuu ki saakreh tɔ̀b ya gbɛnɛnt.

5

La gɔ̀h mɛn kí li gu Yonbdaan ya baam

1 Ti'yaabɛ, Yonbdaan li baa uyo wá ya gber wɔ̀n, na ciɛke nil rí keke gbɔ̀nku kí tɔ́ke nɛ,

2 kímɛ ninbi mɔ̀nɔ̀n bɛn kɛin ki ye Yonbdaan ya babaadaali li te tɛn unasu báareh kuɲɔ̀nku ma bo nɛ.

3 Uyo wá binib li lienh ki teh bi te uyɛnduɔ̀n ni, niba ɲa rí tien bɛ nɔ̀, u ya yo nɛ ijɛndciɛn li ci bɛ. Ní li te tɛn imɛrwien ciikɛh utɛnpunb ma bo nɛ, nɛ ba rí fre kí ɲɛ len.

4 Ti'yaabɛ, ninbi ɲa te cinɲunl ni ma nɔ̀ Yonbdaan ya babaadaali ɲa rí ci nɛ tɛn unasu ciikɛh binib ma bo.

5 Kímɛ ni'ke yé kuwenwenku yaab nɛ, ki yé uwien ni yaab. Ta yé ɲɔ̀nku yaab, ka yé cinɲunl yaab mɔ̀.

6 Nɛn bo, la cère mɛn ti li gɔ̀h tɛn binitɔ̀b. Cère mɛn tí li like, kí li co tí'ba.

7 Kímɛ bà gɔ̀h nɔ̀, bi gɔ̀h kuɲɔ̀nku nɛ, bà ɲuh kí yibɛh nɔ̀, bi yibɛh kuɲɔ̀nku nɛ.

8 Ama tinbi bɛn wɔ̀n, ti yé uwien ni yaab nɛ. Nɛn bo, cère mɛn tí li co tí'ba. Cère mɛn tí'tɛkjim nin tí'yíem rí li yé tí'bo tíjɛkɔ̀nwɛnt tà lèkndɛh tí'fɛl bo; tí'ɲmɛrm ya dɛndɛnl mɔ̀ rí li te tí'bo tɛn tikur ya kɛnpinl*.

9 Uwien ɲa gɛ̀ndɛ' tɛ wɔ̀ rí ɲuu tí'bo, ama u gɛ̀ndɛ' tɛ tí'ɲmɛre tí'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nɛ.

10 Tinbi bo nɛ u kpo', ɲɔ̀ tí fuobe bii tí kpo' la, tinbi nin wɔ̀n rí li tɛ kí te.

11 Nɛn bo, li saakreh mɛn tɔ̀b ya gbɛnɛnt, kí li toreh tɔ̀b, ni'tɛkjim rí li faakreh tɛn ni teh ma fɛnfɛnɔ̀ nɔ̀.

Igbierfɔ̀rkɛ nin ifuonde

12 Ti'yaabɛ, ti tɔ́keh nɛ kí teh ní li bɔ̀h binib bà sɔ̀nh Uwien ya tuonl ni'ni nin inunmɔ̀n, kí likeh nɛ Yonbdaan ya sɛn ni, kí gbierɛh nɛ nɔ̀.

13 Ní li boh bɛ kí gbiekeh, kí li yíe bɛ bi'tuonl bo. Cère mɛn ni'ke ya yɛnm rí li dɔ̀ tɔ̀b bo.

* 5:8 Pɔ̀l ya bùol unisaal ya yɛnmaale te u'yul ni nɛ. Nɛ miɲmiɛnm te tɛn tikur ya kɛnpinl kí líeke iyɛnmaale bo ɲɔ̀ usɛnpol la fre yí.

14 Ti'yaabe, ti gbiereh ne ní li tãkeh bà yé ikpaayuon† nno ki teh be ní liike bi'yul bo, kí li biendeh bijewaandɛnb ya fɛ̀l, kí li toreh bà yé bijiinb, kí li ηmabe kuminku binib ke bo.

15 Liike men ni'yul bo, ki la cère unil tien' u'to ibiere la, wɔ ní tu wɔ fɛ̀nl. Ama li nuunh men uyo ke ní li teh ní tɔb nin binitɔb ke nà mɔn.

16 Cère men ni'yɛnm ní li sɔnge uyo ke,

17 ní li tuu ki kãareh,

18 kí li faareh Uwien isɛn ke ni, kimɛ Uwien yíe *Yesu Kristo bo ní li teh nno ne.

19 La piendeh men *Fuofaanm ya tuonl,

20 kí la yih bi sɔkndeh Uwien ya gber tà nno fɛ̀nm.

21 Li tũɔreh men ki fiinh tibont ke, tà mɔn la, ní li ηjuuke tun.

22 Wiɛ men ibiere ke ya bol.

23 Uwien, uyɛnduɔn ya daan nin u'yul ní cère ní li yé u'yaab kí tĩ gben. Wɔ ní guure ní'ke mɔnmɔnm‡ ηɔ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya babaadaali ní la li ηmabe biil.

24 Wà yin' ne nno yé umɛmɔndaan ne, u li tien nen ke.

25 Ti'yaabe, li kãareh men ki dienh te.

26 Ni fuonde ti'yaab ke mɔnmɔnm.

27 N tãkeh ne Yonbdaan ya yel bo ne ki teh ní kãan kugbɔnku kuu nɔ ti'yaab ke ya nun bó.

28 Ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke ne.

† 5:14 Bi li fre kí lebre bà yé ikpaayuonkí ye bà fuobe fɛ̀nfɛ̀nm mɔ. ‡ 5:23 Bi lebre' inɔbon yá ki ye ní'ke mɔnmɔnm nno; † kele' Grekmbɛ ya lenm ni ki ye: Wɔ ní guure ni'yɛnm nin ni'naank nin ni'gbenɛnt ne.

Kugbɔnlieku kùà Pɔl kɛle' ki de' Tesalonik yaab nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Kugbɔnku kuu ya cincim bi tɔke' ki ye binib bita nɛ kɛle' kù, ama Pɔl nɛ yé kugbɔnku bugbɛn ya kɛlm ya sɛnlɛr. Bi kɛle' kugbɔnkpiɛku ki de' Tesalonik yaab ma nnɔ, ni ya puoli bó nɛ Pɔl cii' ni' bó ya nib biba lienh ki teh Yonbdaan Yesu liebe' ní ɲɔ. Tigber nnɔ saa' Tesalonik yaab ya yɛnm cɛɛn. Nɛ ba ji bɛn bi li tien ma. Biba daan' ka ji sɔnh tùon. Nɛn nɛ cɛre' Pɔl kɛle' kugbɔnku kuu wɔ ní saake bi'gbɛnɛnt bɛ ní li co bi ɲmɔbe mitekjim mà nnɔ kenken, ki li sɔnh itùon mɔ.

Liyul 1 ni, Pɔl cin' ki faareh Uwien Tesalonik yaab ya yíem nin bi'tekjim bo nɛ, ki tɔke' ki ye Uwien li dɛre bà jèndeh bɛ nnɔ ya tub kí tu lifɛnl, kí jènde bà ɲa boh Yesu Kristo ya gbɛmɔnmɔnt nnɔ lidaali là u li baa ní nnɔ.

Iyul 2 ni, Pɔl tɔkeh nà li liere Yonbdaan ya baam usɛn ya gbɛr nɛ. U ye wà li yíe Uwien ya ɲɔbu bó li ɲɛn u'ba upaan bo, kí tuln binib pɛlpɛl nɛ kí yaan Yonbdaan ní baa ní. U tɔke' bɛ ki ye bɛ ní li se mitekjim ni ní faa.

Iyul 3 ni, Pɔl tɔkeh bà yé ikpaayuon nnɔ ki teh bɛ ní liike bi'yul bo, kí li sɔnh ki jinh bi'ɲɔjɛ bo.

Pɔl tí fɔre' kugbɔnku kuu nɔ nin micɛbm nɛ.

Ifuonde

¹ Min Pɔl nin Silfɛn* nin Timote nɛ kiɛh kugbɔnku kuu tí de Kristo ya taanl là te Tesalonik ya du ni ki yé ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo yaal nnɔ.

² Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Yonbdaan li baa ni kí bu binib tibuur

³ Ti'yaabɛ, ní kpɛ tí li faareh Uwien ni'bo uyo kɛ nɛ, ní yé nibonn nà cuube nɛ, kímɛ ni tùɔreh ki teknh *Yesu ki jinh mɔnmɔnm, nɛ ki tùɔreh kí yíe tɔb mɔ mɔnmɔnm.

⁴ Nɛn bo nɛ ti tɔkeh Uwien ya táantɔ ni, ti'yɛnm sɔngɛ ni'bo kí tí kpɛ ma bo, kímɛ nin bi teh nɛ nà bre, kí jèndeh nɛ ma kɛ nnɔ ni tùɔreh kí mɔh mitekjim ní kí joh inun bó nɛ.

⁵ Nɛn nɛ wɔngɛh kí teh Uwien buh tibuur tu'donbó, kímɛ ijɛnd nnɔ nɛ li cɛre Uwien ní ye ni kpɛ ní kɔ u'bel là ni jèndeh li'bo nnɔ ní.

⁶ Imɔn, Uwien li tien nà cuube nɛ. Binib bà jèndeh nɛ nnɔ, u'mò li jènde bɛ nɛ kí tu ni'fɛnl,

⁷ kí de ninbi bà jèndeh nnɔ nin tinbi lifuorl lidaali là Yonbdaan Yesu li puo paaki bó ní nnɔ. U li puo ni'bo ní nin Uwien ya tondtɔdɛnb nɛ,

⁸ kí li te umupien ni kí we ní. U li dɛre bà ɲa yíe Uwien ya gbɛr nnɔ nin bà ɲa boh ti'Yonbdaan Yesu ya gbɛmɔnmɔnt nnɔ ya tub.

⁹ Bi'tudɛre nnɔ si: u li cɛre bɛ ní kɔ ijɛndciɛn ni kí li tuu kí te len. U li ɲɔre bɛ kí jɛnde u'nun bó, ba ji li lɛ u'tuɔm nin u'kpɛkɛ.

¹⁰ Ní li tien nnɔ lidaali là Yonbdaan li baa ní ɲɔ bɛ ní pɛkɛ wɔ, kí ɲuɔre wɔ kí ɲɛ bà kɛ teke' wɔ kí jin', kí yé u'yaab nnɔ bo nɛ. Ní'mò te len, kímɛ ti tɔke' nɛ u'gbɛr ma nnɔ ni teke' tù kí jin'.

* 1:1 Liike 1 Tesalonik 1:1.

11 Nɛn bo nɛ ti kàareh ki dienh nɛ uyo kɛ ɲɔ ti'Wien rí ye ni kpɛ u'yin, kí li toreh nɛ nin u'tuom ní li teh ni nuunh ní tien mimɔnm mà kɛ nnɔ, kí cɛrɛ ní li sɔnh itùon yà wɔngeh ki teh ni ɲmɔbe mitekjim.

12 Ní teh nnɔ la, ninbi bo nɛ bi li kpiɛke Yonbdaan Yesu, nɛ u'mɔ rí kpiɛke nɛ, kí ɲɛ ti'Wien nin wɔn Yonbdaan *Yesu Kristo ya juokm bo.

2

Nà li liere Yonbdaan ya baam usɛn

1 Ti'yaabɛ, Yonbdaan *Yesu Kristo ya baam nin ti'taanm u'saan ya gɛr bo nɛ ti tɔkeh nɛ ki teh:

2 bi tɔke' nɛ ki ye Yonbdaan ya babaadaali baa' la, ni la cɛrɛ nɛ rí pɔk kí ɲaabe ni'yɛnm, kí la cɛrɛ nɛ rí sɛn ni'fɛl. Nba la, bi li tɔke kí ye *Mifuoɲaanm nɛ cɛrɛ' bi len' tigɛr nnɔ, mitɔm la, bi li ye tù ɲɛn' tinbi saan nɛ bii tinbi nɛ kɛle' kugbɔnku ki ye nnɔ.

3 La lí rí cɛrɛ mɛn uba rí ɲɛ isen iba kí lɛrɛ nɛ. Kí yaan Yonbdaan ya babaadaali rí baa nnɔ binib li yíe Uwien ya ɲɔbu bó kí yɛbe, nɛ wà li yíe Uwien ya ɲɔbu bó, kí juore fɛnm Uwien li dɛrɛ u'tub nnɔ mɔ li ɲɛn u'ba upaan bo.

4 U li yé unɛnnɛnd nɛ, kí ye u cɛn' Uwien nin binib pukeh tibont tà kɛ nnɔ. U li kɛle Uwien ya duku ni mɔnɔn kí yin u'ba Uwien.

5 Na tien ki ye n laan là te ni'saan ma nnɔ, n là tɔke' nɛ tigɛr tuu nɔ-ɔɔ?

6 Ni bɛn nà co wɔ fɛnfɛnnɔ. U'yo lá baa' la, u li ɲɛn u'ba upaan bo.

7 Kimɛ wà li yíe Uwien ya ɲɔbu bó nnɔ ya tuom mà buɔ nnɔ ya tùon cin'-a! Ní ji sien' wà piendeh mè nnɔ nɛ rí daan mè.

8 U ya yo nɛ u li ɲɛ upaan bo, nɛ Yonbdaan rí piebe u'bo, wɔ rí kpo. Yonbdaan li baa kí li windeh ma nnɔ nɛ lí cɛrɛ ubiɛrɔ bugɛn ya gɛr rí gben.

9 Wà li yíe Uwien ya ɲɔbu bó nnɔ lá baa' la, u li ɲmɔbe *Satan ya tuom nɛ, kí li teh micincilm nin miyɔkm ya bont kɛ ya bol kí lɛrɛh binib.

10 U li tien mibiɛrm kɛ ya bol, kí tuln binib bà buoh, kime ba tuo' bɛ rí li yíe tigɛmɔnt tà li cɛrɛ bɛ rí ɲmɛrɛ ma nnɔ nɛ cɛrɛ' bi buoh.

11 Nɛn bo nɛ Uwien dienh bɛ mituom mà tulndeh bɛ, kí cɛrɛh bi teknh kutonnɛnku kí jinh.

12 Nnɔ nɛ Uwien li biin bà ɲa teke' gbɛmɔnt kí jin', kí fɛ nà bre ya tienm nnɔ.

Uwien nɛ gɛnde' nɛ, cɛrɛ mɛn ni'tekjim rí li faa

13 Ti'yaab bà Yonbdaan yíe bɛ, tinbi bɛn wɔn, ní kpɛ tí li faareh Uwien ni'bo uyo kɛ nɛ, kime Uwien là gɛnde' nɛ haali ucincinyo ní ɲmɛrɛ nɛ, kí ɲɛ *Mifuoɲaanm mà teh nɛ u'yaab nnɔ nin ni teke' tigɛmɔnt kí jin' ma nnɔ bo.

14 Nɛn bo nɛ u yin' nɛ ní kɔ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya kpiɛke ní, kí ɲɛ ti tɔke' nɛ tigɛmɔnmɔnt tà nnɔ bo.

15 Nɛn bo, ti'yaabɛ, gore mɛn kí li se mitekjim ya sɛn ni mɔnmɔnm, kí li ɲuuke tí là wɔkn' nɛ miwɔknm mà, buɲɔbu ní bii tí kɛle' nà kugbɔnku ní kí de' nɛ nnɔ.

16 Ti'Yonbdaan *Yesu Kristo nin u'yul nin ti'Baa Uwien wà yíe tɛ, kí tuu kí saakreh ti'gbɛnɛnt, kí cɛrɛ' ti ɲmɔbe lidɛndɛnl là mɔn, kí ɲɛ u'juokm bo nnɔ

17 rí saake ni'gbɛnɛnt, kí de nɛ ufaa ní li tuu kí teh nà mɔn ni'tùon ni nin ni'lenm ní kɛ.

3

Lí kàareh mɛn kí dienh tɛ

1 Tɔ, ti'yaabɛ, lí kàareh mɛn kí dienh tɛ ɲɔ Yonbdaan ya gɛr rí lí yɛrɛh ni'ke saan tontonm, kí lí ɲmɔbe ukpiɛke tɛn tù ɲmɔbe ukpiɛke ní'ɔu ní ma bo.

² Li kàareh men, Uwien rí ñen te binib bà bre ní tì kende' nnò ya nuò ni, kime na yé binib ke ne teke' ki jin'.

³ Yonbdaan yé uemàndaan ma nnò u li de ne ufaa, kí lèkn ni'bo, usenpol ubiero la fre ne.

⁴ Kí ñe Yonbdaan bo ne ti du ni'bo ki ye ti tóke' ne ná nnò, ni teh nen ne, ki li tuu ki teh nè.

⁵ Yonbdaan rí pekre ni'yenm ní bende Uwien ya yíem, kí li ñmòbe Kristo ya minku.

Unil ke ya nun rí li món itùon bo

⁶ Ti'yaabe, ti tókeh ne Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo ne ki teh: ni'yò wà ke ña yíe tuonl ya gber*, ka pe ti là wòkn' ne miwòknm mà nnò bo la, ní wie u'gber.

⁷ Kime ninbi nin ni'yul ben ki ye ní kpè ní tēkn ti'taal ni ne. Ti là te ni'saan uyo wà nnò, ta là yé kpaayuoñ†

⁸ ka miēh uba jier ki jinh. Ti là sōnh itùon nin inunmón ne ñonku nin wien ni ño ti la li yé uba bo tukl.

⁹ Na yé ta là ñmòbe sen tí ji ni'nuò ni ne, ti là yíe tinbi nin ti'yul rí wuon ne miseknm ño ní tēkn ti'taal ni ne.

¹⁰ Kime ti là te ni'saan uyo wà nnò, ti là tóke' ne ki ye wà ke ña yíe tuonl ya gber la, u la ji mō.

¹¹ Nin nen ke ti cii' bi ye ni'ni biba yé ikpaayuoñ ne, ka sōnh niba nin nitōnn, ki cuonh ki kōh bitōb ya gber ni.

¹² Ti tókeh bi ya nib ne Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo, ki teh be rí liike bi'yul bo, kí li te suoo, kí li sōnh ki jinh bi'nojē bo.

¹³ Ti'yaabe, ninbi ben wōn, la ñende men ni'gbenent mimōnm ya tienm ni.

¹⁴ Ni'ni wà ña boh ti kele' tigber tà kugbōnku kuu ni la, ní sekn udaan, kí wie u'gber ño ife rí cuo wō.

¹⁵ Ni la taa' wō kí tien ten u yé ni'nenend ne ama ní li sureh wō, kime u'mō yé ni'yò ne.

Ifuondforke

¹⁶ Yonbdaan uyenduon ya daan nin u'yul rí li dienh ne uyenduon uyo ke isen ke ni. Yonbdaan rí li te nin ni'ke.

¹⁷ Min Pól nin n'yul ne kele' ifuonde yii nō. N'gbōnt ke ni n kieh n'yel ma sō‡.

¹⁸ Ti Yonbdaan *Yesu Kristo rí juoke ni'ke.

* 3:6 Liike 1 Tesalonik 5:14. † 3:7 Liike 1 Tesalonik 5:14. ‡ 3:17 Kí ñe Kugbōnku kuu ya cinm kí lá baa 3:16 Pól lienh ne uba kieh, ama wōn nin u'yul ne kele' migbiirm 17.

Kugbɔnkpiɛku kua Pɔl kele' ki de'

Timote

nnɔ

Nà wɔngh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' Timote tigbɔnt tule nɛ. U kele' tɔ ki laa' u caan' Kristo ya taaan nɔ ni ji sien' bi li liike yɛ ma bo nɔ Kristo yaab n' faake mitekjim ni nɛ. Timote ya naa yɛ Suf nɛ ki pɛ Kristo ya sen bo, nɛ u'baa yɛ grɛk ka pɛ Kristo ya sen bo. Timote lɔ tɛ ki sɔnh nin Pɔl nɛ ki piere' wɔ isen yà yebe ya jom.

Kugbɔnkpiɛku kuu ni, Pɔl tɔkeh Timote u li tien ma kɔ liike Kristo ya taaan nɔ nɛ. U tɔke' wɔ ki ye binib biba te itaaan nɔ ni ki wɔknh miwɔknm mà nɔ kpe sen (1:3-7; 4:1-4; 6:3-5), ki teh tibont tà te uɛndun wuu ni nɔ ya tuba nɔ mɔn, ki teh binib n' daan upiikuɔn, ki la jinh tijier tubambe. Nen bo nɛ Pɔl tɔke' Timote ki ye wɔ n' tiere Kristo yaab kɔ ye: Uwien nɛn' nà kɛ nɔ mɔn nɛ.

U wuɔn' wɔ u li tien ma kɔ gɛnde itaaan nɔ ya ciɛnb, ki gbierɛ' binib bɛ n' li pukeh Uwien, kɔ li kaaareh wɔ (iyul 2), ki tɔke' itaaan nɔ ya ciɛnb li fuobe ma bo (iyul 3).

Pɔl tɔke' Timote ki ye wɔ n' li likeh itaaan nɔ kɛ mɔnmɔnm (iyul 4-6).

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yɛ *Yesu Kristo ya tond nɛ. Uwien ti'Nmienl nin Yonbdaan *Yesu Kristo wà yɛ t'ɛndɛnl nɔ nɛ ye n' li yɛ u'tond.

² Timote, n kieh kugbɔnku kuu n' de sin nɛ. A yɛ n'bumɔnk kɔ nɛ ti nɔmɔbe mitekjim mà nɔ bo nɛ. Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo n' juoke nɛ, kɔ muɔ nɛ micɛɛkm, kɔ de nɛ uɛnduɔn.

Liike a'yul bo nin biwɔnwɔknb bɔ tulndeh binib nɔ

³ N lɔ joh Maseduɔnn ya tinɛnm bɔ ma nɔ, n lɔ sure' nɛ á juore Efɛs ya du ni, kɔ pien binib bɔ te len ki wɔknh miwɔknm mà nɔ kpe sen nɔ nɛ.

⁴ Bi la ji n' li tuuke gbeyienkaar nin bi'yaajɛb ya yel yà bi findeh i'bo ka gbendeh nɔ bo. Nen nɛ cɛreh miniɛm baaareh. Na cɛreh binib bendeh Uwien bonde' ma bo wɔ n' nɔmien binib kɔ nɛ mitekjim bo.

⁵ N lɔ sure' nɛ á pien bɛ nɔ bɛ n' li yɛ binib bɔ ya fɛl bo nɔ nɔmɔbe jɔknt, kɔ li yɛ tɔb, kɔ li nɔmɔbe iyenmaalmɔnmɔn, kɔ li nɔmɔbe mitekjimɔnm.

⁶ Binib biba te, ka ji pɛ u ya sen bo, bi ture' nɛ, ki lienh gbɛnfɛnm,

⁷ ki yih bi'ba *Yiko ya wɔnwɔknb, ka bɛn bi lienh nà nɔ ya tingi, ki niireh nin bi cɛ nà bo nɔ.

⁸ Ti bɛn ki ye *yiko mɔn nɛ, nɔ yɛ unil taah wɔ ki sɔnh ituɔn ni'donbɔ la.

⁹ Ture mɛn kɔ cii kɔ ye yiko nɔ te ki de' nimɔn, ama u te ki de' bɔ nɔ boh wɔ nin bɔ yɛ' Uwien ya nɔbu bɔ nin bɔ nɔ pɛ Uwien bo nin bibiɛrdɛnb nin bɔ yindeh Uwien nin u'bont kɛ nin bɔ kuuleh bi'naambe nin bi'baambe nin bɔ kɛ yɛ binikub nin

¹⁰ isɔnsɔnd nin bɔ daan' bipiib ki duɔndeh nin bi'jetɔb nin bɔ kuɔreh iyonbe nin bitonnɛndɛnb nin bɔ poleh itonnɛnpɔl nin bɔ kɛ yɛ' miwɔknm mà kpe usen nɔ nɛ.

¹¹ Mi ya wɔknm nɛ pɛ tigbɛmɔnmɔnt tà wɔngh Uwien ya kpiɛke nɔ bo. Uwien uɛnduɔnciɛn ya daan nɛ taa' tɔ ki nɔkn' nni.

Pɔl faareh Yesu Kristo

¹² Yonbdaan *Yesu Kristo nɛ de' nni mituɔm. Nen bo nɛ n faareh wɔ. U du n'bo nɛ kɔ gɛnde' nni n' sɔn u'tuonl.

13 Uyo uba n là lienh u'bo fɛnfɛnm nɛ, ki jɛndeh u'nib, ki bre ka muɔh bɛ cɛcɛkm, ama u muɔ' nni micɛcɛkm, kimɛ ma là bɛn n teh bà, ka laan là teke' wɔ ki jin' mɔ.

14 Yonbdaan *Yesu Kristo ya juokm yɛbe ki gbien' ma nnɔ nɛ u cɛrɛ' n teke' wɔ ki jin', ki yíe wɔn nin u'nib kɛ.

15 Tigber tuu te nɛ, ki kpɛ binib r̄ tuo tu'kɛ. Tun si: *Yesu Kristo baa' uɛndun wuu ni, wɔ r̄ là ηm̄ien bibiɛrdɛnb nɛ, nɛ min nɛ yé ubiɛrdaan ki cɛn' bi'kɛ.

16 *Yesu Kristo muɔ' nni micɛcɛkm, ηɔ min wà yé ubiɛrdaan ki cɛn' binib kɛ nnɔ bo wɔ r̄ wuɔn u ηm̄obe sukɛ ki gbien' ma bo nɛ. Nɛn nɛ li yé kudɛku binib bà li teke wɔ, ki ji k̄i lɛ limiɛl là ηa ηm̄obe gbenm nnɔ bo.

17 Binib kɛ r̄ li pɛkeh Uwien, k̄i li kp̄iekreh wɔ uyo kɛ. Wɔn nɛ yé Uwenbaabe, nil ηa lɛnh wɔ, u yé Uɛrcien wà tuu ki te uyo kɛ nɛ. Ami.

18 N'buk Timote, n ye r̄ take ηɛ tigber tà sɔ k̄i r̄ɛ bi là sɔkn' Uwien ya r̄ɔbon yà a'bo nnɔ. Ni yen bo k̄i m̄ò limuɔl là mɔn,

19 k̄i li ηm̄obe mitekjim nin iyɛnmaalmɔnmɔn. Binib biba daan' i ya yenmaale nɛ ka ji ηm̄obe tekjim.

20 Bi'ni bile si: Himene nin Aleksand. Nɛ n taa' bɛ ki ηukn' Satan, ηɔ bɛ r̄ bɛnde k̄i ye na mɔn bɛ r̄ ji r̄ suke Uwien.

2

Li kàareh mɛn ki dienh binib kɛ

1 Nɛn bo, tigber tà yé tigbɛkp̄iekt n li tɔke nɛ si: ní li kàareh ki miɛh Uwien, ki gbáanh wɔ, ki faareh wɔ ki dienh binib kɛ

2 nin bibɛrb nin udu ya ciɛnb kɛ ηɔ tí li te uyɛnduɔn ni, niba la ηaabe ti'yɛnm, k̄i li pɛ Uwien ya sɛn bo, k̄i li yé binib bà ya tetem kpɛ bɛ r̄ li boh bɛ.

3 Nɛn nɛ mɔn Uwien ti'ηm̄ienl ya nun bó ki sɔnge u'yɛnm.

4 U yíe binib kɛ r̄ ηm̄ere nɛ, k̄i bɛnde k̄i ye u'gber yé tigbɛm̄ɔnt.

5 Kimɛ Uwien te uba nɛ. Uɛcɛnduɔl mɔ te uba nɛ binib nin Uwien ya siik ni. Wɔn si: *Yesu Kristo wà tien' u'ba unisaal,

6 ki tuo' ki teke' binib kɛ ya kuum ki kpo', ηɔ wɔ r̄ dɛ bɛ k̄i wiɛ nnɔ. Nɛn nɛ wuɔn' ki ye Uwien yíe wɔ r̄ ηm̄ien binib u ya yo nɛ.

7 Nɛn bo nɛ Uwien gɛnde' nni r̄ li yé *Yesu Kristo ya tond, k̄i li kpaandeh u'gber, k̄i li wɔknh tù bà ηa yé Sufmbɛ ηɔ bɛ r̄ teke wɔ k̄i ji, k̄i bɛnde k̄i ye tù yé tigbɛm̄ɔnt nɛ. Ma nɛndeh n tɔkeh tigbɛm̄ɔnt nɛ.

8 Tɔ, n yíe Kristo yaab te nà saan kɛ la, bijɛb r̄ li kàareh, ki findeh inuɔ, ki la cɛrɛ yí r̄ li yé binib bà ya fɛl bo ηm̄obe t̄jɔknt ya nuɔ, ki la li ηm̄obe benpiebe, ki la li findeh nin tɔb.

Bipiib li ηm̄obe mitetem m̄a

9 Bipiib bɛn wɔn, n yíe bɛ r̄ li guoh n̄i kpɛ upii r̄ li guoh ma bo nɛ, ki la cɛrɛ bi guo la, bɛ r̄ li lɛnh bi'fɛ, ki la wɔngɛh bi'ba, ki la li luoh yulòle wà faa, ki la tungeh r̄ɔkm ya kenjɔnga wà ya daaku faa, ki la bèleh ilaan yà ya daaku faa, ki la guoh wɛngolkaar tà ya daaku faa.

10 Ama bɛ r̄ li sɔnh it̄uɔnm̄ɔnm̄ɔn. Nɛn nɛ mɔn ki de' bipiib bà kɛ lienh ki teh bi pɛ Uwien ya sɛn bo.

11 Bi wɔknh bɛ uyo wà la, bɛ r̄ li te suoo, k̄i li cɛngɛh nin mibom.

12 Ma r̄ de bɛ sɛn bɛ r̄ wɔkn jɛb, ka r̄ de bɛ cɛnt jɛb bo. Bɛ r̄ li te suoo.

13 Kimɛ Uwien là kp̄ie' ki r̄ɛn' Adam nɛ, ki tuɔn' Èfa.

14 Na yé uwe* là lɛrɛ' Adam nɛ, u là lɛrɛ' Èfa nɛ u saa' likuɔl ki bii' Uwien.

* 2:14 Bi ye uwe la, bi niireh Satan nɛ. Liike 2 Korɛnt 11:3.

¹⁵ Ama upii juore' ki ηmabe mitekjim nin miyiem, ki pe Uwien ya sen bo mōnmōnm, ka wəngēh u'ba la, timēr ηa rī cère Uwien la ηmien wə.

3

Kristo ya taan yaab ya senlierl li te ma bo

¹ N ye rī tōke tigber tā nō tū te nē. Unil yie wə rī li likeh Kristo ya taanl la, u gēnde' lituonmōnmōnl nē.

² Nī kpe Kristo ya taanl yaab ya senlierl rī li yé unil wə ηa ηmabe biil nē, kī li ηmabe upii uba, kī li coh u'ba tibont kē ni, kī li ηmabe miyēnm, kī li yé unil wə bi boh wə, kī li teknh bicēnb, kī li yé unil wə li fre kī wəkn binib Uwien ya gber mōnmōnm,

³ kī la taa' u'ba kī de daam, kī la ηmabe jer. Wə rī li ηmē nin binib kē, kī la findeh nin nib, kī la cère u'nun rī li mōn ilike bo,

⁴ kī li likeh u'dencēnl mōnmōnm, kī cère u'bumu rī li ciuh litubl, kī ηmabe mibom nī kpe kibuk rī li ηmabe mibom ma bo.

⁵ Kimē unil ηa rī fre kī liike u'dencēnl mōnmōnm la, u li tien mila kī liike Uwien ya taanl yaab-i?

⁶ U la li yé wə ηa wuəke' Uwien ya sen ni. U yé unil wə ηa wuəke' Uwien ya sen ni la, nba la, u li ηmabe tighengt, nē kī lē utudere tēn usēnpol.

⁷ Nī kpe bā ηa yé Kristo yaab rī li pēkeh wə nē. U te nno la, nil ηa rī len u'bo fēnfēnm, nē sēnpol ya diēku mō ηa rī cuo wə.

Kristo ya taanl ya totorb li te ma bo

⁸ Kristo ya taanl ya totorb mō li yé binib bā bi boh bē nē, kī la li yé iñuən ilele ya nib, kī la taa bi'ba kī de daam, kī la jinh pōnt.

⁹ Kī cère jōknt la li te bi'fēl bo ηə bē rī li pe tighēmōnt tā Uwien kpiire' tū nno bo.

¹⁰ Bē rī kpiē kī fiin bē kī liike bi'tetem te ma bo kī yaan. Bi laa' ba ηmabe biil la, bi li fre kī li sōnh bitotorb ya tūon.

¹¹ Bipiib bā yé bitotorb mō li yé binib bā bi boh bē nē, kī la lienh tōb bo fēnfēnm, kī li coh bi'ba tibont kē ni, kī li yé bipiib bā bi du bi'bo isēn kē ni.

¹² Kristo ya taanl ya totorb li ηmabe upii uba uba nē, kī li likeh bi'bumu nin bi'dencēn mōnmōnm.

¹³ Kimē binib bā sōnh bitotorb ya tūon mōnmōnm nno ya yel li kpienh nē. Bi ηmabe midum kī gbien' bi teke' *Yesu Kristo kī jin' ma nno bo.

Nā cère' Pəl kele' kugbōnku kuu nō

¹⁴ N kieh ηē kugbōnku kuu nō kī daan n li baa a'saan na rī wuəke nē.

¹⁵ Ma li baa' tonm mōnōn la, kugbōnku kuu li cère á bēnde a li ηmabe mitetem mā Uwien ya nib ni. Binib nno yé Uwien limiel ya daan ya taanl nē. Li te tēn likpenkpenl nē kī co tighēmōnt kī dienh tū mituəm.

Uwien kpiire' tighēbōlkaar kī wuən' binib

¹⁶ Imān, Uwien bo ya paanm ya gber tā buə u kpiire' tū nno yé tighēcient nē. Kristo nē yé tigber tā buə nno,

kī tien' u'ba unisaal,
kī ñen' u'ba upaan bo

*Mifuōñaanm nē wuən' kī ye u yé ugbēmōndaan,
u cère' Uwien ya tondb laa' wə,
bi kpaande' u'gber bā ηa yé *Sufmbē ni,
nē binib teke' wə uηendun ni kī jin',

Uwien taa' wə u'kpiəke ni ki don' paaki bó.*

4

Miwəknm mə ɲa kpe sən ya gber

¹ *Mifuoŋaam len' nɪ wien ki ye ufəɔɔyo binib biba li wiɛ mitekjim ya gber, kɪ paan isenpol tulndeh binib kɪ cɛrɛh bi wəknh miwəknm mə nno bo.

² Bi li cɛrɛ binib bə yé iŋuəm ilele ya nib, kɪ yé bitonnendɛnb, ibiere tebe' bi'yennm tɛn kudɛku kua ɲa ɲmobe ɲmirm nno, n̄ tuln bɛ.

³ Binib bugbɛn kùndɛh upiikuəŋ nin tijer tubambɛ ya jim nɛ. Uwien nɛ ŋɛn' tijer nno ɲə binib bə teke' wə ki jin' kɪ bɛn tigbɛmɔnt nno n̄ li jinh tɔ, kɪ faareh wə tu'bo.

⁴ Uwien ŋɛn' tibont tà kɛ nno, tɔ mən nɛ. Ti la sɛngɛh tuba, ti jinh tà kɛ la, tɪ li faareh wə tu'bo.

⁵ Kimɛ Uwien ya gber nin ikaare nɛ mɔngreh nibonn kɛ.

Pəl təkɛ' Timote u li te ma bo u'tuonl ni

⁶ A wəknh Kristo yaab tigbɛr tuu nə la, a li yé wəŋ *Yesu Kristo ya tonsənl wə mən, kɪ cɛrɛ Uwien ya gber tà a teke' tɔ ki jin' nno nin miwəknmɔnmənm mə a tɔrɛ' kɪ paan' mi'bo nno n̄ li yé a'bo tijer.

⁷ La tuuke gbeyienkaar, kimɛ ta kpe Wien ya sɛn. Nɪkn kɪ li pɛ Uwien ya sɛn bo mənəmnm.

⁸ Unil nɪknɛh kɪ tiinh u'gbɛnɛnt n̄ jaare la, nɪ mən nɛ ama nɪ li tore wə waamu nɛ. Unil nɪknɛh kɪ pɛ Uwien ya sɛn bo mənəmnm la, nɛn nɛ li tore wə isɛn kɛ ni, kimɛ Uwien ye nɛn nɛ li cɛrɛ binib n̄ li fuobe fɛnfɛnno wuə nin uyo wə wɛ nɪ nno.

⁹ Tigbɛr tuu te nɛ, kɪ kpe binib n̄ tuo tu'kɛ.

¹⁰ Ti sənɪh ituəŋ nin inunmón, kɪ məh limuəl, kimɛ ti ɲmobe lidɛndɛnl Uwien limiɛl ya daan bo nɛ. Wəŋ nɛ yé binib kɛ ya ɲmiɛnl. U cinbe kɪ yé bə teke' wə kɪ jin' ya ɲmiɛnl nɛ.

¹¹ Wəkn binib tigbɛr tuu, kɪ təkɛ bɛ kɪ ye bɛ n̄ li teh nno.

¹² La cɛrɛ uba n̄ yinde ɲɛ a yé kinacɛnfɛnbuk ma nno bo. Ama li yé wə cuube u'lenm ni, kɪ ɲmobe mitekjim nin mitetɛmənəmnm, kɪ yɛ binib, ka ɲmobe biil ɲə bə teke' Uwien kɪ jin' nno n̄ tɛkn a'taal ni.

¹³ Taa a'ba kɪ de *Uwien ya gbəŋku ya kəanm Kristo yaab ni, kɪ li sureh bɛ, kɪ li wəknh bɛ haali nin n'baam.

¹⁴ La dāan *Mifuoŋaam ya paabu bɔa te a'ni nno. A laa' bɔ kɪ ŋɛ bi là səkŋ' Uwien ya ŋəbɔn yə a'bo nin Kristo ya taanl ya ciɛnb là taa' bi'nuə kɪ paan' a'bo ma nno bo nɛ.

¹⁵ Taa a'ba kɪ de nɛn kɛ, kɪ sən lituonl nno tinəjɛr tule. Nno nɛ binib kɛ li lɛ a'tuəŋ cuonh ma bo.

¹⁶ Liike a'tetɛm, kɪ li bɛn a wəknh binib ma bo, kɪ li nɪknɛh isɛn kɛ ni. A teh nno la, sin bugbɛn li ɲmɛrɛ, nɛ bə cɛngɛh a'bó nno mə li ɲmɛrɛ.

5

A li te ma bo nin Kristo yaab

¹ La gbierɛh jɛciɛn nin jɛɛ, ama li gbierɛh wə tɛn a'baa, kɪ li gbierɛh binacɛnfɛnb tɛn a'ninjɛb,

² kɪ li gbierɛh ipiiciɛn tɛn a'naambɛ, kɪ li gbierɛh bijɛfɛnb tɛn a'ninsɛb, kɪ la kuəŋ a'ba jəknt nin bɛ.

³ Li toreh bikpopiib bə ɲa ɲmobe bə likɛh bɛ.

* **3:16** Bi li fre ki lebre *Uwien taa' wə u'kpiəke ni ki don' paaki bó* kɪ ye Uwien cɛrɛ' u'kpiəke yebe mə.

4 Ukpoppii ηmabe mubumu bii iyaabii la, nĩ mɔn ben ne rĩ kpiε kĩ li toreh bi'den yaab, kĩ wuɔn kĩ ye bi boh be. Bi teh nno la, bi jiindeh bi'naambe nin bi'baambe bi la wube' be ma nno bo ne, kime Uwien ya yenn songe nen bo ne.

5 Ukpoppii wɔ ηa ηmabe wɔ li likeh wɔ, ki juore' ki te u'ba kpein la, u du Uwien bo ne, ki tuu ki kaaareh ki mieh wɔ nɔnku nin wien ni.

6 Ama ukpoppii pe lisɔnsɔndl bo, ki teh u'yenn yie nɔ la, nin u fuobe ma ke nno, Uwien ya sen bo wɔn, u kpo' ηɔ.

7 Tɔke bikpoppiib tigber tuu nɔ ηɔ nib la le bi li dule nɔ bo kĩ biin be.

8 Wɔ ηa toreh u'yaab, ni'ke tu nin wa toreh u'tiema dencɛnl ni yaab la, u wie' mitekjim ya sen ne, ki bre ki cɛn' wɔ ηa teke' Kristo ki jin'.

9 A li kele ukpoppii wɔ ya yel bikpoppiib ya yel ya gbɔnku si: wɔ ti fii' ma, u kun' ticer miba kpein ne, ki ηmabe ibin piluob.

10 U li ye upii wɔ sɔnh ituonmɔnmɔn binib ke pɛkeh wɔ i'bo ne. Yen si: u wube' u'bumu mɔnmɔnm, ki teke' bicɛnb, ki sɔkre' Uwien ya nib ya taan, ki tore' bijijnb, u'nun mɔn wɔ rĩ li sɔnh ituonmɔnmɔn.

11 Bikpoppiib bɔ faan ben wɔn, daan be, kime bijeb ya menku lɔ cuo' be la, bi li wie' Kristo ya gber ne, kĩ li nuunh be rĩ liebe kĩ kun ticer,

12 ka rĩ sɔn bi lɔ len' ki ye bi li sɔn Kristo ya tuonl lɔ nno. Nen bo ne bi li ηmabe libiil.

13 Ba ηmabe tuon ma nno, bi li cuonh ki lindeh inien ne. Na ye ba ηmabe tuon baba ne, bi li ye biɔkɔpɔdenb ne, kĩ li kɔh binib ya gber ni, kĩ li lienh gbɛfenfenm.

14 N yie bikpoppiib bɔ faan nno rĩ liebe kĩ kun ticer ne, kĩ maa mubumu, kĩ li likeh bi'den mɔnmɔnm, ki la cɛre' unennɛnd rĩ le u li dule nɔ bo kĩ len ti'bo fenfenm,

15 kime bikpoppiib biba wie' Kristo ya sen ne ki paan' *Satan bo.

16 Upii wɔ teke' Kristo ki jin' ki ηmabe bikpoppiib u'den la, wɔ rĩ li toreh be, ki la cɛre be rĩ li ye' Kristo ya taanl bo tukl, ηɔ lɛ rĩ fre kĩ li toreh bikpoppiib bɔ ηa ηmabe bɔ likeh be nno.

17 Kristo ya taanl ya cɛnb likeh Kristo yaab mɔnmɔnm la, bi kpe be rĩ li boh be, kĩ li pɛh be mɔnmɔnm ne. Ni'ke tu nin bɔ kpaandeh Uwien ya gber, ki wɔknh tũ nin inunmɔn nno;

18 kime nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «A taa' unε u taanh iji la, ηa rĩ lɔle u'nɔbu», ki liebe' ki ye: «Wɔ sɔnh lituonl la, u kpe be rĩ pɛ wɔ u'paaku ne.»

19 Bi biin' Kristo yaab ya cɛn la, na ye mɔnkunb bile bii bita ne biin' wɔ la, la cenge tũ.

20 Kristo yaab ya cɛnb ya uba tien' ibiere la, kɔnh nin wɔ binib ke ya nun bɔ ηɔ bɔ sien' nno rĩ fenge.

21 N sureh ηε Uwien nin *Yesu Kristo nin Uwien ya tondb bɔ cii' u'nɔbu bɔ nno ya nun bɔ ne, li pe n wuɔn' ηε isen yɔ nɔ bo, ki la ηmabe a'nɔbu gbɛ nɔ bɔ, ki la ηmabe gɛngɛnde mɔ.

22 A ye á de unil lituonl Kristo ya taanl ni la, la yie tonm kĩ pɔk kĩ yuon a'nuɔ u'bo kĩ kaaare kĩ de wɔ. La kɔ tɔb ya biere ni. Cɛre sin bugben ya tetem rĩ li wien.

23 A tuu ki bungreh ma nno, la li nũh nũnm baba, li lengeh midaam mɔ waamu, ηɔ nɛ rĩ li toreh a'benku.

24 Bi lenh binib biba ya biere upaan bo ne kĩ yaan kĩ bu be tibuur. Bitɔb mɔ yi ηa kpiireh tonm.

25 Ituonmɔnmɔn mɔ te upaan bo ne. Iba li buɔ mɔnɔn la, ya rĩ juore kĩ li buɔ.

6

Iyonbe nin i'cenbaambe ya gber

¹ Binib bà kẹ yé iyonbe nnò bẹ rí li boh bi'cenbaambe m̀ǹm̀ǹm̀, n̄ kpe bẹ rí li boh bẹ ma bo, ɲò uba la lẹ u li dule ná bo kí len Uwien nin ti'wòknm bo fɛnfɛnm.

² Iyonbe yà ya cenbaambe teke' Kristo ki jin' nnò, ì la likeh i'cenbaambe nnò fɛnm, kí ye bi yé i'ninjieb ma nnò bo. Ama yí rí li t̀̀̀reh kí s̀nh lituonl kí dienh bẹ, kime bèn bà jondeh i't̀̀on bo nnò yé bà teke' Kristo ki jin' Uwien yie bẹ nẹ.

Miwòknm mà ɲa kpe sen ya gber

A li wòknh binib ná sò, kí sureh bẹ bẹ rí li teh nnò.

³ Unil wòknh miwòknm mà bore' miba, ka pẹ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya gbem̀ǹm̀nt bo, ka pẹ miwòknm mà kpe Uwien ya sen bo la,

⁴ tigbengt nẹ yebre' nin udaan nẹ wa bèn niba, kí fẹ miniem, kí findeh iǹ̀bon bo. Nèn nẹ c̀̀̀re' ibinbinbe nin ik̀̀nk̀̀ǹǹ nin isuk nin itenfuonbiere te,

⁵ kí c̀̀̀reh binib nieh miniem ka gbendeh, kime bi'yenmaale ɲa kpe sen, nẹ ba bèn gbem̀nt. Bi maaleh kí teh bi paan' Uwien ya sen bo la, bi li lẹ lifaal nẹ.

⁶ Im̀̀ǹ, unil ya yenn s̀nge u ɲm̀̀be ná bo, kí pẹ Uwien ya sen bo la, nèn nẹ yé lifaacienl kí de' udaan.

⁷ Kime ta tuke' niba ki baa' uǹ̀ndun wuu ni, ka rí tuke niba kí n̄e u'ni m̀.

⁸ Nèn bo, ti ɲm̀̀be tijier nin tiwengolkaar la, c̀̀̀re mèn ti'yenn rí li s̀nge tu'bo.

⁹ Ama binib bà ya nun m̀ǹ lifaal bo nnò luh mibiikm ni nẹ. Tijòrbont tà yebe, kí bre ya m̀nku li cuo bẹ tèn kudieku, kí c̀̀̀re bẹ rí kò mikuum ni kí juore fɛnm.

¹⁰ Kime ilike ya yiem yé ibiere kẹ ya ɲaan ya uba nẹ. Binib biba taa' bi'ba kí de' ilike ma nnò nẹ kí t̀̀̀re', ka ji pẹ tekjim ya sen bo, nẹ kí nuun' bi'ba bo ijendcien.

¹¹ Sin Uwien ya nilò, la paan nèn kẹ bo, kí li yé unil wà cuube, kí li pẹ Uwien ya sen bo, kí li ɲm̀̀be mitekjim, kí li ɲm̀̀be miyiem nin kuminku, kí li ɲme nin unil kẹ.

¹² M̀̀ mitekjim ya mùl m̀ǹm̀ǹm̀, kí li nuunh limiel là ɲa ɲm̀̀be gbenm. Uwien yin' ɲe li ya miel bo nẹ, kí n̄e lidaali là a len' m̀ǹm̀ǹm̀ bim̀̀nkunb bà yebe ya nun bó kí ye a teke' wò ki jin' nnò.

¹³ N sureh ɲe Uwien wà dienh tibont kẹ limiel nin *Yesu Kristo wà là kun' im̀̀ǹ m̀ǹm̀ǹm̀ P̀ns Pilat saan nnò ya nun bó nẹ.

¹⁴ Li boh n t̀̀̀ke' ɲe ná kẹ nnò, kí li wien, kí la li ɲm̀̀be biil kí t̄i baa uyo wà Yonbdaan *Yesu Kristo li baa ní nnò.

¹⁵ Uwien sien' uyo wà nnò là baa' la, u li c̀̀̀re wò rí baa ní. Uwien nẹ yé uyenduon ya daan. Ẁǹ baba nẹ yé tibont kẹ ya Cenbaa, kí yé biberb kẹ ya b̄er, kí yé yonbdenb kẹ ya Yonbdaan.

¹⁶ Ẁǹ baba nẹ ɲa rí kpo, kí te kuwenwenku k̀̀a ni uba ɲa rí fre kí kò ku'ni. Uba ɲa kpele kí laa' wò, ka li li fre kí lẹ wò m̀. Ẁǹ si kupenpeku nin mituom uyo kẹ. Ami.

¹⁷ T̀̀ke binib bà yé bifàadenb uǹ̀ndun wuu ni nnò kí ye bi la li ɲm̀̀be gbengt, kí la li du lifaal nnò bo, kime ì yé mitafaam nẹ. Ama bẹ rí li du Uwien bo, kime wòn nẹ dienh tẹ tibont kẹ kí gbiekeh ɲò t̄i li jondeh tu'bo.

¹⁸ T̀̀ke bifàadenb nnò kí ye bẹ rí li teh mim̀ǹ, kí li s̀nh it̀̀on yà m̀ǹ kí gbien', kí li punh kí la cuòleh, kí li gbiinh bi'bont nin binitòb.

¹⁹ Bi teh nnò la, bi taakeh lifaal là m̀ǹ ka rí saa nẹ kí blinh bi'ba wenli bo bẹ rí wun lẹ limem̀ǹl.

Tigbeƚrkaar

²⁰ N'yo Timote, li likeh Uwien guun' ηε nà nnɔ mɔnmɔnm. La paan gbefɛnfɛnm bo, kimε tà kpe Wien ya sɛn, ki la paan bi nieh miniεm mà ki maaleh ki teh bi ηmɔbe mibɛnm nnɔ mɔ bo.

²¹ Binib biba lienh ki teh bi ηmɔbe mi ya bɛnm nε ki ture', ka ji pε tekjim ya sɛn bo. Uwien ri juoke nε.

Kugbɔnlieku kua Pɔl kele' ki de'

Timote

nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnlieku kuu ki de' Timote igbierfɔrke nɛ. U kele' kugbɔnku kuu uyo wà u te lipɛkl ni nnɔ nɛ (2:9). Binib bà yebe là wie' wɔ nɛ (1:15; 4:10-16). U là bɛn ki ye u'kuum ya yo baa'-a (4:6), nɛ u cɛbreh u'tonsɔnlie Timote wà u yie wɔ tɛn u'buk nnɔ.

Kugbɔnku kuu tiɛreh Pɔl ya fuobm bó nɛ. U là sɔn' Yesu ya tond ya tɔn ki wɔkn' binib, kí jin' ijend tigbɛmɔnmɔnt ya tɔkm bo. Pɔl gbierɛ' Timote kí tɔke' wɔ kí ye wɔ ní tuo kí jí ijend Kristo ya tɔn bo (2:1-13), kí tɔke' wɔ kí ye wɔ ní lí wɔknh Uwien ya gber mɔnmɔnm (2:14–4:15). Nɛn bo, wɔ ní dɔan iɛɔbon bo ya finfinde, kí búle bà teh tibont tà ɲa kpe sɛn nnɔ ibuɔn, kí tɛkn wɔn Pɔl ya taal ni, kí túɔre kí lí pɛ Pɔl nin biwɔnwɔkntɔb wɔkn' nà nnɔ bo.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo, kí tɔkeh binib Uwien pùon' lipuonl kí ye u lí de bɛ limiɛl là *Yesu Kristo bo nnɔ ya gber.

² Timote, n kíɛh kugbɔnku kuu ní de sin nɛ. A yé n'buk kà n yíe kɛ nɛ. Baa Uwien nin ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke ɲɛ, kí muɔ ɲɛ micɛɛckm, kí de ɲɛ uyɛnduɔn.

Pɔl saakreh Timote ya gbenɛnt

³ N faareh Uwien wà n pukeh wɔ nin lifɛl là ɲa ɲmɔbe jɔknt tɛn n'yaajɛb là teh ma bo nɛ. N tuu kí tien' a' bó n'kaare ní ɲɔnku nin wien ni nɛ.

⁴ N tiere' a' muɔ bó la, ní naan ní pɔk kí lɛ ɲɛ nɛ, ɲɔ n'yɛnm ní sɔnge kí gbien.

⁵ Ma sunde' a ɲmɔbe mitekjimɔnm mà nnɔ bó. A'yɛ Loyis nin a'naa Enis nɛ kpiɛ' kí laa' mitekjim nnɔ. Nɛ n du kí ye a'mɔ ɲmɔbe mi ya tekjim nɛ.

⁶ Nɛn bo nɛ n tiɛreh ɲɛ, á fíkre Uwien là de' ɲɛ *u'Fuoɲaanm ya paabu bùa nnɔ ya tuɔm uyo wà n là yuon' n'nuɔ a'bo, kí káare' kí de' ɲɛ nnɔ.

⁷ Kimɛ Uwien de' tɛ *Mifuoɲaanm mà nnɔ ɲa cɛreh tí tiinh jɛwaanbu, ama mí dienh tɛ mituɔm nɛ, kí cɛreh tí yíe binib, kí coh tí'ba.

⁸ Nɛn bo, lí kundeh Yonbdaan bo imɔn kí lá tiinh fɛ, kí lá cɛre fɛ ní lí ɲmɔbe ɲɛ mín wà te lipɛkl ní u'bo nnɔ bo. Ama Uwien ya tuɔm bo, cɛre mín nin sin ní lí jɛndeh tigbɛmɔnmɔnt bo.

⁹ Wɔn nɛ ɲmíɛn' tɛ, kí yin' tɛ, kí tien' tɛ u'yaab. Na yé tí'tuon bo nɛ u tien' nnɔ, ama u cɛkre' u'yɛnm nɛ kí tien' nnɔ. *Yesu Kristo bo nɛ u tien' tɛ tinimɔnt kí laa' wa laan ɲɛn' uyɛndun.

¹⁰ Fɛnfɛnnɔ wuɔ, tí'Nmiɛnl *Yesu Kristo baa' kí wuɔn' tɛ tinimɔnt nnɔ. Wɔn nɛ gben' mikuum ya tuɔm, kí ɲɛn' limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm upaan bo kí ɲɛ u'gbɛmɔnmɔnt bo.

¹¹ Tigbɛmɔnmɔnt nnɔ bo nɛ Uwien gɛnde' nni ní lí yé *Yesu ya tond, kí lí tɔkeh tú binib, kí lí wɔknh bɛ tú.

¹² Nɛn bo nɛ n jɛndeh yíe ya jɛnd. Ama na ɲmɔbe nni fɛ, kímɛ n bɛn n teke' udaan wà kí jin', kí du kí ye u lí fre kí guure u ɲukn' nni nà nnɔ kí tí baa lidaali là Uwien lí bu binib tibuur nnɔ.

¹³ Lí ɲuuke n là tɔke' ɲɛ tigbɛmɔnt tà nnɔ nin mitekjim nin miyíem mà ɲɛn' *Yesu Kristo saan nnɔ. Cɛre tigber nnɔ ní lí pekreh ɲɛ.

¹⁴ *Mifuoɲaanm mà te tí'ni nnɔ ya tuɔm bo, lí ɲuuke a cii' miwɔknm mà nnɔ mɔnmɔnm.

¹⁵ A ben ki ye bà kε yé Asi ya tinfenm ya nib nnò kε wie' n'gber ηο. Bi'ni biba si: Fijel nin Hemojenn.

¹⁶ Yonbdaan rí muò Onesifor nin u'den yaab micεεckm, kime u sòbe ki saakreh n'gbenent nε. Nin n te lipεkl ni ma kε nnò, fε ηa cuo' wò n'bo.

¹⁷ U baa' Erom ya du ni ma nnò, u cuon' ki nuun' nni nin inunmón nε ki tí laa' nni.

¹⁸ A ben u là tore' nni Efes ya du ni ma bo ki cen' unil kε. Yonbdaan *Yesu rí muò wò micεεckm lidaali là Yonbdaan Uwien li bu binib tibuur nnò.

2

Tuo ki li jèndeh Yesu Kristo bo

¹ Sin n'buke, cère *Yesu Kristo ya juokm rí li dien ηε mituòm Uwien ya sen ni.

² A là cii' tigber tà n'saan bimònkunb ligol ya nun bó nnò, á taa tù kí tåke binib bà bi du bi'bo, bi'mò li fre kí wòkn tù binitòb.

³ A yé *Yesu Kristo ya sojamàn nε, a'mò rí li jèndeh u'bo.

⁴ Soja sònh sojatuonl ki yíe wà gènde' wò ya yenm rí li sònge u'bo la, wa ji li pε bà ηa yé sojambε ya tùon bo.

⁵ Unil jon' minònsenniεm ka paan' minònm ya kùon bo la, wa rí lε minònm nnò ya suul.

⁶ Ukpaal wà sònh bukpàabu ni nin inunmón la, wòn nε li kpíε kí ji bukpàabu nnò ya jier.

⁷ Cii n tåke' ηε nà nò ya tingi Yonbdaan nε li cère á cii ni'kε.

⁸ Tiεre *Yesu Kristo ya gber; u yé *Dafid ya yaabil nε. U kpo', nε ki mεkre' bitenkpiib ni. N tåkeh binib tigbεmòmònt tà nnò nínò.

⁹ Tun bo nε bi jèndeh nni haali ki tí lòle' nni tikudår ten n yé udukond nε. Ama Uwien ya gber tun ηa lùo.

¹⁰ Nεn bo nε n ηmòbe kuminku ijend kε ni, ηο Uwien gènde' binib bà nnò bo, *Yesu Kristo bo, bi'mò rí ηmεre, kí lε ukpíεke wà ηa ηmòbe gbenm nε.

¹¹ Tigber tuu te nε:

«Ti kpo' nin Kristo la,

ti li fuobe nin wò mò nε,

¹² Ti mìnde' kí pε u'bo la,

ti li ji libél mò u'saan nε,

ti ye ta ben wò la,

u'mò li ye wa ben tε nε.

¹³ Ta yé gbεmòndεnb la,

wòn tuu kí yé ugbεmòndaan nε,

kime wa rí fre kí yíe u'tiεma tetem.»

Li pε tigbεmòmònt ya sen bo

¹⁴ Tiεre binib tigber tuu nò, kí tåke bε Uwien ya nun bó, kí ye bi la li findeh rìbòb bo, kime ifinfinde nnò ηa pukndeh niba, í tulndeh bà cengeh yí nnò nε.

¹⁵ Nìkn kí li yé unil wà ya tùon mòn Uwien ya nun bó. Li yé u'tonsònl wà fε ηa ηmòbe wò u'tuonl bo; kí li tåkeh binib tigbεmòmònt mòmòmòm.

¹⁶ La paan gbεfenfenm bo, ta kpe Wien ya sen, kime bà pε tu'bo nnò tùreh Uwien ya sen ki joh nε.

¹⁷ Bi wòknh miwòknm mà nnò bre ten linatuònel nε ki bukeh ki joh. Bi ya biba si: Himene nin Filetòs.

¹⁸ Bi tùre' nε ka ji pε gbεmòmònt ya sen bo, ki lienh ki teh Uwien mεkre' bitenkpiib ηο. Bi lienh nnò ma nnò nε cèreh binib biba wiεnh bi'tekjim.

¹⁹ Nin nen ke ɲɔ, Uwien pu' litenpuul là nnɔ faa ne. Bi kele' tigber tà sɔ li'bo: «Uwien ben binib bà yé u'yaab», kí liebe' kí kele' kí ye: «Wà ke yé Uwien yɔ la, wɔ́ rí dāan nà bre ya tienm.»

²⁰ Na yé ñákm nin likkur ya jietienwent baba ne te idencencien ni, idɔ́ nin tiyɔkr yaar mɔ́ te ne. Bi taah tuba kí sɔnh itùonmɔ́nmɔ́n ne, kí taah tutɔ́r kí sɔnh tibr ya tòn.

²¹ Unil dāan' miwɔ́knm mà ɲa kpe sen la, u li naan itùonmɔ́nmɔ́n ya jietienwenku ne. U li yé Yonbdaan yɔ́ ne, kí li ɲmɔ́be u'bo lituonl, kí li yé wà bonde' wɔ́ rí li tuu kí teh nà mɔ́n.

²² La paan bifɛ́nb fe tibonbiert tà nnɔ bo. Li nuunh á li teh nà cuube, kí li ɲmɔ́be mitekjim nin miyiem, kí li kpe uyenduɔ́n ya sen. Li te nnɔ́ nin bà muɔ́h kí yih Yonbdaan bi'fɛ́l bo ɲa ɲmɔ́be jɔ́knt nnɔ́.

²³ Dāan mijòrniem, kime ma ɲmɔ́be kpele. A ben kí ye men ne bàareh nin ikònkòn,

²⁴ ne na kpe Yonbdaan ya tonsɔ́nl rí li kɔ́nh jer. U li yé unimò́n ne unil ke bo, kí li freh kí wɔ́knh binib Uwien ya gber, kí li ɲmɔ́be kuminku isen ke ni,

²⁵ kí li pekreh binib bà nieh nin wɔ́ nin lifɛ́sɔ́ngl. Nba la, Uwien li cère be rí lèbre bi'tetem kí bende nà yé tigbemònt,

²⁶ kí liebe kí li maaleh mɔ́nmɔ́nm, kí ñe usenpol wà dele' kí cuo' be be rí li teh u'yiem nnɔ́ ya nuɔ́ ni.

3

Idenfórke ya gber

¹ Li ben kí ye idenfórke li yé uyo wà faa ne.

² Kime binib li yé ifɔ́nfuɔ́b ne, bi'nun rí li mɔ́n ilike baba bo, kí li teh tinacenkpekuont, kí li yie tigbengt, kí li sukreh Uwien, ka rí li boh bi'naambe nin bi'baambe, ka rí li faareh bà toreh be, ka rí li boh tibont tà yé Uwien yaar,

³ kí li yé binibierb, ka rí li muɔ́h nib cɛ́cɛkm, kí li lienh tɔ́b bo fenfenm, kí li teh fenfenm, kí li bre kí gbienn', kí li nen nà mɔ́n,

⁴ kí li yé binikuɔ́rb, kí li ɲmɔ́be lifɛ́tònl. Tigbengt li cère be rí li te ten ijùɔ́n, kí li fe uɲendun wuu ni ya bont kí cen' Uwien.

⁵ Bi li teh ten bi pe Uwien ya sen bo ne, ama ka ji tuuke nà yé mitekjim ya tuom. A la nekni bi ya nib ya bol.

⁶ Kime bi'ni biba teh miyenuom ne kí kɔ́h idencen ni, kí lereh kí coh mupiliinmu. Ibiere ne gbe mu'fɛ́l bo, ne mu'yennaale cère' mù pe mù fe uɲendun ya bont tà ke nnɔ́ bo.

⁷ Mù tuu kí bengheh ne, ama mua rí fre kí bende nà yé gbemònt fiebu.

⁸ Yanɛs nin Yanberɛ lá yle' Moyis ya ñɔ́bu bó ma bo nnɔ́, binib nnɔ́ mɔ́ yienh tigbemònt nnɔ́ ne. Bi ɲmɔ́be iyennaalbiere, ne bi'tekjim juore' fenm.

⁹ Ama bi teh nà nnɔ́ ɲa rí wuɔ́ke, kime binib ke li bende kí ye bi yé ijor ne ten bi là bende' ma kí ye Yanɛs nin Yanberɛ yé ijor nnɔ́.

Pɔ́l gbiereh Timote

¹⁰ Ama sin wɔ́n, a paan' n'bo kí ben n wɔ́knh ma bo, kí ben n'tetem te ma bo, kí ben n yie rí sɔ́n yà, kí ben n teke' *Yesu kí jin' ma bo, kí ben n ɲmɔ́be kuminku nin miyiem nin miñiknm ma bo,

¹¹ kí ben binib jènde' nni ma bo nin n jin' ijend yà Antiyɔ́k ya du ni nin Ikoniyɔ́m ya du ni nin Lista ya du ni nnɔ́. I lɛ jend ba ne ma jin' yè! Ama Yonbdaan ñen' nni i'ke ni.

¹² Imò́n, binib bà ke yie be rí li pe Uwien ya sen bo mɔ́nmɔ́nm *Yesu Kristo bo nnɔ́, bi li jènde be ne.

13 Binibierb nin bitonnendenb ben wɔn, bi li tɔ̀reh ki sɔnh itɔ̀nbiere ne, ki li tulndeh binib, kɪ tɪ tonde kɪ tuln bi'ba mɔ.

14 Sin wɔn, taa a'ba kɪ de bi wɔkn' ηe nà ke a teke' nɛ ki jin' nnɔ. A ben bə wɔkn' ηe nnɔ yé bidɛnb bə.

15 A ben *Uwien ya gbɔnku ya gber haali a'buwaam ni ne. Tigber nnɔ li fre kɪ de ηe miyɛnfuom mɔ li cɛre á teke *Yesu Kristo kɪ ji ηɔ kɪ ηmɛre.

16 Tigber tɔ ke te *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ, Uwien ne cɛre' bi kele' tɔ. Tɔ mɔn ne, ki wɔngɛh binib Uwien ya sɛn, ki pekreh bɛ, ki tɔ̀reh bi'tetem, ki wɔknh bɛ mifuobm mɔ cuube,

17 ηɔ Uwien ya nil rɪ li yé unil wə bonde' ki tɪ gben', ki ηmɔbe nà li cɛre wɔ rɪ li sɔnh itɔ̀on yá ke mɔn.

4

1 N tɔkeh ηe Uwien nin *Yesu Kristo wə li baa nɪ kɪ li yé ubɛr, kɪ bu binifuob nin bitɛnkpiib tibuur nnɔ ya nun bɔ ne ki teh:

2 li kpaandɛh Uwien ya gber, nɪ ton bii nɪ sɔngɛ la, li nɪikeh, la tuo, li kɔnh nin binib ki pekreh bɛ, kɪ li ηmɔbe kuminku ki wɔknh bɛ.

3 Kimɛ uyo uba we nɪ, binib ηa ji li yé miwɔknm mɔ kpe usɛn ya gber, bi li pɛ bi'yɛnm yé nà bɔ ne, ki taakeh biwɔnwɔknb bi'ba saan bɛ rɪ li tɔkeh bɛ, bi yé bɛ rɪ li cɛngɛh tigber tɔ.

4 Bi li yé ka ji li cɛngɛh gbɛmɔnt, kɪ pekre kɪ li cɛngɛh tigbɛyiɛnkaar.

5 Ama sin wɔn, li coh a'ba tibont ke ni, kɪ li ηmɔbe kuminku ijɛnd ni, kɪ li sɔnh a'tuonl. Len si: Kristo ya gbɛmɔnmɔnt ya tɔkm. Sɔn a'tuonl nnɔ kɪ tɪ gben.

6 Min wɔn, bi taa' nni ki tien' lituɔrl ηɔ, n'daali baa' ki gben' ne.

7 N mɔn' limuɔl là mɔn, ki sɛn' ki baa' n cuube nà saan, ki juore' ki ηmɔbe mitekjim.

8 Fɛnfɛnnɔ n'nɔm ya suul ji dɔ ne ki gu nni. Lɪ yé binib bə cuube ya suul ne. Yonbdaan wə buh binib tibuur tu'donbɔ nnɔ li de nni lɛ lidaali là u li bu binib tibuur nnɔ ne. Na yé u li de min baba ne, u li de binib bə ke yé wɔ ki gu u'baam nnɔ mɔ ne.

Pɔlyan nɔbonfɔrke

9 Nikn kɪ baa n'saan tonm;

10 kime Demas fɛ unjɛndun ya bont ma nnɔ u wie' n'gber ηɔ ki bure' Tesalonik bɔ. Krɛnskɛns mɔ bure' Galasi bɔ, ne Tit mɔ bure' Dalmas bɔ.

11 Luk baba ne te n'saan. A we nɪ la, sin nin Mark rɪ li tɔke nɪ, kime u li tore nni Uwien ya tuonl ni.

12 N sɔn' Ticik Efɛs bɔ ηɔ.

13 A we nɪ la, á li tuke n'lierku kɔa n là dɔan' kɔ Trowas ni, Karpos den nnɔ, kɪ li tuke tigbɔnt mɔ nɪ. A cinbe kɪ li tien bi taa' tiwɛnt ya gbɔnt kɪ tien' tɔ nnɔ bɔ.

14 Alɛksand unmaan tien' nni nà bre cɛɛn. Yonbdaan ne li tu wɔ lifɛnl.

15 A'mɔ rɪ li bɛn u'bɔ, kime u yé' ti'wɔknm pɛlpɛl ne.

16 N là nuunh rɪ len' kɪ fie n'ba bə buh nni tibuur ya nun bɔ mikpiɛkm ma nnɔ, uba ηa là sere' n'ciɛk bɔ, bi'ke là wie' n'gber ne. Uwien la tɔngɛ bi'biil bugbɛn.

17 Ama Yonbdaan wɔn là sere' n'ciɛk bɔ, ki de' nni mituɔm rɪ wɔkn u'gber kɪ tɪ gben, ηɔ bə ke ηa yé *Sufmbɛ nnɔ rɪ cii tɪ. Yonbdaan ηmɛn' nni, kɪ cɛre' tibuur ya dɛnb ηa taa' nni kɪ wie' icind.

18 Yonbdaan li nɛn nni nà ke bre ni, kɪ ηmɛn nni kɪ cɛre rɪ kɔ u'bɛl ni paaki bɔ. Wɔn ne si ukpiɛke uyo ke. Ami.

Micèbm

¹⁹ A fuonde Prisil nin Akilas nin Onesifor den yaab kí de nni.

²⁰ Erat biε ki te Korεnt ni. Trofim bun nε. Nen bo nε n cεre' u juore' Milε ni.

²¹ Nikn kí baa n'saan kí yaan tiwarcient ya yo ní baa. Ebule nin Pudens nin Linus nin Klodiya nin Kristo yaab kε fuondeh ηε.

²² Yonbdaan ní li te nin ηε. Wɔ ní juoke nε.

Kugbɔnku kùà Pɔl kɛle' ki de'

Tit
nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Tit yé Pɔl ya tonsɔnliɛ nɛ. Tit ɲa yé Suf. U teke' Yesu ki jin' nɛ ki paan' Pɔl bo. U yé unil wà freh ki tùrɛh mimaam nɛ. Nɛn bo nɛ Pɔl cèrɛ' Tit te Krɛt ya du ni ɲɔ wɔ rí gènde Kristo ya taanl là te len nnɔ ya ciɛnb bɛ rí li likɛh litaanl nnɔ ya nib.

U kɛle' Kristo ya taanl ya ciɛnb li fuobe ma bo (1:5-16) nin bi li likɛh litaanl nnɔ ma bo nin bi li wɔknɛh bijɛb nin bipiib nin binacɛnfɛnb nin ijɛciɛn nin iyɔnbɛ bi li fuobe ma bo (2:1-15).

Ni ya puoli bó nɛ u tɔkɛ' Kristo yɔ li fuobe ma bo nin u li tien ma kí lɔkɛ bà wɔknɛh miwɔknm mà ɲa kpe sɛn nnɔ. Yesu Kristo kpo' ɲɔ wɔ rí nɛn nisaal kɛ nisaal ibiɛrɛ ni nɛ (2:14).

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé Uwien ya tonsɔnl nɛ, ki yé *Yesu Kristo ya tond. Uwien nɛ ye rí tore u gènde' binib bà nnɔ bɛ rí tùrɛ ki teke wɔ kí ji, kí cèrɛ bɛ rí bɛnde tigbɛmɔnt tà te Uwien ya sɛn ni,

² kí li ɲmɔbɛ lidɛndɛnl kí ye bi li lɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbɛ gbenm. Uwien wà ɲa nɛndɛh nɛ là pùon' haali uyo bo ki ye u li tien nnɔ.

³ Ti'Nɲmiɛnl Uwien là sien' uyo wà nnɔ nɛ ki cèrɛ' binib bɛnde' u'gɛr kí nɛ n tɔkɛh tigbɛr tà nnɔ bo. Wɔn nɛ de' nni usɛn n tɔkɛh tigbɛr nnɔ.

⁴ Tit, n kieh kugbɔnku kuu nɔ rí de sin nɛ. A yé n'bumɔnk kí nɛ ti ɲmɔbɛ mitekjiabaabm mà nnɔ bo nɛ. Baa Uwien nin ti'Nɲmiɛnl *Yesu Kristo rí juokɛ ɲɛ, kí de ɲɛ uyɛnduɔn.

Pɔl ye Tit rí gènde Kristo ya táan ya ciɛnb

⁵ N daan' ɲɛ Krɛt ya dekl bo ɲɔ á sɔn kí tonde lituonl là sɛn' nɛ, kí gènde binib bà li yé Kristo ya táan ya ciɛnb idu yà kɛ te lidekl nnɔ bo ni tɛn n là tɔkɛ' ɲɛ ma bo nnɔ.

⁶ Kristo ya taanl ya ciɛn li yé unil wà ɲa ɲmɔbɛ biil nɛ, kí li ɲmɔbɛ upii uba, u'bumu rí li yé mubumu mùa ɲmɔbɛ mitekjim, ka yé sɔnsɔnd, ka yé yufaadɛnb ɲɔ nil la lɛ u li dule nà bo kí biin bɛ.

⁷ Kristo ya taanl yaab ya sɛnlierl sɔnh Uwien ya tuonl ma nnɔ ní kpe u la li ɲmɔbɛ biil nɛ, kí la li ɲmɔbɛ gbɛngt, kí la li yé benpiebdaan, kí la taa' u'ba kí de' daam, kí la li ɲmɔbɛ jɛr, kí la jinh pònt.

⁸ Ama wɔ rí li yé wà teknh bicɛnb, kí li yíe mimɔnm ya tienm, kí li ɲmɔbɛ miyɛnm, kí li cuube, kí li teh nà sɔngreh Uwien ya yɛnm, kí li coh u'ba,

⁹ kí li pɛ tigbɛr tà kpe bɛ rí teke tù kí ji nnɔ bo mɔnmɔnm tɛn bi wɔknɛh wɔ tù ma bo. Nnɔ nɛ u li freh kí li sureh binib kí nɛ miwɔknm mà cuube nnɔ bo, kí frɛ kí wuɔn bà niɛh nin wɔ nnɔ bi tùrɛ' ma bo.

¹⁰ Binib bà yɛbɛ nɛ yé biyufaadɛnb, kí lienh gbɛfɛnfɛnm, kí lɛrɛh binib. Binib bà teh nnɔ sɔbɛ ki yé Sufmbɛ nɛ.

¹¹ A pien binib bugbɛn, kímɛ bi wɔknɛh miwɔknm mà ɲa kpe bɛ rí li wɔknɛh mè nɛ, kí tulndɛh idɛncɛn iba ya nib kɛ. Tipònt ya jim bo nɛ bi teh nnɔ.

¹² Bi'du ya yɛnfodaan uba mɔnɔn là len' bi'bo ki ye:

«Krɛt yaab tuu ki nɛndɛh nɛ,
kí brɛ tɛn muwɛnbiimu,

ki yé ikpaayuon,
ki maaleh ujin baba bo.»

¹³ U là len' nà nnò yé imòn nɛ. Nɛn bo, mónde bi'bo inun ɲò bɛ rí li ɲmòbe mitekjimònɲm,

¹⁴ ki la tuuke *Sufmbɛ ya gbeyienkaar bo, ki la tuuke binib bà wiɛ' tigbɛmònt ya sɛn blinh iwòb yà nnò bo.

¹⁵ Jier tuba ɲa yé kuəl binib bà ya fɛl bo ɲa ɲmòbe jòknt bo. Ama binib bà ya fɛl bo ɲmòbe tijòknt, ba teke' Uwien ki jin' nnò, tijier tubambɛ yé bi'bo likuəl nɛ. Bi'yɛnmaale ɲa mòn nɛ ba rí fre kí bɛnde nà mòn mò.

¹⁶ Bi lienh ki teh bi bɛn Uwien nɛ, ama bi teh nà nnò wòngɛh ki teh ba bɛn wò. Bi ɲmòbe isensen nɛ, ka tuo' Wien ya ñòbu bó, ka rí fre kí tien nà mòn.

2

Jɛɛɛɛɛ nin ipiiɛɛɛ nin bifɛnb nin iyonbe bi li te ma bo

¹ Sin wòn, li wòknh miwòknh mà cuube tɛn bi wòknh' ɲɛ ma bo.

² Tòke ijɛɛɛɛɛ kí ye yè rí li coh i'ba tibont kɛ ni, kí li yé binib bà bi boh bɛ, kí li ɲmòbe miyɛnm, kí li ɲmòbe mitekjimònɲm nin miyiɛm nin kuminku.

³ Tòke ipiiɛɛɛɛ mò kí ye yè rí li ɲmòbe binib bà pɛ Uwien ya sɛn bo ya tetem, ki la li lienh tòb bo fɛnfɛnm, ki la taa' bi'ba ki de' daam, kí li ɲmòbe igbiermònɲm.

⁴ Nnò nɛ ì li fɛh ki gbierɛh bipiiɛɛɛɛnb bɛ rí li yíe bi'ciɛb, kí li yíe bi'bumu,

⁵ kí li ɲmòbe miyɛnm, kí la teh sònsòndl, kí li likeh uluo bo ya tùon mòmòmòm, kí li yé bipiimòmònb, kí li boh bi'ciɛb, ɲò uba la lɛ u li dule nà bo kí len Uwien ya gbɛr bo fɛnfɛnm.

⁶ Li gbierɛh binacɛnfɛnb mò bɛ rí li ɲmòbe miyɛnfuom

⁷ tibont kɛ ni. Sin bugbɛn rí li teh nà mòn ɲò bitòb mò rí paan a teh ma bo. Li wòknh binib Uwien ya gbɛr ni'donbó ɲò binib kɛ rí li boh miwòknh nnò.

⁸ Li lienh milɛnm mà cuube ɲò bi la nieh nin ɲɛ, ɲò ifɛ rí cuò bà ɲa yíe ti'gbɛr, kimɛ ba rí lɛ bi li dule nà bo kí len ti'bo fɛnfɛnm.

⁹ Tòke iyonbe kí ye yí rí li tuonh i'cɛnbaambɛ ya ñuòn bó tibont kɛ ni, kí cɛrɛ i'cɛnbaambɛ ya yɛnm rí li sɔngɛ i'bo, kí la yíenh bi ye bà,

¹⁰ kí la suh bi'bont, kí li yé binimòmònb uyo kɛ ɲò kí li selndɛh ti wòknh miwòknh mà Uwien ti'Ñmieniɲ ya sɛn bo nnò.

Uwien ya juokm bo nɛ u ɲmiɛndɛh binib

¹¹ Uwien cɛrɛ' ti laa' u'juokm mà bo u ɲmiɛndɛh binib kɛ nnò.

¹² Mijuokm nnò nɛ cɛrɛh ti wiɛnh nà kɛ piɛndɛh tɛ Uwien bo ya paanm, kí cɛrɛh ti'mɛnku ɲa kòh uɲɛndun ya nib fɛ tibont tà nnò ni, kí cɛrɛh ti coh ti'ba uɲɛndun wuu ni, kí teh nà cuube, kí pɛ Uwien bo mòmòmòm,

¹³ kí gu lidɛndɛl là li de tɛ uyɛnsɔngɛ nnò ya daali. Nɛn daali nɛ ti'Wɛnciɛn, *Yesu Kristo, ti'Ñmieniɲ li ñɛn u'kpíeke upaan bo.

¹⁴ Tinbi bo nɛ u kpo' ɲò wò rí ñɛn tɛ itùonbiɛrɛ kɛ ni, kí tien tɛ linibol là ɲa ɲmòbe jòknt, kí yé u'yaal, li'nun mòn lɛ rí li tuu ki teh nà mòn.

¹⁵ Kí ñɛ a'ciɛnt bo, a li len nnò nɛ, kí sure binib, kí gbierɛ bɛ, kí la cɛrɛ uba rí yinde ɲɛ.

3

Kristo yò li te ma bo

¹ Tiɛrɛ Kristo yaab kí ye bɛ rí li tuonh gobina nin tibuur ya ciɛnb ya ñuòn bó, kí li boh bɛ, kí li yé binib bà bonde' bɛ rí li teh nà mòn,

² ki la lienh nib bo fɛnfɛnm, ki la kɔnh jɛr, kɪ li teh tinimɔnt, kɪ li ηmɛ nin binib kɛ.

³ Kimɛ uyo uba tinbi mɔnɔn là yé ijɔr nɛ, ka boh Wien, ki yé binib bà tùrɛ', ki taa' ti'ba ki de' tibont tà ti fɛ tù, ti'mɛnku kɔh tu'ni nnɔ. Ti là teh mibiɛrm nɛ, ki ponbeh tɔb, ki yé binib bà ba yíe ti'nu, nɛ ti'mɔ ηa yíe tɔb ya nu.

⁴ Ama Uwien ti'Nmiɛnl wuɔn' tɛ u'nimɔnt nin u'yíem uyo wà nnɔ

⁵ nɛ kɪ ηmɛiɛn' tɛ. Na yé ti'tùnmɔnmɔn bo nɛ u ηmɛiɛn' tɛ, u muɔ' tɛ micɛɛckm nɛ kɪ ηmɛiɛn' tɛ, kɪ ñɛ u'ñunsii wà lèbre' tɛ nnɔ nin *Mifuoñaanm tien' tɛ binifɛnb ma nnɔ bo.

⁶ Ti'Nmiɛnl *Yesu Kristo bo nɛ Uwien de' tɛ *Mifuoñaanm kɪ tɪ gben',

⁷ ηɔ u'juokm bo u bù' tɛ bigbɛmɔndɛnb ma nnɔ, ti daan kɪ ye ti li lɛ limiɛl là ηa ηmɔbe gbenm.

⁸ Tigbɛr tuu tɛ nɛ, nɛn bo nɛ n yíe á li tùrɛh kɪ tɔkeh tù binib, ηɔ bà teke' Uwien kɪ jin' nnɔ ya nun á li mɔn bɛ á li teh nà mɔn. Nɛn nɛ mɔn, kɪ toreh binib.

⁹ Ama a la niɛh jòrniɛm, ki la niɛh nin nib iyaajɛyel bo, ki la kɔnh jɛr, ki la findeh *yiko bo. Nɛn kɛ yé fɛnm nɛ, ka ηmɔbe torm.

¹⁰ Unil cèrɛh Kristo yaab boreh tɔb la, á gbiere wɔ nba. U yíe la, á gbiere wɔ nle. U tí yíe la, á wiɛ u'gbɛr,

¹¹ kɪ li bɛn kɪ ye ni ya nitunbu tùrɛ' nɛ, kɪ teh ibiɛrɛ, kɪ nuunh u'ba bo utudɛrɛ.

Tigbɛfɔrkaar

¹² N lá sɔn Atemas bii Ticik a'saan la, á ñikn kɪ cende nni Nikopolis ya du ni, kimɛ n maale' kɪ ye n li te nɛn saan nɛ tiwɔrciɛnt ya yo.

¹³ Nɪkn kɪ tore Senas wà bɛn *yiko mɔnmɔnm nnɔ nin Apolos bi'sɛn ya jom ni, kɪ la cèrɛ niba á pɔrɛ bɛ.

¹⁴ Nɪ mɔn ti'tɔb Kristo yaab á bɛnde kɪ ye ñ kɛ bi'nun á li mɔn bɛ á li teh nà mɔn nɛ, kɪ li toreh uyo wà ñ kɛ bɛ á tore, ηɔ kɪ la li te fɛnm.

¹⁵ Binib bà kɛ te n'saan nnɔ fuondeh ηɛ. A fuonde tinbi nin bà kɛ ηmɔbe mitekjibaabm bi yíe tɛ nnɔ.

Uwien á juoke ni'kɛ.

Kugbɔnku kùà Pɔl kɛlɛ' ki de'

Filemɔn

nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Filemɔn yé Pɔl ya jɔ nɛ. Pɔl tɔkɛ' wɔ tigbɛmɔnmɔnt nɛ u kpɛndɛ' Kristo yɔ. Ní naan u lá yé ufáadaan nɛ ki ñmɔbe iyonbe. Uba ya yel si Onesim. Onesim Siere' Filemɔn saan nɛ ki tí cɛndɛ' Pɔl lipɛkl ni ki mɔ kpɛndɛ' Kristo yɔ. Pɔl jii'n' Onesim u'cɛnbaa Filemɔn saan, ki de' wɔ kugbɔnku.

Pɔl kɛlɛ' kugbɔnku kùà ki de' Filemɔn nnɔ te ki de' binib bà taakeh u'den nnɔ mɔ nɛ (migiɓiirm 2).

Uyo nnɔ, iyonbe nɛ lá cɛrɛh Erom yaab lɛnh lifaal lá yɛbe. Bi gbiire' Erom yaab bolm mile la, miba li yé iyonbe nɛ. Bɛn nɛ sɔnh itùon kɛ, nɛ bi'cɛnbaambe ñmɔbe mituɔm bi'bo. Uyo nnɔ uyonb siere' u'cɛnbaa saan ki lá liɛbe' ní la, u'cɛnbaa li fre kí tien wɔ ná bre bii kí ku wɔ mɔnɔn.

Nɛn nɛ cɛrɛ' Pɔl kɛlɛ' kugbɔnku kuu ki de' Onesim wɔ rí tí de u'cɛnbaa Filemɔn ki ye u la ji rí liike Onesim tɛn u yé uyonb, ama wɔ rí teke wɔ tɛn Kristo yaab teknh tɔb ma bo. Ama Pɔl ña de' Filemɔn wɔbl, u yíe wɔn nin u'yul rí cɛkre u'yɛnm kí liike u li tien ma bo nɛ. Kristo yaab bikpiɛkb nnɔ ña lá li fre kí ci kí lèbre binib fuobe ma bo. Ama unil teke' Yesu Kristo ki jin' la, mitekjim nnɔ lèbreh u li fuobe ma bo binib ni nɛ.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, wà te lipɛkl ni *Yesu Kristo bo nnɔ nin ti'ninje Timote nɛ kieh kugbɔnku kuu tí de sin Filemɔn wà yé ti'jɔ, ki liɛbe' ki yé ti'fonsɔntɔ nnɔ,

² kí de ti'ninse Afiya nin Akip wà tinbi nin wɔn mɔh limɔbaabl nnɔ nin Kristo yaab bà taakeh sin Filemɔn den nnɔ.

³ Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rí juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl faareh Uwien Filemɔn bo

⁴ Uyo wà kɛ n kàareh la, n tien a'bó nɛ, ki tuu ki faareh Uwien a'bo.

⁵ Kímɛ n cii' bi lienh ki teh a du Yonbdaan *Yesu bo ki yíe u'nib kɛ.

⁶ Tinbi nin sin kpɛ buñɔbu mitekjibaabm bo nɛ. Nɛn bo nɛ n kàareh ñɔ Uwien rí cɛrɛ a'tekjim nnɔ rí li faa ñɔ á tore binib bɛ rí bɛndɛ Kristo bo, ti li teh mimɔnm mà kɛ nnɔ.

⁷ N'ninje, a ñmɔbe miyíem ma nnɔ cɛrɛ' n ñmɔbe uyɛnsɔnge ki gbien' nɛ n'gbɛnɛnt saake, kímɛ a cɛrɛ' Uwien ya nib ya yɛnm dɔ.

Pɔl gbáanh Filemɔn ki dienɛh Onesim

⁸ Tɔ, nin Kristo bo n ñmɔbe usɛn rí tɔkɛ ñɛ ná kpɛ á li teh nè ma kɛ nnɔ,

⁹ kí ñɛ miyíem bo nɛ n yíe n gbáanh ñɛ nibonn niba bo. Imɔn, min Pɔl n yé ujɛciɛn nɛ, nɛ ki liɛbe' ki te lipɛkl ni fɛnfɛnnɔ *Yesu Kristo bo.

¹⁰ N gbáanh ñɛ ki dienɛh n'buk Onesim nɛ. U yé n'buk, kímɛ n te lipɛkl liɛ ni nɛ kí cɛrɛ' u paan' Kristo ya sɛn bo.

¹¹ Wɔn wà ña lá ñmɔbe pukm uyo uba a'saan nnɔ, fɛnfɛnnɔ u ji li ñmɔbe mipukm a'bo tɛn u ñmɔbe mipukm n'bo ma nɛ.

¹² N lí cɛrɛ wɔn wà yé n'yɛnm ni ya nil nnɔ rí liɛbe a'saan.

¹³ Min bi yíe rí cɛrɛ wɔ rí juore n'buol nɛ kí sere a'taal ni, kí li toreh nni n te lipɛkl ni tigbɛmɔnmɔnt bo ma nnɔ.

¹⁴ Ama ma yíe ní tien niba ɲɔ ɲa bɛn. Ma yíe ní wɔbn ɲe á tien mimɔnm. N yíe á cɛkre a'yɛnm nɛ kɪ tien.

¹⁵ Nba la, Onesim siere' a'saan wɔ ní tien idɛn ile ɲɔ kɪ liebe ní kɪ ji li tuu ki te a'saan nɛ.

¹⁶ Ama wa ji li te ten yonb, fɛnfɛnnɔ u tu nin u'yonb. U yé ti'ninjɛ wà ti yíe wɔ nɛ. Min yíe wɔ cɛɛn nɛ ama sin li yíe wɔ kɪ cɛn' nnɔ, kime u yé a'yonb nɛ, kɪ yé a'ninjɛ mɔ Yonbdaan ya sɛn ni.

¹⁷ Nɛn bo, a tuo' kɪ ye min nin sin kpɛ buñɔbu mitekjim bo la, teke wɔ ten a bi li teke nni ma bo.

¹⁸ Ní yé u bii' ɲe bii u tí ɲmɔbe a'fɛnl nɛ la, cère lè ní li yé n'yaal.

¹⁹ Min Pɔl nin n'yul nɛ keke' kɪ ye n li pè ɲe. Ama ma nín yíe ní tɔke ɲe kɪ ye a'mɔ ɲmɔbe n'fɛnl wɔn! Lɛn si: a laa' limiel là min bo nnɔ bii ba?

²⁰ Nɛn bo, n'ninjɛ, Yonbdaan bo, tien nnɔ kɪ de nni. Wɔn Kristo bo, cère n'yɛnm ní li dɔ.

²¹ N du kɪ ye a li tuo n'ñɔbu bó nɛ cère' n kieh ɲe kugbɔnku kuu nɔ. N bɛn kɪ ye a li tien kɪ cɛn n ye ma bo.

²² A yekn kɪ bonde nni gɔgɔbùol mɔ, kime n daan kɪ ye kɪ ñe ni'kaare bo Uwien li cère bɛ ní wiɛ nni ní liebe ní ni'saan.

Ifuondfɔrke

²³ Min nin Epefa wà te lipɛkl ni *Yesu Kristo bo nnɔ fuondeh ɲe.

²⁴ N'tonsɔntɔb Mark nin Aristak nin Demas nin Luk mɔ fuondeh ɲe.

²⁵ Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nɛ.

Kugbɔnku kùà bi kɛle' ki de'

Ebrembe

nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Wà kɛle' kugbɔnku kuu nnɔ ɲa kɛle' u'yel ku'ni niba saan, nɛ nil mɔ ɲa cinbe ki bɛn u kɛle' kù ki de' bidɛnb bà. Ama wà kɛle' kù nnɔ bɛn Kujɔtiɛkpaaku ya gbɔnku ya gbɛr mɔnmɔnm.

U kɛle' ki de' bà nnɔ lii yé Sufmbɛ nɛ, ki pɛ Kristo ya sɛn bo. Bi'gbɛnɛnt cin' ki ɲɛndɛh, ba ji se usɛn nnɔ ni mɔnmɔnm. Nɛn nɛ cɛrɛ' wà kɛle' kù nnɔ tùrɛ' ki tɔkɛ' bɛ bi kpɛi' ki cii' miwɔknm mà nnɔ.

Kristo bo nɛ Uwien nin binib liɛbɛ' ki taan' buɲɔbu (1:1-2:18). Wɔn bo nɛ bà teke' ki jin' li fre kí nɛkn Uwien kí lɛ limiɛl (3:1-5:10).

Bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn baba nɛ là ɲmɔbɛ usɛn wɔ ní kɔ Uwien ya ninbonl ya dubɛnku bó, kí tien lituɔrl binib ya biɛrɛ bo. Kristo baba nɛ yé bitɔtuɔciɛnb ya ciɛn wà ɲa ɲmɔbɛ tɔ, kí kɔn' kí càarɛ' Uwien ya ninbonl là tɛ paaki nnɔ.

Bitɔtuɔrkaab là tɛ ligol nɛ, kí tuu kí taah tiwɛnt kí tùrɛh kí lɛrɛh. Kristo wɔn taa' u'ba nɛ kí tien' lituɔrl miba kpein kí dɛ' unil kɛ kí wiɛ', kí pɛkrɛ' usɛnfaan kí de' u'yaab.

Wà kɛle' kugbɔnku kuu nnɔ saakrɛh u kɛle' ki de' bà nnɔ ya gbɛnɛnt nɛ, kí surɛh bɛ, bɛ ní tɛkn bà là tɛ uyo bo, kí teke' Uwien kí jin' nnɔ ya taal ni (11:1-12:13). U liɛbɛ' kí wɔngɛh Kristo yaab lí fuobɛ ma bo Uwien ya nun bó nɛ (12:14-13:1-25).

Uwien cɛrɛ' u'Bijɛ nɛ len' nin tɛ

¹ Uyo bo Uwien là ɲɛn' isɛn yà yɛbɛ nɛ kí cɛrɛ' u'ɲɔbonsɔknb len' nin tí'yaajɛb ná luɔ' bolm miɲɛ.

² Ama idɛnfɔrkɛ yíɛ nɔ, u jí cɛrɛ' u'Bijɛ nɛ len' nin tɛ. U cɛrɛ' wɔn nɛ ɲɛn' ná kɛ tɛ, kí gɛndɛ' wɔ kí tien' tibont kɛ ya daan.

³ U'Bijɛ bugbɛn nɛ yé u'kpɛkɛ ya wenwenku, kí naan nin wɔ kí tí gben', kí cɛrɛ' u'gbɛr ya tuɔm cɔ tibont kɛ tù se tu'buɔl, kí sɔkrɛ' kí ɲɛn' binib ya biɛrɛ kí gben', nɛ kí don' paaki bó kí tí kɛle' Uwien uyɛbm kɛ ya daan ya jie bó.

Uwien ya Bijɛ cɛn' Uwien ya tondb

⁴ Uwien ya Bijɛ cɛn' Uwien ya tondb. Nɛn bo nɛ Uwien yin' wɔ liyɛl là ɲmɔbɛ lisɛl kí cɛn' bi'yɛ.

⁵ Uwien kpele kí tɔkɛ' u lɛ tond ba kí yɛ:

«Sin nɛ yé n'Bijɛ,
dinnɔ nɛ n wuɔn' kí yɛ n yé a'Baa?»

Bii u tí kpele kí tɔkɛ' u lɛ ba kí yɛ:

«Min lí yé u'Baa,
nɛ wɔ ní lí yé n'Bijɛ?»

⁶ Ama uyo wà Uwien yíɛ u'Bijɛ wà yé kibukpiɛk nnɔ ní baa uɲɛndun ni nnɔ, u len' kí yɛ: «U'tondb kɛ ní gbaan kí puke u'Bijɛ.»

⁷ Uwien len' u'tondb bɛn bo kí yɛ:

«U cɛrɛh bí tɛ tɛn mitafaam nɛ,
kí liɛbɛ' kí cɛrɛh bí tɛ tɛn umupien.»

⁸ Ama u len' u'Bijɛ wɔn bo kí yɛ:

«Uwien, a yé ubɛr nɛ kí kɛ a'ɛrɛbiɛk bo,
nɛ a'ɛl ɲa ɲmɔbɛ gbenm.

A likɛh a'nib nin mitɛtɛm mà cuubɛ nɛ.

9 A yíe ná cuube ne ki nen ná bre.

Nen bo ne sin wá yé Uwien nnò,
a'Wien wule' a'yul bo mikpòm,
ki wuon' ki ye u gènde' ñe,
ki cèrè' a'yenn sange,
ki de' ñe lisel ki cèn' a'tòb ke.»

10 Uwien tí len' ki ye:

«Micincinm, sin Yonbdaan ne ñen' kitink,
ne kutaaku mò yé a'nuò ya tuonl ne.

11 Nen ke li gben,
ama sin li tuu ki te ne,
nen ke li cèrè ten tikpɛlɛer ne.

12 A li gongonde nen ke ten lilierl ne.

Imàn, a li lèbre tù ten bi lèbreh lilierl ma bo ne,
ama sin ña ní lèbre, a li tuu ki fuobe ne.»

13 Uwien kpele ki tóke' u le tond ba ki ye:

«Kèle n'nojie bó,

kí tí baa uyo wá n li cèrè á te a'ennendb bo litaal-i?»

14 Uwien ya tondb ben wòn, bi'ke yé u'tonsònb ne, nisaal ña ní fre kí le be nin nunbu. U sònh ben ne bi lá toreh binib bà u li ñmien be nnò.

2

Liike men ni'yul bo nin ni ciih miñmienm ya gber tà nò

1 Nen bo, ní kpe tí tùare kí liike tí'yul bo ne nin tí ciih tigber tà nò, nnò ña ní la, tí li tùre usen.

2 Uwien ya tondb là tóke' tigber tà uyo bo nnò kpe be ní li du tu'bo ne. Ne wá ña là tuo' tù, ka bon' wò, laa' utudere wá u kpe wù la,

3 tí'mò ña tange' miñmienm ya gber tà mòn ten niba nnò la, tinbi ben li tien mila kí ñe utudere ní? Yonbdaan nin u'yul ne là kpie' kí tóke' binib tigber bugben, ne binib bà cii' tù nnò mò tóke' tinbi kí ye tù kpe be ní li du tu'bo ne.

4 Nè Uwien wuon' kí ye bi tókeh tigber tà nnò kpe be ní li du tu'bo ne, kí cèrè' bi teh miyòkm ya bont ke ya bol, kí teh nisaal ña ní fre kí tien ná, kí cèrè' Mifuoñaanm de' bi'ke bupaabu jeje u yíe ma bo.

Yesu tien' u'ba unisaal ki tien' te Uwien yaab

5 Tò, tí tókeh unjendun wá we ní nnò ya gber ne. Uwien ña cèrè' u'tondb ñmòbe u'bo tuòm.

6 Ní kele' *Uwien ya gbònkú ní niba saan kí ye:

«Unil yé ba a tien u'bó?

Bii unisaal yé ba a tange wò?

7 A jii'n' wò tingi,

kí cèrè' a'tondb cèn' wò na wuòke'.

Nè kí jì kpieke' wò, kí seln' wò,

8 kí de' wò mituòm tibont ke bo.»

Uwien de' wò mituòm tibont ke bo ma nnò, niba ña sien' ñò wa ñmòbe tuòm ní'bo. Fennennò tinbi ne ña laan lenh u ñmòbe mituòm tibont ke bo ma bo.

9 Ama tí lenh *Yesu wá Uwien jii'n' wò tingi, kí cèrè' u'tondb cèn' wò na wuòke' nnò laa' ukpieke nin lisel kí ñe bi jènde' wò ma u tí kpo' nnò bo. Uwien ya nimònt bo ne u teke' binib ke ya kuum kí kpo'.

10 Imàn, Uwien ne ñen' tibont ke, ne wòn bo tu'ke te. U yíe u'bumu mùa yébe ní li ñmòbe ukpieke wá u ñmòbe wù nnò ne. Nen bo ne ní mòn wò ní cèrè *Yesu

ri ji ijend ɲo ki li ye wa kpe wo ri son u'tuonl ki ti gben. Wɔn *Yesu ne pekre' minmienm ya sen ki de' Uwien ya bumu.

¹¹ Wɔn ne teh binib Uwien yaab. Wɔn wa teh binib Uwien yaab nin u teh ba Uwien yaab nno ke ya baa si Uwien ne. Nen bo ne u yin' be u'ninjieb nin u'ninsieb la, na coh wo fe.

¹² Ki liebe' ki ye:

«N li cere n'ninjieb nin n'ninsieb ri bende a ye udaan wa, ki li geh iyuon ki pekeh ɲe bi'taan ni.»

¹³ Ki ti ye:

«Min li du u'bo ki ti gben ne.»

Ne ki ti ye:

«Min nin Uwien de' nni u'bumu mua nno so.»

¹⁴ Mubumu nno ye binib ma nno ne u'mo tien' uba unisaal ɲo ki ne u'kuum bo wo ri gben usenpol wa ɲmobe mikuum ya tuom nno ya gber;

¹⁵ ki nen binib ba fenge mikuum ki te ten iyonbe bi'fuobm ke ni nno tiyonbt ni.

¹⁶ Ni ye imon ne, wa baa' wo ri tore Uwien ya tondb, u baa' wo ri tore *Abraham ya yaabii ne.

¹⁷ Nen bo ne ni kpe wo ri li naan u'ninjieb nin u'ninsieb ki ti gben, ki li ye bitatuarcienb ya cien wa muah micεεkm, ki sonh Uwien ya tuon ni'donbo ɲo ki ne wɔn bo Uwien ri fere binib bi'biere.

¹⁸ *Yesu monon nin u'yul jende' mibiikm ni ma nno, nen bo ne u li fre ki juon binib ba te mibiikm ni.

3

Yesu cen' Moyis

¹ To, n'ninjieb nin n'ninsiebe, ninbi ba Uwien yin' ne ni taan' ki ye u'yaab nno, cere men ni'nun ri li ce *Yesu bo. Uwien son' wɔn ne u ye bitatuarcienb ya cien. Ti teke' nen ne ki jin' ki tokeh ne binib ya nun bo.

² U gende' wɔn ne wo ri son lituonl, ne u son' le ni'donbo ten Moyis la son' ni'donbo ma bo Uwien den ni ni'ke saan nno.

³ Ama *Yesu kpe wo ri li ɲmobe ukpieke ki cen' Moyis, kimε bi pekeh wa men' iden ne ki cen' iden bugben.

⁴ Imon, iden ke ɲmobe wa men' yi ne, ama Uwien ne naan' tibont ke.

⁵ Moyis la ye utonsɔnl wa son' ituon Uwien den ni ni'ke saan ni'donbo ne, ki ye Uwien li toke u'nib tigber ta nno ya monkunl.

⁶ Ama Kristo wɔn ye Uwien ya Bijε ne, ki son' Uwien den ni'donbo. Wɔn ne ɲmobe ticiɛn Uwien den. Ti co mitekjim kenken, ti'yenn songe ti ɲmobe lidendenl la nno bo la, ti ye iden nno yaab ne.

Binib ba teke' Uwien ki jin' ne li le lifuorl u'saan

⁷ Nen bo ne *Mifuoŋaanm ye:

«Dinnɔ ni cii' Uwien ya nieke bo la,

⁸ ni la nele ni'tub,

ten ni'yaajeb la tien' ma,

uyo wa bi la yie' Uwien ya nɔbu bo

ki dele' wo kupenpelku ni nno.

⁹ Uwien ye:

«Ni'yaajeb la dele' nni kupenpelku ni

be ri liike n li tien ma,

nin bi laa' n tien na,

¹⁰ ki ti dukn' ibin pinan ma ke nno.

Nen bo ne n'benku ni piebe' bi'bo,

nε n len' ki ye: bi tuu ki tureh usen nε,
ka toh bε n kpien n yie bε n kpien usen wa.»

¹¹ Nε n'benpiebe ni n pole' ki ye:

«Ba n baa n bonde' bε na saan bε n fuore nno fiebu.» »

¹² N'yaabe, liike men ni'yul bo, ni'ni uba la li ηmabe iyenmaalbiere u'fel bo yi n pien wo u la teke ki ji ηo ki wie Uwien limiel ya daan ya sen.

¹³ Ama li saakreh men tob ya gbenent daan ke daan, ηo ni'ni uba la cere ibiere n lere wo, wo n tien uyufaa ki yie Uwien ya nɔbu bo. Kime ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye dinnɔ la, ni ye dinnɔ nε ti'no bo.

¹⁴ Imɔn, ti juore' ki co kenken ti la co ma bo mitekjim ki ti fore' la, ti ye Kristo ya tantɔknlieb nε imɔnmɔn.

¹⁵ Ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Dinnɔ ni cii' Uwien ya nieke bo la,
ni la nele ni'tub,

ten ni'yaajeb la tien' ma,

uyo wa bi la yie' Uwien ya nɔbu bo nno.»

¹⁶ To, bi le ba nε la cii' Uwien ya nieke bo, ki yie' u'nɔbu bo? Na ye binib ba ke Moyis la nen' bε Esipt ni nno-ɔɔ?

¹⁷ Uwien ya benku ni la piebe' bi le bo ki ti dukn' ibin pinan-i? Na ye binib ba la tien' ibiere ki kpokpo' kupenpelku ni nno-ɔɔ?

¹⁸ U la pole' ki ye bi le ba ηa n ko u bonde' bε lifuorl udu wa ni nno fiebu? Ba la yie' u'nɔbu bo nno ηa ni-i?

¹⁹ Imɔn, ti laa' ba kon' udu wa ni Uwien bonde' bε lifuorl nno ni, kime ba teke' wo ki jin'.

4

¹ Uwien bonde' lifuorl niba saan, ki pɔn' ki ye u'nib li baa ni'saan ki fuore. Lipuonl nno bie ki te nε. Nen bo, liike men ni'yul bo, ni'ni uba la taandeh ηo ki la luo lifuorl nno.

² Kime ti cii' tigberηmηmaakt ten ti'yaajeb la cii' tu ma kupenpelku ni nno nε. Ama tigber nno ηa la tore' bε. Kime bi cii' tu ma nno ba tuo' ki teke' tu ki jin'».

³ Ama tinbi teke' tu ki jin'. Nen bo nε ti li le lifuorl Uwien saan. U la len' lifuorl nno bo ki ye:

«N'benpiebe ni n pole' ki ye:

«Ba n ko n bonde' bε lifuorl udu wa ni nno ni fiebu.» »

Ama Uwien nin son' ki ghen' u'tuonl haali unɔndun ya cinm nε.

⁴ Kime ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni niba saan wienlole bo ki ye: «Uwien son' ki ghen' u'tuonl ke ma nno u taa' wienlole daali nε ki fuore.»

⁵ Ni liebe' ki kele' ni'saan ki ye: «Ba n ko n bonde' bε lifuorl udu wa ni nno ni fiebu.»

⁶ Ba kpie' ki cii' tigberηmηmaakt nno ηa bon' tu, nε ka kon' Uwien bonde' bε lifuorl udu wa ni nno ni mɔnɔn la, binitob li bie ki fre ki ko len.

⁷ Nen bo nε Uwien liebe' ki sien' lidaali liba ki yin' ni'daali «dinnɔ». Ni la tete ki ti woake' nε u la cere' *Dafid len' ni'daali ya gber ten ni kpie' ki kele' ma kugbɔnku kuu ni ki ye:

«Dinnɔ ni cii' Uwien ya nieke bo la, ni la nele ni'tub.»

⁸ To, ni ye Sosuwe bi la cere' bi laa' lifuorl la, Uwien ηa bi li liebe ki len lidetl liba ya gber.

* ⁴ 2 Bi kpie' ki kele' tigbont ta nno ya tuba ni ni kele' ki ye: «Kime ba tuo' ki paan' ba teke' tu ki jin' nno bo nε.»

⁹ Nɛn nɛ wuɔn' ki ye Uwien ya nib biɛ ki ηmɔbe lifuorl tɛn Uwien là fuore' ma wienlole daali nno.

¹⁰ Kime wà kɛ laa' lifuorl Uwien saan la, u sɔn' u'tuonl ki gben' nɛ ki fuoreh tɛn Uwien là sɔn' u'tuonl ki gben' ki fuore' ma nno.

¹¹ Nɛn bo, cɛre mɛn tí li benh ki nuunh tí lɛ lifuorl nno ηɔ uba la tɛkn tí'yaajɛb ya taanl ni kí yɛ Uwien ya nɔbu bó kí ture.

¹² Tɔ, Uwien ya gber ηmɔbe limiɛl nɛ, ki ηmɔbe mituɔm mɔ, ki ηmɛ ki cɛn' jusiek kɛ jusiek kà ηmɛ ikɛle kɛ ile. Tù kòh unil ni nɛ haali ki tí bàareh u'fɛl nin u'naank ni, haali ki tí bàareh u'kpɔtutuk nin u'suɔrm ni, ki fiinh ki bendeh nà kɛ buɔ u'fɛl ni.

¹³ Uwien nɛn' tibont tà kɛ nno, bonn niba ηa buɔ u'nun bó, u likeh ki lenh tu'kɛ nɛ, nɛ ki bɛn nà kɛ te ma bo. Tí li tɔke wɔn nɛ tí sɔnsɔn' ma bo.

Yesu nɛ yé bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn

¹⁴ Tí ηmɔbe bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn uba nɛ. U ya tɔ ηa te. Wɔn si Yesu, Uwien ya Bijɛ. Wɔn nɛ don' ki tí baa' Uwien saan paaki bó. Nɛn bo, cɛre mɛn tí ture kí li ηuuke tí teke' nà kí jin' nno kenken.

¹⁵ Tí ηmɔbe bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn wà nno ηa yé wà ηa n' fre kí muɔ tɛ tí'jiint ni ka. Mibiikm tu' u'mɔ isɛn kɛ ni tɛn tinbi, ama wɔn ηa tien' biere kɛ biere.

¹⁶ Nɛn bo, cɛre mɛn tí nɛkn Uwien, mijuokm ya daan, ya bɛrbiek saan nin midum. Nno nɛ Uwien lí muɔ tɛ micɛɛkm, kí juoke tɛ, kí tore tɛ uyo wà ní ciekɛ tɛ.

5

¹ Bì gɛndeh tɔtuɔrciɛn kɛ tɔtuɔrciɛn binib ni nɛ ki kaandeh wɔ wɔ n' li se bi'taal ni kí sɔnh Uwien ya tɔn, kí taah mipum kí dienh Uwien, kí teh ituɔre ibiere bo.

² U lí fɛh kí duɔndeh u'yɛnm bà ηa bɛn niba, kí tureh nno bo, kime wɔn nin u'yul yé unisaal nɛ kí ηmɔbe ibiere.

³ Nɛn bo nɛ n' kɛ wɔ n' tien lituɔrl ibiere bo. Na yé u lí tien binitɔb ya biere baba bo nɛ, u lí tien u'tiɛma biere mɔ bo nɛ.

⁴ Nil ηa n' fre kí n' u'fɛl kí ye u yé bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn. Ama Uwien nɛ yih unil kí teh wɔ bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn tɛn u là tien' Arɔn ma bo.

⁵ Nno nɛ Kristo mɔ ηa n' u'fɛl kí ye u yé bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn. Uwien nɛ tien' wɔ bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn kí tɔke' wɔ kí ye:

«Sin nɛ yé n' Bijɛ,
dinnɔ nɛ n wuɔn' kí ye n yé a'Baa.»

⁶ U tí len' kí ye:

«A yé utɔtuɔrkɛ nɛ uyo wà ηa ηmɔbe gbenm tɛn Uwien là nɛn' isɛn yà kí tien' Melkisedek utɔtuɔrkɛ nno.»

⁷ Uyo wà *Yesu là te kitink kɛ bo nno u là kàare' Uwien kí muɔ' cɛɛn, kí gbáan' wɔ nin tinunsiir, kime wɔn nɛ lí fre kí nɛn wɔ mikuum ni. U là jiin' u'bà tingi Uwien ya nun bó ma nno nɛ u cenge' u'kaare bó.

⁸ Nin u yé Uwien ya Bijɛ ma kɛ nno u'jɛnd ni nɛ u bɛnde' mibom.

⁹ Uwien cɛre' u sɔn' u'tuonl n' donbó kí tí gben'. Nɛn bo nɛ kí nɛ wɔn bo, binib bà kɛ boh wɔ nno lí lɛ limiɛl là ηa ηmɔbe gbenm.

¹⁰ Kime Uwien nɛ tien' wɔ bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn tɛn u là nɛn' isɛn yà kí tien' Melkisedek bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn nno.

La biɛ kí te mɛn tɛn mubumu mitekjim ya sɛn ni

¹¹ I ya sɛn ni, tí ηmɔbe tigber tú yɛbe tí len ama na ciilh tontonm ma nno, tu'tingi ya tɔkm faa nɛ.

12 Ni ji bi kpe ní li yé biwənwəknb ne, ama ni bié ki nuunh be rí li wəknh ne bi cinh ki wəknh binib Uwien ya gber tà, tu'ciim ɲa faa nnə ne. Ni ji bi kpe tijer tà kpieke ne, ama ni bié ki cieke mibiim ne.

13 Wà ke bié ki ɲaanh la, u yé kicenfəndk ne, ka rí fre kí bənde nà mən nin nà bre.

14 Binicekrkaab bən wən, bi jinh tijer tà kpieke ne. Bi lenh miyənfuom ne daan ke daan ya tòn ni, ki bən nà mən nin nà bre.

6

1 Nən bo, la cère mən tí juore bi cinh ki wəknh binib Kristo ya gber tà, tu'ciim ɲa faa nnə bo. Ama cère mən tí li teh binicekrkaab mitekjim ya sən ni ki joh inun bó, ki la liebe ní tiboncindkaar bo. Tun si: kí wié mitetem mà baareh nin mikuum nin kí teke Uwien kí ji ya gber,

2 nin tigbenent ya səkrm kí paan iyaajebok ye ma bo ya gber nin kí taa inuə kí paan unil bo kí kàare kí de wə ya gber nin bitenkpiilb ya mekrm ya gber nin Uwien lá li bu binib tibuur ufəforyo ma bo ya gber.

3 Uwien tuo' la, ti li joh inun bó ne nin binicekrkaab ya wəknm.

4 Tə, binib laa' Uwien ya wenwenku, ki laa' u'paabu, ki laa' *Mifuoŋaanm,

5 ki cii' Uwien ya gber ya ɲmaa, ki bənde' uɲəndun wà we ní nnə ya tuom ɲə

6 ki wié' Uwien ya sən la, ní faa nin unil rí fre kí liebe kí lèbre bi ya nib ya tetem, kime bən nin bi'yul liebe' kí kpaakeh Uwien ya Bijé ne udəpənpən bo, ki dienh binitəb usen be rí suke wə.

7 Tə, utaa tuu ki niih, kitink ɲa luoreh səngl la, kí lùonh tibonmənmont ne ki dienh bà koh kè, ne Uwien teh kè u'mənm.

8 Ama kí pəh ikonkon nin ipən la, kí li juore fənm ne, Uwien rí tí gben kí wié kè miɲuəm, ne be rí fəre kí win kè.

9 Ti'jətiebe, ti lienh nnə mənən la, ti bən ki ye ninbi kpe usen wà mən ne, wun ne yé miɲmiənm ya sən.

10 Kime Uwien pə tigbemənt bo ne. Wa rí sunde ni' tòn bó, ka rí sunde ni yíe wə ma, kí tore' u' nib, kí bié kí toreh be ma nnə bó.

11 Ti yíe ni'ni wà ke ya nun rí li mən wə rí li teh nnə kí tí fəre ne, ɲə kí le ni daan nà nnə kí tí gben.

12 Ta yíe kpaayuoŋl rí cuo ne ama ti yíe ní tekn binib bà kí ɲe bi'minku nin bi'tekjim bo, bi lenh mimənm mà Uwien lá pùon' be mè nnə ya taal ni ne.

Uwien ya puonl ɲa rí lèbre

13 Uwien lá pùon' *Abraham lipuonl ma nnə u lá pole' wən bugbən ne, kime uba ɲa te ki cən' wə ɲə wə rí pole udaan.

14 U lá pùon' wə ki ye:

«Imən, n li tien ɲe mimənm kí gbien, kí cère á pəre kí gbien.»

15 *Abraham mінде' kí guure' ne ki laa' Uwien lá pùon' wə nà nnə.

16 Binib tí rí pole ne kí wəon kí ye bi len' tigber tà nnə te ne. Bi poleh wà cən' be ɲə lipol nnə bo uba la ji rí fre kí nié tu'bo ne.

17 Nnə ne Uwien lá yíe wə rí tùre ki wəon bà li le u'puonl ya mənnm nnə kí ye u'jəke' wə rí tien nà nnə ɲa ɲməbe lèbrm ne. Nən bó ne u lá pùon' kí liebe' kí pole' kí kpəbn'.

18 Uwien ya puonl nin u'pəl yé tibont tule ne, ka ɲməbe lèbrm, ne wa rí nən tibont nnə ni fiebu. Nən ne saakreh tinbi bà sən' kí bəle' u'saan nnə ya gbənent kí gbiekeh, kí cərəh ti tùre ki coh lidəndənl lá ti ɲməbe le u'saan nnə kenken.

19 Lidəndənl nnə ne cərəh ti se ní faa tən bi wiənh likuluənl miɲunm ni, li coh buɲercienbu bua ɲmiekeh ma bo. Ti daan wà nnə ne kən' Uwien ya duku ni

paaki bó, ki tí cáare' kukpelciéku kúa bore' kú bolm mile nnó, ki kón' haali dubenku bó Uwien ya búol.

²⁰ Tinbi bo ne *Yesu liere' ki kón' ku'ni, ne Uwien tien' wó bitótúwárcienb ya cien uyo wá ña ñmábe gbenm ten u lá ñen' isen yá ki tien' Melkisedek bitótúwárcienb ya cien nnó.

7

Melkisedek yé uber ne, ki liebe' ki yé utótúwárcie mo

¹ Tó, Melkisedek bugben yé Salem ya ber ne ki liebe' ki yé Uwien wá ña ñmábe Nacento ya tótúwárcie. *Abraham lá tón' nin bibertób lituál ki faake' nin be ki liebe' ki kunh ní ma nnó wón Melkisedek ne lá tuobe' wó, ki tien' wó Uwien ya mánm.

² *Abraham lá de' wón ne u tón' lituál ki faake' ki fie' tibont tá ke nnó ya gbiirm piik ya miba. Mikpiekm liyel Melkisedek ya tingi si: Ubergbemòndaan ne. Nle bo u yé Salem ya ber ne. Salem ya tingi si: Uyenduon ya ber ne.

³ Ba ben u'naa, ka ben u'baa, ka ben u'yaajeb mó. Wa ñmábe u'fuobm cin' uyo wá, ka ñmábe mí lí tí gben uyo wá mó, u te ten Uwien ya Bijé ne, ki tuu ki yé utótúwárcie.

⁴ Ni laa' Melkisedek yé unikpekiek ma bo-a! Ti'yaaje *Abraham mánón lá taa' u tón' lituál ki faake' ki fie' tibont tá nnó ya gbiirm piik ya miba ki de' wón ne.

⁵ Tó, kí ñe Moyis ya yiko bo, Lefi ya yaabii yá yé bitótúwárcie nnó ne ñmábe usen be ní lí teknh Israyel yaab ya bont ya gbiirm piik ya miba nin bí yé bí'niñjé, kí yé *Abraham ya yaabii ma ke nnó.

⁶ Melkisedek wón ña yé bí'lontunku ya nil, nin nen ke u teke' *Abraham tón' lituál ki fie' tibont tá nnó ya gbiirm piik ya miba, ne ki tien' wón *Abraham wá Uwien púon' wó lipuonl nnó Uwien ya mánm.

⁷ Na ñmábe niem, wá yé ucien ne teh uwaal Uwien ya mánm.

⁸ Lefi ya yaabii yá teknh Israyel yaab saan tibont ya gbiirm piik ya miba nnó yé binib ne, kí lí kpo lidaali liba. Ama Melkisedek wá teke' *Abraham saan tibont ya gbiirm piik ya miba nnó *Uwien ya gbónku ye wón tuu kí fuobe ne.

⁹ Lefi ya yaabii ne teknh tibont ya gbiirm piik ya miba Israyel yaab saan. *Abraham lá gbiire' tibont bolm piik kí taa' miba kí de' Melkisedek ma nnó tí lí fre kí ye Lefi mó lá de' ne kí ñe u'yaaje *Abraham bo.

¹⁰ Kime Melkisedek lá tuobe' *Abraham uyo wá nnó, kí laa' Lefi laan te u'yaaje *Abraham ya sém ní ne, wa laan lá maa' wó.

¹¹ Uwien lá de' Israyel yaab yiko ne. Ne u ya yiko ne wongeh kí teh Lefi ya yaabii ne lí yé bitótúwárcie. Ní yé bitótúwárcie nnó ya tòn bí cère' binib mán Uwien ya nun bó kí tí gben' la, tótúwárcie ke tótúwárcie bí lí te ten Arón ne. Ba jí bí lí nuunh utótúwárcie ten Melkisedek. Bí'tòn ña ní fre kí cère binib ní lí mán Uwien ya nun bó kí tí gben. Nen ne cère' ní kpe utótúwárcie ní baa kí lí te ten Melkisedek.

¹² Kime bí lèbre' bí teh binib bitótúwárcie ma bo la, ní kpe be ní lèbre yiko mó ne.

¹³ Tigber tuu lienh unil wá bo nnó yé udensento ya nil ne. Udensen nnó ya nil uba mánón ña kpele kí sòn' Uwien ya ponpuol bo tuonl.

¹⁴ Unil ke ben kí ye tí'Yonbdaan yé Suda ya densen ya nil ne. Ne Moyis ya gbónt ní ná saan ke u len' bitótúwárcie ya gber nnó wa len' niba udensen nnó bo.

Yesu yé utótúwárcie ten Melkisedek

15 Liike men; na tũore' ki wende' ti'nun bó tigger nno bo si: utõtũarke uba mō ñen' ki te ten Melkisedek.

16 Wa yé tõtũarke, kí ñe u yé udensen uba ya nil *yiko ye ma nno bo, u yé utõtũarke kí ñe u' miel lá ña ñmabe ghenm ya tuom bo ñe.

17 Kime ní kele' u'bo *Uwien ya gbanku ni ki ye:

«A yé utõtũarke ñe uyo wá ña ñmabe ghenm ten Uwien lá ñen' isen yá ki tien' Melkisedek utõtũarke nno.»

18 Ñen bo ñe bi ghen' yikokpiék nno, kime wa ñmabe tuom, ka toreh mō.

19 Kime Moyis ya yiko ña fre' ki cère' bonn mōn ki tí ghen' Uwien ya nun bó. Ama Uwien yũon' ki de' te lidendel lá mōn ki cen' ní'ke. Len ñe li cère tí nekñ Uwien.

20 Ná pukñ' si: Uwien liebe' ki pole' ki pũon' mō ñe. Bitõtũarke tōb nno Uwien ña pole' ki pũon' ben bo.

21 Ama *Yesu wōn, Uwien pole' ki pũon' ñe ki tōke' wō ki ye:

«Min Yonbdaan ñe pole' ki pũon', ma ní jiin n'ñobon:

«A yé utõtũarke ñe uyo wá ña ñmabe ghenm.» »

22 Ñen bo, *Yesu ñe sere' ki cère' Uwien cuo' nin te kujõtiekũ kũa mōn ki cen' ní'ke.

23 Nibontōnn mō si: bitõtũarke tōb nno lá te ligol ñe, kime mikuum bo ba rí fre kí li tuu kí te ki sōnh bi'tuonl.

24 Ama *Yesu wōn tuu kí fuobe ma nno u li yé utõtũarke ñe yo ke yo.

25 Ñen bo ñe u li fre kí ñmien binib bá nekndeh Uwien kí ñe wōn bo uyo wá ke te, kime u tuu kí fuobe ñe kí káareh kí mieh Uwien kí dienh be.

26 *Yesu ñe yé bitõtũarciēn ya ciēn wá kpe tí li ñmabe wō. U yé uñaan ñe, ka te iba ní, ka ñmabe biil, Uwien bore' wō nín bibiērdēn, kí duon' wō paaki ya paaki kí de' wō ukánkāan.

27 Wōn ña ciēke wō rí li teh idaan ke ituāre u'tiema biere bo ño kí yaan kí tien ituāre udu ya nib yí bo ten bitõtũarciēn ya ciēntōb teh ma bo. U taa' u'bugben ñe kí tien' lituārl bolm miba kpein.

28 Moyis ya yiko lá cère' bi teh binib bá bitõtũarciēn nno mō lá teh ibiēre ten binitōb ñe. Yiko nno ya puoli bó ñe Uwien pole' kí pũon', kí tien' u'Bijē bitõtũarciēn ke ya ciēn. Wōn ñe ña tien' biere fiebu kí li fre kí sōn lituonl ní'donbó.

8

Yesu ñe yé bitõtũarciēn ya ciēn imōnmōn

1 Umēsen wá sō yé umēsenje tí tōkeh tigger tá nō ní: tí ñmabe u ya tõtũarciēn ke ya ciēn ya bol ñe, u ke Uwien uyēbm ke ya daan, ya jie bó paaki bó,

2 kí sōnh u'tuonl Uwien te lininbonl lá ní nno. Ñen saan ñe yé Uwien ya ninbonmōn. Na yé nisaal ñe tien' lē, Uwien nin u'yul ñe tien' lē.

3 Bi teh unil ke bitõtũarciēn ya ciēn wō rí li taah tibont ñe kí dienh Uwien, kí li teh ituāre mō kí dienh wō. Nno ñe ní kpe tí'mō ya tõtũarciēn ya ciēn mō rí li ñmabe u li taa ná kí de Uwien.

4 U bi te kitink bo lá, wa bi li yé tõtũarke mōnōn, kime bitõtũarkaab te kí taah tibont kí dienh Uwien, Moyis ya yiko ye ma bo ñe.

5 Bi sōnh itũon yá nno yé tibonmōnt tá te paaki bó nno ya ñennēnku nin tu'jinjint ñe. Nno ñe Moyis lá ye wō rí tien Uwien ya ninbonl uyo wá nno, Uwien tōke' wō kí ye: «Tũore kí cenge, á tien lē, lē rí tũore kí li naan n wuōn' ñe lininbonl lá ya ñennēnku lijuol bo nno.»

6 Ama fēnfēnno, Uwien de' *Yesu utõtũarke ya tuonl lá nno cen' tõtũarke ke tõtũarke yaal. Wōn ñe se Uwien cuo' nin binib kujõtiekũ kũa nno ní, ñe

kujotieku nno mən ki cən' mikpɛkm yaaku, kime Uwien pūon' lipuonl là nno mən ki cən' mikpɛkm yaal.

Kujotiefenku ya gber

7 Tɔ, nɪ yé kujotiekpɛku kùà là te nno ɲa bi ɲmɔbe gber tuba la, Uwien ɲa bi li liebe kí cuo nin nib jɔtietaku.

8 Imən, Uwien laa' u' nib ya biil nɛ ki len' ki ye:

«Min Yonbdaan nɛ lienh,
uyo uba we nɪ

ɲí liebe kí cuo nin Israyel yaab
nin Suda yaab kɛ kujotiefenku.

9 Kujotieku nno ɲa ɲí li naan nin
n là kpɛ' ki cuo' kùà nin bi'yaajɛb,
uyo wà n dère',

kí ɲɛn' bɛ Esipt ni nno.
Ba paan' kujotieku nno bo ma nno,
nɛ n' mɔ sɛln' kí dään' bɛ.
Min Yonbdaan nɛ len' nno.

10 Yonbdaan liebe' ki ye:

«Idɛn yiɛ gɛbre' la,
n li cuo nin Israyel yaab kujotieku kùà sɔ.
N li kuən n' yikombɛ bi'yɛnm ni,
kí kele bɛ bi'fɛl bo.
N li yé bi'Wien,
nɛ bɛ ɲí li yé n'nib.»

11 Bi'ni uba ɲa ji li wɔkn u'tɔ,
uba ɲa ji li wɔkn u'ninje kí tɔke wɔ kí ye:
«wɔ ɲí bɛnde Yonbdaan.»

Kime bi'ke li bɛnde nni nɛ.
Kí cin ibaan kí tɪ baa binikpɛkɛkb.

12 N li fère bɛ bi'biil,
ma ji li tiere bi'biere bó fiebu.»

13 Uwien lienh kujotiefenku bó la, nɪ wuən' ki ye kukpɛku nno kpaare' nɪnɔ.
Kime nibonkpaann kɛ tɪ pore' la, nɪ joh nè ɲí ghen nɛ.

9

Kujotiekpɛku ya tuɔɛ

1 Uwien là kpɛ' ki cuo' nin binib kujotieku kùà nno u là wuən' bɛ bi li paan isɛn yá bo kí li pukeh wɔ nɛ, nɛ kí cère' bi ɲmɔbe bi li pukeh wɔ ná saan kítink bo.

2 Imən, bi là tien' lininbonl liba nɛ li ɲmɔbe tidubent tule. Lininbonl nno ya puke ni frɔknbuol là te nin litebl là bi paakeh li'bo kpɔnɔ wà bi taah kí punh Uwien nno. Bi yih nen saan nɛ libɔñaanl.

3 Kukpɛlcɛncɛncɛnku kuba nɛ là bore' upuke nin kudubenku nno. Kukpɛlcɛnku nno ya puoli bó nɛ yé kudubenku. Bi yih nen bó nɛ libuol là ɲaan kí tɪ gbien'.

4 Bi taa' miñɔkm kí duore' liponpuol là kí sɛnh li'bo linɔubl nno te nen bó nɛ. Kujotieku ya lɛkl là bi taa' miñɔkm kí duore' li'gbɛnɛnt kɛ bo nno mɔ te nen bó nɛ. Tijier tà bi yih tɔ *mann nno te miñɔkm ya sɛnl liba ni kí taake lilekl nno ni. Arɔn ya kpɛdɔn wà là bunde' kí puun' nin bi là kele' *yiko itɛnpɛnpɛn yá bo nno mɔ te lilekl nno ni nɛ.

5 Uwien ya tondb bà bi yih bɛ seribɛn nno bile ya nɛnɛnt te lilekl nno ya paakí, kí ɲmɔbe ifiɛbe, kí wɔngɛh kí teh Uwien te ni'saan. Bitondb nno ya

fiebe ya sɔnge lieke lilɛkl nnɔ bo bi gbienh nà saan misèm ηɔ Uwien rí fèrè binib bi'biere nnɔ. Bònl ηa te tí len nè rí li yɛbe tibont nnɔ kɛ bo fɛnfɛnnɔ wuɔ nɔ.

⁶ Bi bonde' tibont kɛ ki sensien' nnɔ nɛ. Bitɔtuɔrkaab kɛ kɔh upuke ni nɛ idaan kɛ ki tí sɔnh bi'tuonl.

⁷ Ama kudubenku bó wɔn, bitɔtuɔrcienb ya ciɛn baba nɛ kɔh ni'bó bolm miba libinl ni. Wa kɔh ni'bó ηɔ ka tuke wɛnt ya sɛm wɔ rí tí de Uwien wɔn bugben ya biil nin udu ya nib tùrɛ' ki bi' libiil là nnɔ bo.

⁸ Nnɔ nɛ *Mifuoñaanm wuɔn' ki ye lininbonkpiekl laan biɛ ki te ma nnɔ, usɛn wà joh lininbonmònl là te paaki bó nnɔ biɛ ki paake nɛ.

⁹ Ní yé kunɛnnɛnku nɛ uyo wuu. Ni'tingi si: bi punh Uwien tibont tà nnɔ nin bi teh ituɔrɛ yà ki dienh wɔ nnɔ ηa rí fre kí cère wa teh tu ya bont ya fɛl bo rí li wien kí tí gben.

¹⁰ Ni'kɛ yé inisaalbok nɛ, ki likeh tijier ya jim nin midaam ya ñum nin tigbenɛnt ya sɔkrm ki paan' iyaajebok ye ma bo. Binib li boh i ya bok nɛ kí tí baa uyo wà Uwien li lèbre nibonfɛnn.

Kristo wɔn taa' u'bugben nɛ ki tien' lituɔrl

¹¹ Kristo wɔn baa' ki yé bitɔtuɔrcienb ya ciɛn ηɔ wɔ rí cère tí lɛ ti laa' mimɔnm mà nɔ nɛ*. U kɔn' lininbonl là ya tɔl ηa te, ki mɔn ki tí gben' ni nɛ. Nisaal ηa tien' li ya ninbonl, nɛ la yé kitink kíɛ bo yaal mɔ.

¹² Kristo kɔn' lininbonl nnɔ ni bolm miba kpein nɛ. Wa tuke iwɔjɛ nin inajɛfanfaan ya sɛm nɛ ki kɔn' wɔ rí tí tien lituɔrl, u taa' u'tiema sɛm nɛ ki tien' lituɔrl, ki de' tɛ ki wiɛ' uyo wà ηa ηmɔbe gbenm.

¹³ Ní yé bi là taah iwɔjɛ nin inajɛ ya sɛm ki gbienh binib bà bi' bo, ki wíndeh unasɛl kí taah u'fɛntɛm kí pukeh bi'bo, kímɛ bi saa' likuɔl ηɔ bɛ rí ñɛn bi'bo tɔjɔknt la,

¹⁴ ní li tien mila Kristo ya sɛm ηa rí li ηmɔbe tuɔm kí cɛn nɛn kɛ. Mifuoñaanm mà ηa ηmɔbe gbenm cère' Kristo taa' u'ba ki tien' lituɔrl tɛn kitɔtuɔrwɛnk kà ya níba saan ηa gbɛ, kí de' Uwien ηɔ u'sɛm rí gben ituɔnbierɛ yà te tí'fɛl bo ya gbɛr, kí cère tí'fɛl rí li wien kí tí gben ηɔ tí li sɔnh kí dienh Uwien wà fuobe nɛ.

¹⁵ Nɛn bo nɛ Kristo sere' Uwien cuo' nin binib kujɔtiefɛnku kùà nnɔ ni, ηɔ wɔn Uwien yin' bà nnɔ rí lɛ u pùon' ki ye u li tien bɛ mimɔnm mà, mè rí li tuu kí te nnɔ. Nnɔ nɛ Kristo kpo' wɔ rí de bà là te kujɔtiekpieku ni kí saa' kù nnɔ, bi'biere ni kí wiɛ.

¹⁶ Imàn, unil kele' u lá kpo' la, bi li tien u'faal ma bo kí ble' la, ní kpe' u'kuum ya puoli bó, bɛ rí wuɔn kí ye u kpo' nɛ, kí yaan kí tien, u kele' kí ye bɛ rí tien u'faal ma bo.

¹⁷ Udaan ηa laan kpo' la, u kele' nà nnɔ ηa ηmɔbe tuonl fiebu. U tí kpo' nɛ la, u kele' nà nnɔ jì ηmɔbe lituonl.

¹⁸ Nɛn bo, Uwien là cuo' nin binib kujɔtiekpieku kùà nnɔ mɔnɔn ya cinm, bi là kòrɛ' kiwɛnk kí wule' misèm nɛ, kí yaan kù cin'.

¹⁹ Tɔ, Moyis là kaan' wɔbl kɛ wɔbl *yiko ya gbɔnku ni udu ya nib kɛ ya nun bó, nɛ kí taa' inajɛfanfaan nin iwɔjɛ ya sɛm kí cùuke' miñunm, kí taa' kufaaku kuba bi yih kù isɔp nin kukpɛlɛieku kuba kù dinge suɔɔ kí mɔn kí cùn' len kí gbɛgbɛ' *yiko ya gbɔnku nnɔ nin udu ya nib bo.

²⁰ Nɛ kí ye: «Misèm miɛ wɔngɛh kí teh Uwien cuo' nin nɛ kujɔtieku nɛ kí ye ní li ηuuke kù.»

²¹ Nɛ kí taa' misèm nnɔ kí gbɛgbɛ' Uwien ya ninbonl nin bi taah tiwɛnt tà kɛ kí pukeh Uwien nnɔ mɔ kɛ bo.

* 9:11 Bi kpie' kí kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni ní kele' kí ye: Wɔ rí cère tí lɛ mimɔnm mà wɛ ní nnɔ nɛ.

²² Kí ñe *yiko ye ma bo, misèm ne ñendeh tibont tà yεbe ya joknt ki cèreh tù mən. Sèm ña ñen' la, Uwien ña ní fère nib bi'biere.

Yesu taa' u'ba ki tien' lituorl bolm miba kpein ne ki ghen' ibiere

²³ Bi teh i ya tuore ki ñendeh tibont tà yé paaki bó yaar ya nennnku ya joknt la, ní wuon' ki ye paaki bó yaar tà yé tibonmònt nno mō kpe be ní tien tù ituore ya wān ki cen' yen ne.

²⁴ Kimε Kristo ña kōn' lininbonl là binib tien' lè, li yé paaki bó ya ninbonmōnl ya nennnku nno ni. Ama u kōn' paaki bó yaal bugben ni ne ki ji se ti'ciak bó fenfennō Uwien ya nun bó.

²⁵ Nà yé u kōn' len wō ní li tuu ki taah u'ba ki teh lituorl ten bitotuarciēn ya ciēn tuu ki taah ma tiwent ya sēm ki kōh Uwien ya ninbonl ya dubenku ni binl ke binl ma bo.

²⁶ U bi tien' nno la, u bi jin' ijend mibolm mā yebe ño kí cin haali uñendun ya cincinyo. Ama fenfennō, idenfōrke yiē nō u taa' u'ba ki wuon' binib bolm miba kpein ne, ki taa' u'ba ki tien' lituorl ki ghen' ibiere ya tuom.

²⁷ Uwien sien' ki ye unil ke li kpo bolm miba ne, ne ni ya puoli bó wō ní bu binib tibuur.

²⁸ Nno ne Kristo taa' u'ba ki tien' lituorl bolm miba kpein ño wō ní ñen binib bà yebe ibiere ni. U li liebe kí taa u'ba kí wuon nle bo. Na ji yé wō ní ñen binib ibiere ni, ní ji yé wō ní ñmien bà gu u'baam nno ne.

10

¹ Moyis ya yiko yé tibonmònt tà we ní nno ya jinjinku ne. Wa cinbe ki yé tibont bugben ki tí ghen'. Nen bo ne *yiko nin u cèreh bi tuu ki teh ituorbaab ya binl ke binl ka ñmōbe biēn nno, ña lí li fre kí cère binib bà nekndeh Uwien nno ní li mən kí tí ghen.

² I bi freh kí cèreh bà teh yè nno mən ki tí ghen' Uwien ya nun bó la, bi bi daan' yè ño, kimε bi bi li tien yè bolm miba kpein ne, ka ji li ñmōbe biil ya yenmaale bi'fèl bo.

³ Ama ituore nno tuu ki tiereh be bi'biere bó ne binl ke binl.

⁴ Kimε inaje nin iwōje ya sēm ña ní fre kí ghen biere.

⁵ Nen bo ne Kristo ye wō ní baa uñendun wuu ni uyo wā nno u tōke' Uwien ki ye:

«Ña yíe tuore,
ka yíe be ní li punh ñe bont mō,
ama a tien' nni tigbenent.

⁶ Bi wíndeh ituore yā ya went iponpob bo ki diēnh ñe nno,
a'yēnm ña sōnge' i'bo,
bi teh yā ibiere ya fērm bo nno,
a'yēnm ña sōnge' i'mō bo.

⁷ Nen bo ne n tōke' ñe ki ye:
«N'Wien, min sō,
n we ní ní tien a'yíem ne,
ten ní kele' n'bo a'gbōnku ni ma bo.»

⁸ Kristo kpie' ki len' ki ye:
«Ña yíe tuore,
ka yíe be ní li punh ñe bont,
ka yíe bi wíndeh ituore yā ya went iponpob bo ki diēnh ñe nno,
ka yíe bi teh yā ibiere ya fērm bo nno mō,
Nen ke ña sōnge' a'yēnm.»
Ama *yiko ne nín ye be ní li teh i ya tuore ke.

⁹ Ne ki liebe' ki len' ki ye:

Min sɔ, n we ní ŕ tien a'yíem nɛ.

Nnɔ nɛ u gben' ituarkpiɛk nnɔ ki taa' u ya tuɔrl ki lèbe'.

10 *Yesu Kristo tien' Uwien ya yíem, ki taa' u'ba ki tien' lituɔrl bolm miba kpein, kí cèrè' tí mɔn kí tí gben' Uwien ya nun bó.

11 Tatuarkɛ kɛ tatuarkɛ tuu kí sieh idaán kɛ nɛ kí sɔnh u'tùon, kí tuu kí teh ituarbaab, ya lí lí fré kí ñen nib ya biere.

12 Ama Kristo wɔn tien' lituɔrl bolm miba nɛ ibiere bo, nɛ kí kɛ uyo kɛ Uwien ya jìe bó,

13 kí gu haali nin uyo wà Uwien lí cèrè wɔ ŕ tɛ u'ñennɛndb bo litaal.

14 Kímɛ u tien' lituɔrl bolm miba nɛ kí cèrè' u ñen' bà ibiere ní nnɔ mɔn Uwien ya nun bó kí tí gben' uyo kɛ.

15 *Mifuoñaanm mɔ tɔkeh tɛ kí teh nnɔ nɛ. Mí kpiɛ' kí len' kí ye:

16 «Yonbdaan ye: «Iden yíe gèbre' la, n lí cuo nin bɛ kujɔtieku kùà sɔ:

N lí kɛle n'yikombɛ bi'fɛl bo,

kí kuɔn bɛ bi'yɛnm ní.» »

17 Nɛ kí liebe' kí ye:

«Ma jí lí tiere bi'biere nin bi'biil bó.»

18 Uwien fèrè' binib bi'biere la, ba jí lí nuunh bɛ ŕ tien lituɔrl ibiere nnɔ ya fèrm bo.

Yesu bo tí laa' usɛn tí ñɛkn Uwien

19 N'yaabɛ, nɛn bo, tí du kí ye *Yesu ya sɛm bo, tí ñmɔbe usɛn tí kɔ Uwien ya ninbonl ya dubenku ní.

20 *Yesu pekɛrɛ' usɛnfaan wà dienh limiɛl, kí ñɛ u taa' u'ba ma kí tien' lituɔrl kí cèrè' kukpɛlɛɛnciɛnku kùà bore' Uwien ya ninbonl bolm míle nnɔ kɛrɛ' nɛ tí jí laa' usɛn tí kɔ lininbonl nnɔ ya dubenku ní.

21 Tí ñmɔbe bitɔtuarcienb ya ciɛn uba, wɔn nɛ ñmɔbe ticiɛnt Uwien den.

22 Nɛn bo, cèrè mɛn tí ñɛkn Uwien, kí lí ñmɔbe iyɛnmaale yà cuube, kí lí ñmɔbe mitekjim kí tí gben. Yesu bo, tí fɛl bo wien nɛ, ka jí ñmɔbe biil líba nin lítɔl. Ní tɛ tɛn bí taa' míñunm mà ña ñmɔbe jɔknt nɛ kí síi' tɛ.

23 Cèrè mɛn tí lí lienh binib ya nun bó tí dɛndɛnl bó, kí lí co lè kenken, kí lí lí ñndeh tí gbenɛnt, kímɛ Uwien wà pùon' nnɔ yé umɛmɔndaan nɛ.

24 Cèrè mɛn tí la gɔh tɔb bo, kí lí saakreh tɔb ya gbɛnɛnt ñɔ kí fré kí lí yíe tɔb, kí lí sɔnh itùon yà mɔn.

25 La cèrè mɛn tí dàan tí'táan ya baam tɛn bíba dàan' ma ka jí bàareh, ama tí lí cinbe kí saakreh tɔb ya gbɛnɛnt, kímɛ ninbí mɔnɔn bɛn kí ye Yonbdaan ya wengbiin ñɛkn ní ñɔ.

26 Tí bɛndɛ' ná yé tigbɛmɔnt ñɔ kí cèkrɛ' tí'yɛnm kí liebe' kí teh ibiere la, tuɔrl ña jí tɛ kí fré kí ñen í ya biere.

27 Ná s'ien' sí: tí lí gu nin bujɛwaanbu nɛ lidaali là Uwien lí bu binib tibuur, kí cèrè umucɛnciɛn ŕ wí bà yíe' u'ñɔbu bó nnɔ.

28 Ní bɛn kí ye unil saa' Moyis ya yíko ñɔ binib bíle bíi bita kun' imɔn kí ye u mɔnbe kí saa' wɔ la, ba ŕ muɔ udaan ɛɛɛkm, bí lí ku wɔ nɛ.

29 Ní lí tien míla ñɔ unil wà yin' Uwien ya Bíje fɛnm, kí ye misɛm mà bo Uwien liebe' kí cuo' nin binib kujɔtieku, kí ñen' wɔ ibiere ní ña yé bonn, kí suke' *Mifuoñaanm mà bo Uwien tien' wɔ mimɔnm nnɔ ya tudere ña ŕ lí bre kí gbien-i?

30 Imɔn, tí bɛn wà len' kí ye:

«Mín nɛ lí tu lífɛnl,
mín nɛ lí jíin unil kɛ u'tùon kpe ma bo,»
kí liebe' kí ye:

«Min Yonbdaan ne li bu n' nib tibuur.»

³¹ Unil lu' Uwien, limiel ya daan ya nuo ni la, ni bre udaan bo ceen ne.

³² Tire man ni la cin' iden ya ki laa' Uwien ya wenwenku nno ni ya puoli bo na la tien'. Ni la jin' ijend ki gbien', ki juun' ki mɔn' limuɔl la faa ceen.

³³ Uyo uba bi la suke' ne, ki jende' ne binib ke ya nun bo, ama uyo uba mo ni la sere' bi jendeh binitab ba nno mo ya ciok bo.

³⁴ Ni ye imɔn ne, ni la hmire' binib ba te lipekl ni nno ya nunsiiir. Binib fie' ni' bont ne ni tuo' nin uyensonge, kime ninbi nin ni' yul ben ki ye ni hmobe lifaal la mon ceen, ki li tuu ki te.

³⁵ N'yaabe, nen bo, la hende men ni' gbenent ni hmobe midum ma nno bo, kime ni li cere ni le lisuul la yebe.

³⁶ Ni kpe ni li hmobe kuminku ne ki fre ki tien Uwien ye na ho ki le u pun' na nno.

³⁷ Kime ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Ni sien' waamu ne,
uyo wa sien' nno na ji ye bonn,
wa we ni nno

li baa ni wa ni taande.

³⁸ Wa ye ugbemɔndaan n' nun bo,

li fuobe u' tekjim bo ne,

ama u liebe' puoli la,

n' yenn na ni li songe u' bo.»

³⁹ Tinbi ben won, ta ye binib ba li liebe puoli ki juore fenn, ama ti ye ba teke' Uwien ki jin' be ni hmere ne.

11

Mitekjim ya gber

¹ To, mitekjim ye ki li du ki ye a daan a li le nibonn na nno, a monbe ki laa' ne ho, ki li du ki ye na lenh tibont ta nin a' nunbu nno monbe ki te ne.

² Uyo bo yaab ya tekjim bo ne Uwien la len' bi' bo na mon.

³ Ti teke' Uwien ki jin', ne ki bende' ki ye won ne nen' na ke te no nin u' nomaam. Nno ne Uwien ni' ta lenh tibont ta bo ki tien' ti lenh ta.

⁴ Abel la teke' Uwien ki jin', ne ki tien' lituɔrl la mon ki cen' Kayen yaal, ki de' won Uwien. Nen bo ne Uwien bu' Abel ugbemɔndaan ki tuo' u' paabu. Nin Abel kpo' ma ke nno, mitekjim nno bo ne u bie ki lienh.

⁵ Enok la teke' Uwien ki jin', ne won Uwien taa' wo ki don' paaki bo, kuum na jin' wo. Uba na ji laa' wo, kime Uwien taa' wo ki don' u' ba saan ho. Ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: Uwien ya yenn la songe' Enok bo ne ki yaan u' taa' wo ki don' paaki bo.

⁶ Unil na hmobe tekjim la, wa ni fre ki songe Uwien ya yenn, kime ni kpe wa ke nekndeh Uwien ni teke ki ji ki ye Uwien te ne, ne Uwien li su ba ke nuunh wo.

⁷ Nowe la teke' Uwien ki jin', ne ki tien' buɛrcenciɛnbu ki hmien' won nin u' den yaab. Uwien la juo' ki tɔke' wo tibont ta ba laan lenh tu, tu la li tien nno bo ne u teke' tu tunɔjer tule. Nno ne Nowe wuon' ki ye unɛndun ya nib hmobe libiil Uwien saan. U' tekjim bo ne Uwien bu' wo ugbemɔndaan.

⁸ Abraham la teke' Uwien ki jin', ne ki tuo' u' yin, ki bure' Uwien ye u li de wo udu wa wun li ye u' faal nno bo, ki joh ka ben u joh na bo.

⁹ U la teke' Uwien ki jin', ne ki fii' ki ti kan' udu wa Uwien la pun' ki ye u li de wo wu nno ni, ki ye ucaan ni' bo. U la pon' ininbon ne ki koh len. *Isaak nin Sakob ba ye lipuonl nno mo ya faajib ten won nno mo la koh ininbon ne.

10 *Abraham tien' nnɔ ki gu wɔ rɪ la kɔ udu wà ya dur ya tɛnpuun faa ta ηmɔbe lum ni nɛ. Uwien nin u'yul nɛ kpɔnkpaan' u li mɛ udu nnɔ ya dur ma bo, nɛ ki mɛn' tɔ.

11 Nin Abraham là pore' ki gɛbre' wɔ rɪ maa kibuk ma kɛ, u'po mɔ tonde' ki yé unɔl nnɔ, u teke' Uwien ki jin' ma nnɔ nɛ Uwien cère' u maa' kibuk, kimɛ u ben ki ye wɔn Uwien wà pùon' lipuonl nnɔ kpɛ bɛ rɪ li du u'bo nɛ.*

12 Nɛn bo nɛ wɔn ujɛbaab *Abraham, wà là nɛke mikuum nnɔ laa' iyaabii ì yɛbe ka ηmɔbe kɛnku tɛn inɔmaabii nin likpentɛngbil.

13 Binib nnɔ kɛ là ηmɔbe mitekjin nɛ ki tɪ baa' bi'kuum daali ka teke' Uwien là pùon' bɛ nà nnɔ. Ama bi'tekjim bo nɛ bi juo' ki laa' Uwien pùon' nà nnɔ nɛ tɛ fɔnfɔkm, nɛ bi'yɛnm sɔngɛ' ni'bo, nɛ bi len' binib ya nun bó ki ye bi yé bicɛnb nɛ unɛndun wuu ni ki gɛbreh.

14 Binib bà lienh nnɔ wɔngɛh nɪ wien nɛ ki teh bi nuunh udu wà yé bi'yu nɛ.

15 Bi bi maaleh bi nɛn' udu wà ni bó nɛ la, bi bi laa' libònl ki liɛbe' ni'bó ηɔ.

16 Ama imɔn, bi'nun mɔn bɛ rɪ kɔ udu wà mɔn ki gbien' ni nɛ, wun si Uwien den. Nɛn bo nɛ bi yin' Uwien bi'Wien la, na coh wɔ fɛ, kimɛ u bonde' bɛ udu wà bi li kɔ u'ni.

17 Abraham là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tuo' ki taa' u'bijɛbaab *Isaak wɔ rɪ tien lituɔrl uyo wà Uwien bikn' wɔ wɔ rɪ liike u'tekjim nnɔ nin Uwien là pùon' wɔ lipuonl ma kɛ

18 ki ye: «*Isaak bo nɛ a'lontunku li nɔbe» nnɔ.

19 Abraham là bɛn u'yɛnm ni ki ye unil kpo' mɔnɔn la, Uwien li fre ki mɛkre wɔ. Nɛn bo nɛ Uwien jin' u'bijɛ *Isaak ki de' wɔ. Nɪ yé mimekrm ya nɛnnɛnku nɛ.

20 *Isaak là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tien' *Sakɔb nin Esawu Uwien ya mɔnm ki de' bi'wenl bo.

21 Sakɔb là teke' Uwien ki jin', nɛ uyo wà u benh wɔ rɪ kpo nnɔ, u tien' Yosɛf ya buk kɛ buk Uwien ya mɔnm, ki nɪ' ukpɛndɔ bo ki puke' Uwien.

22 Yosɛf là teke' Uwien ki jin', nɛ u tɪ nɛke mikuum ma nnɔ u tɔke' uyo wà Israyɛl yaab lá li siere kí nɛ Esipt ni, nɛ ki tɔke' bɛ bi lá li tien ma u'kpɔb.

23 Moyis ya baambɛ là teke' Uwien ki jin', nɛ ki maa' wɔ ki bɔle' wɔ inɔmaale ita, kimɛ bi lá laa' u mɔn, nɛ ba fɛngɛ ubɛr ble' likuɔl là nnɔ.

24 Moyis là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tɪ kpére' ma nnɔ u yìe' ki ye bi la li yih wɔ Farahɔn ya bisɛ ya buk,

25 ki cɛkre' u'yɛnm ki ye bi jɛndeh wɔn nin Uwien ya nib la, nɪ mɔn ki cɛn' wɔ rɪ li tɛ ibiɛrɛ ni ki jinh unɔmaa wà ηa rɪ wuɔke.

26 U là bɛn ki ye bi yuɔndeh wɔ Uwien ya Nigɛndkɛ bo la, nɪ mɔn ki cɛn' nin wɔ rɪ lɛ Esipt ya faal kɛ, kimɛ u'nun là cɛ, u lá li lɛ lisuul là nnɔ bo nɛ.

27 U là teke' Uwien ki jin', nɛ ki siere' Esipt ni ka fɛngɛ' ubɛr ya benpiebe, u'fɛl ηa wɔrɛ', kimɛ u tɛ ten unil wà laa' Uwien wà ba lenh wɔ nɛ.

28 U teke' Uwien ki jin', nɛ ki cère' Israyɛl yaab tien' Pak ya nacɛnku, nɛ ki taa' misɛm ki fanfaan' inaɪuɔn bo, ηɔ Uwien ya tond wà kuuleh nnɔ la mɛ Israyɛl yaab ya bujɛbukpiɛkmu.

29 Israyɛl yaab là teke' Uwien ki jin', nɛ ki puore' miɪnunciɛnmɔnmɔnm tɛn bi cuonh liwɛl bo nɛ. Ama Esipt yaab bɛn bikn' nɛ ki luo'.

* 11:11 Migbiirm miɛ ya ciim tɛ bolm mile bo nɛ: *Nin Abraham là pore' ki gɛbre' wɔ rɪ maa kibuk ma kɛ, u'po mɔ tonde' ki yé unɔl nnɔ, u teke' Uwien ki jin' ma nnɔ nɛ Uwien cère' u maa' kibuk, kimɛ u ben ki ye wɔn Uwien wà pùon' lipuonl nnɔ kpɛ bɛ rɪ li du u'bo nɛ bii nin Sara là pore' ma kɛ ki tonde' ki yé unɔl nnɔ, u teke' Uwien ki jin' ma nnɔ nɛ Uwien cère' u maa' kibuk, kimɛ u ben ki ye wɔn Uwien wà pùon' lipuonl nnɔ kpɛ bɛ rɪ li du u'bo nɛ.*

³⁰ Israyel yaab là teke' Uwien ki jin', nɛ ki taa' iwien ilole ki cuon' ki linde' Seriko ya du, nɛ liguonjel là guon' wù nnò lu'.

³¹ Ujenkpend Lahab là teke' Uwien ki jin', nɛ ba ku' ki yekn' wɔn nin binib bà yíe' Uwien ya ñòbu bó, kime u là teke' Israyel yaab ya pinpingb kucɛnku manmɔnm.

³² N li biɛ ki len kí ye ba kí pukn-i? N ye ní tùɔre kí len Gedeyɔn nin Barak nin Samsɔn nin Jɛfte nin *Dafid nin Samiɛl nin *Uwien ya ñòbonsɔknb ya gber la, uyo li pɔre nni.

³³ Bi'ni biba là teke' Uwien ki jin', nɛ ki faake' nin bibɛrb ki fie' bi'du ki tien' bi'yi, bitɔb cère' binib kpɛn' tigbɛmɔnt ya sɛn, bitɔb laa' Uwien là pùon' ná nnò, bitɔb pi' icind ya ñuɔn ya fre' ki tien' bɛ niba,

³⁴ bitɔb kpiin' umufaa, bitɔb ñmɛre' ba fre' ki ku' bɛ nin jusiek, bitɔb ña là ñmɔbe tuam, ki ji tien' bitɔɛnb, ki ñmɔbe lifɛl butòbu ni, ki sɛn' ki gbɛle' iduto ya sojambe.

³⁵ Bipiib biba mɔ là teke' Uwien ki jin', nɛ Uwien cère' bi mɛkre' bi'yaab bà kpo' nnò ki jiiin' ki de' bɛ. Bi jɛnde' binib biba mɔ, ki nuunh bɛ ní wiɛ Uwien ya sɛn ñò kí ñmɛre nɛ, nɛ ba tuo', kime bi là nuunh bɛ ní lá mɛkre bitɛnkpiib ní ñò kí lɛ mifuobm mà mɔn ki cɛn' fɛnfennò yaam nɛ.

³⁶ Binib biba mɔ tuo' isuk, bi ñi' bɛ inalɛbe, ki lòle' bɛ tikudɔkr ki pɛkn' bɛ.

³⁷ Bi yèke' bitɔb iten ki ku' bɛ, ki jie' ki yɛkre' bitɔb nin kanpintajuk, ki ku' bitɔb nin kijusiek, bitɔb ña ñmɔbe bonn, ki cuonh ki lindeh ki guo tipegɔnt bii tiwɔgbɔnt, bi jɛndeh bɛ cɛɛn, nɛ ki teh bɛ ná bre.

³⁸ Bɛn bo uɛɛndun ña kpe bɛ ní li yé u' nib. Nɛ bi cuonh ki lindeh, ki joh ijuɔn nin kupenpelku bó, ki kɔh tɔjɔlulnt nin ifɛle ni.

³⁹ Nin Uwien len' binib nnò kɛ bo ná mɔn bi'tekjim bo ma kɛ nnò, ba laa' u là pùon' ki ye u li de bɛ ná nnò.

⁴⁰ Kime Uwien là juɔ' ki bonde' tɛ tibont tà mɔn ki cɛn' tibont kɛ. Nɛn bo nɛ wa ní cère bɛ ní kpɛ kí li yé u sien' bɛ, bɛ ní li yé bidɛnd bà kí dɔan tɛ.

12

Ti li ñmɔbe kuminku ijend ni

¹ Tɔ, bi ya nib kɛ yé bimɔnkunb nɛ ki guon' ki linde' tɛ ki yɛbe cɛɛn. Nɛn bo, cère mɛn tí wiɛ ná kɛ yé tí'bo litukl nin ibiɛre yà jebɛh tɛ ikɛle kɛ na faa nnò, kí li ñmɔbe kuminku, ki bɔ minɔnm bo ki cuube Uwien sien' tɛ tí sɛn kí baa ná saan.

² Cère mɛn tí'nun ní li cɛ *Yesu bo. Wɔn nɛ pɛkre' mitekjim ya sɛn, nɛ ki cèreh mɛ kpɛnh ní'donbó ki joh. U tuo' udɔpɔnpɔn bo ya kuum ka sɛn' fɛ, kime u là bɛn ki ye u lá li lɛ uyɛnsɔnge. Fɛnfennò u kɛ Uwien ya bɛrbiek ya jie bó nɛ.

³ Imɔn, maale mɛn Yesu bo, kí liike bibiɛɛnb là nɛnde' wɔ kí jɛnde' wɔ ma bo u tuo' ní'kɛ, ñò kí la cère uyɛnsaa ní ñɛnde ní'gbɛnt.

⁴ Ni mɔh ni la li teh ibiɛre ma, na laan mɔn' kí tí baa' ní yé mikuum la, ní kpo.

⁵ La sunde mɛn Uwien tɔke' nɛ ná ki de' nɛ lifɛl nnò bó tɛn bibaa gbɛreh u'bumu ma bo. U ye:

«N'buke, la yíe Yonbdaan ya tudɛre.

U kɔnh nin ñɛ la,

la cère a'yɛnm ní saa.

⁶ Kime Yonbdaan yíe wà la,

u diɛh u ya tub nɛ.

U bɛn wà kɛ yé u'buk nnò

u ñih wɔn nɛ.»

7 Tuo mɛn kɪ jɪ ijɛnd, kimɛ ɪ cekndɛh nɛ nɛ. Ni yɛ Uwien ya bumu ma nnɔ nɛ u diɛh ni'tub. Kɪ lɛ buk tɛ nɔ ki'baa ŋa diɛh ki'tub-i?

8 Uwien ŋa dɛrɛ' ni'tub tɛn u diɛh u'butɔmu ya tub ma bo la, na yɛ u'bumu, ni yɛ ikpiɛb nɛ.

9 Ni yɛ ti'baambɛ bɑ yɛ binib nnɔ diɛh ti'tub ki cekndɛh tɛ ti boh bɛ la, ni li tien mila nɔ ta jɪ li tuo Baa wɑ tɛ paaki bɔ ya tudɛrɛ, kɪ lɛ limiɛl-i?

10 Imɔn, ti'baambɛ taa' uyo wɑ ki diɛh ti'tub bɛ rɪ cekn tɛ bi yɛ ma bo nnɔ ŋa fɔkɛ, ama Uwien wɔn diɛh ti'tub ti'mɔnm bo nɛ, nɔ ti la ŋmɔbɛ jɔknt tɛn wɔn Uwien ŋa ŋmɔbɛ jɔknt ma bo nɛ.

11 Bi dɛrɛ' unil ya tubl itaan yɑ bo la, u'yɛnm ŋa sɔngɛ, ni yɛ uyɛnsaa nɛ u'bo. Ama ni ya puoli bɔ, ni jɪ yɛ bɑ tuo' bi dɛrɛ' bi'tub ki gbiɛrɛ' bɛ nnɔ bo uyɛnduɔn nɛ, ki cɛrɛh bi tɛh nibonn nɑ cuubɛ.

12 Nɛn bo, tɔrɛ mɛn kɪ sɛrɛ, kɪ li co ni faa.

13 Tɔrɛ mɛn kɪ cubn ni li kpɛn isɛn yɑ, nɔ idien la sikrɛ i'tɛngbiɛmu ama yɛ rɪ faakɛ.

Kristo yɔ li fuobɛ ma bo

14 Li nuunh mɛn ni li ŋmɛ nin unil kɛ, kɪ li pɛ Uwien ya sɛn bo nin ni'fɛl kɛ. Nnɔ ŋa rɪ la, uba mɔnɔn ŋa rɪ lɛ wɔ.

15 Li bɛn mɛn, kɪ la cɛrɛ uba rɪ lɔo Uwien ya juokm, kɪ la cɛrɛ ni'ni uba rɪ li tɛ tɛn tɛsitontont, kɪ kpɛnh nɔ kɪ tɔkɛ fɛnfɛnm kɪ baa bɑ yɛbɛ bo kɪ tuln bɛ.

16 Li bɛn mɛn, kɪ la li tɛh sɔnsɔndl, kɪ la li likɛh Uwien ya bont fɛnm tɛn Esawu lɑ tien' ma ki kuɔrɛ' u ŋmɔbɛ kibuciɛnk ya kpele wɑ nnɔ, kɪ tekɛ' tijier kɪ jin' nɛn saan.

17 Ni bɛn kɪ yɛ ni ya puoli bɔ nɛ u jɪ lɑ lɑ nuunh u'baa rɪ tien wɔ Uwien ya mɔnm nɛ wa cɛngɛ' u'bɔ. Nin u muɔ' kɪ gbɑan' ma kɛ nnɔ u'baa ŋa lɛbrɛ' yɛnmaalɛ*.

18 Ni nɛkn' Uwien saan ma nnɔ, na yɛ ni laa' bii ni cii' Israyɛl yaab lɑ laa' nɑ nin bi cii' nɑ Sinayi ya juɔl ya rɪɛl nnɔ nɛ. Bi lɑ laa' umufafaa uba teknh li'bo piɛbu piɛbu, kɪ laa' ni biikɛ' cinm, kɪ laa' kutafaaabiiku,

19 kɪ cii' linatunl liba ya muɔ bɔ, kɪ cii' uniɛkɛ uba bɔ. Bi cii' uniɛkɛ nnɔ bɔ ma nnɔ nɛ kɪ gbɑan' kɪ yɛ ba jɪ yɛ bɛ rɪ liɛbɛ kɪ cii' nɔbonl liba kɪ pukn.

20 Kimɛ uniɛkɛ nnɔ yɛ nɑ nnɔ faa bi'bo nɛ. U yɛ:

«Wɑ kɛ mɛ' lijuɔl nnɔ la,
ba ni yɛ kiwɛnk mɔnɔn la,
bɛ rɪ yɛkɛ itɛn kɪ ku.»

21 Nɑ lɑ tien' nnɔ lɑ ŋmɔbɛ bujɛwaanbu cɛɛn, nɛ Moyis len' kɪ yɛ: «Bujɛwaanbu ŋmɔbɛ nni haali n'gbɛnɛnt kɛ ti ŋɔh.»

22 Ama ninbi wɔn, ni nɛkn' lijuɔl lɑ bi yih lɛ Siyɔn ya juɔl nnɔ, kɪ nɛkn' Uwien limiɛl ya daan ya du. Wun si: Yerusaleɛm wɑ tɛ paaki bɔ. Uwien ya tondb turbɛnm tɛ wun ni nɛ kɪ jɛleh kunacɛnku.

23 Ninbi baa' licɛkl lɑ ni nnɔ ya nib yɛ Uwien ya bukpiɛkmɛ mɔa ya yɛl kɛlɛ' u'saan paaki bɔ nnɔ nɛ. Ni baa' Uwien wɑ buh uɛndun ya nib kɛ tibuur nnɔ saan nɛ. Ni baa' binib bɑ cuubɛ, u cɛrɛ' bi yɛ u yɛ bɛ rɪ li yɛ bidɛnd bɑ nnɔ saan nɛ.

24 Ni baa' *Yesu saan nɛ. Wɔn nɛ sɛrɛ' Uwien cuo' nin binib kujɔtiefɛnku kɔa nnɔ ni. U ya sɛm nɛ puubɛ' kɪ tien' tɛ binib bɑ ŋa ŋmɔbɛ jɔknt. U'sɛm nnɔ ya gbrɛ ŋmɛ kɪ cɛn' Abel yaam ya gbrɛ.

* **12:17** Migbiirm miɛ ya ciim tɛ bolm mile bo nɛ: *Nin u muɔ' kɪ gbɔdan' ma kɛ nnɔ u'baa ŋa lɛbrɛ' yɛnmaalɛ bii nin u muɔ' kɪ lɛbrɛ' u'tɛtm ma kɛ nnɔ, wa frɛ' kɪ lɛbrɛ' niba, kimɛ uyo nnɔ gɛbrɛ' ŋɔ.*

²⁵ Liike men ni'yul bo, ki la yie ka ri cenge wa lienh ne nno bo. Moyis la take' binib Uwien ya gber kitink bo, ba cenge' u'bo ne ka nen' utudere ni. Ni li tien mila no tinbi ba Uwien lienh te haali paaki bo nno ta tange' u'gber la, ti li ne utudere ni?

²⁶ Won wa ya nieke la jenge' kitink uyo bo nno, ti len' fenfenna ki ye: «N li liebe ki cere kitink ri jenge; na ye kitink baba, kutaaku mo ji li jenge ne.»

²⁷ U len' na ki ye: «Ki liebe ki cere nno» ya tingi si: u nen' tibont ta ke nno li jenge ne wa ri taa tu ki ble ukela bo, ki daan ta na ri jenge tun ri li tuu ki te.

²⁸ Nen bo, ti faare men Uwien kime u de' te udu wa na ri jenge ki ye ti'yu ne. Cere men ti li pukeh wa u ye ma bo, ki li tuonh u'abu bo, ki li boh wa.

²⁹ Iman, ti Wien te ten umu ne ki wih ki nreh tibont ke.

13

Kristo yo li tien ma ki li songe Uwien ya yem

¹ Li tuu ki ye men tob ten ninjib ye tob ma bo.

² La sunde men kucenku ya tekma bo, kime biba tekhn binib kucenku ne ki ti teke' biba kucenku ka ben ki ye bi ye Uwien ya tondb ne.

³ Li tien men lipekl ya nib bo ten ni mo te lipekl ni ne, ki li tien bi jendeh binib ba nno bo ten bi jendeh ninbi ne.

⁴ Unil ke ri li boh upiikuon. Unil nin u'po la lindeh tob ya puoli bo, kime Uwien li bu binib ba ke teh lisonsondl nin linamaal nno tibuur.

⁵ La taa men ni'yul ki kele ilike. Cere men ni'yem ri li songe ni nmobe na bo. Kime Uwien manon len' ki ye: «Iman, ma ri sunde a'bo, ka ri wie ne mo.»

⁶ Nen bo ne ti ni unil ke li fre ki ri lifel ki len ki ye:

«N'Yonbdaan ne se n'ciek bo,
ma fenge bonn.

Unisaal li fre ki tien nni ba?»

⁷ Li tien men ni'cienb ba wkn' ne Uwien ya gber nno bo, ki liike bi'fuobm la ti fore' ma bo, ki tekni bi'taanl ni mitekjim ya sen ni.

⁸ *Yesu Kristo na lebreh. U la te ma bo nno u bie ki te nno ne dinno ki li tuu ki te nno ne.

⁹ La cere men binib ri taa miwoknm ma ke ya bol na kpe sen ki lere ne. Uwien ya juokm ne dienh te mituom la, ni man. Ni cere' tijier ya kun yen won la, ya li toreh binib ba pe i'bo fiebu.

¹⁰ Ti nmobe liponpuol liba, ne *Sufmba ba ye bitoturkaab Uwien ya ninbonl ni nno na nmobe sen be ri ji li'bo ya jier,

¹¹ kime bitoturciens ya cien tukeh tiwent ta ya sem, ki koh Uwien ya ninbonl ya dubenku bo ki teh ibiere ya ferm ya tuorl nno bi nendeh tu udu ya gbe ne ki ti windeh.

¹² Nen bo ne bi la nen' Yesu udu ya gbe ki ti ku', na u sem ri nen udu ya nib ya biere.

¹³ Nen bo, cere men ti ne ki cende wa udu ya gbe ki mo ri tuo bi suke wa isuk ya nno.

¹⁴ Kime ti koh udu wa ni kitink kie bo na na ri li tuu ki te. Ama ti'nun mon ti la li ko udu wa ni wenli bo nno bo ne.

¹⁵ Won *Yesu bo, cere men ti li pekeh Uwien uyo ke, ki li geh iyuon ki takeh binib ki teh u ye Yonbdaan. Nen ne ye lituorl la ti teh le ki dienh won Uwien.

¹⁶ La sunde men tob ya manm ya tienm bo, ki li gbiinh ni'bont nin tob. Nen ne te ten lituorl ki songe Uwien ya yem.

17 Li boh men ni'cienb, kí li tuonh bi'tuon bó, kime ben ne likeh ne, kí lá li tóke' Uwien bi liliike' ne ma bo. Ni boh be la, bi li sòn bi'tuon nin uyenduon ne. Nnó ña ní la, bi li sòn ki dunh ne, ne na í tore ne.

18 Li káareh men ki dienh te. Ti ben ti'yenm ni, ki ye ta ñmábe biil, kime ti nuunh tí li teh ná mán ne isen ke ni.

19 N li túóreh ki gbáanh ne ne, ní li káareh ki dienh nni ñó Uwien í de usen í liebe ní ní'saan tonm.

Ikaarforke

20 Uwien ne yé uyenduon ya daan. U cère' ti'Yonbdaan *Yesu wà yé upekraacien nnó mekre' bitenkpiib ni. U ya sèm bo ne Uwien cuo' nin binib kujótieku kúa ña ñmábe gbenm.

21 Uwien bughen í cère ní li freh kí teh mimonm isen ke ni, kí li teh u yíe ná. Wó í cère *Yesu Kristo bo, tí li teh ná sange u'yenm. Wón *Yesu Kristo ne si ukpieke uyo ke. Ami.

Tigbefarkaar

22 N'yaabe, n gbáanh ne ne, ñikn men kí cenge n kele' tigber tà í saake ni'gbenent nó; ma li kele' ní fóke mánón.

23 Ní li ben kí ye bi wie' ti'ninje Timote ñó. Ní yé u baa' n'saan tonm la, min nin wón li tóke kí baa kí le ne.

24 Fuonde men ni'cienb nin Uwien ya nib ke. Itali yaab fuondeh ne.

25 Uwien í juoke ni'ke.

Kugbɔnku kua Saak kele' kù nnɔ Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Tigber tà te Saak ya gbɔnku ni yé miwɔknm ne ki saakreh Kristo ya táan ya te uɔɛndun ni ni'ke saan nnɔ ya nib ya gbɛnɛnt. Saak kele' tù ki de' binib bà nnɔ líi yé Sufmbe bà teke' Kristo ki jin' ne.

Kugbɔnku kuu wɔngeh Kristo yaab miyɛnfuom mà li tore be, be rí li fuobe mitekjim ye ma bo ne. Unil teke' Uwien ki jin' la, u li sɔnh mitekjim ya tòn ne. U'tòn nnɔ wɔngeh ki teh u fuobe mɔnmɔnm Uwien ya nun bó (2:14-26).

Kugbɔnku kuu ni Saak tɔkeh bà ya nun mɔn be rí lɛ lifaal ne ki teh bi la li likeh bijiinb fɛnm. U tɔkeh bifaaɛnb mɔ ki teh bi taah bi'faal ki teh nà nnɔ ne cèreh bi'faal nnɔ ɲa mɔn (5:1-6).

Kugbɔnku kuu ya farm tɔkeh Kristo yaab ki teh be rí li toreh tɔb, kí li kàareh ki dienh tɔb, kí li toreh bà wiɛ' tigbɛmɔnt ya sɛn be rí liebe kí paan usɛn nnɔ bo (5:7-20).

Ifuonde

¹ Min Saak, n yé Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ya tonsɔnl ne. N kieh kugbɔnku kuu ki fuondeh ninbi Israyel yaab ya baamul piik nin ile ya nib* bà yere' ki te uɔɛndun ke ni nnɔ ne.

Li ɲmɔbe mɛn kuminku mibiikm ni

² N'yaabe, *mibiikm mà ke ya bol lá tu' ne la, cère mɛn ni'ke rí li yé ni'bo uyɛnɲmaaciɛn.

³ Kimɛ ni bɛn ki ye mibiikm lu' ni'bo ɲɔ na wiɛ' ni'tekjim la, mí faakreh ne ki dienh ne kuminku.

⁴ Cère mɛn ni'minku nnɔ rí tí fɔre ɲɔ ní li yé binib bà mɔn ki tí gben' ka pɔre' niba.

⁵ Ni'ni miyɛnfuom pɔre' wà la, wɔ rí miɛ mè Uwien wà ɲmɔbe tinimɔnt ki dienh binib ke faala, ka tiigeh uba nnɔ, ne u li de wɔ mè.

⁶ Ama wɔ rí miɛ nin mitekjim, ki la li ɲmɔbe yɛnmaale ilele, kime unil ɲmɔbe iyɛnmaale ilele la, u naan tɛn inungbegbel yà kutafaaku joh ki findeh yè ne.

⁷ Udaan la li maaleh ki teh u li lɛ niba ti'Yonbdaan saan ne.

⁸ U ɲmɔbe iyɛnmaale ilele ne, ka bɛn u li cinbe kí tukn yà u'tòn ke ni.

Tijiint nin lifaal ya gber

⁹ Kristo yɔ wà yé ujiin la, wɔ rí li poknh, kime Uwien kpieke' wɔ ɲɔ.

¹⁰ Wà mɔ yé ufàadaan la, u'mɔ rí li poknh, kime Uwien jiin' wɔ tingi ɲɔ. Ufàadaan li gèbre tɛn mimɔpuum sokreh ma bo ne.

¹¹ Uwien puɔ' ki ben' ki se' timuar la, tí yuɔnh ne, ne tu'puum rí sokre, ka ji ɲmɔbe ɲuɔrku. Nnɔ ne ufàadaan nin u'tòn ke li juore fɛnm.

Mibiikm ya gber

¹² Unil wà *mibiikm tu' wɔ ɲɔ u ɲikn' ka lu' mi'ni la, Uwien ya mɔnm te u'bo, kime u ɲikn' *mibiikm ni kí tí gben' la, u li lɛ limiɛl. Li ya suul ne Uwien puɔn' kí ye u li de lè binib bà yie wɔ nnɔ.

* 1:1 Israyel yaab ya baamul piik nin ile ya nib nnɔ li fre kí li yé Uwien ya nib ke mɔ.

13 *Mibiikm tu' wà la, u la ye Uwien nε biike' wɔ, kime niba ηa rí fre kí sure Uwien wɔ rí tien nà bre, nε u'mɔ ηa rí sure nil wɔ rí tien nà bre.

14 Ama unil kε ya nunfɔke nε díeh wɔ ticuɔr ki coh wɔ.

15 Unil ηmɔbe ununfɔke ki gbien' la, u cèreh u teh ibiere nε. Ibiere nnɔ mɔ tí yebre' ki gbien' la, i tukeh wɔ ki joh mikuum ni nε.

16 N'yaab bà n yíe bε, la li lereh men ni'ba tuu ya bont ni:

17 Mipum mà kε mɔn ki tí gben', ñeh paaki bó nε. Mí ñeh Uwien wà ñen' tiwenwent tà te paaki nnɔ saan nε. Wɔn nε ηa lèbreh, ka jèngeh, ka ηmɔbe cinñunl mɔ.

18 U yíe tε, ki cère' ti tien' u'yaab kí ñε u'gber tà yé tigbemànt nnɔ bo, ηɔ tí li yé u'ñen' tibont tà kε nnɔ ya senlierb nε.

Li cengeh men ki li teh ni ciuh nà nnɔ

19 N'yaab bà n yíe bε, bende men kí ye ní mɔn unil kε rí pele itub kí li cengeh nε, ama wɔ rí cuo u'lenl, ki la cère u'benku ni mɔ rí li beh tontonm,

20 kimε unil ya benku ni ben' la, wa ji teh nà cuube Uwien ya nun bó.

21 Nεn bo, wiε men nà kε li kuɔn nε tijɔknt nin mibierciennm ya tũon kε. Teke men tigber tà Uwien tien' tù ni'ni nnɔ nin lifēsɔngl, tun nε li fre kí ηmien nε.

22 La cèreh men ni'yennm rí li sɔnge Uwien ya gber ya cengm baba bo, li teh men tù ye ma bo nnɔ mɔ. Na teh nnɔ la, ni lereh ni'ba nε.

23 Unil cenge' Uwien ya gber, ka teh tù ye nà nnɔ la, u te ten wà liike' u'ba kinunliik ni nε.

24 U liike' ki siere' la, i ya tãan bo, u pɔk kí sunde u bi laa' u'ba len ma bo nε.

25 Ama unil sekn' yiko ki bende' u yé yikomɔnmɔn, ki yé yiko wà li ñen wɔ ibiere ya yonbt ni, ki pε u'bo, ka yé yensundm ya nil, ki teh u ye ma bo la, Uwien ya mɔnm li te udaan bo u'tũon kε ni nε.

26 Unil ye u pε Uwien ya sen bo, ka coh u'lenl la, u lereh u'ba nε. Nε u'Wien ya sen bo ya paanm nnɔ mɔ yé fennm nε.

27 Uwien ya sen bo ya paanm mà mɔn ki ñaan wɔn ti'Baa Uwien ya nun bó si: kí li toreh mutenkpiubumu nin bikpopiib bi'jend ni, kí li coh a'ba, kí la cèreh uñendun ya jɔknt kɔh ηε.

2

La buh men uba ki cɛn' utɔ

1 N'yaabe, ninbi bà teke' ti'Yonbdaan *Yesu Kristo wà ηmɔbe ukpieke ki jin' nnɔ, ji la ηmɔbe men gèngènde.

2 Kí lε uba baa' kí lá kɔn' ni'taanl ya duku ni, kí pii miñðkm ya gbiεk, kí guo tikpelcɛmɔnmɔnt; nε utɔ mɔ baa' kí yé ujiin, kí guo ikpelcɛyɔyɔl la,

3 ni selndeh wà guo tikpelcɛmɔnmɔnt nnɔ cɛen nε, kí tɔke wɔ kí ye: «Sin, kèle nīε saan kibiεk kà mɔn bo,» kí tɔke ujiin nnɔ mɔ kí ye: «Sin, sere nīε bó» bii «Kèle tink ni n'taan bó.»

4 Nεn nε wɔngeh ki teh ni ηmɔbe igèngènde ni'ni, kí buh tɔb tibuur nin iyennaalbiere.

5 N'yaab bà n yíe bε, cenge men, Uwien gènde' binib bà yé bijiinb uñendun wuu ni ηɔ bε rí li yé bifáadεnb mitekjim bo, kí li yé Uwien ya bεl ya faajib. U lá pũon' kí ye u li de lε binib bà yíe wɔ nnɔ nε.

6 Ama ninbi yih bijiinb fennm nε, kí boh bifáadεnb. Bi lε ba wɔbndeh nε kí taah nε kí jondeh tibuur-i? Na yé bεn bifáadεnb-i?

7 Ben ne ɲa saah *Yesu ya yel-ii? Li ya yeŋaani ne ɲa cère' ni yé Uwien yaab-ii?*

8 Tɔ, yiko wà te *Uwien ya gbɔnku ni ki cɛn' u'tɔ nnɔ ye: «Li yíe a'tɔ tɛn a yíe a'ba ma bo.» Ni boh wɔ mɔnmɔnm la, ni teh ná mɔn ne.

9 Ama ni ɲmɔbe igɛngɛnde ní'ni la, ni teh ibiɛre ne. Ne yiko nnɔ li cère be ní biin ne, kimɛ na bon' wɔ.

10 Wà ke boh yiko ya gber ke, ka lá bon' tuba mɔnɔn la, wa bon' yiko ke ne.

11 Kimɛ wà len' ki ye: «La teh naŋmaal nnɔ», wɔn ne liebe' ki len' ki ye: «La ku nil mɔ.» ɲa tien' naŋmaal ama ki nín ku' unil la, ɲa bon' yiko nnɔ ke ne.

12 Li lienh mɛn, kí li sɔnh tɛn binib bá Uwien li bu be tibuur yiko wà cèreh binib ñɛh ibiɛre ya yonbt ni nnɔ bo.

13 Kimɛ wà ɲa muɔh cɛcɛkm la, Uwien mɔ li bu wɔ tibuur, ka ní muɔ wɔ cɛcɛkm. Ama wà muɔh micɛcɛkm ɲa jie buur ya daali.

Mitekjim mà ɲa ɲmɔbe tùon ya gber

14 N'yaabɛ, unil len' ki ye u ɲmɔbe mitekjim, ka sɔnh mi'tùon la, u ɲmɔbe kpele-ee? U'tekjim nnɔ li fre kí ɲmien wɔ-ɔɔ?

15 Tɔ, kí lɛ ní'ninje uba bí ní'ninse uba ní li te ka ɲmɔbe wɛngolkaar, ka ɲmɔbe daali ke daali ya jier,

16 ne ní'ni uba ní jí ní tɔke be kí ye: «Ní'yaam ní li ɲmɛ, tí gole mɛn, kí jí kí gbo,» ka de' be ná pɛre' be la, ní ɲmɔbe kpele-ee?

17 Nnɔ ne mitekjim mà mɔ ɲa sɔnh tuonl la, mí yé fɛnm ne.

18 Tɔ, uba li ye: «Uba ɲmɔbe mitekjim, ne utɔ sɔnh itùon.» N'mɔ li jiiin' udaan kí ye: «Laan wuɔn nni a'tekjim mà ɲa sɔnh tùon nnɔ, ɲɔ min ya tùon ní wuɔn ɲɛ kí ye n ɲmɔbe mitekjim.»

19 A teke' ki jin' ki ye Uwien te uba ne. A tien' ní mɔn ne. A nín li ben kí ye isɛnpol mɔ teke' ki jin', ne ki te bujɛwaancienbu ni.

20 Uɔr sin, a yíe ní wuɔn ɲɛ kí ye mitekjim mà ɲa sɔnh tùon la, mí yé fɛnm ne-ɛɛ?

21 Tí'yaaje *Abraham ya tùon bo ne Uwien là ye u yé ugbɛmɔndaan ki cuube u'saan, kimɛ u là tuo' Uwien ya ñɔbu bó ne ki taa' u'biɛ *Isaak wɔ ní tien lituɔrɔl liponpuol bo.

22 A laa'-aa! U là ɲmɔbe mitekjim ne ki sɔnh mi'tùon mɔ. U'tùon nnɔ ne wuɔn' kí ye u teke' Uwien ki jin' imɔn.

23 Ní tien' tɛn ná là kele' *Uwien ya gbɔnku ni ne. Ní kele' ki ye: «*Abraham teke' Uwien ki jin', nen bo ne Uwien là bù' wɔ ugbɛmɔndaan,» kí yin' wɔ u'ɔ.

24 Ní laa'-aa! Itùon bo ne Uwien bùh unisaal ugbɛmɔndaan, na yé mitekjim baba bo ne.

25 Nnɔ ne Lahab wà là yé ujenkpend nnɔ teke' Sosuwe ya tondb kucɛnku, kí tɔke' be kí ye be ní taa usɛnpaanke kí liebe kí kun. Nen bo ne Uwien bù' wɔ ugbɛmɔndaan.

26 Tɔ, tigbenɛnt ɲa ɲmɔbe fuorku la, tù kpo' ma nnɔ, nnɔ ne mitekjim mà mɔ ɲa ɲmɔbe tùon la, mí mɔ kpo' ne.

3

Li coh mɛn ní'len

1 N'yaabɛ, la li nuunh mɛn ní'ke ní li yé biwɔnwɔknb, kimɛ ní ben kí ye Uwien li bu tɛn bí bá wɔknh nnɔ tibuur nè ní li faa kí cɛn binitɔb ke.

2 Kimɛ tí'ke biih isɛn yá yɛbe ní ne. Unil lienh ka tũreh kí biih la, wɔn ne mɔn kí tí gben', kí li fre kí cuo u'ba.

* 2:7 Migbiirm miɛ ya ciim te bolm mile bo ne: *Ben ne ɲa saah *Yesu ya yel-ii?* Bii ben ne ɲa saah liyeŋaani là Uwien de' ne lɛ nnɔ-ɔɔ?

³ Ti kuəndeh itaan ya ŋuən ni mugbiemu, yí rí li ciih ti'ŋuən bó ŋə tí li freh ki pekreh yí nɛ.

⁴ Liike mɛn, iŋɛrcien yebe ki kɔpɛ ma bo. Ama kutafaabiiku fii' ki tureh yí la, biŋɛrkurb taah tiŋɛkurlɛnbɛnt tã ki kùreh yí, ki cèreh í joh bi yíe ná bó nno waa nɛ.

⁵ Nno nɛ lilɛnl mə yé nibonwawaann tigbɛnɛnt bo, ama lí nín wəngɛh lí'ba ki gbiekeh tibont tã yebe ni nɛ. Liike mɛn, kimukuənk li fre kí cère lifuəciɛnl rí teke umu.

⁶ Tə, lilɛnl mə te tɛn umu nɛ, ki yé mibiɛrm kɛ ŋɛh ná saan ki te ti'gbɛnɛnt bo. Lí kuəndeh ti'gbɛnɛnt kɛ tɔjəknt, nɛ ki wíndeh ti'fuobm kɛ. Lilɛnl ya mu nno naan umu wã ŋa rí kpiin nno ya mu nɛ.

⁷ Unisaal freh ki lɛreh ki coh kumuəku ni ya wɛnt kɛ ya bol nin inuən kɛ ya bol nin tiwɛnt tã fuunh kubɛnku bo kɛ ya bol nin ijɛn kɛ ya bol ki dieh.

⁸ Ama lilɛnl lɛn, uba ŋa rí fre kí cuo lè, lí lɛbreh ni'kɛ bó nɛ, ki bre tɛn tiləbr, ki kuuleh.

⁹ Ti taah lilɛnl nɛ ki pèkeh Baa Yonbdaan, ki liebe' ki taah lɛn nɛ ki wiɛnh binib bã wən Yonbdaan Uwien ŋɛn' bɛ, bi naan wə nno miŋum.

¹⁰ Buŋəbaabu búa pèkeh wən Yonbdaan Uwien nno, bun nɛ liebe' ki wiɛnh binib mə miŋum. N'yaabɛ, na mən nɛ rí li te nno.

¹¹ Liŋunbunl liba lí fre kí bunge uŋunbúnun uba ni miŋunm mə ŋmɛ nin mə lɛlke nba bo-oo?

¹² N'yaabɛ, bukenkenbu lí fre kí lùon isaan-ii*? Bii isiin yã bi taah i'bii ki ŋɛh fɛn nno lí fre kí lùon ikɛnkɛn-ii? Nno nɛ liŋunbunl liba mə ŋa rí fre kí bunge miŋunm mə lɛlke nin mə ŋmɛ nba bo.

Miyɛnfuom mə ŋɛn' paaki bó

¹³ Unil te ni'ni ki ŋməbe miyɛnfuom nin mibɛnm la, wə rí cère u'tetɛmənəmən rí wuən kí ye u ŋməbe mɛ, kí lí ŋməbe lifɛsəngl, kí lí ŋməbe miyɛnfuom u'tuən kɛ ni.

¹⁴ Ama iponponbbiere yebe ni'fɛl ni, nɛ ni ŋməbe kunaniɛrku təb bo la, la pèkeh mɛn ni'ba ki nɛndɛh ki teh ni yé bigbɛməndɛnb.

¹⁵ Mí ya yɛnfuom ya bol ŋa ŋɛn' paaki bó, ama mí yé uŋɛndun nin unisaal ya yɛnfuom nɛ, ki tonde' kí yé usɛnpol yaam.

¹⁶ Kímɛ iponponbe nin kunaniɛrku te ná saan la, fɛnfɛnm nin itùonbiɛɛ kɛ ya bol mə te nɛn nɛ.

¹⁷ Ama miyɛnfuom mə ŋɛn' paaki bó nno, ŋa ŋməbe jəknt, nɛ ki diɛnh uyɛnduən, kí cèreh kuŋətaaku te, kí cèreh unil muəh u'tə micɛɛkɛm, kí sənɛh itùonmənəmən. Mí ya yɛnfuom ŋa ŋməbe gɛngɛnde, ka cèreh nil yé ŋuən ilele ya nil mə.

¹⁸ Bã nuunh binib ya yɛnm rí lí də nno, bi sənɛh uyɛnduən ya tùon nɛ, nɛ bi'tùon nno cèreh binib teh ná cuube Uwien ya nun bó.

4

Uŋɛndun ya jə yé Uwien ya nɛnnɛnd nɛ

¹ Ifɛnfɛndɛ nin ikənkən ŋɛn' la ni'ni? I ŋɛn' iyɛnmaalbiere yã te ni'fɛl ni kí jɛndɛh nɛ nno ni nɛ.

² Ni'nun mən tibont bo, ama na rí fre kí lɛ tū. Ni ŋməbe iponponbe kí kuuleh ni'təb; nin nɛn kɛ na lɛnh niba. Nɛn nɛ cère' ni findeh, kí kənɛh tijɛ. Na ŋməbe niba, kímɛ na miɛh Wien.

* 3:12 Bi lɛbre' liŋəbnl lá kí ye isaan nno; lí kele' Grekmbɛ ya lɛnm ní kí Olifi yã bii nɛ.

³ Ni mieh mənən la, na lenh, kime ni'yenmaale ɲa mən. Ni mieh ki nuunh ní li teh ni'yenm yíe ná nɛ.

⁴ Ni yé binib bà ɲa cuube Uwien saan nɛ. Na bɛn ki ye unil yíe uɲɛndun la, u yé Uwien ya nɛnnɛnd nɛ-ɛɛ? Wà nuunh wə ní jɔre nin uɲɛndun la, u kpɛndeh Uwien ya nɛnnɛnd nɛ.

⁵ Bii ni maaleh ki teh ná kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien ɲa sè u'Fuoñaanm mà te ti'ni nnɔ bo nnɔ» yé fɛnm nɛ-ɛɛ?

⁶ Ama Uwien juoke' tɛ ki tí gbien', kime ní kele' u'gbɔnku ni ki ye: «Uwien nɛn bà ɲmɔbe tigbengt, ama u teh bà jiiindeh bi'ba tingi tinimànt.»

⁷ Li boh mɛn Uwien, kí tuobe usenpol nin tijer ɲɔ wə ní sɛn kí jɛnde ni'saan.

⁸ Nɛkn mɛn Uwien, u'mə li nɛkn nɛ. Bibierɛnɛ, tɔɔre mɛn ni'ba. Ninbi iɲuɔn ilele ya nibɛ, wende mɛn ni'fɛl.

⁹ Bende mɛn kí ye ni te micɛɛkm ni, kí li muɔh ikumuɔ. Cère mɛn ni'laar ní kpɛnde imuɔ, kí cère ni'yensonge mɔ ní kpɛnde uyɛnsaa.

¹⁰ Jiin mɛn ni'ba tingi Yonbdaan Uwien ya nun bó, ɲɔ wə ní kpɛke nɛ.

La buh mɛn tɔb buur

¹¹ N'yaabɛ, la lienh mɛn tɔb bo fɛnfɛnm. Unil lienh u'tɔ bo fɛnfɛnm bii u biindeh wə la, u lienh yiko bo nɛ fɛnfɛnm ki teh wa mən. Unil ye yiko ɲa mən la, wa ji boh wə, ama u nuunh wə ní lèbre wə kí tien wən yíe ma bo nɛ.

¹² Uwien baba nɛ dienh *yiko, ki yé wà buh tibuur. Wən nɛ li fre kí ɲmien unil, kí liɛbe kí fre kí ku wə mɔ. Sin, unilɔ, a yé ɲmɛ nɛ ki biindeh a'tɔ?

La ɲmɔbe mɛn gbengt

¹³ Cenge mɛn fɛnfɛnnɔ, ninbi bà lienh ki teh: «Dinnɔ bii wenli, ti li jo wuu ya du ni, kí tí tien libinl liba, kí tien ukpenkpɛnde kí lɛ kpɛle nnɔ.»

¹⁴ Na bɛn ná li wun tu nɛ? Ni'miel yé ba? Ni naan ligunl nɛ. Lí lu' la, na ní wuɔke nɛ lɛ ní pɔk kí gben.

¹⁵ Ni bi li lienh ki teh: «Yonbdaan Uwien yíe ki cère' ti fuobe la, ti li tien nie nin nie nɔ nɛ.»

¹⁶ Ama fɛnfɛnnɔ ni ɲmɔbe tigbengt nɛ ki wəngɛh ni'ba. Tu ya gbengt ya bol ɲa mən.

¹⁷ Nɛn bo, unil bɛn mimənm ya tienm, ka teh mè la, u tien' ibiere nɛ.

5

Ni bre bifáadenb bo

¹ Cenge mɛn fɛnfɛnnɔ, ninbi bifáadenbɛ: muɔ mɛn kí kpɛnde micɛɛkm mà lá li tu nɛ nnɔ bo.

² Ni'faal yon'-a! Likuotuul mɔ mən' ni'kpelcɛr-a!

³ Ni'ɲɔkm nin ni'like ya kur kɔn' itɛnmón ɲɔ. I ya tɛnmón nɛ li cère bɛ ní biin nɛ. I li ɲmən nɛ tɛn umu nɛ. Uɲɛndun bɛnh wù ní gben nɛ, nin nɛn kɛ ni kùleh lifaal ki cokndeh.

⁴ Liike mɛn, bitonsɔnb bà taan' ni'kpàan ni ya jier, ɲɔ ni yíe' ka pèn' bɛ bi'paaku kɛ nnɔ muɔh ku'bo. Nɛ bi'muɔ nnɔ lu' Yonbdaan Uwien, mituɔm kɛ ya daan ya tubl ni.

⁵ Ni te liwiɛl ni nɛ uɲɛndun wuu ni, ki teh ná sɔnge ni'yenm, ki jinh ki gbengreh tɛn bi jindeh tiwɛnt tà tù ní gbenge bɛ ní kù.

⁶ Ni biin' binib bà ɲa bii' niba ki ku' bɛ, ba kɔn' bi'ba bo.

Kuminku nin ikaare ya gber

⁷ N'yaabe, li ηmabe men kuminku kί tί baa Yonbdaan ya baam. Liike men, ukpaal ηmabe kuminku kua ya bol. U tί rί gu uyo wà u'kpaabu ya jier li tien mòmòm nε kί cin utekpiek kί tί baa utefrke.

⁸ Ni'mò rί taa men kuminku, kί li faakreh ni'ba, kimε uyo wà Yonbdaan li baa ní nnò nek'n' ní ηò!

⁹ N'yaabe, la pò men tób bo, ηò Uwien la lá bu nε buur. Liike men, wà li bu tibuur nnò baa' kί ghen'-a!

¹⁰ N'yaabe, li tòkreh men Uwien ya ñbonsoknb bà là len' Yonbdaan ya yel bo nnò ya jend nin bi'minku.

¹¹ Ti lienh binib bà ηmabe kuminku ijend ni kί tί ghen' nnò bo nε kί teh Yonbdaan ya mòm te bi'bo. Ni cii' Sòb là ηmabe kuminku kua ya bol, kί ben Yonbdaan là tien' nà kί de' wò ijend nnò ya ghenm. Kimε Yonbdaan ηmabe lifesongl kί gbien', kί muoh binib micεεkm.

¹² N'yaabe, nibonn kε ni, la pole men taaku, kί niireh nin tink, kί la pole bonn niba nin nitònn. Nen bo, ni len' kί ye: «Nì te nnò la, nε rί li te nnò,» ni tί ye: «Na te nnò la, nì la li te nnò», ηò ni la lu Uwien ya buur ni.

Li kàareh men ki dienh biwienb

¹³ Ni'ni uba te ijend ni la, wò rί li kàareh. Ni'ni uba ηmabe uyensonge la, wò rί li geh iyuon kί dondeh Uwien.

¹⁴ Ni'ni uba bun la, wò rί yin Kristo ya taanl ya cienb, bε rί kàare kί de wò, kί taa mikpòm kί fanfaan wò Yonbdaan ya yel bo.

¹⁵ Bi kàare' nin mitekjim la, Yonbdaan li cère uwien nnò rί faake, kί cère wò rί fii. U tien' ibiere mòm la, u li fère wò yí.

¹⁶ Nen bo, li tókeh men tób ni'tùonbiεε, kί li kàareh kί dienh tób, ηò Uwien rί de nε laanfε, kimε ugbemòndaan ya kaare ηmabe mituòm kί gbien'.

¹⁷ *Eli là yé unisaal ten tinbi nε, kί kàare' nin inunmón kί ye taa la nii. Nε taa ηa tuore' tink bo haali ibin ita nin inmaale iluob.

¹⁸ U tί liebe' kί kàare', nε Uwien cère utaa nii', kitink songe' nε tijier tien'.

¹⁹ N'yaabe, ni'ni uba tùre' tigbemònt ya sen ηò uta jiin' wò ní la,

²⁰ udaan rί li ben kί ye: «Unil jiin' ubierdaan wà tùre' tigbemònt ya sen la, u ηmien' udaan nε, kί li cère Uwien rί fère ibiere i yεbe.»

Kugbɔnkpiεku kua Pier kele' kù nnɔ Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Pier yé Yesu Kristo ya tond nε. U kele' kugbɔnku kuu ki de' Kristo yaab bà te Asi ya tinfenm ni nnɔ. Bi jènde' be ki gbien' kime bi teke' Kristo ki jin' (1:1; 2:11). Nεn bo nε Pier kele' kugbɔnku kuu wɔ rí saake bi'gbenent kí tore be bi'tekjim nin bi'dendenl ni.

U ye Yesu Kristo ya mεkrm bitenkpiib ni nnɔ nε yé lidendenl nnɔ. Len nε cεreh binib tuonh isuk nin bi teh be fenfenm wà nnɔ ten Yesu. U tɔke' be ki ye be rí tekn Yesu Kristo ya taal ni.

Iyonbe yà ya cεnbaambe nà yé Kristo yaab nin bipiib bà ya ciεb nà yé Kristo yaab ben wɔn, bi'tetem nε li cεre binitɔb rí bende mitekjim yé nibonn nà. Mí ya tetem nε wɔngeh bà nà yé Kristo yaab ki teh Kristo yaab nà n̄mabe biil.

Ifuonde

¹ Min Pier, n yé *Yesu Kristo ya tond nε. N kieh kugbɔnku kuu rí de ninbi bà Uwien gènde' nε ni yere' ki te Pont nin Galasi nin Kapadosi nin Asi nin Bitini ya tinfenm ni, ki yé bicεnb ni' bɔ nnɔ nε.

² Baa Uwien là bobn' ki gènde' nε haali uyoyo ní li yé u'yaab *Mifuoñaanm bo, kí li boh *Yesu Kristo n̄ u'sεm rí sɔkre kí lùore nε nε. Uwien rí juoke nε kí gbien, kí de nε uyenduɔn mɔ kí gbien.

Uwien muɔ' te micεckm ki ηmien' te

³ Tí p̄ke mεn Uwien tí Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. U'nimɔnciεnt bo nε u cεre' tí maa' kí lere' kí n̄ *Yesu Kristo ya mεkrm bitenkpiib ni bo, n̄ tí li n̄mabe lidendenl là n̄ n̄mabe juorm,

⁴ kí lε lifaal là mɔn, ka rí saa, jɔknt mɔ n̄ rí kɔ lè. U bonde' lifaal nnɔ kí ble' nε paaki bó nε.

⁵ Nε kí n̄ mitekjim bo Uwien gu nε nin u'tuɔm, kí gu ufɔforyo, uyo wà u li wuɔn upaan bo kí ye ni ηmere'.

⁶ Nεn bo nε ni poknh. Ní yé mibiikm ke ya bol saah ni'yεnm fenfenno mɔnɔn la, mibiikm nnɔ n̄ rí wuɔke.

⁷ Mεn nε wɔngeh kí teh ní n̄mabe mitekjim mɔnmɔnm bii na n̄mabe. Mif̄ɔkm yé nibonn nà n̄ rí lí tuu kí te nε. Ama bi dondeh m̄ nε kí bende m̄ mɔn bii ma mɔn-i. Ní'tekjim nnɔ cεn' mif̄ɔkm. Ní'tekjim nnɔ bo nε, lidaali là *Yesu Kristo lí n̄ n̄ u'ba upaan bo nnɔ, ní lí n̄mabe kupenpeku nin ukpieke nin lisel.

⁸ Wɔn wà na laa' wɔ, kí yíe wɔ, kí teke' wɔ kí jin' ka laan lí biε kí laa' wɔ. Nεn bo nε ní te uyensɔngciεn wà ta ben tí lí taa in̄ɔbon yà kí tɔke u'gber nnɔ ní kí poknh.

⁹ Nnɔ nε ní laa' nà bo ní teke' *Yesu kí jin'. Nεn sí: ní'ηmienm.

¹⁰ *Uwien ya n̄ɔbonsɔknb là tùɔre' kí fiin' m̄ ηmienm bugben ya gber, nε kí sɔkn' nε Uwien bonde' wɔ rí de nε bupaabu bùa nnɔ ya gber.

¹¹ Bì là fiin' be rí bende Kristo ya Fuoñaanm te bi' ní kí tɔke' be nà ke nnɔ lí tien uyo wà nin ní lí tien ma bo nε. Mí là juɔ' kí tɔke' be Kristo lá lí jí ijend yà nin ní ya puoli bó u lí lε ukpieke wà nnɔ ya gber nε.

¹² Uwien là kpiire' kí tɔke' biñɔbonsɔknb nnɔ kí ye tigber nnɔ n̄ yé ben nin bi'yul yaar, tù yé bí sɔkndeh tù ninbi bà nnɔ yaar nε. Fenfenno bà tɔkeh

tigbɛmɔnmɔnt nno nɛ tɔkɛ' nɛ tigbɛr nno kɪ nɛ *Mifuoŋaanm ya tuɔm bo. Uwien nɛ cɛrɛ' *Mifuoŋaanm nno nɛn' paaki bɔ ki jire' nɪ. U'tondb mɔnɔn ya nun mɔn bɛ rɪ bɛndɛ tigbɛr nno ya tingi nɛ.

Li ŋmɔbe mɛn mitetɛmɔnmɔnm

13 Nɛn bo, bonde mɛn kɪ li gu, kɪ li co ni'ba, kɪ li ŋmɔbe lidɛndɛn kɪ tɪ gben kɪ ye ni li lɛ bupaabu lidaali lɔ *Yesu Kristo li nɛn u'ba upaan bo nno.

14 Ni yɛ binib bɔ boh Uwien ma nno, ji rɪ dɔan mɛn na laan lɔ bɛn Wien ŋɔ ki teh tibont tɔ ni'ɛnm yie ma bo nno.

15 Ama ni la li ŋmɔbe jɔknt ni'tetɛm kɛ ni kime Uwien wɔ yin' nɛ nno ŋa ŋmɔbe jɔknt,

16 kime nɪ kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Li yɛ mɛn biŋaanb, kime u yɛ uŋaan nɛ.»

17 Ni'kaare ni, ni yih Uwien wɔ ŋa gɛndɛh, ki buh unil kɛ u'tuon kpɛ ma bo ni'Baa ma nno, li ŋmɔbe mɛn mitetɛm mɔ wɔngɛh ki teh ni boh Uwien uyo wɔ ni laan tɛ kitink kɛ bo nɔ.

18 Ni li bɛn kɪ ye Uwien ŋa taa' tibont tɔ ŋa li tuu ki tɛ tɛn ilikɛ ya kur bii miŋɔkm nɛ ki dɛ' nɛ ki wiɛ', ki nɛn' nɛ ni lɔ guɔrɛ' ni'yaajɛb ya fuobm mɔ, ma ŋmɔbe mɪ kunh nɔ bɔ nno ni.

19 Ama u taa' Kristo ya sɛm mɔ mɔn ki cɛn' nibonn kɛ tɛn kipebuk kɔ ya niba saan ŋa gbɛ, ka ŋmɔbe jɔknt nɛ ki dɛ' nɛ ki wiɛ'.

20 Uwien lɔ gɛndɛ' wɔ ki laa' wɔ laan nɛn' unɛndun, nɛ ki cɛrɛ' ninbi bo, u taa' u'ba ki wuɔn' idɛnfɔkɛ yie nɔ.

21 Wɔn bo nɛ ni teke' Uwien wɔ mɛkrɛ' wɔ bitenkpiib ni, ki kpiɛkɛ' wɔ nno ki jin'. Nɛn bo nɛ ni teke' Uwien ki jin', ki ŋmɔbe u'bo lidɛndɛn.

22 Ni pɛ tigbɛmɔnt bo ma nno nɛ cɛrɛ' na ŋmɔbe jɔknt. Nɛn bo, nɪ li yie tɔb imɔnmɔn tɛn ninjɛb yie tɔb ma bo. Tuɔrɛ mɛn kɪ li yie tɔb nin ni'fɛl kɛ.

23 Uwien ya gbɛr nɛ cɛrɛ' ni maa' ki lɛrɛ'. Tigbɛr nno ŋa tɛ tɛn nibonn nɔ li saa, tɔ tuu ki tɛ nɛ ki dienh limiɛl.

24 Ni kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Nisaal kɛ nisaal tɛ tɛn timuɔr nɛ,

nɛ nɔ kɛ yɛ u'bo ukpiɛkɛ nno

tɛ tɛn mimɔpuum.

Timuɔr kuɔrɛh nɛ tu'puum sokrɛh.

25 Ama Yonbdaan ya gbɛr tun tuu ki tɛ uyo kɛ nɛ. Tigbɛr nno tun si: bi tɔkɛ' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tɔ nno.»

2

1 Nɛn bo, dɔan mɛn mibiɛrm kɛ ya bol nin milɛrkjim kɛ ya bol, ki la ŋmɔbe ŋuon ilɛlɛ, ki la ŋmɔbe nunfɔkɛ, ki la liɛnh ki saah tɔb.

2 Li febnh mɛn Uwien ya gbɛr bo tɛn kicɛnfɛndk febnh ma libiil bo. Uwien ya gbɛr tɛ tɛn mibiim mɔ mɔn nɛ, kɪ li cɛrɛ nɪ kpɛrɛ ki lɛ limiɛl Uwien saan,

3 kime ni laa' Yonbdaan ŋmɔbe tinimɔnt ma bo.

Kristo tɛ tɛn litɛn lɛ ki co Uwien ya duku

4 Nɛkn mɛn Yonbdaan saan. U tɛ tɛn litɛn lɔ fuobɛ nɛ. Binib wiɛ' lɛ, nɛ Uwien gɛndɛ' lɛ, li yɛ u'bo nibonmɔnn.

5 Ni'mɔ tɛ tɛn itɛn yɔ fuobɛ nɛ. Nɛn bo, cɛrɛ mɛn Uwien rɪ taa nɛ kɪ mɛ *Mifuoŋaanm ya duku. Ni li yɛ licɛkl lɔ Uwien gɛndɛ' lɛ ki tien' bitɔtuarkaab, kɪ li teh ituɔrɛ ki dienh wɔ tɛn *Mifuoŋaanm ye ma bo, nɛ *Yesu Kristo bo, u li tuo ituɔrɛ nno.

6 Kime nɪ kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Liikɛ mɛn, n gɛndɛ' litɛn lɔ yɛ n'bo nibonmɔnn,

ki tien' litenl là co kuduku,
 ki ble' Siyɔn ya du ni,
 wà kɛ du li'bo la, fɛ ɲa ní ji wɔ.»

⁷ Ninbi bà teke' ki jin' nnɔ,
 litenl nnɔ yé ni'bo nibonmònn nɛ.
 Ama bà ɲa teke' ki jin' nnɔ bo nɛ ní kɛle' ki ye:
 «Litenl là bidumɛb wie' lè nnɔ,
 len lá tien' litenkpiekl là co kuduku,

⁸ ki yé litenl là binib li lɛkeh li'bo,
 ki yé litenl là li gbòbreh binib mɔ.»
 Bi li lɛkeh li'bo, kimɛ ba tuo' Uwien ya gbɛr,
 nɛ Uwien sien' bɛ nnɔ.

⁹ Ama ninbi yé libol là Uwien gènde' lè nɛ,
 ki yé wɔn ubercien ya tɔtuɔrkaab,
 ki yé linibol là te ki de' wɔn baba,
 ki yé u'nib.
 U gènde' nɛ, ní li kpaandeh u sɔn' itùonciɛn yà nnɔ nɛ.
 Wɔn nɛ ñɛn' nɛ licínñunl ni,
 ki kuon' nɛ u'wenwenku kùa ɲmɔbe kuñtuɔrku nnɔ ni.

¹⁰ Uyo uba na là yé Uwien ya nib,
 ama fɛnfennɔ ni ji yé u'yaab nɛ,
 na là yé u muɔ' binib bà micɛɛkm nnɔ,
 ama fɛnfennɔ ni ji yé u muɔ' binib bà micɛɛkm nɛ.

Li ɲmɔbe mɛn mitetem mà wɔngɛh ki teh ni yé Uwien ya nib

¹¹ N'jɔtiebɛ, ni yé bicɛnb nɛ kitink kɛ bo ki gèbreh. Nɛn bo nɛ n sureh nɛ ní li coh ni'ba unisaal ya yɛnm pɛ tibont tà bo, tù piendeh wɔ u la tien' Uwien yíe nà nnɔ bo.

¹² Ní li ɲmɔbe mitetemɔnmɔnm bà ɲa pɛ Wien bo ya nun bó, ɲɔ ní yé bi lienh ki saah nɛ isɛn iba ni ki teh ni teh nà bre mɔnɔn la, bɛ ní lɛ ni'tuonmɔnmɔn kɛ pɛke Uwien u li baa lidaali là.

¹³ Yonbdaan bo, ní li blinh ni'yul udu ya cienb kɛ cienb ya nun bó. Ben si: ubercien, wɔn nɛ ɲmɔbe ticiɛnt u' du ya nib kɛ bo,

¹⁴ nin u kàan' binib bà idu ni bɛ ní li likeh yí, kɛ li diɛh bà teh ibiɛre ya tub, kɛ li pɛkeh bà teh nà mɔn nnɔ.

¹⁵ Uwien yíe nà si: ní li teh nà mɔn, ɲɔ nɛn bo, bà yé ijɔr, ka bɛn niba nnɔ la fre kí yàare ñɔbu.

¹⁶ Li yé mɛn binib bà si bi'ba. Ni la dule nɛn bo kí li teh nà bre. Ama ní li fuobe ní kpe Uwien ya tonsɔnb ní li fuobe ma bo.

¹⁷ Li diɛnh mɛn unil kɛ lisel, kí li yíe ni'tɔb bà teke' Kristo ki jin', kí li boh Uwien, kí li diɛnh ubercien lisel.

Tɛkn mɛn Yesu Kristo ya taal ni

¹⁸ Bitonsɔnbɛ, ní li blinh ni'yul ni'cɛnbaambɛ ya nun bó, kí tuɔre kí li fɛngɛ bɛ. Na yé ní li teh nnɔ cɛnbaambɛ bà yé binimònb, kí dingɛ baba nɛ, ní li teh nnɔ bà mɔ ya gbɛr faa.

¹⁹ Kimɛ unil ɲa bii' niba ɲɔ bi jèndeh wɔ, u jin' kuminku Uwien bo, ki tuo' ijɛnd nnɔ la, ní yé nibonn nà mɔn nɛ.

²⁰ Ni tien' nà bre ɲɔ bi jèndeh nɛ, ni tuo' ijɛnd nnɔ la, ni ɲmɔbe ku lɛ pɛnpɛku-u? Ama ni tien' nà mɔn ɲɔ bi jèndeh nɛ ní mɛnde' ki tuo' ijɛnd nnɔ la, nɛn nɛ yé nà mɔn Uwien ya nun bó,

²¹ kimɛ Uwien yin' nɛ ní sɔn nà níno. Kristo mɔ jènde' ni'bo nnɔ nɛ. U tien' nnɔ ɲɔ ni'mɔ ní tɛkn u'taal ni nɛ.

22 Wɔn ɲa tien' biere, tonnenku mɔ ɲa ɲen' u'ɲabu ni fiebu.

23 Bi suke' wɔ, wa jiin', ki jɛnde' wɔ, wa taa' jɛr, ama u taa' u'ba ki ɲukn' wɔ buh tibuur tu'donbɔ ya nuɔ ni nɛ.

24 Wɔn bugben nɛ taa' u'tiema gbɛnɛnt ki teke' ti'biere udɔpɔnɔn bo, ɲo ibiere ji la ɲmɔbe ti'bo tuɔm, ɲo ti lɛ mifuobm mɔ cuube. U ya jɛnd ya gbɛn nɛ cɛre' ni laa' laanfɛ.

25 Imɔn, ni lɔ te tɛn ipe yɔ cuon' ki yebre' nɛ, ama fɛnfɛnno ni liebe' ni wɔ kpaaɲ nɛ, ki gu nɛ nno saan.

3

Bijɛb nin bi'puob li fuobe ma bo bi'dencɛn ni

1 Bipiibe, ni'mɔ rɪ li blinh ni'yul ni'ciɛb ya nun bɔ, ɲo bi'ni biba ɲa teke' Uwien ya gber ki jin' mɔnɔn la, ki nɛ bi'puob ya tetem bo, bɛ rɪ teke tɔ ki ji, kɪ lɛ ba tɔke' bɛ gber,

2 kime bi li lɛ ni'tetem wien ma bo, ki ɲmɔbe mibom.

3 Ni la tuuke gbɛnɛnt ya mɔnbe bo, ki findɛh tiyur ki gbiekeh, ki fɛndɛh ni'ba nin miɲɔkm ya jɛfɛnbont, ki guoh tikpɛlɛr tɔ ɲmɔbe kuɲuɔrku.

4 Ama cɛre mɛn ni'mɔnbe rɪ li te ni'fɛl bo, ni li ɲmɔbe liyɛnguɔl, kɪ li te suoɔ. Nɛn nɛ yɛ umɔnbe wɔ ɲa rɪ winde, ki mɔn Uwien ya nun bɔ cɛɛn.

5 Nno nɛ uyo bo ya piib bɔ lɔ yɛ Uwien ya nib, kɪ du u'bo nno, lɔ ɲmɔbe u ya mɔnbe nɛ, kime bi lɔ blinh bi'yul bi'ciɛb ya nun bɔ nɛ

6 tɛn Sara. Sara lɔ boh *Abraham nɛ, ki yih wɔ u'cɛnbaa. Ni teh nɔ mɔn ka cɛrɛh niba coh nɛ jɛwaanbu la, ni yɛ wɔn Sara ya bunu nɛ.

7 Piiciɛbɛ, ni'mɔ rɪ li fuobe nin bi'puob nin miyɛnfuom, kɪ li bɛn ki ye ba ɲmɔbe tuɔm. Li selndɛh bɛ mɛn, kime ninbi nin bɛn kɛ li taan' kɪ lɛ Uwien ya paabu nɛ. Bun si: limiel lɔ ɲa ɲmɔbe gbɛnm. Ni teh nno la, niba ɲa rɪ pien ni'kaare.

Li teh mɛn nɔ mɔn

8 N li len nɔ kɪ fɔre si: ni'kɛ rɪ li ɲmɔbe iyɛnmaalbaabe, kɪ li muɔh tɔb micɛɛckm, kɪ li yɛ tɔb tɛn ninjieɔ yɛ tɔb ma bo, kɪ li ɲmɔbe tinimɔnt tɔb bo, kɪ li jiindɛh ni'ba tingi.

9 Ni la tien biɛrm kɪ tu wɔ tien' nɛ mibiɛrm lifɛnl, kɪ la suke kɪ jiin wɔ suke' nɛ. Ni li teh nɔ si: ni li miɛh Uwien ya mɔnm kɪ diɛnh udaan, kime Uwien yin' nɛ ni li teh nɛn nɛ, ɲo ninbi nin ni'yul rɪ lɛ Uwien ya mɔnm.

10 Kime ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Wɔ yɛ wɔ rɪ li fuobe kɪ li te liwiɛl ni idaɛn kɛ la,

wɔ rɪ li coh u'lenl,

ki la cɛre tonnenku rɪ li ɲɛh u'ɲabu ni,

11 kɪ dɔan nɔ bre,

kɪ li teh nɔ mɔn,

kɪ li nuunh uɲɔkpaan nin inunmɔn.

12 Kime Yonbdaan ya nun cɛ bigbɛmɔndɛnb bo,

nɛ u gbɛ itub ki cengeh bi'kaare bɔ.

Ama bɔ teh nɔ bre nno wɔn,

u bulnh bɛn ibuɔn nɛ.»

13 Ni'nun mɔn ni li teh nɔ mɔn la, ɲmɛ li tien nɛ nɔ bre?

14 Ni tɪ baa' bɛ rɪ jɛnde nɛ, ni teh nɔ mɔn ma nno bo mɔnɔn la, li te mɛn uyɛnɔnge ni. La fɛnge mɛn nib, kɪ la cɛre ni'yɛnm rɪ saa.

15 Ama li diɛnh mɛn Kristo lisel ni'fɛl ni, kime wɔn nɛ yɛ Yonbdaan. Li bondeh mɛn ni'ba uyo kɛ unil niire' nɛ ni'dɛndɛnl ya tingi la, ni fre kɪ jiin udaan.

16 Ama ní li jindeh nin liyenguol nin mibom. Li ñmabe men iyenmaalmənmən, ño bà lienh ki saah ne isen iba ni, kí ñe ni yé Kristo yaab, ki ñmabe mitetemənmənm mā nnə bo nnə ní ji ife.

17 Ní yé Uwien ya yiem bo ne ni jinh ijend, kime ni teh ná mən ne la, ní mən ki cən' nin ní li teh ná bre ki jinh ijend.

Kristo faake' nin mikuum

18 Kristo nin u'yul kpo' bolm miba kpein ne binib ya biere bo. Wən wà ña tien' ná bre nnə tuo' kí teke' bà teh ná bre ya kuum ki kpo' ño wə ní taa ne kí baa Uwien saan. Bi ku' u'nisaalgbenent ama *Mifuoñaanm cère' u mekre' ki fuobe.

19 Mí cère' u jon' ki tí təkə' bitenkpiib bà lùo ki te lipekl ni nnə mənən tigbəmənəmənt.

20 Bən si: binib bà là yíe' Uwien ya ñabu bó uyo bo nnə, uyo wà Uwien là duən' u'yenm ki cère' ní wuəke' nnə ne. U là duən' u'yenm uyo wà Nowe là te ki teh buñercienbu nnə ne. Binikàankaab ne là kən' buñerbu nnə ki ñmère' kí ñe miñunm bo. Bi'ke là te biniin ne.

21 Miñunm nnə yé uñunsii wà ñmiendeh ne fənfenno wuə nə ya nennənku ne. Na yé ñunsii wà ñendeh tigbenent ya jəkt, ní yé unil ní taa u'ba kí de Uwien nin iyenmaalmənmən ne. U ya ñunsii ne ñmiendeh kí ñe Yesu Kristo ya mekrm bitenkpiib ni bo.

22 U don' kutaaku bo ki tí kèle' Uwien ya ñəjie bó ki ñmabe mituəm Uwien ya tondb nin ná ke ñmabe tí'cient nin mituəm ke ya bol nnə bo.

4

Ijend ya li tu Kristo yaab

1 Tə, Kristo là tuo' ki jin' ijend u'gben ni. Nən bo, ní'mə ní li ñmabe lifəl ki tuo' kí ji ijend ten wən, kime wà tuo' ki jin' ijend u'gben ni la, wən nin ibiere gbiire' ne.

2 ño uyo wà sien' wə ní li fuobe uñendun wuu ni nnə, wə ní li teh Uwien yie ná, kí daan unisaal fe ná.

3 Uyo uba, ni là teh bà ña pe Wien bo yie ná, ne ní tí wuəke'. Ni là teh lisənsəndl ne, ki teh unisaal fe tibont tà, kí ñuh ki yibeh, ki jinh unifenjin, ki taakeh ki kaah, ki jinh ki ñuh ki yibeh, ki pe ibule bo. Ibule bo ya paanm yé ijuəke ya bonn ne Uwien ya nun bó.

4 Fənfenno, bi laa' na ji tuuke bi'sənsəndkəndkaal nnə bo ma nnə, ne ní jin' be, bi ji sukreh ne.

5 Ama bi li təkə wà bonde' wə ní bu binifuob nin bitenkpiib ke tibuur nnə, bi sən' ná ke.

6 Nən bo ne bi təkə' bitenkpiib mənən tigbəmənəmənt. Bi là kpo' binib ke kpookeh ma bo ne. Bi təkə' be tigbəmənəmənt nnə ño Mifuoñaanm bo be ní li fuobe ten Uwien ne.

Kristo yaab li fuobe ma nin bi'təb

7 Tibont ke ya gbenm nek'n' ní ño! Nən bo, li ñmabe men miyənfuom, kí li coh ni'ba ño kí li freh ki kàareh.

8 Ni li kpie kí li teh ná si: li yie men təb nin ni'fəl ke, kime miyiem cèreh binib fèreh təb ibiere ya yebe ne.

9 Li teknh men təb kucənku ki la ñulnh.

10 Uwien de' unil ke bupaabu jeje ne. Wà ke ní li yé utonsənmənəmən wà taah u laa' bupaabu bùa nnə kí toreh bitəb.

11 Wà ke ye wə́ rí len la, wə́ rí len Uwien ya gber. Wà toreh binib la, wə́ rí li toreh nin Uwien de' wə́ mituəm má nnò. Nèn ne li cère *Yesu Kristo bo be rí pèke Uwien isen ke ni. Wòn ne si ukpíeke nin mituəm uyo ke. Ami.

Bà jèndeh Kristo bo nnò, Uwien ya mənəm te bi'bo

12 N'jotiebe, la cère mən ni te ijendcien yà ni ì sienh ten umu nnò rí cuo ne yòkm. I tu' ne nò nè ñ wuon kí ye ni n̄mòbe mitekjim mənəmən bii na n̄mòbe ne? Nèn bo, ni la li maaleh ki teh n̄ yé nibonlurkaann ne.

13 Ama li poknh mən, kime ninbi nin Kristo ne taan' ki jèndeh, n̄o lidaali là u li n̄en u'kpíeke upaan bo nnò ní li te uyensngcien ni ki poknh.

14 Bi sukreh ne, kime ni yé Kristo yaab la, Uwien ya mənəm te ni'bo, kime *Uwien ya Fuoñaanm má n̄mòbe ukpíeke nnò te ni'bo.

15 Ní'ni uba là cère be rí li jèndeh wə́ kí ye u ku' unil, bii u sun', bii u tien' niba n̄ bre, bii u kən' uba ya gber ni.

16 Ama u yé Kristo yə́ ma nnò ne bi jèndeh wə́ la, u la cère' fe rí cuo wə́, wə́ rí li kpíekreh Uwien bi yih wə́ Kristo yə́ ma nnò bo.

17 Tibuur ya yo baa' n̄o, ne Uwien li kpíe kí bu u'yaab ne. Tò, n̄i yé u cin' nin tinbi bà yé u'yaab la, bà yie' ka teke' u'gbəmənəmònt nnò yaam li t̄i fòre mila bo?

18 N̄i yé:

«Ugbəmòndaan ya n̄m̄erm li faake la, n̄i ji li te mila wà n̄a kpe Wien ya sen, ki yé ubierdaan bo?»

19 Nèn bo, bi jèndeh bà Uwien ya yiem bo nnò, be rí li tuu ki teh nà mən, kí taa bi'ba kí n̄ukn wòn wà n̄en' tibont ke, kí yé uməmòndaan nnò ya nuò ni.

5

Kristo yaab ya cienb li teh ma bo

1 Fənfenno, n sureh bà yé Kristo yaab ya cienb ni'ni nnò ne. Min mənən yé Kristo yaab ya cien ne ten ben, ki yé umònkunl Kristo jin' ijend yà ke nnò bo, ki li le Kristo li n̄en u'kpíeke wà upaan bo nnò. N sureh ben ne kí teh:

2 «Li kpaah mən Uwien n̄ukn' ne binib bà nnò, kí li likeh be, ki la cère nèn li te ten n̄i yé liwə́bl ne ni'bo, ama n̄e rí li yé ni'yenm ni, ten Uwien yie ma bo. Ni la sòn̄h kí nuunh like, ama cère mən ni'yenm rí li p̄e lituonl nnò bo.

3 Uwien ne taa' be ki n̄ukn' ni'nuò ni. Ni la n̄uuke be ten ni yé bi'yonbdənb ne, ama ní cère ni'tetem rí li wə́ngəh be, bi li teh ma bo.»

4 Nnò ne Kristo wà yé bà kpaah u'nib ya cien nnò li n̄en u'ba upaan bo uyo wà nnò, ni li le lisuul là n̄mòbe kuñuorku kùa n̄a rí gben nnò.

Kristo yaab ke li teh ma bo

5 Ninbi bifənbe ni'mò rí li blinh ni'yul bicienb ya nun bó.

Kristo yə́ ke Kristo yə́ rí li jiiindeh u'ba tingi bitəb ya nun bó, kime ní kele' *Uwien ya gbənkú ni kí ye:

«Uwien nèn bà n̄mòbe tigbengt, ama u teh bà jiiindeh bi'ba tingi tinimònt.»

6 Nèn bo, li jiiindeh mən ni'ba tingi Uwien, mituəm ke ya daan, ya nun bó n̄o wə́ rí kpíeke ne u sien' uyo wà wə́ rí kpíeke ne nnò.

7 Li taah mən nà ke cieke ne ki n̄ukndeh wə́, kime wòn ne likeh ne.

8 Li coh mən ni'ba, ki la gòh, kime ni'nennend usenpol te ten uyənbəl ne, ki gbokhe kí lindh ni'ke saan kí nuunh unil wə́ rí cuo.

9 La cèbe wə́ mən ni'ba, t̄òre mən kí li du Uwien bo, kí li ben kí ye ni'yaab Kristo yaab bà ke m̄o te uñendun wuu ni nnò m̄o jèndeh ten ninbi ne.

¹⁰ Ni li jènde, ama na ní wuàke kí gbien. Ni yé Kristo yaab ma nnò nɛ Uwien, tinimònt ke ya daan, yin' nɛ ní lɛ u'kpíeke wà ɲa ɲmòbe gbenm. Wòn nin u'yul nɛ li mɔnge nɛ kí tì gben, kí de nɛ mituòm, kí cère ní'tekjim ní faake, kí cère niba la fre kí jènge nɛ u'sen ni.

¹¹ Uwien nɛ si mituòm uyo wà ɲa ɲmòbe gbenm. Ami.

Micèbm

¹² Ti'ninje Silfen* wà n du u'bo nnò nɛ tore' nni n kele' iñòbonkàanke yiɛ ní sure nɛ, kí tòke nɛ kí ye Uwien ya paabu yé imòn nɛ. Tùore men kí li ɲuuke bù.

¹³ Ni'tòb bà Uwien gènde' bɛ, bi te Babilonn ni nnò fuondeh nɛ. N'buk Mark mɔ fuondeh nɛ.

¹⁴ Ní fuonde tɔb mɔnmɔnm tɛn ninjieɓ nin ninsieɓ fuondeh tɔb ma bo. Uwien ní de ninbi Kristo yaab ke uyenduàn.

* 5:12 Liike Itùon 15:22, 40.

Kugbɔnlieku kua Pier kele' kù nnɔ Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Kugbɔnku kuu te ki de' Kristo yaab ke ne, ne ki ye micɛbm ya gber. Pier wà kele' kù nnɔ ye u'kuum ya yo baa'-a! (1:13) U kele' kù nɔ Kristo yaab ní tiere u'wɔknm bó ne. U tɔke' be ki ye be ní li nɔmabe bi là nɔmabe mitetem mà kí n̄e bi'tekjim bo nnɔ, kí li pɛ bi wɔkn' be ná nnɔ bo (liyul 1). Kugbɔnku kuu ya gber mɔh nin bitonnenɔbɔnsɔknɔ ya tonnenku nin bi'tetefɛnfɛnm ne (iyul 2), kí tɔkeh Yonbdaan Yesu li baa ní lidaali là ya gber (iyul 2).

Tɔ, Kristo yaab ya nikpiɛkb kpo' nɔ Yesu n̄a biɛ kí baa' ní, ne ní beke' binib bà yebe, ba ji ben ní n̄en' bà. Ama Kristo yaab gu wɔ ma, nen ne wɔngeh Uwien ya minku, kime u yie nisaal ke nisaal ní lèbre u'tetem ne.

Pier saakreh Kristo yaab ya gbɛnent be ní li nɔmabe kuminku mitekjim ni, kí li gu lidaali là Yesu Kristo li baa ní. U tɔkeh be ki teh bi la gɔh, kime nil n̄a ben lidaali là u li baa ní.

Pier wà kele' kugbɔnlieku kuu nnɔ ye wɔ ní kele kù uyo wà nnɔ ki laa' bi bende' Pɔl ya gbɔnt tuba bó nɔ (3:15). Nil la nuunh wɔ ní cii bi kele' tigber tà ya tingi u'tiema tuɔm bo (1:20), Mifuoñaanm ya torm ne ye nibonn ná cieke.

Ifuonde

¹ Min Simɔn Pier, n ye *Yesu Kristo ya tonsɔnl ne, ki ye u'tond mɔ. N kieh kugbɔnku kuu ní de ninbi bà teke' *Yesu Kristo wà ye ti'Wien nin ti'N̄miɛnl kí jin' mɔnmɔnm ten tinbi nnɔ ne. Wɔn *Yesu Kristo ne cèrè' ní teke' wɔ kí jin', kime u ye wà cuube ne.

² Uwien ní juoke ne kí gbien, kí cèrè ní li nɔmabe uyɛnduancian kí n̄e ni ben wɔ, kí liebe' kí ben Yonbdaan *Yesu ma nnɔ bo.

Kristo yɔ li nɔmabe mitetem mà

³ U'tuɔm bo ne u de' te ná ke li tore te tí li fuobe, kí li pɛ u'sen bo mɔnmɔnm, kí cèrè' ti bende' wà yin' te kí n̄e u'tiema kpieke nin u'tiema nimɔnt' bo nnɔ.

⁴ Tu ya bont bo ne u de' te u là pɔn' ki ye u li de te tibont tà, tú ye tibonciant kí mɔn kí gbien' nnɔ. Tu ya bont ne li cèrè tibonbiert tà te uɛndun wuu ni binib ya nun fɔke tu'bo nnɔ ji la coh ne menku. Nnɔ ne ni li nɔmabe Uwien ya tetem.

⁵ Nɛn bo, tùɔrè mɛn kí n̄ikn kí li nɔmabe mitetemɔnmɔnm kí pukn ni'tekjim bó, kí li nɔmabe miɛnm kí pukn ni'tetemɔnmɔnm bó,

⁶ kí li co ni'ba kí pukn ni'benm bó, kí li nɔmabe kuminku kí pukn ni coh ni'ba ma nnɔ bo, kí li pɛ Uwien ya sen bo mɔnmɔnm, kí pukn kuminku bó.

⁷ Ni pɛ Uwien ya sen bo mɔnmɔnm la, ní li yie tɔb ten ninjieɔ yie tɔb ma bo. Ni yie tɔb ten ninjieɔ yie tɔb ma bo la, ní li yie binib ke mɔ.

⁸ Kime ní nɔmabe mi ya tetem kí pɛ mi'bo kí joh inun bó la, mí li cèrèh ní li sɔnh itùɔn, ne itùɔn nnɔ n̄a ní juore fɛnm. Mí li cèrè ní tùɔrè kí bende ti'Yonbdaan *Yesu Kristo mɔ.

⁹ Ama wà n̄a nɔmabe mitetem nnɔ la, u lenh ðamudɔmu ne, ki te ten ujuɔn. U sunde' n̄o kí ye Uwien sɔkre' kí n̄en' u là teh ibiere yà nnɔ n̄o.

¹⁰ N'yaabe, Uwien ne yin' ne kí gènde' ne. Nɛn bo, cèrè mɛn ni'nun ní li mɔn ní li teh ná wɔngeh kí teh wɔn ne yin' ne kí gènde' ne. Ni teh nnɔ la, na ní tùrè kí kɔ biil ni fiebu.

¹¹ Nnɔ nɛ Uwien li teke nɛ tinɔjɛr tule, kɪ cɛrɛ nɪ nɔ tɪ'Yonbdaan *Yesu Kristo tɪ'Ŋmɪɛnl ya bel lɑ ɲa ɲmɔbe gbenm nnɔ ni.

Li pɛ mɛn Yesu ya tondb ya wɔknm bo

¹² Nɛn bo nɛ n li tuu ki tiɛrɛh nɛ tibont bugbɛn bɔ nin ni bɛn tɹ ma kɛ, ki pɛ bi tɔkɛ' nɛ tigbɛmɔnt tɑ nnɔ bo mɔnmɔnm nnɔ.

¹³ N laan biɛ ki fuobe ma n maale' ki ye nɪ mɔn nɪ li tiɛn nɛ tibont bugbɛn bɔ ɲɔ ni la gɔh tu'bo nɛ.

¹⁴ Kimɛ n bɛn ki ye uyo wɑ sɪɛn' n li fuobe ɲa ji yɛbe tɛn ti'Yonbdaan *Yesu Kristo nin u'yul lɑ tɔkɛ' nni ma bo.

¹⁵ Ama n li nɪkn kɪ cɛrɛ n tɪ taa' n'yaam ki bure' mɔnɔn la, nɪ li tuu ki tiɛn tibont bugbɛn bɔ nɛ.

¹⁶ Tɔ, na yɛ tɪ taa' unisaal ya yɛnfuom ya gbɛyienkaar nɛ ki tɔkɛ' nɛ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya baam nin u'tuɔm ya gbɛr, ama ti'nunbu nɛ laa' u'yɛbn.

¹⁷ Imɔn, u laa' lisel nin ukpɛkɛ Baa Uwien saan, uyo wɑ wɔn Uwien wɑ ɲmɔbe ukpɛkɛ u yɛbe ka tɪ ɲmɔbe u kpɛ nin bɑ nnɔ lɑ len' ki ye: «Wɑ sɔ yɛ n'Biɛ, n yɛ wɔ cɛɛn nɛ n'yɛnm sɔnge u'bo ki gbien'.»

¹⁸ Nɛ tinbi mɔnɔn lɑ ciɪ' unɛkɛ nnɔ bɔ paaki bɔ uyo wɑ tinbi nin wɔn lɑ te Uwien ya juɔl bo nnɔ.

¹⁹ Nnɔ nɛ tɪ tɹɛrɛ' ki du ki ye *Uwien ya nɔbonsɔknb lɑ tɔkɛ' tigbɛr tɑ nnɔ tɹ te. Nɪ mɔn nɪ tɹɛrɛ kɪ pele itub nɛ kɪ cenge tɹ. Tɹ te tɛn lifrl nɛ wɛndɛh nɑ saan biikɛ ki gu nɛ nɪ faa ɲɔ litɛnɲɛɲmaasɛl* nɪ wɛndɛ ni'fɛl ni.

²⁰ Kpɛ mɛn ki bɛndɛ ki ye *Uwien ya nɔbonsɔknb ya gbɛr tɑ kɛlɛ' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ, uba ɲa nɪ frɛ ki sɔkn tɹ nin u'tiɛma yɛnfuom,

²¹ kimɛ nil ɲa kpele ki taa' u'tiɛma yɛm ki sɔkn' Uwien ya nɔbon, ama *Mifuoɲaanm nɛ lɑ cɛrɛ' binib sɔkn' Uwien ya nɔbon.

2

Bɑ wɔknh kutonnɛnku ya gbɛr

¹ Uyo bo binib lɑ te Uwien ya nib ni ki yih bi'ba *Uwien ya nɔbonsɔknb, ki sɔknɛh kutonnɛnku tɛn binib te nɪ'mɔ ni ma ki yih bi'ba biwɔnwɔknb, ki wɔknh kutonnɛnku nɔ. Bi li taa ucekn kɪ taa miwɔknm mɑ yɛ kutonnɛnku kɪ kuɔn ni'ni kɪ tuln binib, haali kɪ tɪ niɛ mɔnɔn kɪ ye ba bɛn bi'Cɛnbaa wɑ dɛ' bɛ ki wiɛ'. Bi li tiɛn nnɔ nɛ ki nuunh bi'tiɛma tudɛrɛ nɛ Uwien nɪ gben bi'gbɛr nɑ nɪ taandɛ.

² Binib li paan bi'sɔnsɔndl bo ki yɛbe. Bɛn bo nɛ binib li len tigbɛmɔnt ya sɛn bo fɛnfɛnm.

³ Bi li yɛ binib bɑ ɲa gbuokɛh likɛ nɛ, kɪ taa tiɲɔɲmaagbɛr kɪ lɛrɛ kɪ ji nɛ. Ama bi bonde' haali uyoyo bɛ nɪ bu bɛ tibuur tɑ nnɔ ɲa ɲmɔbe pɛrm; bi'tudɛrɛ mɔ ɲa ɲmɔbe juorm.

⁴ Kimɛ Uwien ɲa dɑan' u'tondb bɑ bii' nnɔ ya tub ya dɛrm. Ama u taa' bɛ ki wiɛ' kubuokɛ kɹɑ nɔ ka ɲmɔbe biɛn, ki biikɛ ni nɛ, kɪ cɛrɛ' bi lɹɔ tikurdɔkr ki te len, ki gu tibuur ya daali.

⁵ Wɑ dɑan' binib bɑ lɑ te uɲɛndun wuu ni haali uyoyo bo ya tub ya dɛrm. Ama u lɑ cɛrɛ' miwuɔm kun' nin bɑ boh wɔ ma nnɔ, u lɑ ɲmɛɛn' Nowɛ nɛ nin binib bilolɛ ki pukn'. Wɔn Nowɛ nɛ lɑ tɔkɛh binib tigbɛmɔnt.

⁶ Uwien lɑ dɛrɛ' Sodɔm nin Gomɔr yaab ya tub ki cɛrɛ' idu bugbɛn teke' umu ki wɪn' ki ɲmaare' ɲɔ wɛnli bo nɛ nɪ li yɛ kudɪɛku bɑ ɲa li boh wɔ nnɔ bo nɛ.

* **1:19** Migbiirm miɛ ni bi ye *litɛnɲɛɲmaasɛl* la, bi niirɛh Kristo nɛ.

⁷ U là ηmrien' Löt, ugbemöndaan wà ya yem lá saa' idu nno ya nib ya tetem bo ki gbien' nno ne. Bi là pe lisönsöndi bo ne ki teh bi'yem yie ná.

⁸ Löt nin ben ne lá kò, ne idaan ke u lenh, ki ciuh bi teh ná ke, ne ni wi wò bi'tuönfenfenm nno bo ceeñ, kime u yé ugbemöndaan ne.

⁹ Nen ne wuon' ki ye Uwien ben u li tien ma kí nen binib bà pe u'bo mibiikm ni, kí guure tibuur ya daali kí dere bà ηa cuube ya tub.

¹⁰ U li tüöre kí dere bà pe tigbenent yie tibonbiert tá bo, ki fe tijoknt ya bont ya tienm, ki yindeh Uwien ya yonbdent nno ya tub ne.

Biwönwöknb bà wöknh kutonnenu nno, ba fenge bonn, ki ηmòbe tigbengt, ki mengreh lifel ki sukreh ná ke ηmòbe ukpieke paaki bó.

¹¹ Uwien ya tondb bà ηmòbe mituom nin ufaa ki cen' be nno mənən ηa sukreh ki biindeh ná ke ηmòbe ukpieke paaki bó nno Yonbdaan ya nun bó.

¹² Ama binib nno yé ijor ne, ki te ten ipie, ki te ki de' be ní li coh yí ki kuuleh. Bi sukreh bà ben ná ne, ki li kpo ten tiwent,

¹³ ki li le utudere, wun ne yé bi'tuönbiere nno ya paaku. Bi'yem songe be ní li sönh isönsöndtuon kuwensiiku ne. Ninbi nin ben taan' kí jinñ la, bi'yem songe be ní li lereh ne ne. Bi yé tijoknt ne, ki ηmòbe ife.

¹⁴ Bi'yemmaale ke pe bipiib bo ne. Bi teh ibiere ne ka jiih, ki lereh ki coh bà ya tekjim ηa faa. Ba gbuokeh bont ne bi'yemmaale ke pe tu'bo, ki yé binib bà te miñuun ni.

¹⁵ Bi wie' usenmənən ne ki türe' ki paan' Bosor ya bije Balam ya sen bo. Wön Balam ne lá yie ilike ki gbien' ki tuo' bi pən' wò u tien' ná bre.

¹⁶ Ama Uwien cère' uñuun len' minilm kí biin' Balam ki pien' wön Balam *Uwien ya ñabonsöknl ya jörtuon.

¹⁷ Biwönwöknb bà wöknh kutonnenu nno te ten iñunbunkuon ne, ki te ten titewölgönt tá kutafaaku tuke tü. Uwien bonde' be mifenn ná saan biike cinn ηo.

¹⁸ Bi lienh tigbengt ya lenm ne ma ηmòbe tingi, ki sönh isönsöndtuon ya bi'menku pe i'bo nno, ki lereh ki coh binib bà wie' bà türe' ya sen na laan wuoke' nno.

¹⁹ Kí tókeh be ki teh bi pe bi'bo la, bi li le liwiel ne ben bugben ji yé tibont tá teh be fenn nno ya yonbe, kime unil teh ná ni tí men' wò ki gbien' wa ji li fre kí wie nè la, u yé ni'yönb ne.

²⁰ Binib bà bende' *Yesu Kristo wà yé Yonbdaan ki yé Uñmieniñ nno ñen' bi'ba uñendun wuu ya joknt ya bont ni ηo. Bi liebe' kí kón' tu'ni, kí cère' tü men' be kí tí gbien' ba ji li fre kí wie tü la, bi li tien fenn kí cen bi lá te mikpiekm ma bo.

²¹ Kime ba bi bende' tigbemönt ya sen la, ni bi tu nin be ní bende wü ηo kí wie Uwien ya gber tá bi lá wökn' be tü nno.

²² Ná li tu be nno li wuon kí ye mikpenjenm mie yé imən ne. Men si: «Usengben liebe' kí jin' u'siint», ne «Bi sñi' fanga kí gben', u liebe' kí tí binbinde' liwöbl ni.»

3

Yonbdaan li li baa ne

¹ N'jotiebe, n kieh kugbönlieku sö ní de ne. Tu'ke tule ni ní tierreh ne ni'ke ηo ní tore ne ní li ηmòbe iyenmaalmənən.

² Li tien men *Uwien ya ñabonsöknb lá juo' kí tóke' ne tigber tá nno, kí li tien Yonbdaan, Uñmieniñ lá söñ' u'tondb ni'saan bi tóke' ne u'gber tá nno mō.

³ Ni li kpie kí bende ná si: idenförke ya yo binib li te ne, kí li yé binib bà leh kí séreh binitòb, kí li fuobe bi'yem yie ma bo,

4 ki lienh ki teh: «*Yesu pùon' ki ye u li baa ní-a! U nín ji juore' la? Kime ti'baambe kpo' haali uyoyo nɔ ama ni'kɛ juore' ki te ten unɛndun ya cincinyo nɛ.»

5 Bi lienh nnɔ ma nnɔ bi sunde' nɔ ki ye Uwien là len' nɛ kutaaku nin kitink nɛn' haali uyoyo. U taan' miñunm buol liba ki cèrè' kitink nɛn' upaan bo.

6 U là lièbe' ki cèrè' miñunm yebre' ki kun' nin unɛndun ya nib nin nà kɛ là fuobe uyo bo.

7 Ama Uwien len' ki ye kutaaku kuu nin kitink kɛ nɔ li te nɛ ki gu lidaali là u li bu binib tibuur, kí gben bà nɔ boh wɔ nnɔ ya gber. Nɛn daali nɛ umu li wi kutaaku nin kitink kɛ.

8 Ama n'jɔtieɛ, na bi li sunde nibonn niba bó nɛ. Nɛn si: uwien uba te ten ibin liturl nɛ Yonbdaan bo, nɛ ibin liturl mɔ te ten uwien uba.

9 Yonbdaan nɔ ní taande u pùon' ki ye u li tien nà nnɔ bo ten binib biba maaleh ma bo. U nɔmɔbe kuminku ni'bo, kime wa yíe uba ní kpo kí juore fɛnm, ama u yíe unil kɛ ní lèbre u'tetem nɛ.

10 Yonbdaan li baa ní lidaali là li ci binib ten unasu nɛ. Nɛn daali nɛ kutaaku li gben kí tien kuwaaku kí gbien, nɛ tibont tà kɛ te ku'bo nnɔ ní wi. Kitink nin tibont tà kɛ te ki'bo nnɔ mɔ li wi.

11 Tibont nnɔ kɛ li wi ma nnɔ, ní mɔn, ní li yé bɛ ya nitunbu? Ní kpɛ ní li fuobe Uwien yíe ma bo nɛ, kí li boh wɔ,

12 kí gu lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ ní baa tonm. Nɛn daali nɛ umu li wi kutaaku nɛ limuuwɔl ní donde tibont tà kɛ te ku'bo.

13 Ama Uwien là pùon' ki ye u li tien kutɛfɛnku nin kitinfɛnk, kí cèrè tiggɛmɔnt ní li te tu'bo. Ti gu nɛn nɛ.

14 Nɛn bo, n'jɔtieɛ, ni gu ní daali ma nɔ, li níknɛh mɛn nɔ u lá baa' la, wɔ ní lɛ ni te uyenduɔn ní, ka nɔmɔbe jɔknt, ka gbɛ niba saan.

15 Ní li bɛn kí ye ti'Yonbdaan mɛnde' ki wuɔke' ma nnɔ, ní yé ni ya nɔmɛrm nɛ. U ya sɛn bo nɛ ti'ninjɛ Pɔl wà ti yíe wɔ nnɔ kɛle' nɛ kugbɔnku kí nɛ Uwien de' wɔ miyɛfuom tà nnɔ bo.

16 U'gbɔnt kɛ ni, u ye wɔ ní len tuu ya gber bo la, u lienh nnɔ nɛ. Nibɛmbe saan ya ciim faa nɛ, nɛ binib bà nɔ bɛn niba, ka tukn' wɔknm miba bo coh tu'tingi kí lèbreh ten bi lèbreh *Uwien ya gbɔnku ni ya gbɛtɔr ya tingi ma bo, kí tulndeh bi'ba.

17 Nɛn bo, n'jɔtieɛ, n juɔ' kí tɔke' nɛ sɔ. Li bɛn mɛn, kí la cèrè bà nɔ boh Uwien, kí tùrè' nnɔ ní lɛrɛ nɛ ní paan bi'bo, kí lúo ni se usensien wà kí faa nnɔ.

18 Ama tùrɛ mɛn kí li bɛndeh ti'Yonbdaan nin ti'Nmiɛnl *Yesu Kristo kí joh inun bó, kí cèrè u'juokm ní li yèbreh ní saan. Wɔn si ukpíeke fɛnfɛnnɔ nin uyo wà nɔ nɔmɔbe gbenm. [Ami].

Tigbɔnt tà San kele' tù nnɔ Nà wɔngh tigbɔnt tuu te ma bo

San nɛ kele' tigbɔnt tuta tuu nɔ. Wa kele' u'yel tu'ni niba saan.

Kukpiɛku kuu ni ni'ba saan ɲa wɔngh u kele' kù ki de' wà. U lii kele' ki de' Kristo yaab biba nɛ, bi paan' binib biba bo bi'wɔknm ɲa kpe sɛn bo. Nɛn bo nɛ San kele' kugbɔnku kuu ki tɔke' bà li káanh kù ki ye be ní liike bi'yul bo nin mi ya wɔknm.

Kugbɔnlieku ni, San yih u'ba «ucien nɛ.» U kele' kù ki de' upii uba nin u'bumu nɛ. Upii uba nin u'bumu nno yé Kristo ya taanl liba nin li'nib nɛ.

U saakreh bà li káan kù nnɔ ya gbɛnɛnt be ní li yíe tɔb, kí li pɛ Yesu ya wɔknm bo mɔnmɔnm nɛ.

Wɔn unibaab nɛ kele' kugbɔntaaku ki de' uje uba, ki pɛke' wɔ, kime u pɛ tigbɛmɔnt ya sɛn bo, ki toreh Kristo yaab. U liebe' ki lienh ujeto mɔ bó. U yíe' «ucien» ya ɲɔbu bó, ka teknh cɛnb mɔ (migbiirm 9-10). U ti liebe' ki lienh ujeto uba mɔ ya gber, u teke' Yesu ki jin' (migbiirm 11-12). U saakreh ukpiɛk nnɔ ya gbɛnɛnt wɔ ní li pɛ u ya ye tetem bo nɛ.

Mifuobm ya gber

¹ Ti tɔkeh nɛ ti cii' nà, ti'nunbu laa' nɛ, ti'ɲuɔre' nɛ, ti'ɲuɔ me' nɛ nnɔ ya gber nɛ. Tigber bugben là te haali tibont ke ya cincinyo nɛ, ki yé limiel ya gber.

² Mifuobm nnɔ ya daan taa' u'ba ki wuɔn' tɛ, ti laa' wɔ nɛ ki kundeh imɔn, ki tɔkeh nɛ *limiel là ɲa ɲmɔbe gbennm ya gber. Wà yé limiel ya daan nnɔ là te nin Baa Uwien nɛ, ki taa' u'ba ki wuɔn' tɛ.

³ Ti cii' nà, ki laa' nɛ nnɔ, ti tɔkeh ni'mɔ ni ya gber nɛ, ɲɔ tinbi nin ninbi ní li te uɲɔkpaan ni. Ti'ɲɔkpaan nnɔ yé uɲɔkpaan wà tinbi nin ti'Baa Uwien nin u'Bije *Yesu Kristo ɲmɔbe wù nnɔ nɛ.

⁴ Ti yíe tí li ɲmɔbe uyɛnsonge kí tí gben nɛ. Nɛn bo nɛ ti kele' tigber tuu nɔ ki de' nɛ.

Nɛ mɛn licinɲunl ni kí kɔ kuwenwenku ni

⁵ Ti cii' tigber tà *Yesu saan nnɔ, ti tɔkeh nɛ tun sɔ: Uwien yé kuwenwenku nɛ, cinɲunl ɲa te u'ni.

⁶ Ti lienh kí teh tinbi nin Uwien ɲmɔbe uɲɔkpaan, kí liebe' kí te licinɲunl ni la, tí yé bitonnɛndɛnb nɛ, ta ɲmɔbe gbɛmɔnt.

⁷ Ama tí te kuwenwenku ní tɛn Uwien te kuwenwenku ní ma la, tí ɲmɔbe uɲɔkpaan nin tɔb nɛ. Nɛ u'Bije *Yesu ya sɛm sɔkreh tí'biere kɛ.

⁸ Ti len' kí ye ta ɲmɔbe biere la, tí tulndeh tí'ba nɛ, gbɛmɔnt ɲa te tí'fɛl ní.

⁹ Ti kpiire' tí'biere kí tɔke' Uwien la, u lí fère tɛ, kí sɔkre tí'fɛl kí ɲɛn nà kɛ bre, kime u cuube nɛ kí yé ugbɛmɔndaan.

¹⁰ Ti len' kí ye ta teh biere la, tí yin' Uwien utonnɛndaan nɛ, nɛ u'gber ɲa te tí'fɛl ní.

2

Kristo nɛ yé ucɛndɛnduol

¹ N'bumu, ma yíe ní lí teh biere. Nɛn bo nɛ n kele' tigber tuu kí de' nɛ. Ama unil tien' ibiere mɔnɔn la, tí ɲmɔbe *ucɛndɛnduol uba tí Baa Uwien saan. Wɔn si: *Yesu Kristo ugbɛmɔndaan.

2 U taa' u'ba ki tien' lituɔrl ki de' Uwien ɲɔ Uwien rí fère te ti'biere nɛ. Na yé ti'yi baba, u li fère uɲɛndun ya nib kɛ mɔ yi nɛ.

3 Ti tuo' Uwien ye ná la, nɛn nɛ wɔngɛh tɛ ki teh ti mɔnbe ki bɛn Uwien.

4 Wá kɛ ye u bɛn Uwien, ka tuo' u ye ná la, u yé utonnɛndaan nɛ, nɛ gbɛmɔnt ɲa te u'fɛl ni.

5 Ama wá kɛ boh Uwien ya gbɛr la, wɔn nɛ cinbe ki yíe Uwien ki tí gben'. Nnɔ nɛ ti mɔnbe ki bɛn ki ye tinbi nin Uwien tɛ.

6 Wá kɛ ye wɔn nin Uwien tɛ la, wɔ rí li fuobe tɛn *Yesu Kristo lá fuobe ma bo.

Li yíe mɛn tɔb

(San 13:34-35)

7 N'jɔtieɛ, na yé wɔbfɛnl nɛ n kieh ki dienɛ nɛ, ama ní yé liwɔbkpaal nɛ. Ni lá cin' ki paan' *Yesu Kristo ya sɛn bo ma nnɔ, nɛ ki cií' lɛ. Liwɔbkpaal bugbɛn yé tigbɛr tà ni lá cií' tù nnɔ nɛ.

8 Nin nɛn kɛ ɲɔ, n kɛle' liwɔbl lá ki de' nɛ nnɔ yé lifɛnl nɛ. Ninbi nin *Yesu Kristo ya tetem nɛ wɔngɛh ki teh liwɔbl nnɔ mɔn. Kime licinɲunl bɛnh ki gbɛndɛh nɛ, nɛ kuwenwenmɔnku cin' ki wɛndɛh.

9 Wá kɛ ye u te kuwenwenku ni, ki nɛn u'to la, u biɛ ki te licinɲunl ni nɛ.

10 Wá kɛ yíe u'to la, u te kuwenwenku ni nɛ. Bonn ɲa te u'fɛl bo kí fre kí cère wɔ rí tien ná bre.

11 Ama wá kɛ nɛn u'to la, u te licinɲunl ni nɛ, ki cuonɛh ka bɛn u joh ná bó. Kime licinɲunl nnɔ juɔn' wɔ ɲɔ.

Ni'nun la li mɔn uɲɛndun nin u'bont bo

12 N'bumu, n kieh tigbɛr tuu rí de nɛ, kime Uwien fère' nɛ ni'biere *Yesu Kristo ya yel bo ɲɔ.

13 N'baambɛ, n kieh tigbɛr tuu rí de nɛ, kime ni bɛn wá te haali tibont kɛ ya cincinyo.

Bifɛnbɛ, n kieh tigbɛr tuu rí de nɛ, kime ni faake' nin usɛnpol ubiɛɔ ɲɔ.

14 N'bumu, n kɛle' tigbɛr tuu ki de' nɛ, kime ni bɛn Baa Uwien.

N'baambɛ, n kɛle' tigbɛr tuu ki de' nɛ, kime ni bɛn wá te haali tibont kɛ ya cincinyo.

Bifɛnbɛ, n kɛle' tigbɛr tuu ki de' nɛ, kime ni ɲmɔbe mituɔm,

Uwien ya gbɛr te ni'fɛl ni,

nɛ ni faake' nin usɛnpol ubiɛɔ.

15 La yíe mɛn uɲɛndun wuu, ki niireh nin tibont tà te u'ni.

Wá kɛ yíe uɲɛndun wuu la, wa ɲmɔbe Baa Uwien ya yíem.

16 Kime iyɛnmaalbiere ya te unisaal ya fɛl bo nnɔ nin u ɲmɔbe ununfɔke wá u lɛnh tibont tà bo nnɔ

nin u ɲmɔbe tigbɛngt tà u'faal bo nnɔ

ɲa ɲɛn' Baa Uwien saan,

tu'kɛ ɲɛn' uɲɛndun wuu ni nɛ,

ki yé uɲɛndun jaar.

17 *Uɲɛndun wuu nin tibont tà binib ya nun fɔke tu'bo nnɔ kɛ li gben, ama wá kɛ teh Uwien yíe ná la, udaan li tuu ki te nɛ.

Ná li tore nɛ ni bɛnde Kristo ya nɛnnɛnd

18 N'bumu, ni sien' waamu ne ugbengbenyo ri baa. Ni la cii' bi ye Kristo ya nennend li baa ni. Fennend wu Kristo ya nennend baa' ki yebe. Nen bo ne ti bende' ki ye ni sien' waamu ne ugbengbenyo ri baa.

19 Bi la te ti'cekl ni, ne ki siere' ti'saan. Ba li la ye ti'yaab. Bi bi la ye ti'yaab la, bi bi bie ki te ti'ni ne. Bi siere' ti'saan ma nno, nen ne wun' te ni wien ki ye bi'ke na li monbe ki ye ti'yaab.

20 Ninbi ben won, Kristo de' ne *Mifuoanm na. Nen bo ne ni'ke ben na ye tigbemont.

21 Na ye na ben ghemont ne cere' n kele' tigber tuu ki de' ne. Ni ben tigbemont ma nno ne cere' n kele' tu ki de' ne. Ni ben ki ye tonnenku na te ghemont ni.

22 Nme ye utonnendaan-i? Na ye wa nieh ki teh *Yesu na ye Uwien ya Nigendke Kristo-oo? U ya daan ne ye *Kristo ya nennend, ki nieh ki teh wa ben Baa Uwien nin u'Bije.

23 Wa ke nie' ki ye wa ben Uwien ya Bije la, u nie' ki ye wa ben Baa Uwien na ne. Wa ke ye u ben Uwien ya Bije la, won nin Baa Uwien ke buabu ne.

24 Ninbi won, cere men ni la cii' tigber ta haali micincinm nno ri li te ni fel ni. Tigber ta ni la cii' tu micincinm nno te ni fel ni la, ni te nin Baa Uwien nin u'Bije ne.

25 U punon' ki ye u li de te nibonn na nno, nen si: *limiel la na nmobe gbenm ne.

26 N kele' tigber tuu ki de' ne ri take ne binib ba nuunh be ri tuln ne nno bo ne.

27 Ninbi ben won, Kristo de' ne *u'Fuoanm ne mi tuu ki te ni'bo, ne na ji nuunh nil ri wkn ne u'gber. *U'Fuoanm nno ne wknh ne ni'ke. Mi wknh ne na nno ye tigbemont ne, ma nendeh. Li te men nin Kristo, *u'Fuoanm wkn' ne ma bo.

28 N'bumu, li te men nin Kristo fennend na lidaali la u li baa ni, ki nen u'ba upaan bo binib ke ri le wo nno ti li nmobe midum na fe la cuo te u'nun bo.

Uwien ya bumu na ji li teh biere

29 Ni ben ki ye Kristo ye ugbemondaan ma nno, bende men ki ye unil wa ke teh na cuube la, u ye Uwien ya buk ne.

3

1 Liike men Baa Uwien ye te ni ti ke ma. U ye te ki gben' haali ki ti yin' te u'bumu. Ti monbe ki ye u'bumu ne. *Unendun ya nib na ben te, kime ba ben Uwien ye udaan wa.

2 N'jatiebe, fennend wu ti ye Uwien ya bumu ne. Ama ta laan ben ti la li te ma bo. Ti nin ben ki ye Kristo la li nen u'ba upaan bo uyo wa nno, ti li naan won ne, kime ti li le wo, u te ten u li te ma bo ne.

3 Wa ke nmobe Kristo bo li ya dendel la, wa ji nmobe joknt ten Kristo na nmobe joknt ma.

4 Wa ke teh ibiere la, u wie' yiko ne, kime yiko ya wiem ye ibiere ne.

5 Ni ben ki ye Kristo baa' unendun wu ni wo ri gben ibiere ne. Ne biere iba mon na te u'ni.

6 Wa ke te nin wo la, wa ji teh biere. Wa ke teh ibiere la, wa laa' wo, ka ben wo na.

7 N'bumu, la cere men uba ri tuln ne. Wa ke teh na cuube la, u ye ugbemondaan ten Kristo ye ugbemondaan ma ne.

8 Wa ke teh ibiere ye usenpol yo ne, kime usenpol ye ubierdaan ne haali tibont ke ya cincinyo. Nen bo ne Uwien ya Bije baa' unendun wu ni wo ri gben usenpol ya tun.

⁹ Wà ke yé Uwien ya buk ña ji li teh biere, kime Uwien ya tetem te u'ni. U yé Uwien ya buk ma nnò, wa ñ fre kí tien biere.

¹⁰ Wà ke teh ná ña cuube, ka yíe u'tò la, wa yé Wien ya buk. Nèn ne cèreh bi bende bā yé Uwien ya bumu nin bā yé usenpol yaamu.

Li yie men tób

¹¹ Ni là cii' tigber tà haali micincinm nnò tun si: «Tí li yíe tób ne.»

¹² La cère men tí li te ten Kayen. U là yé usenpol ubiero yò ne, ki ku' u'ninje. Be bo ne u ku' wò? U là ku' wò, kime u ya tòn là bre ne, ne u'ninje ye cuube.

¹³ N'yaabe, *uñendun ya nib nèn ne la, la cère men nè ñ cuo ne yòkm.

¹⁴ Tinbi yíe tí tób Kristo yaab ma nnò ne cère' ti bende' ki ye ti ñen' mikuum ni ki kòn' mifuobm ni. Wà ke ña yíe u'tò la, u bie ki te mikuum ni ne.

¹⁵ Wà ke nèn u'tò la, u yé unikul ne. Ne ni ben ki ye limiel là ña ñmòbe gbenm ña te nikul ni.

¹⁶ Nà sò cère' ti bende' miyiem ya tingi: Kristo teke' tinbi ya kuum ne ki kpo'. Ní mán tí mò ñ teke tí tób ya kuum ne kí kpo.

¹⁷ Unil ñmòbe lifaal uñendun wuu ni, ki laa' ní pòre' u'tò, ne wa tuo' wò ñ ñukre kí tore wò la, u ñmòbe Uwien ya yiem mila bo?

¹⁸ N'bumu, la cère men tí li yíe tób buñòbu ni, cèreh men tí li sònñ itòn ya wòngèh ki teh ti mònbe ki yíe tób.

¹⁹⁻²⁰ Nèn ne li cère tí bende kí ye tí pe tigbemònt bo. Ní yé tí yennaale mònñ ne biindeh te la, tí yennm dò Uwien saan ne, kime Uwien cèn' tí yennaale, ki ben tibont ke.

²¹ N'jòtiebe, tí yennaale ña biindeh te la, ti ñmòbe midum Uwien saan.

²² Ne ti mie' wò ná ke la, u dienh te nè ne, kime ti boh u'wòbl ne ki sòngreh u'yennm.

²³ U de' te liwòbl là nnò si: tí teke u'Bije *Yesu Kristo kí ji, kí li yíe tób, ten wòn *Yesu Kristo tóke' te ma bo.

²⁴ Wà ke boh Uwien ya wòbl la, u te nin Uwien, ne Uwien mò te nin wò. U de' te Mifuoñaanm ma nnò ne cère' ti ben ki ye u te nin te.

4

Ni li tien ma kí bende Mifuoñaanm te bā bo

¹ N'jòtiebe, la li teknh men binib bā ke lienh ki teh bi ñmòbe *Mifuoñaanm nnò ki jinh, ama ní sekn kí bende kí ye *Mifuoñaanm ne cère' bi lienh kí yaan kí teke be kí ji. Kime bitonnenñòbonsòknb ji gbe ne uñendun ni.

² Nà sò li cère ní bende binib bā ñmòbe *Uwien ya Fuoñaanm: wà ke lienh kí teh *Yesu Kristo mònbe ki baa' uñendun wuu ni nin tinisaalgbenent la, wòn ne yé Uwien yò.

³ Wà ke lienh ki teh Kristo ña baa' nin nisaalgbenent la, wa yé Wien yò, u yé Kristo ya nennend yò ne. Ni cii' bi ye Kristo ya nennend li baa ní. Fennfennu wuò u baa' uñendun ni ña.

⁴ Ninbi n'bumu, ní yé Uwien yaab ne, ne ki faake' nin *bitonnenñòbonsòknb nnò, kime *Uwien ya Fuoñaanm mà te ní'ni nnò faa kí cèn' Kristo ya nennend wà te uñendun ni nnò.

⁵ Ben yé uñendun yaab ne. Nèn bo ne bi lienh uñendun ya lenm, ne uñendun ya nib cengeh bi'bó.

⁶ Tinbi ben wòn, tí yé Uwien yaab ne. Wà ke ben Uwien ne cengeh tí'bó. Wà ke ña yé Wien yò ña cengeh tí'bó. Nèn ne cère' ti bende' *Mifuoñaanm, men mà yé tigbemònt nnò te binib bā ni, kí cère' ti bende' usenpol utonnendaan mò te binib bā ni.

Miyem ñeh Uwien saan ne

⁷ N'jotieɛ, cère mɛn tí li yíe tɔb, kime miyem ñen' Uwien saan ne. Wà ke ñmɔbe miyem la, u yé Uwien ya buk ne, ki ben Uwien.

⁸ Wà ña ñmɔbe yíem la, wa ben Wien, kime Uwien yé miyem ya daan ne.

⁹ Uwien wuɔn' te u'yíem ma bo sɔ: u sɔn' ní u'Bijebaab unɛndun wuu ni ña wɔn bo tí li fuobe ne.

¹⁰ Miyem nnɔ si ná sɔ: na yé tinbi ne yíe Uwien, Uwien ne yíe te, ki sɔn' ní u'Bije unɛndun ni, wɔ ní lá taa u'ba kí tien lituɔrl kí de Uwien ña wɔ ní fère te tí'biere.

¹¹ N'jotieɛ, Uwien yíe te nnɔ ma nnɔ, ní kpe tí'mɔ ní li yíe tɔb ne.

¹² Uba ña kpele ki laa' Wien. Ti yíe tɔb la, Uwien te nin te ne, ne u'yíem te tí'ni ki tí gben'.

¹³ Ná cère' ti ben ki ye ti te nin Uwien ne Uwien mɔ te nin te nnɔ si: u de' te *u'Fuoñaanm.

¹⁴ Tinbi laa' Uwien ya Bijɛ, ne ki kundeh imɔn ki teh u'Baa ne sɔn' wɔ ní unɛndun wuu ni, wɔ ní lá li yé unɛndun ya nib ya Nmienl.

¹⁵ Wà ke lienh ki teh *Yesu yé Uwien ya Bijɛ la, Uwien te nin udaan ne, ne u'mɔ te nin Uwien.

¹⁶ Tinbi ben Uwien yíe te ma bo, ne ki teke' ki jin'.

Uwien yé miyem ya daan ne. Wà ke ñmɔbe miyem la, u te nin Uwien ne, ne Uwien mɔ te nin wɔ.

¹⁷ Ná cère' miyem te tí'ni ki tí gben' ña tí li ñmɔbe midum Uwien li bu binib tibuur lidaali lá nnɔ si: Kristo te ma bo nnɔ, tí'mɔ te nnɔ ne unɛndun wuu ni.

¹⁸ Jɛwaanbu ña te yíem ni. Miyem má mɔn ki tí gben' gbendeh bujɛwaanbu ne. Utudere bo ne binib fenge. Unil wà fenge ña laan ñmɔbe yíem má mɔn ki tí gben'.

¹⁹ Tinbi yíe Uwien, kime wɔn ne kpiɛ' ki yíe' te.

²⁰ Unil lienh ki teh u yíe Uwien, ka yíe u'tɔ la, u yé utonnɛndaan ne. Kime nil ña yíe u'tɔ wà u lenh wɔ la, wa ní fre kí ye u yíe Uwien wà wa lenh wɔ.

²¹ *Yesu Kristo de' te liwɔbl lá sɔ: unil yíe Uwien la, wɔ ní li yíe u'tɔ mɔ.

5

Teke mɛn Uwien ya bijɛ ki ji, ki faake nin unɛndun

¹ Wà ke teke' ki jin' ki ye *Yesu yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo la, udaan yé Uwien ya buk ne. Wà ke yíe kibuk ya baa la, u yíe u'buk mɔ ne.

² Ti yíe Uwien ki boh u'wɔb la, nɛn ne wɔngɛh ki teh ti yíe u'bumu.

³ Kime Uwien ya yíem si: tí li boh u'wɔb ne. Ne u'wɔb nnɔ ña faa.

⁴ Wà ke yé Uwien ya buk ne faakreh nin unɛndun. Tí'tekjim ne cèreh ti faakreh nin unɛndun.

⁵ Nme yé unil wà faakreh nin unɛndun-i? Wɔn si: wà teke' ki jin' ki ye *Yesu yé Uwien ya Bijɛ.

Yesu Kristo ya mɔnkunb

⁶ Wɔn *Yesu Kristo ne baa' ní nin miñunm nin misɛm*. Na yé u baa' nin miñunm baba ne, u baa' nin miñunm nin misɛm ne. *Mifuoñaanm kundeh imɔn, kime mí yé imɔn ne.

⁷ Bi te bimɔnkunb bita ne.

⁸ Ben si: Mifuoñaanm nin miñunm nin misɛm. Ben bita nnɔ ke kpe buñɔbu ne.

* 5:6 Yesu Kristo ne baa' ní nin miñunm nin misɛm ya tingi si: Bi sli' wɔ Uwien ya ñunm nin u'kuum ne.

⁹ Ti teknh binib ya m̀̀nkun la, tí li b̀̀n kí ye Uwien ya m̀̀nkun c̀̀n' binib yu. Uwien ya m̀̀nkun nǹ̀ si: u kun' im̀̀n kí ye *Yesu m̀̀nbe kí yé u'Bijé ǹ̀.

¹⁰ Wà teke' Uwien ya Bijé kí jin' la, u tuo' Uwien kun' im̀̀n yà nǹ̀ ǹ̀. Ama wà ña teke' Uwien kí jin' la, u yih ẁ̀ utoonnendaan ǹ̀, kime wa teke' Uwien kun' u'Bijé bo im̀̀n yà nǹ̀ ǹ̀ kí jin'.

¹¹ Uwien ya m̀̀nkun nǹ̀ si: u de' t̀̀ limiel là ña ñm̀̀be gbenm, ǹ̀ u'Bijé ǹ̀ yé limiel nǹ̀ ya daan.

¹² Wà t̀̀ nin Uwien ya Bijé ǹ̀ ñm̀̀be limiel nǹ̀. Wà ña t̀̀ nin Uwien ya Bijé ña ñm̀̀be l̀̀.

Tigbɛfɔrkaar

¹³ N keke' tigbɛr tuu k̀̀ kí de' ǹ̀ ño ní b̀̀nde kí ye ninbi bà teke' Uwien ya Bijé kí jin' nǹ̀, ní ñm̀̀be limiel là ña ñm̀̀be gbenm ǹ̀.

¹⁴ Ti ñm̀̀be midum mà Uwien saan si: ti mié' ẁ̀ ná k̀̀ u'yíem bo la, u cengeh ti'bo ǹ̀.

¹⁵ Ti b̀̀n u cengeh ti'bo ma nǹ̀, ti mié' ẁ̀ ná k̀̀ la, ti du kí ye ti laa' ǹ̀ ño.

¹⁶ Unil laa' u'to teh ibiere yà ña kuuleh la, ẁ̀ ní k̀̀are kí de ẁ̀ ño Uwien ní t̀̀are u'fuobm, ní yé ibiere nǹ̀ ña m̀̀nbe kí kuuleh ǹ̀ la. Kime ibiere iba te kí kuuleh, ma niireh b̀̀ ní k̀̀are kí de binib bà teh i ya biere.

¹⁷ It̀̀on yà k̀̀ ña cuube yé ibiere ǹ̀. Ama ná yé ibiere k̀̀ ǹ̀ kuuleh.

¹⁸ Ti b̀̀n kí ye wà k̀̀ yé Uwien ya buk ña ji teh biere, kime Uwien ya Bijé gu ẁ̀, ǹ̀ usenpol ubierɔ ña ní fre kí tien ẁ̀ niba.

¹⁹ Ti b̀̀n kí ye tinbi yé Uwien ya bumu ǹ̀, kí b̀̀n m̀̀ kí ye uñendun ya nib k̀̀ te usenpol ubierɔ ya ẁ̀bl ní ǹ̀.

²⁰ Ti b̀̀n kí ye Uwien ya Bijé baa' kí wuɔn' t̀̀ ti li tien ma kí b̀̀nde Uwenm̀̀n ǹ̀. Ti t̀̀ nin Uwenm̀̀n ǹ̀, kí ñé u'Bijé *Yesu Kristo bo. Wɔn ǹ̀ yé Uwenm̀̀n, kí yé limiel là ña ñm̀̀be gbenm ya daan.

²¹ N'bumu, liike m̀̀n ni'yul bo nin ibule ya gbɛr.

Kugbɔnlieku kùà San kɛle' kù nnɔ

Ifuonde

¹ Min ucien, n fuondeh sin ti'naa wà Uwien gènde' ηε nin a'bumu*. N yie ne imɔnmɔn ne. Na yé min baba ne yie ne, binib bà kε ben tigbɛmɔnt nnɔ mɔ yie ne ne,

² kí nε tigbɛmɔnt tà te ti'fɛl ni, ki li tuu ki te ti'ni nnɔ bo.

³ Baa Uwien nin u'Bije *Yesu Kristo rí juoke te, kí muɔ te micεεkm, kí de te uyenduɔn ηɔ tí li pε tigbɛmɔnt bo, kí li fuobe miyiem ni.

Li ηmɔbe mɛn tigbɛmɔnt, kí li yie tɔb

⁴ N laa' a'bumu muba pε tigbɛmɔnt bo tɛn Baa Uwien de' te liwɔbl ma bo nnɔ, nε n'yɛnm sɔnge' kí gbien'.

⁵ Sin ti'naa, fɛnfɛnnɔ n gbáanh ηε ne, cère mɛn tí li yie tɔb. Na yé wɔbfɛnl ne rí kele' kí de' ηε, nì yé tí là cii' là haali ucincinyo nnɔ ne.

⁶ Miyiem ya tingi si: tí li fuobe Uwien ya wɔbl ye ma bo ne. Li ya wɔbl ne nì là cii' lè haali ucincinyo nnɔ: «Li fuobe mɛn lí ye ma bo».

⁷ Binib bà tulndeh bi'tɔb yɛbre' uηɛndun wuu ni, kí lienh kí teh *Yesu Kristo ηa baa' nin nisaalgbɛnent. Unil teh nnɔ la, u yé wà tulndeh binib ne, kí yé *Kristo ya nennɛnd.

⁸ Liike mɛn nì'yul bo ηɔ tí tuonl la juore fɛnm. La juore' fɛnm la, nì lè lisuul kí tí gben.

⁹ Wà kε taah tibontɔr kí pukndeh Kristo ya wɔknm bó, ka fuobe mɔ ye ma bo la, wa tɛ nin Uwien. Wà fuobe Kristo ya wɔknm ye ma bo la, u tɛ nin Baa Uwien nin u'Bije ne.

¹⁰ Wà baa' ní nì'saan ka tuke mi ya wɔknm la, la teke wɔ mɛn, kí la fuonde wɔ mɔnɔn.

¹¹ Kimε wà fuonde' wɔ la, udaan nin wɔn kpaan' iye kí sɔn' u sɔnh itùonbiere yà nnɔ nínɔ.

Micɛbm

¹² N ηmɔbe tigber tù yεbe rí tɔke ne ama ma yie rí kele tù gbɔnku ni. N daan rí baa nì'saan, kí lè ne, tí tɔke tigber ηɔ kí li ηmɔbe uyensɔnge kí tí gben ne.

¹³ Ti'naa, a'ninse wà Uwien gènde' wɔ nnɔ ya bumu mɔ fuondeh ηε.

* 1:1 Ti'naa nin u'bumu li fre kí ye Kristo ya taanl liba nin li'nib.

Kugbɔntaaku kùà San kɛle' kù nnɔ

Ifuonde

¹ N'jɔ Gayus, min ucien fuondeh ɲɛ. N yíe ɲɛ imɔnmɔn nɛ.

² N'jɔ, n káareh ki teh nè ní li mɔn a'bo isen kɛ ni nɛ; á li ɲmɔbe ugbenɛnsɔnge mɔnmɔnm, tɛn a'fuobm mɔn Uwien saan ma bo.

³ Ti'tɔb Kristo yaab biba baa', ki lá tɔke' nni a pɛ tigbɛmɔnt bo ma bo nin a fuobe tigbɛmɔnt ni ma bo, nɛ n'yɛnm sɔnge' ki gbien'.

⁴ Nà li cère n'yɛnm ní sɔnge kí tí kende si: ní cii n'bumu pɛ tigbɛmɔnt ya sen bo nɛ.

Bi pèkeh Gayus

⁵ N'jɔ, a pɛ Kristo ya sen bo mɔnmɔnm ki teh u'nib nà mɔn nin bi yé bicɛnb ma kɛ nnɔ.

⁶ Bi'mɔ len' Kristo ya taanl yaab saan a yíe binib ma bo. N gbáanh ɲɛ nɛ, li toreh bɛ bi'sencenl ní Uwien yíe ma bo.

⁷ Kimɛ bi cuonh ki sɔnh Kristo ya tuonl nɛ ka teknh niba bà ɲa pɛ Wien bo saan.

⁸ Nɛn bo, ní kpɛ tinbi nɛ ní li toreh bi ya nib, ɲɔ tinbi nin bɛn ní taan kí li tɔkeh binib tigbɛmɔnt.

Diotref nin Demetriyus ya gbɛr

⁹ N lá kɛle' tigbɛr tuba ki de' Kristo ya taanl yaab. Ama Diotref wà yíe wɔ ní li yé ní'kɛ ya senlier nnɔ ɲa tɔnge tí'gbɛr.

¹⁰ Nɛn bo nɛ n baa' ní la, n li tɔke u teh nà kɛ nnɔ. Nɛn si: u lienh tí'bo tigbɛbiert tà kɛ nnɔ. U tien' nɛn kɛ ki ye nà sɔnge' u'yɛnm. Ti'tɔb Kristo yaab baa' la, wa teknh bɛ, nɛ bà mɔ yíe bɛ ní teke bɛ la, u piendeh bɛ, ki ɲuɔh bɛ Kristo ya taanl ni.

¹¹ N'jɔ Gayus, la tɔkre bà teh nà bre; ama bà teh nà mɔn, kime wà kɛ teh nà mɔn yé Uwien yɔ nɛ. Wà mɔ kɛ teh nà bre ɲa bɛn Wien.

¹² Demetriyus wɔn, binib kɛ pèkeh wɔ nɛ. U pɛ tigbɛmɔnt tà bo nnɔ mɔ wɔngeh ki teh u yé unil nɛ. Ti'mɔ pèkeh wɔ nɛ, nɛ a bɛn ki ye ti pèkeh wɔ ma nnɔ ní yé imɔn nɛ.

Micɛbm

¹³ N ɲmɔbe tigbɛr tù yebe ní tɔke ɲɛ ama ma yíe ní kɛle tù gbɔnku ni.

¹⁴ N daan ki ye ní pukn' waamu la, n li lɛ ɲɛ, tí tɔke tigbɛr.

¹⁵ Uwien ní de ɲɛ uyɛnduɔn.

A'jɔtieb fuondeh ɲɛ. A'mɔ ní fuonde tí'yaab kɛ jeje kí de tɛ.

Kugbɔnku kua Sud kele' kù nnɔ Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Kugbɔnku kuu te ki de' Kristo yaab ke ne. Ku'maam neke Pier kele' kullieku kua nnɔ ne. Kugbɔnku kuu ya gber mɔh nin bitonnenɔbonsɔknɔ ya tonnenku nin bi'tetefenfenm ne (migbiirm 6-13; 2 Pi iyul 2).

Wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ taah Kujɔtiekpaaaku ya gbɔnku ya gber ne, ki ñendeh miwɔknm len ki wɔknh u'yo ya nib. U liebe' ki taah Sufmbɛ ya gbɔnt tuba mɔ ya gber ki kieh u'gbɔnku ni. Ama tigbɔnt nnɔ tun ña te Uwien ya gbɔnku ni (migbiirm 9, 14, 15).

U taah inɔbon yà cɔkreh ne ki tɔkeh Uwien li dere bà yie' u'yiem ya gber ya tub ma bo (migbiirm 3-13). Ama u liebe' ki tɔke' mɔ ki ye ni kpe be ri muɔ be micɛɛckm ne kɔ tore be ñɔ be ri ñe Uwien li dere binib ya tub ma nnɔ ni (migbiirm 22-23). Sud kele' u'gbɔnku ni ubenpiebe ya gber la, u yie wɔ ri pien nà bre nin kinunbɔnk ne. U ya benpiebe ña bereh ama u ñmiendeh ne.

Ifuonde

¹ Min Sud, n yé *Yesu Kristo ya tonsɔnl ne, ki yé Saak ya ninje. Min ne kieh kugbɔnku kuu ri de ninbi bà Baa Uwien yin' ne, ki yie ne, ki cère' *Yesu Kristo gu ne nnɔ.

² Uwien ri li tuu ki muɔh ne micɛɛckm, kɔ de ne uyenduɔn kɔ gbien, kɔ li yie ne cɛɛn.

Uwien li dere bà wɔknh nà ña kpe sen ya tub

³ N'jɔtiebe, n'fɛnm là ton ri kele kugbɔnku ki tɔke ne miñmiɛnm mà yé ti'ke yaam nnɔ ya gber ne. Ama fenfenno n laa' ni yé n'bo liwɔbl ne ri kele kɔ de ne kɔ cère ni'fel ri li co ñɔ ni mɔ Uwien tɔke' u'yaab mitekjim ya gber tà bolm miba kpein nnɔ bo.

⁴ Kime binib biba lɔnbe' ki kɔn' ni'ni, ki yé bibierdenb, ki sikreh ti'Wien ya juokm ya gber ya tingi ñɔ be ri fre kɔ li teh bi'sɔnsɔndl ne. Bi wie' *Yesu Kristo wà yé ti'Wɔnwɔknbaab, ki yé ti'Yonbdaan nnɔ ya gber. Ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni haali uyo ñɔ ki ye Uwien li dere bi'tub.

⁵ Ni ben n li tɔke ne nà ke nnɔ mɔnmɔnm. Nin ni ben ma ke nnɔ n yie ri tiere ne kɔ ye Yonbdaan là ñmien' Israyel yaab Esipt ni ne. Ni ya puoli bó ne u gben' bi'ni bà ña teke' wɔ ki jin' nnɔ ya gber.

⁶ Tiere men Uwien ya tondb bà là daan' Uwien sien' be nà saan, ki siere' ki daan' bi'kɔnkuɔn nnɔ ya gber. Uwien lɔle' be ne, be ri li tuu ki luo, kɔ li te kubuoku kua ñɔ ka ñmɔbe bien, ki biike ni, ki gu tibuur ya wengbiin ya daali.

⁷ Liebe kɔ tiere men Sodɔm nin Gomɔr ya du nin iduto yà kpieke yi nnɔ ya nib là tien' lisɔnsɔndl ten bitondb nnɔ ma nnɔ ya gber. Bi tien' lisɔnsɔndl ni ti kende' haali ki ji ti nuunh be ri li duandeh nin tibont tà nin nisaal ña te'*. Uwien là dere' bi'tub, ki kuɔn' be umu wà ña ri kpiin ni. Nen ne wɔngeh nà là li tu bibierdenb.

⁸ Bibierdenb nnɔ mɔ teh ten ben ne. Bi pe bi'deknt bo ne ki sɔnh ituon ya kuandeh bi'tiema gbenent tijɔkt, ki yindeh Uwien ya yonbdent, ki sukreh nà ke ñmɔbe ukpieke paaki bó.

* **1:7** Tibont tà nin nisaal ña te ya tingi te bolm mile bo ne: Uwien ya tondb bii tiwent.

⁹Uwien ya tondb ya cien Misel mənən nin *usenpol là kənh uyo wà Moyis ya gbənent bo nnə wà là tuo' ki suke' ki biin' wə ama u là təkə' wə ki ye: «Yonbdaan n' dère a'tub» baba nɛ.

¹⁰Ama bibiɛrdɛnb nnə bɛn wən, bi sukreh ba bɛn nà nɛ, ki te tɛn ipiɛ, ki maaleh ki teh bi bɛn nà nnə mənən tulndeh bɛ ki joh nɛ.

¹¹Ni bre bi'bo, kime bi kpɛn' Kayɛn là kpɛn' usen wà nnə nɛ. Bi taa' bi'ba ki de' ilike ya nuunm nɛ ki ture' tɛn Balam, ki yie' Uwien ya nɔbu bó tɛn Kore là yie' ma bo, nɛ ki kpo'.

¹²Ninbi Kristo yaab taan' n' ji tijier la, bi saake ni'ni tɛn tijoknt nɛ ki saah ni'jiejin, ki jinh fuɔlfuɔl, fɛ ɲa ɲmɔbɛ bɛ, ki maaleh bɛn baba bó. Bi te tɛn utaa wà yin' ki bənde' ki juore' nin kutafaaku ka nii' nɛ; ki te tɛn isiin yà ɲa lùonh haali i'lònlùonyo mənən, ki kpikre' ki lu', ki kpo' kekɛ nɛ.

¹³Bi sɔnh ifɛ ya tòn nɛ ki joh tɛn miɲunciɛnm ya ɲungbegbel teh kujujuku miɲunm ya gbɛ ma bo, ki te tɛn ɲmaabii yà cuonh ka ɲmɔbɛ i joh nà bó. Uwien bonde' mifɛnm ki ble' bɛ licinɲunl ni bɛ rí li te len uyo wà ɲa ɲmɔbɛ gbenm.

¹⁴Enək, wà là yé ti'yaaje nlole bo kí cin Adam ya buol nnə, là səkn' Uwien li tien bibiɛrdɛnb nnə ma bo ki ye: «Li cengeh mɛn, Yonbdaan nin u'tondb turbɛnm li baa

¹⁵kí lá bu binib kɛ tibuur; tibuur rí cuo bibiɛrdɛnb kɛ, bi sɔn' itùonbiɛrɛ yà kɛ nnə nin bi len' u'bo imebil yà kɛ nnə bo.»

¹⁶Bi yé binib bà ɲulh uyo kɛ nɛ, nɛ bonn kɛ bonn ɲa dɛkreh bɛn. Bi pɛ bi'yɛnm yie nà bo nɛ, ki lienh nin tigbengt, ki təkɛh binib tiɲɔɲmaagbɛr, ki nuunh bɛ rí jonde bi'bo.

Igbiere

¹⁷N'jɔtiebɛ, ninbi bɛn wən, tiere mɛn ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya tondb là juo' ki təkə' nɛ tigbɛr tã nnə.

¹⁸Bi là təkə' nɛ ki ye: ufɔfɔryo binib lá li lè nɛ, kí li pɛ bi'yɛnm yie nà bo, ka rí li boh Wien.

¹⁹Bɛn nɛ boreh binib, ki pɛ unisaal yie nà bo, ka ɲmɔbɛ *Fuoɲaanm.

²⁰N'jɔtiebɛ, ninbi bɛn wən, ni teke' Uwien ya gbɛɲaant tã nnə, ɲi mɛn tun bo kí li joh inun bó, kí li káareh wə *Mifuoɲaanm ya tuəm bo,

²¹kí li tuu ki te Uwien ya yíem ni, ki gu ti'Yonbdaan *Yesu Kristo rí de nɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbɛ gbenm u'nimənt bo.

²²Binib bà maaleh milele nnə, muo mɛn bɛ micɛɛɛkm.

²³Bitəb mɔ te ní ɲɛn bɛ umu ni bɛ rí ɲmɛrɛ. Ní muo bitəb mɔ micɛɛɛkm ama kí li dɛkreh ni'ba, kí la miɛkeh bi'wengolkaar mənən, kime bi'tuon nnə kuən' tu'mə tijoknt ɲə.

Li pɛkɛh mɛn Uwien

²⁴Uwien nɛ yé wà li fre kí li gu nɛ ni la lu' sɛn kɛ sɛn ni, kí li cère ní sere wən wà ɲmɔbɛ ukpiɛkɛ ya nun bó, kí li tuu kí ɲmɔbɛ uyɛnsənge, kí la ɲmɔbɛ biil.

²⁵Wən wà yé Uwenbaabe, kí yé ti'Nmiɛnl kí ɲɛ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nnə si ukpiɛkɛ nin uyɛbn nin mituəm nin ufaa tibont kɛ bo uyo wà gbɛbrɛ' nin fɛnfɛnnə wuə nin uyo kɛ. Ami.

Mikpiirm

Nà wəngəh kugbənku kuu te ma bo

Bi kele' kugbənku kuu nɔ uyo wà bi là jəndeh Kristo yaab ki gbiekeh nɛ. Erom ya bərb là yie bɛ rí li pukeh bɛ tɛn bi yé iwien nɛ. Kristo yaab biba là tuo' ki jənde' bi'tekjim bo, ama bitəb ŋa là laa' fəl ki jənde' bi'tekjim bo.

Tinɛnɛnt nin tijnjint nɛ yɛbe kugbənku ku'ni. Tà yɛbe ŋɛn' ní Kujətiekpaaku ya gbənku ni nɛ. Inɔnbɛ nin misiɛm mɔ te ku'ni, ama nà kɛ ŋmɔbɛ ní ye nɛ rí ye bà nɛ. Nà teh nà bre kɛ taan' ki te miŋuncienm ni nɛ, nɛ utunwien nɛ yé nà kɛ bre ya nɛnɛnku.

Kugbənku kuu gbiire' ibəkcɛncien ile nɛ nin kugbənku bugbɛn ya tondm ya gbɛr.

Libəkkpiɛkl ni (1:1–3:22) bi lienh Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfɛnm ni nɔɔ ya gbɛr nɛ.

Libəkliɛl ni (iyul 4–20) wà kele' kù nɔɔ laa' tibont nɔɔ kɛ tideknt yaam nɛ. U wuɔn' ki ye Yesu Kristo nɛ yé Uwien ya Pebuk ki yé limiel ya daan ki ŋmɔbɛ mituəm tibont kɛ bo.

Iyul 21–22 təkhe Uwien yie wɔ rí ŋɛn tibonfɛnt tà nɔɔ ya gbɛr nɛ.

¹ Tigbɛr tà te kugbənku kuu ni nɔ yé tigbɛbɔlkaar tà Uwien təkɛ' *Yesu Kristo wɔ rí kpiire tù kɛ təkɛ u'tonsənb tibont tà li tien na rí taande* nɛ. Nɛ *Yesu sɔn' Uwien ya tond wɔ rí tɛ təkɛ u'tonsənl San tigbɛr nɔɔ.

² San laa' tibont tà kɛ nɔɔ u kun' imɔn ki ye *Yesu Kristo nɛ wuɔn' wɔ tù, nɛ tù yé Uwien ya gbɛr nɛ.

³ Tigbɛr tà te kugbənku kuu ni nɔ ŋɛn' Uwien saan nɛ. Unil wà kàanh tù binib ya nun bɔ nin bà cengəh tù ki boh tù nɔɔ, Uwien ya mɔnm te bi'bo, kimɛ uyo wà ni'kɛ li tien nɔɔ nek'n ní ŋɔ.

San fuondəh Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfɛnm ni

⁴ Min San nɛ kele' kugbənku kuu ki de' *Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfɛnm ni nɔɔ. Uwien wà là te, ki biɛ ki te, ki we ní nɔɔ nin u'Fuɔŋaanm† mà te u'berbiɛk saan nɔɔ rí juoke nɛ, kɛ de nɛ uyɛnduɔn.

⁵ *Yesu Kristo wà yé umɔnkunmɔn, ki kpiɛ' ki mɛkre' bitɛnkpiib ni, ki ye uŋɛndun wuu ya bərb ya cien nɔɔ mɔ rí juoke nɛ, kɛ de nɛ uyɛnduɔn.

U yie tɛ, nɛ ki taa' u'ba ki tien' lituɔrl,

ki ŋɛn' tɛ ti'biɛre ni,

⁶ ki tien' tɛ biberb Uwien ya bɛl ni, ki cɛrɛ' ti yé u'Baa Uwien ya tɔtuɔrkaab. Wɔn si ukpiɛke nin mituəm uyo kɛ. Ami.

⁷ Liike mɛn, u te titɛwɔlgbɔnt ni ki we ní.

Unil kɛ ya nun li lɛ wɔ,

bà là cəkɛ' wɔ likpaanl nɔɔ mɔnɔn li lɛ wɔ,

wɔn bo nɛ inibol yà kɛ te utingbɛn bo nɔ

li muɔh ki kpiɛndeh.

Nɛ yé imɔn nɛ. Ami.

⁸ Yonbdaan Uwien ye:

«Min nɛ yé micincinm nin migbenm.»

Wɔn nɛ yé wà là te, ki biɛ ki te, ki we ní,

ki yé mituəm kɛ ya daan.

* **1:1** *Na rí taande* ya ciim te bolm mile bo nɛ: Nà li tien itáan yie bo bii ná ŋa ŋmɔbɛ pɛrm. † **1:4** Bi lɛbrɛ' inɔbɔn yà ki ye u'Fuɔŋaanm nɔɔ; † kele' Grɛkmɛ ya lenm ni ki ye: Tibont tulole tà te Uwien ya berbiɛk saan nɔɔ nɛ.

San laa' Yesu tid:knt yaam

⁹ Min San n yé ni'ninje nε. Min nin ninbi taan' ki jin' ijend, ki ηmobe kuminku *Yesu bo, ki taan' ki yé bibɛrɛb Uwien ya bɛl ni. Uwien ya gɛɛr nin n kundeh imɔn *Yesu bo ma nnɔ, nε bi là taa' nni ki jon' lidekl là bi yih lɛ Patmos nnɔ bo.

¹⁰ Yonbdaan ya daali, *Mifuoŋaanm taa' nni, nε n cii' uniεke uba bó u giere' ufaa bo n'puoli bó tɛn linatunl

¹¹ ki ye: «Kɛle a laa' nà kugbɔnku ni, ki taa kù kí sɔn kí tí de *Kристо ya táan ilole yà te Asi ya tinfɛnm ya du ilole ni nnɔ. Idu nnɔ si: Efɛs nin Siminn nin Pegam nin Tiyatiir nin Sadɛs nin Filadɛlfi nin Lawodise.»

¹² N jibe' ní liike udaan wà lienh nni. N jibe' ma nnɔ nε ki laa' miŋɔkm ya fr ilole.

¹³ ki laa' niba ifr nnɔ ya siik ni ní naan unisaal, ki guo liliɛrfɔfɔkrl, ki buobe miŋɔkm ya ningbɛnl u' siik ni.

¹⁴ U'yur p̄ien kponkpon tɛn tikunkunt, nε u'nun muɔreh tɛn umupien.

¹⁵ U'taan windeh tɛn kukurku kua faa bi pule' kù umu ni kù mɔnde', nε u'nieke mɔ tuoreh tɛn miŋuncienm nε fuh.

¹⁶ U ηuuke iŋmaabii ilole u'nɔjie bó, nε kijusiek kà fenbe ki ηme ikɛle kɛ ile nɔreh ki ñɛh u' nɔbu ni. U'nun bó muɔreh tɛn liwenyul ya wien nε.

¹⁷ N laa' wɔ uyo wà nnɔ, nε ki lu' u'nintuɔli ki naan utɛnkpii. Nε u' taa' u'nɔjie ki mɛ' nni, ki tɔke' nni ki ye: «La sɛn jɛwaanbu. Min nε yé ukpiɛk nin ufɔrke,

¹⁸ ki yé wà fuobe. N là kpo' nε, ama fɛnfɛnno n fuobe nε uyo kɛ, ki ηmobe mituɔm mikuum nin kutɛnkpiiku kɛ bo.

¹⁹ Nɛn bo, kɛle a laa' nà, nɛn si: nà teh fɛnfɛnno wuɔ nɔ nin nà là li tien.

²⁰ A laa' iŋmaabii ilole yà n'nɔjie bó nnɔ nin miŋɔkm ya fr ilole yà nnɔ yé tibont tà ya tingi buɔ nε. Tu'tingi si: iŋmaabii ilole nnɔ yé Uwien ya tondb bà gu Kристо ya táan ilole nnɔ nε‡. Ifr ilole nnɔ mɔ yé Kристо ya táan ilole nnɔ nε.»

2

Kɛle kugbɔnku kí de Kристо ya taanl là te Efɛs ya du ni nnɔ

¹ «Kɛle kugbɔnku kí de Kристо ya taanl là te Efɛs ya du ni nnɔ ya cien kí ye wà ηuuke iŋmaabii ilole u'nɔjie bó, ki cuonh miŋɔkm ya fr ilole ya siik ni nnɔ, nε len' ki ye:

² «N bɛn a sɔnh itùon yà, ki bɛn a ñikndeh ma bo, ki ηmobe kuminku, ki bɛn ki ye ηa toh bibiɛrdɛnb ya ñɔbu bó. N bɛn ki ye a sekn' binib bà yih bi'ba n'tondb ηɔ ka yé bɛ nnɔ, ki bɛnde' ki ye bi yé bitonnɛndɛnb nε.

³ A ηmobe kuminku, ki jin' ijend n'bo, a'fɛl ηa wɔre',

⁴ ama n li kɔn nin ηɛ nibonn niba bo nε, kime ηa ji yíe nni tɛn a là cin' ki yíe nni ma bo.

⁵ Tiɛre a là cin' ki ηmobe miyíem mà ki yaan ki lu' nnɔ bó. Lèbre a'tetem kí liɛre kí li sɔnh a là cin' ki sɔnh itùon yà nnɔ, nnɔ ηa ní la, n li baa a'saan kí lá yuure a'fɛl li'sensienbùol.

⁶ Ama a ηmobe kupɛnɛpeku nibonn niba bo nε, kime a nɛn Nikola ya cɛkl ya nib* ya tùon tɛn n'mɔ nɛn yé ma bo nε.

⁷ «Wà ηmobe litubl la, wɔ ní cii' *Mifuoŋaanm tɔkeh Kристо ya táan ki teh bà. Wà kɛ mɔn' ki faake' la, n li cɛbe wɔ, wɔ ní mɔ busubu bùa te Uwien den ki dienh limiel nnɔ ya bi.» »

‡ **1:20** Bi li fre kí lɛbre *Uwien ya tondb bà gu Kристо ya táan ilole nnɔ* kí ye Kристо ya táan ilole nnɔ ya cienb mɔ. * **2:6** Kugbɔnku kuu baba nε lienh *Nikola ya cɛkl ya nib* bó. Licekl nnɔ là wɔknh miwɔknm mà ηa kpe sɛn nε. Nil ηa cinbe kí bɛn miwɔknm nnɔ ya tingi.

Kele kugbɔnku ki de Kristo ya taanl là te Siminn ya du ni nno

8 «Kele kugbɔnku ki de Kristo ya taanl là te Siminn ya du ni nno ya cien ki ye wà yé ukpɛk nin ufɔrke, ki là kpo' ki mɛkre' bitenkpiib ni nno nɛ len' ki ye:

9 «N bɛn bi jɛndeh nɛ ijɛnd yà nin ni'jiint, ama ni nín yé bifaaɗɛnb nɛ. N bɛn binib bà yih bi'ba *Sufmbɛ ka nín ji kpe bɛn *Sufmbɛ ya sɛn nno sukreh nɛ usuk yà. Bi yé *Satan ya taanl yaab nɛ.

10 La fɛnge mɛn ni li ji ijɛnd yà. Ni bɛn-ii! Usɛnpol li biike nɛ kí cère bɛ rí pɛkn ni'ni biba. Bi li jɛnde nɛ kí tí baa iwien piik. Bi li ku nɛ mɔnɔn la, li pɛ mɛn n'bo. N li su nɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm.

11 «Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ rí cii *Mifuoŋaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà. Wà kɛ mɔn' ki faake' la, wa rí kpo kí lere†.»

Kele kugbɔnku ki de Kristo ya taanl là te Pegam ya du ni nno

12 «Kele kugbɔnku ki de Kristo ya taanl là te Pegam ya du ni nno ya cien ki ye wà ɲmɔbe kijusiek ki fenbe ki ɲmɛ ikele kɛ ile nno nɛ len' ki ye:

13 «N bɛn a kɔ ná saan nno, *Satan ya bɛrbiek mɔ te nɛn saan nɛ. Bi là ku' n'mɔnkunmɔn Antipas ni'du ni nɛ. *Satan kɔ wun ni nɛ. Haali u ya yo mɔnɔn ɲa wiɛ' a'tekjim, a juore' ki pɛ n'bo nɛ.

14 Ama n li kɔn nin ɲɛ nibonwawaann niba bo nɛ, kime ni'ni biba pɛ Balam ya wɔknm bo nɛ. Wɔn nɛ là gbierɛ' Balak u li tien ma kí tuln Israyɛl *yaab bɛ rí ɲmɔn titɔtuɔrnɔnt, kí tien lisɔnsɔndl.

15 Nikola ya cɛkl ya nib mɔ wɔknh mi ya wɔknbaabm nɛ, nɛ ni'ni bi'ba pɛ mi'bo.

16 Nɛn bo, lèbre a'tetem, nno ɲa rí la, n li baa a'saan ná rí taande, kí taa kijusiek kà te n'ɲɔbu ni nno kí tɔ nin binib nno butɔbu.

17 «Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ rí cii *Mifuoŋaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà. «Wà kɛ mɔn' ki faake' la, n li de wɔ tijier tà buɔ bi yih tù *mann‡ nno, kí de wɔ litɛnpɛniɛl liba bi kele' li'bo liyɛfɛnl. Wà teke' litɛnl nno baba ɲa rí la, uba ɲa bɛn liyɛl nno.»

Kele kugbɔnku ki de Kristo ya taanl là te Tiyatiir ya du ni nno

18 «Kele kugbɔnku ki de Kristo ya taanl là te Tiyatiir ya du ni nno ya cien ki ye Uwien ya Bijɛ wà ya nun muɔreh tɛn umupien, u'táan windeh tɛn kukurku kùa faa bi pule' kù umu ni kù mɔnde' nno, nɛ len' ki ye:

19 «N bɛn a sɔnh itùon yà nin a ɲmɔbe miyɛm mà, kí bɛn a ɲmɔbe mitekjim mà, kí bɛn a toreh binib ma bo nin a ɲmɔbe kuminku kùa. Fɛnfɛnno a sɔnh itùon yà yɛbe kí cɛn' mikpiɛkm yɛ.

20 Ama n li kɔn nin ɲɛ nibonwawaann niba bo nɛ, kime a cère' Sesabel§, upii wà yih u'ba *Uwien ya ɲɔbonsɔknl nno tulndeh n'tonsɔnb kí wɔknh bɛ rí li teh lisɔnsɔndl, kí li ɲmɔnh titɔtuɔrnɔnt.

21 N de' wɔ libɔnl wɔ rí lèbre u'tetem, ama wa yíe wɔ rí lèbre u'tetem kí wiɛ u'sɔnsɔndl nno.

22 Nɛn bo, wɔn nin binib bà pɛ u'bo kí teh lisɔnsɔndl nno ɲa lèbre' bi'tetem kí dàan' itùon nno la, n li cère bɛ rí ji ijɛnd kí gbien,

23 kí cère bà pɛ u'bo nno rí kpo ɲɔ Kristo ya táan kɛ rí bɛnde kí ye min nɛ bɛn ná te unisaal ya fɛl ni. N li jiin ni'ni wà kɛ u'tùon kpɛ ma bo nɛ.

† 2:11 *Ki kpo kí lere ya tingi si: kí li tuu kí te umu wà ɲa rí kpiin ni kí lɛbreh nɛ. Liike 21:8. ‡ 2:17 Mann yé tijier tà Uwien là de' tu Israyɛl yaab kupɛnpelku ni nno nɛ. Mann wà buɔ li fre kí li yé tijier tà Uwien diɛnh tù binib kí nɛ Yesu Kristo bo. Liike San 6:49-51. § 2:20 Niɛ saan bi ye Sesabel ma nno, bi niireh unil wà yíe Uwien ya ɲɔbu bó nɛ.*

24 «Ninbi bà te Tiyatiir ya du ni, ka pe Sesabel ya wɔknm bo, ka ben bi nendeh ki yih nà «*Satan ya bonbɔlkaar nnɔ», n tɔkeh ninbi nɛ ki teh ma rí wɔbn nɛ kɪ de nɛ tuktol kɪ pukn.

25 Ama li ηjuuke mɛn ni ηmɔbe nà nnɔ mɔnmɔnm kɪ tɪ baa lidaali là n li baa ní.

26 Wà mɔn' ki faake', ki pe n'tùon bo ki tɪ fɔre' la, n li de wɔ ticiɛnt inibol ke bo,

27 wɔ rí li ηjuuke be nin ufaa, ki la ηmɔbe nunsɔnge bi'bo, kɪ niin be be rí tɪ we ten isɛn.

28 N'Baa de' nni miɥuɔm ma nnɔ n'mɔ li cɛre wà mɔn' ki faake' rí li windeh ten litɛnɛnɛmaasel nɛ*.

29 «Wà ηmɔbe litubl la, wɔ rí cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà.»

3

Kele kugbɔnku kɪ de Kristo ya taanl là te Sadɛs ya du ni nnɔ

1 «Kele kugbɔnku kɪ de Kristo ya taanl là te Sadɛs ya du ni nnɔ ya ciɛn kɪ ye wà likeh Uwien ya Fuoñaanm*, kɪ ηjuuke iɛnmaabii ilole nnɔ nɛ len' ki ye: «N ben a sɔnh itùon yà. Binib lienh kɪ teh a fuobe nɛ ama a kpo' ηɔ.

2 La gɔh, gore ηɔ bà ya tekjim benh mè rí gben nnɔ la tonde, kimɛ n laa' a'tùon ηa mɔn kɪ gben' n'Wien ya nun bó.

3 Nɛn bo, tiere bi là wɔkn' ηɛ miwɔknm mà nnɔ bó nin a là cii' mè ma bo. Li ηjuuke mè, kɪ lɛbre a'tetem kɪ la gɔh. A gɔh la, n li baa a'saan ten unasu nɛ, ηa n bɛnde uyo wà n li baa ní.

4 Ama a'nib biba te Sadɛs ya du ni, ka kuɔn' bi'ba jɔknt. Ben nɛ li tɔke nin nni kɪ li guo tikpɛlɛpenpiɛnt, kimɛ bi kpe nnɔ nɛ.

5 Nnɔ nɛ wà mɔn' ki faake' li gole tikpɛlɛpenpiɛnt. Ma rí ηmire u'yel limiɛl ya gbɔnku ni fiebu. N li len n'Baa Uwien nin u'tondb ya nun bó kɪ ye u yé n'yo nɛ.

6 «Wà ηmɔbe litubl la, wɔ rí cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà.»

Kele kugbɔnku kɪ de Kristo ya taanl là te Filadɛlfi ya du ni nnɔ

7 «Kele kugbɔnku kɪ de Kristo ya taanl là te Filadɛlfi ya du ni nnɔ ya ciɛn kɪ ye wà yé uñaan,

ki yé ugbɛmɔndaan,

ki ηmɔbe *Dafid ya dupien,

ki piire' bunañɔbu la,

uba ηa rí fre kɪ piin bù,

u tɪ piin' mɔ la,

uba ηa rí fre kɪ piire nnɔ,

nɛ len' ki ye:

8 «N ben a sɔnh itùon yà, ki ben kɪ ye a'tuɔm ηa yebe. Nin nɛn ke a ηjuuke n'gbɛr, ka ye ηa ben nni. Nɛn bo nɛ n piire' ηɛ bunañɔbu ki yaan', uba ηa rí fre kɪ piin bù.

9 Liike-a! N li cɛbe ηɛ *Satan ya taanl yaab. Bi nendeh kɪ teh bi yé *Sufmbe nɛ ka yé. N li wɔbn be be rí baa kɪ lá gbaan a'nintuɔli, kɪ bɛnde kɪ ye n yíe ηɛ.

10 A juore' kɪ ηmɔbe kuminku kùa n là ye á li ηmɔbe ku nnɔ ma nnɔ, n'mɔ li lɛkn a'bo ijend yà li baa utingben ya nib ke bo kɪ biike be nnɔ ya yo.

* 2:28 Bi ye litɛnɛnɛmaasel la, bi niireh Yesu Kristo nɛ. Liike 2 Pier 1:19. * 3:1 Liike 1:4.

11 N li baa ní na rí taande. Li ηuuke a ηmabe ná nnó kenken ηo uba la lá teke a'suul.

12 Wá ke m̀n' ki faake' la, n li c̀ere wó rí li yé unikpekiek n'Wien ya duku ni. Wa ji li ñe len fiebu. N li c̀ere wó rí li yé n'Wien yo, kí le n'kpieke, kí li ηmabe n'yefenl, kí li yé n'Wien ya du Yerusalemfaan wá li ñe u'saan paaki bó kí jire ní nnó ya nil.

13 <Wá ηmabe litubl la, wó rí cii *Mifuoñaanm tókeh Kristo ya táan ki teh bà.> »

Kele kugb̀nku kí de Kristo ya taanl là te Lawodise ya du ni nnó

14 «Kele kugb̀nku kí de Kristo ya taanl là te Lawodise ya du ni nnó ya cien kí ye bi yih wá <Ami>, u yé um̀nkunm̀n, ki yé ugbem̀ndaan, ki yé Uwien c̀ere' wá ñen' tibont ke nnó, ne len' ki ye:

15 <N ben a sɔnh itùon yá, ki ben kí ye ηa sɔnge, ka ton mɔ; a bi li fre kí li sɔnge bii kí li ton.

16 Ama ηa ton, ka sɔnge mɔ, a te melmel ne. Nen bo ne n li sii ηe.

17 A lienh ki teh a yé ufaadaan ne, ki laa' lifaal li yebe, bonn ηa p̀ore' ηe, ka ben ki ye a yé ucceekdaan, ki yé unendaan, ki yé ujuon, ki se licenkpenlonlonl.

18 Nen bo ne n gbiereh ηe á de n'saan miñ̀dkm má bi donde' m̀e umu ni m̀i windeh ηo kí li yé ufaadaan, kí de n'saan tikp̀elcipient kí gole ηo bi la le á'fe. Kí de n'saan minunkp̀om kí tien a'nun kí likre.

19 N yé bà ke nnó, n gbiereh be ne kí dieh bi'tub. Nen bo, c̀ere' a'nun rí li m̀on á lèbre a'tetem.

20 Liike men, n se bunarɔbu ni ne kí baandeh. Wá ke cii' n'bó kí piire' la, n li kɔ u'den min nin wó rí taan kí ji.

21 Wá ke m̀n' ki faake' la, n li de wó usen, wón rí k̀ele kiberbiek bo n'yaak saan, ten n'mo m̀n' ki faake' ma, ki k̀ele' kiberbiek bo n'Baa Uwien yaak saan nnó.

22 <Wá ηmabe litubl la, wó rí cii *Mifuoñaanm tókeh Kristo ya táan ki teh bà.> »

4

San laa' Uwien ya berbiek tidεknt yaam

1 Ni ya puoli bó ne n laa' tidεknt yaam bunarɔbu buba ye paaki bó, ne n bi cii' udaan wá ya nieke bó mikpiekm nnó giere' ufaa bo ten linatunl ki ye: «Dùo ní rí wuon ηe ná we ní ne rí tien.»

2 I ya táan bo ne *Mifuoñaanm taa' nni, ne n laa' kiberbiek kiba se paaki bó, uba ke ki'bo.

3 Wá ke ki'bo nnó windeh ten iten yá bi yih yé jaspi nin saduwann i'daaku faa* nnó ne. Kugɔnguaku kuba guon' ki linde' kiberbiek nnó kí windeh ten litenl là bi yih lè emolod † nnó.

4 Muberbiemu pile nin munan mɔ se ki guon' k̀e. Bicienb pile nin binan mɔ ke muberbiemu nnó bo, kí guo tiwɛnpenpienl, kí kpie miñ̀dkm ya yukpiekie.

5 Kiberbiek nnó ya bùol muɔreh piebieh ten utemεknde. Kuwaaku mɔ ñeh kí'saan ten utaa ne tengeh. Timucincint tulole te kí'nun bó tùoo. Timucincint nnó yé Uwien ya Fuoñaanm‡ ne.

6 Kiberbiek nnó ya nun bó ní naan miñuncienm ne, ki wien tein kí likeh kí càareh ten lidingl.

* 4:3 Jaspi nin saduwann yé iten ya yel ne Jaspi yé litenl là windeh ne, ne saduwann yé litenl là m̀n.

† 4:3 Emolod yé litenl là bɔn ten tifer ne. ‡ 4:5 Liike 1:4.

Tiwenfuobt tunan ne guon' kiberbiek nno siik ni. Tu'nun bó nin tu'puoli ke yé inunbii ne ñein.

⁷ Kiwenkpiek naan ucind ne, kiliek naan unaje, kitaak ya nun bó naan unil ya nun bó, nnan naan ukaab ne laanh.

⁸ Tiwenfuobt tunan nno ke ñmabe ifiebe iloluob ne, ki ñmabe inun ifiebe nno bo ñein, paaki nin tingi ke. Nónku nin wien ni tù tuu ki geh iyuon ne ki teh:

«Uñaan, uñaan, uñaan,

Yonbdaan Uwien mituom ke ya daan ne yé uñaan.

Wón ne là te, ki bie ki te, ki we ní mọ.»

⁹ Uyo ke tiwent nno geh iyuon ne ki kpiekreh wá ke kiberbiek bo nno, ki ñengeh wá, ki faareh wón wá fuobe uyo ke nno. Tù geh uyo wá la,

¹⁰ bicienb pile nin binan nno gbaandeh wá ke kiberbiek bo nno ya nun bó ki pukeh wá, ki kpiekreh wón wá fuobe uyo ke nno, ki kpèreh bi'yukpekpie ki blinh kiberbiek nno ya nun bó ki teh:

¹¹ «Yonbdaan Uwien,

sin ne kpe be ní kpieke ñe, kí ñenge ñe, a ñmabe mituom,

kime sin ne ñen' tibont ke,

a yé tù ní li te ne,

ki ñen' tù.»

5

Bi konkonde' kugbónku kùà nin Uwien ya Pebuk nno ya gber

¹ N tí laa' wá ke kiberbiek bo nno ñuuke kugbónku u'nójie ni, kù konkonde'. Bi kele' kugbónku nno ya kele ke ile bo ne, ne ki taa' isiweł ki tentebn' ki tí dukn' bolm milole.

² Ne n laa' Uwien ya tondtadaan uba, u kpaandeh ufaa bo ki teh: «Ñme kpe wá ní tēbre isiweł nno kí pēre kugbónku kuu nọ?»

³ Ama nil ña te taaku bo bii tink bo bii dentingi, kí fre kí pēre kugbónku nọ kí liike ku'ni.

⁴ Ne n muo' cēen, kime nil ña te ki kpe wá ní pēre kugbónku nno kí liike ku'ni.

⁵ Nen saan ne bicienb nno ya uba tōke' nni ki ye: «La muoh. Liike, wá yé Suda ya bol ya cind, ki yé *Dafid ya yaabil nno mōn' ki faake'. Wón ne li tēbre isiweł ilole nno, kí pēre kugbónku nno.»

⁶ Ne n laa' Kipebuk kiba se ki neke kiberbiek nno, tiwenfuobt tunan nno nin bicienb nno ya siik ni. Kipebuk nno ñmabe igbien yá wōngēh ki teh bi ku' kē ne. Kí ñmabe iyin ilole nin inun ilole ne. I yé *Uwien ya Fuoñaanm mà u sōn' mē utingben bo ni'ke saan nno ne.

⁷ Kí jon' wá ke kiberbiek bo nno saan, ki teke' kugbónku nno u'nójie ni.

⁸ Kí teke' kugbónku nno uyo wá nno, ne tiwenfuobt tunan nin bicienb pile nin binan nno gbaan' ki nintuoli. Wá ke ñuuke kubieku nin miñdkm ya sēn ne, í gbe lefina. Isēn nno yé Uwien ya nib ya kaare ne.

⁹ Bi geh iyuonfaan ki teh:

«Sin ne kpe á teke kugbónku kuu nọ,

kí tēbre isiweł nno,

kime bi ku' ñe, ne a'sēm bo a de'

inibol yá ke te utingben bo ki lienh ilenbol ke nno

ki de' Uwien.

¹⁰ A tien' be biberb Uwien ya bel ni,

ki cēre' bi yé ti'Wien ya tōtuorkaab,

ki li likeh binib bā ke te utingben bo nọ.»

11 N biε ki likeh ma nnə, nε ki cii' Uwien ya tondb ya nɔfaam bó. Bi te itur itur ka ηməbe káanm, ki se ki guən' kibεrbiεk nnə nin tiwɛnfuobt nnə nin biciɛnb nnə,

12 ki gɛh iyuon ufaa bo ki teh:

«Kipebuk ká bi ku' kè nnə nε kpε kè rí li ηməbe mituəm nin lifaal
nin miyɛnfuom nin ufaa.
Kɛn nε kpε bε rí nɛnge kè,
kí kpiεke kè,
kí pɛke kè.»

13 Nε n tí cii' Uwien nɛn' tibont tá kε tũ te kutaaku bo nin tá te kitink bo nin tá te dɛntingi nin tá te miɛnɛnɛnm ni nnə kε gɛh iyuon ki teh:

«Wá kε kibεrbiεk bo nin Kipebuk nnə,
bɛn nε si kupɛnpɛku nin miɛngm nin ukpiεke
nin ufaa uyo kε.»

14 Nε tiwɛnfuobt tunan nnə tuonh ki teh: «Ami.» Nε biciɛnb nnə mɔ gbaandeh ki pukeh wá kε kibεrbiεk bo nin Kipebuk nnə.

6

Uwien ya Pebuk nnə tɛbre' kugbɔnku nnə ya siwɛl iluob

1 N biε ki likeh tidεknt yaam, uyo wá Uwien ya Pebuk nnə tɛbre' isiwɛl ilole nnə ya kpiεkl nnə, nε n cii' tiwɛnfuobt tunan nnə ya kiba wuure' utɛtɛn yaam ki ye: «Dɛn!»

2 Nε n liike' ki laa' utɛnpɛn uba. Wá jεke wɔ nnə ηuuke butɔnbu. Bi de' wɔ wá mɔn' ki faake' ya yukpɛkpiε. Wɔn nε mɔn' ki faake' nε u bure' wɔ rí tí rí tí mɔ kí faake.

3 Kipebuk nnə tɛbre' lisiwɛliel uyo wá nnə, nε n cii' kiwɛnfuobk nle len' ki ye: «Dɛn!»

4 Nɛn saan nε utɛnmɔn tohin nɛn'. Bi de' wá jεke wɔ nnə usɛn wɔ rí cɛrɛ butɔbu rí tien utingbɛn bo ηɔ binib rí li kuuleh tɔb, ki de' wɔ kijusieɛncɛnɛnk kiba.

5 Kipebuk nnə tɛbre' lisiwɛl nta uyo wá nnə, nε n cii' kiwɛnfuobk nta len' ki ye: «Dɛn!» Nε n liike' ki laa' utɛnbɔn. Wá jεke wɔ nnə ηuuke kilo u'nuɔ ni.

6 Nε n cii' niba len' tɛn unil tiwɛnfuobt tunan nnə ya siik ni ki ye: «Tijier ηa rí li sɔbe, nε bi li taa liwɛntunɛmɛnl ya paaku nε kí dε imuu kilo uba, kí taa liwɛntunɛmɛnl ya paaku kí dε iji kilo uta. Ama a la mε mikpɔm nin midaaam.»

7 Kipebuk nnə tɛbre' lisiwɛl nnan uyo wá nnə, nε n cii' kiwɛnfuobk nnan len' ki ye: «Dɛn!»

8 Nε n liike' ki laa' utɛnnagbok, bi yih wá jεke wɔ nnə mikuum. Kutɛnkpiiku cuonh ki pɛ u'bo. Bi de' bε ufaa kitink ya gbiirm minan bo bε rí li kuuleh binib nin kijusiek, kí cɛrɛ mikɔnm nin iwɛnbiɛrɛ yá puonh nin kumuɔku ni ya wɛnɔr mɔ rí li kuuleh binib.

9 Kipebuk nnə tɛbre' lisiwɛl nɛn uyo wá nnə, nε n laa' binib bá lá tuo' Uwien ya gɛr, ki kun' tu'bo imɔn ηɔ bi ku' bε nnə ya naanmu liponpuol ya tingi.

10 Nε binib nnə wuureh ufaa bo ki teh: «Cɛnbaa, sin wá yé uɛn, ki yé ugbɛmɔndaan nnə, nɛ li wuɔke kí tí kpaan mila bo kí yaan á bu utingbɛn bo ya nib bá ku' tɛ nnə tibuur, kí teke tí'bo kí dɛrɛ bi'tub-i?»

11 Nε bi de' bi'ke tiliɛrɛnpɛnɛnt, kí tɔke' bε ki ye bɛn biε kí li fuoreh ηɔ nɛ rí pukn waamu, kime bi li ku kí tonde bi'ninjɛb bi'tonsɔnlieb bá bi bi li ku bε tɛn bɛn nnə nε kí yaan.

¹² Kipebuk nno tɛbre' lisiwɛl nluob, nɛ kitink jɛngɛ' ki gbien', uwien bɔnde' dikkiki, uɲmaal mɔnde' u'kɛkɛ tɛn misɛm.

¹³ Inmaabii cienh paaki bɔ ki lɔ luh kitink bo tɛn kutafaabiiku nɛ yɔkreh ikɛnkɛnkaab.

¹⁴ Kutaaku gbendeh ki joh tɛn bi kondɛh kugbɔnku nɛ, ijuɔn nin idek kɛ lɛlɛbre' isensien.

¹⁵ Nɛ utingbɛn bo ya bɛrb nin biciɛnb nin sojambɛ ya cienb nin bifaadɛnb nin bifɛfaab nin iyonbɛ nin bɔ nɛ yɛ yonbɛ kɛ bɔlɛ' tijɔlulnt nin ijɔtɛn ni,

¹⁶ ki tɔkɛh ijuɔn nin itɛn ki tɛh:

«Lu mɛn ti'bo ki bɔlɛ' tɛ,
nɔ wɔ kɛ kibɛrbiek bo nno la likɛh tɛ,
Kipebuk nno mɔ ya benpiebɛ la tu tɛ.

¹⁷ Kimɛ bi'benpiebciɛn ya daali baa' nɛ nɔ!

Nmɛ li frɛ kɛ sɛrɛ bi'nun bɔ?»

7

Uwien cɛrɛ' bi diekɛ' u gɛndɛ' binib bɔ nno

¹ Ni ya puoli bɔ nɛ n ti laa' tidɛknt yaam Uwien ya tondb binan se kitink ya kɛlɛ kɛ inan, ki co ikele inan nno ya tafaam nɔ tafaam la ji n jo tink nin nunciɛnm nin subu bo.

² N liebɛ' ki laa' utondtɔ nɛn' liwenpurl bɔ nɛ, ki njuuke Uwien limiɛl ya daan taah nɔ ki diekɛh u'nib nno. U yin' Uwien ya tondb binan bɔ Uwien de' bɛ ufaa bɛ nɛ tien kitink nin miñunciɛnm nɔ bre nno ufaa bo

³ ki tɔkɛ' bɛ ki yɛ: «Cuo mɛn ni'ba, laan la tien mɛn tink nin nunciɛnm nin subu nɔ bre. Cɛrɛ mɛn ti tien ti'Wien ya dɛku u'nib ya yutun bo kɛ yaan.»

⁴ Nɛ n cii' bi tien' Uwien ya dɛku binib bɔ bo nno ya nɔbu. Bi tɛ binib itur kobk nin pinan nin inan nɛ, ki nɛn' Israyɛl yaab ya baamul kɛ ni nɛ.

⁵ Bi diekɛ' bɔ nno bɛn si:

Suda ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Lubɛnn ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Gaad ya baamul ni binib itur piik nin ile,

⁶ Aser ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Nɛftali ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Manasɛ ya baamul ni binib itur piik nin ile,

⁷ Simeyɔn ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Lɛfi ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Isaka ya baamul ni binib itur piik nin ile,

⁸ Sabulɔn ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Yosɛf ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Bɛnsamɛn ya baamul ni binib itur piik nin ile.

Inibol kɛ ya nib taan' Uwien nin Kipebuk ya nun bɔ

⁹ Ni ya puoli bɔ nɛ n ti liikɛ' ki laa' kuniwulku kuba; nil nɛ nɛ frɛ kɛ kɛn kɛ cuo bi' nɔbu. Bi nɛn' inibol yɛ kɛ tɛ uɛndun wuu ni, ki liɛnh ilɛnbol kɛ nno ni nɛ, ki sɛ kibɛrbiek nin Kipebuk nno ya nun bɔ, ki guo tiliɛrpenpiɛnt, ki njuuke mubiɛbisiiimu ya fɛr,

¹⁰ ki wuureh ufaa bo ki tɛh: «Ti'Wien wɔ kɛ kibɛrbiek bo nin Kipebuk nɛ nɛnɛndɛh tɛ.»

¹¹ Nɛ Uwien ya tondb kɛ sɛ ki guɔn' kibɛrbiek nin biciɛnb nin tiwɛnfuobt tunan nno, nɛ ki gbaan' ki dondɛh Uwien,

¹² ki tɛh: «Imɔn, ti'Wien nɛmɔbɛ mituɔm nin miyɛnfuom nin ufaa. Nɛn bo ti li pɛkɛh wɔ, ki li kpiɛkɛh wɔ, ki li faarɛh wɔ, ki li nɛngɛh wɔ uyo kɛ. Ami.»

13 Nε bicienb nno ya uba niire' nni ki ye: «Binib bà guo tiliεpenpient nɔ, bi yé ηmembe? Bi ñen' la?»

14 Nε n jiin' wɔ ki ye: «N'Yonbdaan, sin nε ben.» Nε u ye: «Bi yé binib bà bi jènde' bε ki gbien' nε. Bi sɔkre' bi'liert Kipebuk nno ya sɛm ni nε tù pende'.

15 Nεn bo nε bi se

Uwien ya bεrbiεk ya nun bó,
ki sɔnh itùon ki dienh wɔ u'duku ni ñonku nin wien ni.
Nε wà kε kibεrbiεk bo nno li lèkn bi'bo.

16 Kɔnm ηa ji li cuo bε,

ñuñun ηa ji li cuo bε,
kuwienku ya wɔl mɔnɔn ηa ji li sε bε.

17 Kimε Kipebuk kà te kibεrbiεk saan nno

nε li liike bε kί taa bε

kί jo liñunbunl là ya ñunm dienh limiel saan.

Nε Uwien li ηmire bi'nunsiir kε.»

8

Uwien ya Pebuk tεbre' kugbɔnku nno ya siwεl nlole

1 Uwien ya Pebuk nno tεbre' lisiwεl nlole uyo wà nno, nε paaki ya bont kε ηmile' cim nί wuɔke' ki tί kpaan' tɛn miire pita.

2 Nε n laa' Uwien ya tondb bilole bà te u'nun bó ki sɔnh u'tùon nno, bi de' bε inatun ilole.

3 Nε utondtɔ mɔ baa' kί lá sere liponpuol saan ki ηuuke bi sienh liñubl miñɔkm ya sɛn yà ni nno ya liba. Bi de' wɔ liñubl li yebe wɔ rί sε, kί taan nɛn nin Uwien ya nib ya kaare kί de Uwien miñɔkm ya ponpuol là te u'berbiεk ya nun bó nno bo.

4 Liñubl nno ya muñii nin Uwien ya nib ya kaare ñεh utond nno ya nuɔ ni, ki fih paaki bó Uwien ya nun bó.

5 Nε Uwien ya tond nno taa' liñubseñl nno, ki pεre' umu liponpuol nno bo, ki gbien' lε, kί taa' kί wie' kitink bo. Nε utaa mεkndeh, kί tεngɛh, kuwaaku te cεɛn, nε kitink mɔ jènge'.

Inatunkpiek inan ya piebm

6 Uwien ya tondb bilole bà ηuuke inatun ilole nno bonde' bε rί piebe.

7 Ukpiek piebe' u'natunl, nε bi taa' itetɛn kί taan' nin umu nin misɛm kί wie' kitink bo.

Nε kitink ya gbiirm mita ya miba wɔn',
isiin mɔ ya gbiirm mita ya miba wɔn',
nε timɔsɔngt kε mɔ wɔn'.

8 Ulie mɔ piebe' u'natunl, nε bi taa' nibonn niba kί wie' miñunciɛnm ni nί yebe tɛn lijuɔl kί teknh umu. Miñunm nno ya gbiirm mita ya miba kpɛnde' misɛm.

9 Nε tibont tà fuobe mi'ni nno ya gbiirm mita ya miba kpo'. Inɛrde ya gbiirm mita ya miba mɔ wewe'.

10 Nta mɔ piebe' u'natunl, nε liñmaabicenciɛnl liba teknh umu kί te tɛn kumucincinku kί ñen' paaki bó nί kί lá lu' ikpen nin inñunbun ni.

11 Bi yih liñmaabil nno «Tilɔbr» nε. Li lu' miñunm mà ni nno ya gbiirm mita ya miba kpɛnde' tilɔbr. Nε binib bà yebe ñun' kί kpo', kimε mί ji yé tilɔbr nε.

12 Nnan mɔ piebe' u'natunl, nε uwien nin uñmaal ya gbiirm mita ya miba saa' nε ni' bó biike'. Inñmaabii ya gbiirm mita ya miba mɔ saa' nε ni' mɔ bó biike'. Nno nε uwien ni ya gbiirm mita ya miba ηa ji wien, kuñonku mɔ ya gbiirm mita ya miba mɔ ηa ji wien.

¹³ Nε n laa' ubenwien uba laanh mitewolkpɔm, ki cii' u wuureh ufaa bo ki teh: «Ni li bre binib bo, ni li bre binib bo, uyo wà Uwien ya tondb bita bà sien' nnɔ li piebe bi' natun nnɔ, ni li bre binib bo.»

Linatunl nɔjun ya piebm

9

¹ Uwien ya tond nɔjun mɔ piebe' u' natunl, nε n laa' liɲmaabil liba cere' kutaaku bo ní ki lá lu' kitink bo. Nε bi de' lè kubùoku kùà ñɔ ka ɲmɔbe bien' * nnɔ ya nañɔbu ya pien.

² Li piire' kubùoku nnɔ ya nañɔbu, nε imuñii iba ñen', ki naan ten bi puuh timaar nε, ki biike' uwien, nε ni'kε saan biike' cɔnm.

³ Nε inacutuɔn ñen' imuñii nnɔ ni ki gbe utingben bo. Bi de' yí mituɔm yí ní li jundeh ní wi ten inen.

⁴ Nε ki pien' yí, í la mε muɔr, ki la mε sisɔnkt, ki la mε subu buba nin butɔbu, ama yí ní li jundeh binib bà ɲa ɲmɔbe Uwien ya ñeku bi' yutun bo nnɔ baba.

⁵ Ba de' yí sen yí ní li kuuleh binib nnɔ ama yí ní li jèndeh be kí tí baa iɲmaale iɲun. Ijend nnɔ wi ten unen ya luol nε.

⁶ I ya den, binib li nuunh mikuum, ka ní lε mè. Bi li nuunh be ní kpo ama mikuum li tiinh be nε.

⁷ A laa' inacu nnɔ la, a li ye itaan yà bi bonde' yí be ní taa kí jo lituɔl nε. I'yul bo te ten bi kpele' yí miñɔkm ya yukpekpiε nε, í nun bó mɔ te ten unisaal ya nun bó.

⁸ Tiyur te i'yul bo ki naan tipiiyur, nε i'ñin mɔ naan ucind ye.

⁹ Nibonn niba lieke í'fèl bo ki naan tikur. I'fiebe ɲmɔbe kuwaaku ten itaan nε tuke titenlolt ki tiinh kí joh lituɔl.

¹⁰ I'juun mɔ naan inen ya juun nε, ki tí fɔre' nin mupienmu. Liluol là í li taah ki jèndeh binib kí tí baa iɲmaale iɲun nnɔ te yen ni nε.

¹¹ Kubùoku kùà ñɔ ka ɲmɔbe bien' nnɔ ya tond nε yé í'ber. *Sufmbe ya lenm ni, bi yih utond nnɔ Abadɔn nε, ki yih wɔ Apoliyɔn† Grekmbε ya lenm ni.

¹² Ijendkpiek gèbre' sɔ. Iyuɔn mɔ we ní.

Linatunl nluob ya piebm

¹³ Uwien ya tond nluob mɔ piebe' u' natunl, nε n cii' unieke uba bó, u ñen' miñɔkm ya ponpuol‡ là te Uwien ya nun bó nnɔ ya kele inan bó ní,

¹⁴ ki tɔkeh Uwien ya tond nluob wà ɲuuke linatunl nnɔ ki teh: «Lore bitondb binan bà lùo Efrat ya kpenciɛnl ya gbe nnɔ kí wie.»

¹⁵ Nε u lore' bitondb binan nnɔ kí wie'. Bi là bonde' ki ye bi li lore be li ya binl nin u ya ɲmaal nin u ya wien nin u ya yo nε, be ní ku binib ya gbiirm mita ya miba.

¹⁶ N cii' sojambε bà jeke itaan nnɔ ya ñɔbu, bi là te itur itur ya turbenm nε.

¹⁷ N laa' itaan nnɔ nin bà jeke yí nnɔ te ma bo.

Tikur tuba lieke bi'fèl bo.

Tu'siem miba mɔn ten umu,

mitɔm bɔn wiee,

mitɔm mɔ naan mitenñɔkjiem.

Itaan nnɔ ya yul naan ucind ya yul nε.

Umu nin imuñii nin mitenñɔkjiem ñeh í'ñuɔn ni.

¹⁸ Umu nin imuñii nin mitenñɔkjiem nnɔ yé ijendciɛn nε ki ñeh itaan nnɔ ya ñuɔn ni. Tibont tuta nnɔ ku' binib ya gbiirm mita ya miba,

* 9:1 Liike Luk 8:31. † 9:11 Apoliyɔn ya tingi si: «Uduber nε.» ‡ 9:13 Liponpuol nnɔ ya kele kε ya gbe naan iyin nε.

¹⁹ kimε itaan nnɔ ya tuəm te i'ñuən nin i'juun ni nε. I'juun nnɔ naan iwε nε ki ηmɔbe iyul. I taah yεn nε ki jɛndeh binib.

²⁰ Binib bā ηa kpo' ijend nnɔ ni nnɔ ηa lɛbre' bi'tetem. Bi biε ki gbaandeh ki pukeh isenpol nin ibule ya bεn nin bi'yul tien' yi nnɔ nε. Bi taa' miñɔkm nin ilike ya kurku nin kukurku kɔa bi yih kɔ blansi nnɔ nin iten nin idɔ nε ki tien' yi. Ibule nnɔ ηa lɛnh, ka ciuh, ka cuonh mɔ.

²¹ Binib nnɔ ηa biε ki dāan' bi'nikul nin bi'ñɔkɔjil nin bi'sənsəndl nin bi'nasubu.

10

Uwien ya tond nin kigbɔnwawaak kiba ya gbɛr

¹ N tí laa' Uwien ya tondtɔdaan uba, u ñen' kutaaku bó ki jiih ní kutɛwɔlgbɔnku piibe u'bo; gbɛngbɛnjɛpolke guɔn' u'yul tɛn uyukpɛkpɛ. U'nun bó muɔreh tɛn uwien, nε u'tāan mɔ naan umu nε teknh cɔlcɔl.

² U ηuuke kigbɔnwawaak kiba u'nuɔ ni kɔ pibre'. U'nojietaal te miñuncienm bo, nε u'nɔgentaal mɔ te liwɛl bo.

³ U wuure' ufaa bo tɛn ucind. U wuure' uyo wá nnɔ, nε utaa tien' bolm milole bo.

⁴ N ye rí kele itɛtɛn nnɔ ye bā kugbɔnku ni, nε ki cii' unieke uba bó u len' paaki bó ki ye: «Bɔle itɛtɛn nnɔ ye bā, la kele tɔ.»

⁵ Uwien ya tond wá n bi laa' u se miñuncienm nin liwɛl bo nnɔ yuon' u'nojie paaki bó

⁶ ki pole' wá tuu ki te uyo kε, ki ñen' kutaaku nin tibont tá kε te ku'bo, ki ñen' kitink nin tibont tá kε te ki'bo, ki tien' miñuncienm nin tibont tá kε te mi'ni nnɔ, ki ye: «Na ji li taande.»

⁷ Ama uyo wá Uwien ya tond nlole li cin kɔ piebe u'natural nnɔ, u ya yo nε Uwien ya gbɛbɔlkaar tá u lá tɔke' tɔ u'tonsɔnb biñɔbonsɔknb nnɔ li tien.

⁸ N bi cii' unieke wá bó paaki bó nnɔ tí ye: «Li joh kɔ tí teke kigbɔnk ká Uwien ya tond wá se miñuncienm nin liwɛl bo ηuuke kε, kɔ pibre' nɔ.»

⁹ Nε n bure' Uwien ya tond nnɔ saan ki tí tɔke' wɔ ki ye wɔ rí de nni kigbɔnk nnɔ. Nε u tɔke' nni ki ye: «Teke kε kɔ ηmɔn. Kɔ li ηmε a'ñɔbu ni tɛn tisiir nε, nε ki li to a'benku ni.»

¹⁰ Nε n teke' kε utond nnɔ ya nuɔ ni ki ηmɔn'. N ηmɔnh kε uyo wá nnɔ kɔ ηmε n'ñɔbu ni tɛn tisiir nε. Ama n tí nele' kε ma nnɔ n'benku ni kε ji to nε kerkeri.

¹¹ Nεn saan nε bi tɔke' nni ki ye: «A li biε kɔ tɔke inibol yá kε te uɛɛndun wuu ni, ki lienh ilɛnbol kε nin biberb ná lá li tu bε ya gbɛr.»

11

Bimɔnkunb bile ya gbɛr

¹ Nεn saan nε bi de' nni inmεle ya lɛnbɛnl liba li naan ukpɛndɔ, ki tɔke' nni ki ye: «Fii kɔ kpaan Uwien ya duku nin liponpuol, kɔ káan binib bā gbaandeh ki pukeh Uwien len nnɔ.

² Ama á dāan ki la kpaan kuduku nnɔ ya luo, kimε Uwien taa' wú ki de' bā ηa yé u'yaab nε. Bi li faake nin Uwien ya du kɔ wɔbn u'nib kɔ tí baa inmaale pinan nin ile.

³ Nε Uwien li cère u'mɔnkunb bile rí li sɔkndeh u'gbɛr kɔ tí baa iwien liturl nin kobiile nin piluob, kɔ li guo tikpɛlcɛr* tuba tɔ naan tibɔtɔr.»

* **11:3** Bi lá kε mikuum bii bi te uyɛnsaa ni bii bi bende' ki ye bi bii' Uwien nε la, bi guoh ni ya kpɛlcɛtunb. Liike Matie 11:21.

4 Bimànkunb bile nnò yé Olifi ya siin ile nin ifr ile ñe ki se uñendun ya Yonbdaan ya nun bó.

5 Bi'nennendb nuunh be rí jènde be la, umu uba ñe li ñe bi'ñuon ni kí ku be. Wà ke nuunh wò rí jènde be la, udaan li kpo nnò ñe.

6 Bi ñmòbe mituòm be rí cuo utaa uyo wà bi te ki sòkndeh Uwien ya gber, ki ñmòbe mituòm be rí cère miñunm ní kpende misèm, ki ñmòbe mituòm be rí cère ijend ke ya bol rí lu utingben bo uyo wà ke bi yíe.

7 Bi tí kun' imàn Uwien ya gber bo ki gben' la, kiwènbiik kà li ñe ní kubùoku kua ñò ka ñmòbe bien ni nnò li jèke be butòbu kí faake nin be, kí ku be.

8 Ne bi'gbenent rí juore kí li dò upaan bo uducièn wà ni bi là kpe' bi'Yonbdaan udòpònpòn bo nnò ni. Bi yih udu nnò ki ñengreh Sodòm nin Esipt ñe.

9 Ne inibol yà ke te uñendun wuu ni ki lienh ilenbol ke nnò li baa kí lá liike bi'gbenent nnò kí tí baa iwien ita nin kujenku, ka rí tuo be rí sube be.

10 Bi'kuum li sònge utingben ya nib ya yenn, be rí li poknh, kí li punh tób tibont, kime Uwien ya ñòbonsòknb bile nnò là jènde' be ki gbien'.

11 Ama iwien ita nin kujenku nnò gèbre', ñe Uwien cère' kufuorku kòn' bi'ni, bi fii' kí sere', ñe bujèwaanciènbu cuo' binib bà bi likeh be nnò.

12 Ne bi'ñòbonsòknb bile nnò cii' unièke uba bó u len' paaki bó ufaa bo ki ye: «Dùò ní mèn.» Ne bi don' paaki kutewòlgbònkú ni bi'nennendb ya nun bó.

13 U ya yo ñe kitink jènge' cèen, ñe uducièn nnò ya dur ya gbiirm piik ya miba lu'. Kitink ya jèngm nnò ku' binib itur ilole. Bà s'ien' ka kpo' nnò ya fèl sèn' kí tí kènde', ñe bi kpíeke' Uwien wà te paaki bó.

14 Ijend nle bo gèbre' sò. Nta mò ya baam ña rí taande.

Linatunl nlole ya piebm

15 Uwien ya tond nlole mò piebe' u'natunl, ñe bidènb biba len' paaki bó ufaa bo ki ye:

«Yonbdaan Uwien nin u'Nigèndke Kristo ñe ji si uñendun wuu ya bel. Libel nnò li tuu ki te uyo ke ñe.»

16 Ne bicièn b pile nin binan bà ke bi'berbiemu bo Uwien ya nun bó nnò gbaan' ki pukeh Uwien

17 kí teh:

«Yonbdaan Uwien, mituòm ke ya daan.

Sin wà là te, kí biè kí te nnò, tí faareh ñe,

kime a taa' a' tóciènm ñe kí jin' a'bel.

18 Binib bà ña yé a'yaab ya benku ni là ben' a'bo,

ñe fènfènnò a'mò ya mutuol ji fii' bi'bo.

Uyo wà sò a li bu bitenkpiib tibuur,

kí su a'tonsònb bi'ñòbonsòknb,

kí su a'nib bà ke boh ñe,

biwaab nin bicièn b ke',

kí gben bà bereh uñendun nnò ya gber.»

19 Uwien ya duku kua te paaki bó nnò piire', kujotieku ya lek se ku'ni. Nen saan ñe utaa mekndeh kí tengh kí ñmòbe kuwaaku cèen, kitink jènge', ñe utaa nii' iteten lu' kí yebe cèen.

12

Upiitenpunb nin utunwien ya gber

† 11:18 Biwaab nin bicièn b li fre kí li yé ibaan nin binikpekpièkb mò.

1 Ni ya puoli bó nε micincilncienm miba tien' kutaaku bo. N laa' upii uba nε uwien piibe u'bo tɛn lilierl, uŋmaal te u'taan ya tingi, iŋmaabii piik nin ile te u'yul bo tɛn uyukpɛkpiɛ.

2 Upii nnɔ lá punbe' nε, u'mamaayo baa', u benh wɔ rí maa, nε ki wɔlnh nin imerwien.

3 Micincilntɔm tí tien' kutaaku bo. N laa' utunwien* uba, u mɔn tohin ki ŋmɔbe iyul ilole nin iyin piik, ki kpiɛ uberyukpɛkpiɛ yul kɛ yul bo.

4 Utunwien nnɔ taah u'juul ki preh iŋmaabii ya gbiirm mita ya miba, ki wienh kitink bo. U baa' kí lá sere' upii nnɔ ya nun bó ŋɔ kibuk nnɔ tí ñen' uyo wá la, wɔ rí pɔk kí guɔre kí nele nε.

5 Upii nnɔ maa' kibujebuk. Ken nε lá li ŋuuke inibol kɛ nin ufaa ki la ŋmɔbe nunsange bi'bo. Uwien yuure' kibuk nnɔ ki don' u'ba saan, u'berbiek ya buol.

6 Nɛn saan nε upii nnɔ sɛn' ki jon' kupenpelku ni, Uwien lá bonde' wɔ mifɛnm nɛn bó nε. Bi tí li likeh wɔ nɛn bó nε kí tí baa iwien liturl nin kobiile nin piluob.

7 Butɔbu buba tien' kutaaku bo. Uwien ya tondciɛnb ya uba bi yih wá Misɛl; wɔn nin u'tondb tɔn' nin utunwien nnɔ nin u'mɔ ya tondb butɔbu,

8 ki faake' nin bɛ, nε utunwien nin u'tondb ŋa ji ŋmɔbe sɛn bɛ rí li te paaki bó.

9 Nε bi ŋɔre' kutunwienku nnɔ. Kú yé uyo bo ya wɛ nnɔ nε. Bi yih kun nε usɛnpol, kí liebe' ki yih kú *Satan. Kun nε tulndeh uŋɛndun ya nib kɛ. Bi ture' kun nin ku'tondb kɛ nε ki wiɛ' kitink bo.

10 Nε n cii' unieke uba bó u len' ufaa bo kutaaku bo ki ye:

«Uyo wá sɔ yé uŋmɛŋmɛryo,

ki yé uyo wá tí Wien wuɔn' u'tuɔm,

ki wuɔn' ki ye u yé ubɛr,

ki wuɔn' ki ye u Nigɛndkɛ Kristo ŋmɔbe ticiɛnt,

kimɛ bi ŋɔre' wá biindeh tí yaab Uwien ya nun bó ñɔnku nin wien ni nnɔ ŋɔ.

11 Tí yaab nnɔ faake' nin wɔ ŋɔ. Kipebuk ya sɛm nin tigber tá bi kundeh imɔn tu'bo nnɔ,

nε cɛre' bi faake' nin wɔ.

Ba tɔnge' bi'miel haali ki tí kpo'.

12 Kutaaku nin tibont tá kɛ te ku'bo rí li poknh,

kimɛ bi ŋɔre' usɛnpol nnɔ ŋɔ.

Ama ní bre kitink nin miŋunciɛnm bo,

kimɛ usɛnpol jiiere' ní bó

nin u'benpiebe,

ki ben ki ye ní sien' wɔ iwenkáankɛ nε.»

13 Utunwien nnɔ laa' bi ture' wɔ ki wiɛ' kitink bo ma nnɔ nε u sɛn' ki paan' upii wá maa' kibujebuk nnɔ bo.

14 Nε Uwien de' upii nnɔ ifiebe ile í yɛbe tɛn umiɛkaab yi ŋɔ wɔ rí laan kí jo kupenpelku bó, Uwien lá bonde' wɔ mifɛnm ná saan nnɔ ŋɔ utunwien nnɔ lá nánde wɔ. Bi tí li likeh wɔ nɛn saan nε kí tí baa ibin ita nin kujenku.

15 Nɛn saan nε utunwien nnɔ siin' miŋunm mí yɛbe tɛn likpenl upii nnɔ ya puoli bó ŋɔ mè rí puube kí tí tuke wɔ kí bure.

16 Nε kitink tore' upii nnɔ, ki yáare' nε utunwien nnɔ siin' miŋunm má nnɔ kɔn'.

17 Utunwien nnɔ ya benku ni ben' upii nnɔ bo ki tí kɛnde', nε u bure' ki tí tɔn' nin upii nnɔ ya yaabii ya sien' nnɔ butɔbu. Bi yé binib bá boh Uwien ya wɔb, ki pɛ *Yesu ya gber bo mɔnmɔnm nε.

* 12:3 Utunwien yé ibiere ya daan ya nennɛnku nε.

18 Nε utunwiεn nno jon' ki tī sere' miñunciεnm ya gbε litεngbil bo†.

13

Kiwenk kà ñen' miñunciεnm ni nin utunwiεn nno ya gber

1 N tī laa' kiwenk kiba, kī ñen' miñunciεnm ni, ki ηmabe iyul ilole nin iyin piik, ki kpιε uberyukpekpιε yinl kε yinl bo. Nε bi kele' yul kε yul bo liyel, li sukreh Uwien.

2 Kiwenk nno naan unamuun nε, ki'taan yebe ki ηmabe titebiñiint tū fenbe cεεn, ki'ñakpon naan ucind yu. Utunwiεn nno taa' u'faa nin u'berbiek nin u'tociεnm kī de' kε.

3 Kiwenk nno ya yul nno ya liba ηmabe kugbιeku tεn la rī ηmere nε. Ama kugbιeku nno bukre'.

Ni cuo' utingbεn ya nib kε miyokm nε bi ji ñuareh kε.

4 Bi gbaan' ki pukeh utunwiεn nno, kime wɔn nε de' kiwenk nno mituom. Bi là gbaan' ki pukeh kiwenk nno mɔ ki teh: «Ŋme te tεn kiwenk kie nɔ? Ŋme li fre kī tɔ nin kε butɔbu?»

5 Bi là de' kiwenk nno usen kε rī li lienh tigbengt ya lenm, kī li sukreh Uwien, ki de' kε mituom kε rī li teh tibont haali ηmaale pinan nin ile.

6 Nε kī cin' ki sukreh Uwien ki saah u'yel, ki yih u te nà saan fεnm, ki sukreh bà te u'saan paaki bó nno.

7 Bi de' kε usen kε rī tɔ nin Uwien ya nib butɔbu kī faake nin bε. Nε kī de' kε mituom kε rī li ηuuke inibol yà kε te uηendun wuu ni kī lienh ilenbol kε nno.

8 Utingbεn bo ya nib bà kε ba kele' bi'yel limiel ya gbɔnku ni haali uηendun ya cincinm nno li gbaan kī puke kiwenk nno. Bi là ku' Uwien ya Pebuk kà nno nε si limiel ya gbɔnku nno.

9 «Wà ηmabe litubl la, wɔ rī cii.

10 Uwien ye bi li cuo wà tiyonbt la,

bi li mɔnbe kī cuo wɔ tiyonbt nε.

U ye bi li ku wà nin kijusiek la,

bi li mɔnbe kī ku wɔ nin kijusiek nε.

Nεn bo, Uwien ya nib rī li ηmabe kuminku,

kī li pε Uwien bo mɔnmɔnm.»

Kiwenk kà puɔ' kitink ni ya gber

11 Nε n tī laa' kiwentak kiba puɔ' kitink ni, ki ηmabe iyin ile i naan kipebuk yε, nε ki ji lienh tεn utunwiεn nno.

12 Kī là ηmabe kiwenk kà ñen' miñunciεnm ni nno ya tuom kε, nε ki taah mε kī sɔnh kī dienh kε. Kiwenk kà puɔ' kitink ni nno wɔbndeh utingbεn bo ya nib bε rī li gbaandeh ki pukeh kà là ñen' miñunciεnm ni, ki ηmabe kugbιeku, kù bukre' nno.

13 Kiwenk kà puɔ' kitink ni nno teh micincilm cεεn, haali kī tī cεreh umu ñeh paaki kī jinh ní tingi, binib kε ya nun bó.

14 Bi de' kε mituom kī teh micincilm kī dienh kiwenk kà ñen' miñunciεnm ni nno, ki tulndeh utingbεn ya nib kε, kī tɔkeh bε kī teh bε rī mε kiwenk kà bi bunge' kε nin kijusiek ηɔ kī faake' nno ya nennεnku.

15 Bi de' kiwenk kà puɔ' kitink ni nno mituom kε rī kuɔn kufuorku kà ñen' miñunciεnm ni nno ya nennεnku ni ηɔ kù rī li lienh, kī cεreh bi kuuleh binib bà kε ηa gbaandeh kī pukeh kù nno.

16 Kī wɔbn' binib kε, biwaab nin biciεnb nin bifaaɔnb nin bijiinb nin iyonbe nin bà ηa yé yonbe bi tien' kudīeku bi'nojie bo bii bi'yutun bo.

† 12:18 Bi kpιε' kī kele' tigbont tà nno ya tuba nī kele' kī ye: «N jon' kī tī sere' miñunciεnm ya gbε litεngbil bo nε.»

¹⁷ Kudieku nno yé kiwenk ká ñen' miñunciem ni nno ya yel bii ki'yel ya nɔnbl nɛ. Unil wá ña ñmabe kudieku nno la, ba rí cère wɔ rí de bonn, ka rí cère wɔ rí kuore mɔ.

¹⁸ Fɛnfɛnno miyɛnfuom nɛ li cère binib rí bende tibont tuu ya tingi. Unil wá ñmabe miyɛnfuom nɛ li bende kiwenk nno ya nɔnbl ya tingi. Linɔnbl nno yé unil ya yel ya nɔnbl nɛ. Lí te kobiiluob nin piluob nin miluob* nɛ.

14

Kipebuk nin kí teke' binib bà ki wié'

¹ N tí liike' ki laa' Kipebuk nno se Siyɔn ya juɔl bo. Binib itur kobk nin pinan nin inan bà ya yutun bo ñmabe ken nin ki' Baa ya yel nno te ki' saan.

² Nɛ n cii' kuwaaku kuba bó paaki bó ní tuoreh ten miñunciem nɛ fuh bii utaa nɛ tengh ufaa bo. N ciih kuwaaku kúa bó nno ñmɛ mɔ ten bibieñib nɛ ñih tibɛr.

³ Binib nno te Uwien ya bɛrbiɛk nin tiwɛnfuobt tunan nin biciɛnb nno ya nun bó nɛ ki geh iyuonfaan. Binib itur kobk nin pinan nin inan bà Uwien de' bɛ kitink bo ki wié' nno baba ña rí la, uba ña rí fre kí benge iyuon nno.

⁴ Ba kuɔn' bi'ba jɔknt, bi te ten ujefaan wá ña bɛn jɛ nɛ, kime ba paan' niba bo, bi pɛ Kipebuk nno baba bo nɛ, ki joh kí joh ná ke saan. Uwien de' bɛn nɛ binib ni ki wié', bɛ rí li yé wɔn nin Kipebuk ya nikpiɛkb.

⁵ Ba bɛn tonnenku, nɛ ka ñmabe biil mɔ.

Uwien ya tondb bita take' Uwien ya buur bó

⁶ N tí laa' Uwien ya tond uba, u laanh mitɛwɔlkpɔm, ki tuke tigbɛmɔnmɔnt tá ña ñmabe gbenm, wɔ rí lá take utingbɛn ya nib kɛ: inibol yá kɛ te uñɛndun wuu ni ki lienh ilenbol kɛ nno.

⁷ Utond nno len' ufaa bo ki ye: «Li boh mɛn Uwien, kí li kpiɛkreh wɔ, kime u li bu binib tibuur uyo wá nno baa'-a! Li gbaandeh mɛn ki pukeh Uwien, wɔn nɛ ñen' kutaaku nin kitink nin miñunciem nin iñunbun kɛ ya bol.»

⁸ Utondlie mɔ paan' ukpiɛk nno bo, ki lienh ki teh: «U lu' ñɔ, u lu' ñɔ, uduciɛn Babilonn lu' ñɔ. Wun nɛ taá' u'sɔnsɔndl ki puon' inibol kɛ, ki cère' i'kɔn' Uwien ya tudɛre ni.»

⁹ Utond nta mɔ paan' bikpiɛkb bile nno bo, ki lienh ufaa bo ki teh: «Binib bà kɛ gbaandeh kí pukeh kiwenk nno nin ki' nɛnnenku, ki ñmabe ki'dieku bi'yutun bo bii bi'nuɔ bo la,

¹⁰ Uwien ya benku ni li be bi'bo kí gbien, wɔ rí dɛre bi'tub ka rí muɔ bɛ cɛɛɛkm, kí cère bɛ rí li te u'tondb nin Kipebuk ya nun bó kí jɛndeh kí lɛbreh mitɛnñakjiɛm má teknh umu ni.

¹¹ Umu wá bi te u'ni kí jɛndeh kí lɛbreh nno ya muñii li tuu kí dukeh nɛ uyo kɛ. Binib bà ñmabe kiwenk nno ya yel ya dieku, kí gbaandeh kí pukeh ken nin kí' nɛnnenku nno lí jɛndeh nɛ ñonku nin wien ni ka rí lí ñmabe fuorl.»

¹² Nɛn bo, ní yé uyo wá Uwien ya nib bà boh u'wɔb, kí teke' *Yesu kí jin' nno rí lí ñmabe kuminku nɛ.

¹³ Nɛ n cii' unieke uba bó u len' paaki bó kí ye: «Kɛle kí ye: Binib bà jí kpuokeh fɛnfɛnno Yonbdaan bo nno, Uwien ya mɔnm te bi'bo.» Nɛ *Mifuoñaanm ye: «Imɔn, bɛ rí lí fuoreh kí ñen bi'jiinku, kime Uwien ña rí sunde bi'bó bi son' ituon ya nno bo.»

Uwien lí bu uñɛndun ya nib tibuur

* **13:18** Biba maaleh kí teh linɔnbl kobiiluob nin piluob nin miluob yé Erom ya bercien ya yel nɛ. Bitɔb maaleh kí teh linɔnbl nno wɔngɛh unisaal ya bonn nɛ.

¹⁴ Nε n tí liike' ki laa' kutεwɔlgbɔnpɛnpienku kuba, niba kε ku'bo ki naan unisaal, ki kpiε miñɔkm ya yukpekpiε, ki ŋuuke puokɔmaŋmaa uba.

¹⁵ Nε Uwien ya tond uba ŋen' ní Uwien ya duku ni, ki yin' wá ke kutεwɔlgbɔnku bo nnɔ ufaa bo ki ye: «Taa a'puoko nnɔ kí cin kí li ceh tijier, tijier ya ceceyo baa' ŋɔ, kime utingben bo ya jier ben'-a.»

¹⁶ Nεn saan nε wá ke kutεwɔlgbɔnku bo nnɔ taa' u'puoko ki cen' utingben ya jier kε.

¹⁷ N tí laa' utondtɔ paaki bó, u ŋen' ní Uwien ya duku ni, ki mɔ ŋuuke puokɔmaŋmaa.

¹⁸ Nε utondtɔ mɔ ŋen' liponpuol saan. Wɔn nε ŋmɔbe mituɔm umu bo. U yin' utond wá ŋuuke puokɔmaŋmaa nnɔ ufaa bo ki ye: «Taa a'puokɔmaŋmaa nnɔ kí cecere utingben bo ya sibii yá bi taah yé ki ŋeh fɛn nnɔ, kime í ben'-a.»

¹⁹⁻²⁰ Nε utond nnɔ taa' u'puoko ki cecere' utingben bo ya sibii nnɔ, ki taa' ki kuore' kubɔcienku kúa bi ŋmengeh isibii ku'ni nnɔ ni. Bi ŋmien' isibii nnɔ dugbaal nε. Bi ŋmien' yé ma nnɔ misèm nε ŋen' kubɔoku nnɔ ni ki puube' ki tí baa' kɔnsini kobiita. Útaan se mi'ni la, mí li baa u'lenbu. Nεn nε wuɔn' ki ye Uwien ya benku ni ben' binib bo cεen.

15

Ijendfɔrke ya gber

¹ Nε n tí laa' micincilntɔm kutaaku bo. Ní yé niboncienn nε ki ŋmɔbe kuñaanku cεen. N laa' Uwien ya tond bilole, ben nε li cère ijend ní tu uɔɔndun ya nib kí tí dukn bolm milole. Ijendfɔrke nínɔ, kime yɛn bo nε Uwien li tũɔre kí wuɔn u'benpiebe.

² Nε n laa' nibonn niba ní naan miñunciennm umu te ní'bo, ní wien tein ki likeh ki cáareh tɛn lidingl, ki laa' binib bá mɔn' ki faake' nin kiwenk nnɔ nin kí'ne nnɛnku nin kí'yel ya nɔnbl nnɔ se nibonn nnɔ saan, ki ŋuuke Uwien de' be tibèr tá nnɔ.

³ Kí gɛh Uwien ya tonsɔnl Moyis nin Kipebuk nnɔ ya yuon ki teh: «Yonbdaan Uwien mituɔm kε ya daan, a'tuon yé itũoncienn nε kí ŋmɔbe kuñaanku. A teh ná nnɔ ní cuube nε kí yé imɔn. Sin nε yé inibol kε ya bεr.

⁴ Yonbdaan, ŋme li mɛnge lifèl kí la boh ŋε? Ŋme te kí ye wa ní li pèkeh ŋε? Sin baba nε yé uraaan. Inibol kε li baa kí lá gbaan a'nun bó kí puke ŋε, kime binib kε laa' a teh ná nnɔ ní cuube nε.»

⁵ Ní ya puoli bó nε n laa' Uwien ya duku kúa te paaki bó nnɔ plire', kun si: kujɔtiεku ya lɛkl te lininbonl lá ni nnɔ.

⁶ Nε Uwien ya tond bilole bá li cère uɔɔndun ya nib ní jènde kí tí dukn bolm milole nnɔ ŋen' ní kuduku nnɔ ni, ki guo tikpɛlcɛpenpien tũ windeh, ki buobe miñɔkm ya nɔngben bi'siik ni.

⁷ Nε tiwɛnfuobt tunan nnɔ ya kiba taa' miñɔkm ya sɛn ilole kí de' Uwien ya tond bilole nnɔ. Uwien wá tuu kí te uyo kε nnɔ ya mutuol nε gbe isèn nnɔ.

⁸ Nε Uwien ya kpiεke nin u'tuɔm cère' imuñii fii' kí gbe kuduku nnɔ. Uba ŋa ní fre kí kɔ ku'ni kí tí baa ijend yá Uwien ya tond bilole li cère uɔɔndun ní jènde yé kí tí dukn bolm milole nnɔ ya gbenm.

16

Uwien ya benpiebe te isèn ya ní ya gber

1 N cii' unieke uba bó u len' Uwien ya duku ni ufaa bo, ki tóke' Uwien ya tondb bilole nnó ki ye: «Li joh mæn kí tí taa Uwien ya benpiebe wá te isèn ilole ni nnó kí wule kitink bo.»

2 Ukpiek bure' ki tí taa' ná te u'senl ni nnó ki wule' kitink bo. Nε inel yá bre ki wí ki gbien' yèyèke' binib bà ηmóbe kiwénk nnó ya díeku ki gbaandeh ki pukeh kí nennénku nnó.

3 Ulie mó taa' ná te u'yaal ni kí tí wule' miñunciem ni. Nε mí kpende' kusεbubulku ki naan libonkpil ya sém. Nε tibont tà ké te mi'ni nnó kpo'.

4 Nta mó taa' ná te u'mó yaal ni kí tí wule' ikpen nin iñunbun ni. Nε i'ñunm kpende' misém.

5 Nε n cii' Uwien ya tond wá ηmóbe mituóm miñunm bo nnó len' ki ye:

«Uwien, a cuube nε,
sin nε là te, kí biε kí te, kí yé uñaan.

A tien' ná nó nε wuón' kí ye a'buur cuube.

6 Kime bi ku' a'nib nin a'ñobonsoknb nε a'mó de' be misém be í ñu. Bi kpe nen nε.»

7 Nε n cii' unieke uba bó liponpuol saan u teh: «Yonbdaan Uwien mituóm ké ya daan, a'buur yé imòn nε, kí cuube.»

8 Nnan mó taa' ná te u'mó yaal ni kí wule' uwien wá puóreh nó bo, nε u laa' mituóm wù ní lí sienh binib ten umu.

9 Kuwólku funfunde' binib, nε bi suke' Uwien wá ηmóbe ufaa kí cère' bí jèndeh nnó, ka tuo' be í lèbre bí'tetem ηó kí kpieke wó.

10 Nñun mó taa' ná te u'mó ya senl ni kí tí wule' kiwénk nnó ya berbiek bo. Kí'bel ya tinfenm ké biike', nε binib jèndeh kí gbiekeh kí ηmónh bí'len.

11 Ijend nnó nin inel nnó bo nε bi suke' Uwien wá te paaki bó; ka tuo' kí wie' bí'tuónbiεε nnó.

12 Nluob mó taa' ná te u'mó ya senl ni, kí tí wule' likpenciεnl Efrat ni, nε lí fuóre', kí cère' bíberb bà ñen' liwenpurl bó ní nnó laa' ñεñεbùol.

13 Nε n laa' isenpol ita; uba ñen' *utunwien nnó ya ñóbu ni, utó ñen' kiwénk nnó yaabu ni, utó mó ñen' utonnenñobonsoknl yaabu ni. Isenpol nnó naan itεtε nε.

14 *Satan nε sòn' yè, í teh micincilm, kí joh utingben ké bo ya berb saan, yé ní taan be ηó be í tó butóbu Uwien mituóm ké ya daan ya wengbiin ya daali.

15 Yonbdaan ye: «Li cengeh mæn, n lí baa ten unasu nε. Wá ηa gòh, kí bonde' u'wengolkaar mó la, Uwien ya móm te u'bo, kime wa í cuon cenkenlonlonl be í lé u'fé.»

16 Isenpol nnó taan' bíberb nnó libùol liba nε bi yih ní'saan *Sufmbe ya lenm ní kí teh Amagedónn.

17 Nlole mó taa' ná te u'mó ya senl ni, kí tí wule' kitink bó ní, nε unieke uba len' ufaa bo Uwien ya duku ni u'berbiek saan kí ye: «Ní gben' nínó.»

18 Utaa mεkndeh, kí tengeh, kuwaaku te cεen, nε kitink jenge' na ηmóbe fuul. Haali Uwien tí ñen' binib kitink bo ma, ka laan jenge' mi ya jèngm.

19 Kí jenge' ma nnó nε uduciεn Babilonn yekre' bolm mita. Idu ké ya dur mó lulu'. Uwien nε tiere' uduciεn Babilonn ya nib bó. U'benku ní ben' bí'bo kí gbien' nε u dεre' bí'tub cεen, ka muó' be cεεkm.

20 Idek nin ijuón ké fefele'.

21 Utaa nii' nε iteten lulu' binib bo kí kpieke cεen, nε bi suke' Uwien iteten nnó bo, kime ijend nnó là bre bí'bo cεen nε.

¹ Nε Uwien ya tondb bilole bā ηuuke isèn ilole nnō ya uba baa' ki lá tōke' nni ki ye: «Dεn rí wuon ηε Uwien lá li bu ujenkpendgaar nnō tibuur kí dεre u'tub ma bo. Ujenkpendgaar nnō yé udu nε ki te ikpengol ya gbε.

² Utingbεn bo ya bεrb tien' lisənsəndl nin wən nε, nε binib guəre' lè utingbεn kε bo ki kən' Uwien ya tudere ni.»

³ *Mifuoŋaanm cère' n laa' nà tidεknt yaam nnō ni, nε utond nnō taa' nni ki jon' kupenpεlku ni, n tī laa' upii uba jεke kiwεnmónmónk kiba, kí ηmōbe iyul ilole nin iyin piik, kí gbεnεnt kε gbe iyel yā sukreh Uwien.

⁴ Upii nnō guo tiwεnmənmənt tuba tū món, ki taa' miñǝkm nin iten yā ηmōbe kudaaku nin ilaan yā ηmōbe kudaaku ki fēnde' u'ba. U ηuuke miñǝkm ya sεnl, li gbe u'sənsəndtūon. Yεn si: u'juəke nin u'jəknt ya bont nnō.

⁵ Bi kεle' liyel là binib ηa bεn li'tingi u'yutunl bo. Liyel nnō ya tingi si: «Uducien Babilonn: lijenkpendl nin ijuəke yā te kitink bo ya naa.»

⁶ Nε n laa' upii nnō ŋun' Uwien ya nib ya sēm nin binib bā bi ku' bε *Yesu bo nnō ya sēm ki yibe' ten u' ŋun' midaam nε.

N laa' wə ma nnō nε nī cuo' nni miyǝkm cεεn.

⁷ Nε Uwien ya tond nnō tōke' nni ki ye: «Bε tien' nī cuo' ηε miyǝkm-i? N li kpiire' upii nnō nin u jεke kiwεnk kà, kí ηmōbe iyul ilole nin iyin piik nnō ya gbεr, kí tōke ηε.

⁸ A laa' kiwεnk kà nō, kí là te nε ka ji te. Kí li ŋε nī kubùoku kùa ŋō ka ηmōbe bien nnō ni nε, kí bure bε rí tī ku kè. Binib bā Uwien ηa kεle' bi'yel limiel ya gbənkú ni haali unɛndun ya cincinm nnō laa' kè la, nī li ji bε, kime kí là te nε, ka ji te ama kí li liεbe ní.

⁹ «Fεnfεnnō miyεnfuom nin mibεnm nε li cère binib rí bende nibonn niε ya tingi. Kiwεnk nnō ya yul ilole nnō yé ijuəon ilole yā upii nnō te i'bo nnō nε. I yé biberb bilole mō nε.

¹⁰ Biberb bilole nnō ni, biŋun ya bel gèbre' ηə, nluob nε kε fεnfεnnō wuə, nlole ηa laan kèle'. U lá kèle' la, wa rí wuəke.

¹¹ Kiwεnk kà là te, ka ji te nnō yé bεrniin nε, kí ŋεn' biberb bilole nnō ni, nε ki joh bε rí tī ku kè.

¹² A laa' iyin piik yā nnō, yé binib piik bā lá li ji libel nε. Bi lá jin' libel la, bεn nin kiwεnk nnō li taan libel nnō nε, ama la rí wuəke.

¹³ Biberb nnō kε kpaan' buñəbu nε, bε rí taa bi'tuəm nin bi'faa kε kí sən kí de kiwεnk nnō.

¹⁴ Bi li tō nin Kipebuk butəbu, nε kè rí faake nin bε, kime kí yé yonbdεnb kε ya Yonbdaan nε, kí yé biberb kε ya bεrcien. Wən nin binib bā Uwien yin' bε kí gēnde' bε bi yé u'yaab ki pε u'bo mənəmnm nnō nε li faake.»

¹⁵ Nε utond nnō tī tōke' nni ki ye: «A laa' miŋunm mā ujenkpend nnō te mi'saan nnō yé inibol yā kε te unɛndun wuu ni ki lienh ilenbol kε nnō nε.

¹⁶ A laa' iyin piik yā, i yé biberb nnō, nin kiwεnk nnō li sikre ujenkpend nnō bo, kí fiε u'wεnt kε, kí cère wə rí li te limufunl, kí ηmənŋmən wə, kí taa umu kí sε nā bō sien',

¹⁷ kime Uwien nε de' biberb piik nnō iyεnmaale bε rí tien u yie nā. U yie nā si: biberb piik nnō rí kpaan buñəbu kí taa bi'bel kí cèbe kiwεnk nnō kí tī baa uyo wā u là len' nā nnō rí tien.

¹⁸ «A laa' upii wā nnō yé uducien wā likeh utingbεn bo ya bεrb kε nε.»

18

Babilonn ya berm

¹ Nī ya puoli bó nε n tī laa' tidεknt yaam Uwien ya tond uba ŋεn' paaki bó kí jiinh ní, kí ηmōbe mituəm ki gbien', nε u'wenwenku wende' utingbεn kε bo,

² nε u lienh ufaa bo ki teh:

«U lu' ηο, u lu' ηο, uducien Babilonn lu' ηο.

U ji kpende' isenpol ke ya bol ya konkuon ne.

Inuon nin tiwent ta ye tijonkt ya bont ki ηmabe isensen ke ji ko wun ni ne.

³ Kimε udu nno ne ta' u'sonsndl ki puon' inibol ke, ki cere' i kon' Uwien ya tudere ni.

Utingben bo ya berb tien' lisonsndl nin wu,

ne ikpenkpend laa' lifaal li yebe u'wiel bo.»

⁴ Ne n ti cii' unieke uba bo paaki bo u lienh ki teh:

«N' nibε, ne men Babilonn ni,

ki la li te u'nib ya tuonbiere ya gber ni,

ηο ki la ji ijend ya bi li ji ye nno,

⁵ kimε udu nno ya nib san' ituonbiere ya nno yebre' ki gbien' ki ti kpie kutaaku ne, Uwien ηa sunde' bi' tuonbiere nno bo,

⁶ Tien be men bi tien' ne ma bo nno,

bi tien' ne ibiere ya nno, jiin be men nno bolm mile bo,

bi la cere' ni jin' ijend ma bo nno,

jiin be men nno bolm mile bo.

⁷ Ben ba la ye tighengt, ki ye be ni li te liwiel ni, ni ti kende' nno,

cere men be ni ji ijend mo ki li kaa mikuom ki ti baa nno,

kimε udu nno ya nib maaleh bi'fel ni,

ki teh bi' du gberε' ne, ka te ten kpopii,

ka li li kele kuum mo fiebu.

⁸ Nen bo, ijend li taan ki lu udu nno ya nib bo uwien uba ne. Yen si:

mikuom nin ikumuo nin mikonm.

Umu li wi udu nno,

kimε Yonbdaan Uwien wa bun' tibuur nno ηmabe mituom ki gbien'.»

⁹ Utingben bo ya berb ba ke tien' lisonsndl nin udu nno, ben nin wun jin' liwiel nno, li muo ki kpiende u'bo, kimε u teknh umu, imuñii dukeh.

¹⁰ Bi li juore ki li se fonfokm ne, kimε bi fenge bi la ti jende udu nno ni ne. Bi li lienh ki teh:

«Ni brike' a'bo ηο, ni brike' a'bo ηο

uducien Babilonn, sin wa la ηmabe ufaa nno, ni brike' a'bo ηο,

Uwien pak ki bun' a'buur ki gben' na taande'.»

¹¹ Utingben bo ya kpenkpend mo li muoh ki kpiendeh udu nno bo, kimε uba ηa ji daanh bi'went.

¹² Tun si: miñokm nin ilike ya kur nin iten ya ηmabe kudaaku nin ilaan nin tikpelcepenpien nin ikpelmónmón nin tikpelcer ta dinge suo ki windeh nin ikpelde ke ya bol ya daaku faa nin isiin ya ya do ya daaku faa nin bi taah iluobrin ki teh tibont ta nin bi kpeh tibont ta ke ya bol nin kukurku kua bi yih ku blonsi nin tikutor nin iten ya ya daaku faa bi yih ye maarb

¹³ nin lefina ke ya bol nin tisir ta nu ki ηme ke ya bol nin midaam ke nin mikpom nin miyom nin iji nin ine nin ipe nin itaan nin titenlolt nin iyonbe nin binib ba bi coh be butubu ni.

¹⁴ Bi li len ki ye:

«Sin Babilonn, a la fe tibont ta nno gben' ηο.

A'nacenkpebont ta mon ki ηmabe kuñuorku nno gben' ηο,

nil ηa ji li le tu fiebu.»

¹⁵ Binib ba tien' ukpenkpende udu nno ni, ki laa' lifaal nno,

li juore ki li se fonfokm ne ki muoh ki kpiendeh,

kimε bi fenge bi la ti jende ni'bo ne.

¹⁶ Bi li lienh ki teh:

«Ni brike' a'bo ηο, ni brike' a'bo ηο uducien Babilonn, ni brike' a'bo ηο,

sin wà là te ten upii wà guo tikpɛlɛpenpiɛnt
 nin ikpɛlmónmón nin yà kɛ ya bol ya daaku faa
 ki fɛnde' a'ba nin bi taah miñòkm nin iten yà ya daaku faa
 ki teh tijefɛnbont tà nnò nin ilaan nnò.

17 Li ya faal kɛ nɛ pòk ki gben' na taande' nò-òò?»

Biñɛrkurb nin bi'ciɛnb nin bikpɛntuɔnb nin bà kɛ sɔnh miñuncienm bo ki
 jinh se fɔnfòkm nɛ,

18 ki likeh udu wà teknh nnò ya muñii, ki wuureh ki teh: «U lɛ udu ba te ki
 baa' uduciɛn wuu nò?»

19 Nɛ ki yiih titɛnt ki pukeh bi'yul bo, ki muɔh ki kpɛɛndeh ki wuureh ki teh:

«Nì brike' a'bo nɔ, nì brike' a'bo nɔ,
 uduciɛn Babilonn nì brike' a'bo nɔ,
 biñɛrdɛnb kɛ nì' a ya faal bo nɛ ki faake'.
 Nɛn kɛ nɛ pòk ki lá gben' na taande' nò-òò?»

20 Tibont tà kɛ te kutaaku bo ní li poknh,
 Uwien ya nib nin *Yesu ya tondb nin
 *Uwien ya ñòbonsòknɛ ní'mò ní li poknh,
 uduciɛn nnò ya berm bo,

kime Uwien bun' udu nnò ya nib tibuur
 bi tien' nɛ mibiɛrm mà nnò bo ki kun' nɛ imòn.

21 Nɛ Uwien ya tondtòdaan uba yuure' litɛnl liba li yɛbe ten linɛciɛnl ki wiɛ'
 miñuncienm ní, nɛ ki ye:

«Bi li bere uduciɛn Babilonn ufaa bó ma sò.
 Nìl nɔ ji li lɛ wù fiebu.

22 Ba ji li cii bieñib nin yonyuonb
 nin wopieb nin natunpieb bó udu nnò ní.
 Utonsònl uba mɔnɔn nin utò nɔ ji li te u'ni.
 Ba ji li cii naal bó u'ni.

23 Frl nɔ ji li wende u'ni,
 ba ji li cii uje nin upii bà kuɔn' tɔb,
 na laan wuòke' ya yuon bó u'ni,
 udu nnò ya kpenkpend nɛ là cɛn' binib kɛ utingbɛn bo.
 U'nib là taa' inòke nɛ ki lɛre' inibol kɛ.»

24 Liebe' ki ní, *Uwien ya ñòbonsòknɛ nin u'nib bà kɛ bi ku' bɛ utingbɛn bo
 nnò u ya du nɛ si bi'kuum.

19

Bà m̀n' ki faake' ya yuon nin Uwien ya Pebuk ya piikuɔn

1 Ni ya puoli bó nɛ n cii' unieke uba bó paaki bó ten kuniwulku ya nieke, u
 teh:

«Aleluya,
 ti'Wien nɛ ñmiɛndeh binib.
 Wɔn nɛ si ukpieke nin mituɔm,

2 kime u'buur yé imòn nɛ, ki cuube.
 U bun' ujenkpendgaar wà taa' u'sònsòndl
 ki puon' binib kɛ utingbɛn bo nnò tibuur,
 ki tu' u là ku' u'tonsònb bà nnò ya fɛnl».

3 Nɛ kuniwulku nnò tí ye:

«Aleluya,
 Babilonn ya muñii li tuu ki dukeh nɛ uyo kɛ.»

4 Nɛ biciɛnb pile nin binan nnò nin tiwɛnfuobt tunan nnò gbaan' ki pukeh
 Uwien wà kɛ kiberbiek bo nnò, ki teh:

«Ami! Aleluya!»

⁵ Nēn saan nē unieke uba len' kibērbiek nno saan ki ye: «Ninbi, biwaab nin biciēnb bā yé ti'Wien ya tonsonb ki boh wō nno ni'kē ní li pēkeh wō mēn.

⁶ Nē n tí cii' unieke uba bó tēn kuniwulku ya nieke, a li ye miñunciēnm nē fuh bii utaa nē tēngēh. Unieke nno tēh:

«Aleluya,

Yonbdaan Uwien mituom kē ya daan caan' u'bel ŋō.

⁷ Cēre mēn tí li poknh, kí li ŋmōbe uyēnsōngē kí gbien,

kí li kpiēkreh wō,

kimē Kipebuk nno ya piikuōnyo baa' ŋō.

Nē kí'pō bonde' u'ba ŋō.»

⁸ Uwien de' wō usen wō ní gole tikpēlcēr tā mōn ki piēn ki windeh.

Tikpēlcēr nno wuōn' ki ye Uwien bú' u'nib bigbēmōndēnb nē.

⁹ Nē uba tōke' nni ki ye: «Kēle kí ye: «Uwien ya mōnm te u yin' binib bā bē ní ji Kipebuk ya piikuōnjier nno bo,» nē kí tí ye: «Tigber tuu cinbe kí ñēn' Uwien saan nē.»

¹⁰ Nēn saan nē n gbaan' udaan nno ya nun bó ní puke wō, nē u tōke' nni ki ye n la tien nno, kimē u'mō yé min nin n'tōb bā yé *Yesu ya mōnkunb nno ya tonsontō nē. A li puke Uwien baba nē. *Yesu kpiire' tighēmōnt tā nno yé Uwien là cēre' *u'Fuoñaanm tore' u'ñōbonsōknb bi sōkn' tigber tā nno nē.

Unil wā jēke utēnpien ya gber

¹¹ Nē n tí liike' ki laa' kutaaku yē, utēnpien uba puo' ní, wā jēke wō nno bi yih wō umēmōndaan nin unimōn nē. U buñ binib tibuur, kí tōh butōbu ni'donbō nē.

¹² U'nun muōreh tēn umupien nē. U kpiē iberyukpēkpiē ligol. Liyel liba te u'bo, wōn baba ŋa ní la, uba ŋa bēn li'tingi.

¹³ U guo kulierku kuba nē ku'kēke yé misēm, bi yih wō Uwien ya ñōbonl.

¹⁴ Nē Uwien ya sojambe pē u'puoli, kí jēke itēnpien, kí guo tiliert tú piēn kí windeh.

¹⁵ Nē kijusiek ká ŋmē penpen nōreh kí ñēh utēnjekl nno ya ñōbu ni. U li taa kēn nē kí ku inibol. U li ŋuuke bē nin ufaa kí la ŋmōbe nunsōngē bi'bo, kí niin bē tēn bi taanh kí mēreh isibii kí ñēndeh i'ñunm ma bo, kimē Uwien mituom kē ya daan ya mutuol fii' bi'bo kí gbien'-a!

¹⁶ Liyel liba te u'lierku nin u'pēnl bo. Lēn si: «Biberb kē ya berciēn nin yonbdēnb kē ya Yonbdaan.»

¹⁷ Nē n laa' utond uba se uwien bo, kí wuureh ufaa bo kí yih inuōn yā kē ya bol jinh tunōnt yí ní baa kí ji Uwien bonde' ujinciēn wā nno.

¹⁸ Yí ní baa kí ji biberb nin sojaciēnb nin bifēfaab nin itaan nin bā jēke yí nin binib kē, bā yé iyonbe nin bā ŋa yé yonbe nin biwaab nin biciēnb kē ya nōnt.

¹⁹ Nē n tí laa' kiwēnk nno nin utingben bo ya berb nin bi'sojambe taan', bē ní tō utēnjekl nno nin u'sojambe butōbu.

²⁰ Nē bi cuo' kiwēnk nno nin utonñēññōbonsōknl nno mō. Wōn nē là tien' micincilnm kí de' kiwēnk, kí lere' binib bā kiwēnk nno ya diēku te bi'bo bi gbaandeh kí pukeh kí'nēnnēnk nno. Bi taa' bi'kē bile bi fuobe nē kí tí wiē' kumubūoku kuba ni mitēñōkjiēm te len kí teknh.

²¹ Bā sīēn' nno wōn, utēnjekl nno taa' kijusiek ká nōreh kí ñēh u'ñōbu ni nno nē kí ku' bē, nē inuōn kē baa' kí jin' bē kí tí gbo'.

1 Nε n tī laa' Uwien ya tond uba n̄en' kutaaku bó ki j̄iinh ní ki ηuuke kubùoku kùà n̄ò ka ηmòbe biēn n̄nò ya pien nin tikudàkcenciēnt u'nuò n̄i,

2 ki baa' ki cuo' utunwien n̄nò. U yé uyo bo ya wε n̄nò nε. Bi yih w̄an nε usenpol, ki liebe' ki yih w̄ò *Satan. U taa' tikudàkr n̄nò ki lòle' w̄ò, w̄ò ní li lùò kí tī baa ibin liturl,

3 ki taa' w̄ò ki wiε' kubùoku kùà n̄ò ka ηmòbe biēn n̄nò ni, ki b̄iin', ki p̄iin' ipien, ki p̄òle' ηò utunwien n̄nò ji la lere nib kí tī baa ibin liturl n̄nò ya gbenm. Ibin n̄nò gèbre' la, bi li wiε w̄ò nε, w̄ò ní tien iwenkàanke.

4 Nε n laa' muberbiemu muba, bà bàareh ki kaah mu'bo n̄nò, Uwien de' be use n̄ bu binib tibuur, ki laa' binib bà là kun' im̄n̄ *Yesu bo, ki kpaande' Uwien ya gber ηò bi ku' be n̄nò ya naanmu. Bi mεkre' nε ki jin' libel nin Kristo ibin liturl. Ben ηa gbaan' ki puke' kiwēnk n̄nò bii ki n̄ennēnk̄u, ka ηmòbe kí d̄iēku bi'yutun bo bii bi'nuò bo.

5 Uwien mεkre' ben nε mikpiēkm. Bitenkpiit̄b bà sien' n̄nò ibin liturl n̄nò ηa gèbre' la, bà ní mεkre.

6 Binib bà kpiε' ki mεkre' bitenkpiib ni n̄nò Uwien ya m̄n̄m te bi'bo, kime Uwien nε bore' be ki tien' u'yaab. Bà ní kpo kí lere. Bi li yé Uwien nin *Kristo ya t̄tuorkaab nε, ki li yé biberb nin *Kristo ibin liturl.

Satan ya lum

7 Ibin liturl n̄nò gèbre' la, Uwien li cère be ní n̄en' *Satan lipekl ni kí wiε,

8 w̄ò ní jo kí tī lere inibol yà kε te utingbēn kε bo, kí tī taan yé, yé ní t̄ò but̄òbu. Inibol n̄nò ya yel si Ḡog nin Maḡog* nε. Bi yebe tēn likpentēngbil nε.

9 Bi gbe utingbēn bo ní kε saan, ki jebe' udu wà Uwien yíe wù, u'nib te u'ni n̄nò, nε umu n̄en' paaki bó ní ki lá w̄in' bi'kε.

10 Nε Uwien cère' bi cuo' usenpol wà lere' be n̄nò, ki wiε' kumubùoku kùà m̄iten̄n̄òkj̄iem te len ki teknh n̄nò ní, kiwēnk n̄nò nin utonnēn̄n̄òbons̄sknl te nā saan n̄nò. Bi li tuu ki te nēn saan nε uyo kε ki j̄ēndeh kí lēbreh n̄n̄ku nin wien ni.

Lidaali là Uwien li bu binib kε tibuur

11 N laa' kibεrbεenciēnk kiba kí pien, ki laa' wà kε ki'bo n̄nò. Kitink nin kutaaku gben' u'nun bó kpekp̄el ka sien' bonn.

12 Nε n laa' bitenkpiib, biciēn̄b nin biwaab kε se kibεrbiek n̄nò ya nun bó. Nε bi pibre' tigb̄ant, ki liebe' ki pibre' kut̄oku limiel ya gb̄n̄ku n̄in̄ò. Bi bun' bitenkpiib tibuur, wà kε là s̄on' ma bo. Bi bun' be tēn ní kele' ma bo tigb̄ant n̄nò ní nε.

13 M̄in̄unm là jin' binib bà kε n̄nò, m̄i n̄en' be ní. Mikuum là jin' bà bi te kutenkpiiku ni n̄nò m̄ò n̄en' ní, nε Uwien bun' be tibuur wà kε là s̄on' ma bo.

14 Nēn saan nε bi taa' mikuum nin kutenkpiiku ki wiε' kumubùoku ni. Kumubùoku n̄nò nε yé mikuliēm.

15 Nε bi taa' binib bà kε ya yel ηa kele' limiel ya gb̄n̄ku ni n̄nò m̄ò ki wiε' kumubùoku n̄nò ni.

21

Kutēfēnku nin kitinfēnku ya gber

1 N laa' kutēfēnku nin kitinfēnku, kime kutēkpaaku nin kitinkpaak n̄nò ηa ji te. M̄in̄unciēm̄ m̄ò ηa ji te.

2 N laa' Uwien ya du Yerusalēmfāan n̄en' u'saan paaki bó ní ki m̄on tēn ujeffaan wà bi d̄ūun' w̄ò ki tuke ki joh u'cε bó.

* 20:8 Uwien ya n̄bons̄sknl Esek̄iel là yih Uwien ya nennēnd̄b nε Ḡog nin Maḡog.

³ Nε n cii' uniekε uba bό, u len' ufaa bo kibεrbiεk nnό saan ki ye: «Liike mεn, Uwien ya kεnkuεn ji te binib ni nε. U li kεh nin bε, nε bε rί li yε u'yaab, nε wεn bugbεn rί li yε bi'Wien.

⁴ U li ηmire bi'nunsiir kε, kuum nin kumuε nin jεnd nin kpiεnde ηa ji li te, kimε tibonkpaar nnό kε gben'-a.»

⁵ Nεn saan nε wά kε kibεrbiεk bo nnό len' ki ye: «Fεnfεnnό n teh tibont kε tifεnt nε.» Nε ki tί len' ki ye: «Kεle tigber tuu, kimε tū te nε, ki kpε bε rί li du tu'bo.»

⁶ Nε ki tōkε' nni ki ye: «Ni'kε tien' ki gben'-a! Min nε yε micincinm nin migbenm. Ufufun ηmabe wά kε la, n li de wό liηunbunl lā ya ηunm dienh limiel wa rί pε niba.

⁷ Wά kε mōn' ki faake' nε li si tu ya bont kε. N li yε u'Wien nε u'mō li yε n'buk.

⁸ Bā sεn' bujεwaanbu nin bā ηa fōre' Kristo ya sεn ni nin bā teh ijuōke ya bont nin binikub nin isōnsōnd nin biηōkdenb nin bā pε ibule bo. Bi'kε ya tūon nin bi'lenm ηa kpe ghemōnt ya sεn. Bi'buol si kumubuoku kua ni mitenηōkjiem te len ki teknh nnό nε. Nεn nε yε mikuliem.»

Yerusalemfaan ya gber

⁹ Uwien ya tondb bilole bā ηuuke ijendfōrke isēn ilole ni nnό ya uba baa' ki lā tōkε' nni ki ye: «Dεn, rί wuεn ηε ujefaan wά Kipebuk li kuεn wό nnό.»

¹⁰ *Mifuoηaanm cεre' n laa' nā tidεknt yaam nnό ni nε utond nnό taa' nni ki don' liηōfōkrl liba bo, ki wuεn' nni Uwien ya du Yerusalem u ηen' u'saan paaki bό ki jiih nί.

¹¹ Uwien ya wenwenku wendeh wū ki cεre' u windeh tεn litεnl lā ya daaku faa, ki windeh tεn litεnl lā bōn tεn lidingl ki likeh ki cāareh.

¹² Liguoncεncienl liba nε lā guεn' udu nnό, ki ηmabe inafuεn piik nin ile. Uwien ya tondb piik nin bile se inafuεn nnό kε saan. Israyel yaab ya baamul piik nin ile ya yel kele' inafuεn piik nin ile nnό kε bo.

¹³ Inafuεn ita te lenpuoli bό, ita te nintuεli bό, ita te ugen bό, ita mō te ujje bό.

¹⁴ Liguoncεncienl nnό se itεn piik nin ile bo nε. Kipebuk ya tondb piik nin bile ya yel kele' iten nnό kε bo.

¹⁵ Uwien ya tonδ wά lienh nni nnό ηuuke miηōkm ya kpendō wό rί kpaan udu nnό nin u'nafuεn nin u'guoncεncienl nnό.

¹⁶ Udu nnό lā te tεn kangbōnga nε, u'kele kε inan ya piεn kpε. Nε u taa' ukpendō nnό ki kpaan' udu nnό, ki laa' ikεle inan nnό, wά kε ya fōkn te mikpaanm itur piik nin ile nε. U'paaki ya fōkn mō kpε nnό nε.

¹⁷ U kpaan' *liguonl nnό ki laa' nī te kobk nin pinan nin minan nε. U kpaan' binib kpāandeh tibont ma bo nε.

¹⁸ Bi lā taa' itεn yā bi yih yε jaspi nnό nε ki mεn' liguonl nnό. Udu nnό kε lā yε miηōkm mā wien, ki windeh ki likeh ki cāareh tεn lidingl nε.

¹⁹ Bi lā taa' itεn yā ya daaku faa kε ya bol nε ki mōnge' liguonl nnό ya tεnpuul.

Likpiekl yε litεnl lā bi yih lē jaspi nnό nε,
liliel yε litεnl lā bi yih lē safir nnό nε,
litaal yε litεnl lā bi yih lē agati nnό nε,
nnaan yε litεnl lā bi yih lē emolod nnό nε,

²⁰ nηun yε litεnl lā bi yih lē sadoniks nnό nε,
nluob yε litεnl lā bi yih lē kaneliyann nnό nε,
nlole yε litεnl lā bi yih lē krisolate nnό nε,

* 21:17 Mikpaanm nnό ya fōkn kpe kί cin kunεkpendunku kί tί fōre inōbii nε.

niiin yé litenl lá bi yih lè belil nno ne,
 nwe yé litenl lá bi yih lè topasi nno ne,
 piik yé litenl lá bi yih lè kalsedoni nno ne,
 piiknba yé litenl lá bi yih lè yasente nno ne,
 piiknle yé litenl lá bi yih lè ametisi nno ne.

²¹ Bi là taa' litenl lá ya daaku faa bi yih lè perl nno piik nin ile ne ki tien' udu nno ya nañuon piik nin ile nno. Nañobu ke nañobu lá jin' litenl liba ne. Ki taa' miñakm mà windeh ki likeh ki càareh ten lidingl nno ki cie' mifenm mà do udu nno ya benku ni nno.

²² Ma laa' udu nno ni bi pèkeh Uwien kuduku kua ni, kime Yonbdaan Uwien mituom ke ya daan nin Kipebuk nno te udu nno ni, ne binib pèkeh be.

²³ Udu nno ya nib ña nuunh wien nin ñmaal ní li wendeh u'ni, kime Uwien ya wenwenku ne wendeh wù, ne Kipebuk nno yé u'frl.

²⁴ Inibol ke li cuon u'wenwenku ni, ne utingben bo ya berb li tuke bi'bont tà dienh be ukpieke kí baa u'ni.

²⁵ Udu nno ya nañuon li tuu ki ye uyo ke ne, ne na ji li biire u'ni.

²⁶ Bi li taa tibont tà dienh inibol ke ukpieke nin lifaal kí baa u'ni.

²⁷ Nibonn ná ke yé tijoknt ya bonn ña ní kò u'ni. Binib bà teh ijuoke ya bont nin bà ya tòn nin bi'lenm ña kpe gbemònt ya sen nno mà ña ní kò u'ni. Binib bà ya yel kele' limiel ya gbõnku ni nno baba ne li kò u'ni. Kugbõnku nno yé Uwien ya Pebuk nno yaaku ne.

22

¹ Uwien ya tond nno wuon' nni miñunm mà dienh limiel ya kpen u windeh ten lidingl ki likeh ki càareh. Mí ñeh Uwien nin Kipebuk nno ya berbiek saan ne.

² Limiel ya subu se mifenm mà do udu nno ya benku ni nno ya siik ni ne, ki te ukpen nno ya kele ke ile, ki lùonh bolm piik nin mile libinl ni. Bù lùonh ñmaal ke ñmaal ne. Bu'fer yé kuñaku ne ki buuh inibol ke.

³ Uwien wie' ná ke miñuom ña ji li te udu nno ni. Uwien nin Kipebuk ya berbiek li te udu nno ni ne, ne Uwien ya tonsõnb ní li pukeh wò.

⁴ Bi li lè u'nun bó, ne bi li kele u'yel bi'yutun bo.

⁵ Na ji li biire u'ni, ne binib nno ña ji li nuunh frl, ka ji li nuunh wien ní wende be, kime Yonbdaan Uwien ne li wendeh be. Bi li yé biberb ne uyo ke.

Yesu ya baam ya gber

⁶ Uwien ya tond nno tãke' nni ki ye: «Tigber tuu te ne, ki kpe be ní li du tu'bo. Yonbdaan Uwien wà lá cère' u'ñabõnsaknb sãkn' u'gber nno, ne sòn' ní u'tond wò ní lá wuon u'tonsõnb tibont tà li tien' na ní taande.»

⁷ *Yesu len' ki ye: «Li cengeh men, n we ní na ní taande.» Wà ke tũore' ki ñuuke Uwien ya gber tà te kugbõnku kuu ni nò ki tãkeh ná laan teh nin ná lá li tien nno ya gber la, Uwien ya mõnm te u'bo.

⁸ Min San ne cii' tibont tuu bó ki laa' tũ mò. N cii' tu'bó, ki laa' tũ ma nno, ne n gbaan' utond wà wuon' nni tũ nno ya nun bó ní puke wò.

⁹ Ne u tãke' nni ki ye n la tien nno, kime u'mò yé min nin n'tõb bà yé *Uwien ya ñabõnsaknb nin bà tũore' ki ñuuke kugbõnku kuu ya gber ya tonsõntõ ne. A li puke Uwien baba ne.

¹⁰ Ne ki tí tãke' nni ki ye: «La bãle Uwien ya gber tà te kugbõnku kuu ni nò, kime tũ li tien uyo wà nno nek'n' ní ño.»

¹¹ Wà bre la, wò ní li teh ná bre ki joh. Wà yíe tijoknt ya tòn la, wò ní li kuõndeh u'ba tijoknt ki joh. Wà yé unimõn la, wò ní li teh tinimõnt ki joh. Wà yé Uwien yò la, wò ní juore kí li yé Uwien yò.»

12 *Yesu tí ye: «Li cengeh mɛn, n we ní na rí taande, kí li tuke lisuul rí lá su unil kɛ u'tuonl kɛ ma bo.

13 Min nɛ yé micincinm nin migbenm, ukpɛk nin ufɔrkɛ.»

14 Binib bá sɔkreh bi'liert nnɔ Uwien ya mɔnm te bi'bo. Bɛn nɛ nɔmɔbe usɛn bɛ rí mɔ limiɛl ya subu ya bii, kí n̄ɛ bunañɔbu kí kɔ udu nnɔ ní*.

15 Ama bá teh ijuɔke ya bont nin biñɔkɔɛnb nin isɔnsɔnd nin binikub nin bá pɛ lbule bo nnɔ, bi'kɛ fɛ itulon nin tigbɛr tà n̄a kɛ gbɛmɔnt ya sɛn nɛ, nɛ ki pɛ tu'bo. Bɛn li juore saali nɛ.

16 «Min *Yesu nɛ sɔn' ní n'tond wɔ rí lá tɔke nɛ tigbɛr tuu n'táan ni. N yé Dafid ya yaabil nɛ, kí wien tɛn litɛnɛnmaasɛl.»

17 *Mifuoñaanm nin Uwien ya Pebuk ya jɛkpen ye: «Dɛn.»

Wá kɛ cii' la, u'mɔ rí ye: «Dɛn.»

Uñuñun nɔmɔbe wá kɛ la, wɔ rí dɛn,
wá yí miñunm má dienh limiɛl la,
wɔ rí dɛn kí ñu, kí la pè niba.

Tigbɛrkaar

18 N gbierɛh wá kɛ ciih tigbɛr tà te kugbɔnku kuu ni, kí tɔkeh ná laan teh nin ná lá li tien nnɔ ya gbɛr nnɔ nɛ. Wá kɛ taa' tigbɛtɔr kí pukn' tigbɛr nnɔ bó la, Uwien li cɛrɛ ijɛnd yá bi len' i'bó kugbɔnku kuu ni nnɔ rí lu u'bo.

19 Wá kɛ kùore' kugbɔnku kuu ya gbɛr la, Uwien n̄a rí cɛbe wɔ, wɔ rí mɔ bi len' limiɛl ya subu búa bó kugbɔnku kuu ni nnɔ ya bii, ka rí cɛrɛ wɔ rí kɔ u'du wá bi len' u'bó kugbɔnku kuu ni nɔ ni mɔ.

20 Wá tɔke' tigbɛr tuu kɛ nnɔ ye: «Imɔn nɛ n we ní na rí taande.»

Imɔn, Yonbdaan Yesu, dɛn.

21 Yonbdaan *Yesu rí juoke binib kɛ.

* 22:14 Bi kpɛɛ' kí kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni ní kele' kí ye: «Binib bá boh ti'gbɛr tà te kugbɔnku kuu ni nnɔ Uwien ya mɔnm te bi'bo nɛ.»